Nordisk Råd

45. sesjon

1994

Tromsø

Norstedts Tryckeri, Stockholm 1994

Redaktion: Svenolof Karlsson
Guðrún Dager Garðarsdóttir
Viveca Wiklund

ISBN 91 88112 32 2
Norstedts Tryckeri, Stockholm 1994

Innehållsöversikt

Inledning 5
Kallelse till sessionen 7
Medlemslista 9
Regeringsrepresentanter och valda medlemmar jämte suppleanter efter länder och partier 12
Saklista jämte förteckning över i Nordiska rådet anhängiga saker 25
Översikt över sessionen 29

Protokoll 36

Saker m.m. 197
Medlemsförslag/Utskottsförslag (A-saker) 199
Ministerrådsförslag (B-saker) 281
Berättelser (C-saker) 281
C 2 403
C 9/b 455
Meddelanden (D-saker) 458
Skriftliga frågor (E-saker) 498
Dokument 1 (Regler för sessionens genomförande) 504
Dokument 2 (Utrikes- och säkerhetspolitisk redogörelse) 506

Beslut 515
Rekommendationer 517, 519
Interna beslut 517, 531, 532
Framställning 518
Övriga beslut 533
Presidium, arbetsutskott, sekretariat, sakkunniga m. m. 535
Register 547
Översikt över sakernas behandling 549
Personregister 554
Ämnesregister 563

INLEDNING

Kallelse till sessionen

Härmed meddelas att Nordiska rådets 45:e session hålls i Tromsö den 15-16 november 1994.

Stockholm den 16 juni 1994

På presidiets vägnar

Sten Andersson
President

Jostein Osnes
Presidiesekretær

Medlemslista

(Upprättad enligt §4 i arbetsordningen och godkänd vid mötet den 15 november 1994 med ändring vid mötet den 16 november 1994)

Regeringsrepresentanter - Hallitusten edustajat [1]

Jörgen Andersson
Svend Auken
Gunnar Berge
Grete Berget
Thorbjørn Berntsen
Gro Harlem Brundtland
Mona Sahlin
Davíð Oddsson
Jóannes Eidesgaard
Anders Eriksson
Ragnar Erlandsson
Friðrik Sophusson
Bjørn Tore Godal
Rannveig Guðmundsdóttir
Heikki Haavisto
Halldór Blöndal
Mats Hellström
Jytte Hilden
Lena Hjelm-Wallén
Marianne Jelved
Marianne Jensen
Ole Vig Jensen
Lars Emil Johansen
Sigbjørn Johnsen
Jón Baldvin Hannibalsson
Åse Kleveland
Grete Knudsen
Harriet Lindeman
Anna Lindh
Ole Norrback
Ólafur G. Einarsson
Ove Rosing Olsen
Göran Persson
Andres Petersen
Niels Helveg Petersen
Sirpa Pietikäinen
Poul Nyrup Rasmussen
Sighvatur Björgvinsson
Ole Løvig Simonsen
Hill-Marta Solberg
Jens Stoltenberg
Anna Hedborg
Iiro Viinanen
Birte Weiss
Lasse Wiklöf
Össur Skarphéðinsson

[1] Beträffande tidpunkt för regeringsrepresentanternas närvaro vid sessionen hänvisas till Nordiska rådets nationella sekretariat.

Medlemmar - Jäsenet

Claes Andersson
Arne Andersson
Peter Angelsen
Árni M. Mathiesen
Vibeke Peshardt
Børge Bakholt
Dorte Bennedsen
Jan Bergqvist
Carl Bildt
Rose-Marie Björkenheim
Sinikka Bohlin
Kjell Magne Bondevik
Aage Brusgaard
John Dale
Erik Dalheim
Anneliese Dørum
Kaj Egede
Hans Engell
Knud Enggaard
Eirin Faldet
May Flodin
Ranveig Frøiland
Geir H. Haarde
Martin Glerup
Jette Gottlieb
Lis Greibe
Jonna Grønver
Ulf Guttormsen
Jorunn Hageler
Carl I. Hagen
Valgerður Sverrisdóttir
Maria Hansen
Søren Hansen
Heikki Riihijärvi
Chris Heister
Hjörleifur Guttormsson
Svend Erik Hovmand
Sven Hulterström
Sinikka Hurskainen
Per Olof Håkansson
Ragnhild Queseth Haarstad
Thorbjørn Jagland
Johan J. Jakobsen
Anita Johansson
Olof Johansson
Elver Jonsson
Timo Järvilahti
Anfinn Kallsberg
Tarja Kautto
Inger Koch
Kristín Einarsdóttir
Berit Brørby Larsen
Markku Laukkanen
Karin Lian
Anna -Kaarina Louvo
Kjellbjørg Lunde
Lauri Metsämäki
Maggi Mikaelsson
Eeva-Liisa Moilanen
Anders Mølgaard
Håkan Nordman
Kjell Nordström
Mats Nyby
Berit Oscarsson
Virpa Puisto
Petrína Baldursdóttir
Peder sass
Markku Rossi
Riitta Saastamoinen
Olof Salmén
Marianne Samuelsson
Yvonne Sandberg-Fries
Kimmo Sasi
Gitte Seeberg
Sigríður Anna Þórðardóttir
Solveig Sollie
Otto Steenholdt
Siri Frost Sterri
Anni Svanholt
Alf Svensson
Nils T. Svensson
Sten Svensson
Jan P. Syse
Birthe Sørestedt
Anders Talleraas
Eeva Turunen
Kyösti Virrankoski

Ändring den 15 november

Bland de valda medlemmarna ersattes för del av denna dag *Siri Frost Sterri* av *Jan Petersen* och för resten av sessionen *Sven Hulterström* av Håkan Strömberg.

Ändring den 16 november

Bland de valda medlemmarna ersattes för denna dag *Thorbjørn Jagland* av *Ragna Berget Jørgensen.*

Regeringsrepresentanter och medlemmar jämte suppleanter efter länder och partier

(Vid sessionens början)

Danmarks Riges Delegation

Regeringsrepresentanter

(Utsedda av regeringen den 27 september 1994)

Rasmussen, Poul Nyrup, f. 43
statsminister (S)
Jelved, Marianne, f. 43
økonomiminister og minister for nordisk samarbejde (RV)
Petersen, Niels Helveg, f. 39
udenrigsminister (RV)
Auken, Svend, f. 43
miljø- og energiminister (S)
Jensen, Ole Vig, f. 36
undervisningsminister
Weiss, Birte, f. 41
indenrigs- og kirkeminister (S)
Hilden, Jytte, f. 42
kulturminister (S)
Simonsen, Ole Løvig, f. 35
boligminister (S)

Medlemmar

(Valda av Folketinget den 7 oktober 1994)

Socialdemokratiet *(S)*

Medlemmer

Andersen, Hanne, f. 39
kontorassistent
(Förfall vid 45:e sessionen; ersatt av Lis Greibe; se Suppleanter)
Bakholt, Børge, f. 35
faglærer
Bennedsen, Dorte, f. 38
fhv. minister
Glerup, Martin, f. 43
skoleleder
Hansen, Søren, f. 42
sølvsmed
Rasmussen, Ingrid, f. 47
ligestillingskonsulent
(Förfall vid 45:e sessionen; ersatt av Peder Sass; se Suppleanter)

Suppleanter

Rosing, Hans Pavia, f. 48
fhv. landsstyremedlem
Bierbaum, Inger, f. 43
lærer
Hækkerup, Klaus, f. 43
borgmester, cand.polit.
Christensen, Peter, f. 39
lærer
Fatum, Eva, f. 47
sygeplejerske
Greibe, Lis, f. 39
overlærer
Sass, Peder, f. 43
fuldmægtig

Venstre - Danmarks Liberale Parti *(V)*

Medlemmer	*Suppleanter*
Enggaard, Knud, f. 29 fhv. minister, civilingeniør	*Sønderby, Peder*, f. 32 gårdejer
Grønver, Jonna, f. 46 lærer	*Tørnæs, Ulla*, f. 62 journalist
Hovmand, Svend Erik, f. 45 fhv. minister, journalist	*Schmidt, Hans Christian*, f. 53 viceskoleinspektør
Mølgaard, Anders, f. 58 lærer	*Larsen, Ester*, f. 36 fhv. minister, lærer

Det Konservative Folkeparti *(KF)*

Medlemmer	*Suppleanter*
Ahlmann-Ohlsen, Niels, f. 53 landssekretær (Förfall vid 45:e sessionen; ersatt av Gitte Seeberg; se Suppleanter)	*Seeberg, Gitte*, f. 60 advokat
Engell, Hans, f. 48 fhv. minister, redaktør	*Lundholt, Anne Birgitte*, f. 52 fhv. minister, cand.scient.pol.

Enhedslisten *(EL)*

Medlem	*Suppleant*
Gottlieb, Jette, f. 48 tømrer	*(Sass, Peder, (S))*

Fremskridtspartiet *(FP)*

Medlem	*Suppleant*
Brusgaard, Aage, f. 47 mekaniker	*Jacobsen, Kirsten*, f. 42 statsautoriseret ejendoms mægler

Socialistiskt Folkeparti *(SF)*

Medlem	*Suppleant*
Svanholt, Anni, f. 47 lærer	*Auken, Margrete*, f. 45 cand.theol.

Det Radikale Venstre (*RV*)

Medlem	*Suppleant*
Arnold, Elisabeth, f. 41 udviklingschef, cand.scient. (Förfall vid 45:e sessionen; ersatt av Vibeke Peschardt; se Suppleant)	*Peschardt, Vibeke*, f. 39 fuldmægtig

Finlands delegation

Regeringsrepresentanter

(Utsedda av Finlands regering den 3 november 1994)

Norrback, Ole, f. 41
trafikminister samt nordisk samarbetsminister (SFP)
Viinanen, Iiro, f. 44
finansminister (Kok.)

Haavisto, Heikki, f. 35
utrikesminister (Kesk.)

Medlemmar

(Valda av riksdagen den 15 februari 1994; kompletterad den 6 maj 1994)

Suomen Keskusta (Centern i Finland) (*Kesk.*)

Medlemmar (jäsenet)	*Suppleanter (varajäsenet)*
Björkenheim, Rose-Marie, f. 38 jordbrukare (Förfall vid 45:e sessionen; ej ersatt)	*Pelttari, Seppo*, f. 41 vicehäradshövding
Järvilahti, Timo, f. 43 agronom	*Liikkanen, Raimo*, f. 42 kommundirektör
Laukkanen, Markku, f. 50 TV-redaktör	*Suhola, Aino*, f. 50 fil.mag. redaktör
Rossi, Markku, f. 56 redaktör	*(Heikki Riihijärvi, (SR))*
Virrankoski, Kyösti, f. 44 fil.kand, jordbrukare	*Korkeaoja, Juha*, f. 50 agronom
	Aula, Maria Kaisa, f. 62 pol.kand.

Suomen Sosialidemokraattinen Puolue (Finlands Socialdemokratiska Parti) *(SDP)*

Medlemmar (jäsenet)	*Suppleanter (varajäsenet)*
Hurskainen, Sinikka, f. 51 planerare	*Lipponen, Paavo*, f. 41 pol.kand
Metsämäki, Lauri, f. 34 försäkringsinspektör	*(Wahlström, Jarmo (Vas.))/* *Vehkaoja, Marjatta*, f. 45 pol.kand
Nyby, Mats, f. 46 studiehandledare	*Kekkonen, Antero*, f. 46 TV-redaktör
Puisto, Virpa, f. 47 spec. sjuksköterska	*Kautto, Tarja*, f. 46 informatör
Tuomioja, Erkki, f. 46 pol.lic. ekonom (Förfall vid 45:e sessionen; ersatt av Tarja Kautto; se Suppleanter)	(Förfall vid 45:e sessionen)

Kansallinen Kokoomus (Samlingspartiet) *(Kok.)*

Medlemmar (jäsenet)	*Suppleanter (varajäsenet)*
Louvo, Anna-Kaarina, f. 37 specialtandläkare	*Perho-Santala, Maija*, f. 48 direktör/
Saastamoinen, Riitta, f. 40 jur.kand	*Mäki-Hakola, Pentti*, f. 29 diplomingenjör
Sasi, Kimmo, f. 52 jur.kand	*Lehtinen, Leila*, f. 66 ekonomistuderande
Turunen, Eeva, f. 33 lärare	*Ihamäki, Timo*, f. 39 med.dr.

Vasemmistoliitto (Vänsterförbundet) *(Vas.)*

Medlem (jäsen)	*Suppleanter (varajäsenet)*
Andersson, Claes, f. 37 psykiater, författare	*Ojala, Outi*, f. 46 sjuksköterska/
	Wahlström, Jarmo, f. 38 lärare

Svenska Folkpartiet (Ruotsalainen Kansanpuolue) *(SFP)*

Medlemmar (jäsenet)	*Suppleanter (varajäsenet)*
Nordman, Håkan, f. 44 avdelningschef	*Donner, Jörn*, f. 33 fil.mag., författare

Vihreä Liitto (Gröna Förbundet) *(Vihr.)*

Medlem (jäsen)	*Suppleant (varajäsen)*
Hassi, Satu, f. 51 Tekn.lic., författare (Förfall vid 45:e sessionen; ersatt av Heikki Riihijärvi; se Suppleanter)	*(Aula, Maria Kaisa, (Kesk.))*

Suomen Kristillinen Liitto (Finlands Kristliga Förbund) *(SKL)*

Medlem (jäsen)	*Suppleant (varajäsen)*
Moilanen, Eeva-Liisa, f. 43 jur.kand.	*Kallis, Bjarne*, f. 45 pol.kand.

Suomalainen Rintama (Finsk Front) *(SR)*

Suppleant (varajäsen)

Riihijärvi, Heikki, f. 37
kyrkoherde

Færøernes Delegation [1]

Regeringsrepresentanter

(Utsedda av Førøyas Landsstyre den 15 september 1994)

Eidesgaard, Jóannes, f. 51 finansminister og nordisk samarbejdsminister (Jvfl)	*Petersen, Andrias*, f. 47 social- og helseminister (Sb) (Förfall vid 45:e sessionen)

Medlemmar

(Valda av Førøyas Lagting den 19 september 1994)

Sambandsflokkurin *(Sb)*

Medlem	*Suppleant*
Hansen, Maria, f. 39 sygeplejerske	*Olsen, Jógvan I.*, f. 30 fiskeskipper

[1] Ingår i Danmarks kvot

Fólkaflokkurin *(Ff)*

Medlem	*Suppleant*
Kallsberg, Anfinn, f. 47 bogholder	*Djurholm, Bjarni*, f. 57 lærer

Grønlands Delegation[1]

Regeringsrepresentanter

(Utsedda av Grønlands Landsstyre 1993)

Johansen, Lars Emil, f. 46
landsstyresformand (Si)

Jensen, Marianne, f. 49
landsstyremedlem (Si)

Olsen, Ove Rosing, f. 50
landsstyremedlem (Si)

Medlemmar

(Valda av Grønlands Landsting den 25 oktober 1993)

Siumut (Si)

Medlem	*Suppleant*
Egede, Kaj, f. 51 agronom	*(Lynge, Aqqaluk (IA))*

Atássut *(At)*

Medlem	*Suppleant*
Steenholdt, Otto, f. 36 lærer	*Ostermann, Peter*, f. 39 politiassistent

Inuit Ataqatigiit *(IA)*

Suppleant

Lynge, Aqqaluk, f. 47
landstingsmedlem

[1] Ingår i Danmarks kvot

Islands delegation

Regeringsrepresentanter

(Utsedda av regeringen 1994)

Davíð Oddsson, f. 48
statsminister (Sj)
Jón Baldvin Hannibalsson, f. 39
udenrigsminister (A)
Sighvatur Björgvinsson, f. 42
industri- og handelsminister, sundheds- og forsikringsminster samt nordisk samarbejds minister (A)
Friðrik Sophusson, f. 43
finansminister (Sj)
Ólafur G. Einarsson, f. 32
undervisnings- og kulturminister (Sj)
Halldór Blöndal, f. 38
landbrugs- og trafikminister (Sj)
Össur Skarphéðinsson, f. 56
miljöminister (A)
(Förfall vid 45:e sessionen)
Rannveig Guðmundsdóttir, f. 40
socialminister (A)

Medlemmar

(Valda av Alþingi den 18 december 1993)

Sjálfstæðisflokkurinn (Selvstændighedspartiet) (Sj)

Medlemmer

Árni M. Mathiesen, f. 58
dýralæknir (dyrlæge)
Geir H. Haarde, f. 51
M.A. oecon.
Sigríður Anna Þórðardóttir, f. 46
kennari (lærer)

Suppleanter

Árni Johnsen, f. 44
blaðamaður (journalist)
Sturla Böðvarsson, f. 45
tæknifræðingur (ingeniør)
Ingi Björn Albertsson, f. 52
skipulagsstjóri (adm. direktør)

Framsóknarflokkurinn (Fremskridtspartiet) *(F)*

Medlem

Halldór Ásgrímsson, f. 47
alþingismaður (altingsmedlem)
(Förfall vid 45:e sessionen; ersatt av Valgerður Sverrisdóttir; se Suppleant)

Suppleant

Valgerður Sverrisdóttir, f. 50
húsmóðir og kennari
(husmor og lærer)

Alþýðubandalagið (Folkealliansen) *(Ab)*

Medlem

Hjörleifur Guttormsson, f. 35
líffræðingur (biolog)

Suppleant

Svavar Gestsson, f. 44
blaðamaður (journalist)

Alþýðuflokkurinn (Det socialdemokratiske parti) (A)

Suppleant

Petrína Baldursdóttir, f. 60
fóstra (børnepædagog)
(Förfall vid 45:e sessionen)

Samtök um kvennalista (Organisation for kvindeliste) (Kv)

Medlem

Kristín Einarsdóttir, f. 49
lífefnafræðingur (fysiolog)

Norges delegation

Regeringsrepresentanter

(Utsedda av regeringen den 27 oktober 1994)

Brundtland, Gro Harlem, f. 39
statsminister (A)
Godal, Bjørn Tore, f. 45
utenriksminister (A)
Berge, Gunnar, f. 40
kommunal- og arbeidsminister,
nordisk samarbeidsminister (A)
Berntsen, Thorbjørn, f. 35
miljøvernminister (A)
Kleveland, Åse, f. 49
kulturminister (A)
Johnsen, Sigbjørn, f. 50
finansminister (A)
Berget, Grete, f. 54
barne- og familieminister (A)
Knudsen, Grete, f. 40
handelsminister (A)
Stoltenberg, Jens, f. 59
nærings- og energiminister (A)
Solberg, Hill-Marta, f. 51
sosialminister (A)

Medlemmar

(Valda av Stortinget den 31 oktober 1994)

Arbeiderpartiet *(A)*

Medlemmer

Larsen, Berit Brørby, f. 50
stortingsrepresentant
Jagland, Thorbjørn, f. 50
stortingsrepresentant
(Förfall den 16/11;
ersatt av Ragna Berget
Jørgensen; se Varamedlemmer
Frøiland, Ranveig, f. 45
stortingsrepresentant
(Förfall den 16/11)
Dalheim, Erik, f. 40
stortingsrepresentant
Lian, Karin, f. 42
stortingsrepresentant
Dørum, Anneliese, f. 39
stortingsrepresentant
Guttormsen, Ulf, f. 42
stortingsrepresentant
Faldet, Eirin, f. 44
stortingsrepresentant

Varamedlemmer

Jørgensen, Ragna Berget, f. 41
stortingsrepresentant
Halvorsen, Gunnar, f. 45
stortingsrepresentant
Tveiten, Rita, f. 54
stortingsrepresentant
Sætre, Magnar, f. 40
stortingsrepresentant
Engseth, William, f. 33
stortingsrepresentant
Barland, Ragnhild, f. 34
stortingsrepresentant
Kristiansen, Rune, f. 48
stortingsrepresentant
Nyland, Johan M., f. 31
stortingsrepresentant

Senterpartiet *(Sp)*

Medlemmer

Jakobsen, Johan J., f. 37
stortingsrepresentant
Haarstad, Ragnhild Queseth, f. 39
stortingsrepresentant
Angelsen, Peter, f. 35
stortingsrepresentant
Dale, John, f.40
stortingsrepresentant

Varamedlemmer

Lahnstein, Anne Enger, f. 49
stortingsrepresentant
Tingelstad, Marit, f. 38
stortingsrepresentant
Sandkjær, Terje, f. 44
stortingsrepresentant
Gaup, Johanne, f. 50
stortingsrepresentant

Høyre *(H)*

Medlemmer	*Varamedlemmer*
Talleraas, Anders, f. 46 stortingsrepresentant	*Petersen, Jan*, f. 46 stortingsrepresentant
Syse, Jan P., f. 30 lagtingspresident	*Liltved, Tore A.*, f. 39 stortingsrepresentant
Sterri, Siri Frost, f. 44 stortingsrepresentant	*Thomassen, Petter*, f. 41 stortingsrepresentant

Sosialistisk Venstreparti *(SV)*

Medlemmer	*Varamedlemmer*
Lunde, Kjellbjørg, f. 44 stortingsrepresentant	*Hageler, Jorunn*, f. 46 stortingsrepresentant
Chaffey, Paul, f. 65 stortingsrepresentant (Förfall vid 45:e sessionen; ersatt av Jorunn Hageler; se Varamedlemmer)	*Djupedal, Øystein*, f. 60 stortingsrepresentant

Kristelig Folkeparti *(KrF)*

Medlemmer	*Varamedlemmer*
Bondevik, Kjell Magne, f. 47 stortingsrepresentant	*Haugland, Valgerd Svarstad*, f. 56 stortingsrepresentant
Sollie, Solveig, f. 39 stortingsrepresentant	*Lilletun, Jon*, f. 45 stortingsrepresentant

Fremskrittspartiet *(FrP)*

Medlem	*Varamedlem*
Hagen, Carl I., f. 44 stortingsrepresentant	*Alvheim, John*, f. 30 stortingsrepresentant

Sveriges delegation

Regeringsrepresentanter

(Utsedda av regeringen den 7 oktober 1994)

Sahlin, Mona, f. 57
vice statsminister
och jämställdhetsminister (s)
Hjelm-Wallén, Lena, f. 43
utrikesminister (s)
Hellström, Mats, f. 42
utrikeshandelsminister och
nordisk samarbetsminister (s)
Hedborg, Anna, f. 44
vice socialminister (s)
Persson, Göran, f. 49
finansminister (s)
Andersson, Jörgen, f. 46
bostads- och energiminister (s)
Lindh, Anna, f. 57
miljöminister (s)

Medlemmar

(Valda av riksdagen den 18 oktober 1994)

Sveriges socialdemokratiska arbetareparti *(s)*

Medlemmar

Håkansson, Per Olof, f. 41
byggnadsingenjör
Bergqvist, Jan, f. 39
pol.mag.
Johansson, Anita, f.44
undersköterska
Oscarsson, Berit, f. 40
studiehandledare
Svensson, Nils T., f. 40
ombudsman
Sörestedt, Birthe, f. 43
socionom
Sandberg-Fries, Yvonne, f. 50
avdelningschef
Bohlin, Sinikka, f. 47
hemspråkslärare
Hulterström, Sven, f. 38
riksdagsledamot
(Förfall vid 45:e sessionen;
ersatt av Håkan Strömberg;
se Suppleanter)
Nordström, Kjell, f. 49
riksdagsledamot

Suppleanter

Strömberg, Håkan, f. 36
metallarbetare
Israelsson, Margareta, f. 54
lågstadielärare
Larsson, Kaj, f. 38
inköpare
Furustrand, Reynoldh, f. 42
ombudsman
Holmberg, Bo, f. 42
socionom
Carlström, Marianne, f. 46
hushållslärare
Johansson, Eva, f. 47
ombudsman
Kaaling, Björn, f. 48
ombudsman
Lundberg, Carin, f. 44
produktledare
Granström, Per Erik, f. 42
ombudsman

Moderata samlingspartiet *(m)*

Medlemmar	*Suppleanter*
Bildt, Carl, f. 49 f.d. statsminister	*Landerholm, Henrik,* f. 63 informationschef
Svensson, Sten, f. 37 informationschef	*Knutsson, Göthe,* f. 32 redaktör
Andersson, Arne, f. 28 lantbrukare	*Jonsson, Göte,* f. 39 kriminalinspektör
Koch, Inger, f. 34 laboratorieassistent	*Anderberg, Christel,* f. 43 chefsåklagare
Heister, Chris, f. 50 riksdagsledamot	*Lennmarker, Göran,* f. 43 verkställande direktör

Folkpartiet liberalerna *(fp)*

Medlem	*Suppleant*
Jonsson, Elver, f. 36 postiljon	*Wibble, Anne,* f. 43 ekonom

Centerpartiet *(c)*

Medlem	*Suppleant*
Johansson, Olof, f. 37 riksdagsledamot	*Andersson, Marianne,* f. 42 ekonom

Kristdemokratiska samhällspartiet *(kds)*

Medlem	*Suppleant*
Svensson, Alf, f. 38 fil.mag.	*Davidson, Inger,* f. 44 riksdagsledamot

Vänsterpartiet *(v)*

Medlem	*Suppleant*
Mikaelsson, Maggi, f. 46 barnomsorgsassistent	*Schyman, Gudrun,* f. 48 socionom

Miljöpartiet *(m)*

Medlem	*Suppleant*
Samuelsson, Marianne, f. 45 vårdare	*Johansson, Barbro,* f. 45 kemiingenjör

Ålands delegation[1]

Regeringsrepresentanter

(Utsedda av Ålands landskapsstyrelse den 22 april 1994)

Erlandsson, Ragnar, f. 41
lantråd (ÅC)

Lindeman, Harriet, f. 46
vicelantråd (FS)

Wiklöf, Lasse, f. 44
landskapsstyrelseledamot (ÅSD)

Eriksson, Anders, f. 60
landskapsstyrelseledamot (ÅC)

Medlemmar

(Valda av Ålands lagting den 7 november 1994)

Åländsk Center *(ÅC)*

Medlem	*Suppleant*
Salmén, Olof, f. 27 direktör	*(Tuominen, Pekka, (ÅSD))*

Frisinnad Samverkan *(FS)*

Medlem	*Suppleant*
Flodin, May, f. 34 överskötare/hälsovårds- företagare	*(Nordman, Gunnevi, (lib.))*

Ålands Socialdemokrater *(ÅSD)*

Suppleant

Tuominen, Pekka, f. 43
dipl. ekonom

Liberalerna på Åland *(lib)*

Suppleant

Nordman, Gunnevi, f. 35
hum.kand.

---

[1] Ingår i Finlands kvot

Saklista

för 45:e sessionen och förteckning över i Nordiska rådet anhängiga saker

(Saker som försetts med * behandlades ej på sessionen)

A. Medlemsförslag/Utskottsförslag

A 1063/s Medlemsförslag om nordiska insatser för att främja migration under ordnade former (väckt av Lena Öhrsvik samt Sinikka Hurskainen, Lauri Metsämäki, Lars Moquist och Heikki Riihijärvi)

A 1067/e Medlemsforslag om initiativ for økt sysselsetting (reist av den sosialdemokratiske gruppen)

A 1068/b Medlemsförslag om ökning av den nordiska budgeten (väckt av Halldór Ásgrímsson)

*A 1069/s Medlemsförslag om en nordisk handlingsplan mot tobakens skadeverkningar (väckt av Ingrid Näslund och Liisa Rulander samt Merethe Due Jensen, Bjarne Kallis, Eeva-Liisa Moilanen och Inger Stilling Pedersen)

A 1071/p Medlemsförslag om ett nordiskt program för Europafrågor (väckt av Ilkka Suominen samt Sten Andersson, Knud Enggaard, Halldór Ásgrímsson, Berit Brørby Larsen, Mats Nyby, Kimmo Sasi och Jan P. Syse)

A 1072/m Medlemsförslag om en samnordisk skogsinformation (väckt av Markku Rossi samt Timo Järvilahti, Markku Laukkanen, Håkan Nordman, Heikki Riihijärvi och Riitta Saastamoinen)

*A 1073/k Medlemsforslag om Nordisk Råds musikkpris og dei sjølvstyrte områda (reist av Olof Salmén, Marianne Andersson, Halldór Ásgrímsson, Markku Laukkanen og Otto Steenholdt samt Sten Svensson)

*A 1074/j Medlemsforslag om dei sjølvstyrte områda sin representasjon i nordiske organ (reist av Olof Salmén samt Marianne Andersson, Halldór Ásgrímsson og Otto Steenholdt)

*A 1075/e Medlemsförslag om införande av en socialklausul i det nya frihandelsavtalet (WTO) (väckt av Lena Öhrsvik samt Anker Jørgensen och Heikki Riihijärvi)

A 1076/p Medlemsforslag om styrket samarbeid over Nordsjøen (reist av Halldór Ásgrímsson samt Hugo Bergdahl, Svend Erik Hovmand, Timo Järvilahti, Ingrid Näslund og Olof Salmén)

*A 1077/e Medlemsforslag om innarbeidelse av miljø- og sosialklausuler i GATT-avtalen, samt økonomisk kompensasjon for utviklingslandene (reist av John Dale, Johan J. Jakobsen, Halldór Ásgrímsson, Ragnhild Queseth Haarstad, Elver Jonsson, Timo Järvilahti og Olof Salmén)

*A 1078/j Medlemsforslag om samisk medlemskap i Nordisk Råd (reist av Johan J. Jakobsen samt Peter Angelsen, Maria Kaisa Aula, John Dale, Satu Hassi, Ragnhild Queseth Haarstad og Kjellbjørg Lunde)

*A 1079/e Medlemsförslag om åtgärder för att underlätta kvinnors möjligheter till etablerande och drift av företag i Norden (väckt av Hjörleifur Guttormsson samt Hugo Bergdahl, Birgitte Husmark, Satu Hassi och Outi Ojala)

A 1080/s[1] Utskottsförslag om tryggandet av framtida utgivning av nordisk alkoholpolitisk tidskrift (framlagt av socialutskottet)

A 1081/j Medlemsförslag om jämnare könsfördelning av rådets förtroendeposter m.m. (väckt av Marianne Andersson samt Sinikka Hurskainen, Ragnhild Queseth Haarstad, Karin Lian, Ingrid Näslund och Valgerður Sverrisdóttir)

*A 1082/k Medlemsförslag om förstärkning av litteratursamarbetet i Norden (väckt av Marianne Andersson samt Hugo Bergdahl, Anita Johansson, Sten Svensson och Anders Svärd)

*A 1083/k Medlemsförslag om ett Nordens Hus i Göteborg (väckt av Marianne Andersson samt Søren Hansen, Anita Johansson, Otto Steenholdt, Eeva Turunen och Valgerður Sverrisdóttir)

*A 1084/k Medlemsförslag om nordiskt utbildningssamarbete inom små hantverk (väckt av Sten Svensson samt Ranveig Frøiland, Oscar D. Hillgaar, Wiggo Komstedt och Lena Öhrsvik)

*A 1085/s Medlemsförslag om ökade insatser på folkhälsoområdet i Norden (väckt av Lena Öhrsvik)

*A 1086/k Medlemsförslag om det nordiska språkliga samarbetet och EU (väckt av Søren Hansen samt Marianne Andersson och Eeva Turunen)

---

[1] Behandlades av presidiet den 23 augusti 1994 och antogs som framställning nr 17/1994.

*A 1087/j Medlemsförslag om översyn av en nordisk rättslikhet vid ett närmande till Europa (väckt av Sten Svensson samt Hans Nyhage)

*A 1088/k Medlemsförslag om att utse nordiska goodwill-ambassadörer (väckt av Mats Nyby samt Sten Andersson, Halldór Ásgrímsson, Elver Jonsson och Eeva Turunen)

*A 1089/k Medlemsförslag om Orkester Norden (väckt av Hans Nyhage samt Marianne Andersson och Sten Svensson)

A 1090/e Utvalgsforslag om opprettelse av et risikokapitalfond for investeringer i små och mellomstore bedrifter i de baltiske stater (fremsat av Nordisk Råds økonomiske utvalg)

A 1091/b Utskottsförslag om budgetutskottets kontrolluppgift. Offentlighetsprincipen i nordiska samarbetsorgan (framlagt av budgetutskottet)

A 1092/p Medlemsforslag om nedsættelsen af en arbejdsgruppe vedrørende Nordisk Råds fremtidige struktur og opgaver (fremsat af Den konservative gruppe)

B. Ministerrådsförslag

B 144/b[2)] Ministerrådsförslag om Nordiska ministerrådets budget för 1995 (överlämnat av Nordiska ministerrådet)

B 145/s Ministerrådsförslag om "Program for nordisk social- og sundhedssamarbejde 1995 - 2000" (överlämnat av Nordiska ministerrådet)

*B 146/j Ministerrådsförslag om nordiskt samarbetsprogram på jämställdhetsområdet (överlämnat av Nordiska ministerrådet)

C. Berättelser

C 2[2)] Nordiska ministerrådets redogörelse för planerna för planerna för samarbetet 1995 (överlämnad av Nordiska ministerrådet)

C 9/b Nordiska rådets bokslut och revisionsberättelse (1993)

[2)] B 144/b och C 2 utgörs av ett sammanslaget huvuddokument med en bilaga, separat tryckt (bilaga: 2 Kontraktsdelen), i anslutning till budgeten.

D. 1994 Meddelanden i anledning av tidigare rekommendationer och framställningar

10/1991/j	Lagstiftning rörande skuldsanering
*11/1991/j	Lagstiftning rörande grupptalan
*12/1991/j	Jämnare könsfördelning i nordiska styrelser, kommittéer, utskott, nämnder m.m.
16/1991/j	Genomgång av Helsingforsavtalet
17/1991/j	Ändringar i Helsingforsavtalets artiklar 1 och 45
3/1992/s	Utvidgning av den nordiska arbetsmiljökonventionen
*31/1992/p	Samarbete i det arktiska området
37/1992/j	Beräkningsmodell för värdering av obetalt arbete
*40/1992/k	Nordjobb som permanent ordning
*6/1993/j	Arbetsprogram för det nordiska lagstiftningssamarbetet
*11/1993/m	Finansiering för räddning av Östersjön
*26/1993/e	Sysselsättning i Norden
29/1993/m	Kontroll av kärnteknisk verksamhet
30/1993/m	Säkerhet, energi och miljö
3/1994/m	Redovisning av kärnavfallsprodukter
*4/1994/m	Miljöutveckling och säkerhet i Arktis
*10/1994/e	Höjd utlåningsram för Nordiska investeringsbankens projektinvesteringslån (PIL)

Dokument

1 Regler för sessionens genomförande
2 Utrikes- och säkerhetspolitisk redogörelse

Utanför saklistan:

Skriftliga frågor och svar

E 36 Skriftlig fråga till Nordiska ministerrådet angående legalisering av viss narkotika (ställd av Ingrid Näslund)

E 37 Skriftlig fråga till Nordiska ministerrådet angående oljeborrningar i Skagerrak (ställd av Elver Jonsson)

E 38 Skriftlig fråga till Nordiska ministerrådet angående brister i den nya nordiska konventionen om social trygghet föranledd av EES-avtalet (ställd av Mats Nyby)

Översikt över sessionen

Rådets plenarmöten hölls i Kulturhuset. För sekretariatens och pressens arbete m.m. disponerades olika lokaler i samma byggnad. För utskottens, delegationernas, ministerrådets och presidiets möten m.m. utnyttjades sammanträdeslokaler i ett flertal hotell och byggnader i Tromsö stad.

Plenarmöten
Tisdagen den 15 november kl. 13.00-20.45
Onsdagen den 16 november kl. 10-12.35

Utskottsmöten
Budgetutskottet
Måndagen den 14 november kl. 13.00-15.00
Tisdagen den 15 november kl. 10.00-13.00

Juridiska utskottet
Tisdagen den 15 november kl. 10.00-12.45

Kulturutskottet
Tisdagen den 15 november kl. 10-11.00 och 10.00-12.45
Onsdagen den 16 november kl. 08.30-09.45 (NMR, Kulturf. o. KU repr.)

Socialutskottet
Tisdagen den 15 november kl. 10.00-13.00
Onsdagen den 16 november kl. 08.30-09.50

Miljöutskottet
Tisdagen den 15 november kl. 10.00-13.00
Onsdagen den 16 november kl. 08.00-08.45

Ekonomiska utskottet
Tisdagen den 15 november kl. 10-12.00 och 12.00-13.30

Presidiemöten
Tisdagen den 15 november kl. 09.00-11.00 och 11.00-12.00 (pres. o. statsm.)
Onsdagen den 16 november kl. 09.00-10.00

Särskilda arrangemang

I förbindelse med sessionen manifesterades av värdlandet ett särskilt nordiskt kulturprogram i form av filmvisningar, utställningar, seminarier m.m. i Tromsö stad.

De särskilt inbjudna internationella gästerna gavs förutom att närvara vid plenarförsamlingens möten möjlighet till sammanträffanden med representanter från rådssidan.

Diskussioner ägde rum mellan representanter från presidiet och Efta, mellan representanter från presidiet, rådet och Baltiska församlingen, mellan representanter från OSS parlamentariska råd och rådets representanter på tjänstemannasidan samt mellan presidiemedlemmar och Europarådets vice president.

Tisdagen den 15 november	Middag Värd: Norges regering
Onsdagen den 16 november	Middag för särskilt inbjudna internationella gäster Värd: Nordiska rådet

PROTOKOLL

Protokoll

Första mötet

Tisdagen den 15 november 1994 kl. 13.00 - 20.45

Presidenter: Per Olof Håkansson (1-5), Berit Brørby Larsen (5), Kimmo Sasi (5), Knud Enggaard (5), Hjörleifur Guttormsson (5), Elver Jonsson (5)

Dagordning

1. Öppningsanförande av Nordiska rådets president
2. Godkännande av medlemslistan
3. Fastställande av saklista
4. Regler för sessionens genomförande (Dokument 1) samt information om voteringsförfarande
5. Utrikes- och säkerhetspolitisk redogörelse (Dokument 2)

1
Öppningsanförande av Nordiska rådets president

Presidenten: Ärade rådsmedlemmar, mina damer och herrar! Jag ber att på presidiets vägnar få hälsa er alla hjärtligt välkomna till Nordiska rådets 45:e session här i Tromsö.

När vi i dag samlas så går våra tankar till den katastrof som med en otyglad kraft drabbade så många när m/s Estonia i slutet av september förliste på resa mellan Tallinn och Stockholm. Det finns många varför och hur i denna katastrof - en katastrof där uppgifterna om de omkomna och deras gärningar i många fall tydligt speglar ett omfattande och framgångsrikt nordiskt eller nordiskt-baltiskt samarbete.

Den svenske poeten Alf Henrikson har i några rader fångat den stämning som råder:

> Ibland liksom hejdar sig tiden ett slag
> och någonting alldeles oväntat sker.
> Världen förändrar sig varje dag,
> men ibland blir den aldrig densamma mer.

Låt oss med några ögonblicks tystnad hedra de saknades minne och ge uttryck för vår djupa medkänsla med alla dem som i Estonia-katastrofen miste nära och kära.

(Härefter följde en tyst stund. Denna del av anförandet åhördes av deltagarna stående.)

Det är första gången som en session i Norge anordnas utanför Oslo och Stortinget, på samma sätt som tidigare skett i Danmark och Finland. I detta

ligger givetvis en ambition att låta oss lära känna Norden även utanför huvudstäderna och omvänt att göra Nordiska rådets arbete mera påtagligt känt för nya grupper och regioner inom de nordiska länderna. Vi byter i dag erfarenheter med Tromsö, och det sätter vi pris på.

När vi nu möts här i Tromsö kan vi också konstatera att sessionen har förlagts till ett ur samarbetssynpunkt mycket viktigt område, Nordkalotten, ett område av Norden som av givna skäl kommer att spela en stor roll i rådets fortsatta diskussioner.

Frågan om Norden och de nordiska ländernas förhållningssätt till EU och Europa har varit ett centralt tema vid rådets senaste sessioner. När vi möts här i dag så sker det i ett skede där två av de tre i EU-frågan särskilt involverade länderna nyligen har gjort sitt vägval. Detta tema har därför i dag än högre aktualitett.

Processen löper nu vidare. Vi vet alla att det nordiska samarbetet kommer att påverkas och förändras såväl till form som till innehåll. Men detta leder inte till att samarbetet kommer att prioriteras ner eller att upphöra.

Snarare tvärtom: Nordiska rådet kommer att bli ett än mera viktigt forum för urval och förberedelser av vilka frågor vi vill driva och på vilket sätt vi i andra internationella fora skall verka för att få gehör för ett samlat nordiskt synsätt.

Det faktum att rådet i mer än 40 år fungerat som en mötesplats för diskussioner och ställningstaganden för såväl regeringsmedlemmar som parlamentsledamöter utgör en stabil utgångsspunkt för ett fortsatt och utvidgat nordiskt samråd.

Nordiska rådet förtjänar också att visas upp för vår omvärld som ett gott exempel på en fungerande mötesplats för en demokratisk process.

Men Europaperspektivet får inte skymma det nordiska samarbetets kärna. Vi har fortfarande mycket att uträtta inom Nordens gränser. Det nordiska samarbetet kan inte och skall inte avvecklas, utan det skall i stället utvecklas. Vi står inför nödvändiga organisatoriska förändringar, allt i syfte för att vi som parlamentariker skall kunna tjäna våra uppdragsgivare - den nordiska allmänheten - på ett bättre sätt.

Med dessa ord förklarar jag Nordiska rådets 45:e session öppnad.

2
Godkännande av medlemslistan

Presidenten: Medlemslistan är upprättad i enlighet med § 4 i rådets arbetsordning och utdelad till medlemmarna. Jag vill i detta sammanhang påminna rådets medlemmar om att presidiet förutsätter att ändring inte sker under behandling av ett utskotts sakområde.

Jag vill vidare påminna om att eventuella ändringar i medlemslistan bör inlämnas skriftligt till presidenten samt till redaktionen.

Medlemslistan godkändes.

3
Fastställande av saklista

Presidenten hade föreslagit, att plenarförsamlingen fastställer saklistan för sessionen i enlighet med det utdelade tryckta förslaget samt att eventuella ändringar i saklistan tas upp som första sak på dagordningen i plenarförsamlingens andra möte.

Presidentens förslag bifölls.

4
Regler för sessionens genomförande (Dokument 1) samt information om voteringsförfarande

Presidiet hade i Dokument 1 föreslagit vissa regler för sessionens genomförande angående tidsbegränsningar för rådsmedlemmarnas inlägg och replikskiftet.

Presidenten informerade om voteringsförfarandet.

Presidiets förslag bifölls.

5
Utrikes- och säkerhetspolitisk redogörelse (Dokument 2)

Presidenten: Innan jag ger ordet till utrikesminister Jón Baldvin Hannibalsson, som på de nordiska utrikesministrarnas vägnar ger en redogörelse till Nordiska rådet om aktuella utrikes- och säkerhetspolitiska frågor, vill jag upplysa om på vilket sätt den efterföljande debatten kommer att ske.

Efter utrikesminister Jón Baldvin Hannibalssons redogörelse ges ordet till Nordiska rådets president som talar på presidiets vägnar och därefter ges ordet till partigruppernas representanter och de närvarande statsministrar och utrikesministrar som har begärt ordet.

Jag erbjuder även utrikesminister Jón Baldvin Hannibalsson möjlighet till repliker till inläggen samt en avslutande kommentar, om han önskar det.

Jag hänvisar i övrigt till de fastlagda reglerna för talartiden och replikskiftena.

Jag vill även i detta sammanhang nämna att en representant för de tre sametingen har, som en följd av samernas observatörsstatus, talerätt i debatten, och att presidiet även har beviljat en representant för Ungdomens Nordiska Råd talerätt i denna debatt.

Med hänvisning till normala regler i de nordiska parlamenten vill jag framhålla att det inte är tillåtet med olika slag av störande uttryck för missnöje eller bifall under förhandlingarnas gång.

Udenrigsminister **Jón Baldvin Hannibalsson** (A): Hr. præsident! Det er en speciel ære for mig at få lov til at fremføre de nordiske udenrigsministres redegørelse om udenrigs- og sikkerhedspolitikken her i Tromsø på Hålogaland nu efter den historiske folkeafstemning i Sverige og lige før den skelsættende folkeafstemning her i Norge. Det er historiske tider, og det er meget passende, at Nordisk Råd mødes for første gang her nord for polarcirklen. Ved dette vendepunkt er vi optaget af de nordiske landes stilling i verden. Tromsø kan spille en vigtig rolle i udviklingen af et europæisk regionalt samarbejde i Barentsregionen, ikke mindst hvis fire af de nordiske lande bliver medlemmer af EU ved årsskiftet. EU's tyngdepunkt vil da blive flyttet et stort skridt mod nord og dermed også Unionens prioriteringer.

Det er derfor naturligt at begynde med at drøfte det regionale samarbejde i vor del af Europa. Efter den kolde krigs afslutning blev der åbnet nye muligheder for regionalt samarbejde mellem Vest- og Østeuropa, inklusive det tidligere Sovjetunionen. Formålet med et sådant samarbejde er at fremme økonomisk udvikling og menneskeligt samkvem og dermed hindre spænding og rivalisering mellem Øst og Vest. I Europa findes der nu flere regionale organisationer; i vort nærområde har vi Barentsrådet og Østersørådet.

Thorvald Stoltenbergs initiativ til at oprette Barentsrådet er et bevis på hans fremsynethed og diplomatiske evner. Barentsrådet bygger bl.a. på de positive erfaringer, som de nordiske lande har med nordisk samarbejde. Disse erfaringer har vist, at det nordiske samarbejde - mellem regeringer, parlamenter, fylker, kommuner, organisationer og enkeltpersoner - har trukket nationerne nærmere hinanden, har bidraget til gensidig forståelse og har styrket de fortrolige relationer på alle områder. Barentsrådet og Østersørådet kan formidle disse nordiske erfaringer til andre nærliggende lande.

Forbindelserne mellem de nordiske lande og Rusland i Barentsrådet bidrager til øget sikkerhed i nord og styrker grundlaget for varig fred. Samarbejdet i Barentsrådet danner en bro mellem Rusland og EU og bidrager på den måde til fredeligt samkvem mellem alle de europæiske lande i fremtiden.

Barentsrådet står nu ved et vendepunkt på grund af flere af de nordiske landes eventuelle medlemskab af EU. Selv om samarbejdet fortsætter, uafhængigt af om alle de nordiske lande bliver medlemmer af EU, er det klart, at deres medlemskab kan give Barentsrådet nye dimensioner. Ved EU-medlemskab vil de nordiske lande få større indflydelse og øgede økonomiske ressourcer til at tackle de enorme opgaver, som venter i nord. Jeg sigter her specielt til de enorme miljøproblemer, som er kommet for en dag til søs og til lands, og den økonomiske opbygning af det nordvestlige Rusland. Disse opgaver kan kun løses gennem flernationale tiltag og med EU i en af hovedrollerne. De nordiske landes EU-medlemskab vil byde på nye muligheder for at rette EU's søgelys mere mod nord, end vi har set tidligere. Russerne støtter denne udvikling. De har erklæret, at de mener, at det er til deres fordel og til fordel for samarbejdet i nord, at de nordiske

lande bliver medlemmer af EU. Selv om Island ikke har søgt om medlemskab og Norge ikke har truffet afgørelsen, er det klart, at denne udvikling er i vor og Barentsrådets interesse.

Det regionale samarbejde i Østersøområdet er i hurtig udvikling. De baltiske lande har formaliseret deres samarbejde med oprettelsen af Det baltiske Ministerråd. Vi gratulerer vore naboer med dette skridt. Det vil utvivlsomt medvirke til et nærmere samarbejde mellem de nordiske lande og de baltiske lande.

Østersørådet har nu fungeret i hen imod tre år. De forandringer, som har fundet sted i den sidste tid, giver grundlag for at styrke samarbejdet yderligere. Østersørådet er et naturligt forum for at fremme stabilitett med hensyn til relationerne mellem Rusland og de baltiske lande og styrke forbindelserne mellem Rusland og Den Europæiske Union. EU har erklæret, at man så vidt muligt bør fremskynde de østeuropæiske landes medlemskab af EU. De nordiske lande inden for EU vil arbejde aktivt for, at Østersølandene ikke bliver stående udenfor denne proces. Østersørådet burde absolut kunne blive et forum for genoprettelse af et frodigt samarbejde i et område, som historisk set har haft sine storhedstider. I den sammenhæng vil jeg minde om, at Hansa-forbindelserne i tidligere tider også til slut nåede til Island.

Hr. præsident! Når vi ser på den del af Europa, som ligger øst for os, kan man generelt sige, at der er grund til en vis optimisme. De demokratiske kræfter i Rusland har holdt deres stilling, og forholdene i området er relativt stabile. Udviklingen i relationerne mellem Rusland og Østersølandene har gået i den rigtige retning. Det er en udvikling, som de nordiske lande ser på med tilfredshed, og som de utvivlsomt vil bidrage til at støtte yderligere. Det er vigtigt, at man klarer integreringen af den russiske minoritet i Østersølandene. Det vil bidrage yderligere til bedre relationer med Rusland.

Forudsætningen for fred, stabilitett og normaliserede relationer såvel inden for som mellem landene er, at mistilliden reduceres, og at man forsøger at sikre alles muligheder for at nyde de fulde rettigheder. I denne forbindelse er det vigtigt, at alle indbyggerne i de baltiske lande får retfærdige muligheder for at opfylde de krav, som stilles med hensyn til statsborgerskab. Det er meget prisværdigt, at mange - ikke mindst de nordiske lande - prøver at bistå Estland og Letland med at få sikret, at alle de, som ikke mestrer landenes nationalsprog, får muligheder for at lære dem og dermed blive berettigede til statsborgerskab.

Europas sikkerhedspolitik er under kontinuerlig udvikling. Alle europæiske og transatlantiske organisationer tilpasser sig nye tilstande. NATO's initiativ til "Partnerskab for Fred" er en del af denne tilpasning. Sådan imødekommer NATO ønskerne fra lande, som står udenfor alliancen, om et nærmere samarbejde, uden at der trækkes nye grænser eller åbnes for ny blokdannelse i Europa. Hensigten med "Partnerskab for Fred" er først og fremmest at skabe et samarbejdsforum for at øge stabilitetten. Dette er i overensstemmelse med de holdninger, som de nordiske lande mener bør følges. Samarbejdet inden for NACC har også fortsat betydning.

Alligevel må vi være klar over, at debatten om et udvidet NATO er i gang, og at det snarere er et spørgsmål om, hvordan en sådan udvidelse vil finde sted, end hvorvidt den vil finde sted. Forhåbentlig vil det ske gradvis, så ingen vil have grund til at føle sig truet og intet land vil føle, at det på forhånd udelukkes fra det sikkerhedssamarbejde, man er i færd med at bygge op. Samtidig er det klart, at intet land skal kunne have vetoret med hensyn til udvidelsen.

CSCE prioriterer i stadig højere grad forebyggende diplomati, konfliktforebyggelse og nationale minoriteters rettigheder. Organisationen har arbejdet for at forebygge en udbredelse af stridigheder, bl.a. i de tidligere sovjetrepublikker. Der er dog et klart behov for fredsbevarende styrker for at sikre freden f.eks. i Nagorno-Karabach i henhold til den aftale, som blev indgået i CSCE's Minskgruppes regi under svensk ledelse. Nu må vi se, om CSCE er i stand til at følge det op og sende multinationale fredsbevarende styrker til området for at sikre, at freden holdes.

For tiden afholder CSCE evalueringsmøde i Budapest. Hensigten er at skabe klarhed over CSCE's fremtidige rolle og virke. Der ligger en del forslag med forskellige prioriteringer af en styrkelse af organisationen på bordet. De nordiske lande ser med tilfredshed på, at CSCE styrkes og dermed bliver bedre i stand til at løse sine opgaver. Det må dog ikke ske på bekostning af andre organisationer. Man må også varetage de mindre landes ret til indflydelse.

Medlemskab af Europarådet har været højt prioriteret af staterne i Østeuropa. Letland vil om kort tid blive medlem, og dermed er alle de baltiske lande blevet medlemmer. Endvidere er alle de tidligere Warszawapagtlande med undtagelse af Rusland blevet medlemmer af Europarådet. Det ligger også i kortene, at Rusland kan blive medlem næste år. De nordiske lande kan spille en vigtig rolle i Europarådet ved at støtte de nye medlemmer i deres bestræbelser på at tilpasse deres samfund til Europarådets normer for menneskerettigheder og demokrati.

Hr. præsident! Der er ikke tvivl om, at en fredelig udvikling i Europa for en stor del afhænger af forholdene i Østeuropa og Rusland. Forudsætningen for fred og velfærd på lang sigt bygger på en demokratisk udvikling, markedsøkonomi og landenes økonomiske genopbygning.

Organisationer som NATO, CSCE og Europarådet spiller hver for sig en vigtig rolle med hensyn til udviklingen af fred, sikkerhed og demokrati i Europa, inklusive Centraleuropa, Østeuropa og Rusland. Men det er endvidere nok så klart, at Den Europæiske Union vil spille hovedrollen vedrørende udviklingen af samarbejde mellem alle de europæiske lande i de nærmeste år. Ikke sådan at forstå, at der er konkurrence mellem de organisationer, jeg før nævnte, og EU - tværtimod. Det drejer sig om organisationer, som gensidigt støtter hinanden og samarbejder, ikke om konkurrerende organisationer. EU og EU-landene har vigtige funktioner i alle disse organisationer og har stor indflydelse på deres udvikling og de beslutninger, de træffer. Alle EU-landene deltager i CSCE, alle er medlemmer af Europarådet, og de fleste er medlemmer af NATO. Desuden vil de

være med til at forme EU's fælles udenrigs- og sikkerhedspolitik og på forskellig måde deltage i Den Vesteuropæiske Union, NATO's Europasøjle.

På WEU's ministermøde i Luxembourg i maj blev det besluttet at indlede arbejdet med at definere en fælles europæisk forsvarspolitik. Dette arbejde er stadig i sin begyndelsesfase, og det er stadig vanskeligt at forudse, hvad det vil føre til. De central- og østeuropæiske lande inklusive de baltiske lande har givet udtryk for, at de ser på samarbejdet med EU som en forudsætning for økonomisk og social fremgang og demokratisk opbygning. EU har på sin side givet udtryk for, at man i de nærmeste år vil fokusere på, at de østeuropæiske lande skal kunne blive medlemmer af Den Europæiske Union om ikke alt for længe. De nordiske lande ser positivt på denne udvikling; det er faktisk en af de vigtigste begrundelser for de nordiske landes vilje til at blive medlemmer af EU. Som medlemmer vil de kunne påvirke denne udvikling, ikke mindst når det gælder at arbejde for, at de baltiske lande ikke bliver glemt i denne proces.

Hr. præsident! Det nordiske samarbejde har altid været en af grundsøjlerne i islandsk udenrigspolitik. Det samme gælder de andre nordiske lande. Nordisk samarbejde er for os alle en vigtig del af udenrigspolitikken.

De nordiske lande står nu ved en skillevej. De må gøre sig klart, om de vil slå følge med landene i Den Europæiske Union. Finnerne og svenskerne har truffet deres afgørelse. Vi gratulerer dem med deres beslutning. Nordmændene tager stilling senere i denne måned. Det bliver en beslutning, der er vigtig for det nordiske samarbejde. Den nuværende islandske regering har ikke ansøgning om medlemskab af EU på sin dagsorden. Det bliver op til den næste regering at bestemme fortsættelsen. Det er dog klart, at debatten ikke kan undgås i Island, lige så lidt som den kan undgås i Europa i øvrigt.

Uanset resultatet i Norge og uanset udviklingen i Island er det klart, at det nordiske samarbejde vil forandre sig betydeligt. De lande, som bliver medlemmer af EU, vil få et tættere samarbejde på mange områder. Blandt dem, som vælger at stå udenfor Europa Unionen, er der større usikkerhed om det nordiske samarbejdes fremtid. Selvfølgelig håber vi, at samarbejdet mellem de fem nordiske lande vil fortsætte og udvikles videre. Alligevel må vi indse, at det ikke kan undgås, at prioriteringerne bliver anderledes.

De nordiske regeringers beslutninger om medlemskab af EU bygger på politiske, sikkerhedsmæssige og økonomiske vurderinger. Vort verdensbillede er i de sidste fem år blevet utrolig forandret. Europas deling i to blokke hører historien til. Det er helt indlysende, at udenrigs- og sikkerhedspolitikken ikke kan være statisk i en verden, der forandrer sig sådan.

Den Europæiske Union er i færd med at blive en samlende organisation for Europas demokratier. Unionen bygger på principper om frihed og menneskerettigheder, sikkerhed og samarbejde og markedsintegration på tværs af landegrænser. Dette er i overensstemmelse med de nordiske landes holdninger. Spørgsmålet er, om vi skal deltage i dette samarbejde på ligestillingsbasis og arbejde for, at Unionen bliver udviklet i nordisk ånd.

Vi står i dag over for mange akutte problemer, som i deres natur er supranationale og ikke kan løses af de nationale stater alene. Nordisk og regionalt samarbejde er nødvendigt, men ikke tilstrækkeligt. F.eks. vil jeg nævne områder som miljøpolitik, handelspolitik, finanspolitik og sikkerhedspolitik. Den Europæiske Union træffer allerede nu afgørelser, som er af betydning for alle de nordiske lande, bl.a. på de områder, som indgår i EØS-aftalen, uden at vi har tilstrækkelig indflydelse. Medlemskab af EU giver landene muligheder for at bruge deres suverænitet til at øve indflydelse på disse afgørelser.

Den nye verdenshandelsaftale om WTO træder i kraft ved årsskiftet. Den vil føre til øget konkurrence. Det bliver nødvendigt for de nordiske lande at have fri adgang til deres vigtigste og verdens rigeste marked, Europaunionens indre marked. Europaunionens indre marked vil også være af afgørende betydning for udenlandske investeringer i de nordiske lande. EØS-aftalen er ikke tilstrækkelig til at friste udenlandske investorer. De mener, at deres interesser bliver bedst varetaget inden for EU's grænser. Det er også helt klart, at mange nordiske virksomheder kan blive fristet til at investere inden for EU i stedet for i deres hjemlande.

De nordiske landes erfaringer med hensyn til internationalt samarbejde viser, at de øver en indflydelse, som er langt større end den, deres størrelse eller økonomiske vægt skulle tilsige. Vi ved også, at vi inden for det internationale samarbejde har haft mest indflydelse på de områder, hvor vort samarbejde har været mest udbygget. Man kan gå ud fra, at det vil blive på samme måde i Den Europæiske Union.

De nordiske lande er ikke store i international sammenhæng. Det er åbenbart, at det er gunstigere for små lande at have bindende forholdsregler og neutrale domstole at støtte sig til end politiske løsninger, som nødvendigvis giver de større og mere indflydelsesrige lande fortrin.

Endvidere vil jeg nævne, at det er blevet sagt, at en af grundene til, at de nordiske lande ønsker medlemskab af EU, er, at de, som bliver stående udenfor, efterhånden står i fare for at blive isoleret. Det kan gå sådan, at nogle af os sidder tilbage i en meget lille gruppe lande udenfor EU. Vi, de nordiske, er stolte og selvstændige nationer, men vi er dog ikke vant til at skille os ud hverken i vore egne samfund eller i det internationale samfund. Det er muligt, at der ikke er grund til at overbetone den fare, det kan betyde at sidde tilbage i den lille gruppe europæiske lande, som bliver stående udenfor EU. Det er alligevel et problem, som vi både i og udenfor Unionen må takle såvel i nordisk sammenhæng som indenlands hver for sig.

Hvad så med ulemperne ved et medlemskab? Mange blandt os i Norden er usikre på, om de nordiske lande skal blive medlemmer af EU. Nogle frygter, at EU-medlemskab vil svække landenes velfærdssystemer, eftersom de fleste EU-lande ligger under os på det område. Man kan lige så godt spørge, om ikke netop det, at vi har så meget at formidle, er en grund til, at de nordiske nationer bør være med til at forme den socialpolitiske udvikling i EU. Det samme gælder faktisk miljøspørgsmål.

Vi islændinge er i lighed med vore frænder i Nordnorge meget bekymrede over den Den Europæiske Unions ressourcepolitik. Fiskeripolitikken bliver udformet af medlemslande, som ikke er lige så afhængige af fiskeriet som visse af de lande, der senere er blevet medlemmer eller er i færd med at blive det. Det er vanskeligt at se retfærdigheden i, at store nationer på kontinentet udformer en politik, som i praksis først og fremmest berører erhvervsgrundlaget for kystbefolkningen her i nord. Spørgsmålet om råderetten over fiskefelterne er afgørende for Islands forhold til Den Europæiske Union. Det samme gælder her i Norge - i hvert fald på Hålogaland! Men burde det ikke være sådan, at det er de nationer, som har de største interesser at varetage, der sidder ved det bord, hvor den fremtidige politik bliver udformet? Det er ikke noget urimeligt spørgsmål. Det skulle blive muligt for Norge at arbejde med at forbedre Unionens fiskeripolitik indefra. Der venter EU's nylig udnævnte fiskerikommisær et betydeligt arbejde, hvis Norge bliver medlem af EU. Vi ønsker ham og alle de andre nordiske kommissærer lykke til i det arbejde, som venter dem.

Hr. præsident! Norges rolle i fredsprocessen i Mellemøsten er hævet over enhver tvivl. Norges initiativ er et slående eksempel på, at et lille land kan bidrage væsentligt til at løse de mest komplicerede internationale konflikter. Aftalen mellem Israel og Jordan bekræfter, at fredsprocessen fortsætter. Der er absolut grund til optimisme over, at det ser ud til, at den positive udvikling i Mellemøsten fortsætter til trods for ekstremisternes forsøg på at vende den.

Det er endvidere positivt, at Casablancamødet om økonomisk samarbejde mellem Israel og andre lande i Mellemøsten og Nordafrika med deltagelse fra EU og USA har fundet sted. De nordiske lande støtter denne udvikling og opfordrer det internationale samfund til at arbejde for at sikre økonomisk og social udvikling på et bredt grundlag. Hvis dette ikke sker, er der fare for, at det kan blive vanskeligt at sikre varig fred.

Krigssituationen i det tidligere Jugoslavien er et åbent, blødende sår i Europa. Det er deprimerende at måtte indse, at det ikke er lykkedes at etablere fred og stabilitett på Balkan trods det internationale samfunds utrættelige bestræbelser. Næsten alle de vigtigste internationale organisationer har været involveret i forsøg på at skabe fred. Også de nordiske lande er involverede, ikke mindst gennem aktiv deltagelse i FN's fredsbevarende styrker. Den kritik, som UNPROFOR er blevet udsat for, er ikke retfærdig. Styrkerne har udført deres opgaver efter bedste evne under vanskelige forhold og med begrænset mandat. Vi burde være forsigtige med at ophæve sanktionerne. UNPROFOR kunne havne i en farlig situation. Det ville desuden kunne øge faren for udbredelse af stridighederne. Det ville ramme dem hårdest, som det netop er meningen at beskytte, nemlig civilbefolkningen.

Hr. præsident! De nordiske lande har udført et vigtigt arbejde for at gøre folk bevidste om betydningen af at beskytte miljøet. At fremme en bærekraftig udvikling er en af menneskehedens vigtigste opgaver i dag. Konklusionerne fra FN's verdenskonference om miljø og udvikling i Rio

danner et solidt grundlag for det fremtidige arbejde med at beskytte Jorden mod de følger, som økologisk degradering indebærer.

Vi kan ikke acceptere de nuværende tilstande, når en stor del af verdens befolkning lever i fattigdom, sult og i et skadeligt miljø. At give op nu ville være ensbetydende med at svigte kommende generationers muligheder for et værdigt liv.

Det er på baggrund af dette, at vi må tolke nogle nationers bestræbelser for at standse degraderingen af det marinbiologiske miljø. Nedgang i fiskebestandene på grund af overbeskatning og forurening kan føre til den nordlige bosætnings sammenbrud og få dramatiske konsekvenser for levestandarden hos de fattigste indbyggere på Jordens sydlige halvkugle.

Det er derfor meget positivt, at FN's havretskonvention - der er en af de allervigtigste aftaler indgået i FN's regi - træder i kraft i morgen. Det er vigtigt, at det internationale samfund når frem til enighed på FN's konference om fiskeri på det åbne hav, som ventes at afslutte sit arbejde næste år.

Islands holdning under konferencen har fra begyndelsen af været utvetydig. Vi arbejder for, at konferencen når frem til en forpligtende aftale om en forsvarlig fiskeriforvaltning på de åbne have. Vi mener, det er vigtigt, at en sådan aftale tager udgangspunkt i kyststaternes rettigheder. Aftalen bør også tage hensyn til faktorer som distance til fiskefelterne og landenes økonomiske afhængighed af udnyttelsen af havets ressourcer.

Jeg føler, at der er behov for at nævne dette, på grund af vor uenighed med vore frænder i Norge om fiskeriet i Barentshavet. Jeg mener, uenigheden mellem vore lande i grunden er mindre, end de fleste tror. For nylig optog vi forhandlinger med norske myndigheder. Jeg er overbevist om, at de vigtige erfaringer, vi har høstet af nordisk samarbejde, vil gøre det lettere for de to broderfolk at finde løsninger, som begge kan acceptere. Vi har tidligere formået at løse vanskelige tvister os imellem.

Hr. præsident! Nordisk samarbejde og sammenhold i internationale fora har givet os større indflydelse på international politik end den, vi egentlig kan forvente. De nordiske lande har også bidraget som brobyggere, når forskellige meninger står over for hinanden. Nordisk samarbejde har således givet gode resultater og er blevet et forbillede for samarbejdet mellem andre lande.

De nordiske lande står i dag ved en korsvej. De lande, som bliver medlemmer af EU, kommer til at bruge megen tid på internt samråd om sager, som drøftes i EU. Det er usandsynligt, at andre EU-lande accepterer, at de nordiske lande fortsat fremstår som en gruppe - i hvert fald når det gælder sager, hvor EU-landene er kommet overens om en fælles holdning. På den anden side er det meget vigtigt, at de nordiske lande fortsætter i deres rolle som brobyggere mellem forskellige meninger.

Rivaliseringen mellem Øst og Vest er forbi. Spændingen mellem Nord og Syd er blevet tydeligere, hvad enten det gælder udviklingsspørgsmål, miljøspørgsmål, menneskerettigheder, kønnenes ligestilling, sociale spørgsmål eller andre internationale problemer. Sandsynligvis har vi al-

drig tidligere haft så stort et behov for brobygning som i dag. Derfor er det vigtigt, at de nordiske lande opretholder så meget som muligt af deres sammenhold, særlig når det gælder sager, hvor EU ikke har udformet en fælles politik, og at vi fortsætter med det opbygningsarbejde, vi har udfoldet på den internationale arena.

Vi ved alle, at de nordiske lande ikke mangler viljen til at fortsætte et kraftfuldt nordisk samarbejde på det udenrigspolitiske plan og i internationale organisationer. Det er ikke problemet. Problemet ligger i, om det er muligt og i så fald hvordan. Dette er vigtigt for os alle og måske specielt for dem af os, som kommer til at stå udenfor Den Europæiske Union.

Men det ville helt sikkert være enklere at behandle, hvis vi alle sad i samme båd.

Berit Brørby Larsen övertog härefter ledningen av förhandlingarna.

Per Olof Håkansson (s) (presidiets talesman): Fru president! De enskilda nordiska länderna befinner sig, som Jón Baldvin Hannibalsson sade, denna höst i ett avgörande historiskt skede. Oavsett om resultatet blir ett inträde i eller om valet blir att stå utanför den europeiska gemenskapen, så kommer självfallet detta för lång tid att bilda en utgångspunkt för agerandet både i de enskilda länderna och inom Nordiska rådet.

Jag kan reservationslöst påstå att oavsett hur frågorna om medlemskap mellan de enskilda nordiska länderna och Den europeiska unionen slutligen landar, så är varken Nordiska rådets nuvarande organisatoriska struktur eller arbetsformer sådana att de svarar till de krav som framtiden kommer att ställa.

När det nordiska samarbetet institutionaliserades, präglades det av två ting som klart skilde det från allt annat internationellt samarbete. Initiativet och rådsstrukturen var parlamentariska och organiserades så att det gavs ett stort, för att inte säga dominerande, utrymme för just parlamentariska initiativ. Det andra var att samarbetet formades som en dialog över nationsgränserna mellan parlamentariker och regeringsrepresentanter.

När vi nu skall se över vår organisation och våra arbetsformer så vill jag varmt förorda att vi slår vakt om dessa två grundläggande principer.

En fördomsfri och öppen granskning är nödvändig och en förändring är behövlig, men utrymmet för parlamentariska initiativ och samverkan och dialog mellan parlamentariker och regeringsföreträdare är någonting som vi skall värna om.

Denna omprövning måste ske nu. Jag ser den gärna i nära kontakt eller i samarbete med ministerrådet. Men rådet självt har en viktig egen process att gå igenom, och vi måste börja där. Ingen annan än vi själva gör vårt arbete!

Vi har att ta ansvar för vår egen organisation både i de delar det gäller den traditionella gemensamma inomnordiska verksamheten och den som nu är på väg att komma till. Jag avser av givna skäl att i dag främst ta upp

frågor som hänger samman med rådets behov av att finna former för att hantera de utomnordiska frågorna.

Fru president! Avgörande för utformningen av arbetssättet är i vilken utsträckning regeringarna vill utnyttja samarbetsorganen i den operativa europapolitiken.

Om rådet och ministerrådet skulle tilldelas centrala operativa funktioner, är det givet att vi står inför synnerligen stora omläggningar. Nya resurser och nya befattningar och en kraftig expansion jämfört med dagens förhållanden skulle bli fallet.

Denna möjlighet förefaller inte vara regeringarnas val. Det är heller inte mitt alternativ. Främst därför att det finns betydande risker för att en sådan organisation skulle bli både trög och oflexibel.

Effektiviteten kan ifrågasättas både när det gäller en fastare beredningsorganisation och formella, koordinerade nordiska organ som skall samarbeta i en snabbt rörlig omvärld där kraven på anpassningsförmåga kommer att vara mycket stora.

I stället tänker åtminstone jag mig något betydligt mer flexibelt och policyskapande. Något som ger en god situationsanalys och kan förutse utvecklingen. Något som kan vaska fram det för det nordiskt gemensamma intressanta att diskutera. Det är så vi måste se på utgångspunkterna när vi söker lösningar.

Det finns en kritik mot rådets sätt att fungera. Kritiken handlar om mycket papper och ord och bristen på konkretisering och beslutskraft. Även om denna kritik kan bemötas med välgrundade argument på enskilda områden finns det givetvis sanningar i den.

Men kritikerna skjuter ofta förbi målet genom att förbise nyttan av att parlamentariker och regeringsföreträdare har en bra fungerande mötesplats. En helt annan sak är hur man kan organisera och leda en mötesplats för initiativtaganden och samtal. Här finns det goda skäl att lyssna på innehållet i kritiken. Det gäller nu att ta fasta på detta och låta de nya aktiviteterna växa fram till nytta för hela samarbetet.

Jag tror att rådsorganisationen i framtiden alltmer bör ges formen av ett *råd*, ett samrådsorgan där man "pratar ihop sig" om övergripande politiska mål.

Många formella beslut kan på detta sätt ersättas med moraliskt och partipolitiskt förpliktande policyuttalanden.

Vi är knappast heller längre betjänta av ett fortsatt arbete enbart i en fast utskottsstruktur och traditionella sessioner. Verkligheten är sådan att rådet inte längre alltid ensamt sätter innehållet i dagordningen, och rådet är inte heller alltid den som bestämmer tempot. Det krävs förnyelse och anpassningsförmåga.

Mycket talar för att vi måste samlas oftare och annorlunda än nu. Vi måste stärka ledningsrollerna och utveckla mötesplatserna. Utan en bra mötesplats: inget samtal. Utan samtal: ingen gemensam beskrivning av problemen - och då når vi inga bra gemensamma lösningar.

Sessionerna kan kompletteras med temamöten eller "rådslag" för att fånga upp initiativ, samordna intressen och dra upp riktlinjer för det nordiska agerandet i exempelvis EU.

Det är fullt möjligt att regeringarna genom sådana fora skulle kunna få del av de nordiska parlmantarikernas samlade synpunkter, samtidigt som parlamentarikerna skulle kunna skapa en stabilare grund för sitt agerande.

En sådan omläggning är omfattande. Ledningsfrågorna behöver lösas på ett annat sätt och beredningsprocessen är klart annorlunda än dagens. Vi arbetar då troligen med en rad ad hoc-grupper och den strikt sektorsbundna fackutskottsorganisationen är uppmjukad och kompletterad med målinriktade tillfälliga kommittéer.

Vi utnyttjar ett kontaktnät inom Norden på ett mera medvetet sätt. Ett närmare samarbete med folkrörelser och "Organisationsnorden" blir naturligare. Vi kommer allt mer att basera arbetet på partigruppernas aktiviteter och styrkeförhållanden.

Fru president! Jag har koncentrerat mig på att redovisa några centrala tankar om det reformarbete som föreström. Ett reformarbete som inte diskuteras i termer av om det skall komma till stånd utan enbart i fråga om *hur* och *när*. "Hur" har jag något berört, och på frågan "när" är mitt svar: Vi har ingen tid att förlora!

Det är min övertygelse att det nordiska samarbetet - fast förankrat som det är i en bred folkopinion och vilande på en gemensam människosyn - skall fortsätta. Hur det skall fördjupas och utvecklas avgör vi själva.

Låt oss därför, fru president, fördomsfritt ta oss an uppgiften! Låt oss göra det med sådan kraft att vi när vi möts i Reykjavík om några månader i konkreta beslut kan börja lägga grunden för ett reformerat rådsarbete till gagn både för oss alla som bor och verkar i Norden och för vår omvärld!

Hjörleifur Guttormsson (Ab): Fru præsident! Jeg kan tilslutte mig mange af de synspunkter, som rådets præsident fremførte med hensyn til, hvordan vi skal håndtere diskussionen om Nordisk Råds fremtid.

Jeg havde bedt om en replik til redegørelsen fra den islandske udenrigsminister på vegne af ministerrådet, og grunden var jo den, at jeg syntes, det var helt utroligt at høre på en tale, som ikke reflekterer den islandske regerings syn på EU-spørgsmålet, som ikke reflekterer holdningen i Island til dette vigtige spørgsmål. Jeg hørte præsidenten for rådet, Per Olof Håkansson, sige, at alle lægger vægt på, at alle synspunkter kommer frem i denne debat, og det troede jeg skulle være grundlaget for rådet. Derfor forstår jeg ikke, hvorfor man forsøger at undertrykke diskussionen med den islandske udenrigsminister her.

Jeg vil spørge præsidenten for rådet, Per Olof Håkansson, om han ikke er enig med mig i, at her i rådet skal man fremme alle synspunkter, for det er jo ikke ét synspunkt, som skal være grundlaget for vor diskussion om rådets fremtid. Jeg troede, at vi skulle reflektere alle synspunkter, som findes her.

Per Olof Håkansson (s): Fru president! Såvitt jag förstår finns Hjörleifur Guttormsson på talarlistan. Jag förutsätter att ingen kommer att hindra honom att utveckla sina synpunkter i det här ämnet i det sammanhanget.

Statsminister **Gro Harlem Brundtland** (A): President! Etter Finlands og Sveriges ja vet vi at 1994 vil bli et merkeår både i nordisk og europeisk historie. Det er året da Norden valgte samarbeidets og medbestemmelsens vei i Europa. Det er året da europeisk samarbeid fikk en kraftfull nordisk dimensjon. Og det kan bli året da Vest-Europa la grunnlaget for et alleuropeisk samarbeid på tvers av gamle skillelinjer.

Her i Nordisk Råd har vi lenge diskutert perspektivene ved Nordens rolle i et nytt Europa. Det har vært bred enighet om de mulighetene og utfordringene vi står utenfor.

Det har vært bred enighet om at Norden har fått en historisk mulighet i det nye Europa. For første gang på flere hundre år har våre land hatt sammenfallende interesser og muligheter i Europa-politikken og har forhandlet samtidig om full deltakelse i det europeiske samarbeidet.

Det har vært bred enighet om at det nordiske samarbeidet her har en unik egenverdi som vi må ta vare på.

Samtidig har vi sett at viktige samfunnsoppgaver - som sysselsetting, miljø og spilleregler for markedet - ikke kan løses i Norden alene. Ja, i mange år etterlyste nordiske bedrifter et nordisk hjemmemarked, men vi lyktes ikke før vi fikk på plass EØS-avtalen mellom 17 europeiske land.

Det har vært bred enighet om at Norden må være med når Europa skal trygge freden. Vi grenser direkte til Russland og de nye demokratiene i Øst-Europa. Vi har lagt en viktig kime til samarbeid gjennom Østersjø-regionen og Barents-regionen. Nå trenger vi full europeisk oppmerksomhet om våre nærområder. Det haster med å få de andre med på miljøoppryddingen i øst.

Sverige. Finland og Norge søkte om medlemskap i EU med utgangspunkt i nasjonale interesser. Men vi hadde noe viktig felles:

Vi ville ha medråderett i Europa.

Vi ville ha respekt for vår egenart.

Vi ville gi våre bedrifter og arbeidsplasser størst mulig trygghet fordi dette er helt avgjørende for å ta vare på våre velferdssamfunn.

Og vi ville bidra med våre erfaringer til et Europa som trenger mer samarbeid og ikke mindre.

Fra nyttår kan fire nordiske land være med i EU-samarbeidet, hvis også Norge - som jeg tror og håper - velger samarbeid og medbestemmelse den 28. november.

Da vil vi se et nytt EU. Hvert fjerde EU-land vil være nordisk. Norden vil få stor innflytelse, og selvfølgelig uten sidestykke i moderne historie for oss. Vi får en hånd på rattet og en fot på bremsen.

Hvert fjerde halvår vil et nordisk land lede EU-samarbeidet og ha ansvaret for Europas viktigste politiske dagsorden. Fire nordiske sosialde-

mokrater vil sette sitt preg på arbeidet i EU-kommisjonen. Samlet vil våre land, med under 25 millioner innbyggere, ha større stemmevekt enn Tyskland med sine 80 millioner innbyggere.

Dette vil prege EU. Det vil bli kraftigere tak i kampen for full sysselsetting. Det vil bli flertall for større åpenhet i EUs organer. Det vil bli en bredere og sterkere allianse i miljøpolitikken, og det vil bli en sterkere europeisk profil i verdenssamfunnet for utvikling og global rettferdighet.

Flertallet i Norden har sett dette: Vi kan ikke velge bort Europa. Vi kan bare velge bort vår innflytelse og vår medbestemmelse. Det har fått finner og svensker til å si ja.

Nå skal Norge ta sitt valg. Det er nå vi har muligheten. Det finnes ingen angrefrist for tapte muligheter. Vi kan ikke skyve valget foran oss. Ingen ser seg over skulderen etter den som blir stående frivillig tilbake. Da må vi ikke gjøre som bøygen - gå utenom.

Det er nå Norden setter sitt samlede preg på europeisk samarbeid. Neste gang er det Øst-Europas tur. Da må ikke Norge velge å stå tilbake alene i Norden.

Det er nå vi har forhandlet sammen med Sverige og Finland. Den sjansen får vi aldri igjen. Det er nå vi har fått EU til å lytte til de nordiske erfaringene. Det er nå vi har sikret særordninger for spredt befolkede distrikter. Det er nå vi har fått særordninger for nordlig landbruk, fått traktatfestet våre fiskeressurser og sikkerhet for at vår forvaltning blir lagt til grunn i de nordlige farvann.

Det er nå Europa skal forme sin nye framtid. Hver dag, hver uke, hvert år vil landene ta små og store avgjørelser sammen, avgjørelser som har direkte betydning for norsk hverdag, norske arbeidsplasser, norsk miljø og framtiden for våre barn og barnebarn. Hvert land taler for seg, og ingen taler Norges sak bedre enn vi gjør selv. Da må vi ikke velge bort tale- og stemmeretten. La oss ha tro på det Norge og Norden står for. Norge og Norden kan.

Når vi kommer til den 28. november tror jeg det er dette spørsmålet som blir avgjørende: Hvor hører Norge hjemme - i eller utenfor samarbeidet?

Vi kan gjerne snakke om at Norge er et annerledesland, det tror jeg alle nasjoner vil si om seg selv. Men sier vi nei og blir stående alene, da mister vi en viktig mulighet. Da sier vi nei til politisk medbestemmelse utenfor våre egne grenser. Da sier vi at folkestyret får være halvt og ikke helt. Da velger vi bort den ene av demokratiets to banehalvdeler - den som nå utvikles mellom landene.

Det er et historisk valg vi nå skal ta. Det handler ikke først og fremst om målbare størrelser i kroner og ører, men om tilhørighet, samarbeid og gjensidig tillit. Hvis det er noen som har måttet innskrenke sin selvråderett, så er det de store landene som tidligere i historien tok seg til rette overfor de små. Det er dette som er det store framskrittet; at landene tar til fornuften og løser spørsmål i fred og etter demokratiske prinsipper, og ingen tjener mer på det enn de små land. Det er i dette samarbeidet som har utviklet seg, Norge hører hjemme, sammen med våre nordiske naboer. Det er her

vi kan ta vare på det beste i det norske, det er her vi kan fremme det beste i det nordiske - og det er her vi legger grunnlaget for et kraftfullt nordisk samarbeid inn i et nytt århundre.

Johan J. Jakobsen (Sp): Herr president! Ikke uventet tok den norske statsministeren utgangspunkt i de folkeavstemninger som er holdt i Finland og Sverige. Da Finland hadde sagt ja, sa statsministeren at en brikke hadde falt på plass. Jeg går ut fra at statsministeren mener at etter det som har skjedd i Sverige, har ytterligere en brikke falt på plass, og at det nå gjenstår bare én, den norske.

Men statsministerens innlegg her i Tromsø sier også en del om hvilken debatt vi får framover, for her vil vi ikke fra ja-siden oppleve noen sterk markedsføring av unionen og Maastricht-avtalens fortreffelighet. Ja, statsministeren har faktisk nærmest beklaget at unionstraktaten fortsatt står så høyt oppe på den norske politiske dagsordenen. Men det er jo det EU-saken først og fremst dreier seg om, om Norge skal bli en del av en politisk og økonomisk union tuftet på Maastricht-traktatens prinsipper.

Statsministeren valgte nå å legge betydelig vekt på sysselsettingen - full sysselsetting endog . Vi har fått inntrykk av at næringslivets, sysselsettingens og velferdens framtid nærmest er avhengig av at Norge blir med i EU. Men da har jeg lyst til å spørre: På hvilket grunnlag kan den norske statsministeren hevde at norsk EU-medlemskap er en forutsetning for full sysselsetting, slik en kunne få inntrykk av? Jeg lurer på om det er NHOs rapport og beregninger som ligger til grunn for disse ganske bastante utsagn. Og da har jeg lyst til å spørre: Er ikke Regjeringens eget byrå, eget analyseverktøy, også en indikasjon på at dette ikke kan framholdes som noen skråsikker konklusjon? Statistisk Sentralbyrå har som kjent kommet fram til en stikk motsatt konklusjon, og jeg minner om at Arbeiderpartiets leder faktisk også har sagt at NHO-rapporten er en overdrivelse som må tas med flere klyper salt.

Statsminister **Gro Harlem Brundtland** (A): Ja, dette var en avspeiling, sikkert med interesse for Nordisk Råd, om hvordan den norske EU-debatten føres - med ganske mye svartmaling og påstander. I dette tilfellet fikk jeg nå høre igjen, og jeg har altså tidligere avvist det klart og tydelig, at Statistisk Sentralbyrå skulle ha laget en rapport - det byrået, med byråets ansvar for innhold og konklusjon. Det stemmer ikke. Det har vært noen medarbeidere i byrået som har gjort et oppdrag på vegne av Landbrukets utredningsinstitutt, og de tallene som er matet inn i den modellen som Norge bruker som et vanlig samfunnsplanleggingsinstrument, er valgt ut av Landbrukets utredningsinstitutt og de personene i byrået sammen. Vi har kritisert dem fra myndighetenes side fordi innholdet i rapporten bygger på data som ikke er relevante, og derfor blir resultatet feil. Men jeg må si at når bedriftene i dette landet setter seg ned og ser på sin egen bedrift sam-

men med de ansatte og ledelsen og diskuterer hva som er virkningen for vår bedrift i kostnader og trygghet for framtidens rammevilkår med EØS eller med EU-medlemskap, og kommer ut med konkrete tallmessige svar på kostnadsbildet, på muligheter og på investeringsbeslutninger, da står vi overfor det som er beslutningsmodellen i det levende norske industri- og næringslivsmiljøet. Det er ikke politiske beslutninger i storting eller i regjering som avgjør hva den enkelte bedrift bestemmer om sin framtid. Det gjør den ut fra tro eller vurderinger av hva det er tjenlig å investere. Det er dette som er det sentrale i saken, og det er derfor menneskene både i Finland og Sverige har lagt stor vekt på den økonomiske tryggheten som tryggere rammevilkår for bedriftene gir. Det er det sentrale, og det er derfor vi er overbevist om at investeringene påvirkes av det grunnlaget bedriftene selv ser.

Jagland (A) (socialdemokratiska gruppens talesman): Jeg syns det var skuffende at Johan J. Jakobsen nå klarte å bringe den taktisk betonte EU-debatten inn her i Nordisk Råd i en situasjon da Nordisk Råd virkelig står ved i korsveg. Det som er situasjonen, er at Norden for første gang siden 1972 nå kan bli samlet igjen, innenfor EU. Det var det Berlin-murens fall for fem år siden som gjorde det mulig å oppnå.

Sverige og Finland har gjort et klart valg. Nå skal Norge gjøre sitt. Jeg håper inderlig at Norge får sin egen stemme i Europa. Arbeiderpartiet vil at Norge skal være med og bygge ny nordisk kraft i Europa, og vi mener at Norge er den beste til å fremme Norges sak i det europeiske og i det nordiske samarbeidet. En ny nordisk kraft i Europa vil tjene Norden og Europa. Vi sosialdemokrater har alltid ment at flere klarer mer enn en alene.

De nordiske landenes inntreden i EU vil fra første stund forandre Europa.

- EU får for første gang grense til Russland. Da kan vi være brobygger mellom det eldste og farligste skillet i Europa - det mellom Russland og Vest-Europa.
- Norden vil skape en ny balanse mellom sør og nord i Europa.
- Norden kan bane veg for de sentral- og østeuropeiske landene inn i EU, slik at EU blir en alleuropeisk organisasjon.
- Norden vil sørge for at de baltiske landene ikke blir glemt.
- Norden vil sørge for at sysselsetting, miljø og velferd kommer på toppen av dagsordenen i den europeiske politikken.

Det er merkelig å tenke på hvor sterk motstand det var også mot Nordisk Råd i sin tid. Motstanderne av EU i dag bruker nøyaktig de samme argumentene som i sin tid ble brukt mot Nordisk Råd da det ble opprettet i 1953. Hele Senterpartiets gruppe - hele Johan J. Jakobsens gruppe - i Stortinget den gang stemte mot at Norge skulle være med i Nordisk Råd, og Hans Borgen fra Bondepartiet, som Senterpartiet den gang het, sa at Norge ikke måtte gå med og "låse seg fast i et tvilsomt Nordisk Råd".

Men utviklingen har vist at Nordisk Råd ikke var noe tvilsomt prosjekt. Det nordiske samarbeidet har gjort hverdagen enklere for det nordiske mennesket.

De samme kreftene som var imot Nordisk Råd, var også veldig skeptiske til EFTA. De har hele tiden vært imot EØS-avtalen og vil at Norge skal si opp EØS-avtalen.

Hvis man mener at alt internasjonalt samarbeid i virkeligheten er en konspirasjon mot den nasjonale sjølråderetten, kommer man på avveie. Internasjonalt samarbeid skapes av nødvendighet for at nasjonalstatene skal kunne mestre felles problemer og fungere, og for at menneskene skal få en bedre og tryggere framtid.

Dette var utgangspunktet for dannelsen av Nordisk Råd. Derfor fikk vi EFTA. EØS-avtalen kom til av samme grunn. Alt dette har sikret de nordiske landenes interesser.

Jeg er helt overbevist om at om noen år vil EU bli like høyt akseptert og sett på som en nødvendighet. Om noen år vil de fleste i Norden se at vi har fått større sjølråderett ved å være med og bestemme. Om noen år vil vi oppdage at det nordiske menneske er like mye nordisk som i dag. Vi kommer til å erfare at det nordiske samarbeidet og den nordiske identiteten vil bli styrket, ikke svekket, innenfor en bredere europeisk ramme.

Vi har utviklet gode og sterke velferdssamfunn her i Norden. Derfor har vi noe å tilby Europa. men vi må samtidig innse at vi deler de samme utfordringene som de andre europeiske landene med hensyn til fred, sysselsetting og miljø. Slik situasjonen er nå, kan den nordiske velferden og tryggheten ikke sikres uten at Europa setter kampen mot arbeidsledigheten og miljøproblemene øverst på dagsordenen. Og når det gjelder spørsmålet om fred eller krig, har jo dette århundret lært oss at Norden blir rammet av begivenhetene ute i Europa enten vi vil det eller ikke.

Derfor kan vi ikke beskytte oss mot det som skjer. Vi må være aktive deltakere for å skape en felles og trygg framtid. Det er ikke eksemplets makt ved å stå utenfor som vil hjelpe Norden, det er påvirkningens kraft ved å være innenfor som vi må satse på. Derfor må vi se mulighetene som nå byr seg.

Vi får være med og skape en ny og varig sikkerhetsordning i Europa. Norden kan nå spille en historisk rolle. Gjennom samarbeidet i Barentsregionen og i Østersjøregionen kan vi veve Russland inn i europeisk økonomi. Dette er den eneste vegen for Russland mot demokrati og blandingsøkonomi. I motsatt fall vl mafiaen stramme grepet, og vi i Norden vil oppleve økende utrygghet.

Vi vil få nye muligheter innen miljøpolitikken. Vi vil bl.a. få hjelp til å rydde opp i den farligste miljøtrusselen i Norden: atomproblemene på Kola-halvøya. Kjernekraftverket og de utrangerte atomubåtene ligger der som tikkende atombomber. Verken Norden eller Russland har penger til rydde opp i dette. Det må gjøres til et felles europeisk anliggende. Det kan vi bare få til som fullverdig medlem av Europa.

Og sist, men ikke minst: EU er det eneste redskapet i Europa for å få til en felles europeisk strategi mot arbeidsløsheten. De nordiske landenes inntreden i EU vil styrke alle de som ønsker at arbeidsledigheten skal settes øverst på dagsordenen.

Den tiden er forhåpentligvis forbi da vi måtte ha en terrorbalanse for å sikre freden. Men vi ser samtidig at nye og nygamle problemer skaper økende utrygghet. Etniske konflikter og økende nasjonalisme truer i deler av Europa. Den internasjonale kriminalitetten er en stor utfordring. Og hvis demokratiet ikke klarer å bekjempe arbeidsledigheten, er det arbeidsledigheten som vinner over demokratiet. Miljøproblemene har gjort mange pessimistiske og innadvendte i sin politiske tenkning, og det kan skape en reaksjon mot demokratiet og det moderne industrisamfunn som kan bli farlig.

Derfor er det på tide at vi tar i bruk et utvidet sikkerhetsbegrep i vår tenkning og politiske praksis. Det er bare gjennom et utvidet samarbeid mellom landene vi kan mestre disse problemene. Derfor vil Nordens inntreden i EU være et historisk vendepunkt i Europa, fordi fire nye nordiske land i et felles europeisk samarbeid vil bety mer samarbeid, mer demokrati, og det vil styrke alle dem som ønsker å skape større trygghet for alle mennesker i Europa, inkludert Norden.

Bondevik (KrF): Utenriksminister Jón Baldvin Hannibalsson understreket mot slutten av sin redegjørelse viktigheten av at Norden fortsetter som brobygger i internasjonal politikk, hvor Norden ofte har spilt en positiv og en større rolle, f.eks. i organ som De forente nasjoner, enn det vår størrelse skulle tilsi. Og vi har gjort det ikke minst som brobygger i forhold til den fattige verden. Slik har Norden bidratt til løsninger overfor fattige land som ofte har blitt bedre enn de ellers ville ha blitt. Norden har tillit i den tredje verden. Vi har ofte inntatt andre standpunkter enn større og dominerende vestlige land.

De som nå blir med i EU, blir samtidig med i en politisk union som skal føre en felles utenriks- og sikkerhetpolitikk, og som etter hvert skal tale med en stemme i internasjonale organ. Riktignok skal det skje etter hvert som landene blir enige om det. Men det ligger selvsagt en dynamikk og et press i retning av å opptre felles. Når en skal tale med en stemme, kan en selvsagt ikke tale med hver sin stemme, heller ikke Norden, slik som tidligere.

Så vil Jagland si at i stedet skal vi da øve vår innflytelse innenfor EU. Jeg innrømmer åpent at hele EU-debatten egentig er en avveining av dette - noe økt innflytelse innenfor EU mot tap av handlefrihet i utenrikspolitikken i en større sammenheng. Dette kan vi vektlegge ulikt, men mitt spørsmål til Thorbjørn Jagland er dette: Ser ikke Jagland noe problem ved tap av en utenrikspolitisk handlefrihet i en større sammenheng? Jeg spør om dette fordi både sosialdemokratene og kristendemokratene i Norden, som jeg selv representerer, har vært og er opptatt av internasjonal solidaritet.

Jagland (A): Jeg ser ingen fare for at de nordiske landene skal tape utenrikspolitisk handlefrihet. Nå må jeg se det fra den norske debatten som vi har hatt i hele etterkrigstiden: Det ble hevdet at Norge ved å gå ut av NATO, og det hevdet NATO-motstandere i mange år, ville få større handlefrihet. Men i dag tror jeg alle innser at vi har fått til mye fordi vi var medlem av NATO.

Så er det andre poenget at ingen i Norden kan flykte fra EU. Man snakker om at vi skal samarbeide med alle andre organisasjoner, men der er jo EU, der også. EU-landene er dominerende i KSSE, de er dominerende i NATO, vi kan ikke unngå å møte EU i FN og i alle internasjonale organisasjoner. Kort sagt: Ingen kan sette strek over 12 demokratiske, viktige industriland i Europa. Vi kan ikke sette strek over 325 mill. mennesker. Ethvert internasjonalt engasjement må ta utgangspunkt i den virkeligheten vi lever i. Og den virkeligheten er at alle de nordiske landene har et utstrakt samarbeid med disse 325 mill. mennesker. Så hvorfor ikke fortsette å samarbeide med dem om å gjøre mye mer for freden, gjøre mye mer for miljøet, gjøre mye mer for de fattige landene i alle internasjonale organisasjoner som vi opptrer i?

Kjellbjørg Lunde (SV): Det er noko som heiter situasjonsbestemt argumentasjon, og det har vi no høyrt eksempel på både frå statsminister Gro Harlem Brundtland og frå Thorbjørn Jagland.

Det heitte seg under statsministeren sin tale at vi hadde forhandla saman med våre nordiske naboar. Mens desse forhandlingane pågjekk, høyrde vi stadig vekk at det ikkje var tilfellet. Vi forhandla parallelt, og dette blei understreka veldig sterkt kvar gong vi, etter kvart som forhandlingane gjekk fram, påviste at det f.eks. gjekk nokså dårleg for finske landbruks- og distriktsinteresser. Men no heiter det altså at vi har vore saman.

Så opplever vi no i Noreg, som vi har gjort både i Finland og Sverige tidlegare, ei voldsam svartmaling frå næringslivssida i allianse med Høgre og sosialdemokratane, om kor ille det vil gå både med sysselsettinga og næringslivet generelt dersom vi no ikkje blir med. Eg lurar av og til på om det er mangel på kunnskap om marknadsadgang osv. som er årsaka til dette. Er ein verkeleg så dårleg informert om dei avtalane ein har? Eller er dette mot betre vitande i ein påverknadskampanje?

Så fant eg i går i Dagens Næringsliv gøymt ein litetn artikkel, ein svensk advarsel:

"På et frokostmøte arrangert av SE-banken advarte svenske toppledere i helgen mot å knytte den svenske kronen for tett opp mot det europeiske valutasamarbeidet, uansett utfallet av folkeavstemningen. Det vil bety en valutamessig katastrofe for dollaravhengig svensk industri, mente industriherrene."

Men korleis kan presumptivt opplyste industriherrar gi inntrykk av at dei ikkje veit at dei i Sverige no ikkje har noko val når det gjeld å knytte

seg opp mot den europeiske valutaen og kva konsekvensen av den tredje fasen i den monetære og økonomiske union inneber?

Derfor vil eg spørje hr. Jagland: Har han ein kommentar til den typen desinformasjon av dei som burde ha betre vett?

Jagland (A): Jeg vil informere alle i Nordisk Råd om at Norge i dag fører en økonomisk politikk helt i samsvar med alle kriteriene i Maastricht-traktaten.

Da Norge sluttet seg til det europeiske valutasamarbeidet på 1980-tallet, begynte det norske rentenivået å gå nedover. Det lå langt over det europeiske, det gikk nedover mot det europeiske og kom under det europeiske. De som nå i fullt alvor vil anbefale at vi skal stille oss utenfor dette og opprettholde retten til å devaluere, må jeg virkelig be om å besinne seg.

Kjellbjørg Lunde snakker om markedsadgang, og det kommer altså fra et parti som i fullt alvor vil anbefale Norge å si opp EØS-avtalen.

Når det gjelder svartmaling, mangler det ikke på det, iallfall ikke fra den norske nei-side. Hvem er det som har sagt i måneder og år at tilslutning til EU vil være avskaffelse av folkestyret? Det vil i så fall innebære at Sverige og Finland gjennom en demokratisk folkeavstemning har sagt ja til å oppheve folkestyret. Og det vil bety at Danmark ikke har hatt folkestyre på 20 år. Det er helt uforståelig for meg at når 15 demokratiske land samarbeider, blir det "avskaffelse av folkestyret". Det sier litt om det nivået på debatten som vi har hatt.

Hagen (FrP): President! Jeg vil gjerne få lov til å spørre talsmannen for den sosialdemokratiske gruppe i Nordisk Råd litt om hva vi kan forvente at sosialdemokratene vil gjøre innad i EU, hvis da også Norge blir medlem. Vil man konsentrere seg om utvikling av EU-samarbeidet i dybden, eller i bredden? Det har lenge vært en debatt om dybdeutvikling eller breddeutvikling, og jeg synes det ville vært greit å få en avklaring på hvor sosialdemokratene her står.

For å følge opp det, gjelder det også et prinsipp som nå er slått fast innad i EU, nemlig nærhetsprinsippet. Kan vi forvente at sosialdemokratene blir varm forsvarer av nærhetsprinsippet, og at EU ikke skal begynne å blande seg inn i forhold som det tilligger det nasjonale politiske system å ivareta interessene til. Det er jo en del av oss som har en viss frykt for at sosialdemokrater, som elsker reguleringer og høye skatter og avgifter, når de kommer inn i EU, vil se mulighetene for å styre de enkelte nasjoner, de enkelte medlemsstater, i stedet for i realitetten å ivareta nærhetsprinsippet og nærhetstenkningen. Så jeg vil gjerne ha en avklaring fra sosialdemokratenes talsmann, Jagland, akkurat på området også.

Og så det tredje spørsmålet: Har sosialdemokratene nå endret sitt prinsipielle syn på sentralbankers rolle? Har man nå akseptert at rettsvern og pengevern bør være uavhengig av de politiske myndigheter, eller at rettssikkerhet og pengesikkerhet også hører sammen og bør være uavhengig av

de sentrale politiske myndigheter slik at man har gått inn på prinsippet om en uavhengig sentralbank, slik som Fremskrittspartiet stod alene om da vi sist behandlet lov om Norges Bank? Og kan vi altså vente at hvis vi ikke går inn i EU, så vil Thorbjørn Jagland nå gjøre Norges Bank til en uavhengig sentralbank?

Jagland (A): President! Debatten om utvidelse eller ytterligere integrasjon synes ikke jeg er den mest interessante. Den mest interessante er hva EU kan gjøre for borgerne i Europa nå. Så vi må få alle de spørsmålene som folk i Europa er opptatt av - miljøet, sysselsettingen, velferden - opp på toppen av dagsordenen, i stedet for å fortsette en formaldiskusjon om dybde eller bredde. Vi har bl.a. den situasjon at det er et stort gap mellom det som Europa i dag sparer, og det som Europa investerer. Det er på 6 %, og det tilsvarer 8-9 millioner jobber. Det må da være det viktigste å få satt disse pengene inn i produktive investeringer, slik at vi kan få folk i arbeid. Det er en mye viktigere problemstilling.

Vi vil hardt forsvare nærhetsprinsippet innad i EU, og vi har ikke endret vårt syn på forholdet mellom sentralbank og politiske myndigheter. Det vil være Det europeiske råd, Ministerrådet, som trekker opp retningslinjene for denne bankens virksomhet - og de skremslene som har vært laget også om dette punktet, synes jeg skyter langt over mål. Dette er et element i et forsøk på å få en stabilitett i europeiske økonomi som vi ikke har hatt på 15 år, og det er et forsøk på å bringe oss tilbake til den situasjonen da vi hadde stabile valutakurser, lav rente og lav prisstigning. Det gav grunnlag for framgang for alle de europeiske landene. Jeg håper at vi kommer tilbake dit.

Kristín Einarsdóttir (Kv): President! Jagland sagde noget i retning af, at det nu bliver muligt for hele Norden at blive samlet i EU. Han er ikke den første, som vi har hørt sige det, efter at vi er kommet her til Tromsø, og det er jo mærkeligt for mig, der kommer fra Island, som ikke har søgt medlemskab og ikke har det på dagsordenen at søge medlemskab - undtagen måske det lille parti, som udenrigsministeren tilhører i Island.

Derfor vil jeg spørge Jagland, om han mener, at Island ikke tilhører Norden? Og hvad med Færøerne og Grønland? Mener Jagland, at Island ikke kan være med i nordisk samarbejde, hvis de fire nordiske lande - altså også Norge - bliver medlem af EU? Bliver vi da udelukket fra nordisk samarbejde? Hvordan kan han sige, at nu bliver hele Norden samlet inden for EU? Det kan jeg ikke forstå.

Jagland (A): President! Det vi sier, er at det har åpnet seg en mulighet for at hele Norden kan komme med i EU. Den muligheten står der fortsatt, hvis Norge sier ja. Det er jo opp til det islandske folk selv å bestemme om

også Island vil søke og eventuelt gå med i EU. Hvis Island selv ikke ønsker å være med, vil jo alle som sitter her, gjøre hva man kan for Island i det nordiske samarbeidet. Det er klart. Ingen vil utelukke noen fra et fortsatt nordisk samarbeid selv om man ikke kommer med i EU, men jeg tror også, sett fra et islandsk synspunkt at det ville være viktig hvis de andre nordiske landene kunne samles innenfor EU. Jeg for min del ser veldig optimistisk på det nordiske samarbeidet, hvis det skjer at fire land i første omgang kommer med i EU.

Marianne Samuelsson (mp): Fru president! Efter att ha hört Gro Harlem Brundtlands och Thorbjørn Jaglands brandtal för Norges medlemskap i Europeiska unionen kan jag inte låta bli att göra en del motangrepp. Ni jämför ett medlemskap i Europeiska unionen med medlemskap i Nordiska rådet. Jag tycker att det rent ut sagt är oförskämt.

För några år sedan väckte jag ett medlemsförslag i Nordiska rådet om ett stärkt nordiskt samarbete, bl.a. för ett utökat samarbete om utrikes- och säkerhetspolitiken. Det blev avslag därför att ni definitivt inte kunde tänka er att stärka det nordiska samarbetet. Men nu är ni beredda att ge upp all er självständighet för att vara med i Europeiska unionen, som bygger på överstatlighet och där den nordiska modellen försvinner.

Det är intressant att höra att man tror att man med den europeiska ekonomiska politiken skall lyckas få ned arbetslösheten i Sverige och Norge. Samtidigt vet vi ju att när Sverige och Norge gick över till den europeiska ekonomiska politiken så ökade arbetslösheten.

Sedan kommer detta med att ni skall vara med i Europeiska unionen för att öppna dörren för de baltiska staterna och för att öppna dörren mot öst. Ni tror ju inte själva på det.

I socialutskottets betänkande över medlemsförslag om nordiska insatser för att främja migration under ordnade former, som vi skall behandla i morgon, tas upp hur vi skall minska migrationen från öst och även hur oroliga ni är för att folk från öst skall flytta hit. Det kan vara nog så berättigat. Men inte ett ord sägs här om att ni tänker öppna dörren och kämpa för att Östeuropa skall bli medlemmar i Europeiska unionen. Ni måste faktiskt tro på det ni säger, eller också får ni ändra åsikt.

Jagland (A): Den sammenligningen som jeg har gjort, er at de som i dag går imot EU, i alle fall i Norge, har vært imot det meste av internasjonalt samarbeid. De var imot Nordisk Råd i sin tid og mente at det ville frata Norge sjølråderetten. Men det det har vist, er jo at engasjement, deltakelse i internasjonalt samarbeid, har økt Norges sjølråderett! Det er jo klart at EU-samarbeidet er mer forpliktende enn Nordisk Råd har vært. Det kan ingen benekte, men så er vi også på et trinn i historien der man krever mer forpliktende internasjonalt samarbeid enn det vi har hatt tidligere. Så jeg mener at det vi nå gjør, er bare å forlenge den historiske utviklingen som vi har bak oss.

Så sa Marianne Samuelsson at da Norge og Sverige gikk over til å føre den europeiske økonomiske politikken, fikk vi arbeidsledigheten. Jeg tror det er en forvrengning av bildet. Norge har ført en økonomiske politikk som er helt i tråd med kriteriene i Maastricht-traktaten - for øvrig et av de få landene i Europa, men det er kanskje derfor det går bedre i Norge! Vi har et budsjettunderskudd som er i samsvar med kriteriene - vi har en lav prisstigning, og vi har en statsgjeld som ikke overskrider den grensen som er satt i Maastricht-traktaten. Og en kommer ikke utenom at det er Europas absolutt største problem at arbeidsledigheten har ført til en forgjelding og underskudd i de fleste lands økonomi som gjør at man nå har kommet i en voldsom knipe. Dette må man komme ut av, og den eneste måten er både å bekjempe arbeidsledigheten og å få ned budsjettunderskuddene. Det er det de sosialdemokratiske partiene over hele Europa nå sier, at man må føre en politikk som får ned arbeidsledigheten. Da når man målet i Maastricht-avtalen.

Nordisk samarbetsminister **Norrback** (SFP): Fru president! Den nordiska EU-debatten, åtminstone den norska, saknar inte brist på inlevelse - min avsikt är inte att vara aktör i den debatten. Nordiska rådets 45:e session i Tromsö äger rum vid en historisk tidpunkt då tre nordiska länder håller på att avgöra sina framtida relationer till den Europeiska unionen.

Även om Finlands riksdag ännu inte givit sin slutliga välsignelse för EU-medlemskapet, är jag övertygad om, att folkets vilja, som fick sitt klara uttryck i folkomröstningen, förpliktigar riksdagsledamöterna att följa denna folkets vilja.

Det norska folkets rätt att besluta självt, utgående från egna premisser och målsättningar, är självklar och odiskutabel. Samtidigt tror jag, att det i många avseenden är det bästa för Norden ifall alla tre ansökarländer skulle bli EU-medlemmar vid samma tidpunkt.

Oberoende av hur avgörandet i Norge faller, råder det inget tvivel om att den Europeiska unionen blir allt viktigare för hela Norden. Ett krävande arbete för att anpassa det nordiska samarbetet till utvecklingen i den europeiska integrationen föreström nu.

Samordning av europafrågorna blir ett viktigt element i det framtida nordiska samarbetet. Det är synnerligen viktigt att den politiska substansdebatten om Nordens mål i Europa kan föras på ett tillräckligt målinriktat sätt.

Den unika samarbetsstruktur som Nordiska rådet och Nordiska ministerrådet utgör måste också i framtiden kunna fungera som en politisk plattform för diskussioner kring de spörsmål Norden önskar driva i integrationsprocessen.

Möjligheterna till detta är också synnerligen goda. Till vår disposition har vi en samarbetsapparat som är både ägnad och trimmad till att sköta också mycket krävande uppdrag. Detta är en resurs som vi måste utnyttja maximalt.

Det är också viktigt att etablera fungerande kontakter till nordiska aktörer i det europeiska beslutsfattandet. I Nordiska rådets arbete skulle de parlamentariker, som framöver kommer att arbeta med Europafrågor kunna involveras. En möjlighet som rådet nu borde pröva är att nordiska EU-parlamentariker inbjuds att delta med yttranderätt i Nordiska rådets sessioner.

Vi skulle på det sättet visa att vi vill hålla fast vid den öppenhet som är något av Nordens varumärke. Nordiska rådet är ett unikt forum där vi kan föra en offentlig, öppen dialog mellan regeringarna och parlamenten i Norden. EU-parlamentarikernas närvaro skulle understryka öppenheten och ge rådets sessioner en ny intressant dimension.

De samarbetsrutiner, som vi måste vänja oss vid inom ramen för EU-samarbetet, kräver en helt ny och snabbare arbetsrytm av både politiker och förvaltning. Det gäller att kunna formulera och motivera sin politiska position i ett tidigt skede av beslutsprocessen.

De nya rutinerna kommer att ställa höga krav på vårt nordiska samarbete. Det är inte helt omöjligt att det därför kommer att krävas mer resurser för det nordiska samarbetet för att man med önskad utdelning skall kunna ta sig an de nya uppgifterna. Det är ändå inget att förfasa sig över.

Målsättningarna för Norden i det nya läget bör ändå följa samma riktlinjer som hittills, att bevaka de nordiska intressena och värna om våra gemensamma värderingar.

I den debatt som förts i Finland, Sverige och Norge har redan klara prioriteringar, anpassade till den nya situationen, utkristalliserat sig. Såsom några exempel på för oss viktiga frågor, vill jag bara nämna följande:

- en ökad öppenhet och offentlighet
- utvidgad demokrati
- betoning av subsidiaritetsprincipen
- ökad sysselsättning
- miljöpolitiken
- främjandet av jämställdheten
- regionalpolitiken
- utvecklandet av relationerna med Nordens närområden

Fru president! De nordiska länderna och de nordiska folken kommer under alla omständigheter att behöva nordiskt samarbete. Det låter som en självklarhet, men förtjänar ändå att understrykas. Det är nu vår uppgift att gestalta innehållet i och formerna för det framtida samarbetet. Låt oss kavla upp ärmarna och arbeta både intensivt och målmedvetet för våra gemensamma intressen!

Låt mig till slut travestera en gammal reklamslogan och ställa frågan: När är nordiskt samarbete som bäst? Svaret lyder naturligtvis "Hver gang", men med tillägget: Om vi vill det!

Claes Andersson (Vas.) Fru president! Jag tycker det var glädjande att Ole Norrback tog upp Nordiska rådet och Europapolitiken. Det är det vi bör diskutera, och framför allt bör vi diskutera säkerhetsfrågor.

När nu Finland och Sverige kommer att bli medlemmar i den Europeiska unionen måste man ställa frågan om medlemskapet går att förena med alliansfrihet och vilket förhållandet till Västeuropeiska unionen skall bli. I det finska utrikesutskottets betänkande finns en klar reservation mot medlemskap i Västeuropeiska unionen, och vår utrikesminister Haavisto har sagt att vi kan välja mellan tre olika alternativ: vi kan ställa oss helt utanför Västeuropeiska unionen, vi kan bli observatörer eller vi kan bli medlemmar.

För min del skulle jag önska att Ole Norrback skulle klargöra sin egen synpunkt om hur vår säkerhetspolitik skall kunna garantera en fortsatt alliansfrihet och om alliansfrihet går att kombinera med någon form av medlemskap i Västeuropeiska unionen, som är Natos europeiska pelare.

Minister **Norrback** (SFP) Fru president! Den finländska regeringen har ansett att det är möjligt för Finland att få observatörsstatus i den Västeuropeiska unionen nu. Det tycker jag är ett klokt beslut, det ger insyn, det ger information, men det är inget bindande avtal i det här skedet. Än så länge kommer inte villkoren för alliansfriheten att ändras. Vad som sker år 1996 när Maastrichtavtalet på den här punkten inom EU skall konkretiseras vet vi egentligen inte ännu.

Som också Claes Andersson sade, tycker jag att det är viktigt att vi för en gemensam nordisk debatt, utöver att vi naturligtvis för en nationell debatt om hur säkerhetspolitiken skall arrangeras i framtiden. Får jag också säga att när vi inför beslutet om EU-medlemskap förde diskussion om ett lands självständighet och självbestämmanderätt på sikt, så tycker jag att Norge i det avseendet har gått längre, och Danmark också för den delen, än vad neutrala länder som Finland och Sverige skulle ha haft beredskap till i det här skedet, nämligen de är medlemmar av Nato, som ju är en militärpakt; i en krissituation innebär medlemskap i en militärpakt att den nationella självbestämmanderätten ställs på undantag. Det innebär i sig inte ett EU-medlemskap, utan ett EU-medlemskap är tänkt att på nationella villkor reglera samarbete i viktiga, fredliga sammanhang.

Men jag håller med Claes Andersson om att det är svårt att på litet längre sikt ange entydigt hur den säkerhetspolitiska situationen utvecklas. Jag tror att vi skall vara öppna för vad som händer och jag tror också att mycket hänger på hur t.ex. Nato funderar över och planerar sin egen framtid.

Enggaard (V) (mittengruppens talesman): Fru præsident! Norden oplever i disse uger begivenheder, som vil være af afgørende betydning for de nor-

diske lande selv, men som samtidig også påvirker udviklingen for andre dele af Europa.

Med et ja - først fra Finland og nu i søndags fra Sverige - vil der mindst være 3 nordiske lande, der i kraft af medlemskab af EU vil give de nordiske fællesværdier en stærkere placering i den fælles udvikling. Det har betydning for Norden, men sandelig også for de lande i Central- og Østeuropa, som arbejder for og håber på en hurtig tilknytning til EU. Det vil ikke mindst for de 3 baltiske lande betyde en placering økonomisk, politisk og sikkerhedspolitisk, som er bedre betrygget end i dag.

Det sikkerhedspolitiske tomrum, der opstod efter Sovjetunionens opløsning, må fyldes ud, og det sker bedst i et udvidet europæisk samarbejde. Jeg kommer netop fra Vilnius, hvor Det Baltiske Råd har holdt sin 5. session med betydelige fremskridt for arbejdet, såvel i form som i indhold.

Det er mit bestemte indtryk, at der herskede spændt forventning til folkeafstemningerne i de nordiske lande. De baltiske landes skæbne er knyttet til Norden.

I den megen interesse for de tre landes stillingtagen må det ikke overses, at Åland har sin afstemning på søndag med lige så vigtige konsekvenser for dette selvstyrende område og for nabolandenes forhold.

Mittengruppen lægger vægt på, at forbindelsen - økonomisk som kulturelt - med Vest-Norden - dvs. Island, Grønland og Færøerne - under ingen omstændigheder svækkes i den kommende udvikling. Samarbejdet i Barentsrådet og Østersørådet bør støttes, ligesom Mittengruppen finder det påkrævet, at Sankt Petersborg-området nyder større bevågenhed som samarbejdspartner for os. Budgetforslaget er et glædeligt udtryk for dette.

Også landene omkring Nordsøen til den anden side må med i et nærmere samarbejde, som vi senere skal drøfte det i denne session. Det bør vi holdes os for øje, uanset hvilke ændringer den nye situation vil føre til.

For at der skal ændringer til, er givet. En del opgaver vil i fremtiden være i risiko for at dubleres i nordisk og i europæisk regi, men hvordan samarbejdets ydre form og vilkår skal indrettes, er det for tidligt at fastslå, så længe Norges og Ålands stilling ikke er kendt. Men så snart det er tilfældet - og det er på søndag 8 dage - bør vi gå beslutsomt til værket om at definere opgaverne, så det kan ligge klart til forårssessionen i Reykjavík. Vi har ikke brug for usikkerhed omkring det nordiske samarbejdes udformning i denne periode, men for hurtig afklaring.

Mittengruppen har den opfattelse, at en kombineret gruppe fra regeringerne og fra parlamentarikerne i Rådet bør dannes til opgaven. Det ville spare en arbejdsgang og lettere føre til en fælles holdning. Jeg er tilfreds med, at det ser ud til, at gruppens synspunkt er imødekommet af regeringerne.

Der er jo det helt unikke ved Nordisk Råd, at her sidder ministre og parlamentarikere sammen og har den direkte dialog. Det kender vi værdien af fra mange års samvær. Derfor bør vi følge det samme mønster, når denne afgørende opgave skal løses. Der er ikke megen tid til rådighed, og der er brug for at opnå enighed allerede i første fase.

Mittengruppen vil understrege, at Norden bør være sig bevidst, hvilke positive bidrag der kan tilføres det europæiske samarbejde i kraft af den demokratiske tradition, vore lande har. Når dette nordiske demokrati nyder så stor respekt i udlandet, ville det være vigtigt for os, at det også var respekteret hos os selv - i vore egne befolkninger. Det bør vi være meget opmærksomme på. De fælles nordiske værdier er allerede bl.a. nævnt af minister Norrback fra Finland. Jeg er enig i den fremstilling, han her gjorde. Men i de nordiske lande har vi også andre ting, som er værd at pege på, f.eks. et grænseregionalt samarbejde, som bare fungerer. Det ville være et godt eksempel for andre, såvel inden for EU som udenfor.

Når vi så ofte taler om og henviser til "Den Nordiske Model" som vort bidrag til Europa, må vi gøre os klart, at væsentlige sider af denne model - heldigvis da - ikke er nogen ukendte faktorer i visse andre lande. I vigtige dele af Tyskland og Benelux-landene har samfundet antaget de samme karaktertræk som hos os. Det gælder således arbejdsmarkedets opbygning og funktion. Det skal vi naturligvis være glade for. Det giver større vægt til hele vor region, og netop regionerne vil i fremtidens udvikling blive afgørende faktorer.

Østersø-regionen, som vi hører til, kan vi nu se for os som et dynamisk kraftcenter, ikke alene i økonomisk betydning, men sandelig også i relation til det demokratiske indhold i et udvidet Europa, et Europa, hvor de nye demokratier i Central- og Østeuropa er med om få år.

Vel, det er vigtigt, at vi kan se perspektiverne i den udvikling, der er sat i gang allerede med Murens fald og Sovjet-systemets sammenbrud. Finland og Sverige har valgt at lægge deres kræfter til de andre 13 landes, og det skal vi som allerede sagt finde de formelle og praktiske konsekvenser af i Nordisk Råd. Jeg tror, det bliver en god udfordring for os.

Når jeg i min tale har brugt udtrykket "mittengruppen mener" osv., skylder jeg at sige, at der som bekendt i denne gruppe er et par partier, der har en anden opfattelse af det europæiske samarbejde - navnlig for Norges del. Jeg er helt sikker på, at repræsentanter for disse partier selv har været i stand til at tilføre debatten meldinger om deres opfattelser. Jeg tænker mest - i øvrigt - på den dybe kløft, som debatten om EU kan føre til i vore folk og mellem aktive politikere i det politiske liv.

For folkestyrets funktion, men også for vores landes forhold til den videre udvikling er det afgørende, at det politiske liv efter denne historiske fase går videre, og at det sker i den gensidige respekt, der fremmer et godt politisk klima og dermed også fremmer politiske resultater.

I flere lande kan vi se, at den politiske kløft ikke alene er mellem partier, men også er geografisk bestemt, en nord-syd opdeling, som har sine geopolitiske årsager. Det gælder klart, at dette også er et tungt problem, som der bør sættes ind på internt og i anden sammenhæng for at løse, så landene på ny bliver en helhed.

Fru præsident! Debatten her ved Tromsø-sessionen falder på et afgørende tidspunkt. Historiens berømte hjul drejer sig, og tingene er ikke upåvirkede efter nytår. De gamle kinesere havde et udtryk, når man ville

ønske et andet menneske noget godt, så sagde man: gid du må leve i spændende tider. Vi klager ikke, vi lever i spændende tider.

Statsminister **Poul Nyrup Rasmussen** (S): Fru præsident! Vi befinder os i en verden, der er midt i en forandring, som vil vise sig at være en af de mest dybtgående overhovedet siden krigen. I efterkrigstiden byggede vi imponerende netværk af internationale organisationer op i Vesten. De tjente os godt i den kolde krigs tid. Vi har dem endnu, og vi bruger dem og brugte dem straks efter Murens fald til at bringe os ind i den ny tidsalder. Det arbejde står vi stadig midt i i dag, og så er det, vi opdager, at det, vi er i færd med at gøre, også vil betyde, at ikke en eneste af de institutioner, vi kender så godt, forbliver som den var. Det gælder EU, det gælder NATO, det gælder CSCE, det gælder Europarådet.

Det gælder også - vil det vise sig - Nordisk Råd og det nordiske samarbejde i det hele taget. Man kan ikke bare bruge de redskaber, vi har, på en ny virkelighed og så forvente, at også redskaberne forbliver de samme. Det gør de ikke - og her kommer jeg til min pointe, fru Præsident: heldigvis, for gjorde de det, ville de heller ikke kunne løse opgaven. De politiske redskaber - for det er jo det, institutionerne er - skal selvfølgelig tilpasses den nye virkelighed. Det svenske folks ja til EU, ligesom for få uger siden det finske folks ja, er en del af denne proces.

I 22 år har vi været det eneste nordiske land i EU. I 22 år har vi følt, at det burde være anderledes. Nu er det endelig og omsider på vej til at ske. Vores drøm - alle nordiske lande inden for rammerne af det større europæiske fællesskab - så engang næsten urealististisk ud. Nu er det ikke så urealistisk mere. Sådan som verden ændrede sig lynsnart med Murens fald, kom også denne drøm inden for rækkevidde.

Men så er Danmark jo ikke længere broen mellem Norden og EU. Nej, og godt for det! Bukserne var næsten lige ved at sprække. Det er let nok at være bro mellem kontinenter, der ikke bevæger sig, men når det hele pludselig kommer i bevægelse, er der ikke megen misundelsesværdighed i den rolle; da kan det simpelt hen ikke lade sig gøre. Derfor er alt dette sket på det rigtige tidspunkt. Hvis vi i fællesskab vil være med til at bygge det nye Europa op, så var det nu. Så *er* det nu.

Så er der nogle, der siger: Det var enden, det var slutningen på det nordiske samarbejde; nu er der ikke mere brug for det. Og så er der andre, der siger: Inden for EU bliver der i øvrigt slet ikke noget tilbage til det nordiske samarbejde. Vi har jo forskellige interesser, og koalitioner i EU dannes efter konkrete interesser.

Selvfølgelig er der en fremtid for det nordiske samarbejde, også selv om vi alle kommer med i det større europæiske fællesskab.

For det første ville det være tåbeligt at kaste vrag på et nordisk samarbejde, som takket være sin pragmatiske og uformelle karakter har tjent os godt og opvist en lang række konkrete resultater. Derfor vil vi også fra regeringernes side gøre vort til, at samarbejdet ikke bare overlever, men får en ny impuls til de nye vilkår. Og jeg ved, at man på parlamentarikersiden

har det samme synspunkt og den samme vilje. Det unikke Nordiske Råd er unikt, er en fuldstændig enestående parlamentarisk forsamling, der i kraft af sit sproglige fællesskab og sin kulturelle identitet, når det kommer til stykket, ikke findes magen til andre steder i verden.

For det andet er jeg helt uenig i, at Norden ikke har en plads med en stærk profil i EU. Der er ikke alene plads, der er stærkt behov derfor. Det er for snævert bare at pege på det oplagte, som det er sket i debatten indtil nu, altså spørgsmålet om åbenhed, nærhed, demokrati, beskæftigelse/sysselsætning, miljø og sundhed. Det er det også, det er alt sammen rigtigt, men det centrale er den nordiske samfundsmodel. Det nordiske politiske grundsyn på en lang række felter vil give os et naturligt fælles udgangspunkt.

Vi skal ikke, siger man, optræde som en nordisk blok. Nej, det er rigtigt nok, men vi skal optræde som et nordisk fællesskab. Derfor finder denne debat sted på et tidspunkt, hvor vi i Danmark er utrolig glade. Et finsk og et svensk ja ved folkeafstemningerne stemmer os optimistisk. Jeg kommer til at tænke på, hvad en klog amerikaner for mange år siden sagde: Vi prøver at føre politik ikke bare med hensyntagen til, hvad vi skylder de nuværende vælgere, men også de kommende generationer.

Nu skal Norge tage stilling, nu skal det norske folk om ganske kort tid træffe sin afgørelse. Det er naturligvis det norske folks afgørelse. Må jeg bare give et bare gode råd undervejs, velment fra venskabslandet Danmark til venskabslandet Norge.

Se på Danmark efter 22 års medlemskab af Det Europæiske Fællesskab. Vores sociale tryghed, vores demokrati, vores offentlige sektor, vores velfærd har udviklet sig positivt, godt og stærkt. Vores folkepension, vores sociale tryghed kan endog måle sig med, tror jeg, det bedste i Norge. Vores beskæftigelsesgrad er i virkeligheden højere, end vi kender det i andre nordiske lande bortset fra Sverige. 80% af vores aktive befolkning fra 16 år til 66 år i Danmark har i dag beskæftigelse. Det svarer til svensk standard.

Nogle siger: Hvad med selvbestemmelsen? Jamen selvbestemmelsen og demokratiet i vort folkestyre i en international verden, hvor så mange beslutninger bliver truffet udenfor vort lands grænser, som direkte og indirekte har indflydelse på vores egne lande? Skal vi så ikke være med til dér at påvirke? Det skal vi. Som det er blevet sagt af Sveriges statsminister: Jeg er træt af at være lobbyist; nu vil jeg selv være med ved forhandlingsbordet.

Min personlige oplevelse har været at se de fire nordiske landes stats- og regeringschefer sidde ved det europæiske topmødes bord på samme tidspunkt og gøre deres indflydelse gældende om et konkret emne, der hedder miljøpolitik. Det kunne ses, det kunne mærkes, det kunne opleves konkret i den udtalelse, vi blev enige om. Der *er* forskel på, om vi er der alle fire i et samlet fællesskab af 16, eller når kun få af os er der.

Jeg håber, at det norske folk vil træffe sin beslutning, og det ved jeg man vil med den tænksomhed og den historiefølelse, der også er nødvendig. Jeg husker, da Danmark og Norge i 1972 hver i vore lande diskuterede

forholdet til EU. Dengang var der 6 lande, der skulle bliver til 9. I dag i 1994 er der 12 lande, der bliver til 15 og forhåbentlig 16. Dengang var EFTA et alternativ. I dag er EFTA ikke noget alternativ. Dengang var der en kold krig og en Berlinmur. I dag er der ikke nogen kold krig og nogen Berlinmur, men en fælles bestræbelse på at nå langt.

Må jeg ønske for det norske folk, at man træffer den rigtige afgørelse. Vi håber at se Norge iblandt os, og vi ser frem til et dynamisk fortsat nordisk samarbejde, som også fru præsidenten så effektivt har understreget.

Jette Gottlieb (EL): Fru præsident! Jeg ønsker en replik, fordi statsminister Poul Nyrup Rasmussen hele tiden siger "vi" og "os", og jeg må erkende, at jeg er den eneste i den danske delegation, der repræsenterer den halvdel af den danske befolkning, der ikke ønsker en styrkelse af EU.

Vi er mange, der ikke ønsker, at Norge går ind i EU. Vi ønsker ikke, at Norge stemmer sig ind i den union; vi er interesserede i, at Norge kan vise eksemplets magt udenfor, f.eks. ved en selvstændig økonomisk profil. Vi håber, at Norge udenfor kan støtte vores kamp mod den galoperende økonomiske integration, som i disse år finder sted i EU, og vi håber, at Norge udenfor kan støtte vores kamp mod den voksende militarisme, som præger EU. Vi er bekymrede for et Norge inden for, som vil fremme disse processer med bl.a. fuldt medlemskab af Vestunionen. Vi siger ja til et internationalt samarbejde, også et forpligtende samarbejde, men nej til unionsdannelsen.

Når statsminister Poul Nyrup Rasmussen nævner gode ting, der er sket for vores offentlige sektor i de senere år, glemmer han jo at nævne, at f.eks. vores offentlige trafik, vores tog, vores post- og telefonvæsen i disse dage, i disse måneder er under fuld fart mod privatisering, og det er bl.a. en effekt af vores EU-medlemskab. Derfor har jeg nogle andre råd om den afgørelse, som Norge naturligvis selv skal træffe.

Statsminister **Poul Nyrup Rasmussen** (S): Der er i Danmark skeptikere, tvivlere og også mennesker, der mener, at vi ikke skal være medlem af Det Europæiske Fællesskab. Der er også mange - og det er de fleste - der mener, at vi skal forblive medlemmer af Det Europæiske Fællesskab.

Men jeg tror, det er meget, meget få - vil jeg sige til den forrige taler - der mener, at Norge ikke skal være medlem, hvis Norges befolkning beslutter sig dertil. Der er ikke nogen helt aktuel meningsmåling, der giver tal derfor, men det er min meget, meget klare fornemmelse, at når jeg på den danske regerings vegne siger, at vi meget gerne ville se Norge som medlem af Det Europæiske Fællesskab ved siden af de andre nordiske lande, så taler jeg på vegne af et bredt flertal i den danske befolkning. Skal vi ikke holde os til det?

Og så kan jeg måske tilføje til den forrige taler: Jeg synes nu ikke, Danmark har taget så megen skade af at være medlem i 22 år; det synes jeg ik-

ke. Jeg vil gerne slå fast endnu en gang, at vores erfaringer har været, at jo flere vi er ved forhandlingsbordet, der taler med den samme stemme, jo stærkere indflydelse kan vi gøre gældende, og at vores velfærdsmodel - den nordiske velfærdsmodel, som vi også værner om - er kommet godt på vej i de 22 år. Enhver, der sætter sig ned og foretager sammenligninger, vil se, at også den danske model kan måle sig med andre nordiske landes.

Men hvor ville det dog være fint, om vi inden udgangen af i år kunne se os alle ved det samme forhandlingsbord med vores fælles grundholdninger. Det vil fortsat være mit håb uanset den forrige talers følelser og forhåbninger i øvrigt.

Engell (KF) (den konservativa gruppens talesman): Fru præsident! Ingen kan være i tvivl om, at vi i dag oplever en historisk session, præget af den afgørende historiske kendsgerning, at Sverige og Finland nu er medlemmer af Den Europæiske Union, og fra Danmarks side siger vi hjertelig til lykke og velkommen. Vi har ventet på det i 22 år.

Vores håb er nu, at der også ved folkeafstemningen i Norge kan skabes det flertal, der betyder, at fire nordiske lande sammen kan give Norden større indflydelse i Europa og også føre til den styrkelse af det nordiske samarbejde, der er brug for.

De nordiske lande kommer med i et fællesskab, der allerede i dag spiller en toneangivende rolle for den politiske og økonomiske udvikling i vores del af verden, og denne rolle vil blive styrket efter Sveriges, Finlands og forhåbentlig Norges beslutninger. Med de klare afgørelser i Finland og Sverige er vejen banet for, at planen om den senere EU-udvidelse med øst- og centraleuropæiske lande kan gennemføres inden udgangen af dette årti. Europas samling er rykket et afgørende skridt nærmere, Finlands og Sveriges vælgere har sagt ja til, at de to lande nu skal sidde med ved bordet og have indflydelse på denne udvikling. Det mener jeg er klogt og rigtigt, fordi vore lande under alle omstændigheder - uanset om vi er medlemmer af EU eller ej - påvirkes afgørende af den europæiske integrationsproces. Jeg synes også, det må gøre et utrolig stærkt indtryk, at den overvejende del af de øvrige stater i Central- og Østeuropa nærer et brændende ønske om at være med, hvor udviklingen sker, og hvor beslutningerne træffes.

De nordiske landes afgørelse om nu at gå ind i EU vil ændre på tyngden i det europæiske samarbejde. Den europæiske udvikling har i en række år haft sin koncentration i Central- og Sydeuropa; nu kommer Norden ind med betydelig styrke. Norden vil få medbestemmelse i Europa og øve vigtig indflydelse på de mange områder, hvor vi har fælles interesser. Vi vil fremover se, at når der omkring ministerrådsbordet sidder 16 medlemmer, vil de fire komme fra nordiske lande.

Da formandskabet i EU jo går på omgang hvert halve år medlemslandene imellem, kommer det til at betyde, at ét af fire formandskaber vil blive ledet af et nordisk land; og det betyder noget, for det er formandskabet i EU, der har mulighed for at sætte dagsordenen og dermed påvirke

udviklingen. Formandskabet i EU varetages af den såkaldte trojka: det tidligere, det nuværende og det kommende formandskabsland, og det betyder med andre ord, at Norden vil sidde i EU's ledelse langt det meste af tiden.

Tilsammen får de nordiske lande 13 stemmer i EU-Rådet, hvor intet land har mere end 10 stemmer. Det betyder, at Norden med tilsammen 22 millioner indbyggere har tre stemmer mere end Tyskland, der har 80 millioner indbyggere. Der er med andre ord sikret en stor indflydelse for de nordiske lande.

Og hvad skal de muligheder så bruges til? For første gang har de nordiske lande en fælles ramme for deres udenrigspolitik, og for de konservative vil det være særlig vigtigt, at Norden arbejder for at styrke samarbejdet og integrationen med Øst- og Centraleuropa. Det skal ske gennem øget samhandel og økonomisk assistance til landene, som vil bidrage til en mere stabil udvikling mod demokrati og retsstat - også i Rusland - og vi vil intensivere arbejdet for fred og humanitær indsats i det tidligere Jugoslavien.

Vi er med rette stolte af den nordiske model, fordi den med sine særlige værdier, kultur, miljø, ligestilling, forbrugerbeskyttelse, social ansvarsbevidsthed og andre kerneværdier er et eksempel til efterfølgelse for andre. Vi deler med andre ord nogle fundamantale kulturelle og menneskelige værdier, som vi uden beskedenhed kan tilbyde at præge det øvrige Europa med. Norden kan nu sætte trumf bag kravene om respekt for nærhedsprincippet og større åbenhed i EU-processen. Vi vil kunne trække flere lande op på et højere niveau på miljøbeskyttelsesområdet; vi har en enestående mulighed for at udnytte EU som miljøværktøj.

Vi står nu også med den mulighed, at vi kan styrke og udvikle det nordiske samarbejde, fordi det får et helt andet perspektiv, end det tidligere har haft. Vi skal holde fast i det samarbejde, vi har opbygget gennem de sidste mere end 40 år, og selv om en række nordiske lande nu bliver medlemmer af EU, vil der fortsat være et Island, Grønland og Færøerne, som står udenfor, men som er utrolig vigtige partnere i det nordiske samarbejde. Det må vi ikke glemme, og opbygningen og udviklingen af det nordiske samarbejde må tage hensyn hertil. Vi glæder os til drøftelsen i morgen om den arbejdsgruppe, som skal nedsættes, og som forhåbentlig kan være med til at finde stenene til den fremtidige struktur i det nordiske samarbejde.

Vi har naturligvis i Danmark, som den danske statsminister var inde på, med kolossal interesse fulgt debatten i de andre nordiske lande op til folkeafstemningerne. Vi har også lagt helt afgørende vægt på at respektere, at kun det norske, svenske og finske folk selv kan afgøre deres fremtidige forhold til EU, men vi kan som et land, der har været med i det europæiske samarbejde gennem 22 år, gives vores råd og vores erfaringer. Det er ikke alt i det samarbejde, vi har været lige tilfredse med, selvfølgelig ikke; for et internationalt forpligtende samarbejde må naturligvis også indebære kompromiser, nøjagtig som vi kender det i vores egne lande.

Men uanset hvordan vi gør konsekvenserne op for Danmark, både når det gælder økonomi, politik, fredelig stabilitett og udvikling og social sik-

kerhed, er der for mig ingen tvivl om, at det har været en kolossal fordel for det danske folk. Vi har kunnet udvikle vores eget land, været en fuld og hel partner i det nordiske samarbejde og har samtidig haft indflydelse i Europa. Kendsgerningen er, at vælger man at sætte sig udenfor, betyder det jo ikke, at man er upåvirket af udviklingen, bare at man er uden indflydelse på den.

Jeg hæfter mig ved, at nogle i debatten har sagt, at afgøres de nordiske landes medlemskab ikke nu, kan det bare vente. Danmark stemte jo to gange, først om Maastricht-traktaten og derefter, de det blev et nej, om den såkaldte Edinburgh-afgørelse. Derfor kan man sige, at det sådan set er risikofrit at sige nej.

Jeg tror, det er vigtigt her, at vi alle er realister. Da Danmark stemte om Maastricht, var vi fuldgyldigt medlem, og der kunne ikke gennemføres ændringer uden Danmarks medvirken. Situationen nu er en ganske anden, for den første store opgave for EU efter udvidelsen med de nordiske lande og Østrig bliver regeringskonferencen i 1996. Her skal vi i fællesskab se på det kommende samarbejdes struktur og indhold. Næste opgave bliver udvidelsen med central- og østeuropæiske lande.

Lad os derfor se i øjnene, at valgte nordiske lande med alle vores forudsætninger virkelig at sige nej, ville det være det samme som at sætte sig udenfor indflydelse i en lang årrække. Det er nemlig kendsgerningen: Men bliver tilskuer til den europæiske udvikling i stedet for selv at være med til at præge den, og det er jo præcis det, det drejer sig om.

Perspektivet er derfor klart, mulighederne er der. Nu gælder det om, at vi udnytter dem.

Sasi (Kok.): Fru president! Danmarks, Finlands och Sveriges folk har i sina folkomröstningar fattat ett beslut för medlemskap i Europeiska unionen. Därmed är 18,5 miljoner nordbor av totalt 23 miljoner, eller 80%, medborgare i EU. Därför är det naturligt att det nordiska samarbetet i fortsättningen kommer att präglas av den europeiska dimensionen.

EES-avtalets framtid är mycket osäker. Det är osannolikt att den formella strukturen för EES kommer att bestå. När det europeiska intresset riktar sig mot öst, finns det inte tid och intresse för arrangemang för några få länder. Detta har kommit klart till uttryck t.ex. i den gemensamma kommittén för Europaparlamentet och EES-ländernas parlament. Europaparlamentet har inte ens valt sina medlemmar till denna kommitté efter det val som hölls redan i juni. Då åtminstone Island blir beroende av EES-avtalet blir det ändå vår gemensamma uppgift att försöka hålla EES-avtalet levande.

EES-avtalet har varit i kraft sedan början av året. Man hade tänkt sig att frågor som täcks av EES-avtalet skulle diskuteras också i nordiska sammanhang. Så har det inte blivit, delvis dock därför att EES-avtalet har i praktiken betytt en viljelös anpassning till beslut som redan fattats av EU.

Nu står Nordiska rdet inför sin största utmaning. Vi måste kunna omforma vår verksamhet på ett sådant sätt att den nordiska dimensionen i det

europeiska förstärks. Nordiska rådet skall bli det forum varifrån nya nordiska idéer för utvecklandet av Europa kommer. Vi har tid till sessionen i Reykjavík i mars. Om vi inte till dess kan finna lämpliga former för vårt samarbete, kan det hända att tåget har gått förbi oss. Ett sätt att garantera den levande och aktuella europadebatten i Nordiska rådet kunde vara att välja medlemmar i nationella parlaments integrationsutskott till medlemmar av Nordiska rådet. Det vore också naturligt att ge talerätt till nordiska europarlamentariker i Nordiska rådet.

Enligt min uppfattning är de nordiska ländernas största intresse i europapolitiken att garantera att inga nya murar reses i Europa. Detta kan garanteras endast genom balanserad och fredlig utveckling i Central- och Östeuropa.

Därför måste vi arbeta inom EU för att säkra tillräckligt ekonomiskt stöd till sådana projekt i Central- och Östeuropa som stärker utvecklingen av marknadsekonomin och skapar en flora av privata företag och på det sättet tryggar sysselsättningen. EU:s resurser bör därför omfördelas.

Den europeiska infrastrukturen bör utvecklas så att Östeuropa på inget sätt kan känna sig isolerat. Det ligger i vårt stora intresse att utveckla dessa infrastrukturförbindelser via de nordiska länderna. Detta är ett sätt att garantera att de nordiska länderna också blir delaktiga i den ekonomiska framgång som kan väntas ske i våra närområden i öst, speciellt i Baltikum och S:t Petersburgområdet. EU borde skapa en speciell utvecklingspolitik för Östersjöområdet.

De nordiska länderna skall aktivt arbeta för att de centraleuropeiska länderna så snabbt som möjligt kan bli medlemmar av EU. Detta är det enda sättet att trygga EU:s ursprungliga mål att garantera freden i Europa.

Paavo Väyrynen föreslog i en artikel i Nordisk Kontakt att vi skulle skapa en nordisk union. Den unionen finns egentligen redan i dag. Vi här utgör det samarbetet. Om man tänker att man skulle ha utvecklat den nordiska unionen så, att Danmark skulle ha lämnat EU och Danmark, Norge och Island Nato, vore denna idé helt orealistisk. Denna vecka fattar Finlands riksdag det slutliga beslutet om Finlands medlemskap i EU. Alla är nu eniga om att vi inte behöver vänta på beslut i något annat nordiskt land. Vi vet redan besluten från majoriteten av Nordens folk.

Utenriksminister **Godal** (A) President! Valget står mellom medlemskap i EU eller full råderett over egen avmakt, sa statsminister Ingvar Carlsson i den svenske EU-debatten. Det er en treffende beskrivelse av det valget også norske velgere står overfor 28. november. Og det går rett inn i kjernen av hva unionsdebatten dreier seg om. Ikke noe EU-land har meldt seg inn i EU for å underminere sitt eget folkestyre. De har gjort det i erkjennelsen av at noen grenseoverskridende utfordringer er så store at selv ikke de største nasjonalstater i Europa klarer dem alene. Folkestyret lokalt og nasjonalt trenger et europeisk supplement slik at de kan bli bedre i stand til å trygge fred, sikkerhet, økonomisk stabilitet, sysselsetting og miljø. Men unionen

bør ikke befatte seg med alt det som kan løses best på nasjonalt, regionalt og lokalt nivå.

Det grunnleggende spørsmål om fred knytter seg i vår tid i mindre grad til rene militære spørsmål, til antall raketter og tanks og i stadig større grad til de nye sikkerhetsutfordringene som miljø, økonomisk utvikling, stor arbeidsledighet, truslene fra internasjonal kriminalitett, regional og etnisk uro. Oppgaven er å veve landene i Sentral-, Øst- og Vest-Europa sammen i en stadig tettere vev av tillitskapende samarbeid om politiske, økonomiske og sosiale samarbeidsprosjekter, slik at krig og overgrep er utenkelig. EU er motoren i dette samarbeidet i en verdensdel som er opphavet til to verdenskriger.

Arbeidsledigheten rir nå Europa både i øst og i vest. I Norge har vi gjennom et bredt samarbeid i Stortinget og med partene i arbeidslivet begynt å få orden på økonomien. Men norsk verdiskaping og velferd trues av at de fleste land i Europa ikke klarer disse oppgavene. Tvert imot velter de i altfor stor grad sine problemer over på hverandre gjennom store budsjettunderskudd, høy gjeld, et for høyt pris- og rentenivå og valutaspekulasjon, som i sum begrenser de produktive investeringene. Hva kan være så galt i at EU-landene i fellesskap i Maastricht-traktaten for den økonomiske union nettopp tar mål av seg til å få til det Norge har klart? Jeg minner om at vi som kjent er kvalifisert, selv for fase 3 i Maastricht-traktaten, ikke fordi Brussel har bedt oss om det, men fordi vi synes det er god økonomisk husholdning i Norge. Slik må det også være i Europa, og om EU lykkes, vil det gi mer stabilitett og forutsigbarhet også for den norske økonomien, som er mer utadvendt og mer orientert mot de europeiske markedene enn mange andre lands økonomi. Men verdiskapingens resultater vil vi fordele selv gjennom nasjonal politikk, på samme måte som velferdsordningen i EU er et nasjonalt anliggende og ikke et EU-anliggende.

Selvsagt skal vi ikke si ja fordi svenskene og finnene har sagt ja. Norge må selv treffe sitt valg. Den handlefriheten hadde vi nå ikke hatt om neipartiene hadde styrt Norge. Da hadde vi ikke hatt et forhandlingsresultat som klarla betingelsene for et norsk EU-medlemskap, fordi disse partiene var mot at det overhodet skulle forhandles. Vi ville følgelig heller ikke hatt muligheten for en folkeavstemning i en situasjon hvor våre nordiske naboer har sagt ja og gitt sitt bidrag til endringen av Europa-kartet. Sveriges ja til EU bør få alle til å tenke gjennom sitt valg i folkeavstemningen. Den svenske og før det den finske folkeavstemningen har skapt en situasjon hvor vi ikke bare skal treffe vedtak om Norges plass i Europa, men også om vår framtidige rolle i Norden. Skal vi holde sammen med svensker, finner og dansker, eller skal vi i forhold til det som er den viktigste og tyngste europeiske samarbeidsorganisasjon, skille lag?

Norge hører hjemme både i den nordiske og den europeiske familie. Vi vil gjøre vårt for å holde de nordiske folk sammen i det nye Europa. Vi vil at Norge skal gå sammen med Finland og Sverige inn i EU, fordi det er viktig for å hindre at det oppstår en ny grense langs kjølen, men også fordi et samlet Norden i EU vil åpne en rekke nye muligheter for de nordiske

land. Disse nye mulighetene er et sterkt argument for å si ja til norsk medlemskap i EU. Nordisk samarbeid har bred støtte i alle nordiske land. Mange har likevel kritisert nordisk samarbeid for at det er for store ord og for litet handling. Jeg deler ikke denne kritikken, men jeg er klar over at det har ligget begrensninger i det nordiske samarbeid. Det henger sammen med at de nordiske land har valgt forskjellige løsninger i forhold til omverdenen. Sverige og Finland valgte alliansefrihet under den kalde krigen, mens Danmark, Norge og Island søkte trygghet gjennom medlemskap i NATO. Danmark valgte EU i 1972, vi sa nei, og det var utenkelig at Sverige og Finland skulle søke. Nå har de nordiske land, med foreløpig unntak for Island, en historisk mulighet til å komme med i samme organisasjon, i samme europeiske situasjon. Vi kan alle bli med i EU.

Det nordiske samarbeidet vil selvsagt gå videre selv om vi skulle få en EU-grense langs kjølen. Men vi må ha et nøkternt syn på betingelsene for det samarbeidet som vil vokse fram. Det store flertall i Norden som er med i EU, vil nødvendigvis vende sørover. De vil bruke krefter og ressurser på å bygge opp nye nettverk og nye kontakter i EU-landene. Da kan vi ikke vente at nordiske medborgere som har valgt å stå utenfor europeisk samarbeid, vil være like interessante som før. De nordiske land som kommer inn i EU, vil raskt oppdage at de har en felles dagsorden.

Vi vet at befolkningen i alle nordiske land legger stor vekt på at Norden forblir samlet. Ingen ønsker nye skiller i Norden. I 1972 mente mange av oss, meg selv inkludert, at det ville være mulig å samle Norden utenfor EU. I dag kan Norden bare bli samlet innenfor det bredere europeiske fellesskap.

Jeg har notert at mange grupper og organisasjoner i Europa hilser de nordiske land velkommen i EU, fordi vi har så mye å bidra med. Ja, søstre og brødre blant våre partifeller i Europa, nesten uten unntak, jeg snakker om alle partier i denne sal, ønsker oss velkommen i Europa. Europeiske miljøorganisasjoner ser for seg at tre nye nordiske medlemsland kan føre til at det progressive nordeuropeiske miljøsyn får flertall i flere EU-saker. Fra grupper som ønsker større åpenhet i beslutningsprosessen i EU, ønskes vi velkommen, også blant dem som ønsker mer likestilling mellom kjønnene i EU. Baltiske stater og østeuropeerne uttrykker håp om at Norden kan bli med, og russerne er interessert i en utvidelse av EU med Norden, fordi det kan føre til at Barentssamarbeidet settes høyere på den europeiske dagsordenen.

Nei-siden påstår at vi vil få nye sjanser dersom vi sier nei denne gangen. Skal det være vårt bidrag i det nye Europa som våre danske, finske og svenske venner nå er med på å bygge opp? Det vil i så fall være for svakt.

Kimmo Sasi övertog härefter ledningen av förhandlingarna.

Hjörleifur Guttormsson (Ab): Hr. præsident! Udenrigsminister Bjørn Tore Godal var bl.a. inde på spørgsmålet om arbejdsløsheden, og han anså, at EU var den rigtige model til at bekæmpe arbejdsløshed. Det betvivler jeg meget er en rigtig påstand.

Vi hørte jo før 1992, hvordan Det Indre Marked skulle forandre arbejdsløsheden i Europa. Hvad er der sket efter den tid? Hvad er der sket, efter at finansministrene i EU i 1993 præsenterede det, som de kaldte for en vækstpakke for Europa? Den skulle skabe 450.000 nye arbejdspladser, men hvad er der sket? Arbejdsløsheden inden for EU er steget; det er realiteten.

Tror Bjørn Tore Godal, at man finder en redning i det store problem med arbejdsløsheden ved at knytte sig til ØMU'en, Den Økonomisk-Monetære Union, som sætter prisstabilitett foran spørgsmålet om arbejde, som sætter normer for alle medlemslande, som ikke kan undvige at følge disse?

Jeg vil ikke, hr. præsident, her gå ind på andre sager som f.eks. spørgsmålet om demokrati inden for EU, men det er en sag, som det norske folk bestemt vil tænke over den 28. november: Vil det indgå i en union, hvor der ingen folkelig kontrol er med de institutioner, som bestemmer?

Ändringar i medlemslistan

Det anmäldes att Sven Hulterström lämnat sessionen och ersatts av Håkan Strömberg och att Siri Frost Sterri för dennna dag ersatts av Jan Petersen.

Rådet beslöt att ändra medlemslistan i enlighet härmed.

Minister **Godal** (A): President! Ingen folkelig kontroll, sa replikanten. Hvordan skal man organisere et mellomstatlig samarbeid, en mellomstatlig integrasjon om ikke representanter som utgår fra nasjonale parlamenter, kan inngå i slike avtaler? Den norske regjering kommer ikke til å innta et eneste standpunkt i noe vesentlig spørsmål i EU som ikke i en eller annen form er forelagt det norske storting, på samme måte som den danske regjeringen nå konsulterer Markedsutvalget og Folketinget i alle spørsmål av betydning. Den demokratiske forankring for Ministerrådet i EU ligger derfor i de nasjonale parlamenter og det flertall som der må være til enhver tid for de standpunkter som Regjeringens representanter inntar i EUs ministerråd.

For dem av oss som husker tilbake til 1950- og 1960-årene i Norge, er det mye nostalgi, og det var en god tid for gjenoppbygging av Norge. Hva opplevde vi? Lav prisstigning, lave renter, offentlige finanser i balanse. En dollar var 7,15 kr i år etter år, og et pund var 20 kr - valutamessig stabilitett, med alle de fordeler det gav Norge også i arbeidet for den fulle sysselsetting, fordi ikke andre kunne velte problemer over på oss. Det EU-landene nå forsøker å gjøre, er jo å vende tilbake til en slik epoke, hvor vi kan få

orden på europeisk økonomi. Det er ganske riktig som representanten er inne på, at EU nå har store problemer og følgelig stor arbeidsledighet. Men det er det jo ingen grunn til å glede seg over. Tvert imot, vi bør oppmuntre dem i sine planer for å få den samme orden på samfunnsøkonomien som vi faktisk har klart - i hvert fall er i ferd med å klare i Norge helt uavhengig av Maastricht-planene. Vi har rettet oss etter dem fordi det er fornuftig husholdning også ut fra hensynet til norsk sysselsetting.

Hjörleifur Guttormsson (Ab): Hr. præsident! Det er ikke let at forsvare Europa Unionen, opbygningen af det, som skal bestemme. Det er nemt for Norge nu at henvise til Danmark og danske erfaringer inden for Ministerrådet. Dér skulle man se på, hvad der er sket i Danmark, f.eks. på miljøområdet, i dette år, hvordan danske synspunkter fra det danske Folketing er blevet overhørt gang på gang på gang. Ja, det er nemt at henvise til sådanne ting.

Og hvor er kontrollen? Mener Bjørn Tore Godal, at han er sikker på, at det er det, der vedtages af det norske Storting, der vinder frem i EU i en proces, hvor flertalsbeslutninger er ved at blive hovedreglen? Jeg tror, at man, hvis han er så ulykkelig at få mandat til at gå ind i EU-Unionen, hurtigt vil finde ud af, hvad det betyder at gå fra et folkestyre, som man endnu har det i Norge, over til det overnationale styre inden for Unionen. Og her henviser man til erfaringerne fra 1960´erne angående arbejdsløsheden. Og Norge skal opmuntre Unionen for at kunne imødegå den stigende arbejdsløshed til trods for den konjunktur, som nu hersker i landene!

Nej - jeg håber, det norske folk finder det rigtige svar inden for kort tid.

Minister **Godal** (A): President! Jeg tror ikke representanten oppfattet mine økonomiske resonnementer. Jeg skal derfor ikke gjøre noe nytt forsøk, for de er det mulig å lese seg fram til i de skriftlige referater. Men det er altså en likhet mellom den politikk for økonomisk stabilitett som vi førte i våre beste år i gjenreisningen av Norge, og det man nå forsøker seg på i Europa fordi de har dyrekjøpte erfaringer for at det blir ulykke, arbeidsledighet og sosial uro av den økononmiske politikk som nå rir mange av EU-landene, og som gjør at de forsøker å heve seg opp på et mer anstendig nivå når det gjelder fornuftig innretning av samfunnsøkonomien. Det er de mål de har satt seg fore, men de er lenger fra Maastricht-traktatens målsettinger nå enn da den ble vedtatt. Men det er det ingen grunn til å glede seg over, fordi vi bør ønske dem lykke til i det arbeidet, forhåpentligvis som fullverdige deltakere.

Problemet med den nasjonale selvråderetten er jo ikke når den fungerer, og i mange sammenhenger fungerer den godt. Men den nasjonale selvråderetten er innbilt på en lang rekke områder hvor vi vet av historisk erfaring at fred, sikkerhet, miljø, økonomisk stabilitett er påvirket av avgjørelser som treffes utenfor de nordiske lands grenser, og det er på de

områdene vi trenger et nærmere mellomstatlig samarbeid og en nærmere mellomstatlig integrasjon.

Og så gjentas det igjen: Vi blir så små, og vi blir så overkjørt. Hva er realitetten? Med fullt nordisk medlemskap vil Nordens 25 mill. mennesker har flere stemmer enn Tysklands 80 mill. mennesker. Det er forklaringen på at de små og mellomstore land i Europa er av dem som er mest fornøyd med sin innflytelse i EU, fordi det har lykkes å begrense de store maktenes selvråderett. Og er det noen historiske epoker som er farlige i Europa, er det når stormaktene på det europeiske kontintent har ubeskåret selvråderett. EU har gitt svaret også på det.

Anneliese Dørum (A): President! Jeg har respekt for min partifelles syn på EU-medlemskap, men jeg er grunnleggende uenig med ham. Jeg vil også gjøre oppmerksom på at i Arbeiderpartiets stortingsgruppe i Norge er nesten 1/3 av representantene mot EU-medlemskap. Og med god grunn: Vi ønsker ikke å gi avkall på viktige deler av vår lovgivning, og vi ønsker ikke få mindre innflytelse over vår egen samfunnsutvikling.

Når det gjelder den økonomiske utviklingen i Norge, gikk det dårlig for Norge i den perioden hvor vi bandt vår norske krone til ecu. Det samme gjaldt Sverige, og også for så vidt de øvrige EU-landene. Da vi ble nødt til å la vår valuta flyte, slik som de andre landene, skjedde det store og positive ting også i Norge. Da gikk renten raskt nedover, og vi har nå godt håp om at arbeidsledigheten også skal reduseres, fordi rentenivået er helt avgjørende for et lands økonomiske utvikling.

Så vet vi at EU tar mål av seg til å ha en felles mynt og en felles sentralbanksjef, og denne sentralbanksjefen skal ha ansvaret for pengepolitikken og også ansvaret for renten i alle EU-landene. Jeg vil spørre Bjørn Tore Godal: Hva skulle Finland ha gjort hvis de hadde opplevd et tilsvarende sjokk i sin økonomi som de nå gjorde da de mistet så stor del av sin utenrikshandel med Russland? Det som jo berget Finland, var nettopp at de kunne devaluere, slik at deres varer kunne konkurrere på markedet igjen. Alternativt kunne de ha redusert lønningene betydelig, og de kunne ha foretatt innstramminger, men det ville ha betydd en katastrofe for Finland.

Minister **Godal** (A): Heller ikke i Norge har det vært Norges Banks hovedoppgave å ha ansvaret for hele den økonomiske politikk og statens finanser. Vi skal se til at pengepolitikken fungerer rimelig fornuftig slik at det skapes stabilitett omkring den økonomiske politikk som Stortinget så skal framskaffe flertallet for. Og sentralbanken i Europa kommer i samme situasjon som sentralbanken i ethvert annet normalt system. Vi har ikke til hovedoppgave å overta politikernes rolle. Det er det parlamenter og regjeringer i samtlige land i EU, nå som før, som skal ha hovedansvaret for. Men skal en slik politikk kunne fungere planmessig, må det være en rimelig grad av sikkerhet for at vi har stabile forhold i de ytre rammebetingel-

ser ved den europeiske økonomi, og det er det sentralbankens oppgave å sørge for, slik at de valg politikerne foretar, kan bli rasjonelle og fungere i forhold til de målsettinger de er enige om.

Og så er vi grunnleggende uenige om det er slik at prisstabilitett er overordnet sysselsettingen i EU og i Maastricht. Leser man traktaten, er det ingenting som tyder på det. Tvert imot er det slik at de fleste europeiske politikere ser det som en fordel at de kan trygge stabile rammevilkår og forutsigbare investeringer i næringslivet ved at en har virkeliggjort planene om en politisk og valutamessig union. Men så er det selvsagt slik at de land som måtte komme opp i stor ulykke i gitte situasjoner og omstendigheter, som Finland gjorde, selvsagt vil bli hjulpet av de mekanismer som utløses innenfor rammen av en slik samtidig union.

Dorte Bennedsen (S): Hr. præsident! Jeg lyttede med interesse til Norges udenrigsminister og hans beskrivelse af betydningen af EU i forhold til medlemslandene og specielt det, udenrigsministeren sagde omkring de danske forhold. Og jeg kan helt bekræfte hans bemærkninger. Jeg kan som eksempel på miljøområdet sige, at Danmark igennem årene har haft 30 større afgørelser på miljøområdet, og ud af de 30 afgørelser har de 27 betydet forbedrede vilkår for miljøet i Danmark, og kun i 3 sager har vi måttet dæmpe vore krav til miljøet - ikke, at det er gået os voldsomt imod, men det har betydet en vis ændring af vores krav til miljøet. Så i alt har det i det overvejende antal sager betydet en direkte forbedring af vores miljøside.

Derfor kan jeg da ikke undlade den bemærkning, at det var med nogen forundring, at jeg - og jeg tror også det gælder andre danske deltagere her - hørte på Hjörleifur Guttormssons beskrivelse af vores land i relation til EU.

Jorunn Hageler (SV): President! Godal snakket om at Norden skulle samles innenfor EU. Det høres flott ut. På hvilke områder da? De enkelte nordiske land er jo ikke enige innbyrdes, eller er Arbeiderpartiet enig med de andre ja-partiene i politikken?

Godal nevnte tre områder hvor Norden ville stå samlet. Hva med de andre viktige områdene? Har vi felles landbrukspolitikk? Er vi enige i fiskeripolitikken, i forsvars- og sikkerhetspolitikken eller i olje- og energipolitikken? Vil ikke danske bønder gjerne komme sterkt inn på det norske matmarkedet og bruke EUs landbruksordninger til det? Skal tro om ikke de nordiske land blir ganske så uenige i tautrekkinga om fiskekvoter? Vil Sverige og Finland ønske høye olje- og energipriser? Hva med forholdet til Vestunionen? Er de nordiske landene enige der? Hva med tilslutning til den økonomiske og monetære union? Er de nordiske land enige der? Skal vi sitte sammen og være enige på den ene siden av et firkantet bord, slik vår statsminister har snakket om. Vi får jo ikke flertall ved det heller.

Minister **Godal** (A): Nei, partipolitikken og skillene mellom landene i Europa inkludert de nordiske er selvfølgelig ikke avlyst i det øyeblikket de nordiske land går inn i EU. EU er først og fremst en arena for politisk avklaring og strid på de spørsmål hvor EU har kompentanse, og hvor EU har noe å gjøre. Motsetningene mellom de røde, de blå, de grønne og de andre vil selvsagt være like store innenfor rammen av EU-systemet som det vi har i våre nasjonale parlamenter både i Norden og i de øvrige europeiske land. Selvsagt vil det eksistere spørsmål hvor de nordiske land har ulikt syn også i fremtiden. Det skulle også bare mangle. Vi representerer først og fremst våre egne land. Men på de områdene jeg var inne på i mitt innlegg, er det altså et ganske stort interessefellesskap hvor vi har mye å bidra med sammen. På de områdene hvor vi har mye å bidra med sammen, er det min overbevisning at vi i fellesskap kan nå lenger ved å være til stede sammen med meningsfeller og land innenfor det som er den mest forpliktende europeiske samarbeidsorganisasjonen, og hvor seks, snart ti land i Øst- og Sentral-Europa nå banker på døra fordi de oppfatter det som den mest meningsfylte arena for styring og samarbeid på det europeiske nivå. Men selvsagt er politikken ikke avlyst og motsetningene ikke avlyst verken mellom land eller mellom partier.

Kjellbjørg Lunde (SV) (vänstersocialistiska gruppens talesman): President! Dei mektige næringslivstoppane, heile den politiske elitetn og nesten alle svenske media sette inn enorme ressursar for å få eit ja i Sverige. Dette blei også gjort i Finland og no i Noreg. Eg las i avisa at den svenske ja-sida sette inn ca. 1/2 milliard svenske kroner, og det er jo imponerande. For inn i unionen skulle både høgrefolk og sosialdemokratar - koste kva det koste ville. Ved hjelp av lokking og truslar, reklamefinansiert politisk propaganda av hittil ukjent kaliber i Norden klarte Ingvar Carlsson og Carl Bildt i samstemt kor med resten av den svenske elitet og pengemakt å vippe eit knapt fleirtal i sin favør. Dei mange tvilarane som hamna på ja-sida til slutt, og også fleire av dei som tidlegare hadde bestemt seg for eit ja, viser litetn iver for prosjektet. Det er ille når det av leiinga i dei største partia i eit demokrati blir gitt inntrykk av at folket ikkje har noko val. Sjølvsagt har ein det. Erfringa frå alle dei nordiske søkjarlanda er at breie folkelege interesser er i opposisjon til den økonomiske og politiske elitetn sitt hardkøyr for å få oss inn i ein union der folkestyret har magre kår. Skremselspropagndaen om isolasjon og masseflukt av kapital og arbeidsplassar, renteauke osv. resulterte i eit knapt ja i Sverige - eit langt knappare fleirtal enn det ein hadde trudd då medlemsøknaden blei innlevert. Og fordi svenskane søkte, måtte Noreg også få av garde sin søknad i ekspressfart, og fordi Finland og Sverige no har sagt ja, har heller ikkje vi noko val. Dette skal hamrast inn i oss dei neste 14 dagane. Pengemakta stiller opp. Arbeidarpartiet står skulder ved skulder med Høgre-folk, Framstegsparti-folk og alle små og store Karl Glad'ar i NHO. Det blir truga med utflagging og arbeidsløyse dersom folket seier nei. Dei som orkar å lese gjennom svart-

malinga, vil ikkje finne ein logisk argumentasjon for truslane, for dei finst ikkje. Vår såkalla marknadstilgang er den same om vi går inn eller blir utanfor, med unntak av det kjente eksemplet bearbeida fisk. Vårt gode samarbeid med våre nordiske naboar vil halde fram på alle område når fleirtalet av det norske folk den 28. november truleg vil ta eit anna standpunkt enn det vel 52 % av svenske veljarar gjorde sist søndag.

I kampanjen har naturleg nok både sosialdemokratar og høgrefolk prøvd å halde i hop og å framstille unionen som det store kvite ark der ein med ulike fargestiftar skal gjere sitt til at det nye europeiske kartet skal teiknast. Men elementært for all kartteikning er at kartet bør stemme med terrenget, elles er det lett å gå seg vill. Då overlever berre dei som kjenner seg igjen frå før. Her har nok Carl Bildt i Sverige og høgresida i alle land best føresetnad. Ikkje før var ja-fleirtalet i Sverige eit faktum, så kunne vi på TV høyre den gamle høgre og sosialdemokratiske krangelen. Den vil nok halde fram i unionen. EU-tilhengarane har hevda at eit samla Norden innafor EU kan opptre som ei blokk og dermed få større moglegheit for påverknad. Men korkje EU-systemet eller dei politiske realitettane tilseier ein felles opptreden, og det fekk vi nett bekrefta av den norske utanriksministeren. Eit samla Norden ville få 13 stemmer i unionsrådet. For å oppnå fleirtal må ein ha 64 stemmer, og det trengst 27 stemmer for å utgjere eit blokkerande mindretal. Dei nordiske ja-partia har vidt forskjellige oppfatningar av kva EU-medlemskapen skal brukast til, og i kva retning EU bør utviklast. Ei felles nordisk stemmegiving vil det fylgjeleg ikkje bli snakk om. Sjansen for nordisk innflytelse i EU blir med andre ord ikkje betre om EU blir utvida med to eller tre nye nordiske land.

Den norske ja-sida har prøvt å framstille det som om eit finsk og svensk ja og eit norsk nei vil føre til nye grenser i Norden. Det er ikkje tilfellet. Påstandene og redsla for norske handelslekkasjar til Sverige har nei-sida for lengst avslørt som usanne. Noreg vil framleis ha tollfridom for alle produkt til Sverige og andre EFTA- og EU-land. Noreg og Sverige har i mange saker ulike interesser. Desse vil kunne bli forsterka innafor EU. Sverige har ført ein annan distriktspolitikk enn Noreg, noko som gjer at konsekvensane av ein medlemskap ikkje vil bli like dramatiske for Distrikts-Sverige som for Distrikts-Noreg. For norsk landbruk vil resultatet av unionsmedlemskapen vere langt verre enn for det svenske landbruket. Og Noreg som råvareeksportør og oljeland vil ha heilt andre interesser på det økonomiske området enn Sverige og EU elles har.

Større svingingar i svensk økonomi som fylgje av medlemskap vil gjere det ekstra viktig for Noreg å halde på styringsmekanismene i økonomien. Fordi dei nordiske landa har vore små sjølvstendige land utan stormaktsinteresser og utan fortid som kolonimakter, har det vore mogleg å føre ein utanrikspolitikk som gjer at vi er blitt lytta til i internasjonale fora, t.d. i FN. Når dei andre skandinaviske landa no må snakke med ei stemme, EU-stemma, er det desto viktigare at vi andre kan spele pådrivarrolla i dei internasjonale fora, for t.d. større miljøinnsats og internasjonal solidaritet.

EU har traktatfesta ein økonomisk politikk for tradisjonell økonomisk vekst og fri flyt av kapital m.m. som hindrar medlemslanda i å føre ein po-

litikk etter dei verdiar Norden har utvikla sine velferdsstatar etter. Nordiske mål om full sysselsetting, rettferdig fordeling og føre var-prinsippet i miljøpolitikken vil lett drukne i eit "felles EU-hav", for å bruke ein kjend terminologi. Den økonomiske politikken gjer det også umogleg for våre naboar i aust å bli med i eit alleuropeisk fellesskap på like vilkår.

Maastricht-traktaten og marknadsliberalismen er ikkje svaret på dei enorme sosiale og økonomiske utfordringar desse landa står overfor. Oppbygginga av Vestunionen, som heller ikkje dei nordiske landa er samde om, er ikkje eit tryggingspolitisk alternativ dersom ein meiner at det er behov for alleuropeiske tryggingsordningar. No får supermakta EU felles grense med Russland gjennom ein finsk medlemskap. Det kan føre til auka spaning i nord. For å førebyggje dette bør det takast initiativ for eit utvida samarbeid med Russland på mange område. Utanfor EU kan Noreg spela ei aktiv rolle i eit slikt arbeid. Vi hadde sjølvsagt vona at heile Norden kunne stå saman om eit sterkt utvida regionalt samarbeid i dette viktige område av Europa. Når det ikkje lenger er aktuelt, er det desto viktigare at Noreg kan gjere dette på eigen kjøl, og vi skal sjølvsagt samarbeide med våre nordiske vener som no har valt å gå inn i unionen - det skulle berre mangle. På same måten som vi har samarbeidd i Norden, skal vi samarbeide med nokre land innanfor og nokre utanfor. Vi har hatt eit utmerkt samarbeid med Danmark i dei 22 åra sidan dei valde annleis enn resten av Norden. Det har ikkje vore ein mur eller stengsler mellom oss, og det skal det heller ikkje bli i framtida.

Ulf Guttormsen (A): President! De nordiske land står nå ved en skillevei, sa utenriksminister Jón Baldvin Hannibalson under innledningen her i dag. Det kan de fleste av oss være enig i.

Norden må være med og trygge freden i Europa, og Norden vil få stor innflytelse i Europa, sa statsminister Gro Harlem Brundtland i sitt innlegg. Det tror jeg også de fleste av oss i denne salen kan være enig i.

Dette er etter min oppfatning i seg selv tre av de viktigste argumentene for å stemme ja til EU også i Norge.

Thorbjørn Jagland sa i sitt innlegg at vi må ta utgangspunkt i den virkeligheten vi lever i, og det er vel de fleste av oss enige om. Men når man hører på representanten Kjellbjørg Lundes beskrivelse av sin verden, kan man av og til begynne å lure på om man både lever i det samme land og det samme Europa.

Kjellbjørg Lunde liker ofte sitater, og hun har uttalt seg til dette nyhetsbrevet som vi får til Nordisk Råds sesjon. I nr. 3 har Kjellbjørg Lunde ramset opp en del av SVs synspunkter på EU, og der heter det f.eks. at EUs politikk vil øke kløften mellom rike og fattige land og mellom menneskene i EU. Norden kan best påvirke ved eksemplets makt, og i Norge vil vi ikke bli isolert om vi står utenfor.

Ja, ifølge SV skal Norge åpenbart forandre Norden og Europa og resten av verden ved hjelp av "eksemplets makt" og uten reell innflytelse i de besluttende organer i EU. Ifølge SV skal EU forandre seg i takt med utvikl ingen i Norge - ja tro det den som vil. Mitt spørsmål til SV blir da: Tror SV at et flertall av danske, svenske og finske velgere har sagt ja til et forpliktende europeisk samarbeid fordi de ønsker en utvikling i Europa som ifølge SV i hovedsak vil føre til bare elendighet? For det andre: Hvilket alternativ har nei-partiene og SV bortsett fra det å si nei? Er det en EØS-avtale med de fire frihetene, er det en handelsavtale på linje med en del østeuropeiske land?

Kjellbjørg Lunde (SV): President! Nei, eg trur faktisk ikkje at nokon har søkt og gitt si tilslutning til medlemskap i Den europeiske unionen verken av onskap eller fordi ein vil ha dei negative konsekvensane. Men eg er ein stor realist, og eg har studert traktatgrunnlaget, dei økonomiske retningslinene og vurdert utviklinga innad i unionen, spesielt dei åra ein har prøvt å gjennomføre den indre marknaden etter at Enhetsakten blei bestemt, og det er faktisk nokså skremmande når det gjeld fordelingspolitikk, eller mangel på fordelingspolitikk. Trass i gode intensjonar på nokre område og trass i ein del direktiv som også er positive, har utviklinga gått slik at vi nå i EU-landa har 53 millionar menneske som lever under fattigdomsgrensa, altså under halvparten av gjennomsnittsinntektene i desse landa. Jacques Delors har sagt i eit intervju med dansk fjernsyn som eg har sitert, at denne utviklinga vil halde fram. Dei rike vil bli rikare, dei fattige vil bli fattigare og avmakta vil breie seg fordi dei politikarane som har lagt premissane på næringslivet og dei sterkaste økonomiske kreftene sine premissar, har ikkje, ifølge Jacques Delors - eg har ikkje sitatet med meg - evne eller vilje til å ta desse negative konsekvensane innover seg, og dette ville halde fram, sa den avgåande presidenten i kommisjonen, og han har det til felles med andre gamle menn som er i ferd med å gå av eller har gått av, at ein seier mykje klokt, då er dei komne til sanningas erkjenning, men det er litt seint dersom dei ikkje har sådd nokre frø av ein annan type som kan gro i sporet

Jan Petersen (H): Hvis det er slik at Kjellbjørg Lunde mener at de som har gått av fra et politisk verv, er av de klokeste, vil jeg råde henne til å lytte til sin egen nestor i Sosialistisk Venstreparti, Arent M. Henriksen, mangeårig stortingsrepresentant, som anbefaler et norsk EU-medlemskap. Det kommer simpelthen av at han har sett det alle ser, at det er mulig å nå et jastandpunkt fra forskjellige partipolitiske bakgrunner, det er et politisk instrument og vi skal fylle dette samarbeidet med den samme politiske kampen som vi har her hjemme.

Det som er mitt spørsmål til Kjellbjørg Lunde, dreier seg om en av de aller viktigste utfordringene vi står overfor, i særlig grad i denne delen av Norden, nemlig forurensningskatastrofen på Kola, en forurensningskata-

strofe vi nå ser i større og større omfang, og vi ser at Moskva både mangler viljen og evnen til å løse disse spørsmålene. Problemene er for store for Norge alene, for store for Norden alene. Som en forberedelse til norsk medlemskap i EU inviterte Høyre den miljøansvarlige kommisjonen, Paleokrassas, til Kola. Han fattet en interesse lamgt utover det vi hadde turt å håpe på, og kommisjonen sender denne uken en delegasjon til Kola for å gå igjennom denne problematikken. Ved et norsk EU-medlemskap blir altså EU-grensen gående i Finnmark mellom Russland og EU, og det åpner for at vi får andel i de store miljøprogrammene EU har. Nå er det slik at venstresosialister alltid roser seg av sitt eget miljøengasjement, men i denne saken har de gjort alt for å redusere betydningen av EUs miljøengasjement. Og mitt spørsmål: Hvorfor fornekter venstresosialistene den store innsats EU kan gjøre på Kola for å løse et av våre aller største miljøproblemer?

Kjellbjørg Lunde(SV): Men det gjer vi absolutt ikkje. Vi har til og med i høge ordelag rost høgresida sitt initiativ for å engasjere seg i å få meir midlar til oppryddinga på Kola, ei opprydding som er heilt nødvendig etter konsekvensane av den kalde krigen og opprustinga som diverre for få hadde kritiske merknader til, medan venstresosialistar argumenterte for at dette ville føre til den ulukksalige situasjonen som vi no alle har erkjent at det gjorde.

Så prøver representanten Petersen, som ein har gjort i Sverige og Finland før saka er avgjord, å framstille det som at EU er eit rammeverk som er nøytralt, der vi alle ut frå våre politiske føresetnader har de same moglegheitene til å nå fram med vår politikk. Men som eg refererte til i innlegget mitt, det går ikkje mange minutta etter at saka er avgjort før det kjem fram det som er ein realitet, at høgresida i politikken har atskillig betre moglegheiter for å nå fram med sin politikk enn sosialdemokratar både av gamal og ny type.

No er det faktisk eit problem for meg at sosialdemokratane, iallfall hos oss, har skrive under på dei same økonomiske retningslinjene som Høgrefolka har gjort, utan reservasjon - ein politikk som, slik eg sa i min førre svarreplikk, har ført til desse enorme sosiale problema, og som igjen fører til enorme miljøkonsekvensar, som EU sjølv har utgreia og har gjeve klar beskjed om vil bli verre.

Eg kan aldri forstå - dersom miljøproblema er så store på Kola som det blir sagt, og det er riktig - at ikkje EU skulle delta i ei opprydding utan at Noreg skulle bli medlem. No er Finland blitt medlem. Dei også lever kloss opptil dette området, og vi får sjå kva som blir resultatet av det.

Bildt (m): Herr president! Det finns gott om experter på att föra den norska debatten om Norge, och jag tänker inte ge mig in på den. Men när Kjellbjørg Lunde ägnar sig åt att närmast vandalisera den svenska debatten och

det svenska ställningstagandet, må det vara mig tillåtet att reagera - på två punkter.

När det för det första gäller den egenartade bilden hon tecknar av att en halv miljard kronor skulle ha satts in på propagandaresurser vill jag bara säga: Glöm det! Det är en fantasibild som inte har någonting med verklighetens värld att göra.

Det andra, som måhända är mer intressant och värt att reflektera över, är hennes påstående att vad man gjorde i Sverige var att säga åt de svenska väljarna: Ni har inget alternativ. Så blev det det resultat som det blev.

Nej, det var precis tvärtom. Det var först när vi den sista veckan fick en diskussion om alternativet, om utanförskapet, som resultatet blev vad det blev. När man fick klart för sig att ställningstagandet gällde två alternativ, nämligen medlemskap med allt vad det innebär - som vi kan ha delade meningar om men som ändå ger möjlighet till inflytande - eller utanförskap, som inte ger någon möjlighet till inflytande, som dessutom ställer oss utanför samarbetet och dessutom ställer oss utanför de alleuropeiska strukturerna - ja, det var när man i den demokratiska dialogen såg utanförskapets kalla realiteter i vitögat som ställningstagandet gradvis mognade fram. I detta ligger måhända någon lärdom och någonting av intresse också för andra ställningstaganden.

Visst finns det ett alternativ: att stå alldeles ensam, att vara beroende av vad som händer i omvärlden i alla fall men avsäga sig själv nästan varje möjlighet till inflytande över det som påverkar också ens eget samfunds utveckling.

Det svenska ställningstagandet var i grunden ett ställningstagande för att vi skall kunna utöva vår demokrati också på den europeiska nivån, för att vi vill ha rösträtt. Alternativet, utanförskap utan rösträtt, var det som avvisades.

Kjellbjørg Lunde (SV): President! Utanforskapet prøver no Carl Bildt å lansere også som eit norsk moment i debatten - og "aldeles ensamma", det høyrest skrekkeleg ut. Men no er det faktisk slik at den norske EU-debatten har pågått ganske mykje lenger enn den svenske, så realitetane i den typen svada, negativt lada ord og uttrykk for å påverke i ei viss retning eller forherlegelse på den andre sida, er vi vel kjende med, og det blir det meir av i den debatten vi skal ha desse 14 dagane.

Carl Bildt veit utmerkt godt at både Sverige og Norden har utmerkte samarbeidsordningar i mange internasjonale samanhengar, også i EU.

Så har eg lyst til å utfordre Carl Bildt: Sverige har no søkt medlemskap og fått fleirtal i folket for den tredje fasen i den økonomiske og monetære union. Det betyr at ein ikkje står fritt når det gjeld valutaspørsmålet, som knyter seg opp mot den europeiske ecu'en. Men likevel presterer svenske næringslivsleiarar å gi inntrykk av at dette er betenkeleg - det er eg einig i, at uansett om Sverige går inn eller ikkje, så må dei ikkje knyte seg opp mot ecu'en. Kva er det for slags informasjon til det svenske folket. Det er ikkje slik. Eg vil gjerne at Carl Bildt skal bekrefte at ein ikkje har moglegheit til å

halde den svenske krona fri og eventuelt justere den dersom det er behov for det i forhold til dei økonomiske og politiske realitetane.

Bildt (m): Herr president! Vandaliseringen av den svenska debatten fortsätter.

Låt mig bara först säga att jag hyser något större förtroende för det svenska näringslivets egna talesmän när de talar om vad de anser vara deras intresse än Kjellbjørg Lundes tro att svenskt näringsliv skulle vara anhängare av någon inflations- eller devalveringspolitik. Det är de inte. Nog sagt på denna punkt om denna del av den svenska debatten.

Låt mig så återvända till vad som är huvudpoängen, där Kjellbjørg Lunde hade fundamentalt fel i sin beskrivning av den svenska debatten, nämligen att vi skulle ha sagt att det inte fanns något alternativ. Det var när man började se utanförskapets kalla realiteter i vitögat som ställningstagandet för medlemskap kom.

Utanförskapet är ju en realitet. Det är det alternativ som man måste diskutera. Det gjorde vi också. Vad det innebär får förstås varje land värdera för sig.

För Sveriges del konstaterade vi att ett EES-avtal som ger oss tillgång till den inre marknaden är bra kortsiktigt ekonomiskt. Men det ställde oss helt utan inflytande. Det är t.o.m. så att avtalet är så konstruerat att Sverige som nation skulle sakna rätten att självständigt föra fram våra ståndpunkter i Bryssel. Vi skulle få koordinera den i varje enstaka detalj med varje annat EES-land. Liechtenstein skulle ges vetorätt över Sveriges möjlighet att föra sin talan i Bryssel! Det kunde inte jag acceptera.

Jag tycker det är bättre att Sverige får möjlighet att sitta med och kämpa för svenska värderingar, svenska intressen och svenska möjligheter.

Någon kan säga: Jamen då säger vi upp detta EES-avtal! Men då skulle vi stå utanför de flesta av de friheter och de möjligheter som ligger i själva samarbetet.

Utanförskapets realitet är en bister och kall realitet. Den som tittar närmare på den drar förr eller senare sina slutsatser. Det är ingen tillfällighet att praktiskt taget alla europeiska demokratier väljer medlemskapet före utanförskapet.

Kjellbjørg Lunde (SV): President! I rusen av glede over at det svenske folket gav sin tilslutnad til Carl Bildt sitt store EU-prosjekt, synest eg han tapar seg i argumentasjonen. Eg har vore i mange debattrundar med Carl Bildt i åras løp. Det er ikkje alltid han har vore like presis før heller, men no stilte eg eit konkret spørsmål, og eg fekk den same utanomsnakken som eg fekk frå sosialdemokratane sin leiar i Noreg. Går det ikkje an å få ei stadfesting på det som dei aller fleste som har sett seg inn i saka seier, at vi må binde oss opp mot ein politikk som vi er basten og bunden av, uavhengig om den går i disfavør av våre nasjonale interesser?

Eg er ikkje det minste forundra over at Carl Bildt er begeistra over resultatet i Sverige, for han veit utmerkt godt at hans politikk har langt betre sjanse for å bli gjennomført no i Sverige enn dersom han skulle kjempe denne politiske kampen med blanke våpen på ein forholdsvis nøytral arena som nasjonalstaten er. Men eg har faktisk lese delar av, i alle fall - eg skal ikkje overdrive, eg har ikkje lese heile - ei bok som Carl Bildt har skrive om korleis han skal ha drahjelp frå EU for å byggje ned det "svenska folkhemmet". Verre er det, synest eg, at dei sosialdemokratiske kreftene i Norden ikkje har reservasjonar mot den typen økonomisk politikk, som det no blir traktatfesta å følgje. Og forskjellen på EØS-avtalen og EU-medlemskap er jo det at dersom ein i EØS-avtalen ser at bestemmingane der går imot våre fundamentale interesser, så kan vi arbeide for at det skal fattast eit vedtak som gjer at vi får vetorett, og vi kan suspendere avtalen på det punktet. Den moglegheita har vi ikkje innanfor EU-medlemskapen, og det kjem dei til å få merke i Sverige og i Finland når den situasjonen oppstår.

Hagen (FrP): Hr. president! Jeg må si at Kjellbjørg Lunde nå snakker som om hun overhodet ikke kjenner til virkelighetens verden ute i Europa. Hun snakker som om valg i Tyskland, Storbritannia, Frankrike og Italia er opphevet, som om disse rådgivende retningslinjene går foran hva de enkelte lands nasjonalforsamlinger og regjeringer ønsker å føre av økonomisk politikk. Hun skaper det inntrykk at de selvstendige nasjoner opphører å eksistere, og at alt vil bli styrt fra unionens side, og hun snakker ofte om EU som om det er ett sted. Jeg har spurt om det før, og jeg vil gjerne også spørre her i Nordisk Råd: Hvor finner vi EU? Er det i Italia, Spania, Hellas, Portugal? Er det i Skottland, er det i Danmark? Det som nettopp vises når man ser på Europa-kartet, er jo de store forskjeller! Hvorfor snakker man alltid om EU-gjennomsnittlig arbeidsledighet i stedet for å snakke om den tyske arbeidsledighet, på rundt 6% og den spanske, på rundt 20%? Den store forskjellen mellom de forskjellige EU-landene, både i økonomisk politikk og i resultater av de individuelle landenes økonomiske politikk, kan man jo lese i den forskjellen man bl.a. har når det gjelder arbeidsledigheten. Er ikke Kjellbjørg Lunde i stand til å se at EU er en samarbeidsorganisasjon av selvstendige nasjoner, hvor det avgjørende på veldig mange områder er den politikk som føres på det individuelle lands eget plan?

Så jeg har lyst til å spørre igjen: Hvor er dette EU som hun snakker om hele tiden? Vær så snill å identifisere det. Er det Spania, eller er det Tyskland hun snakker om?

Kjellbjørg Lunde (SV): President! No blei eg skuffa. No trudde eg at eg skulle få støtte av Carl I. Hagen i mine analysar av maktfaktorane når det gjeld moglegheitene for innverknad i unionen, for Carl I. Hagen er jo ein presis og meget dyktig observatør og seier av og til det som er sant. Men det gjorde han ikkje denne gongen. Det har jo med det å gjere at det er

knapt 14 dagar igjen til den norske EU-avstemminga. Når vi er ferdige med den, har Carl I. Hagen ei lang, lang liste med politikk som fleirtalet i Det norske storting, inkludert Arbeidarpartiet, har overtatt etter han i sin bestrebelse for å omlegge den økonomiske politikken for å passe inn i den malen som EU no har sett opp gjennom dei traktatane som eg har vist til, og som dei har følgt opp med økonomiske retningsliner som dei fleste innsiktsfulle kommentatorar meiner er forpliktande for medlemslanda. Og det er jo det som er heile poenget med EU, så vidt eg har forstått., at ein på stadig fleire område skal ha ein felles politikk! Det siste er jo på trygde- og sosialområdet. I den kvitboka som er kommen, er det skissert korleis ein skal samordne dette og - nettopp for å få samsvar mellom kapitalens behov for etablering og sentralisering og arbeidstakarane sin moglegheit - eller uvilje vanlegvis - til å flytte etter der kapitalen treng arbeidsplassar. Så er eg noko skuffa over at Carl I. Hagen, som elles kan mykje om dette, med politisk formål ikkje ein gong tør her å stå litt for det han står for vanlegvis. Men han var over i Newcastle saman med dei andre norske leiarane og diskuterte på eit møte blant studentane der, og da sa han det som det er, at hans støtte - han er berre vel 50% for, seier han - til dette var fordi han såg at den liberalistiske, økonomiske politikken har større sjanse i EU enn utanfor.

Vice statsminister och jämställdhetsminister **Mona Sahlin** (s):
Herr president! I och med söndagens folkomröstning - det kan finnas anledning utifrån replikskiftet här att påpeka det - är både Finland och Sverige redo att bli medlemmar i den Europeiska unionen. Jag hoppas innerligt att vi får sällskap också av Norge. Island har nära kontakter med EU genom EES-avtalet. I och med detta har Norden nu en historisk chans. Nu kan vi nordister på ett mera påtagligt sätt vara med och ta ett aktivt ansvar för den kontinent som vi tillhör. Vi kan vara med och bidra till den gemensamma europeiska utvecklingen, och Nordiska rådet kommer här att vara en väldigt viktig kraft.

När vi träffar våra vänner i de nuvarande medlemsländerna i EU får vi ständigt bekräftelse på att de har mycket stora förväntningar på de nordiska länderna. Man vill att vi skall ta aktiv del i det europeiska samarbetet och bidra med våra erfarenheter av internationellt arbete och välfärdspolitik. Inte minst kvinnorna i Europa ser Norden som en pådrivande kraft då det gäller deras situation. Det förpliktar, och det gäller både män och kvinnor.

För länderna i Central- och Östeuropa är ett medlemskap i EU ett naturligt inslag på vägen mot välstånd och stabilitet. EU har slutit Europaavtal med sex länder och förhandlar nu om liknande avtal för de baltiska staterna, som redan har frihandelsavtal. De nordiska ländernas medlemskap i EU är av särskild vikt för våra baltiska grannar som räknar med vårt stöd i utvidgningsprocessen inom EU.

Valresultatet i Sverige ger självklart också anledning till eftertanke. Vi måste ta på allvar de frågor om brist på delaktighet och inflytande som

uttryckts av många. Nu måste - och det skall bli spännande - alla medborgare engageras i att fylla medlemskapet med innehåll. Det här kan, tvärtemot vad många tror, vitalisera och förnya det politiska arbetet och därmed också demokratin.

Jag är av den mycket bestämda uppfattningen att ett medlemskap i EU ger politiken nya och betydande möjligheter att påverka. Det är ju därför vi är med. De folkvalda krafterna kan nu äntligen på ett helt annat sätt gå över de nationella gränserna och utgöra en motvikt till marknadskrafterna.

Vi måste utveckla nya politiska redskap - de folkvalda måste återvinna inflytande. Detta är inte minst viktigt för att minska den känsla av politikens maktlöshet som finns i många europeiska länder och som i en förlängning är en farlig grogrund för politikerförakt och misstro. Nu gäller det att återvinna inflytandet. Det gör vi bara genom medlemskapet, genom rösträtten - genom att uppnå mer av faktisk suveränitet, genom medbestämmande tillsammans med andra. Det gäller nu också att visa vad vi politiskt vill åstadkomma med medlemskapet och på vilket sätt vi vill bedriva detta arbete.

De nordiska länderna har så mycket att tillföra EU då det gäller vår tradition av öppenhet och folklig förankring av beslut. När vi utformar den nationella politiken är det viktigt att inte mista den folkrörelsemedverkan som vi har haft och som vi har fått en sådan styrka från. Offentlighet skall vara principen då det gäller dokument, och det är t.ex. självklart att ministrar deklarerar hur de agerat vid beslutsfattande i ministerrådet.

De nordiska länderna har också mycket att tillföra i form av gemensamma kunskaper, intressen och värderingar när det gäller politikens innehåll. Det gäller vårt globala engagemang, miljöpolitiken, den sociala välfärden och regionalpolitiken. Vi har nu en unik chans att påverka den gemensamma europeiska utvecklingen, som ju också är vår egen.

Herr president! Jag ser framför mig några frågor av speciellt nordiskt intresse att driva nu:

1. Vår gemensamma framtid - säkerheten
Det är endast genom samarbetet i Europa som vi kan nå fred och stabilitet. De största problemen i dag är inte de militära utan arbetslöshet, fattigdomsklyftor, social oro och etniska motsättningar. EU är den främsta garanten för att vi skall finna former för samarbete som ger hela Europa en stabil utveckling. EU:s politik mot Central- och Östeuropa är av helt central betydelse.

2. Kampen mot arbetslösheten
Alla människors rätt till arbete är för mig det självklara målet för den ekonomiska politiken. Det är bara med gemensamma krafter som vi kan få till stånd en ekonomisk utveckling som gör det möjligt att pressa ned den mycket höga arbetslösheten i Europa. Med såväl Danmark och Finland som Sverige i EU ökar våra möjligheter att bedriva en aktiv arbetsmarknadspolitik. Med Norge som medlem skulle det nordiska styrkebältet bli än starkare.

Det är med människor i arbete som vi kan åstadkomma social rättvisa och lägga grunden för en lugn och fredlig utveckling. I en tid då kapital och företag kan röra sig fritt över gränserna är det klart att också politiken måste få göra det.

3. Miljön
Klimatförändringar, vattenföroreningar och försurning är exempel på att miljöförstörelsen inte bryr sig om de nationella gränserna. Det är klart att politiken måste vara lika gränslös som föroreningarna redan är. Genom medlemskap i EU kan vi direkt påverka och skärpa den miljöpolitik som bedrivs i medlemsländerna och som redan under de senaste åren förändrats på ett mycket positivt sätt. Denna utveckling har skett inte minst tack vare Danmarks mycket aktiva engagemang och pådrivande arbete. Jag tror knappast att utvecklingen kommer att gå långsammare med flera nordiska länder runt förhandlingsborden och med rösträtten. Samtidigt kan vi genom EU:s mycket omfattande program för Central- och Östeuropa bidra till lösningar på de allra största miljöproblemen i vårt närområde.

4. Jämställdheten
Halva makten och hela lönen var, och är, en mycket viktig paroll i den svenska debatten. Som jämställdhetsminister brinner jag verkligen av lust och längtan att tillsammans med fler nordiska kvinnor och män i Europa få driva på detta arbete, för det är ju i politiken som kvinnorna finns. Det är klart att vi också skall röra oss över gränserna.

En del hävdar att det nordiska samarbetet skulle försvagas av ett medlemskap av fler nordiska länder i EU. Jag tror precis tvärtom. Nordiskt samarbete är, och kommer att vara, mycket viktigt. Och samarbetet här kommer att tjäna som en smedja för idéer och som en kraftkälla när vi sedan samarbetar också på det europeiska planet.

Jag hoppas att vi kan utnyttja den chans som nu finns inom räckhåll. 1994 kan verkligen bli ett historiskt år för det nordiska samarbetet. Visst finns det problem. Historien kan vi lära oss av, men det är framtiden som vi kan påverka.

Jag är alltså mycket glad och tacksam över att just nu få vara nordisk kvinnlig politiker och över att nu få göra mitt lands röst hörd också i EU.

Maggi Mikaelsson (v): Herr president! Jag tillhör de 46,9% som röstade nej i den svenska folkomröstningen. Jag tillhör också de 62,4% som röstade nej i mitt hemlän Västerbotten. De valundersökningar som gjordes i Sverige på valdagen kastar strålkastarljuset på några tydliga skillnader mellan ja- och nej-sidan i Sverige. Det är skillnader mellan syd och nord och mellan stad och land, där motståndet finns i norr, på landsbygden och i mindre städer medan ja-sägarna företrädesvis finns i de stora städerna och i Sydsverige. De visar också på en skillnad mellan ung och gammal, mellan kvinnor och män och mellan arbetare och tjänstemän, eller om man så vill mellan folket och etablissemanget.

Detta är skillnader som också säger något om EU som politiskt projekt. Det är också intressant att se att den fråga som nej-sidan ansåg viktigast när man tog ställning till hur man skulle rösta i folkomröstningen var frågan om demokratin. Den frågan kom mycket långt ned på ja-sidans prioriteringslista.

Jag tycker att det är viktigt att man också här redovisar de bakomliggande problem som detta visar på och som döljer sig bakom det som man beskriver som att svenska folket röstade ja. Skillnaden var trots allt inte så stor, och det är många som inte delar majoritetens uppfattning. Frågan är om det är de folkliga krafterna som har röstat ja. Det är viktigt inför det fortsatta nordiska arbetet. Vi måste ha en beredskap för vad som händer i våra egna länder efter folkomröstningarna, men det är också viktigt i ett säkerhetspolitiskt perspektiv.

Knud Enggaard övertog härefter ledningen av förhandlingarna.

Minister **Mona Sahlin** (s): Herr president! Maggi Mikaelsson beskrev utgången av folkomröstningen i Sverige som ett uttryck för skillnaden mellan folket och etablissemangen. Jag visste inte att 52,3% av befolkningen i Sverige tillhör etablissemanget. Det var en ny tolkning.

Utan att värdera de faror som Maggi Mikaelsson pekar på, att det finns en oro, vilket också jag tog upp i mitt anförande, skulle jag ändå vilja vädja om följande: Acceptera att folkomröstningen nu är över! Acceptera att Sverige nu är medlem i Europeiska unionen! Låt oss nu föra med oss in i medlemskapet kampen för demokratin. Låt oss i Sverige finna nya former för att använda allt det engagemang som finns också i vårt land, även bland dem som nu röstade nej.

Folket har sagt sitt, Maggi Mikaelsson. Nu skall vi politiker uppfylla det svaret och försvara demokratin. Det är därför som vi nu har gått med.

Marianne Samuelsson (mp): Herr president! Det är alltid fascinerande att höra när Carl Bildt och Mona Sahlin är rörande överens om hur bra Europeiska unionen är för Sverige, för Norden och för alla människor. Ni brukar annars minsann inte vara så överens om att politiken är så bra och i varje fall inte ha gemensamma mål, men nu tycks ni ha det. Ni tycks helt acceptera EU:s gemensamma utrikes- och säkerhetspolitik, gemensamma ekonomiska politik, gemensamma yttre gränser och gemensamt medborgarskap.

Men ni talar bara om samarbetet. Ni talar inte om Maastrichtavtalet och inte om det som den heta debatten i Sverige borde ha stått om och som jag hoppas att debatten i Norge kan komma att handla om, nämligen det avtal som beslutet gäller och Sverige har skrivit under och där Sverige inte har fått ett enda permanent undantag vad gäller miljöfrågorna. Vi kommer att få backa på miljöområde efter miljöområde, på samma sätt som vi i det

nordiska samarbetet har sett att EU:s miljöpolitik ofta har varit grunden för att Danmark inte har kunnat gå med lika långt som övriga nordiska länder velat i miljösamarbetet.

Ändå tycks ni tro att unionen skall vara så bra för folket. Vad gäller det senaste, att man skall ha folket med sig in i det politiska arbetet i unionen, vill jag säga att de 22 riksdagsledamöter som utses av Sveriges riksdag inte ens har motionsrätt i EU. Vad gäller alla de idéer som vi har med oss får vi inte ens lägga fram förslag om. Du som är minister kan möjligen ha en chans att framföra dina åsikter, men din röststyrka är tämligen liten i förhållande till övriga ministrars. Du ger upp väldigt mycket av det som vi kvinnor har kämpat för. Vi kvinnor har äntligen lyckats få ganska stor makt i det svenska parlamentet, men vi skall nu förlora den när den flyttas över till gubbarnas välde i Bryssel. Jag håller inte med dig, Mona Sahlin!

Minister **Mona Sahlin** (s): Herr president! Mycket kort: Här återkommer ett argument som jag tror att vi har mött i alla nordiska länder, nämligen att det tydligen är något märkligt om Carl Bildt och Mona Sahlin, alltså en socialdemokrat och en konservativ, är överens om något. Men man skall minnas vad vi är överens om. Både Carl Bildt och jag vill ha en riksdag i Sverige, men vi vill använda den till mycket olika saker. Carl Bildt och jag är nu överens om att flytta upp de politiska skillnaderna också till det europeiska planet och tillsammans slåss för de nationella uppdragen. Det är inte märkvärdigare än att det behövs en politisk arena också på europeisk nivå.

Jag vill vidare bara mycket kort anföra att man inte kan säga så som Marianne Samuelsson nu gör, när hon talar om "vi kvinnor". Kvinnor är ingen flock, inget stim, som tycker och tänker likadant bara för att de är kvinnor. Också vi har olika åsikter. Men en sak kan jag lova både Marianne Samuelsson och alla män och kvinnor här och i Sverige: Inte har vi gått med i EU för att förlora all den jämställdhet som vi har uppnått. Precis tvärtom: Från att bara ha varit ett intressant exempel utanför är vi nu en pådrivande förebild i EU. Jämställdheten har alltså verkligen kommit för att stanna. Jag hoppas att Marianne Samuelsson och jag kan vara mycket överens om detta.

Marianne Samuelsson (mp): Herr president! Visst kan man säga "vi kvinnor" när man talar om kvinnors makt i samhället. Det är för mig självklart att vi kvinnor som sitter i Sveriges riksdag inte tycker likadant politiskt. I så fall skulle vi inte tillhöra olika politiska partier. Men vi har som kvinnor skapat oss en plattform, där vi har fått möjlighet att föra fram våra åsikter, där vi har fått chansen att vara med på lika villkor som männen i partierna. Detta tycker jag att vi skall behålla, eftersom det är så viktigt att vi kan framföra alla de åsikter som finns i våra länder. Vi kan då arbeta självständigt utifrån möjligheterna att bedriva en ekonomisk politik som passar de lokala förhållandena och att bedriva en utrikes- och säkerhets-

politik som bygger på fred, nedrustning och alliansfrihet, inte på ett gemensamt uppbyggt försvar i en europeisk union.

Jorunn Hageler (SV): Minister Mona Sahlin snakket om arbeidsledighet, fattigdom og likestilling som de tre viktigste punktene.

La oss se på arbeidsledigheten: Siden innføringen av det indre marked det har arbeidsledigheten økt fra 12 til 18 millioner.

La oss se på fattigdom: 52 millioner mennesker i EU er under det som EU selv definerer som fattigdomsgrensen. 50% av disse er enslige og eldre kvinner.

Hva med likestillingspolitikken? EUs kvinner lengter etter at de nordiske kvinnene skal komme inn og hjelpe dem. Det står altså ikke så bra til. Hva forteller dette om systemet? At 160 millioner kvinner skal ha hjelp av oss fra Norden. Ja, de har fått sin egen kvinnelobby for å kunne drive lobbyvirksomhet. Halvparten av EUs befolkning skal få lov til å drive lobbyvirksomhet overfor EU-systemet. Atypisk arbeid er lik kvinnearbeid.

I Norge har våre kvinnelige statsråder også gått ut og sagt at vi skal få drahjelp fra EU-systemet i likelønns- og likestillingspolitikken. Hva hindrer dem i å stå på med dette i vårt eget land? De må inn og få hjelp av EU. Forstå det den som kan!

Ser ikke Mona Sahlin sammenhengen mellom EUs økonomiske politikk og undertrykkingen av kvinner?

Minister **Mona Sahlin** (s): Herr president! Jag skall vara mycket kortfattad, eftersom det gäller samma typ av inlägg och argumentation som jag tog upp också i mitt inledningsanförande. Men något som jag tyckte var oerhört viktigt i den svenska debatten var följande. Visst kan man beskriva EU:s arbetslöshet - eller rättare sagt de olika medlemsländernas arbetslöshet - liksom kvinnornas längtan nere i Europa att inte bara få människor som lyssnar på dem utan också få fler som röstar på deras förslag i ministerrådet samt de sociala orättvisorna i Europa på detta sätt, men det var inte det som Sverige kunde rösta bort i söndags. Det enda som vi hade kunnat rösta bort var vårt eget inflytande och vår egen möjlighet att påverka det, men det gjorde inte Sveriges folk, utan Sverige sade ja till att vara med att påverka och att ha en röst, bl.a. därför att kvinnor i alla länder behöver solidariteten från dem som kommit före. Vi kan inte få hjälp av EU. Vi måste i våra länder göra väldigt mycket av jobbet själva, men vi kan vara en pådrivande förebild i Europa, och det var det som Sverige röstade ja till.

Sigríður Anna Þórðardóttir (Sj): Hr. præsident! Debatten om de nordiske landes medlemskab af EU har sat sit præg på nordisk samarbejde de sidste år. I Nordisk Råd har den på det nærmeste præget hele debatten om det

nordiske samarbejdes fremtid. Men udviklingen har også gjort denne debat vanskelig for os.

Nu er den store begivenhed indtruffet, at Finland og Sverige ved folkeafstemninger har vedtaget medlemskab af EU, og det er muligt, at Norge vil gøre det samme. De nordiske landes indflydelse vil komme til at gøre sig mere gældende i Europa, hvilket vil blive til gavn for de nordiske lande selv såvel som for andre europæiske lande.

De nordiske lande må nu til at tage stilling til, hvordan det nordiske samarbejde skal organiseres efter disse ændringer, og det er vigtigt, at dette arbejde påbegyndes straks. Det, man først og fremmest må vurdere, er bl.a.:

- prioritering af, hvilke politiske områder nordisk samarbejde skal koncentrere sig om,
- hvorledes det nordiske samarbejde kan bruges som et rådslagnings- og beslutningsorgan i forhold til det europæiske samarbejde,
- hvorledes samarbejdet sikres med de nationale parlamentarikere fra f.eks. markeds- og Europaudvalgene til Nordisk Råds udvalg og komiteer samt til nordiske medlemmer af Europa-Parlamentet.

Ved Sveriges, Finlands og evt. Norges medlemskab af EU ændres magtforholdene dér, og man må regne med, at tyngdepunktet flyttes længere nordpå. De nordiske lande har alle muligheder for at blive stærke faktorer inden for EU, og dér kan de bygge på deres meget lange og succesrige erfaring fra det nordiske samarbejde. Den erfaring kan uden tvivl bruges som forbillede på forskellige områder i det europæiske samarbejde.

I debatten om de nordiske landes medlemskab af EU har forskellige kraftigt kritiseret overbygningen og bureaukratiet i Bruxelles, den tunge arbejdsmåde og centraliseringen, og man er endda gået så langt som til at påstå, at nationernes selvstændighed er truet ved medlemskab. En sådan argumentation dømmer sig selv, og skrækkampagner fremmer ikke sagen.

I Norden er der lang tradition for magtfordeling til regionalt selvstyre, hvilket betyder stor deltagelse fra den almindelige befolkning i den politiske beslutningsproces. For de nordiske lande, som bliver medlemmer af EU, ligger der et stort arbejde forude bl.a. med at arbejde for et mere åbent forvaltningssystem i dette forum.

For at indføre et åbent forvaltningssystem er det nødvendigt kraftigt at øge informationsformidlingen til befolkningerne. Det er en af de grundlæggende faktorer for at øge EU's troværdighed over for befolkningerne. Desuden må samarbejdet mellem Europa-Parlamentet og de nationale parlamenter øges samt samarbejdet mellem de parlamentariske udvalg, som behandler Europa-spørgsmålene i de nordiske landes parlamenter. Det er vigtigt, at der under dette arbejde bygges på erfaringen fra det nordiske samarbejde.

Det er et faktum, at der vil blive en omfattende debat i islandsk politik om Islands stilling i Europa i de kommende måneder. Højst sandsynligt vil vi som det eneste nordiske land stå uden for EU. Som situationen ser ud i dag, er der hos en stor del af befolkningen stærk vilje til medlemskab.

Det står fast, at den islandske nation nu vil koncentrere sig om at overveje fordele og ulemper ved medlemskab set ud fra islandske interesser. I den forbindelse er det vigtigst, at vi opnår en tilfredsstillende aftale om vor livsnerve, fiskeriet. Ellers vil vi være nødsaget til at stå uden for EU i fremtiden.

Utrikesminister **Haavisto** (Kesk.): Herr president! I den intensiva interna norska - och kanske litet svenska - EU-debatten vill jag rikta ett varmt tack till utrikesminister Jón Baldvin Hannibalsson för hans mångsidiga utrikespolitiska redogörelse. Den belyste med slående klarhet bl.a. betydelsen av ett samarbete, som visat sig vara till gagn och en källa till inre styrka för oss alla här i Norden.

Redogörelsen ådagalade likaså behovet av konsekventa och oförtrutna ansträngningar för befästandet av säkerheten och stabiliteteten i Europa. Jag skall i min kommentar främst ta fasta på dessa två punkter.

Det nordiska samarbetet till förmån för stabilitet, fred, social och ekonomisk jämställdhet har uppskattats internationellt. Det har samtidigt skapat en bild av Norden som en region med ansvarskännande stater och samhällen.

Efter det svenska folkets "ja" vid folkomröstningen i söndags står det klart att det nordiska bidraget till sameuropeiska ärenden kommer ytterligare att förstärkas.

Oberoende av våra respektive länders EU-avgöranden förblir det nordiska samarbetet ett egenvärde för oss alla. Dessutom kommer det nordiska samarbetet att utgöra en viktig utgångspunkt för en bredare europeisk och internationell samverkan. Det är av största vikt att inget enda nordiskt land blir isolerat i denna process.

EU kommer att värdesätta de nordiska insikterna i olika centrala frågor, såsom Baltikum, Östersjöområdet och Ryssland. Nordiska värderingar i frågor som miljö-, social- och regionalpolitik, jämställdhet samt demokrati, subsidiaritet och öppenhet kan bidra till prioriteringar som EU ställer. EU kommer att ha nytta av sin nordiska dimension. Vi utgår ifrån att Unionen också beaktar vår regions nordliga förhållanden.

Jag instämmer i utrikesminister Jón Baldvin Hannibalssons bedömning av Barentsrådets betydelse också från en bredare europeisk synpunkt. Som Barentsrådets ordförande anser Finland det vara viktigt att konkreta insatser görs för att befordra områdets ekonomi som en grund för hela utvecklingen i regionen. Det är viktigt att också satsa på kommunikationer och undervisning. Vi anser att EU väsentligt skulle kunna bidra till utvecklingen i Barents euroarktiska område.

Den känsliga arktiska miljön kräver speciell omvård. Områdets otaliga kärninstallationer av olika slag och kärnavfallet har skapat ett brännande problem, som måste lösas.

I Östersjörådet har viktiga nya idéer förts fram särskilt beträffande ekonomiskt samarbete. EU:s utvidgning mot norr öppnar positiva perspektiv i hela Östersjöområdet.

Läget i Baltikum uppvisar trots det ryska trupptillbakadragandet många olösta frågor. Det vore önskvärt att de baltiska staterna i högre grad än hittills utnyttjade sina möjligheter till en rak dialog med Ryssland i ärenden som direkt kan påverka ländernas och hela regionens säkerhetssituation positivt. Samtidigt bör vi ge våra baltiska grannar ett så mångsidigt stöd som möjligt.

Det är befogat att de baltiska staterna får samma utgångsläge som övriga länder i Central- och Östeuropa. Likaså är det angeläget att de baltiska staterna utan dröjsmål sluter Europa-avtal med medlemsperspektiv.

Utvecklingen av förhållandena i Ryssland har klart understrukit hur viktigt det är att landet knyts starkare till det övriga Europa. Ett Ryssland med europeiskt ansvar är att föredra framför ett Ryssland som i isolering åter riktar sina blickar mot det forna Sovjets revir. Också här kan de nordiska länderna konstruktivt bidra till en positiv utveckling.

KSSE:s beredskap till förebyggande verksamhet och krishantering bör förstärkas. Dess förmåga till fredsbevarande verksamhet kommer att ställas på hårt prov i Nagorno Karabach. Vi i Norden har alltid ansett KSSE vara ett centralt instrument för befrämjandet av säkerheten och stabiliteten i Europa. Toppmötet i Budapest kommer att vara av avgörande betydelse för KSSE:s framtida utveckling.

I våra säkerhetssträvanden kommer centrala europeiska säkerhetsinstitutioner såsom KSSE, EU, VEU samt Nato och dess PfP-program att inneha en nyckelroll. Det kan noteras att VEU, där Finland överväger att söka observatörsstatus, avser att utveckla sin verksamhet på krishanteringens och fredsbevarandets område. Nato:s partnerskap för fredsprogram befrämjar en utveckling som motverkar nya gränsdragningar i vår världsdel. Det är av största vikt att de olika organisationernas strävanden omsorgsfullt samordnas.

Genom att mångsidigt stärka de politiska, ekonomiska och sociala banden till alla de europeiska länder, som söker ett närmande till Europeiska unionen, stärker vi också förutsättningarna för ett stabilt Europa.

De nordiska länderna har goda förutsättningar att fungera som viktiga brobyggare i detta samordningsarbete. Som medlem i EU kommer Finland att ge sitt stöd till dessa strävanden.

Berit Brørby Larsen (A): Når nå Sverige og Finland har sagt sitt om EU-medlemskap, står det nordiske samarbeidet foran en ny og stor utfordring. For ja-ene i disse landene nødvendiggjør en grundig gjennomgang av både den nordiske samarbeidsstruktur og det politiske innhold det framtidige samarbeidet skal ha. Vi kjenner ikke i dag alle utfordringene som vil oppstå i det framtidige nordiske samarbeidet. Men vi kan slå fast at vi går inn i en ny epoke i samarbeidet, og at Nordisk Råd på ingen måte har utspilt sin rolle - det vil få en ny rolle.

Dersom Norge også sier ja til EU, vil det nordiske fellesskap bli en betydningsfull medspiller i å forme det nye Europa. Et ja i Norge er et ja til nye muligheter. Det vil gi oss muligheten til å gå løs på de enorme miljøut-

fordringene som er i den regionen vi nå befinner oss i. Jo mer kunnskap vi har fått om russernes behandling av atomavfall, jo mer bekymret blir vi. Det krever en betydelig innsats bare å få kartlagt problemene, og det er utenkelig at Norge og Russland alene kan løse problemene som er knyttet til dumping av radioaktivt avfall i Barentshavet, som er et enormt rikt fiskeområde. Dette vil koste mye og kreve en teknologi vi ennå ikke har. Det er derfor viktig at vi trekker andre land med.

Ikke bare miljøforurensningene er kostbare i nord. En av de store oppgavene vi har foran oss, er utbyggingen av infrastruktur i øst/vest-strekning. Vi trenger altså å koble sammen kommunikasjonene i vestlige og østlige deler av regionen. Dette kan dreie seg om prosjekter av typen kobling av Kirkenes til det transsibirske jernbanenett, eller en ny vei mellom Kirkenes og Murmansk, og tilsvarende prosjekter på den finsk-russiske grense.

Når det gjelder norsk EU-medlemskap og følgene for Barentssamarbeidet, vet vi at russerne ser Barentssamarbeidet som et vindu mot Europa, et vindu mot EU. Når EU-landene er opptatt av Barentssamarbeidet, har det i første rekke sammenheng med sammenbindingen mellom øst og vest i Europa, og det er en av de største utfordringene EU står overfor. Skal man knytte sammen de østlige deler av Europa, er det ikke nok med politiske erklæringer og avtaler om de østlige hovedstedene og Brussel. Det må også nedfelles i konkrete samarbeidsprosjekter.

EU-landene erkjenner Norges og de øvrige nordiske lands spesielle kompetanse når det gjelder nordområdene og Russland. Norge vil som medlemsland i EU kunne gi viktige bidrag til utformingen av en mer helhetlig EU-politikk for nordområdene.

Den internasjonale diskusjonen om hvilken strategi som skal velges, foregår i stor grad i EU. Her finnes også mange av de viktigste fondsordningene som er opprettet for å avhjelpe problemene. Det er også her en samordner politiske initiativ og press i forhold til Russland.

Europa må sette opp prioriteringslister - hvilke atomkraftverk skal forbedres først, hvilke havner skal rustes opp, hvor skal det investeres i produksjonen? Og for å si det kort: Hvor skal budsjettene for støtte til økonomisk omstilling brukes.

Med Finland og Sverige som medlemmer av EU og Norge eventuelt utenfor vil den norske delen av Barentsregionen være mindre interessant både for EU og for Russland. Vi må da vente at oppmerksomheten forskyves vekk fra våre nordlige områder og mer over til de nordlige deler av Sverige og Finland.

Udenrigsminister **Niels Helveg Petersen** (RV): Hr. præsident! Den danske statsminister og mange andre har jo indgående beskæftiget sig med EUs udvidelse og betydningen for det nordiske samarbejde. Jeg skal koncentrere mig om udviklingen i det europæiske sikkerhedsbillede.

Udgangspunktet er, at fem år efter Murens fald er Europa fortsat delt. De vestlige institutioner må åbne sig yderligere mod Øst. Vore handlinger

må sigte på at styrke sikkerhed og stabilitet i hele Europa. De nordiske landes deltagelse i samarbejdet i EU netop nu på dette tidspunkt, hvor udviklingen mod Øst er i centrum, får derved sin helt særlige betydning. Den Europæiske Union er, uanset hvilken holdning man har til den, centralt placeret i diskussionen om Europas sikkerhed og stabilitet. Med Maastricht-Traktaten blev EU's muligheder for at føre en aktiv udenrigs- og sikkerhedspolitik stærkt forbedret. EU's fælles udenrigs- og sikkerhedspolitik er i dag et vigtigt led til fremme af stabilitet og sikkerhed i Europa, og dette gælder også i forhold til Nordens nærområder.

I et nordisk perspektiv er ikke mindst EU's fælles aktion vedrørende stabilitetspagten af stor betydning. Det er et eksempel på forebyggende diplomati. Målet med pagten er at forebygge konflikter mellem stater på grund af uafklarede spørgsmål vedrørende mindretal og vedrørende grænser. Danmark og de øvrige nordiske lande deltager aktivt i arbejdet, som er et konkret eksempel på, at de nordiske lande har sammenfaldende interesser i at påvirke den fælles udenrigs- og sikkerhedspolitik, i dette tilfælde bl.a. for at inddrage de baltiske lande på lige fod med de central- og østeuropæiske lande.

Også inden for CSCE har de nordiske lande en fælles interesse. CSCE gennemgår en forandring, så CSCE for det første danner rammen om politisk dialog mellem Europas stater og Nordamerika og for det andet virker som instrument til forebyggelse og løsning af konflikter. De nordiske lande ønsker at gøre CSCE til en central organisation for fred og sikkerhed i Europa.

NATO er og forbliver det centrale forum i den europæiske sikkerhedspolitik. Samtidig stiller den nye situation i Europa store krav til alliancens evne til omstilling, krav, som alliancen hidtil har været i stand til at opfylde. Vægten i NATO forskydes fra forsvar for medlemsstaterne til aktiv fremme af sikkerhed og stabilitet i hele Europa. NATO har tilbudt at udføre fredsbevarende opgaver for FN og for CSCE.

Med Det Nordatlantiske Samarbejdsråd NACC og med Partnerskab for Fred har alliancen siden januar i år indledt et omfattende samarbejde med alle Europas lande og også med Rusland. Spørgsmålet om en udvidelse af NATO med central- og østeuropæiske lande er blevet rejst. For Danmark er det vigtigt, at der ikke ud af denne diskussion kommer nye skillelinjer i Europa. Det er oplagt, at økonomisk udvikling og integration ikke er uafhængig af sikkerheds- og forsvarspolitisk integration, der er en sammenhæng; men sikkerhed opnås først og fremmest i samarbejde med de nye partnere i Øst og ikke imod.

De nordiske lande er enige om åbningen mod Central- og Østeuropa og de baltiske lande. Det er vigtigt, at vi står sammen om den opgave. Det kan kun ske inden for EU, og derfor er det vigtigt, at ikke alene Sverige og Finland bliver medlem af EU; vi skal også have Norge med, for at vi med vort nordiske udgangspunkt afgørende kan præge udviklingen.

De nordiske folkeafstemninger handler dybest set ikke kun om det enkelte nordiske lands forhold til EU, de handler også om, hvad Norden kan gøre for Europa - for Vesteuropa, selvfølgelig, men først og fremmest for

de central- og østeuropæiske lande og de baltiske lande. De baltiske lande ønsker intet højere, end at alle fire nordiske lande samles inden for EU og med det udgangspunkt præger den europæiske udvikling.

Jeg skal kun gøre en enkelt bemærkning om EU-debatten. Den er fremprovokeret af, at det i den svenske og den norske debat af nogle somme tider siges: Man kan jo bare stemme nej nu, og så kan man forhandle siden og stemme igen om nogle få måneder eller uger, når nu man selv vil det - i dette tilfælde når Norge selv ønsker det. Det synspunkt er aldeles forkert. Siger man nej nu, vil den tidligste mulighed for igen at søge medlemskab og forhandle blive, når regeringskonferencen, der starter i 1996, er afsluttet, ikke før. Og det vil sige: Første mulighed vil være sammen med de central- og østeuropæiske lande. Dette er ikke en trussel, det er en aldeles nøgtern, uomgængelig konstatering af de politiske kendsgerninger i Europa. Og det vigtige er, at så kan man først søge på den anden side af regeringskonferencen og har dermed ikke mulighed for at sidde med ved bordet ved regeringskonferencen og gøre sine synspunkter gældende.

Danmarks forhandlingslinje inden for EU var meget klar: Vi ønskede forhandlinger med EFTA-landene, herunder de nordiske, før regeringskonferencen i 1996; det lykkedes. Det gjorde vi for at sikre, at EFTA-landene helt og fuldt havde mulighed for at påvirke den europæiske arkitektur, som bliver behandlet på konferencen, der starter i 1996. Det er dér, det besluttes, og det er dér, ved det forhandlingsbord, at Norge også gerne skulle være med.

Marianne Samuelsson (mp): Herr president! Det danska folket fick ju rösta om Maastricht. I första omgången röstade man nej. Såvitt jag förstår fick Danmark ett undantag när det gäller utrikes- och säkerhetspolitiken och även den ekonomiska politiken fram till 1996 års regeringsförhandling.

Jag är mycket intresserad av att få höra om danska folket kommer att få rösta en gång till om Maastrichtavtalet med de nya politiska delar som då kommer att finnas med.

Eftersom varken Sverige eller Finland har begärt något undantag, utan tagit Maastrichtavtalet som det är, finns det ju från nordiskt håll ingen gemensam syn på utrikes- och säkerhetspolitiken. Det hade varit intressant att ha. Nu finns det alltså en majoritet som driver den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken med det kommande gemensamma försvaret. Då är det mycket intressant att få veta hur Danmark kommer att ställa sig till detta.

Finns det möjligheter att skapa en enig linje i Norden med en samlad folkomröstning om den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken 1996?

Minister **Niels Helveg Petersen** (RV): Hr. præsident! Det grundlag, som Danmark stemte om den 18. maj 1994, da Danmark stemte ja, er også Danmarks grundlag, når der forhandles på regeringskonferencen i 1996.

Det er klart nok, at Danmarks særlige grundlag er grundlaget for et land, som har været medlem i mere end 20 år, og som var i den særlige situation at kunne blokere for de andre landes ratifikation af Maastricht-Traktaten.

Når jeg ser på de nordiske landes forskellige tilknytning til sikkerhedspolitikken, så ser jeg en betydelig udvikling. Jeg ser sådan på det, at de nordiske lande i disse år bringes nærmere hinanden i sikkerhedspolitikken.

For hvad er sikkerhedspolitik i dag? Sikkerhedspolitik er jo ikke, hvad det var i 1950'erne, 1960'erne og 1970'erne i den kolde krigs tid. Sikkerhedspolitik i Europa i dag er først og fremmest integration af Central- og Østeuropa i de vestlige institutioner og udviklingen af samarbejdet med Rusland, med Ukraine og Hviderusland med for den sags skyld. Det er sikkerhedspolitik, som føres nu med andre midler.

Først og fremmest er sikkerhedspolitik i dag at inspirere til at tilrettelægge politikken således, at vi sikrer, at det skel, der går i Europa mellem øst og vest, efter at Jerntæppet er faldet, og de forskelle i levefod, der er i Øst- og Vesteuropa, væsentligt kan indsnævres i de næste 10-15 år. Kan vi det, så har vi ydet et vældigt bidrag til Europas fremtidige sikkerhed. Kan vi ikke, så vil Europa ikke være et sikkert sted at leve.

Jette Gottlieb (EL): Hr. præsident! Man må konstatere, at ifølge den danske udenrigsminister kan det første skridt til sikringen af en fredelig udvikling i Europa og især en åbning mod Østeuropa kun trædes inden for EU.

Det indebærer, at Sverige og vel også Finland må opgive deres neutralitetspolitik og lade sig indlemme i en agressiv militær-union. Det lyder ærlig talt som en noget bagvendt argumentation.

Minister **Niels Helveg Petersen** (RV): Hr. præsident! Jeg kan ikke genkende mine udsagn i den udlægning, de her fik. Jeg vil blive ved med mit. Den sikkerhedspolitik, der er relevant i de kommende år, er en sikkerhedspolitik, der bygger på social og økonomisk udvikling i Central- og Østeuropa og vores konsekvente bidrag til den.

Hagen (FrP): For en ukes tid siden stod det i norske aviser at en av presidentkandidatene i Frankrike, Jacques Chirac, ikke ville være med på den tredje fase i den økonomiske og monetære, eller politiske, union uten en ny fransk folkeavstemning. Med andre ord: Han hadde det standpunkt at det ikke var automatikk i den tredje fase, men at det ville kunne stoppes av Frankrike, eventuelt etter en folkeavstemning.

Er dette et syn som den danske utenriksminister deler? Er det slik at de land som ikke har tatt noen reservasjon når det gjelder deltakelse i den tredje fase, kan - når den tid kommer - på regjeringskonferansen ta et forbehold om de ønsker å gå med, eventuelt, som Chirac sier, at han ikke vil

være med på at Frankrike skal bli med, med mindre det er godkjent gjennom en folkeavstemning

Og la meg også spørre: Har det vært drøftet i Danmark, f.eks., noen endring på dette området for eventuell dansk deltakelse.

Mitt spørsmål er greit: Er det slik å forstå at alle land som er med i EU, når vi kommer til 1996, i realiteten har en mulighet til å si nei takk til deltakelse i den tredje fase, beskrevet i Maastricht-traktaten?

Minister **Niels Helveg Petersen** (RV): Hr. præsident! Deltagelse i den tredje fase er jo ikke kun noget, man kan sige ja og nej til. Det er også noget, man skal kvalificere sig til. Man skal opfylde betingelserne, således som de er opregnet i traktaterne med hensyn til inflation, underskud på offentlige finanser og andet. Tiltrædelse til tredje fase af ØMU'en er ikke noget, der står åbent.

Men opfylder man betingelserne, er så spørgsmålet, hvorledes man da skal forholde sig. Da vil det være velkendt, at f.eks. Den Tyske Forbundsdag skal have sagen forelagt. Deri ligger jo selvfølgelig en spændvidde: de skal have det forelagt. Og jeg har forstået, at et tilsvarende synspunkt er gjort gældende fra den norske regerings side. Forslaget fra hr. Chiracs side tror jeg skal ses som led i en fransk indenrigspolitisk diskussion. Det skal jeg afholde mig fra at tage stilling til.

Johan J. Jakobsen (Sp): Thorbjørn Jagland, Arbeiderpartiets leder, har i dag nok en gang forsøkt å framstille Senterpartiet som et parti som er kritisk til internasjonalt samarbeid - for å si det forsiktig. Jaglands utgangspunkt og det endelige "bevis" var nok en gang Senterpartiets stemmegivning da Nordisk Råd ble etablert i 1952.

Det Jagland ikke finner noen grunn til å nevne, var for det første at det var et bredt spekter av politikere fra flere partier - fra Kristelig Folkeparti, fra Venstre og fra Høyre - som den gang inntok samme standpunkt som Senterpartiet. Han underslår også det faktum at mindretallets alternativ var å utbygge og modernisere det nordiske interparlamentariske forbund, hvor alle fem nordiske land, inkludert Finland, var med. Ja, mindretallet la faktisk stor vekt på å finne et alternativ, en løsning, som også skulle inkludere Finland, noe Nordisk Råd ikke gjorde fra starten av. Et nordisk samarbeid uten Finland ville "bety en alvorlig innsnevring og svekkelse av det nordiske samarbeid", ble det sagt fra mindretallets side den gangen.

Jeg beklager å måtte bruke tid på å repetere slike historiske kjensgjerninger.

Og når vi snakker om historien: Hvis et nei til unionsmedlemskap skulle være ensbetydende med et nei til internasjonalt samarbeid, ja da var også Jagland motstander av internasjonalt samarbeid da han i 1972 bidro til at Norge den gang sa nei til norsk EF-medlemskap.

Etter at Finland og Sverige nå har sagt ja til EU-medlemskap, har EU-debatten i Norge fått en ytterligere dreining bort fra hovedspørsmålet. Nå

har ikke ja-siden i Norge, heller ikke tidligere, lagt noen kraft i markedsføringen av unionen og Maastricht-traktaten - for å si det forsiktig. Men nå er dette spørsmålet nærmest skjøvet ut i det store intet. Ja, statsministeren beklaget seg i går kveld over at unionstraktaten var kommet så sterkt i fokus, "jeg vet ikke for hvilken gang", for å sitere statsministeren etter hukommelsen.

Men det er altså det saken dreier seg om for det norske folk den 28. november, om Norge skal bli en del av en politisk og økonomisk union tuftet på Maastricht-traktatens prinsipper. Og for all del: Maastricht er ikke en nøytral ramme som kan fylles med en hvilken som helst politikk. Unionstraktaten er først og fremst et byggverk tuftet på markedsliberalistiske prinsipper. Fremskrittspartiets leder i Norge har da også uttrykt forventning om at norsk EU-medlemskap vil gi større politisk armslag for mer høyrepolitikk i Norge.

Nå setter altså den norske ja-siden sin lit til at det finske og det svenske eksempel skal smitte over på de "EU-gjenstridige" nordmenn, og heri ligger vel ja-sidens eneste mulighet i dag.

Bjørnstjerne Bjørnson skrev så tidlig som i 1860 en oppsang som vel kunne være tjenlig for ja-siden i dag: "Har du hørt hvad svensken siger, unge norske Mand? Har de seet hvad som stiger op bak Kjølens rand?"

Men hvor reelt er nå dette såkalte "svenskesuget"? Det er, som mange med meg vet, mange gode grunner for å si nei til EU-medlemskap. Men ikke en av disse grunnene faller bort når Sverige og Finland blir med i EU. Unionskonstruksjonen blir dessverre ikke mer demokratisk selv om Sverige og Finland blir med. Om Norge skulle bli med i EU, vil ikke retten til å gi lover i Norge komme tilbake til Stortinget, selv om våre naboland blir med i EU. Den nasjonale kontrollen med ressursforvaltningen blir ikke mindre viktig for Norge selv om Finland og Sverige blir EU-medlemmer. Og slik kan vi fortsette gjennom hele rekken av argumenter som taler mot EU-medlemskap.

Det er en dramatisk nasjonal beslutning å gå inn i en union. De tre nordiske land som søkte om EU-medlemskap, er sterkt splittet i EU-saken. Et blikk på kartet over nei-land og ja-land i henholdsvis Finland og Sverige taler et tydelig språk om hvilke geografiske konflikter som ligger innebygd i EU-saken. Og den norske nei-sidens engasjement her i Tromsø sier vel også sitt om det norske engasjementet på nei-siden.

Hagen (FrP): Johan J. Jakobsen kunne ikke motstå fristelsen til en gang til å bruke meg som et såkalt sannhetsvitne på hvor fælt alt er nede i Europaunionen. Så la meg da få lov til å gi et mer korrekt bilde av hva jeg sa på et møte i utlandet, slik at de som vi av og til kaller Knoll og Tott i norsk politikk, nemlig Bondevik og Jakobsen, kan få det litt mer korrekt. Jeg sa: På enkelte områder i den økonomiske politikk vil det være større sjanse for å få gjennomslag for Fremskrittspartiets politikk i EU. Og det står jeg på. Men det er på enkelte områder, signalisert ved at politikerne bl.a. på lang

sikt fjernes fra å kunne tukle med pengeverdien. Pengevernet blir overført til en uavhengig sentralbank. Det i seg selv er noe vi har forslått i Norge.

På mange områder er vi overhodet ikke fornøyd med det som skjer i EU, men som faktisk Johan J. Jakobsen burde være veldig godt fornøyd med, for der er det dessverre altfor mye god senterpartipolitikk. Landbrukspolitikken i EU er nesten like håpløs som den norske, basert på subsidier og overføringer og planøkonomi. Det er et sosialt charter som griper inn i enkeltbedrifters gjøren og laden på en måte som vi i Fremskrittspartiet ikke liker. Vi er imot hele det sosiale charter. Nærhetsprinsippet skulle tilsi at det var opp til de enkelte land. Og så har vi overføringene, som Jakobsen er veldig glad i her hjemme, gjennom regionalfond og strukturfond, hvor politikerne deler ut milde gaver til både bedrifter og områder som de selv prioriterer.

Det som er det rare, er at det - dessverre - er langt mer av Senterpartiets politikk som blir gjennomført i EU enn Fremskrittspartiets. Men jeg erkjenner i hvert fall de områdene hvor Fremskrittspartiets politikk blir gjennomført, bl.a. kriteriene i den tredje fase i Maastricht-traktaten. Det er god fremskrittspartipolitikk. Men Senterpartiet burde være langt mer fornøyd med EU enn det jeg faktisk er.

Johan J. Jakobsen (Sp): Jeg takker Carl I. Hagen for den bekreftelsen han i realiteten gav på det jeg faktisk sa. Jeg har ikke vært så generell i min uttalelse at det var på ethvert område at FrP vil få gjennomslag for sin politikk. Men jeg syns det var en god hjelp fra Fremskrittspartiets leder når han trakk fram pengepolitikken og det å "tukle" med pengeverdien, som han så malerisk uttrykte det.

Her er vi jo inne på et av de viktige punkt knyttet til nettopp den politikken Carl I. Hagen og Fremskrittspartiet står for. Og det er helt riktig: Da vi i Norge fastsatte en egen lov for den norske sentralbanken, for Norges Bank, var det ett parti som hadde det synspunkt at den norske sentralbanken skulle være fullstendig frikoblet fra enhver politisk innflytelse. Og det er noe av det vi i Senterpartiet har kritisert Maastricht-prinsippet og den politiske og pengemessige union for, nemlig at en lager et system hvor det står klart i premissene at de som har ansvar for sentralbanken, ikke skal ta instruksjon eller søke instruksjon fra noe land innenfor samarbeidet.

Det Carl I. Hagen sa på dette område, bekrefter det jeg sa, nemlig at viktige deler av fellesskapets politikk, viktige deler av de prinsipper som er nedfelt i Maastricht, er av en slik karakter at det får applaus fra det norske Fremskrittspartiet.

Så til landbrukspolitikken og distriktspolitikken. Hvis vi ser på de avtaler som Norge har inngått som en del av det avtalegrunnlag som vi skal gå til valg på den 28., er det ganske eiendommelig at et samlet Kyst-Norge, et samlet Distrikts-Norge og en samlet landbruksnæring har valgt å innta et klart standpunkt mot medlemskap. Og det ville være ganske eiendommelig når en kjenner Senterpartiets politikk, at *det* skulle være uttrykk for at

EU fører en politikk som ligger nær Senterpartiets landbruks- og distriktspolitikk.

Hagen (FrP): Jeg er også litt forundret over de grupper som går imot norsk medlemskap, som for enkeltes vedkommende er helt avhengig av å motta subsidier og støtte fra en verdiskaping produsert av norsk industri, norsk oljevirksomhet og annen virksomhet som betaler penger inn i statskassen. De burde jo være livredde når de som skaper verdiene, nettopp påpeker sine problemer, og at det ikke blir noen penger igjen å overføre til mottakerne av disse. Så jeg er litt forundret over at de som ensidig er avhengig av å motta penger, ikke er litt mer for medlemskap, for å trygge verdiskapingen som de selv er helt avhengig av.

Så til dette med sentralbanken. Der er det en generell politisk uenighet. Jeg kan ikke skjønne annet enn at erfaringene rent historisk også burde tilsi at Senterpartiet hadde litt sans for det. Vi har hatt land - også Norge - med betydelig inflasjon og problemer fordi politikere lettvint har trykket opp pengesedler. Det ble gjort i Norge på slutten av 1970-tallet og begynnelsen av 1980-tallet, med applaus av Johan J. Jakobsen.

Men at han ikke kan se det rent prinsipielle når vi sammenligner pengevernet med rettsvernet - pengesikkerheten, stabil pengeenhet, med rettssikkerhet! I alle vestlige land har nettopp rettsvesenet vært uavhengig av politisk styring. Men det har hatt den politiske styringen som gjelder for sentralbank også i mitt forslag, nemlig at i loven om en uavhengig sentralbank skal formålet stå der, og formålet skal bl.a. være å sikre en stabil pengeenhet. Det er som i Amerika og Tyskland ikke en sentralbank uten politisk kontroll, men kontrollen er gjennom lovgivningsinstrumentet og ikke gjennom en telefon fra finansministeren til sentralbanksjefen om en instruks om han skal sette renten opp eller ned eller hva han skal gjøre. Det er den langsiktige styringen av sentralbanken gjennom lovgivning som politiske forsamlinger skal ha hånd om, og det har også jeg gått inn for . Det er det samme systemet som man med godt hell har praktisert i USA og Tyskland i veldig mange år.

Johan J. Jakobsen (Sp): Jeg registrerer at Carl I. Hagen og Fremskrittspartiet er overrasket over at folk i Distrikts-Norge, folk langs kysten, folk som er avhengig av ressursgrunnlaget både på land og sjø, er kritiske til et system som innebærer at det er den frie flyt av kapital, varer og tjenester skal være det retningsgivende. Jeg har en helt annen vurdering av det spørsmålet. Jeg vil faktisk si det på den måten at når folk i hele Nord-Finland, i Nord-Sverige og i Nord-Norge og langs hele den norske kysten har inntatt et klart og massivt standpunkt mot norsk EU-medlemskap, skyldes det kort og godt at disse har utøvd et ganske godt skjønn, og at disse har en ganske god teft. De bygger også på et erfaringsgrunnlag som viser at forutsetningen for å kunne ha en stabil bosetting i disse områdene, først og fremst er at en ikke gir fra seg den råderett over ressursene som er så

grunnleggende for disse områdene, og for det andre at en ikke gir fra seg de styringsmekanisme som er så nødvendige for å kunne opprettholde en stabil bosetting og en desentralisert bosettingsstruktur.

Så tilbake til dette med sentralbanken. Jeg minner om at endog det norske Høyre stemte for at den norske sentralbanken fortsatt skulle være underlagt en viss politisk innflytelse. Men jeg innrømmer at her har selvsagt Senterpartiet og Fremskrittspartiet diametralt motsatt syn. Jeg tror jeg vil si det så sterkt at hvis jeg hørte til Carl I. Hagens parti - "God forbid!" - ville jeg også inntatt noenlunde det samme standpunktet, fordi kapitalens frihet jo passer som hånd i hanske for Fremskrittspartiets politikk, for en markedsliberalistisk politikk. I Senterpartiet ser vi vesensforskjellig på akkurat det spørsmålet. Og vi kritiserer Maastricht-prinsippene, og det som gjør at vi også er så overrasket over at det norske sosialdemokratiet finner å kunne støtte Maastricht, er at Maastricht-traktaten pr. definisjon setter forbud mot enhver hindring av kapitalens frie flyt.

Utrikesminister **Lena Hjelm-Wallén** (s): Herr president! 1994 kommer att bli ett historiskt år för Norden och Nordeuropa. Det är framför allt två händelser jag tänker på. Den ena är att Sverige och Finland har bestämt sig för att bli medlemmar av den Europeiska unionen. Det är min starka förhoppning att vi senare i denna månad skall kunna räkna in också Norge i EU-kretsen. Detta kanske i sin tur öppnar vägen för Island att i sinom tid överväga frågan om medlemskap.

Den andra händelsen jag har i åtanke är det ryska trupptillbakadragandet från Estland, Lettland och Litauen. Varken den reella eller den symboliska betydelsen härav kan överskattas. Härigenom har de baltiska staternas återupprättade självständighet definitivt bekräftats. En helt ny grund har lagts för stabilitet i denna region, något som kommer alla länder i Nordeuropa till godo.

Det jämna utfallet av folkomröstningen i Sverige visar människors olika syn på behovet av samarbete i Europa. Samtidigt som vi i riksdag och regering nu förverkligar folkviljans utslag, måste vi respektera de farhågor som en stor minoritet känner.

Många har bekymrat sig över att vår suveränitet kommer att kringskäras. Vi på ja-sidan har alltså inte lyckats förklara hur begränsad nationalstatens suveränitet reellt är i dagens internationaliserade samhälle där kapitalet rör sig fritt. Andra betraktar EU som något av en rikemansklubb och vill i stället satsa på just ett globalt samarbete. Jag tycker att det ankommer på oss att visa att EU:s ytterst ambitiösa utåtriktade projekt kan realiseras; det gäller östutvidgningen, det gäller samarbetet runt Medelhavet, det gäller dialogen med de islamiska staterna, det gäller biståndet och det gäller uppslutningen kring FN.

Jag är övertygad om att EU:s utvidgning norrut har stor betydelse inte bara för de nordiska länderna utan för hela Europa, vilket också utrikesminister Jón Baldvin Hannibalssons inledningsord här i dag är ett uttryck för. Det nordiska samarbetet har ju baserats på ett brett folkligt engage-

mang. Det har därmed fått en unik medborgarförankring och legitimitet. Detta för vi naturligtvis med oss in i EU. Jag menar att vi har ett särskilt ansvar för att se till att EU-medlemskapet inte leder till utanförskap för stora grupper medborgare i våra länder.

De nordiska länderna har på många områden gemensamma värderingar och intressen. Det gäller frågor såsom sysselsättningspolitik, miljö, jämställdhet, ja den nordiska samhällsmodellen som karakteriseras av öppenhet och närhet. Vi har också en hög grad av samsyn inom utrikespolitiken. Detta är en stark grund att stå på när vi engagerar oss djupare i det europeiska samarbetet.

En viktig följd av att ytterligare nordiska länder blir medlemmar i EU är att den nordeuropeiska dimensionen av EU:s utrikes- och säkerhetspolitik stärks. EU kommer genom Finlands medlemskap att för första gången få gemensam gräns med Ryssland, som på ett tydligt sätt markerar var välståndsklyftan i Europa går.

Det största hotet mot vår säkerhet i dag är inte av militär natur utan kommer från miljöförstöring, social oro, arbetslöshet och etniska konflikter. Här måste vi vara på det klara med att EU utgör det främsta och mest resursstarka, om än inte det enda, instrumentet att möta dessa utmaningar. Här måste de nordiska regeringarna både tillsammans och var för sig vara ytterst aktiva.

Det regionala samarbetet, främst inom Östersjörådet och Barentsrådet, kommer framöver att spela en allt viktigare roll för att få till stånd utveckling och stabilitet i de baltiska staterna, Polen och Ryssland.

Ett nytt läge uppstår i och med att nordvästra Ryssland och Baltikum genom flera nordiska länders medlemskap kommer att bli EU:s närområde. Det betyder att vi kan räkna med ökade satsningar där från EU:s sida, bl.a. i form av resurser för gränsöverskridande samarbete. Inte minst här i Tromsö torde man inse betydelsen av Barentssamarbetet.

Att Finland, Sverige och förhoppningsvis även Norge nu blir EU-medlemmar har betydelse långt utöver oss själva. Ett antal länder i Central- och Östeuropa, inklusive de baltiska staterna, arbetar nu för högtryck för att nå medlemskap. Genom att de nordiska länderna tydligt uttalar att de vill bli medlemmar och folket ställer sig bakom detta, kan den viktiga utvidgningsprocessen hålla farten.

De nordiska länderna har ett särskilt starkt intresse av att fortsätta befästa de baltiska staternas ställning som oberoende demokratier och stödja deras väg in i den europeiska integrationen.

Från svensk sida vill vi nu understryka att Europas säkerhet är odelbar. Det är därför som vi måste undvika att skapa nya skiljelinjer. Säkerhet och stabilitet måste främjas i hela Europa, annars kan freden inte säkras. Därför måste vi också stärka ESK och fortsätta utvidga Europarådet. Av samma skäl är det viktigt att EU:s utvidgningsprocess österut fortsätter.

Mellan Ryssland och EU finns redan ett partnerskaps- och samarbetsavtal som vi måste bygga på. Samma resonemang kan tillämpas på Ukraina.

Frågan om utvidgning av andra organisationer, t.ex. Nato och WEU, tycks också stå på dagordningen. I de frågorna är det givetvis upp till varje land att fatta sitt eget beslut - det är jag angelägen att betona.

Herr president! Jag hoppas att den genomlysning av EU-samarbetets möjligheter och risker som ägt rum de senaste månaderna i Finland, Sverige och Norge kommer att användas för att generellt öka medvetenheten om behovet av internationellt samarbete. Det ankommer på oss att se till att det internationella samarbetet inte kommer att minskas vid ett EU-medlemskap. Detsamma gäller det nordiska samarbetet.

Kjellbjørg Lunde (SV): Det var interessant å høyre resonnementa til den nye svenske utanriksministeren omkring hennar visjonar om Den europeiske union og medlemskapen der. Men det er framleis noko som er nokså uklårt for meg.

Eg har forstått det slik at sosialdemokratane i Sverige meiner at den svenske nøytraliteten kan haldast oppe trass i at ein går inn i ein union på ein traktat med eit grunnlag som gjer at ein blir knytta opp også mot Den vesteuropeiske union. Vi kjenner alle til kva som der er formulert, og som skal takast endeleg stilling til på traktatkonferansen i 1996.

Eg har også forstått det slik at på ja-sida i Sverige er det ulik tolking av kva konsekvensen for Sverige er på det søkningsgrunnlaget ein no har gitt si tilslutning.

Derfor vil eg spørje utanriksministeren: Når Vestunionen er ein del av Maastricht-traktaten og Vestunionens militære, tryggingspolitiske del er NATOs europeiske pilar, korleis kan dette rime med den tradisjonelle svenske nøytraliteten i forhold til dei utfordringane ein no står overfor? Det er faktisk slik at i dagens Europa er det visse interessekonfliktar mellom sør og nord, som også utanriksministeren var inne på. Vi veit at det er ganske mange sør i Europa som er meget opptatt av det som skjer i middelhavsregionen i forhold til statane i det nordlege Afrika og i Midtausten, mens vi naturleg nok er veldig opptatt av det som skjer i vårt nærområde, i Baltikum, i Russland osv. Eg vil spørje om det er mogleg for utanriksministeren å grunngje dette litt meir enn den etter mitt syn litt for naive attityden til det som er dei harde politiske realitetane innad i EU.

Minister **Lena Hjelm-Wallén** (s): Herr president! Sverige har ansökt om medlemskap i Europeiska unionen. Samtidigt har vi klart uttalat att vi skall fortsätta att vara ett alliansfritt land och behålla vår neutralitet i händelse av krig i vårt närområde. Med dessa uttalanden har vi accepterats som medlem i Europeiska unionen. Vi har å andra sidan till Europeiska unionen klart utsagt att vi inte kommer att sätta käppar i hjulet för en utveckling av deras säkerhetspolitik mot ett gemensamt försvar, som vi vet finns där. Vi behöver alltså inte delta i det.

Det finns ju fler neutrala länder än Sverige. Irland, finns redan inom unionen. Finland och Österrike kommer nu också med. Dessutom: I VEU

överensstämmer inte till fullo medlemskretsen med EU:s. Det är faktiskt skillnad.

Kjellbjørg Lunde (SV): Men kan då den svenske utanriksministeren forklare meg - dersom det er så enkelt som ho no gir uttrykk for - kvifor Danmark framforhandla sine unntak når det gjeld Den vesteuropeiske union og dei forpliktingane som der ligg ifylgje Maastricht-traktaten. Så vidt eg har forstått, har ikkje Sverige bedt om dei same unntaka. I parentes: Dei hadde heller ikkje fått dei, for det var med i Edinburgh-forliket at det ikkje skulle bli gitt same unntak som Danmark fekk, til dei nye søkjarlanda. Det ville sjølvsagt vere ein trussel mot det som skjer av integrasjon også på dette området innanfor EU.

Derfor må eg spørje: Reknar svenskane no med at dei unntaka som blei gitt eksplisitt til Danmark, og som dei har fått avtalefesta, automatisk no er gitt til Sverige og eventuelt Finland, fordi dei har vore så venlege å søkje, og dei har blitt akseptert. Reknar ein med i sin naivitet at unionen og Maastricht-traktaten ikkje er folkerettsleg forpliktande, som eigentleg står nokså svart på kvitt?

Minister **Lena Hjelm-Wallén** (s): Herr president! Det må vara att nej-sidan anser att det är naivt. Vi tror dock på de allmänna uttalanden som vi har fått från EU - allmängiltiga uttalanden som gäller för oss i Sverige, men också för de andra neutrala länderna.

Jag tycker att vi inte skall glömma bort att det redan i dag finns neutrala länder inom EU och att det kommer att finnas ännu fler sådana efter årsskiftet.

Man kan tro, hoppas eller hysa farhågor. Det är ju olika känslolägen som man har här. Men vi får se hur utvecklingen blir. Vi i Sverige är helt övertygade om att vi kommer att kunna vara alliansfria. Det är med de utgångspunkterna som vi har ansökt, och vi har också accepterats på det sättet.

Lantrådet **Ragnar Erlandsson** (ÅC): Herr president! Det nordiska samarbetet har präglats genom åren av stabilitet, konsensus och nordisk trygghet. Då föränderlighetens vind svepte med hårda tag genom de kommunistiska länderna i vår närhet gavs ett drastiskt exempel på hur lätt man kan omvärdera och till och med bryta ut förhållandevis hårt cementerade styrelseskick. De demokratiska omvälvningarna i öster satte igång integrationssträvandena i Norden. De utrikes- och säkerhetspolitiska begreppen fick nytt innehåll, och en nyorientering mot den europeiska gemenskapen tog full fart bland beslutsfattarna i sådant takt att de gamla stabila väljarskarorna har svårt att hänga med i tempot.

De nordiska länderna och självstyrande områdenas förhållande till den europeiska integrationen har inte fortlöpt i enlighet med nordisk stabil samhällsutveckling. Tvärtom har varje land och område fått vidkännas en snabbhet i förändringarna som känns främmande för nordiskt samarbete. Också det förhållandevis idylliska Åland har uppenbar beslutsvånda inför framtiden. Vårt geografiska läge mellan Finland och Sverige gör att intrycken kommer från två olika håll, precis på samma sätt som man kan säga att kontakterna också är tudelade. Självstyrelselagen, myndighetskontakterna och näringslivet är inriktat på Finland, medan ålänningarnas gränshandel och turisternas flertal kommer från Sverige. Likaså är de språkliga, kulturella och framför allt de personliga relationerna västorienterade, kanske med undantag för den relativt stora grupp ålänningar som har flyttat från Finland till Åland. Vi har i grunden sett fram emot en EU-integration som likställer förutsättningarna för att etablera kontakter såväl österut som västerut. De åländska förhandlingsmålsättningarna var att behålla fortsatt handlingsutrymme även vid ett medlemskap. Åland tillerkändes bl.a. rätt till skatteundantag för att skapa möjligheter till fortsatt livskraftig ekonomi.

Vi är tillfreds med det förhandlingsresultat eller det s.k. Ålandsundantaget som Finland förhandlat fram för Åland i Bryssel. Dessvärre finns det flera öppna frågor mellan Åland och Finland om hur förhandlingsresultatet skall hanteras vid ett medlemskap. Vi räknade med att erhålla en plats i EU-parlamentet i likhet med andra som har eget folkvalt parlament med lagstiftningsbehörighet. Så förefaller inte bli fallet. För att trygga de livsviktiga transporterna har EU givit möjlighet till skattefri försäljning på färjorna på linjen Åland - Finland från den 1 januari 1995. Inte heller den möjligheten införs som beräknat. Det kommer inte heller att införas några avvikelser i skattehänseende som skulle kunna lindra verkningarna för de specifika svårigheterna för vårt näringsliv. Många anser därför att Ålandsundantaget blivit en ofullbordad akt vid tiden för medlemskapets början. En opinion yrkar därför på att Åland säger nej till EU-anslutningsavtalet. Frågan kommer att underkastas folkomröstning den 20 november och det slutliga ställningstagandet tas av lagtinget, och bör tas med minst 2/3 majoritet för en anslutning. Efter omröstningen i Sverige kan man på goda grunder anta att erforderlig majoritet för ett åländskt bifall erhålles.

Ålands eventuella anslutning till EU påverkar inte landskapets militärpolitiska status. Utrikespolitiken hör enligt självstyrelselagen till rikets behörighet och Åland har endast en på internationell avtalsbas förankrad demilitariserad och neutraliserad ställning. Åland har ingen särställning i utrikes- och säkerhetspolitiskt beslutsfattande. Detta har dock inte hindrat oss från att spela en aktiv roll i fredsskapande syfte. För ett år sedan kunde de bittert stridande parterna i Armenien och Azerbadzjan för första gången samlas kring ett gemensamt bord på Åland. Talmannen i lagtinget och ordföranden för fredsföreningen deltog i en uppföljande fredskonferens under våren 1994 i Kaukasien. Generalsekreteraren för OSS-staternas parlament, Mihail Krotov, kunde för en månad sedan vid ett besök på Åland bekräfta att de fredssamtal som startades på Åland har lett till

vapenvila och fred finns i sikte inom överskådlig tid. Ett liknande fredsinitiativ planeras för parterna i Georgien/Abchasien-konflikten. Fler konferenser av liknande slag kunde med fördel lokaliseras till Åland och finansieras med nordiska och internationella medel. På detta sätt kunde konfliktförebyggande arrangemang ordnas för att ge ett nytt innehåll åt uttrycket "den nordiska välfärds- och trygghetsmodellen".

Herr president! Nordiska rådet har vid flera tillfällen diskuterat det nya Östersjösamarbetet. Vi ser Östersjön som de nya konstruktiva tankarnas hav och inte som en härd för kommande militärpolitiska konflikter. Den 28 september förvandlades dock Östersjön till katastrofens, sorgens och saknadens hav. Havet har alltid varit färdvägen och skafferiet för ålänningarna och vi deltar djupt i den sorg som drabbat alla genom Estoniakatastrofen. För Östersjötrafikens framtid är det nödvändigt att så fort som möjligt kunna fastställa katastroforsaken. Alla förlorar på att i blindo vidta, som många uppfattar situationen för närvarande, förebyggande åtgärder på färjorna av teknisk och lagstiftningsnatur. Sök först den verkliga katastroforsaken och vidtag därefter de riktiga åtgärderna! Det gynnar alla, både myndigheter, sjöfolk, färjkonstruktörer och inte minst resenärernas trygghet.

Folkomröstningarna i Finland och Sverige har klart visat en klyfta mellan tätorterna och glesbygdens åsikt om EU. Det blir därför mera angeläget än tidigare för de nordiska länderna och särskilt EU-medlemmarna i Norden att värna om glesbygden i ett nordiskt och europeiskt perspektiv. Till glesbygden hör också de självstyrande områdena: Grönland, Färöarna och Åland. Vi vill slå vakt om det nordiska samarbetets formella strukturer så att de tillvaratar de områden vilka idag känner sig hotade inför det centralistiska synsätt som EU i grunden står för.

Nyvärderingen av det nordiska samarbetet måste prioritera en nordisk utveckling för ett gränsregionalt samarbete och för en levande landsbygd och skärgård i Norden.

Bildt (m): Herr president! Låt mig börja med att med anledning av vad Ragnar Erlandsson sade framföra ett tack från många i hela Sverige för den hjälp som vi fick från Ålands olika myndigheter i samband med Estoniakatastrofen - inte minst mot bakgrund av det faktum att vi i brott mot demilitariseringsbestämmelserna under natten och morgonen hade möjligheter att låta svenska, i och för sig militära, räddningshelikoptrar utnyttja flygplatser, få förnödenheter, få bränsle och landa med dem som ännu kunde räddas.

Det som är avsikten med debatten, som denna är organiserad sedan något år tillbaka i Nordiska rådet, är att vi skall få en redogörelse för utrikes- och säkerhetspolitiken av utrikesministrarna för att därefter göra den till föremål för våra kommentarer. Detta har mer och mer kommit att bli en generaldebatt dominerad av aktuella in- eller utrikespolitiska frågor. Jag skall bryta av litet grand där och försöka att i någon utsträckning kommentera den redogörelse som utrikesminister Jón Baldvin Hannibalsson å de

övriga utrikesministrarnas vägnar har avgett. Först konstaterar jag att, man när man lyssnar på utrikesministrarna, noterar den samsyn som finns på, tycker jag, två alldeles avgörande punkter.

Den första punkten är att de förändringar som vi har sett i Europa och i det nordiska närområdet under senare år har gjort det nödvändigt för de nordiska länderna att på ett helt annat sätt formulera och driva en aktiv närområdespolitik.

Det är inte länge sedan som våra närområden inte fanns. De fanns bara bortom en mur och bortom en taggtråd. Nu finns våra närområden, och de innebär en möjlighet för oss vad gäller samarbete men också problem där vi har anledning att hjälpa till och söka lösningar på dem. Vi måste ha från vart och ett av våra länder, och tillsammans, en aktiv närområdespolitik.

Den andra slutsatsen är att denna aktiva närområdespolitik från de olika nordiska ländernas sida måste vara förankrad i ett större europeiskt och ibland globalt sammanhang. Det är viktigt vad vi kan göra själva. Men det får kraft, styrka och möjligheter genom förankringen i det större sammanhanget. Det här tycker jag att vi har sett med mycket stor tydlighet under hela den process som ledde fram till att de sista kvarvarande ryska trupperna för inte så länge sedan lämnade Estland och Lettland.

Vi kan inte rulla historien baklänges och ställa oss en massa frågor om och om igen. Jag tror i alla fall att denna process inte hade gått att föra till ett så smidigt slut som skedde utan ett aktivt engagemang från de nordiska länderna och utan en klar förankring för detta aktiva engagemang i ett vidare europeiskt och ett vidare globalt sammanhang. Därför är det också så att detta, när vi nu går vidare med politiken för att ge de baltiska länderna stöd eller för att utveckla samarbetet i Barentsregionen, måste bli ett arbete framför allt för att säkra dessa områdens integration via Norden med det europeiska samarbetet.

I utrikesminister Jón Baldvin Hannibalssons redogörelse och även, tror jag, i Bjørn Tore Godals och Niels Helvig Petersens uttalanden - i alla fall gäller det Lena Hjelm-Walléns formuleringar - fanns med vikten av att vi som medlemmar av Europeiska unionen kan spela en aktiv och pådrivande roll t.ex. när det gäller de tre baltiska ländernas möjligheter till det närmande som skall leda fram till medlemskap. Det nämns i utrikesminister Jón Baldvin Hannibalssons redogörelse att vi inom en inte alltför avlägsen framtid kommer att ställas inför frågeställningar som har att göra med utvidgningen av Nato och måhända utvidgningen av VEU samt alldeles säkert om utvidgningen av den Europeiska unionen. Detta kommer att leda till inte alldeles enkla avvägningar som också berör förutsättningarna för samarbete, säkerhet och stabilitet i det nordeuropeiska området.

Då är det av central betydelse att vi som nordiska länder kan vara med där de viktiga avgöranden som rör också vårt eget närområdes säkerhet och stabilitet fattas. Skulle, som ett tankeexperiment, de nordiska länderna inte vara med när det formuleras en gemensam europeisk utrikes- och säkerhetspolitik, så skulle det uppstå en perspektivbrist i denna gemensamma europeiska politik som skulle innebära att den förlorade kraft och

möjligheter i det enstaka område som är av störst betydelse för oss - det nordeuropeiska området.

Dessutom skulle vi få sämre förutsättningar än vi annars skulle få när det gäller att bidra till säkerhet och stabilitet, oavsett om vi talar om Barentsregionen eller om vi talar om samarbetet i det baltiska området eller Östersjöområdet i dess helhet. Här är det av stor betydelse att de nordiska regeringarna och utrikesministrarna kan foga samman sina perspektiv på dessa olika områden och gemensamt som Norden, men också som Norden i olika europeiska och internationella fora, leda till det engagemang från europeiska och internationella organs sida som är en förutsättning för att vi skall få den säkerhet och den stabilitet och också det samarbete i våra närområden som är den yttersta förutsättningen för den nordiska stabiliteten i ett längre perspektiv.

Jag tycker att de bidrag som har getts av utrikesminister Jón Baldvin Hannibalsson, med understöd av hans kollegor, i denna del har varit konstruktiva och förtjänar stöd.

Kjellbjørg Lunde (SV): President! Etter at det svenske folket no har votert og gitt sin tilslutnad til det felles prosjektet om medlemskap i Den europeiske unionen, har eg større håp om å få ærlege svar både frå Carl Bildt og andre. Derfor vil eg igjen stille det spørsmålet som eg ikkje fekk svar på tidlegare i dag når det galdt den villfaringa som svenske toppleiarar frå næringslivet så seint som i helga, tydelegvis levde i, då dei åtvara mot å knyte den svenske krona så tett opp mot det europeiske valutasamarbeidet, som blir konsekvensen av ein EU-medlemskap, og deira bodskap var at dette måtte ein vurdere uavhengig av resultatet av den svenske folkeavstemminga. Men så er det slik at ein har ikkje moglegheit til å la vere å knyte seg opp imot dei vilkåra dette stiller. Sverige har ikkje søkt - og ville heller ikkje ha fått - om unntak frå den tredje fasen i den økonomiske og monetære unionen. Derfor vil eg gjerne at Carl Bildt skal stadfeste at dette som svenske næringslivsleiarar gir inntrykk av, ikkje er realisme. Eg er jo einig i at det er ottefullt i forhold til den svenske økonomien, sidan den er så avhengig av utviklinga i annan valuta, ikkje minst dollarkursen.

Og så vil jeg gjerne ha ein kort kommentar frå Carl Bildt om dette vanskelege spørsmålet som gjeld den svenske nøytraliteten. Vi hørte jo no den sosialdemokratiske utanriksministeren - og eg omtalte det som litt naivt - påstå at ein har heimel for nøytralitet i forhold til Vestunionens avgjerder. Kva meiner Carl Bildt og dei moderate om det spørsmålet?

Bildt (m): Herr president! Jag trodde att en replik var en replik och skulle ha någon typ av beröring med det ämne som jag har tagit upp. Kjellbjørg Lunde utnyttjar talarstolen för att ständigt upprepa samma frågor. Jag har besvarat den aktuella frågan. Sedan ställde hon en fråga till utrikesministern som besvarade frågan. Sedan går hon upp här och har mage att säga att hon inte har några större förhoppningar om att få ärliga svar. Det ges

ärliga svar på hennes frågor. Även om hon sedan inte är nöjd med vad vi tycker skall hon inte utnyttja det till att vara oförskämd. Då är det bättre att hon är tyst.

Kjellbjørg Lunde (SV): President! Det er bra at vi har stenografiske referat, så vi kan konferere kva Bildt har svart meg på mitt sentrale spørsmål. Det er derfor eg stiller det om igjen, fordi jeg ikkje har fått et konkret svar om dette forholdet som gjeld den svenske krona og tilknytinga til Den økonomiske og monetære unionen. Men det er greitt. Dersom ikke Carl Bildt vil svare, kan ikkje eg tvinge han til å svare.

Når det gjeld dette med nøytraliteten, er det faktisk, slik eg har oppfatta svensk media og den svenske debatten, at det er ulikt syn i dei ulike politiske partia om kva konsekvensen blir for den svenske nøytraliteten når den har flytt seg til Maastrichtstraktatens vedtak også når det gjeld Den vesteuropeiske unionen.

Og så, for å ta imot invitten frå Carl Bildt i det temaet han tok opp i sitt innlegg, nemleg forholdet bl.a. til dei baltiske statane: Det blir jo gitt eit inntrykk av at det er nær forestående at våre naboland i aust vil bli medlem i EU. Som vi veit, sa toppmøtet på Korfu no om dette at dei sjølvsagt var velkomne, men først måtte dei innfri dei vilkåra som er fastlagde i Maastricht-avtalen - stabile prisar, sunne offentlege finansar i penge- og valutaforhold og ein holdbar betalingsbalanse. Og vi veit kva krava inneber.

Derfor vil eg igjen spørje Carl Bildt: Er det realisme i at desse landa innanfor overskueleg framtid har moglegheit for å bli medlemer i Den europeiske unionen?

Nyby (SDP): Herr president! Jag är tacksam för att för en stund få låna talarstolen av Kjellbjørg Lunde, som för övrigt begärde replik på Carl Bildt innan han börjat tala. Nästa höstsession hålls i Kuopio i Finland. Jag lovar att jag kommer att visa större gästfrihet än parlamentsledamoten Lunde har gjort här i dag. I Finlands riksdag pågår just nu tredje behandling om ett finländskt EU-medlemskap. Första behandlingen urartade till en sällan skådad fars där EU-motståndare filibustertalade och vann. Finlands riksdag röstade efter den svenska folkomröstningen. Terrortalarnas logik är inte alldeles lätt att förstå. Riksdagen sade frikostigt:" Säg nu, kära Finlands folk, er åsikt i denna utomordentligt viktiga utrikespolitiska fråga." Då väljarna väl släpat sig till valurnorna sade riksdagen:"April, april. Svenskarna skall ju naturligtvis besluta för oss."

Jag vet inte vad som sker i Finlands riksdag just vid detta ögonblick annat än att debatten pågår. Eftersom svenskarna, klokt nog, sagt ja, utgår jag ifrån att spektaklet i Finlands riksdag därmed avslutas. Det är i mötet med det övriga Europa som vi till fullo kommer att inse hur mycket vi nordbor har gemensamt.

För mig har nordiskt samarbete under åren varit ett andningshål som gett mig kraft att orka också med det nationella, för att inte säga det knutpatriotiska. Nu har vi kniven på strupen. Om vi inte vid sessionen i Reykjavík kan definiera hur det nordiska samarbetet skall se ut, är Nordiska rådet illa ute. Den arbetsgrupp som skall se över det här måste vara så konkret som möjligt. Nu har vi inte råd att vara himlastormande och allmänt välvilliga. Jag har sagt det förr till leda: Vi skall inte försöka förbättra hela världen och kanske därmed förlora vår själ. Vi skall arbeta så att den en skilda nordbon vet att hans eller hennes liv i vardagen är bättre än om Nordiska rådet inte fanns.

Låt mig ta ett exempel. Vi har under senare år pratat oss trötta om Barentssamarbete, Östersjösamarbete, samarbetet med Baltikum och S:t Petersburgområdet. Det är alldeles utmärkt att vi engagerar oss i den sortens regionalt samarbete. Men var blev regionerna inom Norden?

I EU:s Europa bygger regionalpolitiken på regionala, gärna gränsöverskridande, utvecklingsprogram. Den regionala utvecklingsmyndigheten i Finland i dag är de nya regionala förbunden. Initiativen till utveckling kommer från regionerna, inte från Helsingfors.

Jag tror att vi i betydligt högre grad måste betona regionerna *inom* Norden. Naturliga ekonomiområden, oberoende av geografiska gränser, kan med stöd och lokal initiativkraft stärka sysselsättningen och spara offentliga medel t.ex. inom sjukvård och forskning.

Avsikten var att det regionalpolitiska samarbetet skulle ha behandlats vid den här sessionen men på grund av tidsbrist är ärendet framflyttat till sessionen i Reykjavík. Nordiska ministerrådets nya regionalpolitiska program finns redan i tryck och innehåller många intressanta synpunkter. Men vi har inte förmått stöda utvecklandet av ett gränsöverskridande regionalt samarbete inom Norden. Det är en fatal brist som snarast måste avhjälpas.

Jag begär därför en rapport om det gränsöverskridande regionala samarbetet efter EU-omröstningarna. Rapporten bör presenteras som ett tillägg till ministerrådets regionalpolitiska plan.

Herr president! För ett år sedan i Mariehamn uppmanade jag statsministrarna att tillsätta en nordisk kommission för att i samråd värdera Nordens förändrade utrikes- och säkerhetspolitiska roll och ställning i det nya Europa. Säkerhetspolitik är i dag inte enbart militära frågor och avancerad krigsteknologi. Den omfattar också miljöpolitik, kommunikation, ekonomi, välstånds- och flyktingpolitik.

Eftersom statsministrarna inte mig veterligen tillsatt någon sådan kommission upprepar jag nu min begäran. Den tiden är lyckligtvis förbi då utrikes- och säkerhetspolitik i Nordiska rådet var värre än en svordom i kyrkan.

Herr president! Om vi nu bekymmerslöst traskar på i invanda fotspår, kommer Nordiska rådet och Nordiska ministerrådet och därmed det nordiska samarbetet att marginaliseras politiskt. Nu måste vi våga ta radikala reformer om arbetets innehåll, arbetsformer och organisation. I Finland har vissa EU-motståndare pläderat för en nordisk union som ett alternativ till

EU. Tanken är lika vacker som befängd. Norden är en del av Europa. Den står inte i ett motsatsförhållande till Europa.

Hjörleifur Guttormsson övertog härefter ledningen av förhandlingarna.

Kristín Einarsdóttir (Kv): Hr. president! I Island er situasjonen annerledes enn i de øvrige nordiske land. Vi har ikke søkt medlemskap i EU, og det er heller ikke på dagsordenen. I en ny opinionsmåling var det 57% av dem som tok stilling, som ikke ville at Island søkte om medlemskap i EU.

I utenriksminister Jón Baldvin Hannibalssons redegjørelse gratulerte han finnene og svenskene med at medlemskapet i EU var blitt vedtatt ved folkeavstemningene i disse landene. Man kunne også godt forstå av hans tale at han mente at Island skulle søke medlemskap. Der snakker han ikke på den islandske regjerings eller det islandske folks vegne. Jeg vil i denne sammenheng få lov til å sitere statsminister Davíð Oddsson, som i en tale gikk hardt ut mot utenriksministerens tolkning i Europaspørsmålene:

"Debatt, spekulasjoner og vurdering angående medlemskap kan godt være på dagsordenen fra morgen til kveld her i landet frem til århundreskiftet, men det er først etter den tid medlemskap vil være på dagsordenen, om noen da skulle anse medlemskap i EU for ønskelig."

Om fiskeridelen av nordmennenes medlemskapsavtale, som utenriksministeren har rost, sa statsminister Davíð Oddsson i et annet sitat fra samme tale:

"Her til lands har jeg kun hørt én mann anse denne avtalen for god, og har ennå ikke kunnet få brukbare forklaringer på, hva vedkommende hedersmann finner så godt i denne avtalen.

Jeg er enig i det statsminister Davíð Oddsson sa i denne tale, men jeg kan ikke være enig i det utenriksminister Jón Baldvin Hannibalsson sa om EU-medlemskap.

I disse uker er folkene i Finland, Sverige og Norge i ferd med å bestemme deres og deres barns og barnebarns fremtid. De bestemmer i hvilken retning deres samfunn skal utvikle seg.

Det er skremmende å se hvordan nasjonene deles på tvers i denne saken. Det må være tankevekkende å se på at de som bor i tettbefolkede områder, skal bestemme fremtiden for dem som bor andre steder i landet. Det viser seg at de som bor i grissgrendte strøk og i de nordlige deler av landene, ikke vil bli en del av den storstat som dannes i Vest-Europa. Det er også flere kvinner som er imot medlemskap, og også flere unge mennesker. Denne konflikt kan medføre alvorlige konsekvenser.

Der må også være en eller annen feil når de fleste i toppen av pyramiden sier ja, mens flere på grasrota sier nei. Er de som sitter i toppen, sikre på at de har rett, og at de andre tar feil?

Et av de argumenter man hører, er at nå etter at Finland og Sverige har sagt ja til EU, er det viktig for det nordiske samarbeid at Norge også kom-

mer med. Da er hele Norden med, sies det, og da kan nordisk samarbeid foregå nede i Brusell.

Har de som sier dette, ikke glemt noe?

Hva med Island, hva med Færøyene og Grønland?

Tilhører vi ikke lenger Norden?

Er vi kanskje ikke velkomne i dette selskap?

Jeg synes det nordiske samarbeid er meget viktig, og ønsker at det vil fortsette uavhengig av hvilken tilknytning til EU de forskjellige nordiske land velger. For oss islendinger er det meget viktig at Norge står utenfor EU sammen med oss i Vest-Norden. Jeg håper derfor at det norske folk sier til sine politikere at det ikke er i dets interesse at gå inn i unionen.

En stemme i Brusell kan ikke være så viktig at man i stedet gir fra seg selvråderetten, retten over ressursene og retten til selv å styre sitt land.

Her i Tromsø er vi langt oppe i nord, og jeg føler at det ikke er langt til det omdiskuterte område i Barentshavet, hvor det er oppstått konflikter mellem islandske trålere og den norske kystvakt. Det er et smertefullt sammenstøt mellom to så beslektede fiskerinasjoner. Jeg håper at vi kan løse denne konflikten med ordenes makt, uten at konflikten blir alvorlig. Å bruke denne konflikt i kampen for Norges medlemskap i EU synes jeg er en alvorlig sak, og det fører ikke til en løsning.

Vi nordiske parlamentarikere er her for å løse problemer. Denne konflikt må vi løse, og den kan vi løse. Men vi må gjøre det på en fredelig måte med et langtidsperspektiv i tankene.

Europaminister och nordisk samarbetsminister **Hellström** (s):
Herr president! När den svenska folkomröstningen i söndags resulterade i ett ja tog Sverige också ett nordiskt steg. Det som nu praktiskt kommer att hända är följande: I Tornedalen mellan Sverige och Finland kommer tullformaliteter att försvinna, ursprungsdokumentation att tas bort och statistikinsamling, momsuppbörd och annat krångel i handeln att försvinna. Vi kommer att få full frihandel.

Gamla hinder rivs där. Detsamma gäller naturligtvis mellan Sverige och Finland - över Kvarken, mellan Umeå och Vasa och detsamma gäller mellan Stockholm och Åbo och Helsingfors samt i Öresund mellan Malmö och Köpenhamn respektive mellan Helsingborg och Helsingör.

Hindren, gränserna, försvinner genom att Sverige har tagit steget att bli medlem av Europeiska unionen. Vad vi inte lyckats genomföra i det rena nordiska samarbetet, dvs. att ta bort dessa hinder, gränser, kan vi nog uppnå för oss som nordiska medborgare när vi tar steget in i Europeiska unionen. Det är kanske också en viktig lärdom i diskussionen om Norden och Europa.

Många av de frågor som är viktiga för alla nordiska folken - det gäller fred, säkerhet, sysselsättning, ekonomisk utveckling samt miljösamarbete med Östeuropa - måste lösas i ett vidare internationellt sammanhang för att få ett resultat.

Beträffande utlandshandelsberoendet och länder som de nordiska behöver vi samarbeta med andra för att klara ut vår arbetslöshet. Detsamma gäller miljöpolitiken, Östersjön, Barentsområdet och säkerheten vid kärnkraftverken i Baltikum och Ryssland. Överallt krävs det samlade europeiska åtgärder.

I det nordiska samarbetet har vi en bra plattform - det har den här debatten visat - för ett gemensamt agerande också på det europeiska planet. Detta har debatten här i dag handlat om, och det har också givits konkreta anvisningar. Men självfallet kan inte allt förbli vad det varit inom den nordiska samarbetsapparaten. Ibland får man ett intryck av att samarbetet är ett självändamål. Så skall det naturligtvis inte vara. Jag tror att en skärpning och en tydligare profilering av samarbetet vore nyttig. För det krävs det säkert ytterligare förändringar både i samarbetets innehåll och i dess organisation. Nu gäller det mer än någonsin att koncentrera verksamheten till det som bäst löses på ett nordiskt plan.

Statsministrarna har i det reformarbete som påbörjades 1991 angivit en inriktning. Nu koncentreras samarbetsresurserna till satsningsområden som kultur, utbildning och forskning. Ytterligare ett steg när det gäller detta behöver vi ta när vi vet hur alla folkomröstningar har utfallit. Den 7 december kommer samarbetsministrarna och presidiet att mötas för att diskutera hur Norden skall kunna agera bättre på ett europeiskt plan och agera inåt på det nordiska.

Parlamentarikerna spelar ju samtidigt en viktig roll som pådrivare av oss ministrar. Att man nu på parlamentariskt håll söker sin roll i det nya läget och ser över sin verksamhet är både nödvändigt och självklart.

Herr president! Jag vill lägga till att en annan viktig uppgift för Norden och i det nordiska samarbetet enligt min mening blir att skapa en bra infrastruktur i Norden såväl när det gäller vad vi kan kalla fysisk infrastruktur som när det gäller vad vi kan kalla intellektuell infrastruktur. Jag avser då järnvägar, kunskapsvägar, informationsvägar och datavägar. Här pågår ett mycket systematiskt arbete i den Europeiska unionen för att skapa nätverk. Det gäller både de framgångsrika områdena och de områden som har svårigheter och som får regionalt stöd. Det handlar alltså om en systematisk planering för nätverk och infrastruktur.

Det finns också ett starkt intresse från den Europeiska unionen för att bygga ut infrastrukturen mot öst, och det är viktigt och bra. Men vi i Norden måste ta initiativ och själva med varandra planera för en infrastruktur så att Norden kan delta både i de snabba viktiga fysiska kommunikationerna och i de minst lika viktiga mänskliga kommunikationerna för att Norden inte skall bli en periferi utan i stället i verklig mening en vital del av europeiskt samarbete.

Ole Henrik Magga (Sametingens representant): Herr president! Det er en glede for oss her nord at Nordisk Råd har lagt sin 45. sesjon hit til Tromsø. Gleden på samisk side hadde utvilsomt vært enda større om denne sesjonen hadde kunnet innledes med urbefolkningen i området, som samtidig er

et av de nordiske folkene, nemlig oss samer, som fullverdige medlemmer i Nordisk Råd. Slik har det ikke blitt. Men jeg er i alle fall glad, og jeg vil takke for den mottagelse de ulike organ, og særlig Presidiet, har gitt oss, og for vennlig behandling av de samiske representanter som i denne sak har hatt kontakt med rådet.

Jeg vil likeledes rette en takk til Nordisk Råd, og særlig Nordisk Ministerråd, for at de i lang tid allerede har inkludert samisk kultur i sin virksomhet. Allerede tidlig på 1970-tallet gjorde Ministerrådet viktige vedtak når det gjelder opprettelsen av Nordisk Samisk Institutt, som har hatt svært stor betydning for samisk kultur, forskning og derved også indirekte for samisk politisk virksomhet i en periode med mange utfordringer. Samisk kultur er også blitt støttet gjennom Nordisk Sameråd - nå Samerådet.

En ny tid er kommet for oss samer i nord, i og med at også samene i Sverige nå har fått sitt folkevalgte organ. Samerådet har gjort en stor innsats for samiske interesser på bred front, også i nordisk sammenheng. Men det er likevel noe nytt når vi selv i dag kan velge våre representanter til å tale vår sak i tråd med de demokratiske tradisjoner som står så sterkt i de nordiske land - tradisjoner som ofte trekkes fram som forbilder for andre deler av verden. Våre folkevalgte organ skal bygge ut sitt samarbeid seg i mellom i årene som kommer. Til dette behøver vi støtte i de respektive land og fra nordiske organ. Vårt selvsagte siktemål er at også vårt folk skal greie å bevare og utvikle sitt språk, sin kultur og sitt samfunnsliv i fremtiden. Det bør være en målsetting som er kjent og kjær for alle folkene i Norden.

Vårt folk bor i tre av de nordiske land. Her har vi vår hjemstavnsrett. Disse landene bør derfor føre en felles politikk overfor vårt folk. Det bør nedfelles i alle viktige beslutninger om felles tiltak i Norden, og særlig på de områder som berører oss.

Dette har hittil skjedd i ringe grad. Eksempelvis har Nordkalott-samarbeidet i svært liten grad brydd seg om våre interesser, og vi har hatt lite eller ingenting å si i den sammenheng. For å få til en felles politikk har Samerådet i lang tid allerede arbeidet for å få til en nordisk konvensjon om samepolitikk. Vi støtter varmt opp om dette initiativet og vil gjerne være med på å bringe det til virkeliggjøring. Det krever at de respektive land tar saken alvorlig. Vi er glad for at regjeringen i Norge allerede har tatt visse initiativ overfor Sverige og Finland for å få til en slik samekonvensjon.

De nordiske land er i ferd med å slutte seg til Den europeiske union, i alle fall Finland og Sverige. Vi samer er også blitt oppfordret til å gjøre bruk av de nye muligheter som angivelig EU skal kunne bety også for oss. Men vi har visse problemer med dette nye. Årsaken til det er at vi ikke riktig er ferdig med det gamle. Norge, Sverige og Finland har i tidligere tider ikke riktig ordnet opp i hva de har foretatt seg i våre områder. Dette er i teorien innrømmet, og man har gått i gang med utredninger om denne sak. Vi skulle så gjerne ha åpnet våre sinn for dette nye, men det er visse vanskeligheter her.

FN har proklamert de neste ti år som urfolktiåret. Vi venter at de nordiske land vil støtte opp om dette. Urbefolkninger i hele verden forventer dette av de nordiske demokratier. Det er ikke bare samene som gjør det, men også andre urbefolkninger i Amerika, Asia og overalt ser med forventning på de nordiske land. Og her vil jeg si et par ord på samisk om medlemskapsspørsmålet:

(Följande stycke, framfört på samiska, är en sammanfattning av därpå efterföljande stycke):

Mii sámit leat áidna álbmot geat eat leat mieide ollásit davvirikkalás ovttasbarggus. Sámivuoigatvuohtalávdegottit cilgejedje juo 1988.s ahte eai gávdno álbmotrievtti hehttehusat mat eai luoittáse sámiid lahttun Davviriikkaid Ráððái. Mii bivdit dan dihte ahte Davviriikkaid Ráðði addá juridihkkalas lávdegoddái bargun suokkardit mot Helsset-siehtadus ferte rievdaduvvot nu ahte sámit besset olleslas lahttun. Mii doaivut ahte viimmat beassat fárrui. Sámi álbmot lea ássán dáppe ovdal go stáhtat ásahuvvojedje ja nu mii leat unnimustá liikka davviriikkalas álbmot go eará álbmogat dain riikkain.

Vi er som sagt takknemlig for muligheten for å få delta som observatør på Nordisk Råds møter. Men vi samer er, til tross for mange forsøk, det eneste av de nordiske folk som ikke har fått bli med i dette samarbeidet for fullt. Samerettsutredningene konkluderte allerede i 1988 med at det fikke fins noen folkerettslige hindre for at vi samer skulle kunne bli medlem av Nordisk Råd. En forfatningsmessig særstilling i hvert land er ikke en forutsetning for samisk medlemskap. Statene har fullt herredømme over hvem de vil gi representasjon i rådet. Vi foreslår derfor at Nordisk Råd skal gi juridisk utvalg i oppdrag å utrede på hvilke måte Helsingfors-avtalen skal endres for at samene skal kunne få fullt medlemskap i Nordisk Råd. Vi vet at dette har vært utredet før, men vårt håp er at det omsider skal lykkes for oss å bli fullt ut anerkjent som et av de nordiske folk.

Da gjenstår det bare å ønske Nordisk Råds 45. sesjon lykke til med møtet her i Tromsø. Måtte de vedtak som fattes, bli til gavn for fortsatt nordisk enhet og samarbeid. For oss som hører til tre av statene, er det helt avgjørende at forbindelsene ikke brytes - men at de tvert om styrkes år for år.

Geir H. Haarde (Sj): Hr. præsident! Vi mødes her i en historisk, om end lidt usikker tid for at diskutere udenrigs- og sikkerhedsspørgsmål. Det bliver ikke endeligt klart før om nogle uger, om Norge bliver medlem af EU. Men resultatet af denne sag vil få en væsentlig virkning på, hvordan vi skal ordne vort samarbejde i Nordisk Råd i fremtiden. De fremtidige udsigter for de EFTA-organer, der knytter sig til EØS-aftalen, vil også i stor udstrækning blive bestemt af resultatet af EU-sagen her i Norge.

Her på denne session færdigbehandles forhåbentlig to forslag angående Nordisk Råds fremtidige struktur og opå grund avver.

Arbejdsudvalget, som forudsættes oprettet, håber vi kan afslutte sit arbejde før sessionen i Reykjavík. Jeg anser det for naturligt, at man i forbin-

delse med udvalgets arbejde på ny tager ideen om et fælles nordisk informationskontor i Bruxelles op til overvejelse.

Men midt i hele debatten om Norden og EU må man ikke glemme, at den største del af det nordiske samarbejde finder sted uofficielt i det uformelle kontaktnet uden for regeringer og parlamenter og inden for forskellige folkelige organisationer og grupper blandt græsrødder. Dette er enestående blandt folk og over grænserne i Europa, og dette bør under alle omstændigheder bevares.

Vi islændinge tager som nation ikke stilling til, hvad vore nordiske venner gør angående deres EU-medlemskab. I denne sag må naturligvis hver nation bestemme sin egen færd ud fra en vurdering af egne interesser. Det har Finland og Sverige nu gjort, og det skal Norge snart gøre.

For Islands vedkommende er situationen derimod sådan, at da man i 1992 besluttede sig til at blive medlem af EØS, tog man samtidig den beslutning ikke at søge medlemskab i EU. Islands særstilling er således, at flertallet i Altinget i dagens situation aldrig ville stemme for landets medlemskab af EU. Unionens fiskeri- og ressourcepolitik måtte ændre sig adskilligt, før det kunne blive acceptabelt for Island at underordne forvaltningen af fiskeressourcerne i EU's fælles fiskeripolitik.

Desuden er det faktisk også sådan, at spørgsmålet om en islandsk ansøgning om medlemskab for tiden ikke er aktuelt, da der fra EU's side er givet udtryk for, at nye ansøgninger ikke vil blive taget under alvorlig behandling før efter statskonferencen, som begynder i 1996. Denne konference kan godt komme til at vare 2-3 år. Islændingene har således i realiteten tiden frem til år 1998 eller 1999 til at bestemme sig i denne sag og til at følge med og vurdere, hvilke ændringer Unionen gennemgår med de nordiske staters tilslutning, og hvilke ændringer statskonferencen fører med sig.

Hr. præsident! Sikkerhedsspørgsmålene i de nordlige områder må vi nødvendigvis tænke meget over her i Tromsø. Truslen fra det gamle Sovjetunionen er heldigvis borte. I stedet er al den uvished kommet til, som hersker med hensyn til situationen i Rusland og sagernes udvikling dér. Her i Nordnorge er det naturligt, at folk reflekterer over den risiko, som foreligger, fordi livsfarlige, tilintetgørende våben er lagret i nærheden. Det gør ikke situationen bedre, at dette våbenarsenal disponeres af en hær, hvorom ingen ved, hvornår opløsning af denne eller manglende disciplin tager overhånd.

Det er meget magtpåliggende fra de vesteuropæiske staters, ikke mindst Islands, synspunkt, at De Forenede Staters tilknytning til sikkerheden i vor verdensdel fortsat bliver sikret. Det sker naturligvis bedst ved, at NATO's stærke aktivitet fortsætter. Samarbejdet mellem NATO og staterne i Central- og Østeuropa udvikler sig rask i positiv retning i Partnerskab for Fred. Forhåbentlig fører den interne politiske kamp i De Forenede Stater ikke til, at isolationistiske synspunkter bliver rådende dér i landet. Det kunne få meget alvorlige konsekvenser både på det sikkerheds- og det handelsmæssige område.

Vice lantman **Eidesgaard** (Jvfl): Hr. præsident! Under Nordisk Råds session i Stockholm taltes der en del om, at vi oplevede historiske dage for Norden og det nordiske samarbejde. Disse dage i Tromsø og indeværende session er ikke mindre historiske.

Som det har været tilfældet før, har også denne session - naturligt nok - været præget af den europæiske integrationsproces. Da vi mødtes i Stockholm, havde Finland og Sverige og nu senere Norge afsluttet deres forhandlinger om betingelserne for medlemskab af EU. Nu er processen kommet det skridt videre, at Finland og Sverige har gennemført deres folkeafstemninger om medlemskab af EU, og Norge og Åland skal gennemføre folkeafstemninger i den nærmeste fremtid. Uanset hvad de endelige resultater bliver, håber jeg, at resultatet vil blive til gavn for de respektive lande.

Der tales meget om, at Norden og det nordiske samarbejde vil undergå store ændringer som følge af flere nordiske landes optagelse i Den Europæiske Union. Det ser desværre ud til, at der i denne forbindelse i højere grad fokuseres på det, der kan adskille, end på det, der kan sammenknytte befolkningerne i Norden. Der er ingen tvivl om, at det nordiske samarbejde bliver ændret i den kommende tid. Muligvis falder dele af samarbejdet bort eller overtages af et tilsvarende EU-samarbejde, men de basale kendsgerninger, der betinger det nordiske samarbejde, ændres ikke: Vi vil fortsat være nordboere, vi vil fortsat være naboer, og vi vil fortsat være brødrefolk med fælles arv, kultur og historie!

I diskussionen om fornyelse af det nordiske samarbejde, som statsministrene startede i november 1991, anvendtes et nyt begreb til at betegne det mest nordiske i vort samarbejde: Vi talte om, at dette eller hint var genuint nordisk. Der er nogle, der tror, at det nordiske forsvinder, når det kommer i nærkontakt med det europæiske. Jeg tror ikke på, at det, der er ægte nordisk, vil forsvinde, medmindre vi lader det ske frivilligt. Jeg tror heller ikke på, at alt det, vi har haft tilfælles, og som har bundet os sammen i århundreder, forsvinder uden videre, blot fordi andre får del i disse fællesnordiske træk. Ejheller tror jeg, at det nordiske forsvinder, blot fordi folkene i Norden i højere grad end før får del i det, som landene i EU er fælles om.

De Europæiske Fællesskaber er ikke noget nyt, og det er heller ikke nyt, at en del af Norden er med i disse fællesskaber. Men de sidste år har der været en del uro i Norden på grund af den europæiske integrationsproces. Jeg tror, at vi alle er tjent med, at forholdet til EU afklares, i hvert fald for en tid fremover. Dette gavner selvfølgelig dem, der vil gå ind i EU, men det gavner også dem, der fortsat vil stå udenfor, og det gavner også det fremtidige nordiske samarbejde.

Først når vi ved, i hvilken grad EU vil påvirke de nuværende forhold, kan vi bestemme, hvordan fremtiden skal være. Jeg har dog et konkret ønske - eller forslag - for de selvstyrende områders fremtid i det nordiske samarbejde, nemlig at vi kan få samme muligheder i Nordisk Råd som i Nordisk Ministerråd, dvs. at vi får observatørstatus i Rådets præsidium. Det er nemlig i dette forum, man fra parlamentarisk side sætter ud på kortet, hvordan samarbejdets fremtid skal forme sig, og det ville være en god

hjælp, mens vi venter på det fulde medlemskab af Nordisk Råd, som jeg regner med at tidens fylde vil skænke os. Desuden glæder det mig, at de selvstyrende områder kan være med i arbejdsgruppen, der skal formulere den fremtidige nordiske politik.

Som næsten alle ved, har Færøernes Lagting for mange år siden besluttet og siden bekræftet, at Færøerne skal stå uden for EU. Det er der flere grunde til, og fiskeripolitikken er den vigtigste af disse grunde.

Hvor det før var alle partier, der ønskede at stå uden for EU, har et af partierne i Lagtinget nu erklæret som en del af sin politik, at Færøerne skal undersøge betingelserne for at blive medlem af EU. Dette parti, Sambandspartiet, som er Lagtingets største - dog ikke af den årsag - udgør sammen med os Socialdemokrater og to mindre partier den koalition, der står bag landsstyret, og i vore erklæringer har vi vedtaget at søge en bedre og fri markedsadgang til EU.

Den handelsaftale, der i øjeblikket er gældende mellem Færøerne og EU, dækker slet ikke vores behov for markedsadgang til Europa. Når vi skal genforhandle aftalen med EU, får vi brug for velvilje og bistand fra både nuværende og kommende EU-medlemmer, og dette gælder også, når de udmærkede aftaler, vi havde med EFTA, helst skal afløses af aftaler med delvis de samme lande, men dog i et andet regi.

Hr. præsident! Jeg har det ønske - og jeg føler mig overbevist om - at fremtiden vil vise, at familien Norden kommer til at bestå som sig selv, både ude i Europa og herhjemme. Familien splittes måske lidt, fordi nogle går ind, mens andre bliver udenfor, men vi udgør dog én familie, som ikke ønsker at afbryde forbindelsen mellem sine medlemmer.

Hr. præsident! Må jeg til sidst fremsætte det ønske, at de valg, der er truffet, og de, der skal træffes, vil være til gavn for de respektive lande og for Norden som helhed.

Syse (H): President! Det meste er sagt, og jeg ser det er få sjeler igjen å frelse i salen. Nå er det nok sterkere motvind utenfor enn det er her inne, men også der er det bevegelse. Etter Sveriges ja, sa Nord-Norges folkelige trompet, Arthur Arntsen: Det får veldig stor betydning. Vi føler alle slektskap med Sverige, og vil trolig stemme på samme måte.

Jeg håper det, for vi i Norden har kulturen, vi har historien, vi har troen, vi har språket og vi har geografien sammen. Selv Stalin sa jo at med geografien diskuterer man ikke. Og nå har skjebnen bestemt at vi ved dette møtet i Nordisk Råd i Tromsø står ved et tidsskille. Snart kan vi også ha en felles politisk arena, og det er viktig. Vi må ikke komme til å oppleve at treriksrøysa egentlig skal bli skillerøysa.

Som nordist har jeg virkelig et håp, og det er et samlet Norden i Europa. Først nå Norge, deretter Island. Bare slik kan det nordiske samarbeidet bli en kraft i fremtiden. Vi husker alle på slutten av 1980-tallet at det nordiske samarbeidet stagnerte. Så brakte jernteppets fall Baltikum en ny vitalitet inn i samarbeidet. Vi gledet oss over å få nye ting å bite i, men skal ik-

ke den samme stagnasjon gjenta seg, så må vi sørge for at vi får vårt samarbeid inn i den nye arena. Vi kan ikke se bort fra de valg våre naboer gjør. De er av betydning for oss. Disse påstander, ja det er simpel demagogi å avfeie dette med å si at man dilter etter. Etter Finlands og Sveriges valg må det være klart at veien til et sterkere Norden går gjennom medlemskap. Og nøkkelen til en sikrere fremtid ligger i at vi holder sammen her i Nord.

Jeg husker at president Havel stilte meg et spørsmål ved et møte i Oslo for noen år siden, og det lød: Hvordan er det mulig for et land som kan få bli medlem av EF, ikke å ville det? Danmark, Finland og Sverige har besvart spørsmålet. Nå er det først Norges tur, deretter må Island komme.

Jeg har masse mer på hjertet, men jeg stopper der, samtidig som jeg anmoder presidenten om å overveie å skjære ned taletiden på alle innlegg med 1 minutt og kutte ut replikker, slik at vi i hvert fall kan komme til middagen ved midnattstider.

Presidenten: Tak for det!

Eeva Turunen (Kok.): Herr president! När jag var liten flicka var det krig i Finland. Två gånger har jag varit tvungen att tillsammans med min familj fly undan kriget från Karelen mot väst. Dessa resor sitter kvar djupt i mitt minne. Efter allt jag erfarit har det inte varit helt klart för mig, varför det västeuropeiska samarbetet är nödvändigt. Endast ett nära samarbete skapar förutsättningar för bestående fred, säkerhet och ökad aktivitet.

Nu befinner vi oss i en situation där de nordiska länderna fattar sina beslut i syfte att garantera sig en trygg utveckling i en föränderlig värld. Säkerhet innebär framför allt ekonomisk utkomst och därigenom så goda livsvillkor för alla medborgare som möjligt. I dag behöver man inte längre en stor militär styrka för att garantera säkerhet, utan tillräckligt samarbete för att kunna hålla kriser under kontroll och för att man skall klara sig inför en eventuell extern oordning. Målet skall vara hela Europas, inte bara Västeuropas, gemensamma intresse.

Ytterligare ett gemensamt intresse för de nordiska länderna är att utveckla våra närområden. Det skall göras med samlade krafter och koordinerat utan nationell avund. Östersjösamarbetet ser lovande ut. Också de områden som inte direkt ligger vid Östersjön kan delta i samarbetet. När det däremot gäller samarbetet inom Barentsregionen är det bara landskapen jämte universiteten inom Kalottområdet som kan delta. Jag undrar verkligen varför till exempel Uleåborgs län i Finland inte får delta i detta samarbete, även om till exempel Uleåborgs universitet är känt över hela världen som ett tvärvetenskapligt kunskapscentrum.

Jag har dock en stark tilltro till, att i och med EU-besluten kommer så småningom den ömsesidiga klickandan i det nordiska samarbetet att upplösas. Samtidigt minskar benägenheten att köpa gott samvete genom den nordiska budgeten. Det jag härmed syftar till är, att när man har en budget på litet drygt 700 MDKK skall man inte satsa miljoner till exempel på

miljöinvesteringar utanför de nordiska länderna. Finansieringskanalerna för dessa objekt finns någon annanstans. Nordiska pengar kan visserligen användas till att lära ansvarskänsla och nya attityder också utanför våra länders gränser.

EU-besluten i de nordiska länderna ställer också det nordiska samarbetet i ett nytt ljus. Pessimisterna påstår att samarbetet blir sekundärt om en del av länderna är medlemmar av EU medan andra inte är det. Optimisterna tror att samarbetet kommer att intensifieras ytterligare. Sanningen är dock, att bakom all aktiv verksamhet finns *vilja*. Också i framtiden ger vår likartade kulturella bakgrund och våra gemensamma värderingar näring åt den nordiska *viljan*. Men när vi trots allt nu kommer in i en ny situation, skall vi granska samarbetets former och mål och skapa en samnordisk framtidsstrategi i ett föränderligt Europa och varför inte också i en förändrlig värld.

Landsstyresformand **Lars Emil Johansen** (Si): Hr. præsident! Fra Grønlands side har vi naturligvis også fulgt den nordiske debat om Nordens fremtid i det stadig tættere forhold til EU, som nu tegner sig, med interesse. Men mens de øvrige nordiske lande har måttet tage grundlæggende stilling til deres egen fremtid som enten medlemmer eller ikke-medlemmer, har vi i Grønland stået i en helt anden position.

I Grønland besluttede vi i 1982 at etablere et helt særligt forhold til EF. Vi ønskede en position, hvor vi som et nyt selvstyrende område kunne agere anderledes end de udviklingstendenser, der lå i EF-samarbejdet, gjorde det muligt, men samtidig kunne bevare et tæt forhold til det europæiske samarbejde, der var under opbygning.

Det lykkedes med den rammeaftale, vi i årene efter 1982 forhandlede os frem til med EF, og med det fiskerisamarbejde, vi samtidig indgik. Et aftalekompleks, som vi har været særdeles tilfredse med, og som vi stadig finder er det rigtige for Grønland.

Det er derfor også glædeligt, at vi i indeværende år forventer at forny vores aftale med EU, således at den grundlæggende associeringsaftale fortsætter og der indgås en ny fiskeriaftale for de næste 6 år. Med implementeringen af denne aftale vil Grønlands forhold til EU dermed være fastlagt frem til 2001, og samtidig er de kvoter af grønlandsk fisk, som indgår i EU's aftaler med Norge og Færøerne, også sikret.

Samtidig har vi sikret Grønlands muligheder for på en række områder at kunne agere selvstændigt i forhold til de andre relationer, som vores geografiske beliggenhed og vores politisk-økonomiske udvikling gør ønskelige. I denne sammenhæng har det været magtpåliggende for os at sikre, at det nordiske samarbejde ikke fik en for kraftig overvægt mod sydøst.

Vi er overbevist om, at vore nordiske samarbejdspartnere vil søge de relationer, der er bedst for dem. Men det er vigtigt til stadighed at huske på de meget store og enestående muligheder, der også ligger i de særlige nordiske relationer mod nord og mod vest.

Vi har med glæde konstateret, at man nu i dette regi har iværksat en redegørelse af det nordiske, arktiske samarbejde. Samarbejdet omkring de arktiske områder har fået helt nye dimensioner efter den kolde krigs ophør. Sammen med de nordiske lande er nu Canada, USA og Rusland dybt involveret i en række samarbejdsfelter, der var utænkelige for blot få år siden.

Dette samarbejde har i første omgang mest haft miljømæssigt perspektiv. Men det ville være en fejl at lukke øjnene for de meget store økonomiske udviklingsperspektiver, der på lang sigt ligger i at udvikle arktisk teknologi og udviklingsplanlægning baseret på de enorme potentialer, der findes.

Her står Norden i en position, hvor fælles arbejde, udvikling og planlægning er nødvendig på grund af miljøet, men også bærer muligheder for økonomisk vækst på et område, som f.eks. EU ikke selv har.

På samme måde er det vigtigt at sikre, at Norden fastholder en samlet position i forhold til den udvikling, der foregår vestover. Jeg tænker her specielt på den nordamerikanske udvikling omkring NAFTA-samarbejdet, der åbner nye markeds- og samhandelsforhold, som Norden bør placere sig rigtigt i forhold til, også inden for et nyt samarbejde i EU.

Endelig står Norden også i en helt særlig position, hvad angår forholdet mellem suveræne stater og oprindelige folk i disse stater. Med Nordens meget moderne forhold til stigende udvikling af selvstyre for deres oprindelige folk viser vi vejen i det tiår, som FN nu har udråbt til De Oprindelige Folks tiår.

Det er en position, vi bør bruge til at bringe de oprindelige folks ret - ikke kun til politisk udvikling, men også til teknisk og økonomisk udvikling - frem i forreste linje i verden.

På denne baggrund vil jeg tillade mig at påpege nogle nye muligheder for Grønlands samarbejde i den øvrige nordiske udvikling. Med Grønlands placering udgør vi en central del af den nordiske relation til såvel det arktiske område som det nye NAFTA-område. Ligeledes kan vi - sammen med de samiske folk - aktivt fremføre de nordiske holdninger til menneskerettigheder og andre rettigheder for oprindelige folk. Disse positioner bør udnyttes.

Som et konkret eksempel vil jeg gerne nævne det nye lufttrafiksystem, vi netop har indgået aftale om i Grønland med Island ved Icelandair på den ene side og Canada ved First Air på den anden. Det har åbnet en ny transportmulighed, der går fra Canada og dermed NAFTA over Grønland til Island og dermed Norden - med videre forbindelser til EU. Et transportsamarbejde, der binder det nordlige marked for varer og turister sammen på en helt ny måde.

Jeg vil i den forbindelse gerne understrege, at dette samtidig er udtryk for en ny åben og markedsorienteret økonomisk politik i Grønland, hvor vi nu i højere grad vil åbne vores land for økonomiske investeringer, teknisk samarbejde og øget handet med udlandet.

Lad mig også nævne det øgede samarbejde på fiskerieksport-området, som i dag bl.a. bindes sammen af det grønlandske selskab Royal Green-

lands forbindelser i såvel Canada som Norden og EU - et samarbejde, de fiskeriafhængige nordiske lande kan opdyrke yderligere til gavn for alle.

Lad mig yderligere nævne de muligheder, der ligger i et udviklet samarbejde omkring udvikling af arktisk miljøteknologi, arktisk off-shore teknologi, arktisk atmosfæresamarbejde og arktisk minedrift. Inden for alle disse områder kan vi i Norden i fællesskab åbne nye veje, ikke mindst med EU-samarbejdet i baghånden.

Men det er væsentligt at sikre det selvstændige nordiske arktiske samarbejde og udvide det - også selv om tiden står i EU's tegn. Derfor bør Norden også samlet støtte de bestræbelser, der er i gang for at danne et nyt Arktisk Råd - Arctic Council. Norden bør inden for det nordiske samarbejde afsætte midler til dette. Og Norden bør sikre de oprindelige folks interesse i dette samarbejde.

Danmark har nu finansieret et særligt internationalt kontor for oprindelige folk i forbindelse med det arktiske miljøsamarbejde, AEPS. Kontoret er placeret i København, og lederen er en same fra Norge. Canada har udnævnt den tidligere præsident for ICC, Mary Simon, til Canadas nye arktiske ambassadør. Det er sådanne nordiske og arktiske initiativer, der løfter FN's slogan "A New Partnership" om oprindelige folk op til reel fremsynet fornyelse. Norden har en enestående chance for at bringe disse særlige muligheder til udfoldelse - både inden for selve det nordiske samarbejde, i det nye samarbejde med EU og på verdensplan via det nye internationale arktiske samarbejde og via FN.

Ranveig Frøiland (A): President! Finland har sagt ja. Sverige har sagt ja. No er det det norske folket som skal ta sitt vegval. Seier vi ja til medlemskap i EU, seier vi dermed ja til å få den same plattform for vår tilknytning til samarbeidet i Europa som Sverige og Finland. Eller er det slik at vi skal stilla oss utanfor fellesskapet med våre nordiske og europeiske vener?

No handlar det om ja eller nei til eit alleuropeisk fellesskap, der og dei baltiske land og land i Sentral- og Aust-Europa som no har vunne sin fridom, vil vera med.

Kva er det som ligg bak den sterke fellesskapskjensla vi har for kvarandre her i Norden, og som gjer at så mange av oss har lyst til å gå i samla flokk inn i det europeiske fellesskapet? Kan det ha noko med det Nordisk Råd har gjort med oss gjennom alle dei åra vi har vore med - dei store, små og mange tilnærmingar vi har gjort overfor kvarandre, og som no er så naturleg at vi knapt tenkjer over det?

Nordisk samarbeid har gjort kvardagen enklare for ein og kvar av oss. Det er knapt nokon politikar som hugsar passkøane for å reisa i Norden. Så fekk vi fri bevegelse av arbeidskraft, sosial tryggleik gjennom sosialkonvensjonen, rett til sosiale ytingar i alle nordiske land, og vi har fått eit utstrekt kultursamarbeid.

Det er dette det handlar om når vi ønskjer å halda fram med samarbeidet innafor EU. Eg vil og nemna, som det har vore gjørt før her, at det norske Senterpartiet også var mot Nordisk Råd i si tid. Dei uttalte då at vi

måtte ikkje "låse oss fast i et tvilsomt Nordisk Råd". Det er 42 år sidan den debatten vart ført i det norske Stortinget, men Senterpartiets argument er det same i dag, men no i høve til EU.

Det som skjer i EU, er ikkje likegyldig for oss. Det dreier seg om grunnleggjande tilhøve som miljø og tryggleik. Dersom det går galt på Kola, er vi ille ute. Med Noreg som medlem vil det dreia EU si merksemd mot våre nærområde, ikkje minst mot miljøtrusselen i nordaust. Stilt overfor desse problema vert nok vi altfor lette åleine.

I Noreg har vi eit velferdssamfunn og ei deling av goda som vert oppfatta både som rett og rimeleg. Velferdssamfunnet vil vi oppretthalda, men moglegheitene til å vidareutvikla våre offentlege velferdsordningar er avhengige av at det økonomiske grunnlaget for å finansiera desse ordningane er til stades.

Det seier seg sjølv at norsk økonomi vert endra ved at våre viktigaste handelspartnarar etablerer eit økonomisk samarbeidsområde, med nye spelereglar seg imellom. Her må vi og vera med.

Ein medlemskap i EU vil innebera at Noreg tek direkte del i avgjerdene om den økonomiske politikken og det økonomisk-politiske samarbeidet i Europa. Dette vil så leggja grunnlaget for at vi får stabile rammevilkår for norsk næringsliv.

Vi ser no at våre nordiske vener har vendt seg mot EU. Vi ser og at EU rekkjer handa ut til eit stadig meir omfattande samarbeid. Vi ser at EU tek initiativet til eit spanande samarbeidsopplegg i Sør-Amerika, og vi ser at EU er utviklingslanda sin viktigaste samarbeidspartnar, den største marknaden og den viktigaste bistandsgjevaren.

Det er no Noreg har moglegheit til å seia ja og rekkja ut handa til våre nordiske og europeiske vener og vera med og forma det framtidige Europa.

Peter Angelsen (Sp): Dette er et innlegg jeg gjerne skulle sett at den islandske utenriksministeren hadde lyttet til.

Et av de mest betydningsfulle områdene internasjonalt samarbeid har gitt konkrete resultater på, er den enighet som ble oppnådd i FNs Havrettskomite på 1970-tallet, som bl.a. la grunnlaget for opprettelsen av 200 mils økonomiske soner i havområdene utenfor kyststatene. Mange med meg vil nok uten forbehold understreke den store betydning det hadde for resultatet at arbeidet ble ledet av en politisk personlighet som Jens Evensen.

Havrettstraktaten var en seier i den kampen, som ikke minst Island førte an i, sammen med kystbefolkningen i Norge og mange andre land. Det var med stolthet vi i Norge fulgte den islandske kystvaktens kamp mot den engelske marine og overmakt, hvor til slutt England lot fornuften råde og gav opp.

Det har vært en lang og tung veg for Fiskeri- og Kyst-Norge å gå for å få stanset det internasjonale rovfisket og bygge opp bestandene i Barentshavet igjen. Strenge reguleringer og kvoter på brøkdeler av et normalt

fangstkvantum for det enkelte fiskefartøy har vært situasjonen både i torskefiskeriene og fisket etter sild. Dette har forståelig nok vært en meget tung økonomisk belastning for dem det har berørt, og konkurser og nedbygging i næringen har hørt til dagens orden.

Vanskelighetene med å føre en effektiv kontroll med hva utenlandske fartøy egentlig fisket i forhold til avtalte kvoter, var et vesentlig problem. Denne mangelen på kontroll var et hull i forvaltningen som de norske fiskerne og kystsamfunnene har måttet betale en høg pris for.

Etter at Russland ble et åpent samfunn, har fiskerisamarbeidet utviklet seg til et målrettet samarbeid, der tiltak for å bedre kontrollen med fisket og å hindre overfiske har stått i fremste rekke. Dette har gitt gode resultater. Mange av oss trodde faktisk at vi var ved veis ende i arbeidet med å utvikle et forvaltningsregime som gav den fulle kontroll av fisket og beskyttelse av ressursene. Det var ikke lenger mulig for noen å ta seg til rette - trodde vi.

Det er et gammelt ordtak som heter: "Du har ikke fred lenger enn naboen vil". Det har vi sannelig fått røyne i denne saken. At Island, med sin bakgrunn i arbeidet for kyststatens rettigheter og forsvar av en ansvarlig ressursforvaltning, startet videreføringen av den ressursimperialisme som England måtte gi opp på 1970-tallet, er for oss uforståelig. Det er meget skuffende at Island, av alle, som kjenner konsekvensene av hva det overfisket de forårsaker, vil få for fiskebestandene, opptrer så uansvarlig. Konsekvensene for ressursene er gitt. Fisken kan ikke forsvare seg mot denne overbeskatningen. Det blir igjen de norske og russiske fiskerne og fiskerisamfunnene som skal leve av det overskudd Barentshavet gir, som må betale. Det er heller på ingen måte en fattig nasjon som forårsaker dette - tvert om.

Det har blitt registrert med stor klarhet at det er utenriksminister Jón Baldvin Hannibalsson i den islandske regjering som sammen med kapitalkreftene rundt de islandske trålrederiene som har vært pådriver for det jeg vil karakterisere som overgrep mot ressurene og de etablerte prinsippene for en ansvarlig forvaltning.

Det er derfor med undring jeg hører den islandske utenriksministerens tale for en ansvarlig forvaltning og med bekymring om faren for nedfisking av fiskebestandne i Nord-Atlanteren. Islands opptreden i Barentshavet er faktisk en videreføring av den fiskerisituasjonen som har bidratt til å ruinere torskestammen utenfor østkysten av Canada, og det med oppkjøp av canadiske trålere, ifølge norske media. Forvaltningen av fiskeressursene i de norske havområdene vil også ta et stort tilbakeskritt ved et eventuelt norsk EU-medlemskap. Da er vi bl.a. tilbake til et svekket kontrollsystem som på 1980-tallet gav grunnlag for et betydelig overfiske. Det er uforståelig at Regjeringen ikke er i stand til å innrømme disse konsekvensene av den tiltredelsestraktat som er forhandlet fram. Ved et medlemskap i EU blir Norge tilsluttet en fiskeripolitikk som motsetter seg å gi kyststaten forvaltningsrett over fiskeressursene utenfor 200-milssonene.

Island har sluttet seg til et nordisk fiskerisamarbeidsprogram som omfatter perioden 1993-96. Målsettingen med dette samarbeidet er å bidra til

at landenes overordnede fiskeripolitiske mål skal nås. Alle de nordiske landene har som mål å verne ressursene gjennom en forsvarlig beskatning, og dette bygger også fiskeriprogrammet på. Men etter det som har skjedd, er det relevant å stille spørsmålet om Island fortsatt gjør det.

Jeg vil til slutt komme med en sterk anmodning til den islandske regjeringen om å sette en stopper for dette overgrepet mot ressursene som er startet i Barentshavet. Det vil neppe tjene Islands interesser på lengre sikt og heller ikke nordisk eller internasjonalt samarbeid å fortsette dette rovfisket.

Hans Petter Terning (representant för Ungdomens Nordiska Råd): Dikteren og president Vaclav Havel skildrer "det europeiske" dilemma i sin artikkel "En hanske er kastet":

"Tusen ganger har den ene ment å se fordeler med å underkaste seg den andre. Tusener av ganger har partene gjensidig påtvunget hverandre sin versjon av den europeiske sivilisasjon med de politiske følger det måtte få. Tusener av ganger har man søkt politisk likevekt, funnet den, forandret den og ødelagt den. Og tusen av ganger har franskmannen eller svensken, tyskeren eller tsjekkeren kunnet tenke utelukkende på seg selv, mens han allikevel fikk innflytelse på andres adferd".

Problemer som tidligere kun omfattet de enkelte nasjonalstater, er i dagens samfunn blitt internasjonale. Det finnes ikke i dag kun nasjonale miljøproblemer, nasjonal arbeidsløshet eller nasjonale sikkerhetsproblemer. Miljøproblemene, arbeidsløsheten og den felles sikkerheten kan i fremtiden kun løses innenfor overnasjonale organer. Dette er Ungdommens Nordiske Råds utgangspunkt for sitt arbeid Selv om enigheten ikke er til stede når det gjelder hvilke overnasjonale organer som best løser internasjonale problemer, er det i dag ingen ansvarlig politiker som kan overse at overnasjonale problemer må løses i overnasjonale organer.

De store politiske endringene vi har sett i Europa i de siste årene, vil uten tvil måtte få en innvirkning på det nordiske samarbeidet. Sverige og Finland har allerede vedtatt fullt EU-medlemskap, mens Norge og Åland skal ha sine avstemninger om kort tid. Denne endringen av det nordiske politiske bildet vil måtte få innvirkning på hvordan Nordisk Råd politisk og organisatorisk skal fungere i fremtiden. Nordisk Råd vil også i fremtiden være en viktig møteplass for nordiske parlamentarikere, men det vil være en illusjon å tro at ikke andre overnasjonale organer som EU i fremtiden vil bli et like viktig møtested for nordiske parlamentarikere. Det er derfor viktig at Nordisk Råd endrer seg i forhold til de endrede rammebetingelser. I fremtiden vil mange avgjørelser bli fattet i organer utenfor Nordisk Råd: Hva er Nordisk Råds plass i dette bildet?

Ungdommens Nordiske Råd mener at det nordiske samarbeidet har vist seg å fungere i praksis. Det nordiske samarbeidet har i flere forhold gått lenger enn f.eks. EU. Allerede på 1950-tallet innførte de nordiske land passfrihet,og man har gjennom flere år hatt et felles nordisk arbeidsmarked. Nylig vedtok Nordisk Råd opprettelse av felles utdannelsesmarked i

Norden. Ungdommens Nordiske Råd er opptatt av at dette felles utdanningsmarked også i praksis må fungere etter intensjonene og ikke skape barrierer mellom de nordiske land, særlig må man prioritere arbeidet med godkjenningsordningene av utdanninger fra de forskjellige nordiske land.

Danmark har siden 1972 vært medlem i EU. Dette har ikke ført til at Danmark har nedprioritert sitt engasjement i det nordiske samarbeidet. Slik forutsetter Ungdommens Nordiske Råd at Sveriges og Finlands og muligens også Norges tilslutning til EU ikke fører til at Nordisk Råd og den nordiske samarbeidet svekkes. Særlig for Grønland, Island og Færøyene er det nordiske samarbeidet svært viktig. Dette må de nordiske EU-landene også være oppmerksomme på.

Ideene om frihandel og om like vilkår og reell prissetting må virkeliggjøres. Miljøkonsevensene av produksjon, handel og destruksjon av forbrukervarer må være en del av prissettingen av varen. Ungdommens Nordiske Råd mener derfor at GATT-avtalen bør ha bindende miljøklausuler. Ved å reise dette kravet forplikter de vestlige landene seg til gjennom gaver og bistand å overføre miljøviten og teknologi til den tredje verden. Dette vil være Ungdommens Nordiske Råds bidrag til denne viktige debatten.

Norden er et symol på mangfold og demokrati. Ungdommens Nordiske Råd likestiller representasjonen fra statene og de selvstyrte områdene fra og med Ungdommens Nordiske Råds sesjon på Reykjavík. Vi arbeider samtidig med å forbedre samenes muligheter i UNR. Det er tradisjon for at UNR ved Nordisk Råds sesjon får muligheten til å delta i partigruppemøter og nasjonale delegasjonsmøter, samt ikke minst gjennom en tale til Nordisk Råds parlamentarikerforsamling. UNR mener at denne konstruksjon er et uttrykk for ekte demokrati og er et eksempel til etterfølgelse. Ungdommens Nordiske Råd ønsker Nordisk Råd fortsatt god sesjon og på gjensyn i Reykjavík.

Järvilahti (Kesk.): Herr president! När Finland och Sverige nu synes bli medlemmar i EU, innebär detta en väsentlig förändring av säkerhetspolitiken för hela Norden. De nordiska länderna kommer mer än tidigare att gemensamt sköta de säkerhetspolitiska frågorna. I praktiken innebär detta mer samarbete, gemensamma förhandlingar, gemensamma militärövningar osv.

Läget har också förändrats väsentligt. Vi kan inte längre tala om de neutrala länderna Finland och Sverige, utan vi måste tala om Finland, Sverige och Danmark - kanske också Norge - som medlemsländer av Unionen. Denna utveckling är nödvändigtvis inte enbart positiv, men när majoriteten i de enskilda länderna nu har beslutat som de gjort, måste vi se på saken utgående från detta.

Vad Finlands ställning i den nya situationen anbelangar måste jag konstatera att vid kriser och ett eventuellt krig är det Finland som blir ett krigsfält som det yttersta området av Unionen. Detta tycker vi i Finland är mycket skrämmande.

Herr president! När det gäller de andra frågorna i unionsfördraget vill jag ta upp jordbrukspolitiken och regionalpolitiken.

Finland och Sverige uppnådde ett förhandlingsresultat där de sydligaste delarna i bägge länderna hamnade utanför både jordbruksstödet och det regionalpolitiska stödet. Dessa områden kan kallas för nollstödsområden. I praktiken innebär detta att i jordbruksproduktionen startar dessa områden i konkurrenshänseende från samma startlinje med de bästa områdena i Mellaneuropa eller man kan till och med säga att de startar från ett sämre läge, eftersom CAP-stödet betalas på basen av skörden och den är lägre här i Norden än i de bästa områdena i Mellaneuropa.

Herr president! Enligt min mening bör jordbruksmyndigheterna både i Finland och Sverige så fort som möjligt ta kontakt med motsvarande myndigheter i Danmark och Norge och från och med nästa år bilda en delegation för att behandla ärenden som gäller dessa nollstödsområden. Man måste utreda hur dessa områden kan klara sig i fortsättningen i en allt hårdnande konkurrens med de mellaneuropeiska områdena. I dessa frågor får vi säkert mycket kunskap av Danmark, eftersom Danmark redan länge agerat i dessa konkurrensförhållanden. Ändå är det så, att naturförhållanden både i Danmark och Skåne i Sydsverige är mycket bättre än naturförhållanden i södra Finland. Naturen i södra Finland kan jämföras med Sydnorge och därför skall man att ta med Norge i delegationen, även om det inte går med i unionen.

Herr president! Mitt konkreta förslag går med andra ord ut på att man skulle bilda en delegation för södra Finland, södra Sverige, Danmark och södra Norge för att lägga fram förslag till åtgärder för dessa nollstödsområden i den kommande utvecklingen som medlemmar av unionen. Delegationerna bör starta sitt arbete så fort som möjligt och åstadkomma något konkret redan till nästa vår, när ny skördeperiod börjar i jordbruket. Det är också bråttom när det gäller regionalpolitiken och jag föreslår att man bildar en motsvarande delegation för regionalpolitiska nollstödsområden.

Dessa delegationer skulle väl lämpa sig för att fungera under Nordiska rådet.

Elver Jonsson (fp): Herr president! I den turbulens som råder i Norden - i Finland och Sverige efterdyningar från en folkomröstning och i Norge inledningen till slutkampanjen - vill jag framhålla den stora betydelsen av att de nordiska länderna understryker de värden som vi har gemensamma och att vi hittar de lösningar som gör det möjligt att hålla ihop och fortsätta det nordiska samarbetet både inom och utom den europeiska unionen.

Det är oerhört stimulerande att det har getts folkligt stöd för ett fullt medlemskap i Europeiska unionen i två av tre sökarländer, nämligen Finland och Sverige. Min förhoppning är att det tredje sökarlandet, Norge, i sin folkomröstning kommer till samma positiva ståndpunkt.

Från liberala utgångspunkter anser folkpartiet i Sverige att den konkreta samverkan inom EU ger en helt unik möjlighet till avspänning och

fredsskapande arbete, ekonomiska och sociala framsteg där allas rätt till arbete särskilt skall beaktas.

Ministerrådets redogörelse för planerna för det nordiska samarbetet innehåller många formuleringar om fördjupat nordiskt samarbete, som enligt ministerrådet skall ses som ett komplement och inte som ett alternativ till bredare europeiskt samarbete. Vidare säger ministerrådet att när de berörda länderna slutligt har tagit ställning till frågan om medlemskap i EU gäller det att komma fram till hur nationella och nordiska intressen kan länkas in i den europeiska processen.

I ett EU-perspektiv gäller att Norden kan bli en samlad och positiv kraft i ett större sammanhang, precis som i FN. Därför känns det så fantasilöst och ledsamt när nej-sägarna påstår att vi nordbor inte kan påverka. Tala om att ha gett upp ambitionerna!

Dessutom finns det så många tydliga nordiska spörsmål som med fördel hanteras hos oss nordbor. Vid överläggningar i dag då vi i Nordiska rådets presidium mötte de nordiska statsministrarna framkom att det nu jobbas hårt på teknisk forskning, infrastruktur m.m. på olika områden - detta för att Norden skall hänga med i utvecklingen.

Det gäller alltså hur de samlade nordiska resurserna bäst skall utnyttjas. Det ges riktlinjer för ett arbete som igångsätts omedelbart, där Nordiska rådets struktur och uppgifter klarläggs och tydliggörs.

Ministerrådet pekar också på vikten av att det interna nordiska samarbetet fortsätter och koncentreras till de frågor som är mest lämpade för de nordiska samarbetsorganen. Jag har ingen erinran mot denna ministerrådets ståndpunkt men anser att detta inte får innebära att det nordiska samarbetet bara koncentreras till enstaka och "smala" frågor som inte behandlas i ett vidare europeiskt sammahang.

Det största problemet just nu i de nordiska länderna är den höga arbetslösheten. Insatser måste där göras på både nordisk och europeisk nivå. Det är värdefullt att ministerrådet beskriver målsättningen vad gäller arbetsmarknaden genom att slå fast att den ekonomiska tillväxten är en förutsättning för fler arbetsplatser. För min egen del vill jag särskilt framhålla att avgörande är att det största antalet nya arbetsplatser måste tillskapas främst inom den privata sektorn och att ett företagsvänligt klimat skapas.

Ministerrådet gör ett försök att definiera "den nordiska identiteten" såsom baserande sig på kulturella, språkliga och historiska element samt gemensamma värderingar. Mot denna bakgrund skall man därför fortsätta satsningen på kultur och undervisning för att stärka den nordiska identiteten. Däremot talar ministerrådet inte om "den nordiska modellen", som spelat en stor roll i debatten om medlemskapet i EU. Denna modell skulle kunna beskrivas tydligare. Då handlar det inte om någon partipolitisk särart utan om många gemensamma värderingar, framsprungna ur en lång tradition av praktiskt samarbete. Vi har ett "nordiskt kitt" som håller oss samman på ett sätt som andra länder respekterar och beundrar, låt oss utveckla och förmedla detta till EU och andra länder! Norden har flera idéer som bildligt talat kan bli goda "exportprodukter".

När ett av Nordiska rådets utskott besökte EU-kommissionen i april i år påpekade man från kommissionens sida att det nordiska inflytandet redan var betydande. Det ansågs viktigt att alla nordiska länder deltog i EU inför de väntade stora besluten vid ministerkonferensen 1996. Därför hoppas jag på Norge. EU behöver ett helt och odelat Norden - och Norden behöver både EU och ett utbyggt nordiskt samarbete.

Herr president! Då vi befinner oss i Tromsö vill jag avslutningsvis peka på det nordligaste samarbete som berörs av EES-avtalet. Den ryska delen av Barentsregionen får också anknytning till EU-systemet genom avtalet mellan EU och Ryssland som slöts i juni. Den framtida utvecklingen i Ryssland är i dag omöjlig att förutse, och de kulturella skillnaderna mellan öst och väst är stora, men med Barentssamarbetet tänds ett hopp som vi alla bör understödja.

Vad världen i dag behöver är inte isolering utan samarbete för att ge alla folk och alla länder chansen till en människovärdig tillvaro.

Nordisk samarbeitsminister **Berge** (A): President! For svært mange vil et ja til EU-medlemskap være betinget av at dette er positivt også for det nordiske samarbeidet. Og svaret er ja på dette spørsmålet. Med flere nordiske land som medlemmer av EU vil det bli mer nordisk samarbeid - ikke mindre. Det pragmatiske EU-samarbeidet famner videre enn dagens nordiske samarbeid. De nordiske land vil derfor arbeide med en større felles dagsorden innenfor samme organ og med en tyngde som gir oss betydelig innflytelse over utviklingen. EU ønsker oss velkommen, og tidspunktet er nå.

Våre felles verdier kan vi videreføre i EU på en slik måte at det europeiske samarbeidet blir påvirket i positiv retning. I EU er samarbeidet et instrument for å oppnå fellesskap. Det er viktig at de nordiske land nå benytter dette instrumentet til fordel for både Europa og de nordiske land.

Moderne nordisk samarbeid er en konsekvens av nasjonalstatene, og ikke et alternativ. En nordisk visjon med eneste oppå grund avve å blokkere veien for en annen visjon - den europeiske - blir et instrument for å bevare splittelsen i Europa. Med vår historie, vår geografiske plassering og vår ideologiske forankring er dette en umulig tanke.

Forsvarerne av det nordiske som alternativ til det europeiske har ikke klart å overbevise en pragmatiker som meg hva dette alternativet har å tilby. Er man imot føderalismen på europeisk plan, er den vel også like uspiselig på det nordiske plan. Et nordisk samarbeid i forlengelsen av - og som et viktig supplement til - det europeiske vil ha både dynamikk og berettigelse, og ikke minst bred oppslutning fra alle i Norden. På sett og vis er det snakk om å utstrekke de fordeler som Danmark har hatt i mer enn 20 år som EU-medlem, også til de øvrige nordiske land.

For meg står motstanderne ikke egentlig som forkjempere for nordisk samarbeid, men bare som motstandere av EU. Man kan ha både sympati og respekt for en vilkårsløs nordisme. Men det blir et langt skritt derfra til

en fornuftig politikk om vi unnlater å ta hensyn til den bredere europeiske integrasjon.

Jeg mener ikke at EU blir bedre om bare antallet nordiske medlemmer øker. Det som trengs, er en ny politikk på flere områder, ikke minst på sysselsettingsområdet. Europa er allerede sammenvevd økonomisk. Det er ikke mulig å isolere seg fra dette faktum uten til dels betydelige kostnader for hvert enkelt land. Hvorfor forfølge en slik politikk når alle parter kan tjene på det motsatte? Ved et tettere samarbeid mellom de demokratiske krefter i Europa vil alle ha muligheter til å utvikle en felles politikk for å løse de utfordringer Europa står overfor, ikke minst når det gjelder å skaffe folk arbeid.

EU-medlemskap gir oss et instrument til å styre de internasjonale økonomiske og politiske begivenheter i langt større grad enn hva tilfellet er i dag. I Europa gir den pågående integrasjonsprosess virkemidler til å komme i inngrep med bl.a. internasjonale kapitalbevegelser, grenseoverskridende forurensninger, og å bygge freden og sikkerheten på hele det europeiske kontinent. For å trekke en parallell, åpner EU-samarbeidet for en mulighet til å løse problemer de europeiske land har felles, og som vi sammen har politisk vilje til å løse.

Med andre ord - historien om det nordiske samarbeidet i praksis, men med den viktige forskjell at det land som ønsker minst samarbeid, ikke kan bestemme samarbeidets utvikling annet enn i helt spesielle situasjoner. Det europeiske samarbeidet er en utfordring for det nordiske fordi dynamikken er forskjellig. Når vi i fellesskap - etter denne sesjonen - setter oss ned for å diskutere hvordan vi best kan møte de utfordringer det nordiske samarbeidet vil stå overfor i den nye europeiske situasjon, vil dette være et av de mest sentrale punkter. Det gjelder å finne den riktige plass for Nordisk Råd nå som tre, eller forhåpentligvis fire, nordiske land også går inn som medlemmer av EU.

Elver Jonsson övertog härefter ledningen av förhandlingarna.

Egede (Si): Hr. præsident! Vestnordens Parlamentariske Samarbejdsråd holdt møde i september i år. Mødet, der fandt sted i en god og positiv ånd, havde dog en undertone af stigende bekymring i forbindelse med den usikkerhed, de nordiske landes indtræden i EU giver anledning til i det vestnordiske område.

Vores bekymring og usikkerhed går naturligvis i høj grad på, at samarbejdet i Nordisk Råd i fremtiden kan blive domineret af Nordens rolle i Europa, og at dette kan ske på bekostning af engagementet i det vestnordiske område. Det kan frygtes, at det vil blive vanskeligere at få prioriteret områdets opå grund avver med tilstrækkelig vægt.

Der er ingen tvivl om, at det nordiske samarbejde vil få en bredere europæisk dimension, og dette har vi naturligvis stor forståelse for. Men hvis jeg kan tillade mig det som fungerende formand for Vestnordens Parla-

mentariske Samarbejdsråd, ønsker jeg at rette en appel til jer, de andre nordiske medlemmer, om ikke at lade det vestnordiske område forsvinde ud af det gode nordiske samarbejde.

Som det allerede er blevet nævnt fra Grønlands landsstyreformands side, er det også vigtigt for Norden til stadighed at huske på de meget store og enestående muligheder, der ligger i særlige nordiske relationer mod nord og vest. Både det arktiske område og de nye handelsrelationer i NAFTA er i rivende udvikling og rummer på længere sigt store potentialer for alle i Norden.

Derfor venter vi også med spænding på det forestående arbejde med omstruktureringen af det nordiske samarbejde, der skal pågå frem til sessionen i Reykjavík. Fra Grønlands side lægger vi i denne sammenhæng vægt på, at de selvstyrende områder i Norden også inddrages i dette arbejde som fuldgyldige medlemmer.

Selv om jeg på denne måde har givet udtryk for min bekymring for Vestnordens rolle, har jeg dog en klar tiltro til, at Vestnorden ikke vil blive glemt, og jeg begrunder det med de nordiske landes respekt for de små samfund og minoriteterne ude i verden. Disse holdninger bygger på et særligt, åbent menneskesyn, som kendetegner de nordiske folkeslag og også hersker blandt dem indbyrdes. Min tillid forstærkes også af den afbalancerede måde, hvorpå Danmark har håndteret Grønlands udmeldelse af det daværende EF, og den måde, vort forsatte fiskeripolitiske samarbejde med EU er blevet forvaltet på af rigsfællesskabet.

Med dette korte indlæg på dette sene tidspunkt har jeg ønsket at bringe Vestnorden lidt i erindring forud for arbejdet med omstruktureringen, der skal foregå frem til næste session.

Hjörleifur Guttormsson (Ab): I Island følger vi spændt med i, hvad der sker i de historiske afgørelser i de skandinaviske lande i forholdet til Den Europæiske Union. Island er ikke på vej ind i Unionen, uanset hvad der sker i de andre nordiske lande. For os har vi resultatet af folkeafstemningerne i Finland og Sverige, og nu venter vi på afklaringen i Norge den 28. november.

Det er kolossalt vigtigt, at der bliver et nej-flertal i Norge. Resultatet i Norge vil ikke kun blive af historisk betydning for det norske folk, men også for det nordiske samarbejde og Islands stilling i forhold til det øvrige Norden. Inden for EU vil nordisk samarbejde blive en saga blot. Formelle blokdannelser er ikke tilladt i Unionen, og de nordiske EU-lande vil blive trukket i hver sin retning efter forskellige interesser. Der vil derfor ikke findes nogen samlet nordisk stemme i Bruxelles. Skal man så resonnere efter det, som er sket i Finland og Sverige, at formelt samarbejde imellem de nordiske lande er gået tabt? Nej. Hvis Norge sammen med de vestnordiske lande står uden for EU, vil en god del af det nordiske samarbejde kunne fortsætte i den udformning, vi kender fra de sidste årtier.

I Island findes nu ikke længere flertal for at søge medlemskab af Unionen. Efter at islændingene blev bekendt med den norske medlemskabsaf-

tale - ikke mindst fiskeriaftalen - med EU, er støtten til tanken om at ansøge faldet markant. Det eneste politiske parti i Island, som propaganderer for, at Island snart skal ansøge om EU-medlemskab, er det lille og splittede socialdemokratiske parti. Formanden for dette parti, Jón Baldvin Hannibalsson, er endnu Islands udenrigsminister, og han har stillet sig solidarisk med statsministrene Gro Harlem Brundtland og Ingvar Carlsson.

Vi hørte ved starten af denne debat udenrigsminister Jón Baldvin Hannibalssons tale. Det var en mærkelig tale, en tale, som ikke reflekterer det islandske syn på spørgsmålet om EU-medlemskab, en tale, som fra start til slut var åbenbart fabrikeret som støtte for ja-siden i Norge i dens besværlige kamp på hjemmeplan. Til stor forundring for de fleste islændinge har Jón Baldvin Hannibalsson hævdet, at den norske fiskeriaftale med EU skal være god for Norge og eventuelt skulle kunne vise vej for Island i forhandlinger med EU.

Langt de fleste i Island, som kender indholdet i denne aftale, er af en helt andet mening. Den islandske statsminister, Davíð Oddsson, har for nylig flere gange udtrykt sin vurdering. Til Islands radio sagde Davíð Oddsson: "En aftale af den art, som nordmændene har fået om fiskerispørgsmålene, er elendig og er naturligvis ikke på nogen måde et brugbart dokument i vore forhandlinger med EU". Det er ikke klogt at frasige sig retten til at råde over de ressourcer, som danner livsgrundlag for fiskerbefolkningerne. Det gælder både i Island og i Norge.

Ved at gå ind for EU-medlemskab splitter de herskende kræfter de nordiske befolkninger i to lejre, ikke kun på ideologisk grundlag, men også geografisk imellem storbyer og land, imellem hovedstad og kyst, imellem nord og syd. Dette er ikke mindre alvorligt end magtoverførslen til Bruxelles. Er det denne udvikling, som befolkningerne i vore lande vil se i tiden fremover? Svaret er bestemt nej. Det virker utroligt at se, hvor langt den politiske elite i de nordiske lande med socialdemokratiske politikere hånd i hånd med højrekræfterne er kommet, langt fra de almindelige folks aspirationer og visioner.

Det norske folk har et stort ansvar i dagene fremover. Med et klart nej til Unionen vil Norge ikke kun sikre sin nationale selvstændighed, men gøre folk i hele Norden en stor tjeneste. Tromsøs befolkning, som i går marcherede i et stort fakkeltog imod at blive indlemmet i Unionen, er sammen med andre dele af Norge i offensiven.

Norge må som islændinge og andre folk på vestsiden af Nordatlanten stå værn om havområderne og ressourcerne, som udgør vort livsgrundlag. Lad os løse vore sager fredeligt, som de broderfolk vi er. Vi er stolte over nej-sidens styrke i Norge. Vi følger spændt med til afslutningen den 28. november. Da vil et norsk nej, hr. præsident, nej til Unionen, skabe historie for hele Norden.

Metsämäki (SDP): Herr president! Under den pågående EU-processen har det uttalats farhågor om det nordiska samarbetets framtid. Speciellt har EU-motståndarna målat skräckbilder om ett splittrat Norden, där Västnor-

den, Norge och Island, blir allena utanför EU-gemenskapen. Föregående talare Hjörleifur Guttormsson var inne på samma tema. Har var mycket pessimistisk inför det framtida nordiska samarbetet med de flesta nordiska länderna inne i EU och några utanför. Det finns ingen orsak till pessimism. Det nordiska samarbetet har sin givna roll och betydelse oberoende av de enskilda nordiska ländernas EU-beslut. Det har Danmarks exempel visat under de senaste tjugo åren. Danmarks EU-anslutning har inte varit till förfång för det nordiska samarbetet. Blir både Finland, Sverige och förhoppningsvis också Norge EU-medlemmar kommer, så som jag ser på saken, det nordiska samarbetet att ytterligare få ökad betydelse.

Utgångspunkten för mina tankegångar är den aktiva roll de nordiska statsministrarna har tagit i att utveckla det nordiska samarbetet. I statsministrarnas rapport, som godkändes i Bornholm i augusti 1992, konstateras bl.a. att det är genom ett samarbete med det övriga Europa som de nordiska länderna kan ta sitt ansvar och bidra till att säkra freds- och samarbetsfrågorna i Europa. Med andra ord samarbete i stället för isolation.

Vidare kan man läsa i samma rapport att redan EES-avtalet, men framför allt en djupare integation, kommer att kräva en genomgång av nordiska samarbetsformer och institutioner som är utvecklade under helt andra historiska och politiska omständigheter. Det arbetet har redan börjat och syns bl.a. i den budget som vi kommer att behandla senare under den här sessionen. I budgeten prioriteras klart det genuint nordiska eller med andra ord, kulturen, medborgarpolitiken, miljön och närområdessamarbetet.

De nordiska länderna har en lång erfarenhet av ett omfattande samarbete. T.ex. inom EU börjar man först nu uppnå resultat som det nordiska samarbetet uppnådde redan för tiotals år sedan, bl.a. den fria arbetsmarknaden och passfriheten. Om vi i Norden aktivt skall kunna ha någon påverkan på EU, bör vi kunna upprätthålla en hög standard och god kvalitet på vårt eget samarbete.

Närområdens samarbete är ett av de priorterade områdena. Det är en förhållandevis ny samarbetsform som tog fart efter de baltiska ländernas självständighet och kommunismens fall i Sovjetunionen.

Behovet och problemen är dock enorma både inom,teknologi- och miljöområdet. Det kommer att ta årtionden innan den gamla regimens försummelser är åtgärdade. För de nordiska länderna är det dock livsviktigt, eftersom en stor del av såväl luft- som vattenföroreningarna kommer ifrån dessa områden.

Det ökade närområdessamarbetet är också viktigt ur den sypunkten att på sikt kommer alla de forna öststaterna att ansöka om medlemskap i EU. Kan de nordiska länderna för sin del hjälpa till och bana väg, uppfattar jag det som en positiv sak för hela Nordens och Europas utveckling.

Herr president! Trots att utrikes- och säkerhetspolitiken har en lång tradition i det nordiska samarbetet, var ämnet länge ett tabu i Nordiska rådet. Situationen förändrades för några år sedan och i dag är dessa frågor av de mest centrala i rådets arbete. I både vår- och höstsessionen förs en ingående debatt på basen av statsministrarnas utrikes- och säkerhetspoli-

tiska redogörelse. Förändringen har utan tvekan förstärkt Nordiska rådets och parlamentarikernas roll i det nordiska samarbetet.

Inför en framtid där de flesta nordiska länderna, möjligen Island undantaget, är medlemmar i EU bör Nordiska rådets roll ytterligare utvecklas i riktning mot ett forum för utrikes- och säkerhetspolitiska diskussioner. Redan Maastrichtavtalets stipulationer, där de nordiska länderna har olika reservationer, förutsätter en bred politisk dialog mellan länderna, där också parlamentarikerna har sin givna roll.

Jette Gottlieb (EL): Hr. præsident! Nu er dette jo ikke, som man kunne tro, en norsk debat om EU - den hørte vi i går på mødet og på gaden - men det er en bred debat, en fremsynet debat om den nordiske udenrigs- og sikkerhedspolitik.

Sikkerhedspolitik opfatter vi normalt som et spørgsmål om forsvar, militæralliancer, trusler mod den nationale sikkerhed og suverænitet og lignende. Men grundliggende set drejer det sig i de fleste tilfælde om en lang række uløste sociale, økonomiske, politiske og etnisk kulturelle problemer og konflikter. Derfor drejer det sig primært om at få afskaffet årsagerne til de sociale og økonomiske livsbetingelser, som er baggrunden for den usikkerhed, som præger den globale udvikling mere og mere i disse år.

Den vestlige verdens svar på Sovjetunionens og Warszawapagtens sammenbrud burde have været en opløsning af NATO og Vestunionen og dannelsen af en helt ny sikkerhedsalliance, der omfattede hele Europa, det vil sige alle lande i NATO og Warszawapagten samt de lande i Europa, som stod uden for disse to militæralliancer.

I stedet for at begynde på en frisk, droppe de gamle forestillinger om den anden part, har NATO og Vestunionen påbegyndt en omrustning væk fra atomforsvarsstrategien henimod en mere konventionel, men til gengæld mere højteknologisk militærstrategi baseret på styrker, som skal kunne indsættes i forhold til konflikter regionalt, hvor først og fremmest vestlige interesser står på spil, hvad enten dette måtte være i Østeuropa, i Afrika eller i Mellemøsten.

Den nuværende taktik fra Europas og USA's side om en langsigtet integrering af de østeuropæiske lande i EU og NATO er efter Enhedslistens opfattelse en fejlagtig strategi. I stedet for at nedlægge NATO og sammen med *alle* de østeuropæiske lande begynde forfra og udvikle en fælles sikkerhedspolitik for *alle* europæiske lande, prøver NATO at presse de østeuropæiske lande ind i nogle politiske, økonomiske og militære former, hvor præmisserne er lagt af den vestlige verden. En integrering af f.eks. Visegradlandene vil af Rusland blive opfattet som en direkte militær inddæmning, hvor NATO og Vestunionen blot rykker grænserne tættere på det tidligere Sovjetunionen. Den frygt, som de østeuropæiske lande har over for Rusland som stormagt i området, bør ikke løses ved at knytte disse lande til NATO. Dette vil uundgåeligt af Rusland blive opfattet som NATO's inddæmning af Rusland. Dermed er Vesten i færd med at forspilde en historisk chance for at udvikle en fælles sikkerhedspolitik, som ikke hviler på

én magtbloks dominans over andre lande, og Vesten er dermed ved at påtage sig ansvaret for indledningen af en ny kold krig.

I stedet vil vi pege på en styrkelse og udvikling af CSCE som et bedre svar på de europæiske sikkerhedsproblemer. Vi mener, at den bedste sikkerhedspolitik består i afspænding, nedrustning, demokrati, konfliktforebyggelse og økonomisk og social udvikling. Derfor bør de militære alliancer NATO og også Vestunionen nedlægges og pengene bruges til en styrkelse af det forebyggende arbejde gennem CSCE i stedet for - som det nu er tilfældet - at underordne CSCE den politiske og militære dagsorden i NATO og EU.

Af samme grund håber vi heller ikke, at Norge bliver medlem af EU. Det vil efter vores opfattelse netop føre til en styrkelse af de kræfter i EU, som er de dominerende i udviklingen af NATO og Vestunionen. Vi så meget hellere et samlet neutralt og alliancefrit Norden som led i en overgangsløsning til en helt anden "sikkerhedspolitisk" organisering.

Den norske og svenske regering har med accepten af Unionen uden undtagelser gjort det sværere at omstille det sikkerhedspolitiske koncept til en nedrustningsstrategi. Vi må minde om, at Norden aldrig bliver samlet i EU. Nogle lande vil være inden for og nogle uden for, som situationen har været siden 1. januar 1973. Og halvdelen af befolkningerne i alle de nordiske lande er imod en øget integration i Unionen.

Vi tror ikke på filosofien om, at hvis flere nordiske lande går sammen ind i EU, så kan man trække EU i den rigtige retning. Vi mener tværtimod, at den rigtige udvikling går over en nedlæggelse af den nuværende europæiske union og dannelsen af regionale og overnationale fora, som det nordiske er et meget vigtigt eksempel på, og som tager forskellige økonomiske, sociale, politiske og sikkerhedsmæssige problemer op. I disse forsamlinger skal der selvfølgelig kunne vedtages - også forpligtende - beslutninger, som vedrører landene, men ud fra, at hvert enkelt lands nationale suverænitet respekteres.

I dette indlæg er jeg ikke kommet ind på EU og Vestunionens holdning og politik i forhold til den tredje verden, men den omfattende økonomiske og handelsmæssige diskriminering af den tredje verdens varer fra EU's side er jo veldokumenteret. Samtidig kræver EU og den vestlige verden som sådan fri handel og liberalisering i f.eks. Afrika, mens EU selv holder afrikanske landes landbrugsprodukter ude fra deres eget marked. En løsning af den slags økonomiske skævheder ville gøre mere til at skabe sikkerhed end de mange milliarder kroner, som Vestunionen og NATO med regeringerne i de nordiske landes velsignelse bruger på militær udrustning.

Salmén (ÅC): Herr president! Jag vill i debatten om säkerhetsfrågor framhålla att den inte enbart bör handla om säkerhetspolitik i snäv utrikes- och försvarspolitisk mening. Det är minst lika viktigt att vi också uppmärksammar de miljöpolitiska perspektiven vad gäller säkerhet och hälsa för våra länders medborgare och för vår miljö. De miljöfrågor som vi arbetar

med i de nordiska länderna och i våra närområden handlar i hög grad om säkerhet.

De mycket osäkra, ja livsfarliga, atomkraftverken i våra närområden är ett av flera skrämmande exempel på vilka riskabla verksamheter som pågår i vår närhet. Både de nordiska länderna och internationella organ har gjort stora insatser för att höja säkerheten. Trots detta är det mycket långt kvar till den säkerhetsnivå och anläggningsutformning som måste krävas. Vi vill helst stänga dessa anläggningar helt, men verkligheten är en annan. De aktuella länderna anser att de under överskådlig framtid inte kan vara utan den elkraft som anläggningarna ger. I stället för att stänga planerar de utbyggnader.

Den dubbla oljekatastrof som nyligen inträffat i Nordryssland ger ytterligare en fingervisning om den dåliga tekniska standard och det bristande underhåll på utrustning som används för miljöfarlig verksamhet. Olyckan har dessutom inträffat i ett känsligt område i arktisk miljö och kan bli långvarig och omfattande.

Miljöhoten är många och det är oftast svårt att snabbt ersätta de miljöfarliga verksamheterna med alternativ produktion. Kostnaderna för att åtgärda dessa miljöhot i våra närområden uppgår till astronomiska summor och det måste multinationella insatser till. Vi anser att en strikt prioritering av insatserna måste ske och att de också måste planeras noggrant i tiden för få bästa möjliga miljöeffekt.

Herr president! Att peka ut faror är viktigt, men avsikten med att peka ut dem är att de skall elimineras. I Östersjön har de varit utpekade ganska länge nu, men åtgärderna har till stor del uteblivit. Det kan inte längre accepteras att de internationella finansieringsinstituten inte lyckats påskynda finansieringsprocessen. De rapporter vi har fått har inte riktigt övertygat. Allt för få faror har åtgärdats i Östersjön och det är svårt att t.o.m. få igång seriösa finansieringsundersökningar. Prioritering måste alltså göras, och de högst prioriterade projekten bör få snabb behandling både finansiellt och åtgärdsmässigt.

Herr president! Jag vill sluta med att framhålla att de stora miljöproblem som uppkommit genom den omfattande militära aktiviteten, som bedrivits i våra närområden och i Arktis under det kalla kriget, den fortsätter att producera miljöhot under den pågående avvecklingen och omstruktureringen. Ett exempel är de ryska kärnvapenbestyckade och atomdrivna utbåtarna, vars skrotning sker under helt oacceptabla former. De nordiska länderna måste med kraft verka för att bekämpandet av dessa miljöhot kan ske under samma förutsättningar vad gäller effektivitet och planmässighet som civil verksamhet.

Jorunn Hageler (SV): President! Ikke en eneste av de grunnene Norge har for å si nei, er falt bort ved at Sverige og Finland har sagt ja til medlemskap i EU. Et svensk og finsk ja forandrer ikke det EU vi ikke vil ha.

Unionen blir ikke mindre union. Unionskonstruksjonen blir ikke mer demokratisk ved et svensk og finsk ja.

Den berger ikke folkestyret i Norge. Retten til å gi lover i Norge kommer ikke tilbake til Stortinget ved et svensk og finsk ja.

Det blir ikke mindre fri flyt for kapitalkreftene. Det blir ikke jevnere kår for vanlige folk her i Norge.

Alt som er galt med EU nå, og som gjør at vi sier nei, blir like galt selv om Sverige og Finland blir med i EU.

Dette vet nei-folk i Norge, men tvilerne kan kanskje føle en viss frykt når skremslene om en mur mot våre naboer settes inn for fullt i de to ukene som står foran oss.

De nordiske land vil fortsette å samarbeide, og noen tollgrense vil ikke komme. Dette er stadfestet og slått fast i medlemskapsforhandlingene - bl.a. fordi Island ikke har søkt om medlemskap.

Det nordiske samarbeidet skal fortsette selv om de nordiske land velger forskjellige forhold til EU. Det er dessuten grunn til å minne om at da Danmark gikk med i EU i 1972, ble ikke et eneste bånd til Norden brutt.

Det frivillige samarbeid mellom organisasjoner, institusjoner og partier vil fortsette og faktisk bli viktigere nå når veiene skiller lag i forhold til tilknytning til EU. De nordiske politikere og embetsfolk vil fortsette å møtes i Nordisk Råd, i Nordisk Kulturråd og i Nordisk Ministerråd.

Statsminister Gro Harlem Brundtland pleier å framstille et framtidig nordisk samarbeid i EU, slik hun ser det, ved å si at ved et firkantet bord vil Norden sitte sammen ved den ene av de fire sidene - en litt kort side, men la gå!

Hva så? har jeg lyst til å spørre. Norden kan uansett ikke utgjøre noe flertall, og viktigere enn det er spørsmålet om vi i Norden virkelig vil tale med en stemme i EU. Hvor er det vi har felles interesser?

Jeg vil nå gjenta spørsmålene jeg stilte utenriksministeren før i dag uten å få svar: Har vi felles interesser i landbrukspolitikken, i fiskeripolitikken, i forsvars- og sikkerhetspolitikken eller i olje- og energipolitikken? Som jeg sa tidligere i dag: Vil ikke danske bønder gjerne komme sterkt inn på det norske matmarkedet og bruke EUs landbruksordninger til det? Skal tro om ikke de nordiske land blir ganske så uenige i tautrekkinga om fiskekvoter? Vil Sverige og Finland ønske høye olje- og energipriser? Hva med forholdet til Vestunionen - er de nordiske landene enige der? Hva med tilslutning til Den økonomiske og monetære union?

Hva slags nordisk samarbeid innen EU har egentlig vår statsminister forespeilet oss? Da hun kom hjem fra et statsministermøte i Finland før sommeren, lovte hun nordiske EU-frokoster. Det kan sikkert være hyggelig, men når vi kommer til realpolitikken, vet vi at EU er en arena for maktkamp. Mest makt har de store. Det er bare ved å alliere seg med de store at et lite land kan ha sjanse for å vinne fram. De nordiske land vil derfor ha interesse av å alliere seg med ulike stormakter i viktige saker.

På den store konferansen om EUs framtid i 1996 er det ingenting som tyder på at Norden vil tale med en stemme i spørsmålene om Maastricht, føderalisme, parlamentets stilling, vetoretten osv. Norden vil nok stå sammen om en del viktige saker, men skille lag i minst like mange og vel så viktige saker.

Hvis det virkelig er slik at Norden har felles verdier og sosiale ideer som det er verdt å stå for, er det viktig at Norge og Island nå står utenfor EU for å fremme disse ideene. Vi kan fremme nordiske ideer i internasjonale fora i saker der våre "broderfolk" er blitt nedstemt i EU og må tie, slik det skjedde da Danmark bad Norge og Sverige om å ta opp forslag på Miljøkonferansen i Rio når det gjaldt regler for transport av radioaktivt avfall.

Riitta Saastamoinen (Kok.): Herr president! Utrikes- och säkerhetspolitiken är ett återkommande tema vid Nordiska rådets plenarförsamling. Varje gång har den tid som reserverats för debatten visat sig vara alltför kort. Det är ett bevis på att utrikes- och säkerhetspolitiken har en viktig roll också i nordiskt samarbete. I framtiden kommer dess betydelse säkert att framhävas ytterligare och samtidigt att förändras, som också Lauri Metsämäki konstaterade. Finlands, Sveriges och eventuellt också Norges EU-medlemskap är ett extra inslag i debatten. Herr president! Jag anser att det kanske vore skäl att grunda ett säkerhetsutskott vid Nordiska rådet.

Sedan Finland har beslutat bli medlem av Europeiska unionen anser vi att det är viktigt att man i Europa försöker utveckla säkerhetspolitiken så att den täcker hela världsdelen. EU har en viktig roll i detta arbete. Finland kommer att aktivt bidra till intensifieringen av EU:s utrikes- och säkerhetspolitiska samarbete.

Den finska regeringen har meddelat att Finland kommer att ansöka om observatörsstatus i WEU. Jag anser att det är rätt mål i det här skedet. Vid regeringarnas toppmöte 1996 kommer EU dock att besluta, vilken form den gemensamma säkerhets- och försvarspolitiken skall ha i framtiden. Finland har en mycket öppen inställning till de linjedragningar som görs vid mötet. Vi kommer också aktivt att bidra till genomförandet av den avtalade politiken.

Samtidigt skall vi också besluta om vår relation till Nato. Beslutet bygger naturligtvis på de beslut om europeiska säkerhetsarrangemang som fattas vid EUs toppmöte.

Enligt min mening skulle det vara viktigt att Finland och Sverige tillsammans förbereder regeringskonferensen 1996.

Finlands och hela Nordens utrikes- och säkerhetspolitik är mottaglig för ändringar. Vi skall ha en öppen inställning till kommande beslut och ingenting får uteslutas. Trots att de nordiska länderna kan fatta olika integrationsbeslut är det önskvärt, att det nordiska samarbetet också i fortsättningen fungerar som en stöttepelare för nationella lösningar som gäller utrikes- och säkerhetspolitiken.

Olof Johansson (c): Herr president! Detta anförande är till för protokollet, för dem som läser det på våra finans- och miljödepartement runt om i Norden. Liksom Olof Salmén vill jag vidga en traditionell säkerhetspolitik till en strategisk framtidspolitik.

Miljösituationen i Nordens närområden påkallar, som ni vet, stora insatser för att angripa befintliga problem och hindra att de växer eller blir än flera. Det krävs investeringar på hundratals, ja på tusentals miljarder kronor, om inte Östersjöns, Barentsregionens och de östliga närområdenas miljö skall bli än mer omänsklig och ovärdig.

Miljöinsatserna är otillräckliga i vilket perspektiv de än bedöms. Åtgärdsprogrammet för Östersjön inom Helcom framstår tyvärr i alltför stor utsträckning som en önskelista snarare än som ett handlingsprogram så länge det inte finns några resurser att använda. Insatserna för att undanröja de allvarliga radioaktiva hoten i förutvarande Sovjetunionen är så små att de knappast uppfattas som uttryck för ansvarsfull realism. Detta gäller insatserna för att nedbringa hoten från reaktorerna i Sosnovy Bor och på Kolahalvön, men även i Ignalina.

Kostnaderna för att minska miljöförstöringen också från de mest närbelägna och akuta problemkällorna är så gigantiska att det inte räcker med lokal resursmobilisering och bistånd från de nordiska länderna. Det avgörande är om vi genom nordiskt samarbete kan förmå andra stater men också Världsbanken, Europeiska utvecklingsbanken, Europeiska investeringsbanken, IFC och EU att engagera sig i Barentsregionen, Östersjön och närområdet i övrigt.

I Baltikum, Polen och Tjeckien har omvandlingen av ekonomierna och satsningarna på investeringar med väsentlig betydelse också ur miljösynpunkt kommit i gång - även om vi också här kan känna oro för takten i utvecklingen. Det verkligt allvarliga är att motsvarande utveckling inte alls tycks finnas i de nordvästra delarna av Ryssland, vars miljösituation är av primärt intresse för Norden.

Vi behöver göra mera för att bidra till länderna i Nordens närområden. Vi behöver göra mera för att bidra till att de berörda ländernas ekonomier bringas att fungera så att lokal resursmobilisering kommer till stånd i Ryssland, i Vitryssland och i Ukraina. Vi behöver göra mera gemensamt för att se till att Världsbanken, Europeiska utvecklingsbanken, Europeiska investeringsbanken etc. ger miljöinsatserna, och då i synnerhet de i Nordens närområden, högre prioritet. Om man sätter pris på miljön och räknar in miljöskador leder detta till högre prioritet. Skall vi nå resultat gäller det att Norden själv kan föregå med goda exempel.

Trots att den ekonomiska situationen i flera nordiska länder är ytterst ansträngd, måste vi för vår egen skull och för solidariteten med våra grannar vara beredda att ställa större resurser till förfogande för miljöinsatser i Nordens närområden. Att detta måste ske vid sidan av den nordiska budgeten och genom en överenskommelse om samnordisk resursmobilisering är självklart.

Jag har förväntningar på arbetet i den ad hoc-grupp som jag själv var med om att forma och som arbetar på uppdrag av såväl de nordiska finans- och ekonomiministrarna som miljöministrarna. Jag utgår från att också regeringarna i Norden och Nordiska rådet som helhet är beredda att medverka till att dessa förväntningar kan infrias.

Vi får helt enkelt inte blunda för att med dagens stora klyfta mellan å ena sidan de ytterst stora och akuta miljöproblemen i vårt närområde och å andra sidan de blygsamma miljöpolitiska insatserna skapas en alltmera riskabel situation. De som sitter på kassakistorna måste betänka att om vi inte förebygger miljöproblemen, får vi i stället bära kostnaderna för den pågående miljöförstöringen och den allt svårare reparationen. Och från ekonomisk synpunkt är det klart bättre att miljöproblemen förebyggs än att vi får bära kostnaderna som den fortgående miljöförstöringen förorsakar.

Jag utgår därför från att ingen är beredd att skygga för miljöproblemens omfattning och de ekonomiska insatser som dessa fordrar. Det gäller också fackministrar och finansministrar. Om vi inte är beredda att satsa i Norden kommer inte EU eller internationella finansinstitut att göra det heller. Det är min starka övertygelse att vi lättare når resultat i nordisk samverkan. Jag förväntar mig därför att regeringarna bidrar till att vi redan vid Reykjavíksmötet får diskutera konkreta förslag om hur de nordiska miljöinsatserna i närområdet skall kunna både effektiviseras och förstärkas.

Med detta inlägg har jag bara indirekt berört Europasamarbetet. Med dessa exempel från miljöområdet vill jag också punktera tankar om EU-samarbete som lösningen på våra nordiska miljöproblem. Det finns inga lösningar i internationell miljöpolitik utan egna insatser. Att hänvisa till att andra ingenting gör är ingen lösning. Men det är en avgörande skiljelinje mellan dem som vill använda internationellt samarbete som hävstång och dem som ofta använder andras passivitet - t.ex. i EU - som skäl för att ingenting göra. Låt Norden vara en hävstång för miljöarbetet i Europa, inte Europa en bromskloss för Norden i miljöarbetet.

Laukkanen (Kesk.): Herr president! Den utrikes- och säkerhetspolitiska arkitekturen i Europa befinner sig i ett starkt brytningsskede.

Den kanske viktigaste frågan med tanke på säkerheten i Nordeuropa är huruvida den ekonomiska och politiska utvecklingen i Ryssland kommer att fortgå gynnsamt. Alla nordiska länder och framför allt EU skall stöda denna positiva reformprocess som ju är den viktigaste garantin för säkerheten i Nordeuropa och Östersjöområdet. I detta avseende har EU:s nya nordiska medlemsländer mycket att ge Unionens säkerhets- och utrikespolitik.

I och med Finlands medlemskap uppstår för första gången en gemensam gräns mellan EU och Ryssland. Det ligger i hela det västliga Europas, EU:s och Nordens intresse att denna gräns förblir fredlig och att de nordiska länderna genom aktivt närområdessamarbete kan stöda reformprocessen i Ryssland.

Nu är det dags att börja diskutera hurudan europeisk union de nordiska länderna vill utveckla och hurudana samarbetsmöjligheter medlemskapet erbjuder för oss alla.

Målet skulle kunna vara en mera omfattande, öppen och gradvis mera djupgående europeisk union. Den skulle kunna utvidgas i riktning mot

östra Centraleuropa och ha närmare relationer till Ryssland. Unionen skulle förstärka sitt beslutsfattande och sin interna demokrati och den skulle undanröja hinder för världshandel och bygga upp en euroatlantisk säkerhetsgemenskap tillsammans med USA. Detta alternativ skulle bäst motsvara de små nordiska ländernas intressen och krav i medborgarnas Europa.

Jag antar att Norden på sikt finner en gemensam linje. De nordiska länderna bildar inte ett enhetligt block, men de skall trots allt aktivt försöka påverka utvecklingen av EU i enlighet med sina gemensamma värden.

När det gäller utrikespolitiken och EU:s relationer till omvärlden kommer vårt säruppdrag att bestå av formuleringarna av EU:s Rysslandspolitik. Intensifieringen av relationerna mellan EU och Ryssland skulle ha en positiv inverkan på Nordens och framför allt Finlands totalsäkerhet. Den bästa säkerhetspolitiken utgörs av att samarbetsbanden förstärks. Man kan säga att förtroendet var hemligheten bakom Nordens utrikespolitik då Finland bidrog till ESK-processen, Sverige visade riktningen i u-landspolitiken och Norge arbetade för fred i Mellanöstern.

Herr president! För små länder lönar det sig alltid att bevaka sina intressen genom att utveckla Europeiska unionen i riktning mot en sammanslutning av nationalstater med tillräcklig handlingskraft som tryggar säkerheten i Europa och erbjuder konkreta lösningar när det gäller massarbetslösheten, den instabila ekonomin och föroreningen av miljön. Det är denna utgångspunkt som de nordiska länderna borde ha då de diskuterar EU:s blivande utveckling.

Nordman (SFP): Herr president! Det är naturligt att folkomröstningsresultaten i Finland och Sverige i EU-frågan präglar den diskussion som vi för dessa dagar. Norrmännen avgör själva om Norge skall göra Finland och Sverige sällskap. Men ett norskt ja-beslut skulle definitivt gagna det nordiska samarbetet och i ännu högre grad underlätta samarbetet.

Jag tar för givet att den nordiska samhörigheten håller för olika vägval och att ett omfattande umgänge och samarbete med alla nordiska länder som medverkande fortsätter. Men om både Norge och Island stannar utanför EU uppstår nog en del praktiska svårigheter och hot mot den verksamhet som vi vant oss vid.

Risk för att opinioner i Finland och Sverige i sällskap med Danmark orienterar sig söderut och Norge och Island västerut mera - och mindre mot varandra än vad som är bra för Norden. De viktigaste politiska frågorna skulle skötas i EU-sammanhang i kontakterna mellan de nordiska EU-medlemmarna. Detta skall vi inte nonchalera. För det nordiska samarbetet och för oss i Finland som är övertygade om dess värde var röstningsresultatet i Sverige mycket viktigt.

Oberoende av vad som gäller fr.o.m. årsskiftet, fortsätter det nordiska samarbetet inte som hittills. Det behövs en översyn av frågor och av organisation men också om Norge föredrar att icke bli EU-medlem finns

sammanfallande intressen: Norge och Island behöver kontakten och Danmark, Sverige och Finland ser fram mot deras sällskap i EU, förr eller senare.

Det gäller att hitta verksamhetsmodellen för den nordiska hemmamarknaden och för EU/EES-marknaden. I det sammanhanget får inte förankringen hos medborgarna, organisationer, föreningar och parlamentariker glömmas bort.

Sannolikt kommer värdegemenskapen att upplevas tydligare, när våra värderingar ställs mot vad som gäller i EU. Vi behöver säkert rötter och identitetsfrämjande vaksamhet även i fortsättningen. När internationella organ, enheter och institutioner är för små i konkurrensen är nordiska lösningar en tillgång. De farhågor som finns mot EU på landsbygden och glesbygden talar för satsningar på samarbete inom regionalpolitiken och för gränsregionala satsningar. Ren självbevarelsedrift talar för fortsatt organiserat nordiskt samarbete, för mer, inte mindre.

Norden har, vill jag påstå, ett egenvärde som vi inte skall förneka. Låt oss hävda det hemma - och i Europa!

Så må även Norge komma med i vårt arbetslag, i arbetet för demokrati, sysselsättning och välstånd, för en hållbar utveckling och inte minst för freden i ett sammanväxande Europa.

Dalheim (A): President! Nordisk Råd har hatt og har som mål å videreutvikle de kvaliteter landene i Norden representerer. Økt samarbeid har på en rekke områder gitt resultater innad i Norden og også gjennom felles nordiske strategier i internasjonale sammenhenger.

Berlinmurens fall for fem år siden gav grunnlag for utenrikspolitiske nyorienteringer. Alle nordiske land ble gitt muligheten til å gå inn i et mer forpliktende europeisk samarbeid. Resultatet ble at Finland, Sverige og Norge søkte og forhandlet fram grunnlaget for medlemskap i EU. Folket i Finland og Sverige har sagt ja i sine folkeavstemninger. Det norske folk skal gi sin anbefaling om snaue to uker.

Et ja fra samtlige nordiske søkerland vil representere en endring av EU. Antall medlemsland øker, tyngdepunktet flyttes nordover og østover. De nye medlemslandene står i en økonomisk stilling og politisk tradisjon som vil legge grunnlaget for en sterk nordeuropeisk preging av EU-samarbeidet.

De nordiske lands mulighet til å påvirke utviklingen i vår del av verden tegnes forskjellig også her i Norge. Nei-siden er skeptisk til i hvilken grad Norden vil ha påvirkning på EUs beslutninger. Påvirkningen kan ifølge norsk nei-side bli større i andre internasjonale organer hvor bindende beslutninger i liten eller ingen grad fattes. Representanter for et slags annerledesland forsøker å tegne et bilde av også en annerledesverden. Jeg tar det til etterretning.

Alle vi som møter i Nordisk Råd, er tillitsvalgte. I den delen av nordisk samfunnsliv jeg representerer - arbeiderbevegelsen, fagbevegelsen - har vi bestandig kjempet for deltakelse i beslutningsprosesser som angår vår

hverdag. Vi sitter i dag ved alle de "bord" hvor beslutninger fattes nasjonalt.

Utfordringen har vært også å få innflytelse utenfor våre nasjonale grenser. Gjennom demokratiske beslutningsprosesser har arbeiderbevegelsen gitt sitt bidrag til den samfunnsmodell som preger Norden og det nordiske samarbeidet. Med de folkeavstemninger vi har bak oss, vil også de nordiske land ha 10 stemmer i Ministerrådet. Går Norge også med, vil disse nordiske land med sine ca. 24 millioner innbyggere ha 13 stemmer, altså 3 stemmer mer enn f.eks. Tyskland med sine nær 80 millioner mennesker.

De nordiske land vil på flere måter være "stormakter" i EU innen fisk, energi, treforedling og visse typer industri. På slike områder vil vi i allianse med land i EU med tilsvarende interesser kunne være med på å prege EUs utvikling på våre spesialområder. Erfaringen fra de forhandlinger som er ført fra de nordiske land om medlemskap, viser at våre land får gjennomslag.

Våre nordiske naboer tar nå ansvar for Nordens utvikling i et utvidet EU. Står Norge utenfor, blir det etter min oppfatning som å utnytte en fagbevegelses avtaler på en arbeidsplass uten å betale kontingent. Det byr meg imot.

Norges plass i Brussel er ikke utenfor de rom hvor beslutninger fattes, på lag med særinteressenes lobby. Det vil være brudd på en norsk tradisjon og et vesentlig brudd med en nordisk solidaritet.

Anna-Kaarina Louvo (Kok.): Herr president! Nordiska rådets sessioner och utrikes- och säkerhetspolitiska debatter har under de senaste åren ofta sammanfallit med stora samhälleliga förändringar.

Även vid denna session känns suset av historiens vingslag. Finlands riksdag diskuterar just nu anslutningsavtalet efter ett positivt resultat av folkomröstningen. Osäkerhet om Sveriges röstningsresultat, som senaste söndag var ett tydligt ja till EU, kan inte längre störa denna diskussion.

Sverige kommer således att ansluta sig till Europeiska unionen tillsammans med Finland, och där kan inte ens komma i fråga en sådan farsartad uppbromsning av diskussionen som en liten fundamentalisk grupp förorsakade i Finlands riksdag.

En spännande fråga också vid den här sessionen är vad folket här i Norge säger om EU-medlemskapet om ett par veckor. Jag hoppas att de säger ja - det skulle ligga i hela Nordens intresse.

Inte heller i Norge kan man längre hysa tanken om Nordens gemenskap NG, som var ett av de finländska EU-motståndarnas huvudargument.

Jag har varit med i Nordiska rådet över tio år, och av hela mitt hjärta stöder jag ett omfattande och nära nordiskt samarbete, men det kan vi ju också bedriva i EU, när vi förhoppningsvis alla är medlemmar i framtiden. Tåget har, tycker jag, redan gått förbi Nordens gemenskap i och med att Nordek-planen bröt samman år 1970.

I Nordiska rådets 40-årshistorik berättas det hur Nordek-avtalet om ett långtgående ekonomiskt samarbete mellan de nordiska länderna redan hade färdigbehandlats på våren 1970. Man bara väntade på statsministrarnas underskrifter när Finland drog sig tillbaka i sista minuten, även om entusiasmen hade varit stor. Vi vet alla varför så skedde. Finlands östra granne, dåvarande stora och mäktiga Sovjetunionen, var av annan åsikt. Därefter började Danmark och Norge förhandla om medlemskap i EEC och de övriga nordiska länderna om ett frihandelsavtal med EEC.

Intressant är att nuvarande Ryssland inte motsätter sig vår anslutning till EU, tvärtom.

Ryssland har i juni 1994 undertecknat ett omfattande avtal med EU om samarbete och partnerskap. Detta sk. Korfu-avtal är mycket mer omfattande än t.ex. de nuvarande avtalen mellan Finland och Ryssland. Det omfattar även samarbete i miljöskyddet, energiförsörjningen och i sociala frågor. Således främjar Finlands EU-medlemskap betydligt Finlands och Rysslands förhållanden både ekonomiskt och politiskt.

Samarbetet med våra närområden, som också här i rådet betonats mer och mer de senaste åren, får nu helt nya dimensioner i och med att Finland och Sverige blir medlemmar i EU. Då kan nämligen många av EU:s fonder speciellt användas för att minska de väldiga miljöproblemen i våra närområden och också för att förbättra kärnsäkerheten där.

Även Norge skulle dra nytta av ett medlemskap i EU eftersom det för landet så viktiga samarbetet i Barentsområdet skulle förbättras på ett avgörande sätt tack vare EU:s Interreg-fonder.

Herr president! Nu bör vi koncentrera alla våra krafter på att genom att agera klokt både som EU-medlemmar och med konkreta nationella åtgärder läker de sår som en del av folket har fått i folkomröstningen. Åtminstone de flesta av dessa sår som grundar sig på rationella orsaker och farhågor, såsom i Finland för jordbrukarnas del, bör kunna åtgärdas. Också i Norge är jordbrukarna mycket bekymrade för sin utkomst. Jag är övertygad om att EU-medlemskapet med tiden dock är ett bättre alternativ även för jordbruket än utanförskapet. Däremot är det svårare att påverka folk som tror att EU är uppenbarelsebokens odjur eller åtminstone en början till Antikrists rike.

Den norske författaren Thoralf Gilbrants bok "EF i politik och profeti" har delats ut till finska riksdagsledamöter. Där har han betonat att religiösa motiv var avgörande när Norge år 1972 röstade nej till EG. Jag vill framhäva att man genom religion inte borde manipulera rent praktiska saker. Det åligger de kristna att överväga vilken lösning som ger de bästa förutsättningarna för freden, rättvisan och miljövården i Europa och i hela världen.

Herr president! Jag hoppas att alla nordiska länder kan vara med om att utveckla EU allt mer i denna riktning.

Anneliese Dørum (A): President! Det er ikke med glede at vi fra nei-siden i Norge nå kan konstatere at to av våre nærmeste naboland blir medlem-

mer av Europaunionen, men det har også sine positive sider. Norges forhold til EU blir nå enda bedre når vi nå har våre venner i Sverige og Finland med der. EØS-avtalen står, om mulig, enda sterkere. Dersom den skal sies opp, må det nemlig skje ved enstemmighet. Det betyr at ett enkelt land kan blokkere et slikt vedtak. Nå har jeg liten tro på at noen er interessert i å si opp EØS-avtalen, men vi kan i hvert fall være sikre på at verken Sverige, Finland eller Danmark vil være med på det.

Det vil nå være enda viktigere at det i Norden fortsatt finnes selvstendige land som har frihet til å bevare og videreutvikle den nordiske velferdsmodellen, og som kan tale med sin egen stemme i internasjonale organisasjoner.

EU-debatten i Norge er nå inne i skremsels- og trusselfasen, slik som den vel også har vært i de andre landene osm nå har hatt avstemning. Det norske folket skal skremmes inn i EU under trussel av at ingen vil investere i landet vårt, og det hevdes at vi heller ikke vil få solgt varene våre til EU dersom vi sier nei. Til det vil jeg si at på tross av usikkerheten omkring norsk EU-medlemskap er investeringene i Fastlands-Norge store. De forventes å øke til 9% neste år. Utlendinger investerer mye i Norge, og de har stadig økt sine eierandeler i norske bedrifter, og de eier nå hele 30%. Og helt sikre kan de ikke være på at Norge vil si ja til EU. Alt derimot tyder på at Norge kommer til å si nei. Men Norge er et av Europas rikeste land og et attraktivt land å investere i.

Det hevdes også at Norge må med for å hindre at andre land kan lage regler for å holde norske varer ute. De faktiske forhold er at med unntak av visse fiskeprodukter har det ikke vært toll på norske varer med eksport til EU i mange, mange år, verken under handelsavtalen eller EØS-avtalen. Det kan heller ikke gjeninnføres toll etter GATT-avtalen. Men likevel fortsetter man å gi inntrykk av at norske bedrifter vil bli møtt med toll om det blir nei. Dette er ren desinformasjon og tøv!

De som kjenner EØS-avtalen, vet at ingenting i avtalen må endres fordi noen land går over fra EFTA til EU, og det blir ikke noe "mini"-EØS. EØS-avtalen vil omfatte nøyaktig de samme 17 landene som før, alle medlemslandene i EU og EFTA-landene minus Sveits. Men hva vil skje hvis bare Island og Norge blir igjen i EFTA - kommer vi ikke da til å overvåke oss selv, og kan EU godta det? Vi kommer ikke til å overvåke oss selv. Det er EU-kommisjonen som overvåker konkurransereglene i alle tilfeller der handelen med EU blir berørt. De har også full kontroll med statsstøttereglene. Alle EUs interesser er fullt ut ivaretatt som det er. Har EU sagt at de vil si opp avtalen med sikte på reforhandlinger? Nei, tvert imot. EUs formann har bekreftet at EØS-avtalen skal gjelde, selv om bare Island blir igjen. Det er utenkelig at EU skulle si opp avtalen. Et utvidet EU vil selge varer for over 100 milliarder kr årlig til Norge. EU har interesse av ordnede avtaleforhold med Norge og Island, akkurat som vi har interesse av det. Og hele EUs filosofi er å nedbygge handelshindrene i Europa, også med land som ikke er med i EU, for at EU skal bli sterkere i konkurransen med USA og Japan.

Rossi (Kesk.): Herr president! Utrikesminister Jón Baldvin Hannibalsson inledde debatten, och jag är den siste talaren på talarlistan. Det är mycket fint att han har lyssnat på debatten hela tiden.

Efter de positiva resultaten i folkomröstningarna i Finland och Sverige riktas blickarna naturligtvis mot Norge. Det är önskvärt att vid sidan av Österrike, Finland och Sverige också Norge blir medlem av EU, vilket i praktiken skulle innebära,att Nordens inflytande i beslutsfattandet inom EU ökade avsevärt.

De nordiska länderna kan visa, hur den nordiska modellen fungerar och i vilken grad nordiska frågor kan främjas inom EU. Det gäller i synnerhet miljöfrågor och bland annat socialpolitiska frågor och t. ex. jämlikhetsfrågor. Jag tror att Nordens konstruktiva, stabila politik kan påverka hela Europas politik i positiv riktning. De nordiska länderna har ju visat att deras samarbete fungerar t.ex. inom Förenta Nationerna. Även om EU inte kommer att godkänna block, är det naturligt att de nordiska länderna förbereder sin gemensamma politik inom Nordiska rådet. Det innebär också att Nordiska rådet kommer att få en ny roll medan Nordiska ministerrådet kommer att få konkreta uppgifter. Man kan alltså konstatera att ett större ansvar hos statsministrarna för ledningen av arbetet har träffat pricken och är precis den åtgärd som behövs då den europeiska politiken utvidgas.

Herr president! De nordiska länderna har många konkreta intressen som skall bevakas inom EU. Exempelvis vid denna session i Tromsö behandlas mitt initiativ till gemensam nordisk skogsinformation. Miljöutskottet har tagit en positiv ställning till förslaget, vilket jag hälsar med stor glädje. Det är en mycket omfattande fråga som påverkar hela Skandinavien. I dag har ju EU ännu ingen skogspolitik och därför är det naturligt att hela Norden bidrar till formuleringen av den gemensamma skogspolitiska linjen. Om Finland och Sverige hade stannat utanför EU, skulle det ha funnits en risk för att EU:s skogspolitik, som förbereds för tillfället, hade riktats mot Norden bl.a. av miljöskäl.

Herr president! Fortsatt stabilitet är det viktigaste inom säkerhetspolitiken. Jag anser att det är helt klart att Finland och Sverige stannar utanför Nato, varvid balansen i Norden inte rubbas. Däremot är det önskvärt att Finland och Sverige i fortsättnigen kan formulera en gemensam säkerhetspolitik genom observatörsstatus i Västeuropeiska unionen, WEU, eftersom vi då känner till den säkerhetspolitiska framtiden i Europa.

Den Europeiska unionen är ingen färdig gemenskap, utan den skall ständigt utvecklas. Den kräver också kritiska krafter, som kritiserar nackdelarna - utan kritik finns ingen framgång.

Udenrigsminister **Jón Baldvin Hannibalsson** (A): Hr. præsident!
Først vil jeg gerne have lov til at fremføre en korrektion. Man kunne forstå af to af de islandske repræsentantanters taler og replikker, at min redegørelse ikke på korrekt måde reflekterede den islandske regerings Europa-

politik. Det er fejlagtigt. Den islandske samlingsregerings Europa-politik er meget enkel. Den er, at ansøgning om medlemskab ikke er på denne regerings dagsorden. Men vi skal have valg i april, og spørgsmålet om medlemskab er sikkert og vist på Islands politiske dagsorden.

Hvordan kunne Island, som er så forholdsvis afhængigt af eksport til Europa-markedet, overleve uden for EU? I det tilfælde må Island håbe, at EØS-aftalen er tilstrækkelig. Men så er det mærkværdigt, at oppositionen i Island var imod EØS-aftalen, ligesom den var imod, at Island tilknyttedes EFTA, ligesom den var imod, at Island tilknyttedes NATO, som har sikret fred og stabilitet i Europa. Det var fejlagtig politik, for det er ingen Europa-politik at være imod.

Hr. præsident! Efter min vurdering kan man sammenfatte denne store og intensive diskussion i tre centrale temaer.

Det første er: "Er Norden bedre stillet inden for eller uden for EU, når det gælder at sikre fred, sikkerhed og stabilitet i Europa?"

Dernæst: "Er Norden bedre stillet inden for eller luden for EU, når det gælder at sikre økonomisk vækst, som er tilstrækkelig til at bekæmpe arbejdsløsleden og sikre det finansielle grundlag for velfærdsstaten?"

Og for det tredje: "Er nutidens små nationer hver især bedre stillet inden for konceptet national suverænitet, som man forstod det i det 19. århundrede, eller ved at dele en del af denne suverænitet i supranationale institutioner og dermed have medbestemmelsesret i de beslutninger, der afgør vore fælles skæbner?"

Efter min opfattelse kan man besvare alle disse spørgsmål med et ja. Norden er bedre stillet med hensyn til at fremme fred, stabilitet og sikkerhed i et fælles sikkerhedssystem end som enkeltstående lande.

Man citerer fakta om arbejdsløsheden i EU. Der er også stor arbejdsløshed i Finland. Der er også stor arbejdsløshed i Sverige.

Er der nogen, der realistisk tror, at vi kan bekæmpe arbejdsløsheden, skabe nye job inden for de nationale økonomier ved opbygge nye tariffer?

Har man glemt læren fra protektionismen i 1930'erne, som førte til massearbejdsløshed?

Alle de nordiske økonomier er eksportorienterede. Hvordan kan de kæmpe mod arbejdsløsheden, hvis de mister de store markeder, som to tredjedele af vor eksport går til, nemlig i Europa?

Hvordan kan vi få de investeringer, der skaber nye arbejdspladser, hvis vi isolerer os? Det er ikke et realistisk alternativ.

Til sidst spørgsmålet om suverænitet. Der er ingen stat i nutidens internationale verdensøkonomi, som er suveræn. Ikke engang De Forenede Stater. Vi er alle afhængige af verdensmarkedet, og hele verden er blevet til en lille "global village". Der er tale om en stor forandring, når det drejer sig om miljøproblemer, når det drejer sig om international finans, når det drejer sig om store virksomheder. Når det drejer sig om arbejdsmarkedet, er vi et internationalt system.

Vi må simpelt hen erkende, at i vor verdensdel er en europæisk union ved at udvikle sig som en forsamling af demokratiske stater i Europa. Det

er i overensstemmelse med de klassiske nordiske værdier, og det er, hvor Norden hører til.

Debatten förklarades härefter avslutad.

Rådet beslöt att lägga Dokument 2 (utrikes- och säkerhetspolitisk redogörelse) till handlingarna.

Mötet avslutades kl. 20.45

Protokoll

Andra mötet

Onsdagen den 16 november 1994 kl. 10.00 - 12.35

Presidenter: Geir H. Haarde (1-3), Jan P. Syse (4-14), Per Olof Håkansson (15-17)

Dagordning

1. Ändringar i saklistan

Budgetutskottets saker

2. B 144/b Ministerrådsförslag om Nordiska ministerrådets budget för 1995
   C 2 Nordiska ministerrådets redogörelse för planerna för det nordiska samarbetet 1995
   A 1068/b Medlemsförslag om ökning av den nordiska budgeten
3. A 1091/b Utskottsförslag om budgetutskottets kontrolluppgift: Offentlighetsprincipen i nordiska samarbetsorgan
4. C 9/b Nordiska rådets bokslut och revisionsberättelse 1993

Presidiets saker

5. A 1071/p Medlemsförslag om ett nordiskt program för Europafrågor
6. A 1092/p Medlemsforslag om nedsættelsen af en arbejdsgruppe vedrørende Nordisk Råds fremtidige struktur og opgaver
6. A 1076/p Medlemsforslag om styrket samarbeid over Nordsjøen

Juridiska utskottets saker

7. A 1081/j Medlemsförslag om jämnare könsfördelning av rådets förtroendeposter m.m.
8. Avskrivning av följande rekommendationer:
   10/1991/j Lagstiftning rörande skuldsanering
   16/1991/j Genomgång av Helsingforsavtalet
   17/1991/j Ändringar i Helsingforsavtalets artiklar 1 och 45
   37/1992/j Beräkningsmodell för värdering av obetalt arbete

Socialutskottets saker

9. B 145/s Ministerrådsforslag om "Program for nordisk social- og sundhedssamarbejde 1995 - 2000"

10. A 1063/s Medlemsförslag om nordiska insatser för att främja migration under ordnade former
11. Meddelande om rekommendation nr 3/1992/s angående utvidgning av den nordiska arbetsmiljökonventionen

Ekonomiska utskottets saker

12. A 1067/e Medlemsförslag om initiativ för ökad sysselsättning
13. A 1090/e Utvalgsforslag om opprettelse av et risikokapitalfond for investeringer i små- og mellomstore bedrifter i de baltiske stater

Miljöutskottets saker

14. A 1072/m Medlemsförslag om en samnordisk skogsinformation
15. Meddelande om rekommendation nr 29/1993/m angående kontroll av kärnteknisk verksamhet

    Meddelande om rekommendation nr 30/1993/m angående säkerhet, energi och miljö

    Meddelande om rekommendation nr 3/1994/m angående redovisning av kärnavfallsprodukter

Avslutning

16. Fastställande av tid och plats för nästa session
17. Sessionens avslutning

Ändringar i medlemslistan

Det meddelades att Thorbjørn Jagland lämnat sessionen och ersatts av Ragna Berget Jørgensen

Rådet beslöt att ändra medlemslistan i enlighet härmed.

1
Ändringar i saklistan

Presidenten hade föreslagit att plenarförsamligen antar saklistan för sessionen med följande ändringar,

med **tillägg** av: Medlemsforslag A 1092/p om nedsættelsen af en arbejdsgruppe vedrørende Nordisk Råds fremtidige struktur og opgaver; Meddelande om rekommendation nr 16/1991/j om genomgång av Helsingforsavtalet; Meddelande om rekommendation nr 17/1991/j om ändringar i Helsingforsavtalets artiklar 1 och 45; Meddelande om rekommendation nr 37/1992/j om beräkningsmodell för obetalt arbete;

Meddelande om rekommendation nr 29/1993/m om kontroll av kärnteknisk verksamhet; Meddelanden om rekommendation nr 30/1993/m om säkerhet, energi och miljö; Meddelande om rekommendation nr 3/1994/m om redovisning av kärnavfallsprodukter samt

med **borttagande** av: Medlemsforslag A 1074/j om dei sjølvstyrte områda sin representasjon i nordiske organ; Ministerrådsförslag B 146/j om samarbetsprogram på jämställdhetsområdet; Meddelande om rekommendation nr 26/1993/e om sysselsättning i Norden; Meddelande om rekommendation nr 10/1994/e om höjd utlåningsram för Nordiska investeringsbankens projektinvesteringslån (PIL).

Presidenten hade föreslagit att även de förslag som utsänts senare än två veckor före sessionens början kan behandlas av rådet.

Presidenten hade vidare föreslagit att utskotten bemyndigas att lägga till handlingarna sådana meddelanden som inte upptagits på saklistan för sessionen eller som inte slutbehandlas på sessionen.

Presidentens förslag *bifölls.*

Budgetutskottets saker

2

B 144/b: Ministerrådsförslag om Nordiska ministerrådets budget för 1995; C 2: Nordiska ministerrådets redogörelse för planerna för det nordiska samarbetet 1995; A 1068/b: Medlemsförslag om ökning av den nordiska budgeten

Rådet behandlade ovannämnda saker i ett sammanhang.

Budgetutskottet hade föreslagit att rådet beslutar följande:

A. Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

1. att snarast efter samtliga folkomröstningar om EU, tillsammans med Nordiska rådet, finna formerna för det nordiska samarbetet utifrån den situation som råder efter det att resultaten från samtliga folkomröstningar om EU är kända. Nordiska rådet förutsätter att förslag och idéer presenteras vid statsministrarnas redogörelse vid Nordiska rådets session i Island.

2. att, i samarbete med Nordiska rådet, snarast efter EU-folkomröstningarna föra en reell prioriteringsdiskussion utifrån den situation det nordiska samarbetet då har att verka i. Särskilt följande aspekter skall belysas:

- naturliga nordiska samarbetsområden i ett vidare internationellt perspektiv
- det nordiska samarbetets förhållande till det nationella arbetet i parlament, regeringar, myndigheter och institutioner

- kraftfull prioritering på områdena miljöpolitik, sysselsättningspolitik och Nordens närområden
- koncentration och synliggörande av samnordiska insatser
- flexibilitet, för att stärka agerandet i aktuella frågor av stor politisk vikt
- prövning av alternativa finansieringsmöjligheter
- prövning av samtliga nordiska institutioner och projekt utifrån politiska prioriteringar

3. *att* vidta/ta hänsyn till följande ändringar/påpekanden i budget 1995.

Kultur/Utbildning/Forskning
Anslagen till kulturfonden höjs med 1,0 MDKK och till utväxling av studenter från Västnorden med 0,1 MDKK. Finansiering föreslås ske i enlighet med kulturutskottets yttrande.

Miljö
Nordiska rådet önskar, i samband med de samlade presidie- och utskottsmötena i januari 1995, erhålla en redovisning av resultatet av ministerrådets arbete rörande kartläggning av miljöinsatser i närområdena och förslag till effektivare resursutnyttjande av medel för miljöåtgärder i Nordens närområden. Härvidlag förutsätts också att analys av nationella respektive samnordiska insatser ingår.

Medborgerliga rättigheter
Satsning på kompetenshöjande åtgärder inom arbetsmarknads- och arbetsmiljösektorn med 1 MDKK. Finansiering via överskottsmedel från 1993, ministerrådsreserven.

Övrigt
När det gäller Föreningarna Norden och Föreningarna Nordens Förbund vill Nordiska rådet ha en redogörelse för finansering och finansieringsformer för dessa av Nordiska ministerrådet snarast. För 1995 föreslår dock Nordiska rådet att ytterligare 0,3 MDKK beviljas till Föreningarna Nordens Förbund. Finansiering via överskottsmedel från 1993, ministerrådsreserven.

Nordiska rådet begär en redogörelse av Nordiska ministerrådet när det gäller framtida förutsättningar och finansiering för Nordisk Hagekultursenter. För 1995 föreslår dock Nordiska rådet att ytterligare 0,6 MDKK avsätts för Nordisk Hagekultursenter. Finansiering via överskottsmedel från 1993, ministerrådsreserven.

Nordiska rådet förutsätter vidare att ministerrådet, för de av rådet särskilt prioriterade områdena miljöpolitik, sysselsättningspolitik och samarbete med Nordens närområden, aktivt prövar om överförda projekt-

medel från tidigare år och överskottsmedel från 1993 kan användas för att stärka de nordiska insatserna inom dessa områden.

4. att följa den gemensamma tidplanen för Nordiska ministerrådet och Nordiska rådet nedan för utarbetandet av planer och budget 1996:

januari	Nordiska rådets samlade presidie- och utskottsmöten diskussion om riktlinjer och prioriteringar för det nordiska samarbetet framöver
februari/mars	Budgetutskottet för en dialog med samarbetsministrarna och utarbetar parlamentariska riktlinjer för direktiv till plan och budget, i samråd med rådets övriga organ. Dessa föreläggs plenarförsamlingen som rekommendation till ministerrådet vid vårsessionen, mars 1995
mars - juni	Utarbetande av förslag till planer och budget av Nordiska ministerrådet respektive Nordiska rådet
juni/juli	Förslag till planer och budget klara
augusti	Nordiska rådets fackutskott (sommarmöten) Partigruppsöverläggningar i Nordiska rådet
september	Nordiska rådets samlade presidie- och utskottsmöten
oktober	Nordiska rådets budgetutskott fastställer slutligt förslag
november	Plenarförsamlingen fattar beslut vid höstsessionen

B. *att* Nordiska rådet lägger C 2/1995 till handlingarna.

C. *att* Nordiska rådet *inte* företar sig något med anledning av medlemsförslag A 1068/b.

Peter Angelsen (Sp) (budgetutskottets talesman): Ministerrådet har, i tråd med det som tidligere er vedtatt, lagt fram for Nordisk Råd forslag til plan for det nordiske samarbeidet og budsjettet for kommende år, i et samlet dokument. Behandling av plandokumentet og budsjettet samtidig gir en bedre mulighet for utvalgene og for Rådet til å vurdere den økonomiske innsatsen og budsjettet på de ulike områdene i forhold til den mer langsiktige strategien for det nordiske samarbeidet.

I sin innledning til redegjørelsen om det nordiske samarbeidet har Ministerrådet pekt på at det nordiske samarbeidets framtid, form og innhold i stor grad kommer til å påvirkes av de nordiske landenes deltakelse i den europeiske integrasjonsprosessen ved EØS-avtalen og et eventuelt medlemskap i EU for Finland, Norge og Sverige. Ministerrådet regner videre

med at Nordisk Råd har forståelse for at det i dag ikke er mulig å legge fram langsiktige, konkrete planer. Budsjettutvalget deler Ministerrådets oppfatning på dette området. Budsjettutvalget mener det er nødvendig at Rådet og Ministerådet - snarest mulig etter folkeavstemningen - fører en reell prioriteringsdiskusjon ut fra den situasjon det nordiske samarbeidet da befinner seg i. Vi mener at følgende saker må belyses:

- Det nordiske samarbeidet sett i forhold til annet internasjonalt samarbeid og det nasjonale arbeidet i våre ulike parlamenter.
- Priotiteringer av det nordiske samarbeidet - konsentrasjon av virksomheten til naturlige nordiske spørsmål.
- Det er også nødvendig at det nordiske samarbeidet i høyere grad enn hva som er tilfellet i dag, har en fleksibel måte å arbeide på for å forsterke innsatsen i aktuelle spørsmål av stor politisk betydning som vil dukke opp.

Budsjettutvalget vil også i den sammenheng vise til de medlemsforslag om utvikling av det nordiske samarbeidet i lys av resultatet av folkeavstemningene om EU som ligger til behandling i Rådet.

Budsjettutvalget er imidlertid av den klare oppfatning at det nordiske samarbeidet er av stor positiv verdi sett i videre internasjonalt perspektiv, uansett hvilken tilknytning det enkelte nordiske land måtte få til Den europeiske union.

Den foreslåtte ramme for budsjettet for 1995 er på 706 MDKK. Dette innebærer en økning på 50 mill. kr i forhold til budsjettet for inneværende år, noe som er i tråd med den meddelelse Ministerrådet gav under sesjonen i Stockholm i mars måned. Under sesjonen i Stockholm forelå det et medlemsforslag fra Halldór Ásgrímsson om økning av det nordiske budsjettet med 40 MDKK i 1995. I behandlingen i budsjettutvalget, hvor forslaget fikk tilslutning fra et flertall, ble det samtidig presisert at denne økningen måtte anvendes i nærområdene i Baltikum og Russland. Dette medlemsforslaget ble av budsjettutvalget trukket fra behandling under Stockholmsesjonen, med bakgrunn i meddelelsen fra samarbeidsministrene, og budsjettutvalget foreslår nå i tilknytning til denne innstillingen at dette medlemsforslaget ikke tas til behandling av Rådet.

Ministerrådet foreslår i sitt budsjettforslag at økningen av budsjettet anvendes til å finansiere økt innsats på Nordens nærområder med 36 MDKK, og fortsatt satsing på kultur, utdanning og forskning med en økning på 15 mill. kr. Dermed opprettholdes den budsjettmessige innsatsen på de øvrige virksomhetene samlet sett i hovedsak på samme nivå som tidligere.

Budsjettutvalget har i forbindelse med behandlingen av budsjettet for 1995 lagt særskilt vekt på områdene miljøpolitikk, sysselsettingspolitikk og samarbeid med Nordens nærområder. Miljøproblemene kjenner ingen nasjonale grenser. Derfor er internasjonalt samarbeid i ulike former av stor betydning.

De nordiske land, med sine nærområder i Østersjø- og Barentsregionen, har felles interesse i å verne om naturen. Fra utvalgets side ser vi med tilfredshet på at Ministerrådet har satt i gang et arbeid med å effektivisere miljøtiltakene i nevnte nærområder.

Når en skal vurdere den samlede økonomiske innsatsen over de nordiske budsjettene for kommende år, kan det være av interesse å nevne at i tillegg til den ordinære budsjettramme på 706 MDKK har Ministerrådet tatt til disposisjon 18 mill. kr, som er overskudd fra 1993. Til dette kommer også prosjektmidler fra 1994 som overføres til neste år. Tallene for størrelsen på overføringen er selvfølgelig ikke helt klare på dette tidspunkt, men erfaringsmessig kan man regne med at ca. 150 mill. kr er ubenyttet i inneværende budsjettår. Størstedelen av disse midlene er disponert til pågående prosjekt eller prosjekt som er planlagt. En mindre del, som etter ministerrådssekretariatets beregning vil være på ca. 7 MDKK ved utgangen av 1994, vil sannsynligvis ved inngangen til 1995 ikke være disponert til noe prosjekt.

Etter budsjettutvalgets mening bør disse midlene kunne prioriteres til prosjekter eller satsinger innenfor særskilt aktuelle og høyt prioriterte områder, som miljøpolitikk, sysselsettingspolitikk og samarbeid med Nordens nærområder. Det er også et ønske fra budsjettutvalget at Rådet kunne få reell innflytelse på anvendelsen av slike midler ved kommende budsjettbehandlinger.

Budsjettutvalget har i tråd med den myndighet Rådet er gitt, foreslått en del endringer budsjettet. I sum er det som er foreslått, en liten del av det samlede budsjett. Budsjettutvalget har sluttet seg til kulturutvalgets forslag til endringer innenfor dette utvalgets budsjettområde, som samlet utgjør ca. 1,1 MDKK. Dette dekkes inn ved omprioriteringen innenfor nevnte utvalgs eget budsjettområde.

Videre foreslås bevilgninger på til sammen 1,9 MDKK som dekkes inn over ministerrådsreserven på 7 MDKK. Bevilgningen på 1 mill. kr til satsing på kompetansefremmende tiltak innenfor arbeidsmarkeds-og arbeidsmiljøsektoren er også prioritert av sosialutvalget.

Når det gjelder forslagene om bevilgningene til Foreningen Nordens Forbund og Nordisk Hagekultursenter, har budsjettutvalget knyttet noen premisser. Jeg vil i tilknytning til disse understreke utvalgets ønske om en avklaring av fremtidig finansiering og spesielt videreføringen av Hagekultursenteret som felles-nordisk prosjekt.

Budsjettutvalget har hatt som utgangspunkt ved behandlingen av 1995-budsjettet å få til et godt og konstruktivt samarbeid både med samarbeidsministrene og ministerrådssekretariatet. Det har også vært vårt mål å gi rom for behandling av budsjettet i partigruppene og i fagutvalgene med sikte på å foreta priorieringer ut fra velfunderte politiske begrunnelser. Jeg håper den erfaring vi har høstet ved behandlingen av dette budsjettet, skal komme til nytte når Rådet til neste år skal starte på en ny behandling av budsjettet og planene for det nordiske samarbeid for 1996.

Budsjettutvalget har satt opp en tidsplan for behandling av plan og budsjett for 1996 som vi ber Rådet om å slutte seg til, og at Rådet anbefaler Nordisk Ministerråd å følge den i sin framdrift av budsjettprosessen for neste år.

Jeg vil med dette få anbefale Rådet å slutte seg til budsjettutvalgets enstemmige innstilling.

Nordisk samarbetsminister **Sighvatur Björgvinsson** (A) (ministerrådets talesman): Herr president! Ministerrådets budgetförslag för 1995 uppgår till 706 MDKK. Det innebär en realökning på 8%. Därutöver blir 17,7 MDKK, som är överskottsmedel från år 1993, disponibla under år 1995. En motsvarande höjning på den nordiska budgeten har vi inte sett på många år. Denna ökning skall ses som en signal för att det finns en önskan om ett fortsatt aktivt samarbete i Norden.

Budgetförslaget och verksamhetsplanen för 1995 återspeglar den politiska prioritet som ministerrådet ger den verksamhet som syftar till att bevara och stärka vår nordiska kulturella gemenskap samt till samarbetet med Nordens närområden. Som en budgetmässig konsekvens avspeglas detta i en fortsatt förstärkning av samarbetet på kultur-, utbildnings- och forskningsområdena - en förstärkning som kommer att fortsätta även för 1996 års budget i överensstämmelse med statsministrarnas beslut från 1992.

Närområdessamarbetet har tillkommit som högt prioriterat område med ökning av sin andel i budgeten från 2,1 % 1994 till 7,1% 1995.

Den nordiska budgeten är inte stor i jämförelse med de nationella, och därför vill jag betona att den samnordiska budgeten framför allt skall användas som en startmotor och incitament som genererar finansiering från annat håll och som markerar den samnordiska nyttan i olika projekt och verksamheter. Det finns också anledning att understryka att mycket av det nordiska samarbetet genomförs utan stora ekonomiska resurser eller med nationell tilläggsfinansiering.

Vidare finns det anledning att rikta uppmärksamheten mot att i 1995 års budget har flexibiliteten ytterligare ökat genom att de fasta institutionsanslagen minskat, liksom att kostnaderna för ministerrådssekretariatet sjunkit kraftigt på senare år. Dessa förändringar ökar avsevärt andelen projektmedel för den nordiska verksamheten, som i 1995 års samnordiska budget uppgår till ca 58%.

Nordiska ministerrådets budgetreform - kontraktstyrningen - vidareförs under 1995 så att i stort sett alla institutioner och institutionsliknande projekt kommer att omfattas av den. Kontraktstyrning har visat goda resultat sedan den initiala försöksverksamheten kom i gång 1991. Rätt bedriven kontraktsstyrning är ett effektivt medel för att förbättra både kvalitet och produktivitet i det nordiska samarbetet. Nu när grunden är lagd kommer fortsatt kontraktsstyrning att ge goda resultat de närmaste åren. Men kontraktsstyrning bör alltid baseras på en politisk bedömning av den gemensamma nordiska nyttan. Och i det perspektivet blir inte våra nordiska institutioner överflödiga i den europeiska integrationsutvecklingen.

Det är också skäl att betona att nordiskt samarbete är mycket mera än enbart harmonisering av lagstiftning och regelverk, varför ett fördjupat nordiskt samarbete skall ses som ett komplement och inte som ett alternativ till ett bredare europeiskt samarbete.

Även om det nordiska samarbetet påverkas av EU är det klart att det fortsättningsvis finns en rad spörsmål som bäst tas till vara inom den nordiska kretsen. Inte minst inom sektorerna kultur och utbildning/forskning bör fortsatta satsningar göras. Jag vill också i detta sammanhang peka på behovet av insatser till förmån för det arktiska området och Västnorden.

De nordiska länderna är för tillfället mitt uppe i en europeisk integrationsprocess, som pågått under hela 90-talet. Inom Nordiska ministerrådet har en rad reformer genomförts för att det nordiska samarbetet skall motsvara de behov som den omkringliggande verkligheten ställer på samarbetet. Det reformarbete som vi kommer att igångsättas snart efter folkomröstningarna är därför inte annat än ett nytt steg i en pågående process.

Ett fortlöpande arbete pågår i ministerrådet för att det nordiska politiska samarbetet och den nordiska samarbetsapparaten på bästa sätt skall tjäna de fem ländernas och de tre självstyrande områdenas intressen. I och med ett utvidgat nordiskt deltagande i EU bör en systematisk värdering av det nordiska samarbetet göras. Sektor för sektor bör analyseras; hur kan det nordiska samarbetet och den samarbetsapparat som byggts upp på bästa sätt tillgodose de nya behov som ett utvidgat nordiskt EU-medlemskap för med sig för Norden. En sådan analys bör ta sin utgångspunkt i att grundförutsättningarna för nordiskt samarbete består och att Norden förblir en väl sammansvetsad region med en enhetlig kultur och en betydande språklig samhörighet, en region som av många andra länder betraktas som en naturlig enhet. I regionernas Europa står Norden stark tack vare de långa och djupa samarbetstraditionerna och de resultat detta uppnått.

För att ta till vara och utveckla ett nordiskt mervärde i det europeiska samarbetet är det av betydelse att det finns nordiska fora inom vilka både aktuella och mera långsiktiga europeiska spörsmål kan dryftas. Inom vissa områden har Norden utan tvivel gått i spetsen för en europeisk och internationell utveckling. Ministerrådet anser det därför vara av yttersta vikt att sektorer såsom miljö, konsumentpolitik, regionalpolitik, jämställdhet, arbetsmiljö och socialpolitik erbjuds nordiska fora för att fortsättningsvis kunna utveckla en samnordisk syn med tanke på det vidare europeiska samarbetet.

Herr president! Till slut vill jag uttrycka förhoppningen att vi får en konstruktiv dialog här i dag om det budgetförslag och plandokument som nu framlagts för rådet - en diskussion som tillsammans med rådets rekommendation om budgetförslaget kommer att ligga till grund för ministerrådets beslut om 1995 års budget.

Metsämäki (SDP) (socialdemokratiska gruppens talesman): Herr president! Den budget som vi nu behandlar är den andra sedan rådets budgetmakt vidgades genom att Helsingforsavtalet ändrades 1993. Nordiska rådet har inte hela makten eftersom ministerrådet bestämmer ramarna, men inom ramarna är det vår uppgift att fastställa prioriteringar för hur satsningarna på nordiskt samarbete skall göras.

Det har framförts synpunkter att den nordiska budgeten är för liten, att det handlar om så små resurser att det egentligen inte finns någon anledning att ägna tid och kraft åt diskussioner om den. Men man kan omvänt säga att det faktum att budgeten är liten gör det ännu mera angeläget att göra ingående och noggranna bedömningar och prioriteringar av vilken verksamhet vi skall bedriva och hur vi prioriterar de ytterst små begränsade medlen. Detta kräver en ingående granskning av alla institutioner och projekt i det nordiska samarbetet för att vi skall kunna avgöra vilka som med fog kan sägas ha en klar "nordisk indentitet" och som bäst kan uppfylla gemensamma mål i en gemensam nordisk verksamhet.

Förra året hade vi vissa bekymmer i budgetutskottet att komma överens med alla fackutskotten. I år har vi haft en litet besvärligare sits internt i budgetutskottet och enigheten nåddes efter en utmattningstaktik, men vi är som sagt eniga.

Det är skäl att påpeka att i framtiden bör utskottet lägga vikt vid att alla förslag som behandlas skall vara välmotiverade och dokumenterade. Detta gäller självfallet förslag som ministerrådet lägger fram, men det måste också gälla förslag som presenteras av rådets utskott eller enskilda medlemmar i budgetutskottet.

Det förslag som budgetutskottet lägger fram innebär att vi med några smärre justeringar ställer oss bakom samarbetsministrarnas förslag. Från socialdemokratiskt håll vill vi starkt understryka nödvändigheten av att ministerrådet och de nordiska regeringarna följer rekommendationerna om satsningar på gemensamma åtgärder för bättre miljö, ökad sysselsättning och samarbetet med Nordens närområden.

Herr president! Det faktum att nära en fjärdedel av budgeten, och det är ungefär 150 MDKK, inte tas i anspråk under det år som budgeten avser är högst otillfredsställande. Om en sektor t.ex. har 20 miljoner överförda från föregående år finns det anledning att överväga neddragning av i övrigt motiverade budgetmedel. Vid prioriteringar av hur budgetmedlen skall användas måste vi i framtiden väga in de medel som överförts från tidigare år.

I budgetutskottet har vi diskuterat tidsplan för utarbetande av planer och budget för 1996. Om vårt förslag accepteras och följs av ministerrådet bör vi ha goda möjligheter till en givande dialog mellan rådet och ministerrådet. Särskilt viktigt är att ministerrådet under verksamhetsåret hållet budgetutskottet à jour med föregående års bokslut, överförande av projektmedel och bokslutsprognoser för innevarande år. Vi vill också kraftigt understryka att parlamentarikerna i god tid måste få nödvändigt underlag för sina budgetprioriteringar.

Budgetutskottet har också i sitt arbete med budgetprioriteringar helt naturligt haft anledning att dryfta behovet av förändringar av innehåll och former för det nordiska samarbetet när flera länder än Danmark kommer att vara medlemmar i EU. En sådan översyn måste bl.a. belysa vilka områden som är mest naturliga nordiska samarbetsområden och hur det nordiska samarbetet skall förankras och följas upp i de nationella parlamen-

ten. Jag uppfattar att våra synpunkter i detta avseende sammanfaller med de förslag som presidiet lagt.

Herr president! Från socialdemokratisk sida vill jag gärna understryka att det nordiska samarbetet kommer att vara minst lika viktigt i framtiden när flera, kanske alla, nordiska länder är medlemmar i EU. Även i fortsättningen kommer förutsättningarna för ett välfungerande samarbete att vara vår förmåga att formulera och precisera våra samarbetsuppgifter och vår beredskap att prioritera inom de tillgängliga resurserna.

Järvilahti (Kesk.) (mittengruppens talesman): Herr president! Mittengruppen är nöjd med budgeten för 1995. Budgetramen har ökats med 50 MDKK från innevarande år och i budgeten läggs en stor vikt vid nysatsning på Nordens närområden och på miljö och sysselsättning. Mittengruppen är glad över att ministerrådet med denna budgetökning visar vilja att förstärka det nordiska samarbetet.

Naturligtvis har vi under den senaste tiden varit i en situation där vi skall vänta och se resultatet av folkomröstningarna om medlemskap i EU. Självfallet har denna situation påverkat arbetet i rådet. Nu står flera viktiga reformer inför dörren. Nordiska rådet skall ensamt och tillsammans med Nordiska ministerrådet staka ut den framtida strukturen i ett förstärkt samarbete.

Herr president! Den största ändringen i budgeten för det kommande året är den starka satsningen på närområden, med 50 MDKK. Med detta belopp kan vi lägga grunden till ett gott samarbete både när det gäller utveckling av demokrati, stipendieordningar, kultursamarbete och andra viktiga områden. Men det är också klart att vi med detta inte kan lösa de allvarliga miljöproblemen i Östersjön och på Nordkalotten. Också nationella och europeiska pengar behövs. Vi ser oljehotet i norr, vi ser hot som förorsakas både av rostiga rör i Rysslands nordvästliga delar och av tankfartyg längs den norska kusten. Vi ser risker med kärnkraftsanläggningar och förorenande industrier. Nordiska rådet måste få mera pengar för att kunna ta itu med dessa problem på allvar. Vi kan i längden inte bara använda en anspråkslös nordisk budget för att sända signaler till nordiska regeringar och Europa. Vi bör prioritera den nordiska budgeten så, att vi kan börja lösa dessa problem också med egna krafter. Budgetökningen i år bör vi se bara som det första viktiga steget.

Hela det arktiska området från Canada till östra Ryssland måste tas med i ett nära och förpliktande arktiskt samarbete. Det är viktigt att fortsätta planläggningen av den arktiska konferensen 1995 eller i början av 1996 i syfte att lösa problem som gäller resursförvaltning, miljö, handelssamarbete och kommunikationer i detta enorma område.

Herr president! Trots den så berömda staden mitt i Belgien bör det finnas plats för gemensamma nordiska insatser. Under loppet av de första månaderna måste rådet finna de bästa samarbetsformerna för att säkra samnordiska intressen i unionen och till och från unionen. Vi skall se till att

arbetet säkrar också de länders och självstyrda områdens intressen som vill stanna utanför EU.

På mittengruppens vägnar vill jag också uttrycka min glädje över att det fanns plats för en liten men viktig ökning av de anslag som beviljats till arbetet i Föreningarna Nordens Förbund.

Árni M. Mathiesen (Sj) (konservativa gruppens talesman): Hr. præsident! Den konservative gruppe er stort set tilfreds med budgettet for 1995.

Budgettet bærer dog præg af - men vel forståeligt nok - at det har været svært at lægge langsigtede planer for, hvilke arbejdsområder der i særlig grad skal præge det nordiske samarbejde i fremtiden, ikke mindst set i forhold til den europæiske integration, som uanset folkeafstemningernes resultater er en realitet.

Derfor er der heller ikke lagt retningslinier for de kommende års budgetter og prioriteringer. I budgetoplægget er der opregnet de prioriteringsområder, som statsministrene har lagt til grund for budgettets udarbejdelse.

I alt er der som bekendt tale om otte hovedområder. Den konservative gruppe har fra starten tilsluttet sig hovedsatsningen på kultur-, forsknings- og uddannelsesområdet. Det er en overordentlig vigtig satsning at understøtte det nordiske kulturfællesskab og vores fælles identitet - ikke mindst set i lyset af den øgede Europa-integration, vi oplever i disse år.

Men når man har besluttet, at halvdelen af budgettet skal anvendes til disse uhyre vigtige områder, finder vi det uhensigtsmæssigt, at man så samtidig spreder de resterende midler på mange andre satsningsområder. Det er vigtigt, at nordisk samarbejde og nordiske satsninger har vægt og betydning, hvilket ikke vil være tilfældet, hvis man ikke prioriterer og dermed anvender pengene til for mange aktiviteter og projekter.

Den konservative gruppe er således af den opfattelse, at bemærkningerne fra rådets side om, at man i vid udstrækning skal indskrænke satsningerne til miljø, beskæftigelse og nærområderne, er meget tungtvejende og bør søges fulgt i videst mulig udstrækning ved udarbejdelsen af kommende års budgetter.

Nu er det lykkedes at skabe bred enighed om et budget med mange satsninger, med såvel nye projekter som med etablerede projekter, der føres videre. Vi skal ikke lægge skjul på, at den udvidede satsning på udbygning af samarbejdet med - og i - nærområderne er af uhyre stor betydning for den konservative gruppe. Det er også med henvisning til denne prioritering, at den konservative gruppe har fundet statsministrenes beslutning om udvidelse af budgettet med 50 MDKK acceptabel.

Under forårssessionen i Stockholm drøftedes det, hvorvidt rådet skulle anmode om større bevillinger fra statsministrene, uanset at man på det pågældende tidspunkt ikke kendte til, hvilke rammer rådet ville få stillet til rådighed. Det er således med stor tilfredshed, at vi i den konservative gruppe i den anledning har kunnet notere os, at vores bemærkninger om,

at netop nærområderne burde være målet for eventuelle øgede bevillinger, er blevet fulgt.

Med henblik på spørgsmålet om, hvordan budgetproceduren samt prioriteringerne i fremtiden skal søges udarbejdet, vil jeg ikke undlade at pege på betydningen af, at det udvalgsarbejde, som senere i dag er genstand for Nordisk Råds behandling, gennemføres. Jeg skal heller ikke undlade også ved denne lejlighed at nævne den betydning og vægt, den konservative gruppe tillægger partigruppernes arbejde med prioriteringerne af de nordiske midler, herunder at budgetarbejdet bør foregå på et mere overordnet politisk plan, end det til tider opleves i dag. Vi tilslutter os derfor den budgetprocedure, som der lægges op til.

For at de politiske prioriteringer i det fremtidige arbejde skal være mulige, tilslutter vi os ligeledes Budgetudvalgets bemærkninger om, at der ikke bør tegnes nye kontrakter med institutioner længere end til og med budgetåret 1995.

Det må ligeledes være en af de fornemste opgaver for det nordiske samarbejde at sikre, at de midler, der kanaliseres til det nordiske samarbejde via Nordisk Råd, anvendes så effektivt som muligt. Vi skal derfor sikre, at der kommer til at finde en reel prøvning sted af samtlige nordiske institutioner og projekter, så vi undgår dobbeltarbejde og sikrer fleksibilitet i det videre nordiske samarbejde.

De bemærkninger, jeg her er kommet med, bærer - som indledningsvis sagt - præg af, at vi i den konservative gruppe finder budgettet for 1995 tilfredsstillende i den givne situation. Der er stort set tale om nogle mindre omposteringer på budgettet, men vigtigst for os er, at de overordnede principielle bemærkninger, som jeg her kort har skitseret, vedtages.

Den konservative gruppe kan med disse bemærkninger tiltræde forslaget.

Hjörleifur Guttormsson (Ab) (vänstersocialistiska gruppens talesman): Hr. præsident! Den venstresocialistiske gruppe er tilfreds med forhøjelsen af 1995-budgettet på 50 MDKK og går ud fra, at forhøjelsen lægger rammen for det fremtidige budget. Den venstresocialistiske gruppe er også tilfreds med, at der lægges op til en forøget satsning på Nordens nærområder. Det må imidlertid bemærkes, at nærområderne næsten udelukkende er defineret som Nordens østlige nærområder. I de fremtidige budgetter bør der også afsættes midler til satsning på Vestnorden, ikke mindst for at kunne løse eksisterende og fremtidige miljøproblemer i f.eks. Nordsøen og de arktiske områder.

Den venstresocialistiske gruppe er tilfreds med, at Rådet nu har fået et vist budgetansvar og dermed muligheder for at kunne foretage omprioriteringer i budgettet. I fremtiden må Rådets budgetansvar imidlertid styrkes, og ikke mindst må partigrupperne i højere grad trækkes ind i budgetarbejdet på et tidligere tidspunkt. Dersom Rådets budgetansvar skal være reelt, må Ministerrådet i højere grad end i dag lytte til de signaler, som Rådet giver.

Noget af det, som har gjort Rådets budgetarbejde vanskeligt, er, at vigtige papirer fremlægges for sent, og desuden - og det er vigtigere - mangler Ministerrådets fremlagte budgetforslag for 1995 en konkretisering af sagsområderne. Dermed bliver det vanskeligere at se ud af budgetforslaget, hvilke prioriteringer som rent faktisk ligger til grund, og Rådets muligheder for at foreslå omprioriteringer er derfor svækkede.

De vigtigste politiske udfordringer, som de nordiske lande står over for, er knyttet til beskæftigelsen og miljøet. Dette afspejles også i budgetpapirerne, men ikke i budgettallene.

I indeværende år har Rådet viet den store arbejdsledighed i Norden stor opmærksomhed, og en række tiltag for at øge beskæftigelsen har været behandlet i Rådet. Desuden har Rådet arrangeret sin egen beskæftigelseskonkurrence, hvor problemerne blev grundigt belyst. Man skulle derfor tro, at Ministerrådet ville følge op ved at afsætte midler til at skabe øget beskæftigelse, men det er desværre ikke tilfældet. Det ser derfor ud, som om det kun er i festtaler eller i propagandaindlæg i EU-debatten, at regeringerne taler for øget beskæftigelse, men altså ikke når det drejer sig om konkret opfølgning i form af øgede bevillinger.

Regeringerne hævder, at beskæftigelsen vil blive øget, når de enkelte nordiske lande er blevet EU-medlemmer. Hvordan og hvornår dette vil ske, har vi imidlertid kun hørt lidet om. Endvidere hævder regeringerne hele tiden, at Norden skal med i EU for at påvirke udviklingen. Dersom regeringerne selv troede på deres "ind for at påvirke-argument", skulle man måske tro, at at man var villig til at afsætte midler for at øge beskæftigelsen, så man kunne præsentere EU-systemet for nogle gode eksempler. Men de nordiske regeringer vælger i dete tilfælde hellere at tro på, at EU skal løse problemerne, og den venstresocialistiske gruppe kan vanskeligt godtage denne defensive holdning. Vi mener, der må afsættes midler på det nordiske budget, så man viser, at man er villig til at gøre noget ved problemet.

I budgetpapirerne hedder det endvidere, at miljøet har status som ét af syv nordiske satsningsområder. Den venstresocialistiske gruppe er derfor skuffet over, at dette ikke følges op i praksis med øgede bevillinger til det nordiske miljøarbejde, og der er grund til at spørge, om Ministerrådet mener det alvorligt, når det hævdes, at miljøet er blandt de højest prioriterede områder. Den venstresocialistiske gruppe er derfor tilfreds med, at Budgetudvalget i sin betænkning understreger behovet for en kraftig prioritering af både beskæftigelsespolitikken og miljøpolitikken. Den venstresocialistiske gruppe mener, at dette må komme til udtryk allerede på 1995-budgettet, og samtidig vil vi understrege, at nordiske midler alene ikke er nok, men at man må følge op med øgede bevillinger på nationalt niveau.

Miljøproblemerne i Norden og i Nordens nærområder er måske den største politiske udfordring, vi står over for. Her ligger måske også den bedste mulighed for at skabe øget beskæftigelse, nemlig ved forøget satsning på miljøarbejdspladser. Jeg nævner i denne forbindelse, at det norske "Fremtiden i Våre Hender" i år har udgivet en rapport, som viser, at be-

skæftigelsen i Norge kan øges med 80 000 årsværk gennem øget satsning på miljøet.

Nogle af de største miljøproblemer i Norden og Nordens nærområder er knyttet til forholdene i Arktis, bl.a. i form af giftudslip og kernefysisk forurening. Den venstresocialistiske gruppe indleverede i fjor to medlemsforslag vedrørende problemerne i Arktis, og bl.a. på baggrund af disse forslag vedtog Nordisk Råd på sessionen i Stockholm at styrke samarbejdet i Arktis med henblik på at løse miljøproblemerne i det arktiske område. På baggrund af dette finder den venstresocialistiske gruppe det mærkeligt, at der i budgetforslaget for 1995 ikke er afsat særskilte midler til løsning af disse problemer.

På baggrund heraf vil den venstresocialistiske gruppe foreslå, at der på 1995-budgettet overføres midler fra Ministerrådets reserver til følgende formål:

- 5 MDKK overføres til "samarbejde om at løse miljøproblemerne i Arktis",
- Der overføres midler til øget miljøindsats på Kola, anslået 15 MDKK,
- Der afsættes midler til igangsætning af et FoU-projekt med tanke på at fremskaffe nye, rene energiformer og herunder skabe nye arbejdspladser,
- Der foretages en omdisponering, som giver mulighed for en øget bevilling på 1,5 MDKK til ligestilling,
- Der øremærkes nogle af de midler, som er afsat til "Nordens Nærområder", til kontaktudveksling mellem Baltikum og Norden.

Disse forslag er formelt fremsendt til Budgetudvalget, som ikke har taget stilling til dem. Den venstresocialistiske gruppe er ikke repræsenteret i Budgetudvalget. Vi ønsker derfor, at vore forslag kommer til behandling her i Rådet og kommer til afstemning.

Nordisk samarbejdsminister **Marianne Jelved** (RV): Hr. præsident! Nordisk Ministerråds budget for 1995 afspejler jo et ønske om bevidst nyorientering af det nordiske samarbejde i lyset af den internationale udvikling. Budgetrammen er udvidet med 50 MDKK til en totalramme på 706 MDKK., og det er sket med henblik på at styrke samarbejdet med Nordens nærområder. Linjen fra statsministrenes nyvurdering af det nordiske samarbejde i 1991-92 om koncentration af samarbejdet dels på kerneområderne kultur, uddannelse og forskning, dels på et antal satsningsområder er fulgt op.

Jeg vil ikke gå ind i en nærmere kommentar af dele af budgettet, men bruge min taletid på at sige noget om budgetproceduren og samarbejdet mellem Rådet og ministrene.

For anden gang skal budgettet vedtages i det, jeg forstår som et forbedret samspil mellem regeringerne og parlamentarikerne. Ministerrådet har fremlagt sit budgetforslag, fra parlamentarikerside foreligger der en betænkning, som foreslår visse omprioriteringer, men som holder fast i hovedlinjerne i budgetforslaget.

Det er den danske regerings principielle synspunkt, at Ministerrådet efter vedtagelsen af den nye Helsingforsaftale bør tage Rådets indstilling om omprioritering til efterretning, såfremt summen af omprioriteringerne er 0. Derfor mener jeg også, at det forslag, der her foreligger, bør følges op af Ministerrådet, og det til trods for at det er et forslag, som jeg ikke selv ville have støttet, hvis jeg havde været medlem af Budgetudvalget; men det kommer ikke sagen ved.

Sammen med de konkrete omprioriteringsforslag er der også i betænkningen forslag om, at der indledes en reel prioriteringsdiskussion i samarbejdet mellem Rådet og Ministerrådet. Jeg kan fuldt ud tilslutte mig de kriterier, der skitseres som udgangspunkt for denne diskussion. Det er vigtigt, at det nordiske budget anvendes fleksibelt og kraftfuldt på fællesnordiske aktiviteter, der har politisk prioritet. Det er også vigtigt, at man i hvert enkelt tilfælde undersøger de alternative finansieringsmuligheder, inden det bliver besluttet at bevilge midler fra det fællesnordiske budget.

Et bærende princip i budgetarbejdet må være, at vi med budgettet tilgodeser den nordiske nytte. Det må ikke være sådan, at snævre nationale interesser sniger sig ind. Også i Budgetudvalgets betænkning fremhæves, at "der skal være tale om samnordiske indsatser". Der må i kredsen være enighed om, at de enkelte projekter må leve op til disse kriterier.

Fra Ministerrådet side har vi i år forbedret procedurerne i forbindelse med budgetbehandlingen. Vi har fremrykket tidspunktet for færdiggørelsen af Ministerrådets budgetforslag for at imødekomme Rådets ønske om at få mere tid til sin gennemgang.

Jeg er meget godt klar over, at det uanset denne fremrykkede tidsramme ikke er en enkel sag for Rådet at gå ind i en prioritering af det endelige budget. De mange bindinger på budgettet, de mange hensyn, der skal tages, gør det vanskeligt at foretage væsentlige omprioriteringer. Det oplever vi naturligvis også på Ministerrådssiden.

Når det er sagt, vil jeg imidlertid gerne for min egen del give tilsagn om, at vi ser på, om ikke det stadig er muligt at bedre budgetgangen, og det må ske ved, at vi fremrykket færdiggørelsen af budgetforslaget yderligere. Målet må være, at budgetforslaget ligger klar fra ministrenes side i midten af juni. Udvalgene vil så kunne planlægge deres sommermøder herefter. Endelig må vi gøre, hvad vi kan, for at sikre, at parlamentarikerne får bedre adgang til oplysninger om forudsætningerne for budgettet, når det præsenteres, så beslutningsgrundlaget for parlamentarikerne kan blive det bedst mulige.

I nær fremtid vil vi skulle se på, hvordan det nordiske samarbejde kan videreudvikles og tilpasses den nye situation i Europa. Vi skal fortsætte den prioriteringsproces, som allerede er afspejlet i budgetforslaget for 1995. Jeg mener, vi skal arbejde hen imod styrkelse af nordiske kerneområder som kultur, uddannelse, forskning, miljø, social sikkerhed og samarbejde med Nordens nærområder. Vi skal undgå dobbeltarbejde både i forhold til vores nationale indsatser og i forhold til andet internationalt samarbejde. Jeg tror også, det er vigtigt, at vi fordomsfrit ser på, hvordan de nordiske lande bedst samarbejder indbyrdes. Vi skal ikke opbygge fælles

bureaukratier, hvis formålet nås lige så godt i et uformelt samarbejde mellem myndighederne i de nordiske lande. Vi skal på den anden side heller ikke nedbryde velfungerende fælles nordiske institutioner; måske er der endda eksisterende nationale institutioner, som med større effektivitet og nytte for de nordiske brugere vil kunne drives i fællesskab. Det sidste er en af de ting, vi netop i samarbejdsministerregi på det islandske formandskabs initiativ har besluttet skal undersøges nærmere.

Det er under alle omstændigheder vigtigt, at vi tænker fleksibelt og fordomsfrit og altid har de nordiske værdier i tankerne.

Med disse ord vil jeg gerne sige tak for et godt samarbejde.

Dalheim (A): President! De folkeavstemninger de nordiske land i disse dager gjennomfører, fastslår ikke bare de enkelte lands tilhørighet til EU, men det legger også grunnlaget for en nødvendig gjennomgang av hva Nordisk Råd skal være i de kommende år. Allerede nå er målsettingen om økt satsing på området miljø, sysselsetting og Nordens nærområder gitt prioritet, men strukturen i den arbeidsform Nordisk Råd i dag har, begrenser handlefriheten for dette. Vesentlige deler av Rådets midler viderefører tidligere vedtatte strategier. En total gjennomgang av de nordiske institusjoner og prosjekter er nå naturlig og nødvendig. Det vil gi mulighet til å bringe uaktuelle aktiviteter til opphør, og kanskje like viktig: skape ny bevissthet og kreativitet til de virksomheter som har livets rett.

Utfordringene i Norden er mange. Nordisk Råd bør også i fremtiden være et verksted for utvikling av felles nordiske satsinger. I hvilken grad disse alene skal finansieres eller begrenses av Nordisk Råds egne budsjetter, må drøftes nøye. Jeg vil tro at satsinger vedtatt av Rådet, også må finne sin direkte finansiering over de enkelte nordiske lands budsjetter. En videreutvikling av de spesielle nordiske kvaliteter bør også stimuleres av EU, særlig dersom samtlige nordiske søkerland velger et EU-medlemskap.

Budsjettprosessen i Nordisk Råd er i ferd med å finne sin form. En tilstrekkelig lydhørhet hos Ministerrådet til de prioriteringer parlamentarikerne gjør, er naturlig nok viktig. Men like avgjørende for en god budsjettbehandling er budsjettutvalgets tilrettelegging av en hensiktsmessig dialog med de enkelte utvalg og partigruppene underveis, fram til endelig vedtak.

Det er en enstemmig innstilling som den norske gruppen naturlig nok også stiller seg bak. I siste runde ble det et par små justeringer. Foreningen Nordens Forbund og prosjektet Nordisk Hagesenter fikk to mindre bevilgninger, men for begge forslags vedkommende ble det presisert at man vil ha en grundig redegjørelse i forhold til hvilke forutsetninger som er lagt til grunn for bevilgningen så langt. Så må neste års budsjettbehandling avgjøre i hvilken grad disse og andre aktiviteter skal bringes videre med bistand fra Nordisk Råd.

Olof Johansson (c): Herr president! Låt mig först för kontinuitetens skull erinra om några saker i det förflutna. I samband med sessionen i Stockholm lyckades det till sist att lyfta budgetramen i de riktlinjer som då lades fast för den budget som nu ligger på bordet. Det blev ett lyft med 50 miljoner kronor. Det gläder mig naturligtvis att mina tidigare kollegor som samarbetsministrar fullföljt denna riktlinje och denna förstärkning. Detta är också viktigt. Det är väl en del av lugnet i denna församling. Tidigare har det ju funnits mycket kritik av olika slag, därför att viktiga saker inte har rymts inom budgetramarna.

Låt mig därefter göra en jämförelse med en del andra bidrag som vi ger från de nordiska länderna, eller avser att ge efter folkomröstningsresultaten.

Om jag gör en grov jämförelse med det tilltänkta budgetbidraget till EU från svensk sida så handlar det om 22 miljarder kronor. Ungefär en hundradel av detta är det svenska årliga bidraget till det nordiska samarbetet. Ja, det kan vara litet mer än så - säg 1,5%.

Det är viktigt att säga detta, därför att finansministrar naturligtvis i enlighet med deras roll har anledning att vara mycket sparsamma och titta på alla utgifter. Jag har bara här av en tillfällighet mött finansministrar som redan tittar på den nordiska budgeten med rödpennan i handen. Men man skall då också ha klart för sig relationen till andra bidrag som vi diskuterar just nu.

Jag tror att det skulle vara ett stort misstag om man på det sättet markerade nedtoningen av det nordiska samarbetet. Jag skall erkänna att jag, när jag i den dåvarande svenska regeringen förhandlade fram de nya 50 miljonerna, som ordförande och samarbetsminister, sade: Okej, vill ni ta debatten offentligt om jämförelsen med Europabidragen vid ett ja i den svenska folkomröstningen? Det var väl ingen som ville göra det.

Det är viktigt att säga detta i den här församlingen, därför att det handlar om helt olika nivåer. Relationer är ganska bra - både personliga relationer och relationer mellan tal. Då är jag inne på nästa fråga.

Många här har i dagens diskussion lyft fram miljösatsningar och satsningar i närområden. Därom blir vi alltmer överens. Men ingen skall inbilla sig att detta kan rymmas inom den nordiska budgetens ramar. Det är ju bara småsaker som kan rymmas där. Här handlar det om behov i miljardklassen, det räcker inte ens med det, för det handlar om två- och tresiffriga miljardbelopp i svenska kronor. Det är behoven. Det rör sig alltså om belopp i storleksordningen 1 000 miljarder eller något sådant. Jag tar i litet grand. Men det här är mera realistiska tal än många andra som ofta nämns i diskussionen.

Då tycker jag att det också är viktigt att säga följande. Under det svenska ordförandeskapet pressade vi verkligen fram en ad hoc-grupp, som jag lämnade åt sitt öde vid ett möte i Köpenhamn i början av juni i år. Det blev en ad hoc-grupp, därför att det till sist gick att övertyga finansministrar och miljöministrar om att en sådan behövdes. Men det var med skohornsmetoder som detta lyckades.

Jag vill att denna församling lägger följande på minnet: Var rädd om den arbetsgruppens förutsättningar och möjligheter. Jag hörde ett långt tal om detta i går när alla andra satt och åt middag. Jag skall inte upprepa vad som sades, för det finns i protokollet. Också den gruppen är hotad - dvs. det kommer inte att bli något resultat av den, för det handlar om resursmobilisering i Norden för att vi skall kunna trycka på andra länder att mobilisera ytterligare resurser. Det gäller också finansieringsinstitut, som bör ställa upp för att se till att vi får en rimligare nivå på de satsningar som behövs på miljöområdet.

Salmén (ÅC) (miljöutskottets talesman): Herr president! I sitt betänkande över ministerrådsförslaget påpekar budgetutskottet behovet av att snabbt finna formerna för det nordiska samarbetet i rådande situation efter folkomröstningarna och EU-medlemskap. Jag instämmer i att det är viktigt att få avklarat de framtida prioriteringarna och kan likaså instämma i budgetutskottets val av aspekter som det är relevant att belysa i denna process. Jag vill i detta sammanhang påminna om att begrepp som "naturliga nordiska samarbetsområden" eller "nordisk nytta" långt ifrån är självklara. Det är därför viktigt att prioriteringsdiskussionen förs förutsättningslöst och utan fundamentalism. Fundamentalism är lika oönskad, vare sig den önskar freda eller rasera det nordiska samarbetet, eftersom den garanterat leder till suboptimeringar. Framför allt är det angeläget att processen verkligen ger goda förutsättningar för att kunna bedöma de reella behoven av och vinsterna med ett nordiskt samarbete efter folkomröstningarna.

Även om vi i prioriteringsdiskussionen inte kan ignorera dagens samarbete måste bedömningsprocessen i första rundan med nödvändighet bli summarisk. Det är inte realistiskt att kräva att alla aspekter av det nuvarande nordiska samarbetet skall kunna belysas i minsta detalj och ingå i bedömningsunderlaget. En sådan detaljeringsgrad skulle dessutom troligen förvirra och skymma huvudperspektivet. Den är inte heller möjlig att åstadkomma i den översiktliga och snabba process som planeras.

Det är närmast självklart att miljöfrågorna även i framtiden kommer att ha en given plats i det nordiska samarbetet, särskilt vad gäller Nordens närområden. Samarbetet inom ministerrådet mellan miljö- och finanssektorerna för att finna vägar till effektivare resursanvändning och nya former för investeringar är ett exempel på försök till nytänkande. Jag instämmer därför med ändringsförslagen i budgetutskottets betänkande vad gäller kravet på en snabb redovisning av resultatet av arbetet. I likhet med budgetutskottet förutsätter jag vidare att ministerrådet aktivt prövar om överförda projektmedel från tidigare år och överskottsmedlen från 1993 kan användas för att stärka bl.a. miljöinsatser i närområdena.

Det är också viktigt att man tar till vara möjligheterna att verka i något mindre skala. Insatser på företagsnivå behövs som komplement till miljardinsatserna för de verkligt stora miljöhoten. Här vill jag framhålla det arbete som görs av miljöfinansieringsbolaget Nefco som ett gott exempel. Det är glädjande att den utvärdering som gjorts av bolagets verksamhet vi-

sar på bra resultat. Jag anser det i hög grad önskvärt att bolaget får fortsätta verksamheten och hälsar mot den bakgrunden med tillfredsställelse att ministerrådet tillstyrker utvärderingens förslag om att Nefco:s grundkapital skall förhöjas genom att länderna fortsätter de årliga inbetalningarna i ytterligare ett antal år efter 1995.

Slutligen vill jag instämma med budgetutskottets bedömning vad gäller det framtida behovet av närområdessamarbetet, inte bara vad gäller miljöpolitik, utan också vad gäller andra prioriterade områden. Det hittillsvarande regionalpolitiska samarbetet måste utvecklas till ett verksamt instrument för att främja denna utveckling.

Riitta Saastamoinen (Kok.): Herr president! Under två sessioner har Nordiska ministerrådet arrangerat kulturprogram i sessionsstäderna. Ministerrådet konstaterar att erfarenheterna därom är mycket positiva. Sessionsländernas kulturprogram har spelat en mäktig roll i det lokala kulturlivet, speciellt för ortsbefolkningen. Idén är att befolkningen ges en möjlighet att stifta bekantskap med det rika nordiska utbytet av de verksamheter som finns inom Norden på kulturområdet. Då man ser på arrangemangen här i Tromsö kan man konstatera att de genomförts på en mycket hög nivå.

Nästa höstsession hålls i Kuopio i östra Finland. Det är av stor vikt att fortsätta med dessa högklassiga arrangemang. Ministerrådet har öronmärkt 0,5 MDKK för detta syfte. Det är dock den enda satsningen på östra Finland.

Herr president! Jag anser att satsningen på östra Finland borde ökas med 0,5 MDKK för att åstadkomma en jämnare balans såväl mellan vår- och höstsessioners kultursatsningar som mellan finansieringen av kultursatsningar i Öst- och Västnorden.

Med detta vill jag påminna om att inte glömma bort östra Finland som en port från Öst till Norden och hela Europa. Jag anser alltså att satsningen på östra Finlands session borde vara på 1 MDKK.

Undervisnings- og kulturminister **Ólafur G. Einarsson** (Sj): Hr. præsident! Det nordiske samarbejde inden for kultur, uddannelse og forskning befinder sig i en udviklingsfase præget af dynamik og fleksibilitet. Dette er et resultat dels af Ministerrådets nysatsning på disse samarbejdsområder og dels sektorernes egne initiativer. Indførelse af flerårige mål- og rammestyringsaftaler for institutionerne har medvirket til at fremme fleksibiliteten i virksomheden. Resultatet af dette arbejde afspejles i budgetforslaget for 1995.

Nysatsningen på kultur, uddannelse og forskning har i stor udstrækning tilført disse områder nye elementer af vital betydning. Det gælder såvel for Ministerrådets oprindelige intention om at styrke den nordiske identitet i lyset af den europæiske udvikling som for nye centrale problemstillinger. Konkret afspejles disse elementer som centrale dele af det foreliggende budgetforslag for 1995. Jeg vil her fremhæve et antal af disse ele-

menter med særlig betoning af nogle spørgsmål, som har været prioriteret i den islandske formandskabsperiode.

Vore unges oplevelse af egen identitet og nordisk fællesskab er et centralt spørgsmål. Det gælder såvel i forhold til dagens aktuelle diskussion om europæisk integration som i forhold til planlægningen af det fortsatte nordiske samarbejde. En nordisk undersøgelse er iværksat med sigte på at belyse de faktorer, som påvirker identiteten i dag hos ungdommen. Unges interesser skal kortlægges, såvel deres kundskaber om som forhold til nordisk samarbejde og nordisk kultur, i særlig grad ungdomskulturen. Resultaterne vil forhåbentlig kunne indgå i planlægningen af samarbejdet efter 1996.

Inden for kultursektoren kommer 1995 og årene derefter til at præges af implementeringen af den handlingsplan for børne- og ungdomskultur, som det er Ministerrådets hensigt at fremlægge som ministerrådsforslag ved den kommende session i Reykjavík. Et centralt tema i handlingsplanen bliver børn og unge i et flerkulturelt Norden. At finde frem til midler til at modvirke racisme og fremmedhad indgår som et vigtigt element i flere projekter, som Ministerrådet planlægger eller allerede har igangsat. Et af eksemplerne er identitetsundersøgelsen, som jeg lige har nævnt.

Af betydning for unges levevilkår i Norden og for deres muligheder for uddannelse og beskæftigelse vil jeg også nævne Ministerrådets betoning af mobilitetsordningerne inden for uddannelses- og forskningssektoren og en ny mobilitetsordning for unge kunstnere, som fra og med 1995 er etableret inden for kultursektoren. Ministerrådets bestræbelser på at styrke etableringen af kulturelle netværk i Norden bidrager til en mere effektiv koordinering af nationale og nordiske initiativer og medvirker til øget udveksling og øgede arbejdsmuligheder på tværs af grænserne i Norden og uden for Norden. Dette er af særlig betydning ikke mindst for den virksomhed, som finder sted i Nordens nærområder.

Jeg kan konstatere, at væsentlige dele af Ministerrådets satsninger på uddannelses- og forskningssamarbejde ligger helt på linje med Nordisk Råds aktuelle hovedprioriteringer. Det gælder eksempelvis det nordiske miljøforskningsprogram, som i 1995 er inde i sit tredje år. Efterhånden fremkommer resultater, som vil være væsentlige bidrag ved fastlæggelsen af den fremtidige miljøpolitik i Norden og Nordens nærområder.

Det er Ministerrådets ønske, at uddannelsessamarbejdet med Baltikum skal styrkes. I samarbejde med de baltiske lande forberedes således for tiden en samlet handlingsplan for en flerårig satsning på læreruddannelsen i Baltikum. Det er tanken, at dele af aktiviteterne skal finansieres af nordiske midler og dele af nationale midler.

Til slut, hr. præsident, vil jeg i lighed med flere af mine kolleger under tidligere sessioner understrege betydningen af det gode samarbejde, som har eksisteret mellem Ministerrådet og Nordisk Råds kulturudvalg. Det gælder såvel de politiske hovedlinjer i kultur-, uddannelses- og forskningssamarbejdet som konkretiseringen i enkelte projekter. Prioriteringen af Nordisk Kulturfond har været en central del af nysatsningen.

Jeg vil derfor for min egen del fastslå, at Nordisk Råds forslag om yderligere at styrke Fondens støttemuligheder i 1995 ikke strider imod Ministerrådets målsætninger, selv om man må beklage, at det delvis sker på bekostning af andre prioriterede satsninger.

Jeg ser frem til et fortsat godt samarbejde med Kulturudvalget i planlægningen af virksomheden frem mod 1996, da de økonomiske mål for nysatsningen skal være opfyldt. For konkretiseringen af dele af nysatsningen bliver også 1997 et centralt år, idet visse satsninger har måttet udskydes som følge af kultur- og uddannelsessektorernes fælles bidrag til finansieringen i 1995 og 1996 af kunst- og kulturcentret i Nuuk. Jeg vil i denne sammenhæng understrege, at opfyldelsen af Ministerrådets andel af kunst- og kulturcentret baserer sig på en aftale fra 1991. Forpligtelsen er uomtvistet i Ministerrådsorganisationen. Jeg har med glæde noteret, at byggearbejdet indledes i dette efterår, og jeg ser frem til den styrkelse af kulturudvekslingen mellem Vestnorden og det øvrige Norden, som Kulturhusets fremtidige eksistens vil indebære.

Eeva Turunen (Kok.) (kulturutskottets talesman): Herr president! I ljuset av en ökad internationalisering, bl.a. som en följd av den europeiska integrationen, har det nordiska samarbetet prioriterat områdena kultur, utbildning och forskning. De nordiska länderna har ett gemensamt intresse av att intensifiera och vidareutveckla den nordiska kulturgemenskapen och förstärka satsningen på identitetsskapande åtgärder.

Genom EES-avtalet är alla nordiska länder med i de allra flesta program inom utbildning, forskning, media och kultur, som finns i Europeiska unionen. I tillägg till samarbetet med EU, har kulturutskottet i många år haft ett välfungerande och fruktbart samarbete med Europarådet, Unesco och inte minst med Nordens närområden; Baltikum och Barentsregionen.

Ett centralt instrument för både det folkliga kultursamarbetet och för konstsamarbetet över gränserna är Nordiska kulturfonden. Kulturutskottet efterlyser en uppföljning av prioriteringen av fonden och föreslår en ökning på 1 MDKK genom omdisponeringar inom budgetramen.

Det nordiska språksamarbetet är unikt, och den nordiska språkpolitiken bör få en ännu klarare inriktning och en större genomslagskraft. Målsättningen med det nordiska språksamabetet må delvis vara att öka förståelsen mellan de skandinaviska språken och delvis ge de nordbor som inte behärskar skandinaviska språk lika möjligheter att delta i det nordiska samarbetet.

Språksamarbetet må därför ses i sammanhang med andra samarbetsområden, såsom olika utbytes- och mobilitetsprogram för elever, studenter och forskare. Kulturutskottet vill med en närmast symbolisk omprioritering av medlen inom budgetramen till ökat elev- och studentutbyte från Västnorden uttrycka klara intentioner om förstärkning av detta område. För det enspråkiga Finland kunde man också tänka sig liknande förstärkande åtgärder inom det språkliga samarbetet.

Barn och ungdom är en prioriterad målgrupp i det nordiska samarabetet. Denna grupp fångas lätt upp av kommerciella kulturåtgärder, och balans och mottryck är viktiga verktyg för att ge den nordiska identiteten positiva växtvillkor.

Under vårsessionen i Reykjavík skall ministerrådet lägga fram ett förslag till handlingsplan som bidrar till en prioritering av barn och ungdom, både nya och redan existerande åtgärder. Det skall läggas särskild vikt vid tvärsektorellt samarbete. Detta har länge varit ett önskemål från kulturutskottet.

Kulturutskottet ger sitt fulla stöd till ministerrådets förslag om en ökad satsning på folkupplysning och vuxenutbildning genom prioriteringarna i handlingsplanen Voks Frem och den pågående vidareföringen av detta arbete. Folkupplysningen är en av grundpelarna i den nordiska samhällsmodellen och spelar en väsentlig roll i den upplärning i demokrati och deltagande i organisationslivet som är genuint för Norden.

Film och TV-program är kraftfulla kulturbärare och utgör merparten av den nordiska befolkningens kulturkonsumtion. Kulturutskottet har vid flera tillfällen stött förslag till åtgärder för att göra nordiska TV-kanaler tillgängliga i alla nordiska länder. Film och TV-mediet är också en viktig faktor i det nordiska språksamarbetet.

Alla försök att få till stånd en gemensam nordisk TV-marknad har strandat. Det pågår flera utredningar som ser på olika sidor av detta problemkomplex och som förhoppningsvis mynnar ut i åtgärder som kan bidra till att öka distributionen av grannländernas TV i Norden.

Herr president! Avslutningsvis vill jag förorda ett godkännande av budgetutskottets förslag och hänvisar i övrigt till de mera detaljerade synpunkter på budgeten som kulturutskottet har framfört i sitt betänkande.

Arne Andersson (m) (juridiska utskottets talesman): Herr president! Jag har endast ett sammanträde bakom mig i utskottet, det som hölls i går, och det kan i mitt anförande möjligen märkas något spår av detta förhållande.

I sitt plandokument C 2 ber ministerrådet om visst överseende från Nordiska rådet för att det i dagens läge inte är möjligt att framlägga konkreta långsiktiga planer för nordiskt samarbete. Framför allt beror detta på osäkerheten om ländernas deltagande i EU:s integrationsprocess genom medlemskap respektive EES-avtalet. Juridiska utskottet har uttalat som sin uppfattning att det nordiska samarbetet inte behöver stanna upp på grund av folkomröstningarna och eventuellt olika tidsscheman avseende anslutning till EU. Detta förhållande har inte vållat några större problem för samarbetet mellan Danmark och övriga nordiska länder. Samtidigt som Danmark har varit vår enda EU-medlem har danskarna också kunnat delta i nordiskt samarbete. Det nordiska rättssamarbetet vilar på säker grund i och med att det går längre tillbaka än Nordiska rådet självt. Det väsentliga är att den nordiska omfattande rättsenheten också i framtiden bevaras.

Inte minst inom juridiska utskottets område har det nordiska samarbetet lett till att Norden vad gäller t.ex. konsumentskydd, livsmedelskontroll

och jämställdhet intar en position som ligger före de resultat man hittills kunnat uppnå inom EU. Utskottets strävan är att Norden skall behålla sitt försprång samtidigt som de länder som blir medlemmar arbetar för att påverka EU i riktning mot den nordiska modellen. Att detta sistnämnda inte är en utopi visar bl.a. kommissionens vitbok om tillväxt och sysselsättning och den s.k. sociala stadgan i Maastrichtavtalet. Enligt vad utskottet fick erfara vid sitt besök hos kommissionen i april hade nordiska idéer via de danska medarbetarna i kommissionen, alltså Henning Christoffersen och hans medarbetare, flutit in i dess arbete helt enkelt därför att ingen inom kommissionen hade någon bättre idé.

Då jag senare återkommer till synpunkter på budgeten, vill jag som ny ordförande i juridiska utskottet bara med tillfredsställelse notera att det på områden som konsumentpolitik och lagstiftning har varit möjligt att nå betydelsefulla resultat utan att nämnvärt belasta den samnordiska budgeten. Dock efterlyser utskottet ett nordiskt samråd, som skulle kunna ge rationaliseringsvinster i det arbete som utförs för att i större eller mindre utsträckning harmonisera ländernas lagstiftning med EU:s. Detta påbörjades med EES-avtalet, vilket inneburit ett mycket stort juridiskt och språkligt arbete som tagit i anspråk stora resurser. Med tanke på att stora delar av lagstiftningen i de nordiska länderna, som jag ovan berört, tillkommit i nordiskt samråd och på grundval av samnordiska utredningar, borde man ha undersökt om det funnits möjligheter att göra vinster genom att detta arbete gjorts i samråd mellan berörda länder.

Vi har inte behövt befara att det nordiska lagstiftningssamarbetet lett till någon förlust av nationell särart. Därför finns det ingen anledning att oroa sig över detta vid en EU-anpassning, men det bör kunna lugna några om det tas i samråd med våra grannländer och i en enhetlig tolkning av de regler vi skall införa i vårt rättssystem och på så sätt bevarar den höga grad av rättslikhet som vi redan har i Norden. Därför kan vi hoppas på att kunna underlätta tolkningen och tillämpningen av EU:s regler och praxis, inte bara på det juridiska området utan på samtliga sakområden som är föremål för nordiskt samarbete.

Vad gäller offentlighetsprincipen vill utskottet understryka att denna, som den praktiseras i de nordiska länderna, borde tillämpas även inom EU:s ministerråd för att möjliggöra insyn i de politiska beslutsprocesserna i syfte att stärka demokratin.

Offentlighetsprincipen hör till de frågor som diskuterats intensivt i vår interna EU-debatt. På Nordiska ministerrådets uppdrag har en sakkunnig utrett frågor på nordisk nivå och föreslår en uppsättning regler för de nordiska institutionerna som i stor utsträckning innebär att man skall följa hemlandets regler. Detta kan ses som en indikation på att vi vid EU-medlemskap kan behålla så mycket som möjligt av våra egna regler.

Vad särskilt beträffar budgeten vill jag som ny ordförande begränsa mig till att återge utskottets självklara sammanfattande bedömning att handlingsplanerna inom områdena lagstiftning, jämställdhet, konsumentpolitik och livsmedelspolitik inte kan genomföras utan att tillräckliga medel anvisas i budgeten.

Konsumentpolitiken är ett område som har den största betydelse för de enskilda medborgarna och där nordiskt samarbete har till uppgift att utöva största möjliga inflytande på den europeiska utvecklingen vad gäller konsumentinflytande, bättre information och starkare rättslig ställning för konsumenterna. För konsumenterna är livsmedelsområdet det ekonomiskt viktigaste delområdet, då livsmedel är den största dagliga utgiften för de vanliga hushållen och även har betydelse för en god folkhälsa. Livsmedelsområdet bör därför, Herr president, vara ett inom juridiska utskottet högt prioriterat område.

Presidenten: Hjörleifur Guttormsson har på den vänstersocialistiska gruppens vägnar önskat att rådet skall votera över det ändringsförslag som gruppen lagt fram. Presidiet konstaterar att detta önskemål inte är i enlighet med Helsingforsavtalets artiklar 53 och 59. Av formella skäl kan gruppens ändringsförslag inte tas upp till votering. Rådet har därmed bara att ta ställning till utskottets förslag i enlighet med de utdelade kommentarerna till dagordningen.

Hjörleifur Guttormsson (Ab): Præsident! Det er en lidt mærkelig situation, vi står i her. Fra en partigruppe er der fremmet et forslag, sendt til Budgetudvalget, som har behandlet det, men har henvist til, da der ikke sidder nogen repræsentant fra Venstresocialistisk gruppe i udvalget, at der kan komme en mindretalsindstilling vedrørende vort forslag, som er sendt til Budgetudvalget, og derfor burde dette tages op her på sessionen.

Nu har vi fremlagt dette forslag her og ønsket votering om det; men præsidenten har sagt, at dette ikke harmonerer med Helsingfors-aftalen, og det vil jeg selvfølgelig ikke overhøre. Men dette viser, vil jeg tro, at der er en svaghed her i vores regelværk, hvis ikke sessionen kan behandle forslag, som er fremmet på den måde, som jeg har redegjort for. Så jeg tror, man må se lidt på regelværket og fremgangsmåden i denne henseende.

Sedan diskussionen förklarats avslutad *antogs rekommendationen enligt p. A med acklamation.*

Budgetutskottets förslag enligt p. B och C bifölls.

3
A 1091/b: Utskottsförslag om budgetutskottets kontrolluppgift: Offentlighetsprincipen i nordiska samarbetsorgan

Budgetutskottet hade föreslagit att Nordiska rådet antar följande rekommendation:

> Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet och beträffande p. 2 dessutom fattar ett internt beslut

1. att ny bestämmelse införs i de nordiska institutionernas stadgar som anger att institutionen skall tillämpa de regler om offentlighet som gäller i det land institutionen är belägen.

I stadgarna införs även att överklagande görs till Nordiska ministerrådet som sista instans, om annat ej överenskommits.

samt att rådet antar följande interna beslut beträffande p. 2

2. att ny bestämmelse införs i arbetsordningarna för Nordiska rådets presidiesekretariat och Nordiska ministerrådets sekretariat och i de nordiska institutionernas stadgar som anger att inkommande och upprättade handlingar skall registreras.

Av registreringen skall framgå

- datum, då handlingen inkom eller upprättades
- diarienummer, eller annan beteckning som identifierar handlingen
- från vem handlingen kommit/vem den har expedierats till
- i korthet vad handlingen rör.

Därutöver åligger det sekretariaten att förvara och arkivera handlingar så, att offentlighetsprincipen kan tillämpas på ett effektivt sätt.

Árni M. Mathiesen (Sj) (budgetutskottets talesman): Hr. præsident! Som kontrolopgave i 1993 valgte Budgetudvalget at følge, hvordan offentlighedsprincippet følges i nordiske samarbejdsorganer. Udgangspunktet for studierne er Helsingforsaftalens artikel 43, som siger, at i det nordiske samarbejde bør den størst mulige offentlighed iagttages. Vurderingerne omfattede Nordisk Råds præsidiesekretariat og Nordisk Ministerråds sekretariat såvel som de nordiske institutioner. Det viste sig, at samtlige nordiske lande har et offentlighedsprincip, hvilket vil sige, at alle sager er offentlige, medmindre de ifølge bestemte regler er klassificerede som hemmelige.

Som sagt fastsættes det i Helsingforsaftalen artikel 43, at den størst mulige offentlighed skal iagttages i det nordiske samarbejde. Organer og institutioner inden for det nordiske samarbejde betragtes ikke som myndighed eller andet offentligt organ. I praksis er der visse mangler i offentlighedsprincippet, idet registrering af sager ikke udføres på fuldt tilfredsstillende måde. Dette gælder såvel begge sekretariater som institutionerne. Hvis der i institutionernes statutter indføjes bestemmelser om, hvilke regler der skal være gældende for, om sager bør være offentlige eller konfidentielle, løses to spørgsmål. For det første hvilke institutioner og andre organer der skal praktisere disse bestemmelser. For det andet hvilke bestemmelser der skal praktiseres.

Nordisk Råds Budgetudvalg mener, at offentlighedsprincippet er en vigtig grundpille i det nordiske samarbejde. Det nordiske samarbejde skal karakteriseres af åbenhed og tilgængelighed for offentligheden og medier-

ne. Det nordiske samarbejde kan og skal være et forbillede, når det gælder muligheden for at have åbenhed i internationalt samarbejde.

Artikel 43 i Helsingforsaftalen: "I det nordiske samarbejde bør den størst mulige offentlighed praktiseres" skal også fortsat være vejledende for det nordiske samarbejde. For at offentlighedsprincippet skal kunne praktiseres på en positiv måde, foreslår Budgetudvalget følgende konkretiseringer i praksis: En ny bestemmelse indføjes i de nordiske institutioners statutter, som angiver, at institutionen skal praktisere de regler om offentlighed, der gælder i det land, hvor institutionen er beliggende. I statutterne indføjes desuden, at appel foretages til Nordisk Ministerråd som sidste instans, hvis ikke andet er bestemt. En ny bestemmelse indføjes i arbejdsordningerne for Nordisk Råds præsidiesekretariat og Nordisk Ministerråds sekretariat og i de nordiske institutioners statutter, som angiver, at indkomne og oprettede sager skal registreres. Desuden påhviler det sekretariaterne at opbevare og arkivere sager, så det er muligt på effektiv vis at praktisere offentlighedsprincippet.

Sedan diskussionen förklarats avslutad *antogs rekommendationen och det interna beslutet med acklamation.*

Jan P. Syse övertog härefter ledningen av förhandlingarna.

4
C 9/b: Nordiska rådets bokslut och revisionsberättelse 1993

Budgetutskottet hade föreslagit att Nordiska rådet lägger bokslut och revisionsberättelse för Nordiska rådet 1993 till handlingarna.

Utskottets förslag *bifölls.*

Presidiets saker
5
A 1071/p: Medlemsförslag om ett nordiskt program för Europafrågor; A 1092/p Medlemsforslag om nedsættelsen af en arbejdsgruppe vedrørende Nordisk Råds fremtidige struktur og opgaver

Rådet behandlade ovanstående saker i ett sammanhang.

Presidiet hade föreslagit att Nordiska rådet antar följande rekommendation med anledning av medlemsförslag A 1071/p:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att i samråd med Nordiska rådet utföra en studie av centrala nordiska samarbetsfrågor i ett europeiskt perspektiv, och

att utgående från detta arbete lägga fram ett förslag till program för det nordiska Europasamarbetet.

Hjörleifur Guttormsson (Ab) hade i en reservation fogad till presidiets betänkande föreslagit att Nordiska rådet inte företar sig något med anledning av medlemsförslag A 1071/p.

Beträffande medlemsförslag A 1092/p hade presidiet föreslagit att rådet antar följande rekommendation:

Nordiska rådet rekommenderar de nordiska ländernas regeringar

att tillsammans med Nordiska rådets presidium utse en snabbt arbetande arbetsgrupp med uppgift att utarbeta förslag till en framtida struktur och arbetsuppgifter för Nordiska rådet.

Enggaard (V) (presidiets talesman): Hr. præsident! Vedrørende medlemsforslag A 1071/p om et nordiskt program for Europaspørsmål vil jeg på Præsidiets vegne foreslå, at Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd dels i samarbejde med Nordisk Råd at udføre en studie af centrale nordiske samarbejdsspørgsmål i et europæisk perspektiv, dels på grundlag af denne studie at fremlægge et forslag til program for det nordiske Europasamarbejde.

Som præsidenten allerede har nævnt, kan jeg henvise til, at Hjörleifur Guttormsson fra Den Venstresocialistiske Gruppe har afgivet en reservation, som munder ud i, at han foreslår, at Nordisk Råd ikke foretager sig noget i anledning af medlemsforslaget.

Dette medlemsforslag blev i sin tid fremsat for at sætte gang i forberedelserne til den politiske og økonomiske situation, der måtte foreligge efter den 28. november, hvor vi kender resultatet af folkeafstemningerne i alle tre nordiske ansøgerlande. Samtidig er forslaget den formelle basis for Nordisk Råds og Nordisk Ministerråds videre arbejde med de spørgsmål, rekommandationen omtaler.

Det gode ved rekommandationen er dens markering af, at det officielle nordiske samarbejde er en fælles opgave for parlamentarikere og regeringer. Sådan har det været, siden Nordisk Råd blev oprettet, og vi, både regeringer og parlamentarikere, får travlt i tiden op til næste session.

Når denne rekommandation er vedtaget - og det går jeg ud fra den bliver - vil Præsidiet og samarbejdsministrene sætte et fælles arbejde i gang med henblik på, at vi på sessionen i Reykjavík kan behandle de politiske hovedlinjer i det fremtidige samarbejde. Præsidiet har drøftet tankegangen med statsministrene, og der er en velgørende overensstemmelse mellem synspunkterne. Denne overensstemmelse gør, at vi kan se frem til et analysearbejde, som allerede i udgangspunktet har solid støtte.

Et vigtigt aspekt i arbejdet vil blive at sikre alle interessenter mulighed for medvirken og indflydelse; det gælder også de selvstyrende områder.

For parlamentarikernes vedkommende er det en selvfølge, at partigrupperne og delegationerne er parat til at yde deres.

Sasi (Kok.) (presidiets talesman): Herr president! Gårdagens debatt visade med all önskvärd tydlighet att resultaten av folkomröstningarna om medlemskap i EU i Finland, Sverige och Norge kommer att få betydelse för det nordiska samarbetets innehåll och former. Vid behandlingen av nu föreliggande medlemsförslag från konservativa gruppen har presidiet anslutit sig till förslagställarnas syn, nämligen att de nordiska länderna har en möjlighet att använda det etablerade nordiska samarbetet som en gemensam plattform inom ramarna för EU. Norden kan utvälja en rad olika teman som man i samråd önskar föra in på den europeiska dagordningen.

Presidiet konstaterar att förslagställarnas utgångspunkter och värdering av det nordiska samarbetets framtida förutsättningar i stor utsträckning sammanfaller med de synpunkter som framförs i medlemsförslaget A 1071/p om ett nordiskt program för Europafrågor och som presidiet i sitt betänkande ställt sig positivt till.

Den reform- och omvärderingsprocess som inleddes för några år sedan och som omfattar nyvärdering av såväl struktur som arbetsformer bör nu snabbt föras vidare. Det är enligt presidiets mening ytterst angeläget att detta samarbete sker i nära samråd med statsministrarna och ministerrådet. Det var därför glädjande med tanke på fortsättningen, att statsministrarna vid sitt möte i går med presidiet hade en mycket positiv inställning till en gemensam utredning. Presidiet har för sin del i dag nominerat medlemmar till en gemensam utredningsgrupp och utarbetat en tidtabell för det kommande arbetet, som innebär att vi till sessionen i Reykjavík skall få ett underlag för de beslut som måste tas.

Herr president! Jag yrkar bifall till presidiets förslag till rekommendation.

Hjörleifur Guttormsson (Ab):Til medlemsforslag A 1071/p om et nordiskt program for Europaspørsmål har jeg afgivet en reservation.

Dette forslag blev fremlagt i foråret 1994 og blev færdigbehandlet af Præsidiet i august i år. På det tidspunkt havde jeg afgivet en reservation, som foreligger her i papirerne. Da der ikke var klarhed på det tidspunkt om udfaldet af folkeafstemningerne i de 3 nordiske ansøgerlande, havde jeg den opfattelse, at man ikke burde initiere nye planlægningsprocedurer på Europaspørgsmål før efter afklaringen. En sådan fremgangsmåde ville efter min vurdering ikke have været rigtig.

Nu har rådet indledt en ny proces i denne sammenhæng, en ny køreplan for udredning om Norden i EU, sagen er kommet ind i en anden sammenhæng, og jeg ønsker ikke på grundlag af dette, at det kommer til en særlig votering om min reservation.

Engell (KF): Hr. præsident! Jeg vil kun meget kort udtrykke stor tilfredshed med den tilslutning, der er til det forslag, den konservative gruppe i Nordisk Råd har fremlagt, og stor tilfredshed med, at det arbejde, vi anser for påkrævet for at kunne fastholde tempoet i det nordiske samarbejde, og for at vi kan forholde os til det nordiske samarbejdes struktur, indholdet af det politiske samarbejde i lyset af EU-afstemningerne, nu kommer i gang.

Jeg vil også sige, at jeg synes, det er særdeles tilfredsstillende, at dette arbejde nu kan foregå på grundlag af enighed imellem parlamentarikerne og regeringerne. Det er et godt udgangspunkt. Det havde været uhensigtsmæssigt, hvis regeringerne her var på kollisionskurs med parlamentarikerne, og jeg synes, det er et udtryk for vore nordiske landes ministerråds, regeringers respekt for parlamentarikernes arbejde og den indflydelse, vi bør have på udformningen af det fremtidige nordiske samarbejde, at man nu når frem til denne konstruktion.

Jeg mener, at det er vigtigt, at det arbejde går i gang så hurtigt som muligt - ikke fordi jeg tror, det vil lykkes frem til sessionen i Reykjavík at have et fuldt gennemarbejdet, detaljeret forslag til Nordisk Råds struktur og arbejde klar, men fordi vi herved tager hul på en flertrinsraket, hvor dette er en væsentlig begyndelse, der viser, at vi i Nordisk Råd både kan diskutere EU og sætte EU-udviklingen i relief i forhold til det nordiske samarbejde, men at vi også kan fordybe os i, hvordan vi sikrer en fastholdelse af et nordisk samarbejde inden for Nordisk Råd, ikke alene med de nye EU-medlemslande, men så sandelig også med selvstyreområderne og med Island, som ikke kommer i EU i denne omgang i hvert fald.

Så derfor for den konservative gruppes vedkommende: Stor tilfredshed med den udgang og den modtagelse, forslaget har fået, stor tilfredshed med, at det arbejde, vi anser for påkrævet, nu kan gå i gang.

Sedan diskussionen förklarats avslutad *antogs med acklamation de två rekommendationerna med anledning av medlemsförslagen A 1071/p och A 1092/p i enlighet med presidiets förslag.*

6
A 1076/p: Medlemsforslag om styrket samarbeid over Nordsjøen

Presidiet hade föreslagit att Nordiska rådet med anledning av medlemsförslaget antar följande rekommendation:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att kartlägga de arrangemang för regionalt samarbete som initierats omkring Nordsjön under de senaste åren såväl på regerings- som parlamentarisk nivå och även sådana som tillkommit genom privata initiativ

att utgående från kartläggningen värdera hur ett regionalt samarbete runt Nordsjön inkluderande Skottland bäst kunde utvecklas i syf-

te att uppnå en ändamålsenlig arbets- och resursfördelning med övriga inom regionen fungerande samarbetsorgan

att fortsätta arbetet för att ta tillvara de nordiska intressena under förberedelserna för den 4:e Nordsjökonferensen i juni 1995.

Hjörleifur Guttormsson (Ab) (presidiets talesman): Hr. præsident! I en udvikling, hvor vi går stadig stærkere i retning af et regionernes Europa, bør Norden knytte kontakter til sine nærområder. Forudsætningen for at udvikle Nordens samarbejde med nærområderne vil i det videre forløb kræve et omfattende handlingsprogram. De nordiske ressourcer er begrænsede, og vi kan ikke udnytte dem uden at lave en fælles heldækkende nærområdestrategi. Der bør også redegøres for de økonomiske konsekvenser.

Historisk har Nordsøen været en vigtig færdselsåre, og der har været et omfattende samarbejde mellem de vestnordiske lande og Skotland, Orkneyøerne og Shetland. Fra langt tilbage i tiden er der norrøne stednavne i store dele af Skotland og i Irland og på Isle of Man. I dag er der mindre samarbejde, bl.a. fordi kommunikationen over land i det sidste århundrede er gået lettere, og fordi Skotland mere og mere er blevet gemt bort bag England som den dominerende faktor i Storbritannien. Skotland er et land med en befolkning på størrelse med Norge, Finland og Danmark, en erhvervsstruktur, som flere nordiske lande kan genkende, olieudvinding i Nordsøen, Edinburgh som et kraftigt finanscentrum og både Glasgow og Edinburgh som stærke kulturcentre. Både Aberdeen, Glasgow og Lerwick på Shetland har direkte fly- og/eller bådforbindelse med et eller flere nordiske lande.

På denne baggrund har medlemmerne af Midtengruppen foreslået, at Norden intensiverer samarbejdet med Skotland på flere felter. Jeg vil her nævne nogle eksempler:

I miljøsektoren er der - til trods for enighed på flere Nordsøkonferencer mellem de fleste lande, der grænser til Nordsøen om at begrænse forureningen i havet - fortsat store mængder forurening i Nordsøen. Forureningen stammer fra mange lande og ikke kun de lande, der ligger omkring Nordsøen. Tilstrømningen af vand fra elve og floder betyder, at forureningen også kan komme fra centrale dele af Europa. Vandstrømmene betyder samtidig, at forurening fra hele Vesteuropa breder sig op igennem Nordsøen og ind i Kattegat og Skagerrak og videre nordpå til det arktiske område. Blandt de mange forureningskilder er urenset spildevand med miljøgiftige og miljøfremmede stoffer fra industrien, gødning og bekæmpelsesmidler fra landbruget, udslip fra husholdningerne i store europæiske byer, hvor der endnu ikke er bygget tilstrækkelig gode rensningsanlæg, olieholdigt vand fra skibstrafikken, olieudslip fra skibe og olieplatforme, farligt kemisk affald og radioaktaivt affald særlig fra de britiske atomkraftværker i Dounreay og Sellafield.

Stærke politiske kræfter i Skotland har sammenfaldende interesser med et udtalt fællesnordisk syn både i Nordisk Råd og på Nordsøkonferencer

og i bilaterale miljødiskussioner og forhandlinger med den britiske regering i London.

Forud for den 4. Nordsøkonference i Esbjerg den 8.-9. juni 1995 er det vigtigt for Norden at fortsætte samordningen og styrkelsen af miljøkravene både for at højne standarden i de nordiske lande og for at lægge det nødvendige pres på den britiske regering og på andre lande, der indtil nu har bremset udviklingen.

Man kunne også tage kultursamarbejdet op. Det er en vigtig sektor, som man må se på i denne sammenhæng, såvel som man må se på den økonomiske side af sagen.

I industri- og erhvervssamarbejdet er der opbygget et udstrakt erhvervssamarbejde både omkring fiskeriet - særlig mellem Skotland og Island/Færøerne - og i olieindustrien. Her er også konflikter som grænsedragning mellem Færøerne og Storbritannien i forbindelse med planer om eventuel olieudvinding på den færøske kontinentalsokkel og i grænseområdet mellem Færøerne og Shetland.

Inden for turismen åbner den nye tunnel under Den Britiske Kanal nye muligheder for Vestnorden som turistmål for Centraleuropa med samordning af markedsføring med Skotland, Orkneyøerne, Shetland, Færøerne, Island, Grønland og også vestlige og nordlige områder i Norge.

Nordisk Råd bør styrke samarbejdet om Nordsøen både om miljø, fiskeri, olieudvinding, handel, kulturudveksling og turisme. Det vil være specielt vigtigt at få Skotland med, som er den del af regionen, der har flest fællesinteresser med de vestnordiske lande. Præsidiet stiller sig positivt over for, at Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd at sørge for, at der bliver en fortsat samordning af nordiske interesser frem mod den 4. Nordsøkonference i juni 1995.

Jeg bifalder på Præsidiets vegne det foreliggende forslag.

Sedan diskussionen förklarats avslutad *antogs rekommendationen med acklamation.*

Juridiska utskottets saker

7

A 1081/j: Medlemsförslag om jämnare könsfördelning av rådets förtroendeposter m.m.

Juridiska utskottet hade föreslagit att rådet antar följande interna beslut med anledning av medlemsförslaget:

Juridisk Udvalg henstiller til Nordisk Råd

at de enkelte medlemslande efterstræber en mere ligelig kønsfordeling i selve Rådet,

at virke for, at retningslinierne for Rådets valgkomité om en mere ligelig kønsfordeling på Rådets betroede poster efterleves i praksis,

at virke for en mere ligelig kønsfordeling for så vidt angår Rådets forskellige chefstjenester.

Sinikka Hurskainen (SDP) (juridiska utskottets talesman): Herr president! I Norden är kvinnornas andel i politiken högst i världen och internationellt sett är vi förebilder när det gäller ett jämställt deltagande i politiken.

Antalet kvinnor i de nordiska parlamenten stiger i bästa fall upp till 40%. I Nordiska rådet har vi ca 2 % kvinnor.

Enligt det nordiska programmet för jämställdhetsarbete skall kvinnorna och männen ha samma rättigheter, skyldigheter och möjligheter inom alla väsentliga områden i livet. Ändå är kvinnornas representation otillräcklig på många poster i Nordiska rådet. Detsamma gäller de högsta chefsposterna. Kanske allra tydligast är underrepresentationen i presidiet där det finns endast en kvinna. Därför vill juridiska utskottet rekommendera att rådets valkommitté eftersträvar en mera jämn representation av båda könen på rådets förtroendeposter. Rådet bör också sträva efter lika fördelning av män och kvinnor på rådets chefsposter.

Herr president! Jag yrkar bifall till utskottets förslag till betänkande.

Sedan diskussionen förklarats avslutad *antogs det interna beslutet med acklamation.*

8

D 10/1991/j: Meddelande om rekommendation nr 10/1991 angående lagstiftning rörande skuldsanering; D 16/1991/j: Meddelande om rekommendation nr 16/1991 angående genomgång av Helsingforsavtalet; D 17/1991/j: Meddelande om rekommendation nr 17/1991 angående ändringar i Helsingforsavtalets artiklar 1 och 45 samt D 37/1992/j: Meddelande om rekommendation nr 37/1992 angående beräkningsmodell för värdering av obetalt arbete

Rådet behandlade ovannämnda saker i ett sammanhang.

Juridiska utskottet hade föreslagit att rådet lägger meddelandena till handlingarna och anser spörsmålen för rådets del slutbehandlade.

Utskottets förslag *bifölls.*

Socialutskottets saker

9

B 145/s: Ministerrådsforslag om "Program for nordisk social- og sundhedssamarbejde 1995 - 2000"

Socialutskottet hade i ett betänkande 2 föreslagit att rådet antar följande rekommendation med anledning av ministerrådsförslaget

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att fastställa "Program for nordisk social- og sundhedssamarbejde 1995 - 2000" i enlighet med ministerrådsförslag B 145/s samt med beaktande av de synpunkter som framförts av socialutskottet.

Sosialminister **Hill-Marta Solberg** (A) (ministerrådets talesman): Herr president! På ministerrådets vegne vil jeg gi en kort presentasjon av forslaget til nytt samarbeidsprogram på sosial- og helseområdet.

Programmet angir de overordnede målsettinger for det nordiske sosial- og helsesamarbeidet i den kommende 5-årsperioden, nemlig perioden 1995 til år 2000. Det hittidige samarbeidsprogram er fra 1988, og de nordiske sosial- og helseministre er enige om at tiden nå er inne til et nytt program. Hensikten med å framlegge et nytt samarbeidsprogram nå er for det første å gi et mer tidssvarende bilde av det nordiske sosial- og helsesamarbeid og især de utfordringer samarbeidet står overfor. For det andre å klargjøre overfor omverdenen, våre samarbeidspartnere, hvilke verdifulle elementer av den nordiske velferdsmodellen sosial- og helsesamarbeidet vårt inneholder, og hvilke av disse elementer vi vil bygge videre på og styrke. For det tredje å skissere de prioriteringer og mål som vi vil sette de kommende fem år, og hvilke veier vi vil følge i arbeidet for å nå målene.

Samarbeidsprogrammet omhandler naturligvis i første rekke det formaliserte samarbeidet i Ministerrådets regi, men også det uformelle nordiske sosial- og helsesamarbeidet er omtalt i programmet. Vi mener at sosial- og helsesamarbeidet i Norden skal ses som en helhet. Ettersom det samarbeidet som foregår i Ministerrådets regi, ofte er tett forbundet med uformelt nordisk samarbeid, skal de to sidene også ses i sammenheng, hvilket da også avspeiles i programmet.

En meget viktig og overordnet oppgave for Ministerrådet er å kunne besvare de utfordringer vi både i dag og i morgen stilles overfor, og vel å merke besvare dem på en relevant, på en tidssvarende og en dynamisk måte, eller for å få satt på dagsorden og få besluttet hvilke områder vi vil fremme i det nordiske samarbeidet. Dette stiller krav til både fornyelse og videreutvikling av samarbeidet.

Det samarbeidsprogram som vi nå framlegger, er våre bud på hvordan vi vil ta fatt på denne utviklingen, og samtidig våre svar på de utfordringer omverdenen stiller overfor oss. Med utfordringer utenfra sikter jeg naturligvis i første rekke til det økende europeiske samarbeid som vil få stor betydning på en rekke områder innenfor Ministerrådets sosial- og helsesamarbeid, og det er viktig hele tiden å ha det europeiske for øye og vurdere det nordiske samarbeid i et Europa-perspektiv og unngå dobbeltarbeid og fokusere på samarbeid som kan danne grunnlaget for videre europeisk samarbeid o.l. Samtidig er det et hovedmål for Ministerrådet at de verdier som det nordiske sosial- og helsesamarbeidet bygger på, skal få størst mulig innflytelse i det europeiske samarbeid.

Et overordnet mål i programmet er derfor i EØS- og EU-samarbeidet å arbeide for at fundamentale verdier av den nordiske velferdsmodellen både kan bevares i de nordiske land og samtidig kan påvirke de andre europeiske land.

Vender vi blikket utover, er det et annet viktig område for samarbeidet i Nordens nærområde, hvor vi på sosial- og helseområdet allerede har bygd opp et nært samarbeid på en rekke konkrete områder, og her vil vi også intensivere arbeidet. Vi vil prioritere områder som skal bidra til utvikling med å oppbygge demokratiske samfunnsstrukturer med vekt på de sosiale og etiske aspekter.

Når vi i programmet legger vekt på at de nordiske verdiene skal få størst mulig innflytelse i det videre internasjonale samarbeidet, betyr det naturligvis ikke at vi skal være oss selv nok. Det er viktig i alt internasjonalt samarbeid å kunne lytte og være åpne for andres synspunkter, og dette inngår i det nordiske verdigrunnlag.

Sosial- og helsesektoren inneholder helt fundmentale grunnpilarer i den nordiske velferdsmodellen, og Ministerrådet vil også fremover styrke dette. Det dreier seg eksempelvis om å fremme prinsippet om borgeres likebehandling og å sikre at dette prinsippet blir det fundmentale i alle sosial- og helsemessige anliggender og styrke prinsippet om borgernes like adgang til nødvendige helseytelser og fremme det nordiske samarbeid om forebyggingspolitikk og styrke ivaretakelsen av særlig utsatte og sårbare gruppers interesser og fremme områder innenfor den nordiske familiepolitikk, samt eldreomsorg.

De nordiske konvensjoner og andre overenskomster på området har hatt stor betydning for de nordiske borgere og utgjør grunnstenen i sosial- og helsesamarbeidet. De mange og fundamentale rettigheter for nordiske borgere som er fastlagt i disse konvensjoner og avtaler, er viktig å verne om, og vi vil framover øke kjennskapen til disse rettighetene ved å styrke informasjonen.

De resultater vi hittil har sett av samarbeidet på sosial- og helseområdet, kan i høy grad tilskrives samarbeidsinstitusjonene. De mange og velfungerende institusjoner fungerer som ankerplass for langt den største delen av sektorens virksomhet. Dette har gitt oss en handlings- og resultatskapende sektor og har betydd at de konkrete resultater ofte har hatt stor gjennomslagskraft på nasjonalt nivå. Samarbeidets tyngde skal også i framtiden være forankret i samarbeidsinstitusjonene, og Ministerrådet vil arbeide for at virksomheten skal gis gode kår og samtidig er fleksibel i sin arbeids- og organisasjonsform. Samarbeidsinstitusjonene utgjør således i høy grad et viktig redskap for å nå de mål som vi har opstilt i programmet. Det er ikke minst gjennom institusjonene at vi blir i stand til å skape de mange konkrete arbeidsresultater som vi krever av oss selv for å oppfylle de mål som vi har satt i programmet. En vesentlig forutsetning for å oppfylle målsettingen i de kommende år er samarbeidet med andre sektorer, andre områder utenfor sosial- og helseområdet. Det blir stadig mer nødvendig å se utfordringene og løsningen på dem i sammenheng - med

andre ord å arbeide tverrsektorielt. Det vil vi derfor legge stor vekt på fremover.

Det programmet som Ministerrådet fremlegger, er et samarbeidsprogram med overordnede mål og strategier, altså en veiviser som angir bestemmelsessted og hovedveiene vi skal gå for å nå dit. Det er en langsiktig plan som skal gjelde for de neste fem år.

Som sosialutvalget sier i sin betenkning, er det nye programmet mer operasjonelt enn det tidligere. Allikevel er det ikke et dokument som detaljert angir hvilke stier som vi skal følge på veien mot målene. Det er ikke oppgaven for dette dokumentet. En slik konkret angivelse vil vi derimot gi hvert år for de forestående planene. Her vil således med utgangspunkt i samarbeidsprogrammet gjøres rede for de konkrete skritt som skal tas fremover. Likeledes vil de økonomiske konsekvenser bli konkretisert i de årlige budsjetter. Videre vil vi gi en årlig rapport om status over hvor langt vi er nådd i arbeidet mot målene i programmet.

Sten Svensson (m) (socialutskottets talesman): Herr president!
En liberalisering av narkotikapolitiken, som numera märks på många håll i Europa, liksom en legalisering av narkotikapreparat kan aldrig accepteras. En sådan politik strider inte endast klart mot bestämmelserna i de internationella narkotikakonventionerna utan kan också orsaka ett mycket allvarligt hot mot folkhälsan.

Det är inte bara ett ökat beslag av narkotika under senare år utan också en del nya faktorer som bidragit till förnyad uppmärksamhet kring frågorna. Spridningen av hiv och aids bland injektionsmisssbrukare och nya preparat på marknaden, som crack och ecstasy, öppnade gränser mot Östeuropa och händelser ute i världen bidrar sammantaget till ökad oro för framtiden.

Flera västeuropeiska länder upplever en kraftig uppgång i det tunga narkotikamissbruket och den dödlighet som alltmer följer i narkotikamissbrukets spår. Många av de f.d. Sovjetrepublikerna och övriga östeuropeiska länder har blivit transitländer för narkotika till Norden och Västeuropa. Detta har lett till att vi i Nordiska rådets socialutskott enhälligt har föreslagit att det utarbetas en ny handlingsplan för att möta den uppkomna situationen.

Narkotikan hotar inte enbart människors liv och hälsa. Narkotikaprofitörerna hotar också på sikt hela den sociala, ekonomiska och demokratiska utvecklingen i flera länder, inte minst i tredje världen. Hanteringen ger förskräckande exempel på den miljöförstöring, den rättslöshet och det våld som en hämningslös narkotikahandel för med sig.

Hela kedjan - från produktion, via distribution och till konsumtion - måste attackeras. Insatserna skall samordnas. Kampen måste vara uthållig!

När flera nordiska länder blir medlemmar i EU kommer motståndarna till knarkliberaliseringen att få ytterligare starka och höga röster som stöd. Det innebär också att Norden får hjälp och stöd samt förutsättningar för att bättre kunna bekämpa smugglingen av narkotika.

Samtidigt kommer vi även fortsättningsvis att kunna bedriva den ovillkorligt hårda politik mot allt bruk av narkotika på våra egna gator och torg som varit ett kännemärke för vår narkotikapolitik; men också sprida synen till andra länder att det är lika viktigt att bekämpa utbudet som efterfrågan. Flera nordiska medlemmar i EU betyder också att de Gröna och socialisterna där borta blir än mer isolerade i denna fråga.

För att på alla sätt hindra en ökad narkotikahandel har man inom EU satt upp två samarbetsorganisationer. Den första är EDMC, European Drug Monitoring Centre, med säte i Lissabon. Den andra är Europol med säte i Haag.

Dessa båda organisationer skall genom underrättelseverksamhet och nära polisiärt samarbete stoppa och förhindra narkotikahandeln. Vi vet redan i dag att grundförutsättningen för narkotikabekämpning är samarbete och underrättelser. Genom EU får vi del av andra länders kunskap och resurser i kampen mot narkotikan.

Vän av ordning kan dock fråga sig om samarbete verkligen fungerar. Staden Maastrichts polis har tack vare samarbete med kollegor i Belgien och Tyskland fått stopp på narkotikahandeln! Samarbete är alltså A och O i kampen mot narkotikan.

Ett annat exempel på att öppna gränser inte betyder att kampen mot narkotika blir omöjlig är Storbritannien. De brittiska tullmyndigheterna kan numera koncentrera hela sin verksamhet på jakten på narkotikasmugglare. Resultatet? Jo, en ökning av beslagen med 25% på ett enda år!

Jag anser att de nordiska länderna bestämt skall ta avstånd från alla tendenser till den "knarkliberalisering" som förekommer ute i Europa. Vi kan, i samarbete med likasinnade länder, verka för en kompromisslös kamp mot narkotikabrotten! Genom ett utökat internationellt samarbete, där våra nordiska länder skall vara med och aktivt delta i beslutsfattandet, och genom att utnyttja olika länders erfarenheter inom detta område kommer vi att kunna förstärka möjligheterna att vinna kriget mot världens i särklass största organiserade brottslighet.

Sedan diskussionen förklarats avslutad *antogs rekommendationen med acklamation.*

10
A 1063/s: Medlemsförslag om nordiska insatser för att främja migration under ordnade former

Socialutskottet hade föreslagit att rådet med anledning av medlemsförslaget antar följande rekommendation:

Nordiska rådet rekommenderar de nordiska ländernas regeringar

att utveckla adekvata strategier för att förebygga och motverka en oreglerad migration österifrån mot Norden, och lämna erforderligt

finansiellt stöd till IOM:s verksamhet för att underlätta migration under ordnade former,

att i internationellt samarbete verka för nya flykting- och migrationspolitiska strategier som syftar till att migration sker under ordnade former.

Sedan diskussionen förklarats avslutad *antogs rekommenationen med acklamation.*

11
D 3/1992/s: Meddelande om rekommendation nr 3/1992 angående utvidgning av den nordiska arbetsmiljökonventionen

Socialutskottet hade föreslagit att rådet lägger meddelandet till handlingarna i väntan på nytt meddelande till nästa session.

Utskottets förslag *bifölls.*

Ekonomiska utskottets saker
12
A 1067/e: Medlemsförslag om initiativ för ökad sysselsättning

Ekonomiska utskottet hade föreslagit att Nordiska rådet antar följande rekommendation med anledning av medlemsförslaget:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

at man med en felles handlingsplan forsterker innsatsen for å øke sysselsettingen i Norden blant annet ved å vurdere de tiltak som er foreslått i medlemsforslag A 1067/e om initiativ for økt sysselsetting og ved fortsatt å legge vekt på rek. nr 26/1993 fra Nordisk Råd.

Talleraas (H) (utskottets talesman): Herr president! Enda en gang inviterer økonomisk utvalg Nordisk Råd til å gjøre et konkret vedtak for å styrke kampen for økt sysselsetting i Norden. Det har blitt flere runder mellom Rådet og Ministerrådet om dette meget viktige spørsmålet i de senere årene, men problemet med ledighet i de nordiske land er fortsatt så stort at dette forsvarer sin plass helt øverst på den politiske dagsordenen.

Statistikken viser at i 1994 ligger arbeidsløsheten i Norden på 10,7 %, varierende mellom 18,5 % i Finland og 4,8 % i Island. I tillegg til disse altfor høye tallene kommer flere prosent som er engasjert i diverse sysselsettingstiltak. Disse tallene viser at ledighetsproblemet i Norden er altfor høyt, og det skiller seg ikke vesentlig fra de problemene som eksisterer ellers i Vest-Europa. Ja, vi kan vel dessverre si at Norden har hatt en nærmest eksplosiv økning i arbeidsledigheten de senere årene, og vi har

plassert oss på et vesentlig høyere nivå enn det vi har vært vant til i Norden.

Økonomisk utvalg har denne gang arbeidet med utgangspunkt i et medlemsforslag fra den sosialdemokratiske gruppen. I tillegg har vi sett på hva utvalget sa i Mariehamn i fjor høst, samt den tilbakemelding Ministerrådet har gitt i høst.

I denne sammenheng er det viktig å understreke behovet for koordinering av innsats, i Norden og i Vest-Europa for øvrig. Særlig viktig vil jo her EUs tiltak og satsing være. EU er det viktigste marked for Norden og vil fra nyttår øke mulighetene vesentlig for Finland og Sverige, og forhåpentligvis for Norge. Det vil gi nye muligheter i kampen mot arbeidsledigheten. Samtidig vil jeg spesielt peke på betydningen hele Norden vil ha som hjemmemarked for Nordens eksportindustri. Her er det viktig at det satses for å øke veksten i den private sektor, samtidig som budsjettenes underskudd reduseres. I denne forbindelse vil jeg også gjerne nevne lyspunktene.

For 1995 vil ledigheten i Norden bli redusert med 1,5 %, ned til 9,5 % - fortsatt meget høyt, men det går i riktig retning.

Vi ser også at alle land i Norden nå er inne i en relativt sterk vekstfase. At denne veksten skjer samtidig i de nordiske landene, samtidig som det er sterk vekst hos våre viktigste handelspartnere, gir grunn til forhåpninger om ytterligere reduksjon i ledigheten framover. Men det er viktig å understreke at vi må sikte mot å forsvare hva vi har vunnet i de nordiske landene:

- Veksten bør bli stabil, uten ny inflasjon.
- Budsjettunderskuddene må fortsatt bygges ned for å sikre våre velferdsstaters framtid.

Det medlemsforslag om økt sysselsetting som nå står på Rådets dagsorden, føyer seg godt inn i rekken av politiske initiativ for å skape en konstruktiv nordisk og internasjonal samordning. I økonomisk utvalgs innstilling pekes det på at mange av de tiltakene som fra forslagsstillernes side fremmes, har alminnelig oppslutning på tvers av politiske skillelinjer. Det er enighet om at vi må skape forutsetninger for et levedyktig og vekstkraftig næringsliv i de enkelte land og de enkelte lokalsamfunn, og at den økonomiske utvikling må være miljømessig og sosialt bæredyktig. Det er også alminnelig tilslutning til forslagets vektlegging av utdanning og opplæring som forutsetninger for å skape en funksjonsdyktig arbeidskraftressurs. Også en rekke andre tiltak er det bred tilslutning til fra utvalgets side. De enkelte partifraksjoner og utvalget som helhet viser i så måte til tidligere innstillinger til Rådet om disse spørsmålene, senest den brede rekommandasjon nr 26/1993, som ble vedtatt for ett år siden i Mariehamn. Den rekommandasjonen vi nå inviterer Rådet til å vedta, vil føye seg godt inn i rekken av slike positive, men utålmodige henstillinger til regjeringene om å gå fra planlegging og overveielser til konkrete tiltak i denne alvorlige saken.

Utvalget vil også si seg tilfreds med at vi har fått til en konstruktiv dialog med regjeringene gjennom Ministerrådet om disse spørsmålene. Senest

i går har utvalget møtt finansministrene og drøftet hvilke tiltak som er satt i gang, eller som planlegges. Denne dialogen mellom parlamentarikere og regjeringer tror vi er av stor betyning, og vi vil fortsette den. Jeg synes også vi får positive tilbakemeldinger fra Ministerrådet på disse drøftelsene. Vi vil også fra utvalgets side søke å utforme nye, konkrete forslag som kan bidra til en nordisk samordning som kan redusere arbeidsledigheten i våre land. Jeg kan nevne at vi allerede nå behandler nye medlemsforslag som vil komme opp til behandling på Reykjavík-sesjonen.

For egen regning vil jeg tilføye at jeg tror at mulighetene for å løse de alvorlige ledighetsproblemene i våre land øker vesentlig når mange års debatt om våre lands forhold til Europa fra årsskiftet avløses av en endelig avklaring av disse forholdene.

Denne klarhet gir både myndigheter og næringsliv en ny planleggingshorisont, de vet hva rammene blir, og kan satse deretter. Jeg er overbevist om at en slik stabilitet skaper grunnlag for ny satsing og nye arbeidsplasser, særlig i de land som finner sin framtidige samarbeidsarena som medlemmer av Den europeiske union.

Med disse ordene anbefaler jeg den foreslåtte rekommandasjon.

Sedan diskussionen förklarats avslutad *antogs rekommenationen med acklamation.*

13
A 1090/e: Utvalgsforslag om opprettelse av et risikokapitalfond for investeringer i små- og mellomstore bedrifter i de baltiske stater

Ekonomiska utskottet hade föreslagit att rådet antar följande rekommendation med anledning av utskottsförslaget:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

å vurdere å etablere et særlig risikokapitalfond på ECU 10 millioner for å tilføre prosjekterings- og opstartingskapital for mindre produksjonsbedrifter i de baltiske stater.

Hjörleifur Guttormsson (Ab) (utskottets talesman): Hr. præsident! Genopbygningen af politisk demokrati i de baltiske republikker er en opgave, vi som nabolande har et klart ansvar for at medvirke til. Det var vi fra Nordisk Råds side klar over, allerede da vi for 4-5 år siden vovede os ind på den delikate opgave, det var at bistå disse lande i deres kontakter med organisationer og lande uden for den sædvanlige interessesfære. At et stabilt politisk demokrati ikke kan etableres i disse lande, uden at man også sikrer en økonomisk og social udvikling, som kommer befolkningerne til gode, turde være indlysende for alle. Fra Nordisk Råds side tog vi tidligt initiativ til, at de nordiske regeringer i fællesskab skulle etablere et konkret hjælpeprogram for disse stater.

Vi har med glæde kunnet registrere, at Ministerrådets forskellige tiltag - med Baltisk Investeringsprogram som det største - er blevet iværksat og har haft den ønskede effekt. At der har været en del forsinkelser og problemer i indledningsfasen, burde næppe kunne overraske eller skræmme nogen. Nu synes de forskellige programmer imidlertid at være kommet godt i gang. Det giver man fra baltisk hold klart udtryk for.

Men samtidig med at vi ser, at Baltisk Investeringsprogram - Ministerrådets industrielle handlingsprogram for Baltikum - og nationale/bilaterale hjælpetiltag fra de enkelte nordiske lande virker positivt på landenes økonomiske udvikling, finder vi også, at der er opgaver, som ikke kan løses inden for de rammer, vi har fastlagt. I Økonomisk Udvalg har vi f.eks. konstateret, at der fortsat er et udækket behov for at skaffe mere risikovillig investeringskapital til dele af produktionsindustrien i Baltikum. Det synes dokumenteret, at der er en række mindre projekter til etablering af virksomheder, som nok har potentiale til at blive livskraftige enheder på lidt længere sigt, men som har vanskeligt ved at blive realiseret, fordi de ikke er af en størrelse, som muliggør medfinansiering under f.eks. Baltisk Investeringsprogram eller andre større låneprogrammer. På det lokale marked findes der heller ikke kapital, som kan tilbydes på rentable vilkår for sådanne langsigtede investeringer. Både renteniveauet og det lokale kapitalmarkeds korte sigt gør det umuligt at realisere mange gode projekter.

På denne baggrund har Økonomisk Udvalg taget det foreliggende initiativ for at skaffe nye finansieringstilbud til dele af det lokale næringsliv i Baltikum. Vi mener, at man bør overveje at skaffe kapital til et nordisk venturefond for mindre industriprojekter i Baltikum. Norden vil selvfølgelig ikke kunne stille ubegrænsede ressourcer til rådighed for risikoinvesteringer i disse områder, og det er heller ikke vores opgave som nordisk samarbejdsorganisation at optræde som "flink onkel" i denne sammenhæng. Vi bør imidlertid kunne bidrage med kapital og finansiel ekspertise for at støtte en del projekter, som vi ved falder uden for de øvrige låneprogrammer, vi støtter, men som objektive kriterier tilsiger burde igangsættes.

Fra Økonomisk Udvalgs side vil vi lægge vægt på, at en sådan risikokapitalfond må drives på en samfundsmæssigt seriøs måde, og at de midler, som forudsættes stillet til rådighed, skal forvaltes på en økonomisk set god måde. Ordningen måtte blive en hjælp til selvhjælp i egentlig forstand. Vi vil derfor foreslå, at midlerne - vi foreslår som en startkapital 10 mio. ECU - forvaltes af en institution, som både har dokumenteret bankfaglig og økonomisk ekspertise, og som kender de lokale forhold. Det er naturligt at tænke sig, at en sådan risikofond kunne administreres i tilknytning til Nordisk Investeringsbank, men det må samtidig stå klart, at en venturefond må være klart adskilt fra NIB's øvrige virksomhed.

Jeg skal ikke her komme nærmere ind på de tekniske detaljer ved et venturefond for Baltikum, men henviser til Økonomisk Udvalgs betænkning og forventer, at vore overvejelser bliver lagt til grund, når Nordisk

Ministerråd og Nordisk Investeringsbank skal vurdere, hvordan der kan etableres en hensigtsmæssig ordning.

Med disse bemærkninger skal jeg anbefale rådet at vedtage den foreslåede rekommendation.

Sedan diskussionen förklarats avslutad *antogs rekommendationen med acklamation.*

Miljöutskottets saker
14
A 1072/m: Medlemsförslag om en samnordisk skogsinformation

Miljöutskottet hade föreslagit att Nordiska rådet antar följande rekommendation med anledning av medlemsförslaget:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

> *att* verka för att ett samarbete etableras mellan de nordiska ländernas skogsnäringar, skogsmyndigheter och nationella och nordiska skogsforskningsorgan i syfte att ta fram saklig information om de nordiska ländernas skogstillgångar och skogsdrift.

Virrankoski (Kesk.) (miljöutskottets talesman): Herr president! Detta initiativ har tagits som en reaktion på den avsiktligt vilseledande och förvrängda information som bl.a. veckotidningen der Spiegel har givit om skogsnäringen och skogsbruket i Norden.

I sitt betänkande anser miljöutskottet att det är angeläget att de nordiska skogarna drivs bärkraftigt, skogstillgångarna utvecklas och skyddade områden bevaras. Såsom FN-konferensen i Rio visade, har skogarnas utveckling blivit en fråga av internationellt intresse.

Den nordiska trenden inom skogsbruket innebär ökad nettotillväxt i hela Norden. Forsknings- och utvecklingsarbetet i Norden är mycket aktivt, både nationellt och inom Samarbetsnämnden för nordisk skogsforskning, SNS. Skogsägarna och skogsarbetarna får miljöutbildning och företagen anlitar fältbiologer för att utpeka skyddsvärda biotoper. Remissvaren bekräftar att skogsbruket här verkligen går mot en bärkraftig utveckling.

Mot denna bakgrund är det av största vikt att saklig information riktas till våra marknadsområden. Vi i utskottet anser att det är den samlade nordiska skogsnäringen som borde svara för uppläggningen av denna informationskampanj och ställa de ekonomiska resurserna till förfogande. Skogsnäringen borde samverka med forskningsorganen när det gäller att presentera forskningsresultat samt med skogsmyndigheten beträffande kriterier för bärkraftigt skogsbruk. Det borde också övervägas om näringens insatser, såsom Samarbetsnämnden för nordisk skogsforskning föreslagit, kunde förstärkas med nordiska temanummer om skogsbrukets drift.

Därför föreslår miljöutskottet Nordiska rådet att rekommendera Nordiska ministerrådet att verka för att ett samarbete etableras mellan de nor-

diska ländernas skogsnäringar, skogsmyndigheter och nationella och nordiska skogsforskningsorgan i syfte att ge saklig information om den nordiska skogsnäringen.

Herr president! Avslutningsvis vill jag framhålla att denna informationsinsats är av största vikt också därför att de nordiska länderna med sin sakkunskap kan och bör inta en ledande roll när en internationell skogskonvention bereds utgående från de i Riokonferensen antagna skogsprinciperna.

Herr president! Jag yrkar bifall till utskottets betänkande.

Sedan diskussionen förklarats avslutad *antogs rekommendationen med acklamation.*

Per Olof Håkansson övertog härefter ledningen av förhandlingarna.

15
D 29/1993/m: Meddelande om rekommendation nr 29/1993 angående kontroll av kärnteknisk verksamhet; D 30/1993/m: Meddelanden om rekommendation nr 30/1993 angående säkerhet, energi och miljö; D 3/1994/m: Meddelande om rekommendation nr 3/1994 angående redovisning av kärnavfallsprodukter

Rådet behandlade ovannämnda saker i ett sammanhang.

Miljöutskottet hade föreslagit att Nordiska rådet lägger meddelandena till handlingarna i väntan på nya meddelanden till nästa session.

Salmén (ÅC) (miljöutskottets talesman): Herr president! Inledningsvis vill jag tacka ministerrådet för de meddelanden man lämnat angående rekommendationerna nr 29/1993, nr 30/1993 och nr 3/1994. Gemensamt för dessa rekommendationer är att de berör energiförsörjning och säkerhetsfrågor. Till stor del handlar det om vilka åtgärder de nordiska länderna bör vidta för att förbättra säkerheten och för att åstadkomma en bättre internationell kontroll av drift och avfallsfrågor vad gäller både civil och militär användning av kärnkraft.

Under gårdagens säkerhetsdebatt berördes den fara de osäkra atomkraftverken i våra närområden utgör för människa och natur. I ministerrådets meddelanden redovisas de många insatser som kärnsäkerhetsmyndigheterna i våra länder och internationella organ gjort för att höja säkerheten i anläggningarna samt att insatser gjorts vad gäller ansvarsfrågorna. Trots dessa åtgärder är det långt kvar till en rimlig säkerhetsnivå och anläggningsutforming för dessa kärnkraftverk. Det är därför positivt att fortsatta insatser aviseras från ländernas sida och inom det nordiska kärnsäkerhetssamarbetet. Detta arbete måste alltså fortsätta, men det måste också

kompletteras med fortsatt strävan att få fram alternativa energiformer och ökat energisparande. Jag är medveten om att detta kan bli en svår uppgift. Vi får inte glömma att ur innehavarans synpunkt producerar dessa anläggningar billig elkraft och ger dessutom i vissa fall valutainkomster. Risken är uppenbar att nya energiformer ger högre elkostnader. Jag instämmer därför i ministerrådets synpunkt att insatserna skall ske i samverkan med de internationella studier av energisystemen i Österuropa som pågår för att åstadkomma energieffektivisering och miljöanpassning. Vi förväntar oss att ministerrådet följer upp denna samverkan med snara förslag till fortsatta stödåtgärder.

Under gårdagens debatt framhölls också de stora miljöproblem som uppkommit genom den omfattande militära aktiviteten i våra närområden och i Arktis. Denna fortsätter att utgöra miljöhot trots pågående avveckling och omstrukturering. Särskilt allvarliga är de problem som uppkommer genom hanteringen av kärnämnen och avfall från den militära kärnenergiverksamheten. I våra rekommendationer påpekas att de nordiska länderna med kraft måste verka för att sådan hantering sker under tillämpning av ett regelverk liknande det som gäller för civil verksamhet. Ministerrådet meddelar att befintliga säkerhetsrekommendationer och konventionen om kärnsäkerhet samt den som bör utarbetas om hantering av radioaktivt avfall borde kunna utgöra riktlinjer för förbättrad säkerhet inom de militära programmen. Jag uppmanar ministerrådet att verka för att kärnvapenstaterna utfäster sig att tillämpa riktlinjerna även inom den militära sektorn.

Samtidigt som vi ställer krav på omvärlden vad gäller säkerhet vid hantering av kärnavfallsprodukter måste vi också ha system för strålnings- och stöldskydd för det avfall som vi själva prducerar. Samtliga nordiska länder producerar en viss mängd radioaktivt avfall per år, bl.a. genom medicinsk verksamhet, forskningsreaktorer m.m. Respektive land har ett ansvar för att detta avfall hanteras på ett korrekt sätt. Det är bakgrunden till att rådet krävt en redovisning av vilka mängder som förekommer och hur respektive land klarar hanteringen av detta avfall. Jag kan konstatera att den redovisning vi fått är bristfällig genom att ländernas avfall inte redovisats på ett enhetligt sätt. En jämförelse mellan länderna är därför omöjlig. Vidare saknas uppgifter om destination och slutanvänding av det avfall som exporteras från Finland och Sverige. Vad gäller Sverige framgår över huvud taget inte av redovisningen att export sker, men en redovisning har utlovats vid dagens ministermöte.

Jag kräver alltså en ny redovisning som på ett enhetligt sätt specificerar total årlig mängd samt total producerad mängd, andel högaktivt avfall samt hur stora mängder avfall som har exporterats, respektive beräknas exporteras, och hur det behandlas vid slutdestinationen. Redovisningen bör lämnas till sessionen i Reykjavík.

Miljöutskottet förelår avslutningsvis att Nordiska rådet lägger meddelandena till handlingarna och avvaktar nya meddelanden.

Sedan diskussionen förklarats avslutad *bifölls utskottets förslag.*

16
Fastställande av tid och plats för nästa session

Presidiet hade föreslagit att rådets 46:e session hålls den 27 februari - 2 mars 1995 i Reykjavík.

Presidiets förslag *bifölls*.

17
Sessionens avslutning

Presidenten: Ärade rådsmedlemmar, mina damer och herrar! En vital session i Nordiska rådet går nu mot sitt slut. Som vi förutsåg blev gårdagens utrikes- och säkerhetspolitiska debatt en engagerad och stundtals mycket känsloladdad sådan. Av och till fick vi känslan av att Norden står inför en avgrund och att allt det vi sätter högt i vår nordiska tillvaro kommer att svepas med i en enorm europeisk flodvåg. Att våra danska vänner kunde vittna om fortsatt självständigt beslutsfattande, kulturell, social och ekonomisk autonomi lugnade somliga men inte alla. De som ser EU som en investering för fred och framsteg i vår av så många krig härjade världsdel fick dock bekräftat för sig att den nationella suveräniteten och den kulturella egenarten kommer att finnas kvar även framgent i våra länder.

Vi har naturligtvis alla klart för oss att EU varken är himmel eller helvete. EU är ingen färdig gemenskap och kommer att vara under ständig förändring. EU blir vad medlemmarna gör den till, och när fler inträder som medlemmar förändras självfallet EU både inåt och utåt. De enskilda ländernas inflytande i EU är ett obestridligt faktum.

Att vi i Norden står inför ett vägval är också ett faktum. Nu har vi en enastående möjlighet att förbättra och förstärka det nordiska samarbetet såväl på regerings- och parlamentarikersidan som oss emellan. Vi bör med gemensamma krafter arbeta för att nå målet: ett utbyggt nordiskt samarbete i en värld stadd i snabb förändring.

Jag vill till slut framföra vårt gemensamma tack till våra norska värdar för utmärkta arrangemang vid denna session. Ett stort tack riktar vi också till staden Tromsö, som upplåtit sitt fina kulturhus för vår session. Som tyvärr alltför ofta är fallet har vi inte hunnit bekanta oss särskilt mycket med er vackra stad, som vi har gått litet försiktigt i, men vårt korta besök har förvisso gett oss mersmak. Vi återkommer gärna.

Jag tackar också våra sekretariat, som har gjort utomordentliga insatser för genomförandet av denna session.

Härmed förklarar jag Nordiska rådets 45:e session avslutad och önskar er alla en god hemresa.

Väl mött i Reykjavík!

Sessionen avslutades kl 12.35

Godkännande av protokollen

Dessa protokoll, som omfattar stenografiska referat av förhandlingarna vid Nordiska rådets 45:e session den 15-16 november 1994, har förts av Guðrún Dager Garðarsdóttir, Viveca Wiklund och Svenolof Karlsson i presidiesekretariatets redaktion.

Huvudsekreterare vid sessionen var sekretariatsleder Kjell Myhre-Jensen vid den norska delegationen.

I enlighet med §15 i rådets arbetsordning godkännes protokollen härmed.

För Nordiska rådets presidium

Per Olof Håkansson
President

Kaj-Peter Mattsson
tf presidiesekreterare

SAKER M. M.

Socialutskottets betänkande

över medlemsförslag om nordiska insatser för att främja migration under ordnade former

(Medlemsförslaget, väckt av Lena Öhrsvik samt Sinikka Hurskainen och Lauri Metsämäki m.fl., se s. 208)

Till socialutskottet har överlämnats ett medlemsförslag om nordiska insatser för att främja migration under ordnade former. Utskottet har behandlat medlemsförslaget vid sitt möte i Kuopio den 21-23 juni 1994.

1. Medlemsförslaget

Inledningsvis erinras om att det är högst troligt att världen kommer att få allt fler flyktingar och migranter de närmaste åren. I dag räknar man med att ca 100 miljoner människor bor utanför sitt fädernesland - varav 75 miljoner i u-länderna. FN:s befolkningsfond (UNFPA) anser att denna siffra kommer att öka kraftigt om inget görs åt migrationens orsaker.

I Norden måste man inse den närliggande utmaningen av en massiv migration österifrån. Enligt förslagsställarna är det därför hög tid att förbereda sig för en fortsatt stor folkomflyttning och utforma konkreta lösningar på problemen kring den växande migrationen.

En oordnad migration av stor omfattning anser man tveklöst skulle kunna skapa stora spänningar i Norden och våra närområden och, om inte kraftfulla åtgärder vidtas, t.o.m. kunna hota grunden för våra demokratier.

På det internationella planet krävs migrationspolitiska insatser och förebyggande åtgärder för att motverka obalanser och brister som grund för flykt och påtvingad migration. Vid sidan av detta arbete bör det också åstadkommas en internationell samverkan för reglering av migrationen och säkra en mera organiserad överflyttning av människor.

International Organization for Migration (IOM) verkar för migration under ordnade former. IOM har fått i uppdrag att lägga fram förslag till ett samarbetsprogram med inriktning på samarbete över Östersjön om migrationsfrågor. Önskvärda åtgärder, där de nordiska länderna kan bidra, gäller t.ex. finansiering av lärlingssystem och tekniskt bistånd.

Slutligen understryks att det är av yttersta vikt att särskilt de nordiska länderna besinnar sitt ansvar och sin utsatta ställning och i tid utformar nödvändiga strategier för att förebygga och motverka en migrationsutveckling som kan leda till svårbemästrade problem.

2. Remissyttranden

Remissyttranden har inkommit från följande departement, myndigheter, organisationer och nordiska samarbetsorgan:

Nordiska
Nordiska rådets juridiska utskott
Nordisk samrådsgruppe for flyktningespørsmål
Nordiska migrationsutskottet

Danmark
Indenrigsministeriet
Dansk Flygtningehjælp

Finland
Arbetsministeriet
Justitieministeriet
Migrationsinstitutet

Island
Informations- og kulturcentre for indvandrere
(Upplýsinga- og menningarmiðstöð nýbúa)

Norge
Justis- og politidepartementetet
Kommunal- og arbeidsdepartementetet
Norges Røde Kors

Sverige
Styrelsen för internationell utveckling (SIDA)
Beredningen för internationellt tekniskt-ekonomiskt samarbete (BITS)
Nedrustnings- och folkrättsdelegationen
Styrelsen för u-landsforskning (SAREC)
Statens naturvårdsverk
Rikspolisstyrelsen
Räddningsverket
Statens invandrarverk

Övriga
International Organization for Migration (IOM)
United Nations' High Commissioner for Refugees (UNHCR)

2.1 Remissyttranden som ställer sig positiva till medlemsförslaget

Nordiska rådets juridiska utskott påpekar att flyktingfrågor hör under juridiska utskottet och att utskottet prioriterar dessa frågor högt. För övrigt visar utskottet till svaret från Nordisk samrådsgruppe for Flyktningespørsmål och vill liksom samrådsgruppen, speciellt uppmärksamma samarbetet kring asyl och migration samt gränskontroll. Vidare understryker juridiska utskottet viktigheten av den praxis som existerar redan i dag, att flera av de nordiska länderna har personer utsända för att bistå dels nationella

myndigheter och dels UNHCR med arbetet i de baltiska länderna och Ryssland. Detta arbete anser man bör fortsätta och styrkas.

Nordisk samrådsgruppe for flyktningespørsmål ställer sig bakom båda delarna av medlemsförslaget. Migrations- och flyktingfrågor har de senaste två åren varit föremål för diskussion på tre internationella konferenser beträffande kontroll av invandring från länderna kring Östersjön. Man har enats om generella riktlinjer som skall användas som utgångspunkt för det framtida samarbetet mellan de deltagande staterna. I riktlinjerna framhävs särskilt samarbetet kring asyl och migration samt gränskontroll.

Det har upprättats en rådgivande grupp bestående av experter som skall bistå bl.a. de baltiska länderna, Belarus och Ryssland med att bygga upp system som kan hantera asyl- och immigrationsfrågor. Det föreligger också ett konkret arbetsprogram för 1994-1996 beträffande samarbetet kring Östersjön om migration, inklusive asyl- och flyktingfrågor. Enligt programmet, som är utarbetat i samarbete mellan Sverige, Finland och IOM, räknar man med att kostnaderna för dess genomförande kommer att uppgå till 1,5 miljoner USD.

Programmet, vars genomförande huvudsakligen åvilar IOM, omfattar följande aktiviteter:

- Workshops beträffande policy och praxis kring migration, sakbehandlingsprocedurer, bestämning av status och mottagande, repatriering m.m.
- Arrangerande av olika seminarier om utlänningsrätt och utlänningsadministration,
- Utväxling av ämbetsmän mellan de västeuropeiska länderna och länderna kring Östersjön,
- Tekniskt bistånd på olika områden,
- Analys av behovet för ADB-utrustning och utveckling på dataområdet,
- Kurser i engelska.

Det framgår av samrådsgruppens svar att flera av de nordiska länderna har personer utsända för att bistå dels nationella myndigheter, dels UNHCR med arbetet i de baltiska länderna och Ryssland. Vidare understryks att man redan arbetar i riktning av medlemsförslagets intentioner.

Indenrigsministeriet i Danmark har ingenting att anmärka angående medlemsförslagets innehåll. Man riktar däremot uppmärksamheten på att man i Danmark numera på en rad områden arbetar på att minska den olagliga invandringen österifrån. Den danska regeringen har redan beslutat att bidra med tekniskt och annat bistånd till ett värde av ca 9 milj. DKK i bidrag för att säkra de baltiska ländernas gränser. I övrigt hänvisar Indenrigsministeriet till remissvaret från Nordisk samrådsgruppe for flyktningespørsmål.

Dansk Flygtningehjælp säger att man i och för sig endast kan ställa sig positiv till att Nordiska rådet arbetar på att utforma adekvata flyktings- och migrationsstrategier för att tillämpas både i Norden och internationellt. Medlemsförslaget anses emellertid sakna en konkretisering av de

strategier som det innehåller, vilket gör det svårt att företa en grundlig bedömning av förslaget och de politiska och lagstiftningsmässiga konsekvenser det kan tänkas ha.

För Dansk Flygtningehjælp, som är en icke-statlig organisation, är det viktigt att insatser på migrationsområdet inte innebär en begränsning i flyktingars, asylsökandes och invandrares rättigheter, eller att konsekvensen blir att Norden stänger sina gränser ytterligare. För organisationen är det således viktigt, att man med realiseringen av nämnda förslag även i fortsättningen kan tala om att de nordiska länderna fortsatt lever upp till sitt internationella ansvar i förhållande till flykting- och migrationsproblem.

Arbetsministeriet i Finland påpekar att Internationella migrationsorganisationens (IOM) nordiska byrå, som öppnades i Helsingfors 1993, har till uppgift att framför allt hjälpa de baltiska länderna i invandrarfrågor. IOM har redan ett färdigt förslag till en helhetsstrategi, som behöver stöd från medlemsländernas regeringar. Arbetsministeriet har gett sitt stöd till öppnandet av IOM:s kontor i Helsingfors bl.a. genom att upplåta en tjänsteman, vars lönekostnader ministeriet bestrider. Dessutom har arbetsministeriet i sin budget reserverat anslag för Finlands årliga medlemsavgift. Vidare framgår det också att ministeriet driver de i medlemsförslaget framställda åtgärderna både på bilateral och internationell nivå.

Justitieministeriet i Finland gör uppmärksam på att Delegationen för flykting- och emigrantärenden den 24 mars 1994 offentliggjort sitt betänkande "Principerna för Finlands flykting- och emigrantpolitik", där man utarbetat förslag till tydliga målsättningar och riktlinjer för Finland på detta område. I sina huvuddrag överensstämmer delegationens förslag till åtgärder med de val som antingen genomförts eller ställts som mål i de övriga nordiska länderna. Justitieministeriet anser att man framför allt med tillgängliga förebyggande åtgärder borde styra migrationen till Finland. Något som man understryker att IOM också satt som mål. Med beaktande av omfånget av olösta problem stöder ministeriet gemensamma åtgärder för att migration från Finlands närområden skall kunna regleras.

Migrationsinstitutet i Finland anser att medlemsförslaget är viktigt och aktuellt. På det internationella planet är det mycket angeläget att man samarbetar eftersom skillnaderna i utlännings- och migrationspolitiken försätter länderna i olika ställning. Ett projekt, "Former av tidsbegränsad migration - öst-västmigration för utbildning och praktik", som nära ansluter sig till medlemsförslaget, är en av institutets aktuella uppgifter på migrationsområdet.

Informations- og kulturcentret for invandrere i Island anser att de nordiska länderna bör föra en gemensam politik kring invandrarfrågor, som inte diskriminerar folk, oberoende av varifrån de kommer.

Kommunal- og arbeidsdepartementet i Norge ställer sig positiv till medlemsförslaget. Man anser emellertid att saken måste diskuteras närmare mellan relevanta myndigheter i de nordiska länderna. Detta gäller också frågan om finansiellt stöd till IOM:s verksamhet på området.

Justis- og politidepartementet i Norge hänvisar till remissvaret från Nordisk Samrådsgruppe for Flyktningespørsmål.

Norges Røde Kors har inga kommentarer till den föreslagna rekommendationen. Man påpekar att de nordiska Röda Kors-föreningarna har intensifierat sitt samarbete för att möta utmaningarna i det nya Europa. Vidare har det etablerats nära samarbete på Nordkalotten mellan de regionala Röda Kors-föreningarna i Sverige, Finland, Norge och på Kola.

Rikspolisstyrelsen (RPS) i Sverige ansluter sig till tankarna att migration bör ske under ordnade former. De som har tvingats att fly från sina hemländer bör i första hand beredas hjälp i det land som de har flytt till, och detta bör ske genom samordnade insatser i mottagarlandet. Först när ett oundgängligt behov därav uppstår, bör en överföring ske till ett tredje land.

Beträffande frågan om en förmodad inströmning av asylsökande österifrån framgår att det idag sker planläggning i närmast berörda län och kommuner. RPS har med oro följt de senaste årens utveckling när det gäller smuggling av asylsökande över Östersjön. Styrelsen anser det angeläget att förebygga denna trafik redan i de länder, varifrån smugglingen utgår. Självklart behöver framför allt de baltiska länderna all tänkbar hjälp med både teoretiska och praktiska ting, som t.ex. en fungerande utlänningslagstiftning och möjligheter att genomföra passkontroll. Inte minst behovet av tekniska hjälpmedel bör avhjälpas genom insatser från bl. a de nordiska länderna.

Statens invandrarverk i Sverige är av den uppfattningen att medlemsförslaget är helt i linje med verkets allmänna inställning på detta område. Man understryker emellertid att förslaget ytterst är en politisk fråga.

IOM:s regionalkontor i Helsingfors anser det mycket aktuellt att ta upp migrationsfrågan i politiskt och regionalt sammanhang, eftersom de praktiska lösningar som man kan tänka sig måste vara politiskt förankrade och inom ramen för ett regionalt samarbete. Utvecklingen de senaste åren tyder på att man kan förvänta sig ökade befolkningsrörelser i områden som ligger relativt nära Norden. Därför är det viktigt att länderna runt Östersjön utvecklar sina migrationspolitiska strategier och har viss beredskap för att kunna bemöta eventuella krissituationer. IOM:s förslag till program för ett regionalt samarbete om migrationsfrågor - inkl. asyl- och flyktingfrågor - runt Östersjön har fått starkt stöd från många håll. Initiativ till samtal mellan parlamentariker om migrationsfrågor, t.ex. mellan Nordiska rådet och Den Baltiska Församlingen, skulle också kunna bidra till att föra saken vidare.

UNHCR:s regionalkontor för Norden och de baltiska länderna konstaterar att det förväntade migrationstrycket på de nordiska länderna som en följd av de genomgripande ekonomiska och politiska förändringar som skett i f.d. Sovjetunionen, endast i begränsad utsträckning resulterat i direkt invandring i legala eller illegala former till de nordiska länderna. Därtill kommer att relativt få medborgare från de nya stater som bildats i och med f.d. Sovjetunionens sammanbrott har sökt asyl i de nordiska länderna.

FN:s flyktingkommissariat anser det viktigt i detta sammanhang att en klar åtskillnad görs mellan migration och flyktingar i behov av internationellt skydd. Orsakerna till och lösningarna på migrations- och flyktingrörelser kräver olika strategier. Formerna för invandring av dessa kategorier är i huvudsak olikartade liksom de internationella och nationella regelsystem som reglerar det faktiska mottagandet. Det finns samtidigt ett samband mellan dessa frågor i och med att asylinstitutet i vissa fall kommit att brukas och missbrukas av enskilda som inte har behov av internationellt skydd. FN:s flyktingkommissariat har därför framfört ett önskemål om att de europeiska länderna i ökad utsträckning skapar kanaler för legal migration under ordnade former på det sätt som anges i medlemsförslaget.

De viktigaste inslagen i UNHCR:s strategi för Östeuropa är relaterade till prevention, skydd i närområdet samt åtgärder för att finna adekvata lösningar på de flyktingrörelser som uppstått. Det är i detta sammanhang fundamentalt att samtliga stater i området ansluter sig till och respekterar internationella konventioner om mänskliga rättigheter (inklusive flyktingars rättigheter) och att flyktingars rättsliga ställning klart definieras i nationell lagstiftning.

Vidare anser man det viktigt att betona att det internationella samarbetet måste utgå från en helhetssyn. Det är inte möjligt att begränsa dagens migrationsrörelser och särskilt inte flyktingrörelserna enbart med kontrollåtgärder. Det är särskilt nödvändigt på flyktingområdet att arbeta med mänskliga rättigheter, flyktingars rättsliga ställning, humanitära insatser i närområdet, asylpolitik, frivillig repatriering etc. FN:s flyktingkommissariat anser det därför nödvändigt att olika internationella organisationer och organ samordnar insatserna på migrations- och flyktingområdet.

2.2 Remissinstanser som har en avvaktande hållning till medlemsförslaget

Nordiska migrationsutskottet understryker att till utskottets uppgifter hör först och främst frågor som har med integration av invandrare och flyktingar att göra men inte regleringssystem för migrationen. Mot denna bakgrund har utskottet ingenting att anmärka angående den första delen av förslaget, enligt vilket man skall utforma adekvata strategier för att förebygga och motverka en oreglerad migration österifrån mot Norden. Vad gäller förslaget om ett finansiellt stöd till IOM:s verksamhet vill utskottet påpeka att det f.n. pågår en diskussion om hur IOM kan bidra till det nordiska samarbetet på migrationsområdet. Innan det föreligger någon konklusion av den diskussionen är det för tidigt att uttala sig om den saken.

2.3 Remissinstanser som ställer sig kritiska till medlemsförslaget

Styrelsen för internationell utveckling (SIDA) i Sverige menar att medlemsförslaget radar upp en del scenarier av katastrofkaraktär. Förvisso kan man gå med på att världen, inklusive Europa, står inför åtskilliga utmanande ödesfrågor, men förslagets bild måste betraktas som överdriven. Dessutom anser man att det saknas innehåll vad gäller konkreta förslag att avhjälpa

problemen. Det påpekas också att det utvecklingsbistånd som lämnas av de nordiska regeringarna har som målsättning att avhjälpa de problem som i förslaget anges vara upphovet till migrationsproblemen. Det mesta som berörs i förslaget görs redan på olika sätt inom biståndet.

Beträffande stöd till IOM säger SIDA att organisationen utgör en av flera kanaler för svenskt katastrofstöd. Stöd övervägs i varje särskilt fall där IOM har kapacitet som kan utnyttjas för att befrämja utsatta människors behov.

När det gäller "nya flykting- och migrationspolitiska strategier" andas förslaget däremot önskemål i en riktning som inte kan stödjas av SIDA. Sverige har ett internationellt åtagande genom sin anslutning till 1951 års konvention om flyktingars rättsliga ställning. Innebörden i den svenska utlänningslagen, som i huvudsak är anpassad till den konventionen, är att asyl kan beviljas flykting, krigsvägrare eller s.k. de facto-flykting. Rätten att söka asyl är dessutom en mänsklig rättighet enligt FN:s deklaration om de mänskliga rättigheterna från 1948. Varje urholkning av dessa principer - oavsett varifrån den skyddsbehövande kommer - vore i strid med de humanitära värden som det svenska samhället bygger på.

Tal om "oreglerad migration" och "migration i ordnade former" skymmer, enligt SIDA:s förmenande, den bakomliggande verkligheten och är därtill ägnat att skapa vanmakt. Sådant anser man kan understödja de främlingsfientliga strömningar som finns i det svenska samhället idag.

2.4 Remissinstanser som avstår från att lämna synpunkter

Beredningen för internationellt tekniskt-ekonomiskt samarbete (BITS) i Sverige är inte direkt verksam i migrationsfrågor och avstår därför att kommentera de framlagda förslagen.

Nedrustnings- och folkrättsdelegationen i Sverige anser att frågan om migration under ordnade former inte kan sägas omfattas av delegationens mandat, därför avstår man från att avge yttrande i saken.

Styrelsen för u-landsforskning (SAREC) i Sverige menar att medlemsförslaget inte på något sätt berör SAREC:s verksamhet och har därför inte några kommentarer i detta ärende.

Statens naturvårdsverk i Sverige bedömer att frågan ligger utanför verkets ansvarsområde och avstår därför från att lämna synpunkter.

Räddningsverket i Sverige konstaterar att de förslag som redovisas avser frågor som ligger utanför räddningsverkets uppgifts- och kompetensområden. Verket har därför inga synpunkter på förslagen.

3. Utskottet

Nästan alla remissinstanserna ställer sig bakom förslaget att utforma adekvata strategier för att förebygga oreglerad migration österifrån mot Norden. Utvecklingen anses tyda på att man kan förvänta sig ökade befolkningsrörelser i områden som ligger relativt nära Norden. Samtidigt kan det konstateras att än så länge har det förväntade migrationstrycket endast i

begränsad utsträckning resulterat i direkt invandring i legala eller illegala former till de nordiska länderna. Detta minskar dock inte behovet av att ha viss beredskap eller kanske snarare genom förebyggande insatser förhindra att problemet uppstår.

Socialutskottet noterar med tillfredsställelse att de nordiska länderna och länderna kring Östersjön enats om några allmänna riktlinjer som utgångspunkt för samarbetet kring asyl och migration och gränskontroll. Dessa riktlinjer bör kunna bilda underlag för vidare utvecklande av strategier för att i framtiden kontrollera migrationen och främja den under ordnade former.

På det internationella planet är det mycket angeläget att man samarbetar eftersom skillnaderna i migrations- och asylpolitiken försätter länderna i olika ställning. En förutsättning för att bättre kunna hantera migrations- och flyktingfrågorna är att man gör en klar åtskillnad mellan migration och flyktingar i behov av internationellt skydd. Detta främst på grund av att orsakerna till befolkningsrörelser är olika och formerna för invandring av dessa kategorier i huvudsak är olikartade liksom de regelsystem som reglerar mottagandet. I det praktiska arbetet är det sedan viktigt att å ena sidan se till att asylinstitutet inte missbrukas för de som inte är i behov av internationellt skydd, och å andra sidan är det lika viktigt att skapa kanaler för reglerad migration i ordnade former.

Samtliga nordiska länder har byggt upp centrala administrationer för invandrar- och flyktingfrågor. De organisatoriska lösningarna, liksom ansvarsfördelningen, visar dock avsevärda skillnader mellan länderna, trots den geografiska närheten och det institutionaliserade nordiska samarbetet på migrationsområdet. Norge och Sverige har t.ex. centrala invandringsmyndigheter med bl.a. ansvar för flyktingmottagandet. I Danmark finns ett "samhällskontrakt" mellan staten och paraplyorganisationen Dansk Flygtninghjælp om flyktingmottagandet. Ansvaret för omhändertagande av asylsökande ligger i Danmark hos Dansk Røde Kors, medan detta ansvar i Sverige ligger hos Statens invandrarverk. För Finlands vidkommande ligger ansvaret för kommunalplacering av flyktingar på länsstyrelserna.

Nationella organisatoriska lösningar varierar alltså. Detta kan leda till oklarhet i ansvarsfördelningen i enskilda frågor, som också visar sig på samnordiskt plan. Utskottet vill understryka vikten av helhetssyn i migrations- och flyktingpolitiken och behovet av en effektiv samordning av berörda politiska områden. En sådan samordning av migrations- och flyktingfrågorna på såväl nationellt som nordiskt plan är en förutsättning för ett samstämt och slagkraftigt uppträdande i internationellt sammanhang.

Som framgår av medlemsförslaget verkar IOM för migration i ordnade former. Verksamheten omfattar alla migranter som behöver internationellt bistånd för migration. Detta sker genom exempelvis experthjälp, seminarier och workshops, utbytesprogram, praktikprogram, främjande av återflyttning, program för överföring av flyktingar och migranter, information och tekniskt bistånd. IOM:s insatser i Östersjöområdet utvecklas successivt till att omfatta allt fler aktiviteter som är relevanta för migrationspolitiken.

Det faktum att samhällsändringarna i f.d. Sovjetunionen, Östeuropa och Nordens närområden, under ogynnsamma förhållanden, kan orsaka en växande migration österifrån, har lett till att nordiska flykting-, biståndsoch migrationsorgan vidtar en rad åtgärder för att förebygga och motverka en oreglerad folkflyttning mot Norden. Länderna är också eniga om att den expertis som IOM besitter kan bidra till stabilisering av förhållandena kring Östersjön. För socialutskottet är det därför glädjande att de flesta berörda regeringar nu beslutat ge finansiellt bidrag till genomförandet av IOM:s samarbetsprogram för 1994-1996 kring Östersjön om migration, inklusive asyl- och flyktingfrågor. Den utvärdering av programmet som planeras under 1995 bör sedan ligga till grund för IOM:s fortsatta engagemang i området.

Mot bakgrund av vad som ovan anförts hemställes att

Nordiska rådet rekommenderar de nordiska ländernas regeringar

att utveckla adekvata strategier för att förebygga och motverka en oreglerad migration österifrån mot Norden, och lämna erforderligt finansiellt stöd till IOM:s verksamhet för att underlätta migration under ordnade former,

att i internationellt samarbete verka för nya flykting- och migrationspolitiska strategier som syftar till att migration sker under ordnade former.

Köpenhamn den 26 september 1994

Anneliese Dørum (A)
Eeva-Liisa Moilanen (SKL)
Markku Rossi (Kesk)
Solveig Sollie (KrF)
Jarmo Wahlström (Vas.)
Oscar D. Hillgaar (uavh.)
Ingrid Näslund (kds)
Sigríður Anna Þórðardóttir (Sj)
Sten Svensson (m)
Lena Öhrsvik (s) Förman

A 1063/s

Medlemsförslag

om nordiska insatser för att främja migration under ordnade former

(väckt av Lena Öhrsvik samt Sinikka Hurskainen, Lauri Metsämäki, Lars Moquist och Heikki Riihijärvi)

Enligt FN:s befolkningsfond (UNFPA) är det högst troligt att världen kommer att få allt flera flyktingar och migranter de närmaste åren. I dag bor ca 100 miljoner människor utanför sitt fädernesland - varav 75 miljoner i u-länder. Denna siffra kommer enligt UNFPA att öka kraftigt om inget görs åt migrationens orsaker, befolkningsökning, ojämlikhet och fattigdom. Inte minst gäller det för de nordiska länderna att inse den näraliggande utmaningen av en massiv migration österifrån. Det är därför hög tid att förbereda sig för en fortsatt hög folkomflyttning och utforma konkreta lösningar på problemen kring den växande migrationen.

Migrationen följer av och ger upphov till en rad olika problem. Miljöförstöring, etniska konflikter, arbetslöshet, livsmedelsbrist, fattigdom och krig utgör grund för migrationsvågor. Kombinationen fattigdom, snabb befolkningstillväxt och miljöförstöring gör oreglerad migration till en starkt destabiliserande faktor.

Det behövs bl.a. mera kunskap om migrationens orsaker, och i första hand en storsatsning för att hejda befolkningstillväxten. Utbildning av kvinnorna är ett effektivt sätt att minska denna. Nästan hälften av migranterna är kvinnor vilka löper större risk att exploateras såväl ekonomiskt som sexuellt. Våldtäkt, misshandel och krav på sexuella tjänster i utbyte mot arbetstillfällen är vanligt bland migrerande kvinnor.

Internationellt krävs ett ökat gemensamt ansvarstagande vad gäller folkomflyttningar och samverkande åtgärder för en mera organiserad överflyttning av människor.

Efter Sovjetunionens fall har de nordiska ländernas läge kommit att bli mera utsatt för en omfattande utomeuropeisk migration som utan gränskontroller når Norden via Östeuropa. I Östeuropa finns många etniska grupper och minoriteter som bor "fel", dvs. utan samband med sitt ursprung. Detta faktum kan leda till fortsatta starka nationalistiska strömningar och konfliktutbrott - i likhet med vad som skett i det forna Jugoslavien. En oordnad migration av stor omfattning skulle tveklöst kunna skapa stora spänningar i våra länder och våra närområden och, om inte kraftfulla åtgärder vidtas, t.o.m. kunna hota grunden för våra demokratier.

I närområdesperspektivet är en övergripande målsättning i vår Central- och Östeuropapolitik att skapa stabilitet och ökad säkerhet svarande mot

ett vidare säkerhetsbegrepp. Detta inbegriper hantering även av de s.k. lågnivåhoten, t.ex. illegal flyktingtrafik, ökad kriminalitet och organiserad brottslighet. Det är nödvändigt att man i de nordiska länderna inser hotens räckvidd och vidtar snara åtgärder för att bevara en generell atmosfär av förståelse som grund för fredliga lösningar av migrationsproblematiken.

En internationell samsyn håller på att växa fram om behovet av en helhetspolitik i fråga om migrationsproblemen. Ett omfattande samarbete pågår mellan länder som mottar invandrare och flyktingar och ett utökat samarbete är under uppbyggnad även mellan utvandrings- och invandringsländer. Behovet av ökad mellanstatlig samverkan är dock skriande stort. Ett viktigt led i detta är att stärka det interregionala samarbetet i Norden.

På det internationella planet krävs migrationspolitiska insatser och förebyggande åtgärder för att motverka obalanser och brister som grund för flykt och påtvingad migration. Engagemanget i fllyktingfrågor måste mera systematiskt kopplas samman med andra frågor såsom fred och säkerhet, arbete för mänskliga rättigheter, livsmedelsförsörjning och miljövård. Vid sidan av detta arbete bör också åstadkommas en internationell samverkan för att utifrån ett helhetstänkande och en humanitär grundsyn skapa ett utbrett system för reglering av migrationen.

International Organisation for Migration (IOM) verkar för migration under ordnade former. IOM:s verksamhet omfattar alla migranter som behöver internationellt bistånd för migration. Detta sker genom exempelvis utbytesprogram, praktikprogram, främjande av återvandring, transport av flyktingar och migranter, förbättrad information om migrationens grunder och pågående, möjlig eller väntad migration, korrekt information till potentiella migranter om förhållandena i mottagarländerna och en mera effektiv koppling till aktuella nödsituationer.

IOM handhar också program för återmigration och reintegrering så mycket som möjligt kopplat till utvecklingsprojekt, i form av yrkesträning, familjeplanering samt social och ekonomisk reintegrering, i ursprungslandet. Detta är ett mera humanitärt alternativ till deportering och kan även medverka till minskad "brain drain" i framtiden. IOM har nyligen öppnat ett regionkontor i Helsingfors, ett tecken på Nordens allt mera utsatta position.

En regional konferens, "Migration Trends, Social Changes and Cooperation in the Baltic Regions", arrangerades av Finlands regering i samarbete med IOM våren 1993 i Helsingfors och en konferens om illegal flyktingtrafik över Östersjön våren 1993 i Stockholm. IOM har fått i uppdrag att lägga fram förslag till ett samarbetsprogram med inriktning på samarbete över Östersjön om migrationsspörsmål. Önskvärda åtgärder, där de nordiska länderna kan bidra, gäller t.ex. finansiering av lärlingssystem och tekniskt bistånd. Vidare behövs förvaltningsutbildning eller finansiellt stöd för utbildning av handläggare av migrationsfrågor och spridning av information om migrationssturkturer i sändar- och mottagarländer, även kontakter på regeringsnivå. Detta kräver medverkan av internationell expertis, företrädesvis från de nordiska länderna.

Genom internationellt samarbete måste riktlinjer utformas för vittomfattande helhetsinsatser i arbetet för en mera kontrollerad migration, innefattande t.ex. ett tidigt informationssystem, problemlösningar, uppbyggnadsverksamhet och programimplementering och reintegrering.

Det är av yttersta vikt att särskilt de nordiska länderna besinnar sitt ansvar och sin utsatta ställning och i tid utformar nödvändiga strategier för att förebygga och motverka en migrationsutveckling som kan leda till svårbemästrade problem.

Med hänvisning till ovanstående föreslås att

Nordiska rådet rekommenderar de nordiska ländernas regeringar

att utforma adekvata strategier för att förebygga och motverka en oreglerad migration österifrån mot Norden, och lämna erforderligt finansiellt stöd till IOM:s verksamhet för att underlätta migration under ordnade former,

att i internationellt samarbete vidareutveckla och tillämpa nya flykting- och migrationspolitiska strategier syftande till att migration sker under ordnade former.

Stockholm och Helsingfors den 1 december 1993

Lena Öhrsvik (s)
Lauri Metsämäki (SDP)
Heikki Riihijärvi (SR)
Sinikka Hurskainen (SDP)
Lars Moquist (nyd)

Ekonomiska utskottets betänkande

över medlemsförslag om initiativ för ökad sysselsättning

(Medlemsförslaget, framlagt av den socialdemokratiska gruppen, se s. 221)

1. Bakgrunn

Medlemsforslag A 1067/e "om initiativ for økt sysselsetting" ble reist av den sosialdemokratiske gruppen i Nordisk Råd i februar 1994. Forslaget ble oversendt økonomisk utvalg til behandling. Utvalget besluttet å behandle medlemsforslaget på vanlig måte med remittering til berørte myndigheter og organisasjoner. Utvalget har behandlet forslaget på sine møter i Ronneby 29. juni 1994 og i København 26. september 1994 og vil avgi følgende betenkning.

2. Medlemsforslaget

Forslagsstillerene tar utgangspunkt i at de nordiske lands posisjon som noen av verdens mest velstående land ble oppnådd blant annet ved å utnytte de muligheter som lå i å være en integrert del av den åpne internasjonale økonomi. Norden ble samtidig forbundet med en sterk ambisjon om å sikre full sysselsetting, og man kombinerte en stor offentlig sektor med et konkurransedyktig privat næringsliv.

I forslaget beskrives den nordiske modellen som "summen av en rekke elementer som kjennetegner de nordiske samfunn. Det gjelder blant annet satsingen på velferdsstaten, arbeidet for full sysselsetting, sterk miljøbevissthet, kvinnenes stilling, eksistensen av sterke folkebevegelser og et demokrati der ulike sosiale grupper trekkes inn i beslutningsprosessen". Forslagsstillerene mener at denne nordiske modellen i dag trues alvorlig av massearbeidsløsheten. Krisen i europeisk økonomi i stort har fått negative virkninger også for de nordiske økonomier. Det er i Europa man finner årsakene til problemene og det er i Europa man kan finne svaret på utfordringene, heter det i forslaget.

Forslagsstillerene fremholder at gjennom EØS-avtalen har Norden fått en enda sterkere forpliktelse og mulighet for å bidra til utviklingen i det øvrige Europa. Det er behov for en nordisk plan som prioriterer sysselsetting, velferd og sunne statsfinanser. Målet må i følge forslaget være en halvering av arbeidsledigheten i Norden innen år 2000, som et skritt på veien mot full sysselsetting.

En forutsetning for å få oppslutning om de nødvendige omstillinger er at det finnes en sosial trygghet. Den offentlige innsatsen må vris fra passive overføringer til aktive tiltak slik at langtidsledighet forhindres og ungdom får yrkeserfaring, heter det videre i forslaget.

Også gjennom å føre en aktiv miljøpolitikk mener forslagsstillerene at det kan skapes nye arbeidsplasser og en økonomisk utvikling som er i pakt med naturens tåleevne.

I medlemsforslaget henvises det videre til EU-kommisjonens Hvitbok for konkurranseevne, vekst og sysselsetting, som bedømmes å være et viktig initiativ som bør følges opp nasjonalt og på nordisk plan.

Med henvisning blant annet til disse synspunkter foreslår forslagsstillerene at Nordisk Råd skal anbefale Nordisk Ministerråd et antall punkter for oppfølging. Dette omfatter blant annet en analyse av de nordiske økonomier med hensyn til muligheter for felles sysselsettingspolitikk, en oversikt over aktuelle investeringsprosjekter på nasjonalt, nordisk og regionalt plan, en prioritering av investeringer i infrastruktur for transport og energi, et utvidet samarbeid mellom Nordisk Investeringsbank og den Europeiske Investeringsbanken, et felles miljøinvesteringsprogram for Østersjøregionen, et forslag til tiltak av felles interesse for arbeidsmarkedet i de nordiske land i henhold til artikkel 9 i overenskomsten om nordisk arbeidsmarked, innføring av fellesstandarder på miljø- og arbeidsmiljøområdet, og at man prioriterer arbeidet med å realisere det konsernfaglige samarbeidet.

3. Uttalelser

Medlemsforslaget har vært sendt til berørte organisasjoner og myndigheter til uttalelse. Som høringsinstanser har i hovedsak vært benyttet de samme instanser som gjaldt for de fem medlemsforslag som på Rådets 43. sesjon resulterte i rek. 26/1993 om tiltak for økt sysselssetting.

De innkomne uttalelser kan sammenfattes som følger:

Nordens Faglige Samorganisasjon (NFS) vil i utgangspunktet støtte medlemsforslaget. NFS viser til sine egne initiativ i sammenhengen og særlig til de samtaler organisasjonen har hatt med de nordiske finansministre og senest til møtet i mars 1994 med statsministrene. Her har man foreslått at det skal utarbeides en nordisk "Hvitbok" om sysselsetting og velferd. I denne samlede analysen bør man ta hensyn til at den nordiske økonomien nok er avhengig av økonomien i resten av Europa, men at avhengigheten ikke er større enn at rene nordiske sysselsettingstiltak vil ha en effekt i og for seg. Hvitboken bør inneholde en oversikt over aktuelle investeringsprosjekter i Norden slik at en bedre ressursutnyttelse kan avstedkommes innen området.

NFS mener at en rekke forbedringer av infrastrukturen i Norden må gjennomføres, med spesiell vekt på kollektivtransport. Organisasjonen påpeker videre at en velutbygget sosial infrastruktur er en nødvendig forutsetning for at den økonomiske sektor skal fungere som ønskelig, og man

antar det er en "fejltagelse, at den sociale infrastruktur ikke er omfattet af medlemsforslag A 1067/e".

NFS støtter opp om tanken på et ytterligere samarbeid mellom NIB og EIB (den nordiske og den europeiske investeringsbanken). Videre vil NFS understreke betydningen av investeringer i miljøforbedrende prosjekter.

NFS mener at medlemsforslaget burde ha vært mer konkret når det gjelder å oppfordre Nordisk Arbeidsmarkedsutvalg til å utforme og samordne tiltak for hvordan en bedre likestilling på arbeidsmarkedet kan skapes. Dette er etter NFS' mening en sentral del av den nordiske modellen. NFS betoner avslutningsvis forslagets tanker om det konsernfaglige samarbeidet i Norden; her mener man at de nordiske land og virksomheter gjerne kan gå lengre enn resten av Europa.

Økonomiministeriet (Danmark) konstaterer at medlemsforslaget må sees i sammenheng med flere andre initiativer i Nordisk Råd i de senere år, og med det arbeid som på dette grunnlag drives av de nordiske finans- og økonomiministre. Det pekes også på at Ministerrådet har tatt initiativer for at sysselsettingsspørsmålene har kommet øverst på dagsorden i EU, EFTA og OECD.

Økonomiministeriet mener at en avgjørende forutsetning for at arbeidsledigheten kan halveres innen år 2000 er at man skaper et mer smidig og fleksibelt arbeidsmarked. Arbeidsmarkedsreformen av 1994 er et element for å få dette til.

Økonomiministeriet peker på at flere av de anbefalinger som kommer i medlemsforslaget, f.eks. om investeringsprosjekter, infrastruktursatsinger og samarbeid mellom NIB og EIB, allerede er under arbeid. Ministeriet fremhever videre at Danmark er positiv til et utvidet samarbeid på arbeidsmiljøområdet, og at man også har satt i gang et regionalpolitisk samarbeidsprogram hvor økt sysselsetting er et av delmålene.

Landsorganisationen i Danmark - LO (Danmark) støtter forslaget om å utarbeide en felles nordisk strategi for økt sysselsetting etter de retningslinjer som forslagsstillerene angir. Når det gjelder det konsernfaglige samarbeidet og fellesregler for arbeidsmiljøområdet så vil LO også støtte dette, men man understreker at det skal være tale om minimumsstandarder på miljø- og arbeidsmiljøområdet.

Dansk Arbejdsgiverforening - DA tar som utgangspunkt at det bør fastlegges felles, vel underbyggede standarder på arbeidsmiljøområdet i EFTA/EU-regi slik at konkurransen ikke skyldes ulikheter på dette området, men man ser ikke noen grunn til et særlig initiativ i så måte. Det samme synspunkt hevder DA når det gjelder medlemsforslagets innspill om særlige nordiske initiativ for det konsernfaglige samarbeidet. Også her mener DA at man bør avvente den europeiske utvikling.

Kommunernes Landsforening (Danmark) hilser velkommen de mange initiativer på nordisk og europeisk plan for å bekjempe den høye arbeidsledigheten. KL er enig i at et viktig element for økt sysselsetting er en økt vekst i den private sektor. Foreningen oppfordrer til en sterkere samordning av de nordiske og de europeiske initiativer for å nå dette overordnede mål.

Direktoratet for Sociale anliggender og Arbejdsmarked (Grønland) har ingen bemerkninger til forslaget.

Tjänstemannacentralorganisationen - STTK (Finland) støtter medlemsforslaget og tar opp en del av de konkrete punkter som nevnes: infrastrukturinvesteringer i Norden og i transportveier til de nordiske nærområder, miljøinvesteringer, yrkesutdanningspolitikken og omskolering av arbeidsledige.

STTK konstaterer i likhet med hva som sies i medlemsforslaget at EUs Hvitbok om sysselsetting var et viktig initiativ, men at de må bli fulgt opp på nasjonalt og nordisk plan.

Mange av initiativene kan støttes, men STTK advarer mot en spredning av den såkalte negative fleksibiliteten og liknende tiltak på arbeidsmarkedet. Slike tiltak er etter organisasjonens mening uforenlige med den nordiske modellen. En positiv fleksibilitet kan man imidlertid oppnå ved forhandlinger mellom myndighetene og arbeidsmarkedets parter.

Finlands fackförbunds centralorganisation rf. - FFC (Finland) støtter forslagets målsetting om en halvering av arbeidsledigheten innen år 2000, som et skritt i retning av full sysselsetting. Massearbeidsledigheten er en trussel mot den nordiske modellen, som etter FFC' mening riktignok er noe for vidt tolket eller beskrevet i medlemsforslaget. Langtidsarbeidsledigheten er en trussel mot selve det demokratiske system i våre land, og denne fare burde vies særlig oppmerksomhet når vi vurderer arbeidsledigheten.

FFC mener de mange infrastrukturprosjekter som på nordisk og europeisk plan er identifisert bør iverksettes for å skape nye arbeidsplasser. For egen del peker FFC også på betydningen av å gjennomføre infrastrukturinvesteringer som kan bidra til en bedre kontakt med markedene i Russland.

FFC mener det kan være grunn til å vurdere om kampen mot arbeidsledigheten også forutsetter en omorganisering av arbeidsformer og -tider; organisasjonen vil selv i løpet av året fremlegge en vurdering av dette spørsmål. Arbeidsmarkedspolitikken må ellers etter FFC' mening mer konsentreres om aktive enn om passive tiltak (arbeidsledighetserstatning).

Industrins och arbetsgivarnas centralförbund (Finland) slutter opp om medlemsforslagets ambisjon om at arbeidsledigheten må halveres fram til år 2000 og at alle tilgjengelige midler for å nå dette mål må tas i bruk. En sentral forutsetning for dette er en rask økonomisk tilvekst på 4-5% pr. år i resten av 1990-årene, noe som etter forbundets mening krever en årlig industrivekst på 7-8%, dvs. en fordobling av industriens investeringer. En reell konkurranseforbedring må avstedkommes, noe som også krever langsiktige investeringer i utdannelse, forskning, produktutvikling og bedriftsledelse. Forbundet tar til orde for et mer smidig lovverk for bedriftenes arbeidskraftsutnyttelse.

Forbundet sier seg å være på linje med mange av de initiativ som forslagsstillerene nevner, men man anser det ikke mulig å skape en vedvarende sysselsettingsøkning ved å vedta et nordisk program som med offentlige investeringer og økte offentlige underskudd skaper økt etterspørsel.

Forbundet mener også at initiativ vedrørende miljø, sikkerhet og konsernfaglig virksomhet heller bør komme opp på europeisk enn nordisk plan. Man bør ikke søke etter spesialløsninger av disse spørsmål bare på nordisk plan, heter det til slutt i uttalelsen.

Ålands landskapsstyrelse (Åland) er positiv til at man i nordisk samarbeid gjør ytterligere anstrengelser utover de nasjonale tiltak for å skape nye arbeidsplasser. Av de foreslåtte tiltak vil Landskapsstyrelsen prioritere lettelser for det grenseregionale samarbeidet, investeringer i infrastruktur innen transport- og energisektoren, og et miljøinvesteringsprogram for Østersjøen.

Tjänstemannaorganisationerna på Åland rf. (Åland) støtter medlemsforslagets initiativ.

AKAVA-Åland rf. (Åland) støtter forslaget fullt ut.

FFC's distriktskontor på Åland konstaterer at arbeidsledigheten truer den nordiske samfunnsmodellen og velferden. Selv om arbeidsledigheten ikke er like stor på Åland som ellers i Norden, er den alvorlig etter FFC's mening, og man støtter derfor medlemsforslagets tanker om en felles nordisk strategi for økt sysselsetting.

De samvirkende Fagforbund i Island - ASI, og *Stats- og kommunaltjenestemændenes Forbund - BSRB* (Island) støtter medlemsforslaget som helhet og de enkelte konkrete tiltak som regnes opp, selv om ikke alle har like stor direkte relevans for islandsk vedkommende (på grunn av landets geografiske sistuasjon). Forbundene finner det absurd at midlertidige økonomiske og sysselsettingsmessige problemer i Norden forårsaker at man vender seg bort fra de samfunnsløsninger som hittil har vært alminnelige.

Forbundene minner om NSFs oppfordring til de nordiske statsministre om å utarbeide en nordisk "Hvitbok" om sysselsettingsspørsmål, og at man utarbeider en oversikt over nasjonale, nordiske og regionale investeringsplaner med særlig henvisning til Baltikum.
Investeringer i transport- og energisektoren bør prioriteres, og forbundene vil i den forbindelse særlig peke på de faktorer som vedrører ren og fornybar energi slik som i Island.

Akademikernas centralorganisation - BHMR (Island) betrakter forslaget som et første positivt skritt i retning av å løse sysselsettingsproblemene i Norden. BHMR mener man særlig må sikte på å få en ny næringslivspolitikk som satser på lønnsomme nyetableringer innen industri- og tjenestesektoren.

BHMR viser også til det forhold at det i Island er en betydelig skjult arbeidsledighet blant akademikere, og at det er mange islandske akademikere som på grunn av den høye arbeidsledigheten ikke vender tilbake til Island. Videre peker Centralorganisationen på det forhold at arbeidsledighetserstatningen i Island er lav jevnført med andre land, og at den totale arbeidsløsheten i landet derfor rammer ekstra hardt både den enkelte arbeidsledige og hans/hennes familie.

Finansdepartementet i Norge viser innledningsvis til de mange initiativ som er tatt fra nordisk side ikke minst overfor OECD og EU når det gjelder sysselsettingsspørsmålene.

Departementet støtter medlemsforslaget og vil peke på at i den videre oppfølging bør man legge vekt på de analyser som er gjort både i Norden, i OECD og i EU. Departementet mener at dette gjøres i norsk politikk, og at man i regjeringens langtidsprogram for 1994-97 i praksis arbeider med mange av de punkter som er anvist i medlemsforslaget. Departementet setter imidlertid spørsmålstegn ved om det på nordisk basis er hensiktsmessig å arbeide for å innføre felles standarder på miljø- og arbeidsmiljøområdet.

Finansdepeartementet mener det er viktig at man på nordisk basis samarbeider om hvordan de meget omfattende forslag til sysselsettingstiltak som er fremlagt i de forskjellige analyser kan gjennomføres i praksis, men man er tvilende til om det er behov for ytterligere analyser av den type som medlemsforslaget tar til orde for.

Arbetsmarknadsstyrelsen (Sverige) fastholder som sitt prinsippielle utgangspunkt at det må bli et økt internasjonalt samarbeid med sikte på å minske arbeidsledigheten. Styrelsen støtter derfor at det legges opp en felles nordisk plan for dette. Erfaringene viser at når enkelte land forsøker å føre en økonomisk politikk som avviker fra øvrige europeiske land, så oppstår det uro på kapitalmarkedet med et betydelig trykk mot valutaverdiene. Dette må derfor motvirkes ved at de europeiske landene i fellesskap legger opp til en økonomisk politikk som prioriterer en radikal senkning av arbeidsledigheten.

Arbetsmarknadsstyrelsen støtter forslagene om å øke investeringene både i næringslivet og innen offentlig infrastruktur. Investeringsklimaet for næringslivet må tilrettelegges best mulig blant annet ved at man sikrer en lav realrente. Arbeidsmarkedspolitiske tiltak må vris fra sysselsettingsskapende tiltak til mer kompetansegivende tiltak, blant annet for å motvirke yrkesmessige "flaskehalser". Styrelsen mener at den tekniske utdannelsen i dag er underdimensjonert i forhold til fremtidige behov.

Närings- och teknikutvecklingsverket - NUTEK (Sverige) finner at forslaget i stor utstrekning gjelder valg av politiske prioriteringer, og man avstår derfor fra å kommentere det.

Svenska arbetsgivareföreningen - SAF (Sverige) bestrider forslagsstillerenes påstand om at man i Norden har vist at det er mulig å kombinere en stor offentlig sektor med et konkurransekraftig privat næringsliv. Etter SAFs mening kunne man i Sverige i en rekke år riktignok opprettholde høy sysselsetting, men dette skjedde stort sett ved en økning av offentlig sektor, samtidig som man fram til midten av 1980-tallet var begunstiget av en vedvarende internasjonal høykonjunktur. Offensive devalueringer forlenget denne høy- konjunkturen i 1980-årene, men skatte- og avgiftstrykket og en stigende inflasjon satte stopp for dette.

SAF finner at det svenske arbeidsmarkedet fortsatt er kjennetegnet ved en skadelig stivhet som gjør seg gjeldende ved enhver konjunkturforandring.

Foreningen mener at medlemsforslaget er preget av en "keynesiansk stimulanspolitikk" som ikke vil kunne lykkes på grunn av de store offentlige underskudd som skapes og i en situasjon med frie kapitalbevegelser.

Ekspansjonen må etter SAFs mening i stedet komme fra tilbudssiden som må gjøres mer fleksibel. Pris- og lønnsfastsettelse er viktige styringsmidler i den sammenheng, og man trenger offentlige sparetiltak og kraftigere eksterne og interne avreguleringer blant annet for å beholde et lavt rentenivå. Disse momenter mener SAF burde ha vært tatt med i medlemsforslaget.

SAF finner forslagets vurderinger av utdanningstiltak riktige og viktige i en sysselsettingssammenheng, og man er også enig i at investeringer i infrastruktur og private investeringer må økes. Det siste må imidlertid etter SAFs mening skje uten en ytterligere forverring av det offentlige budsjettunderskudd.

SAF mener at problemet med den høye arbeidsledigheten bare kan angripes ved å gi næringslivet en bedre konkurransekraft. SAF finner ikke at de tiltak som nevnes i medlemsforslaget vil bidra til dette.

Industriförbundet (Sverige) avviser i en omfattende uttalelse så vel den historiske fremstilling av den nordiske modellen som de fleste forslag til sysselsettingspolitiske tiltak slik som de fremstilles i medlemsforslaget. I likhet med SAF finner Industriförbundet at den nordiske modellen gjennom de siste 20 årene har ført til en skjevhet i samfunnsøkonomien slik at næringslivet har tapt i forhold til konkurrentlandene. En grunnleggende feil i Sverige var at man tok den økonomiske tilvekst for gitt og at man ut fra det satset på "exempellös expansion av den offentliga sektorn och ett kraftigt höjt skattetryck". Den ubalanse som dette etter Industriförbundets mening ledet til har blitt forverret ytterligere i dagens situasjon hvor internasjonaliseringen setter helt andre spilleregler for næringslivets virksomhet og utfordringer. Investeringer er for bedriftene nå i større grad enn tidligere internasjonalt betingede, og langsiktige av natur. Forbundet finner derfor at en fornyelse av den tradisjonelle svensk/nordiske modellen verken er mulig eller ønskelig. I stedet må man satse på en minskning av skattetrykket og den offentlige sektor, og en økning av markedstilpasningen i økonomien.

Industriförbundet finner at medlemsforslagets punkter om økte investeringer innen infrastruktur lett vil skape planleggingsfeil og flaskehalser, og at den samfunnsøkonomiske lønnsomhet på mange prosjekter blir negativ. Viktigere og riktigere er det derfor etter forbundets mening at man bedrer investeringsklimaet for private investeringer. Næringslivet må få en rask avklaring på forholdet til EU slik at man kan konkurrere på like vilkår med andre bedrifter på det europeiske markedet. Budsjettunderskuddene må minskes slik at inflasjon og skattetrykk kan begrenses og dermed vil man få den ønskede tiltro til lønnsomhet for langsiktige investeringer.

Avslutningsvis sier Industriförbundet om medlemsforslaget som helhet "att de föreslagna åtgärderna leder inte till de resultat förslagsställarna antar, utan kan tvärtom under ogynnsamma omständigheter resultera i ett betydande nationalekonomiskt slöseri".

Landstingsförbundet (Sverige) avstår fra å uttale seg om forslaget som man anser i stor utstrekning ligger utenfor forbundets hovedoppgaver.

Svenska kommunförbundet (Sverige) har ingen innvendinger mot medlemsforslaget. Man viser særlig til omtalen av infrastrukturinvesteringer

som etter forbundets mening er av stor betydning for å øke sysselsettingen lokalt og nasjonalt. Særlig vil man understreke betydningen av prosjekter som gjelder grenseoverskridende infrastruktur, miljøinvesteringer, og felles regler for næringslivet. Kommunförbundet viser ellers også til en uttalelse som man har avgitt til den svenske regjeringen hvor man etterlyser tiltak som gjør det mulig for svenske kommuner å foreta miljøinvesteringer i vennskapsbyer (i Baltikum) for å minske skadelige utslipp til luft og vann.

4. Utvalgets bemerkninger

Økonomisk utvalg mener at arbeidet med tiltak for økt sysselsetting og en bærekraftig vekst og utvikling i våre samfunn må ha høyeste prioritet både nasjonalt, nordisk og i internasjonal sammenheng. Den altfor høye arbeidsledigheten, og ikke minst langtidsarbeidsledigheten og arbeidsledigheten blant unge, er en alvorlig trussel mot det sosiale og demokratiske system vi har bygget opp i våre samfunn.

Utvalget vil fortsatt arbeide for at løsning av disse spørsmål skal være meget høyt på den politiske dagsorden både i Nordisk Råd og i andre internasjonale fora hvor de nordiske land er representert. Det er viktig at man søker å samordne tiltakene på de ulike beslutningsnivåer og at man ikke ser dogmatisk på hvilket forum eller hvilken institusjon som har primæransvar. I den grad man finner det formålstjenlig å treffe beslutninger i disse spørsmål på nordisk eller på et videre internasjonalt nivå er det av den største betydning at beslutningenes materielle innhold får en konkret utforming.

Det er allminnelig enighet om at tilveksten av nye arbeidsplasser i stor grad er avhengig av at det i de enkelte land og de enkelte lokalsamfunn finnes et levedyktig og vekstkraftig næringsliv. Myndighetenes oppgave er å legge forholdene til rette for at man får en gunstig økonomisk utvikling som samtidig skal være miljømessig og sosialt bæredyktig. Dessuten må forholdene legges til rette slik at våre nordiske økonomier fortsatt kan utnytte de muligheter som ligger i å være integrert i en åpen internasjonal økonomi. Utvalget sier seg enig i medlemsforslagets synspunkt om at dette siste har vært en vesentlig grunn for den velstand og den gode sysselsettingssituasjon man i de senere årtier har hatt i de nordiske land. Utvalget deler også forslagsstillerenes synspunkt om verdien av en sunn offentlig sektor, men det er innen utvalget forskjellige oppfatninger om hvor stor den offentlige del av samfunnsøkonomien bør være for å ha den optimale nytte for våre befolkninger.

Utvalget vil også kunne slutte seg til forslagsstillerenes resonnement om at det er et behov for å legge om de statlige bevilgninger til arbeidsmarkedstiltak fra passive overføringer til mer aktive tiltak som kan skape varig sysselsetting. Det er videre også allminnelig tilslutning til forslagets vektlegging av utdanning og opplæring som forutsetninger for å skape en funksjonsdyktig arbeidskraftsressurs. Også miljømessige, sosiale og kulturelle felles-oppgaver vil kunne ha positive utslag på sysselsettingsområdet.

På alle disse områder er det både i det foreliggende medlemsforslag og for eksempel i de medlemsforslag som Rådet ferdigbehandlet til Rådets 44.sesjon, en rekke konkrete forslag til nordiske tiltak som bør overveies av Nordisk Ministerråd. Utvalget må imidlertid konstatere at det er betydelige forskjeller mellom partifraksjonene med hensyn til den konkrete bruk av tilgjengelige virkemidler. Tilsvarende ulikheter i politiske preferanser vil det være mellom de enkelte lands regjeringer, i tillegg til at situasjonen på arbeidsmarkedeet og i den statsfinansielle sektor vil variere fra land til land.

Et samlet utvalg vil derfor i sin innstilling om dette medlemsforslaget vise til den betenkning som lå til grunn for vedtaket av rek. 26/1993 om sysselsettingstiltak i Norden[1]. De enkelte partifraksjoner i utvalget viser også til sine respektive særmerknader i premissene for rek. 26/1993 og vil gjenta sine prinsippielle synspunkter slik de der ble fremført. Utvalget viser videre til Ministerrådets tilbakemelding til Rådets 44. sesjon, og til den innstilling som et samlet utvalg avgav om den[2]. Utvalget vil også vise til de mange konstruktive synspunkter som fremkom på Rådets sysselsettingskonferanse i Lyngby 11.-12. april 1994[3].

Økonomisk utvalg noterer videre at Ministerrådet til Rådets 45. sesjon gir en ajourført tilbakemelding om arbeidet med å følge opp rek. 26/1993[4]. Utvalget forutsetter at Ministerrådet også i sitt fortsatte arbeid vil legge vekt på de enkeltforslag som har blitt satt fram. På samme måte mener utvalget at elementer i det foreliggende medlemsforslag bør kunne være konstruktive bidrag i det løpende samordningsarbeid på nordisk plan i kampen mot arbeidsledigheten.

Utvalget ønsker å fortsette dialogen med Nordisk Ministerråd om nordiske og internasjonale tiltak for å redusere og på sikt avskaffe arbeidsledigheten i våre samfunn. Det nordiske samarbeidet om disse spørsmål må intensiveres. Arbeidet må også sikte til et aktivt samvirke med andre internasjonale organisasjoner. Etter utvalgets mening er det en meget viktig oppgave for de nordiske samarbeidsorganer å delta i europeisk og internasjonal debatt omkring disse spørsmål for å bidra til at de nordiske grunnholdninger til sysselsetting, demokrati, miljøhensyn o.l. får gjennomslag i de tiltak som vil berøre våre samfunn, direkte eller indirekte.

Med henvisning til hva som er sagt i det foregående og til tidligere resonnementer som er ført fra utvalgets side anbefaler økonomisk utvalg at

---

1) Se Nordiska rådets 43:e sess. 1993, s. 352-371.
2) Se Nordiska rådets 44:e sess. 1994, s. 1203-1208.
3) Se Nordiska rådets rapport "Vad kan göras åt arbetslösheten?" (Nord 1994:17)
4) Se Meddelandet om rek. 26/1993 till 45:e sess. 1994 (sak D 1994/26/1993/e).

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

at man med en felles handlingsplan forsterker innsatsen for å øke sysselsettingen i Norden blant annet ved å vurdere de tiltak som er foreslått i medlemsforslag A 1067/e om initiativ for økt sysselsetting og ved fortsatt å legge vekt på rek. nr 26/1993 fra Nordisk Råd.

København, 25. september 1994

Niels Ahlmann-Ohlsen (KF)
John Dale (Sp)
Hans Gustafsson (s)
Tarja Kautto (SD)
Håkan Nordman (SFP)
Arne Andersson (m)
William Engseth (A)
Hjörleifur Guttormsson (Ab)
Anders Mølgaard (V)
Anders Talleraas (H) Fung. formann

A 1067/e

Medlemsforslag

om initiativ for økt sysselsetting

(reist av den sosialdemokratiske gruppen)

Den nordiske samfunnsmodellen trues av arbeidsledigheten

I de første 30 årene etter den andre verdenskrig opplevde både Norden og det øvrige Vest-Europa så og si en uavbrutt økonomisk vekst. Denne perioden var preget av økende velstand og velferd og tilnærmet full sysselsetting. Internasjonal draghjepl, kombinert med evne til å utnytte mulighetene til å skape verdier og tjene inn valuta, skapte selve det økonomiske fundamentet for oppbyggingen av de nordiske velferdssamfunnene. De nordiske lands posisjon som noen av verdens mest velstående land, ble oppnådd bl.a. ved å utnytte de mulighetene som lå i å være en integrert del av den åpne, internasjonale økonomien.

Norden har også vist at det er mulig å kombinere en stor offentlig sektor og et konkurransedyktig privat næringsliv. Velferds- og fordelingspolitikken har ikke bare vært et mål i seg selv. Den har også vært med på å legge grunnlaget for den økonomiske veksten i de nordiske landene gjennom utdanning, sosial stabilitet og nært samarbeid mellom myndighetene og partene i arbeidslivet.

Norden forbindes med en sterk ambisjon om å sikre full sysselsetting. De nordiske land har inntil for få år siden lykkes med å holde arbeidsledigheten på et lavt nivå. Den høye sysselsettingen og lave arbeidsledigheten er grunnleggende for finansieringen av velferdsgodene og velferd og trygghet for den enkelte.

Den nordiske modellen oppfattes gjerne som summen av en rekke elementer som kjennetegner de nordiske samfunn. Det gjelder blant annet satsingen på velferdsstaten, arbeidet for full sysselsetting, sterk miljøbevissthet, kvinnenes stilling, eksistensen av sterke folkebevegelser og et demokrati der ulike sosiale grupper trekkes inn i beslutningsprosessen.

Begrepet "nordisk modell" har en bred folkelig forankring i de nordiske landene. En rekke andre land har også tradisjoner for en velferdsorientert politikk, men nyliberalistiske strømninger har satt arbeidet for sysselsetting og sosial rettfertdighet tilbake. Dette er i ferd med å endre seg, noe Clinton administrasjonens politikk er et eksempel på.

Den nordiske modellen er i dag alvorlig truet av massearbeidsledigheten som nå også har rammet de nordiske land. Velferdsstatens finansiering kommer under press ved at utgiftene til dagpenger og sosiale stønader øker sterkt samtidig som deler av statens inntektsgrunnlag svekkes. Kom-

binasjonen av høy arbeidsledighet og store underskudd i statsfinansene har også rammet de nordiske landene.

Arbeidsledigheten i Norden

	Helt ledige i pst. av arbeidsstyrken	Langtidsledige i pst. av helt ledige[2]	Ungdomsarbeidsledighet	Off. utgifter til aktive arb. m. tiltak som andel av BNP, 1992	Off. utgifter til arb.-ledighetskompensasjon[3] som andel av BNP, 1992
Norge	6,00	32,20[4]	9,50[5]	1,14	1,51
Sverige	8,20	27,50[6]	13,70[7]	3,21	2,71
Danmark	12,10	53,30[8]	12,00[9]	1,56	3,69
Finland	18,20	32,30[10]	33,20[11]	1,76	3,32
Island	4,40	--	--	--	--
EU	11,30	--	--	--	--

[1] OECD Economic Outlook, december 1993
[2] Ledige i mer enn 6 måneder
[3] Alle former for kontantutbetaling for å kompensere for arbeidsledighet. I tillegg til arbeidsledighetstrygd, offentlige utgifter ved permitteringer, kompensasjon til arbeidere i bedrifter som går konkurs og spesiell støtte til ulike grupper, f.eks. bygg- og anleggsarbeidere permittert p.g.a. dårlig vær.
[4] Langtidsledige, 1993 - Arbeidskraftmyndighetene i Norge
[5] Tall for 1993. Aldersgruppe 16-24 år - Arbeidskraftmyndighetene i Norge
[6] Langtidsledige, 1993 - Arbeidskraftmyndighetene i Sverige
[7] Tall for 1993. Aldersgruppe 18-24 år i forhold til befolkningen i aldersgruppen - Arbeidskraftmyndighetene i Sverige
[8] Tall for 1991
[9] Tall for 1993. Aldersgruppe 16-24 år - Arbeidskraftmyndighetene i Danmark
[10] Tall for 1991
[11] Tall for perioden januar-november 1993. Aldersgruppe 15-24 år - Arbeidskraftmyndighetene i Finland

Arbeidsmarkedssituasjonen i de nordiske landene

Situasjonen på arbeidsmarkedet i de nordiske landene er alvorlig. Spesielt gjelder dette situasjonen for ungdommen og de langtidsledige. Arbeidsledigheten er et onde uavhengig av den arbeidslediges alder. Likevel har det vært vanlig å se på arbeidsledighet blant ungdom som spesielt alvorlig. Det skyldes dels at arbeidsledigheten blant unge er høyere enn i andre aldersgrupper. Dels skyldes det at unge ofte har lite eller ingen arbeidserfaring og dermed stiller ekstra svakt på arbeidsmarkedet. Men først og

fremst er det alvorlig at unge menneskers første møte med arbeidslivet er arbeidsledighet.

Utfordringene

Den nordiske velferdsmodellen med høy sysselsetting og en sterk offentlig sektor er blitt utviklet bl.a. fordi de nordiske landene har benyttet seg av sine komparative fortrinn gjennom spesialisering og internasjonal arbeidsdeling. Strukturen i de nordiske lands næringsliv har aldri vært like. Det er heller slik at de utfyller hverandre. Det nordiske markedet har ikke framstått som tilstrekkelig for de nordiske eksportnæringene. Islands fiskeeksport er for stor for det nordiske markedet og det samme gjelder for norsk fiskeeksport, offshore-produkter og handelsflåte. Det danske landbruk trenger et større marked enn det nordiske og det gjør også den svenske industri og Finlands skogsprodukter. Omlag en femtedel av de nordiske lands totale utenrikshandel er internordisk samhandel. Den tradisjonelle varehandelen mellom de nordiske land har vært relativ stabil gjennom hele 1980-tallet, i forhold til 1970-årene er imidlertid den relative betydningen av den internordiske samhandelen redusert fram til i dag.

I løpet av de siste 30 årene har strømmen av varer og tjenester mellom de euopeiske land tiltatt merkbart. Dette viser hvor vellykket EF og EFTA har vært med å fjerne handelsbarrierer og oppnå økonomisk integrasjon.

Nordisk næringsliv er sterkt påvirket og avhengig av utviklingen i Europa. Tabellene nedenfor, som viser de nordiske lands samhandel med EU samt samhandelen med EU og EFTA i 1991, illustrer dette:

De nordiske lands samhandel med EU[12]

	Andel av total vareeksport	Andel av total vareimport
Norge	66 %	48 %
Sverige	55 %	55 %
Finland	51 %	46 %
Danmark	54 %	53 %
Island	67 %	51 %

[12] Nordisk statistisk årbok 1993

De nordiske lands samhandel med EFTA og EU[13]

	Andel av total vareeksport	Andel av total vareimport
Norge	80,9 %	69,5 %
Sverige	73,1 %	72,9 %
Finland	71,8 %	65,7 %
Danmark	76,6 %	75,4 %
Island	74,2 %	67,7 %

[13] Nordisk statistisk årbok 1993

De nordiske land med sine åpne økonomier og store samhandel med de øvrige europeiske land berøres derfor av problemene i europeisk økonomi med stor arbeidsledighet, lav økonomisk vekst og økonomisk ubalanse.

Den nåværende krise i Europa er ikke forårsaket av noen generell internasjonal uro, slik tilfellet var midt i 70-åra eller i begynnelsen av 80-åra. Den økonomiske krise som nå hjemsøker Europa er forårsaket av forhold innen Europa.

Det er særlig grunn til å peke på følgende forhold:

- Alle forskningsresultater viser at i løpet av de siste 6-7 årene har Europa tapt i konkurransen til USA og Japan. Man finner forklaringen i forskjellene i realrentenivåene og den medfølgende styrking av de europeiske valutaer mot US Dollar og Yen; i den relativt svake produktivitetsutviklingen; i politikken som ikke maktet å skape en skikkelig balanse mellom offentlig og privat sektor; i manglene forbundet med utviklingen av det indre marked.

- Selv om det er forskjeller i de ulike landenes makroøkonomiske situasjon, viser det generelle bildet av Europa at det er mangel på etterspørsel. Investeringsaktiviteten i næringslivet er lav, gapet mellom investering og sparing i det private næringsliv er i størrelsesorden 6 % av bruttonasjonalproduktet, dvs. en mangel på etterspørsel, som tilsvarer 8-9 millioner arbeidsplasser, Europa sett under ett.

- Underskuddet i offentlig økonomi utgjør omkring 6-7 pst. av bruttonasjonalproduktetet. Den lave aktiviteten i den private sektor undergraver den offentlige økonomien fra to fronter; når arbeidsplasser blir borte og arbeidsledigheten øker, øker de offentlige utgiftene og skatteinntektene reduseres.

- Europa lider under et "to-hastighets" arbeidsmarked, et gap mellom kompetansekrav og kompentansebygging. På etterspørselssiden øker behovene for utdanning og opplæring, kompetanse, fleksibilitet og kvalitet raskt, drevet av ny teknologi og global konkurranse. På tilbudssiden er det lav fart, der institusjonelle betingelser for opplæring, utdanning, bolig og et utilstrekkelig tilbud når det gjelder sosial beskyttelse, opptrer som en sperre. I løpet av ett år forsvinner ca 10 % av alle jobber, og det skapes nye med høyere krav til kompetanse. I løpet av samme periode er tilbudet av

mennesker med ny utdanning og opplæring begrenset til 2-3 % av arbeidsstyrken.

Euopeiske nasjoner er sterkt avhengige av internasjonal handel. Det er grunnen til at landene hver for seg har vanskeligheter med å sette i verk tilstrekkelig omfattende tiltak for å stimulere økonomisk aktivitet. Ser man Europa som helhet, er situasjonen en helt annen. Bare en mindre del av all investering og forbruk - 7 % - kommer fra land utenfor Europa. Mer enn 90 % av alle behov dekkes av produksjon i Europa. Dette forteller oss at det er rom for felles europeisk framstøt. Det er i Europa vi finner årsakene til problemene og det er i Europa vi kan finne svaret på utfordringene.

EØS-avtalen bringer alle nordiske land inn i et bredt, dyptgående og vedvarende europeisk samarbeid. På viktige handelspolitiske og økonomiske områder vil det samme regelverket gjelde i Norden som i hele EØS-området. Norden har ved EØS-avtalens ikrafttredelse fått nye rettigheter og muligheter. Samtidig har Norden fått en enda sterkere forpliktelse og mulighet til å bidra til utviklingen i det øvrige Europa. Det viktigste er å bidra til en økonomisk utvikling som fører til full sysselsetting.

Hva må gjøres

Den sosialdemokratiske gruppen mener det er behov for en nordisk plan som prioriterer sysselsetting, velferd og sunne statsfinanser. Målet er en halvering av arbeidsledigheten i Norden innen år 2000 som et skritt på vegen mot full sysselsetting.

Et slikt mål krever en massiv investering i produktiv kapital og infrastruktur, samt investeringer i utdanning, opplæring og rehabilitering.

Nøkkelen til økt sysselsetting og bedre offentlig økonomi er en storstilt økning i investeringer i vid forstand i privat sektor. Den økonomiske politikken må innrettes mot en vesentlig økning i investering og vekst. Et større ansvar for å bekjempe inflasjon må legges på strukturelle strategier - først og fremst konkurransepolitikk, regionalpolitikk og arbeidsmarkedspolitikk - som kan fjerne flaskehalsene i økonomien.

Det er av vesentlig betydning at man skaper økt forventning til og forståelse for omstillinger gjennom aktiv bruk av arbeidsmarkedspolitikken og utdanningspolitkken. Sosial trygghet er avgjørende for å få oppslutning om de nødvendige omstillinger. Den offentlige innsatsen må vris fra passive overføringer til aktive tiltak slik at langtidsledighet forhindres og ungdom får yrkeserfaring.

Den høye arbeidsledigheten undergraver kravet til en bærekraftig utvikling. Gjennom å føre en aktiv miljøpolitikk kan det skapes nye arbeidsplasser og en økonomisk utvikling som er i pakt med naturens tåleevne.

I Europa tas de første skritt på vegen mot en koordinert sysselsettingspolitikk som legger vekt på en investeringsledet og bærekraftig vekst, forbedringer i arbeidsmarkedets virkemåte og kompetanseheving av arbeidsstyrken. EF-kommisjonens Hvit-bok for konkurranseevne, vekst og sysselsetting var et viktig initiativ og bør følges opp nasjonalt og på nordisk plan.

Målsettingen må være en halvering av arbeidsledigheten i Norden innen år 2000 som et skritt på vegen mot full sysselsetting. For å virkeliggjøre dette kreves sterkere innsats nasjonalt. For å komplettere den nasjonale innsatsen må en felles nordisk strategi for økt sysselsetting utarbeides.

På denne bakgrunn foreslås at

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

- *å* utarbeide en analyse av den nordiske økonomien med bl.a. en nordisk byttebalanse som viser mulighetene for og effektene av en felles sysselsettingspolitikk i Norden,

- *å* utarbeide en oversikt over aktuelle investeringsprosjekter på nasjonalt, nordisk og regionalt plan slik at mulighetene for grenseoverskridene samarbeid om Nordens og Østersjøregionens transportinfrastruktur bedres. Det bør også utvikles statistikk- og informasjonssystemer knyttet til transportsektoren for derved å gi sikre holdepunkter for politiske prioriteringer og beslutninger,

- *å* sikre at investeringene i infrastruktur både når det gjelder transport og energi prioriteres. Det finnes flere aktuelle prosjekter som har både en nordisk og en europeisk dimensjon. Som eksempler på transportområdet kan det nevnes: Øresundsforbindelsen, vegforbindelsen Oslo - Gøteborg - København, Veg- og sjøforbindelsen Helsinki - Stockholm - København, høyhastighetstog mellom Oslo - Stockholm og København og Via Baltica. Innenfor rammene av Barentssamarbeidet bør prosjekter som har både en nordisk og en europeisk dimensjon prioriteres,

- *å* finne fram til måter for å utvide samarbeidet mellom EIB og den Nordiske Investeringsbank når det gjelder finansiering av prosjekter med en europeisk dimensjon,

- *å* ta initiativ innen for Helsinkikomiteens rammer og i forlengelsen av Ronnebyprosessen for å utarbeide et felles miljøinvesteringsprogram for Østersjøregionen og knytte sammen industriutvikling og ivesteringsprogrammer på miljøområdet,

- *å* sørge for at Nordisk arbeidsmarkedsutvalg, i henhold til artikkel 9 i overenskomsten om felles nordisk arbeidsmarked, legger fram forslag til tiltak av felles interesse for arbeidsmarkedet i de nordiske land,

- *å* arbeide for å innføre fellesstandarder på miljø- og arbeidsmiljøområdet slik at det tvinges fram en konkurranse bygd på stadig strengere produktkrav, kvalitet, modernisering og produktivitetsutvikling, snarere enn konkurranse på lønns- og arbeidsvilkår,

- *å* prioritere arbeidet med å realisere det konsernfaglige samarbeidet.

Stockholm, 15. februar 1994

Sten Andersson (s)
Berit Brørbry Larsen (A)
Mats Nyby (SDP)
Anker Jørgensen (S)
Allan Larsson (s)
Rannveig Guðmundsdóttir (A)

Medlemsförslag

om ökning av den nordiska budgeten

(väckt av Halldór Ásgrímsson)

(Budgetutskottets betänkande, se sak B 144/b, s. 281)

Det nordiska samarbetet befinner sig i ett känsligt läge för närvarande. De nordiska länderna har just ingått EES-avtalet och förhandlingarna om EU-medlemskap för Finland, Norge och Sverige är inne i sitt slutskede.

Statsministrarna i de nordiska länderna beslöt i november 1991 att utföra en nyvärdering av det nordiska samarbetet i ljuset av den senaste utvecklingen i Europa. Med Mariehamnsdeklarationen började en ny process för det nordiska samarbetet, med ändrad organisation och innehållsstruktur.

I Bornholmsdeklarationen i augusti 1992 slogs bl.a. fast att statsministrarna skulle överta huvudansvaret för det nordiska samarbetet. Samarbetet skulle få informella former med tanke på att en stor del av samarbetet skulle koordineras inom EES-samarbetet, ett aktivt ordförandeskap skulle inledas samt att vissa områden skulle prioriteras i samarbetet, särskilt kultur och miljö.

När statsministrarna på Nordiska rådets session i Århus i november 1992 presenterade uppföljningen av Bornholmsdeklarationen beslutades att före år 1996 borde kultur, utbildning och forskning lägga beslag på 50% av den nordiska budgeten.

Reaktionerna på detta beslut var blandade på sessionen. Det fördes fram stark kritik av en del parlamentariker mot avsikten att lägga huvudvikten på det informella samarbetet inom Norden samt mot att en så stor del av budgeten skulle gå till kultursamarbetet, även om det fanns en enighet om att kulturen borde prioriteras.

Nordiska rådet står inför att en del av nyvärderingen av samarbetet har genomförts. Parlamentarikerna visade emellertid på novembersessionen i Mariehamn 1993 att de inte vill acceptera stora nedskärningar på andra samarbetsområden för att öka kulturbudgeten. Samtidigt blir det nödvändigt att börja lägga ner institutioner och projekt om statsministrarna avser följa sitt beslut enligt tidtabellen. Överskottsmedlen blir betydligt mindre än förra året och samarbetet står inför nya resurskrävande projekt som har beslutats, bl.a. uppförandet av kulturhuset i Nuuk och den nordiska kampanjen mot främlingsfientlighet.

Det parlamentariska motståndet mot ytterligare nedskärningar kommer att bli massivt. Samtidigt verkar det som om statsministrarna avser hålla fast vid sin linje, som beslutades i Århus.

Detta problem måste lösas med en engångshöjning av den nordisk budgeten för 1995. Denna höjning behöver inte uppgå till mer än 40 MDKK för att tillgodose de behov som finns. Det är fråga om ett litet belopp som dessutom fördelas på fem länder.

Som bekant har den nordiska budgeten inte undergått någon realitetshöjning de senaste åren. Tidigare var den normala ökningen ca 3% per år under en lång följd av år. Den politiken behöver inte återupptas även om friska pengar tillförs budgeten för 1995.

Den kris som har uppstått genom statsministrarnas budgetpolitik och parlamentarikernas krav om att samarbetet inte nedrustas måste lösas. Den enda utvägen verkar vara att öka den nordiska budgetramen.

Mot bakgrund av vad som ovan framförts hemställes att

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att öka den nordiska budgeten med 40 MDKK för år 1995.

Reykjavík den 28 februari 1994

Halldór Ásgrímsson (F)

A 1071/p

Presidiets betänkande

över medlemsförslag om ett nordiskt program för Europafrågor

(Medlemsförslaget väckt av Ilkka Suominen samt Sten Andersson, Knud Enggaard och Halldór Ásgrímsson m.fl., se s. 232)

1. Presidiets förslag till beslut

Presidiet föreslår att

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att i samråd med Nordiska rådet utföra en studie av centrala nordiska samarbetsfrågor i ett europeiskt perspektiv, och

att utgående från detta arbete lägga fram ett förslag till program för det nordiska Europasamarbetet.

2. Motivering

Presidiet konstaterar i likhet med förslagsställarna att diskussionen om det nordiska samarbetets roll, inriktning, substans och framtid har intensifierats sedan förhandlingarna om ett medlemskap i EU har slutförts och att Finland, Sverige och Norge står inför de nationella folkomröstningarna om förhandlingsresultaten.

Förslagsställarna konstaterar att en kartläggning av nordiska samarbetsfrågor på längre sikt och i det europeiska perspektivet är av central betydelse för strävandena att hålla de nordiska länderna samlade i den europeiska utvecklingen. Europaprogrammet bör innehålla en detaljerad kartläggning av de sakfrågor som från en nordisk synpunkt är viktiga i ett europeiskt perspektiv. Särskilt sådana övergripande frågor som Norden aktivt kan driva inom ramarna för EU.

Presidiet ansluter sig därför till kravet på att ett nytt Europaprogram utarbetas.

Presidiet betonar vikten av att den reform- och omvärderingsprocess som inleddes för några år sedan vidareförs. Det är enligt presidiets mening ytterst angeläget att detta samarbete sker i nära samråd mellan ministerrådet och rådet.

Presidiet konstaterar att en detaljerad kartläggning av de nordiska samarbetsfrågorna, och en nyvärdering av verksamhetens organisation och

resurser dock inte är möjlig att genomföra på ett realistiskt sätt innan folkomröstningsresultaten föreligger i Finland, Sverige och Norge.

Presidiet anser det dock viktigt att ha en beredskap att genast efter den 45:e sessionen och den norska folkomröstningen inleda och delta i ett utrednings- och kartläggningsarbete i enlighet med förslagsställarnas medlemsförslag.

Presidiet utgår ifrån att utarbetande av mandat och sammansättning för den arbetsgrupp på hög nivå som föreslås i betänkandet aktualiseras senast i december 1994.

Saariselkä den 23 augusti 1994

Sten Andersson (s) (president)
Geir H. Haarde (Sj)
Elver Jonsson (fp)
Jan P. Syse (H)
Knud Enggaard (V)
Mats Nyby (SDP)
Berit Brørby Larsen (A)

Reservation

fra *Hjörleifur Guttormsson (Ab)* til flertallets beslutning og motivering:

Nordisk Råd skal på dette tidspunkt ikke initiere noget nyt program for det nordiske Europasamarbejde. Først bør man afvente resultatet af de kommende folkeafstemninger i Finland, Sverige og Norge angående EU-medlemskab og derefter tage stilling til, hvilke nye initiativer der burde indledes.

På vegne af Nordisk Råd og Nordisk Ministerråd er det i de seneste år udarbejdet flere studier angående samarbejdet med det øvrige Europa og ikke mindst med sigte på EU-medlemskab af flere nordiske lande. Man skulle derfor med kort varsel kunne reagere på en eventuel ny situation i følge af kommende referenda. Man bør også tænke på, at tre lande i Vestnorden ikke har ansøgt om medlemskab i EU, og for disse er et velfungerende og forstærket nordisk samarbejde uafhængigt af tilknytningen til EU indtil videre af væsentlig betydning.

Nordisk Råds præsidium skulle på sit planlagte møde i december 1994 tage stilling til, hvordan rådet bedst reagerer på den til den tid foreliggende situation til forberedelse af en bred drøftelse af det fremtidige nordiske samarbejde på den 46. session i Reykjavik.

Med hensyn til ovenstående skal Nordisk Råd foreløbig ikke foretage sig noget i anledning af medlemsforslaget.

A 1071/p

Medlemsförslag

om ett nordiskt program för Europafrågor

(väckt av Ilkka Suominen samt Sten Andersson, Knud Enggaard, Halldór Ásgrímsson, Berit Brørby Larsen, Mats Nyby, Kimmo Sasi och Jan P. Syse)

Det nordiska samarbetet och den nordiska samarbetsorganisationen har under det senaste året genomgått flera olika omvärderingsfaser. Diskussionen om framtidsfrågorna har ytterligare intensifierats sedan förhandlingarna om ett medlemskap i EU nyligen avslutades för Finlands, Norges och Sveriges del. I Island har under den senaste tiden en livlig debatt pågått om den europeiska integrationen i ljuset av förhandlingsresultatet mellan EU och Finland, Norge och Sverige.

Ett nordiskt arbete för att kartlägga samarbetsfrågor på längre sikt, både nordiskt och europeiskt, är av central betydelse för strävandena att hålla alla de nordiska länderna samlade i den europeiska utvecklingen och för att säkerställa att de har ett nära samarbete även i framtiden. En plattform bör skapas för gemensamma initiativ som ger de nordiska länderna möjligheter att påverka utvecklingen. En viktig utgångspunkt för det kommande arbetet bör vara att Norden skall kunna påverka utvecklingen inom EES/EU och behålla sin roll som föregångare inom integrationen på regional nivå i Europa. Som grund för detta arbete behövs ett nytt nordiskt Europaprogram.

För att den nya typ av samarbete som behövs på europeisk nivå skall kunna fungera, krävs att regeringarna aktivare utnyttjar det nordiska systemet. På kultursektorn har nysatsningar redan inletts. På alla andra prioriterade områden behöver nya initiativ tas. Genom att förelägga program för behandling i Nordiska rådet kan parlamentarisk uppbackning för arbetet fås. En aktivare växelverkan mellan regeringarna och rådet skulle även göra det lättare att på ett konstruktivt sätt föra in parlamentarikernas initiativ i det praktiska samarbetet.

Ett nytt Europaprogram bör innehålla en detaljerad kartläggning av alla de sakfrågor som ur nordisk synpunkt är viktiga i ett europeiskt sammanhang, både inom EES och med tanke på ett arbete inom EU. Till detta arbete hör att utarbeta en strategi för hur resultat skall uppnås, att fastslå tidtabeller, att fördela uppgifterna på ansvariga institutioner eller politiska organ och att avsätta medel för arbetet. Utan målsättningar och strategi kan de nordiska intressena lätt komma att överskuggas av det dagliga arbetet med rutinfrågor inom EES/EU. Ett löpande samråd mellan länderna med tanke på positionsbestämningar är viktigt. Ett sådant samråd måste emellertid bygga på målsättningar för ett samarbete på längre sikt som sedan återspeglas i det praktiska förhandlingsarbetet.

Det centrala i det nordiska samarbetet kring Europafrågorna måste i detta skede vara en satsning på beredningen av viktiga sakfrågor. Många praktiska och organisatoriska förändringar av arbetet har redan genomförts med tanke på den fas av det nordiska samarbetet som har inletts i och med att EES-avtalet trädde i kraft. Den av de nordiska statsministrarna tillsatta s.k. Iloniemi-utredningen om en nyvärdering av det nordiska samarbetet utgick från att de nordiska länderna och det nordiska samarbetet står inför två utvecklingsfaser i sitt förhållande till Europa under loppet av 1990-talet. Enligt denna analys utgörs den första fasen av EES-avtalet. Den andra fasen inleds då det är klarlagt, vilka nordiska länder som blir medlemmar i EU. Enligt gruppens rapport kommer en detaljerad genomgång av det nordiska samarbetet under den andra fasen att vara beroende av EU-samarbetets vidare utveckling och av antalet nya nordiska EU-medlemmar. Det nordiska samarbetet står nu inför denna andra fas, varför man inte bör utesluta att ett kommande utredningsarbete även kan behöva utvidgas till att omfatta organisatoriska frågor.

Med tanke på samarbetets utformning och inriktning är det angeläget att det kommande utredningsarbetet genomförs i nära samarbete mellan Nordiska rådet och ministerrådet. Arbetet föreslås därför genomfört så att nordiska rådets presidium och de nordiska statsministrarna gemensamt tillsätter en arbetsgrupp på hög nivå, som med egna beredningsresurser och med stöd av de nordiska sekretariaten genomför utredningsarbetet. En första redovisning av arbetet bör kunna föreligga i god tid före Nordiska rådets session våren 1995.

Med hänvisning till vad som ovan anförts föreslår undertecknade att

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att i samråd med Nordiska rådet utföra en studie av centrala nordiska samarbetsfrågor i ett europeiska perspektiv, och

att utgående från detta arbete lägga fram ett förslag till program för det nordiska Europasamarbetet.

Helsingfors och Oslo den 20 april 1994

Ilkka Suominen (Kok.)
Knud Enggaard (V)
Berit Brørby Larsen (A)
Kimmo Sasi (Kok.)
Sten Andersson (s)
Halldór Ásgrímsson (F)
Mats Nyby (SDP)
Jan P. Syse (H)

A 1072/m

Miljöutskottets betänkande

över medlemsförslag om en samnordisk skogsinformation

(Medlemsförslaget, väckt av Markku Rossi samt Timo Järvilahti och Markku Laukkanen m.fl., se s. 238)

Till miljöutskottet har hänvisats medlemsförslag A 1072/m om skogsinformation.

1. Remissyttranden över medlemsförslaget

Följande myndigheter och organisationer har yttrat sig över medlemsförslaget.

Norden
- Samarbejdsnævnet for Nordisk Skovforskning (SNS)

Danmark
- Dansk Skovforening
- Miljøministeriet

Finland
- Centralförbundet för lant- och skogsbruksproducenter
- Jord- och skogsbruksministeriet
- Utrikesministeriet

Åland
- Ålands landskapsstyrelse
- Ålands skogsvårdsförening r.f.

Norge
- Landbruksdepartement
- Norges skogeierforbund

Sverige
- Skogs- och jordbrukets forskningsråd
- Skogsindustrierna
- Skogsägarnas Riksförbund

Samarbejdsnævnet for Nordisk Skovforskning (SNS) anser att förslaget om en samordnad insats vad gäller skogsinformation är välmotiverat. Bilden som ges i Mellaneuropa av nordiskt skogsbruk är baserad på tillfällig, ensidig och/eller felaktig information och dessutom ligger initiativet till information om de nordiska skogarna ofta inte i händerna på de bäst informerade

nordiska organisationerna. SNS anser att de nordiska skogarna visar många likheter och att förhållandena inom ett land varierar mer än mellan länderna. Ett gemensamt infomaterial kan därför vara naturligt.

SNS instämmer i att skogarnas samlade tillväxt är större än den samlade avverkningen. Man framhåller dock att vad gäller de övriga påståendena om att skogsbruket är ekologiskt acceptabelt och inom principerna för bärkraftig utveckling bedrivs för närvarande forskning och att det inte på flera år kommer att vara möjligt att dokumentera i vad mån skogsbruket bedrivs bärkraftigt. Dock har forskningen bidragit till att kraven om bevarande av naturens mångfald nu omsätts i lagregler och riktlinjer. Det nordiska skogsbruket bör därför kunna avge en nyanserad och mångsidig information om verksamheten, baserad på fakta. SNS påpekar att den nordiska skogsägarorganisationen Nordiska Skogsunionen för några år sedan försökte genomföra en informationskampanj i Centraleuropa, men att denna stoppades på grund av bristande resurser. SNS kan för sin del möjligen medverka med information om nordisk skogsforskning, vilken kan vara av betydelse inom skogsforskningsmiljöer i Europa. Vidare kunde det i Nordiska ministerrådets publikationsserie utges temanummer på de viktigaste europeiska språken om skogsbruk och skogsdrift i Norden.

Dansk Skovforening anser förslaget ytterst välmotiverat och menar att de nordiska länderna, som troligen är längst framme i hela världen med ett naturanpassat skogsbruk, bör kunna informera om träets fördelar som råvara, den rikliga tillgången och nettoökningen av trän i de nordiska skogarna samt att naturhänsyn och träproduktion kombineras i Norden.

Miljøministeriet, Skov- og Naturstyrelsen (DK) framhåller att det danska skogsbruket går mot en bärkraftig utveckling och att man anser att motsvarande gäller de övriga nordiska länderna. En informationskampanj bör därför få stöd. Styrelsen anser dock inte att Nordiska rådet ensidigt bör gå in och marknadsföra skogsindustrin i de nordiska länderna, då dessa själv bör stå för den aspekten.

Centralförbundet för lant- och skogsbruksproducenter samt Jord- och skogsbruksministeriet (SF) anser förslaget välmotiverat och anser att ministerrådet borde kunna söka samarbete med de instanser som driver gemensam information inom skogssektorn.

Utrikesministeriet (SF) anser att det är viktigt att man utåt informerar om vad som vidtagits för att få ett bärkraftigt skogsbruk, men anser att det är skogsbrukets organisationer och företag som bör ha ansvaret för detta arbete.

Ålands landskapsstyrelse och Ålands skogsvårdsförening r.f. stöder förslaget i alla delar och påpekar att det är mycket missvisande att beskriva det nordiska skogsbruket som utplundring.

Landbruksdepartementet (N) påpekar att skogsbruket i de nordiska länderna har betydliga likheter vad avser klimat, jordmån m.m. men också olikheter vad avser ägarstruktur, storlek på skogsegendomar och skogsindustri. Departementet prioriterar forskning och erfarenhetsutväxling. Man anser att det främst är näringens uppgift att utföra marknadsinriktad information.

Norges skogeierforbund är positiv till förslaget. Man anser att det nordiska samarbetet bör styrka det pågående samarbetet mellan branschorganisationerna och att arbete bör bedrivas i samråd med myndigheterna. Man påpekar dock att detta inte bör ske på bekostnad av det nordiska forskningssamarbetet inom skogssektorn. Ökad kunskap, dokumentation och utvecklingsarbete kommer att utgöra den plattform som behövs för en trovärdig information om förvaltningen av de nordiska skogsresurserna. Ett samarbetsprojekt mellan Finland, Norge och Sverige har utgett en broschyr om "Scandinavian Forestry" som följts upp med presskonferenser i Storbritannien, Tyskland och Frankrike. Vidare framhålls det arbete som bedrivs i FAO European Forestry Commission and ECE Timber Committee om public relations i skogsindustrin, där en rapport nyligen tagits fram om "Communications Strategies in Forestry and the Forest Industry Sector".

Skogs- och jordbrukets forskningsråd (S) instämmer i behovet av en saklig och på vetenskapliga fakta baserad beskrivning av skogsresurserna i de nordiska länderna, konsekvenserna av dagens skogsbruk och dess miljöpåverkan sett i ett perspektiv av långsiktigt, uthålligt brukande. Insatserna bör grundas på en analys av redan pågående kampanjer. Man föreslår att SNS ges i uppdrag att med hjälp av expertis i informationsfrågor utföra en sådan analys samt att utarbeta förslag till utformning och finansiering av ett sådant samnordiskt informationsprogram.

Skogsindustrierna (S) finner det mycket positivt att Nordiska rådet tar upp frågan om samnordisk skogsinformation. Inom skogsnäringen finns både beredskap och idéer för fortsatta insatser, där det vore värdefullt att få med det nordiska samarbetet som finansiär och aktiv part.

Skogsägarnas riksförbund (S) betonar det arbete som pågår inom det nordiska skogsbruket för att skapa en gemensam plattform för informationsarbete. Nordisk information inom ministerrådets ram bör i första hand riktas mot regeringar och myndigheter i länder som är viktiga för det nordiska skogsbruket.

2. Miljöutskottet

Miljöutskottet vill inledningsvis framhålla att det är angeläget att de nordiska skogarna drivs bärkraftigt så att framtida generationers möjligheter att utnyttja resurserna inte förringas. Vidare är det av största vikt att de nordiska skogstillgångarna utvecklas och att skyddade områden bevaras. För detta räcker det inte med ett passivt bevarande av resurserna. Det krävs en aktiv vård, vilken samtidigt möjliggör bevarande av de biotoper som bevarar mångfalden i naturen. På FN:s konferens om miljö och utveckling i Rio blev skogsområdet ett av de mest centrala ämnena. Det fastslogs att skogarna och skogarnas utveckling är en fråga av internationellt intresse och att alla länder bör göra en insats för att säkra att alla skogar blir bärkraftigt utnyttjade.

Det bör noteras att den nuvarande trenden inom skogsbruket innebär ökad nettotillväxt av skog i hela Norden. Vidare bedrivs ett aktivt forsknings- och utvecklingsarbete nationellt och inom ramen för det nordiska

samarbetet. Miljöutbildning ges både till skogsägare och skogsarbetare och vissa företag anlitar numera fältbiologer och liknande organisationer för att få hjälp med att utpeka skyddsvärda biotoper m.m. Utskottet instämmer därför med förslagsställarna att det är olyckligt och felaktigt att, som bl.a. skett i veckotidningen der Spiegel, det nordiska skogsbruket betecknas som utplundring av resurserna.

Utskottet kan notera att remissinstanserna genomgående har en liknande uppfattning. Man anser att skogsbruket går mot en bärkraftig utveckling och flertalet anser också att en saklig information om möjligheterna till och förutsättningarna för ett bärkraftigt skogsbruk borde riktas till marknaden. Däremot är uppfattningarna mer delade vad gäller frågan om resurser till denna informationsinsats bör avdelas ur den nordiska budgeten.

Utskottet har förståelse för en sådan tvekan. Det finska utrikesministeriet påpekar i sitt yttrande att det till och med skulle kunna få negativ effekt om en informationskampanj skulle bedrivas av de statliga myndigheterna. Utskottet kan instämma i synpunkten. Ansvaret för kampanjuppläggning och tillhandahållande av de ekonomiska resurserna för information bör främst åvila den samlade nordiska skogsnäringen. I detta sammanhang noterar utskottet att vissa insatser redan pågår i samarbete mellan näringarna Finland, Norge och Sverige. Det hindrar inte att en samverkan kan - och bör - ske mellan den nordiska skogsnäringen och de nationella och nordiska forskningsorganen om presentationen av forskningsresultat samt mellan näringen och skogsvårdsmyndigheterna om presentationen av de nordiska ländernas kriterier för bärkraftigt skogsbruk. Det internationella arbetet i FAO/ECE bör också uppmärksammas. Vid behov kunde medel anslås ur den nordiska budgeten för att täcka samordningskostnader. Det bör också övervägas om näringens insatser, såsom SNS föreslagit, kan förstärkas med nordiska temanummer om skogsbruk och skogsdrift.

Utskottet föreslår därför att

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att verka för att ett samarbete etableras mellan de nordiska ländernas skogsnäringar, skogsmyndigheter och nationella och nordiska skogsforskningsorgan i syfte att ta fram saklig information om de nordiska ländernas skogstillgångar och skogsdrift.

Köpenhamn den 26 september 1994

Hanne Andersen (S)
Øystein Djupedal (SV)
Ranveig Frøiland (A)
Olof Salmén (ÅC) Förman
Kyösti Virrankoski (Kesk.)
Birgitta Dahl (s)
Ingvar Eriksson (m)
Kristín Einarsdóttir (Kv)
Anders Svärd (c)

A 1072/m

Medlemsförslag

om en samnordisk skogsinformation

(väckt av Markku Rossi samt Timo Järvilahti, Markku Laukkanen, Eeva-Liisa Moilanen, Håkan Nordman, Heikki Riihijärvi och Riitta Saastamoinen)

De uppskattade europeiska veckotidningarna der Spiegel och GEO har beskrivit det nordiska skogsbruket som utplundring. Enligt tidningarna skulle särskilt Finland och Sverige behandla sina skogar mycket brutalt och hänsynslöst. Eftersom den mellaneuropeiska marknaden för våra skogsprodukter är livsviktig för oss, får vi inte hålla tyst om den missvisande informationen man ger om oss.

Skogsresurserna skall utvecklas så att man genom aktiv vård och vetenskapligt belagd avverkning kan integrera både ökad användning av skogen som en central bas för nationalekonomiska utvecklingsprogram och ökning av skogsarealen, ökning av trädbestånd och kvalitativ mångsidighet.

Skogssektorn har varit konkurrenskraftig och denna egenskap skall man försöka behålla också i fortsättningen. Den nordiska konkurrenskraften får inte förstöras med de nya stödordningarna för skogsplantering som planeras i de nuvarande EU-länderna. Där kan vi gemensamt påverka utvecklingen.

Slutsatsen blir att den aktiva vården av skogarna skapar kapital och förutsättningar för en mångsidig ekonomisk struktur. Samtidigt har skogstillgångarna utvecklats så kraftigt att det möjliggör skyddet av viktiga biotoper för mångfalden i skogsnaturen. Ett bevis för detta är de otaliga frivilliga beslut som skogsägarna fattat om skydd av lundar och urskogar.

Avgörande för den nordiska utvecklingen är att man ekonomiskt kan utnyttja skogarna också i fortsättningen. Detta är möjligt om användarna av skogsindustrins slutprodukter blir övertygade om att man inte förstör oersättliga naturvärden i samband med avverkning av råvirke.

Det ligger i vårt gemensamma intresse att de urbana konsumenterna i Centraleuropa sätter större värde på produkter tillverkade av trä än av konkurrerande material.

Dessa båda målsättningar kan uppnås om vi slår samman våra resurser för informationsåtgärder på marknaden. Grundargumenten är helt korrekta i alla de nordiska länderna: skogarna vårdas och utnyttjas enligt principerna för en bärkraftig utveckling, skogsbruket är ekologiskt acceptabelt, och vad viktigast är, skogsresurserna ökar hela tiden snabbare än de förbrukas!

Ett gemensamt nordiskt agerande är motiverat därför att de argument som är specifika och märks på marknadsområdet gäller råvaran och Skan-

dinavien. Genom att samla våra resurser och krafter blir budskapet starkt nog för att nå fram och leda till en reaktion.

Med anledning av det ovansagda föreslås att

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att vidta åtgärder för en samnordisk skogsinformation.

Helsingfors den 29 april 1994

Markku Rossi (Kesk.)
Markku Laukkanen (Kesk.)
Håkan Nordman (SFP)
Riitta Saastamoinen (Kok.)
Timo Järvilahti (Kesk.)
Eeva-Liisa Moilanen (SKL)
Heikki Riihijärvi (SR)

A 1076/p

Presidiets betänkande

över medlemsförslag om stärkt samarbete över Nordsjön

(Medlemsförslaget väckt av Halldór Ásgrímsson samt Hugo Bergdahl och Svend Erik Hovmand m.fl., se s. 242)

1. Presidiets förslag till rekommendation

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att kartlägga de arrangemang för regionalt samarbete som initierats omkring Nordsjön under de senaste åren såväl på regerings- som parlamentarisk nivå och även sådana som tillkommit genom privata initiativ

att utgående från kartläggningen värdera hur ett regionalt samarbete runt Nordsjön inkluderande Skottland bäst kunde utvecklas i syfte att uppnå en ändamålsenlig arbets- och resursfördelning med övriga inom regionen fungerande samarbetsorgan

att fortsätta arbetet för att ta tillvara de nordiska intressena under förberedelserna för den 4:e Nordsjökonferensen i juni 1995.

2. Motivering

Norden är en region i regionernas Europa. Det är därför viktigt att Norden bygger upp olika samarbetsmodeller med de närliggande regionerna runt Norden.

Förutsättningarna för att utveckla Nordens samarbete med de närliggande regionerna kräver i fortsättningen dock ett övergripande handlingsprogram.

De nordiska resurserna är begränsade och kan inte effektivt utnyttjas utan en gemensam, heltäckande närområdesstrategi. Även de ekonomiska konsekvenserna bör redogöras för.

Presidiet föreslår, för att bättre koordinera samarbetet med närområdena bör ett utredningsarbete över de olika samarbetsnätverk som uppbyggts utföras. Det finns idag en överorganisering för en del av samarbetsregioner. Denna kartläggning skall läggas som underlag för utvecklandet av ett Nordsjösamarbete. Samarbetsplanen kommer att starkt påverkas av antalet nordiska länder som är medlemmar i EU efter årskiftet. EU har etablerat en arbetsgrupp för samarbete för kommunerna runt Nordsjön.

Nätverket av samarbetsorgan skall vara väl koordinerat, fungerande och heltäckande.

Nordiska rådet har bidragit till ett nära samarbete med Östersjöländerna. Samarbetet har skett direkt mellan Nordiska rådet och närområdena eller inom ramen för Östersjösamarbetet. En modell för regionalt samarbete runt Nordsjön bör integreras till Nordiska rådets närområdessamarbete.

Den 4:e Nordsjökonferensen i juni 1995 är betydelsefull för ett effektiviserat miljösamarbete runt Nordsjön. Presidiet anser det viktigt att de nordiska regeringarna fortsätter sitt samarbete om förberedelserna inför konferensen.

Presidiet ställer sig med hänvisning till ovanstående positivt till de synpunkter som förs fram i medlemsförslaget.

Köpenhamn den 24 oktober 1994

Dorte Bennedsen (S)
Hjörleifur Guttormsson (Ab)
Berit Brørby Larsen (A)
Jan P. Syse (H)
Knud Enggaard (V)
Elver Jonsson (fp) Fung. president
Lauri Metsämäki (SDP)
Kimmo Sasi (Kok.)

A 1076/p

Medlemsforslag

om styrket samarbeid over Nordsjøen

(reist av Halldór Ásgrímsson samt Hugo Bergdahl, Svend Erik Hovmand, Timo Järvilahti, Ingrid Näslund og Olof Salmén)

Historisk har Nordsjøen vært en viktig ferdselsåre, og det har vært et omfattende samarbeid mellom de vestnordiske land og Skottland, med Orknøyene og Shetland. Fra langt tilbake er det norrøne stedsnavn i store deler av Skottland, og også i Irland og Isle of Man. Idag er det mindre samarbeid, blant annet fordi kommunikasjonene det siste århundret har gått lettere over land, og fordi Skottland mer og mer er blitt gjemt bort bak England, som den dominerende faktoren i Storbritannia. I en utvikling der vi går stadig sterkere i retning av et regionenes Europa, bør Norden knytte kontakter til nærområda sine. Skottland er et land med befolkning på størrelse med Norge, Finland og Danmark, en næringsstruktur som flere nordiske land kan kjenne seg igjen i, oljeutvinning i Nordsjøen, Edinburg som et kraftig finanssentrum og både Glasgow og Edinburg som sterke kultursentrum. Både Aberdeen, Glasgow og Lerwick på Shetland har direkte fly og/eller båtforbindelse med ett eller flere nordiske land.

Norden kan intensivere samarbeidet med Skottland på flere felt:

a) Miljø

Til tross for flere Nordsjøkonferanser og enighet mellom de fleste land som grenser til Nordsjøen om å begrense forurensingen til havet, er det fortsatt store mengder forurensing i Nordsjøen. Forurensingen stammer fra mange lang, og ikke bare de land som ligger rundt Nordsjøen. Tilstrømningen av vann fra elver betyr at forurensing også kan komme fra sentrale deler av Europa. Vannstrømmene betyr samtidig at forurensing fra hele Vest-Europa brer seg opp gjennom Nordsjøen og inn i Kattegat og Skagerak og videre nordpå til det arktiske området. Blant de mange forurensingskildene er urenset spillvann med miljøgiftige og miljøfremmede stoffer fra industrien, gjødsel og bekjempelsesmidler fra landbruket, utslipp fra husholdningene i store europeiske byer der det ennå ikke er bygget gode nok renseanlegg, oljeholdig vann fra skipstrafikken, oljeutslipp fra skip og oljeplattformer, farlig kjemisk avfall og radioaktivt avfall særlig fra de britiske atomkraftverkene i Dounreay og Sellafield. Sterke politiske krefter i Skottland har sammenfallende interesser med uttalt felles nordisk syn både i Nordisk Råd og i Nordsjøkonferanser og bilaterale miljødiskusjoner og forhandlinger med den britiske regjeringa i London.

Foran den 4. Nordsjøkonferansen i Esbjerg 8. - 9. juni 1995 er det viktig for Norden å fortsette samordning og styrking av miljøkravene, både for å

høyne standarden i de nordiske land og for å legge nødvendig press på den britiske regjeringen og andra land som til nå har bremset utviklingen.

b) Kultur

Glasgow er blant de byene som til nå gjort det beste arbeidet som kulturhovedstad i Europa (1988). I hele Skottland er det solide kulturinstitusjoner innenfor bildekunst, musikk, teater, litteratur og folkelige kulturformer som både vil ha interesse i nordisk kulturliv, og som kan tilføre nordisk kulturliv verdifulle impulser. Både Island og Færøyene er i ferd med å bygge opp langsiktig samarbeid, blant annet gjennom festivalen "Breaking the Ice" i Skottland, skotsk festival i Reykjavík og en treårig samarbeidsplan mellom Nordens Hus på Færøyene og skotske kulturinstitusjoner vesentlig i Aberdeen. Dette samarbeidet kan åpne for et videre skotsk-nordisk kultursamarbeid.

c) Økonomi

Edinburg er et av de sterkeste finanssentrum i Europa, og kan komme til å spille en viktig rolle i en framtidig Nordsjøregion eller Nordsjø/Atlanterhavsregion i Europa. Utviklinga i det europeiske samarbeidet går sterkt i retning av et regionalisert samarbeid der det vil være viktig for Norden å ha kontakter og interesser både i forhold til Barentsregionen, Baltikum, Tyskland og Nordsjøen/Atlanterhavet. Vi viser til tidligere medlemsforslag fra Midtengruppen om samarbeid med St. Petersburgområdet.

d) Industri- og næringslivssamarbeid

Det er bygd opp et utstrakt næringslivssamarbeid både omkring fiskeriet (særlig mellom Skottland og Island/Færøyene) og oljeindustrien. Her er også konflikter, som grensedragning mellom Færøyene og Storbritannia i forbindelse med planer om eventuell oljeutvinning på den færøyske kontinentalsokkelen og i grenseområdet mellom Færøyene og Shetland. Innenfor turismen åpner den nye tunnelen under den britiske kanalen nye muligheter for Vest-Norden som turistmål for sentral-Europa, med samordning av markedsføring med Skottland, Orknøyene, Shetland, Færøyene, Island, Grønland og også vestlige og nordlige område i Norge.

Nordisk Råd bør styrke samarbeidet om Nordsjøen både om miljø, fiskeri, oljeutvinning, handel, kulturutveksling og turisme. Det vil være spesielt viktig å få med Skottland, som er den delen av regionen som har mest felles interesser med de vestnordiske landa. Nordisk Råd kan for eksempel invitere en representativ skotsk delegasjon til samtaler med Nordisk Råd for å finne fram til fornuftige samarbeidsformer. I forbindelse med en stadig sterkere regionalisering av Europa, bør Norden sørge for at nordiske interesser også er med i den viktige Nordsjøregionen, i tillegg til engasjementet i Baltikum og nordområdene.

I Nordisk Råds arbeidsplan for internasjonal virksomhet i 1995 og 1996 bør Nordsjøsamarbeidet få en sentral plass.

Med grunnlag i det ovenstående foreslås at

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

å se etter at det blir en fortsatt samordning av nordiske interesser fram mot den 4. Nordsjøkonferansen i juni 1995,

å legge planer for å bygge opp et regionalt samarbeid rundt Nordsjøen, der også Skottland er med.

Reykjavik, København, Helsingfors og Stockholm, 13. juli 1994

Halldór Ásgrímsson (F)
Svend Erik Hovmand (V)
Ingrid Näslund (kds)
Hugo Bergdahl (fp)
Timo Järvilahti (Kesk.)
Olof Salmén (ÅC)

Utskottsförslag

om tryggandet av framtida utgivning av nordisk alkoholpolitisk tidskrift

(framlagt av Nordiska rådets socialutskott)

1. Inledning

Nordisk Alkoholtidskrift (NAT) har utkommit sedan år 1984, som en samnordisk vetenskaplig tidskrift. NAT utges av det finska alkoholbolaget Alko i samarbete med Nordiska nämnden för alkohol- och drogforskning (NAD), sedan år 1991 med sex nummer per år (tidigare fyra nummer per år under namnet Alkoholpolitik - Tidskrift för nordisk alkoholforskning).

Tidskriftens redaktionsråd består av en forskare från varje nordiskt land samt en representant från NAD:s sekretariat.

Tidskriftens upplaga var år 1993 1.900 exemplar. Finland, Norge och Sverige har grovt sett lika många prenumeranter och står för den absoluta lejonparten. Antalet danska och isländska läsare har dock under senare år ökat.

De totala kostnaderna för tidskriften är ca 900 000 FIM. Av dessa står Alko för ca 700 000 FIM. Intäkterna, prenumerationsavgifterna och bidrag, uppgår till 200 000 FIM. NAD har bekostat redaktionsrådets resor. Från år 1991 har tidskriften fått årligt ekonomiskt stöd från NAD (40 000 FIM) och Vinmonopolet (45 000 FIM). Systembolaget har stött tidskriften genom stödprenumerationer.

2. Nordisk tidskrift med engelskt supplement

Nordisk Alkoholtidskrift har fått en etablerad ställning i det nordiska forskarsamfundet. Den presenterar nordisk alkohol- och drogforskning och fungerar också som ett forum för alkoholpolitisk debatt.

Nordisk alkoholforskning har fortsättningsvis en unik ställning internationellt sett och det är naturligt med en nordisk tidskrift för debatt på alkoholpolitikens område. En öppning mot övriga Europa är dock också viktig. Den europeiska integrationen och Finlands, Norges och Sveriges eventuella medlemskap i EU har gett ytterligare skjuts åt en sådan tanke. Men också i Östeuropa finns det intresse för de nordiska erfarenheterna.

NAT:s redaktionsråd beslöt hösten 1993 att utreda möjligheterna att inrätta ett årligt engelskt supplement till tidskriften. Syftet är att presentera den nordiska forskningstraditionen och de nordiska alkohol- och drogpolitiska synsätten och argumenten för en icke-nordisk publik. Målgrupperna

är såväl forskare, som politiker och beslutsfattare, framför allt i Europa. Det första supplementet utkommer hösten 1994.

3. Behov av nordiskt stöd

Det finska alkoholsystemet genomgår stora förändringar, i enlighet med vad EES-avtalet förutsätter. Alkos möjligheter att finansiera forskning och information kommer att minska drastiskt. Forskningen kommer inte längre att finansieras via Alkos överskott, utan förmodligen av intäkter från alkoholskatterna. Nordisk Alkoholtidskrift hotas av nedläggning, såvida inte finansieringsbasen breddas och nettokostnaderna, 585 000 FIM, fördelas på samtliga nordiska länder. Genom höjning av prenumerationsavgiften och flera åtgärder för att reducera utgivningskostnaderna, räknar man med att kunna öka de årliga intäkterna med 115 000 FIM.

För Nordisk Alkoholtidskrifts - och den nordiska alkoholforskningens och alkoholpolitikens - framtid vore det ytterst väsentligt att få till stånd ett nordiskt samförstånd om vikten av att tidskriftens utgivning och fortsatta utveckling tryggas, med ett tillskott av nordiska pengar. Därefter kan man avgöra hur tilläggsfinansieringen i praktiken skall administreras och vilka eventuella förändringar vad gäller tidskriftens position som är påkallade. En möjlig lösning är att tidskriften utges av NAD.

4. Socialutskottets synpunkter

Socialutskottet har vid flera tillfällen de senaste åren kritiserat Nordiska ministerrådets och de enskilda regeringarnas passiva hållning i alkoholfrågan och påtalat bristen på åtgärder för att förverkliga WHO:s mål, att minska alkoholkonsumtionen med 25 procent till år 2000.

Nordiska rådet har de senaste åren antagit flera rekommendationer på det alkoholpolitiska området, senast 1993. För det första, rekommendation nr 15/1993 angående handlingsplan för minskad alkoholkonsumtion i Norden. För det andra, rekommendation nr 16/1993 angående åtgärder för en ambitiösare alkoholpolitik.

Vad gäller den förra rekommendationen meddelade Nordiska ministerrådet till Nordiska rådet - som så ofta tidigare - att det inte är aktuellt med någon gemensam nordisk handlingsplan och att samtliga nordiska länder ställt sig bakom WHO:s aktionsplan mot alkoholskador. I frågan om den senare rekommendationen hade Nordiska rådet insisterat på att de nordiska ländernas regeringar i förhandlingarna om EU-medlemskap skulle uppträda med en samstämd argumentation i alkoholfrågan.

Mot bakgrund av att ministerrådet klart sagt nej till nordisk handlingsplan och att tiden hade gått ut för att uppträda samlat gentemot EU i alkoholfrågan i samband med förhandlingarna om medlemskap, fann Nordiska rådet inte skäl att behålla rekommendationerna på rådets dagordning. Ett annat skäl var att Nordiska ministerrådet säkrat att man fortsatt vill utbyta erfarenheter och synpunkter som gagnar det alkoholpolitiska samarbetet, samt att samarbetet inom redan existerande nordiska organ på området skall fortsätta.

Detta ställningstagande innebär dock inte att socialutskottet lagt denna frågan åt sidan. I stället överväger utskottet nu andra strategier för att bekämpa den ökande alkoholkonsumtionen i Norden, som är ett av våra länders största sociala och medicinska problem. Saken kommer således att tas upp i en annan form, sannolikt i samband med förslag om ökade insatser i folkhälsoarbetet.

Socialutskottet understryker att målet för alkoholpolitiken är att begränsa alkoholens skadeverkningar genom att sänka den totala alkoholkonsumtionen. Denna strategi bygger på omfattande kunskaper om tillgänglighetens betydelse för utvecklingen av totalkonsumtionen och alkoholskadorna. I det praktiska arbetet kan samverkan mellan institut liksom Folkhälsoinstitutet i Sverige på det förebyggande området samt forskare vid universitet och enheter vid centrala och lokala förvaltningar vara till stor nytta för utvecklingen inom folkhälsoområdet.

Nordiska rådets krav på samstämd argumentation i alkoholfrågan i medlemsförhandlingarna med EU hade för avsikt att få EU-länderna att acceptera folkhälsoperspektivet som utgångspunkt för den nordiska alkoholpolitiken. På det sättet ansåg man att det fanns en möjlighet för länderna att bibehålla de centrala delarna av sina alkoholmonopol. Det var med andra ord en logisk konsekvens av att Efta-länderna i en särskild deklaration i anslutning till EES-avtalet fått det klarlagt, att de nordiska alkoholmonopolen inte kan betraktas som diskriminerande i Romfördragets mening.

Från olika håll - bl.a. från nordiska nykterhetsrörelsens sida - har man konstaterat att de avtalstexter som föreligger inte är tillräckliga för att säkra en fortsatt restriktiv alkoholpolitik. Detta faktum och att man i samband med ländernas närmare anknytning till EU kan riskera att forskning och utgivning av tidskrifter på det alkoholpolitiska området dras ner, kallar på motåtgärder och även en radikal omprövning av strategier för att bekämpa alkoholmissbruket i Norden.

Vad gäller Nordisk alkoholtidskrift är det av stort värde att det i det nordiska forskarsamfundet finns ett forum för en nordisk alkoholdebatt. Planerna på en utvidgning av tidskriften mot Europa är också intressant och i takt med den internationella utvecklingen. Därför anser socialutskottet det mycket angeläget att man säkerställer fortsatt utgivning av en nordisk alkoholpolitisk tidskrift.

Om finansieringen sker över Nordiska ministerrådets budget eller genom bidrag från länderna är likgiltigt för utskottet. Utskottet har emellertid valt att föreslå finansiering genom bidrag från länderna, eftersom Nordiska ministerrådet tidigare ställt sig motvilligt till att ge denna typ av stöd över ministerrådets budget.

5. Socialutskottets förslag

Under hänvisning till det ovan stående föreslår utskottet att

Nordiska rådet rekommenderar de nordiska ländernas regeringar

att genom ekonomiska bidrag säkra utgivning av en nordisk alkoholpolitisk tidskrift.

Kuopio den 21 juni 1994

John Alvheim (FrP)
Eeva-Liisa Moilanen (SKL)
Markku Rossi (Kesk.)
Solveig Sollie (KrF)
Lena Öhrsvik (s)
Claes Andersson (Vas.)
Ingrid Näslund (kds)
Sigriður Anna Þorðardóttir (Sj)
Sten Svensson (m)

Juridiska utskottets betänkande

över medlemsförslag om jämnare könsfördelning av rådets förtroendeposter m.m.

(Medlemsförslaget, väckt av Marianne Andersson samt Sinikka Hurskainen och Ragnhild Queseth Haarstad m.fl., se s. 251)

Juridisk Udvalgs synspunkter

Indledningsvis kan Juridisk Udvalg erklære sig fuldt ud enig med forslagsstillerne i, at det er en nødvendighed, at der hurtigt gennemføres foranstaltninger med henblik på at sikre, at retningslinierne om en jævnere kønsfordeling af Rådets betroede poster efterleves af Rådets valgkomité.

Dette kan f.eks opnås ved at de enkelte lande i større grad nominerer såvel en kvinde som en mand til ledige betroede poster.

Videre er udvalget enig i, at man bør sørge for en mere ligelig fordeling af Rådets forskellige chefstjenester. Udvalget skal pege på, at ud af de 50 præsidenter Nordisk Råd har haft, har kun 4 præsidenter været kvinder. I øjeblikket består Rådets øverste besluttende organ, Præsidiet, af 10 mænd og 1 kvinde. I Rådets økonomiske udvalg er der 12 mænd og 1 kvinde. For Budgetudvalgets vedkommende er tallene i øjeblikket 11 mænd og 2 kvinder.

Med henblik på at fremme en lige kønsfordeling på ministerrådssiden og i de forskellige nordiske institutioner og komitéer er det af den største betydning, at Nordisk Råd selv foregår med et godt eksempel.

På Juridisk Udvalgs seminar med repræsentanter fra Nordisk Råds præsidium, Rådets øvrige fagudvalg og Rådets mediachef i forbindelse med det store ligestillingsarrangement "Nordisk Forum" i Åbo, Finland 1.-6. august 1994, præsenteredes en omfattende ligestillingsstatistik, der belyste, at der stadig, på trods af anbefalingen om en mere ligelig kønsfordeling, ikke er nået tilstrækkelige resultater, på trods af, at flere kvinder end nogensinde deltager aktivt i politikken.

Nordisk Råds såvel som Nordisk Ministerråds højeste tjenester præsidiesekretær, stedfortrædende præsidiesekretær m.v. som generalsekretær og stedfortrædende generalsekretær har nogensinde været beklædt med kvinder.

Samtlige partigruppesekretærer er mænd.

Dette forhold, at kønsfordelingen ikke er lige, bevirker, at dagsordener og prioriterede emnevalg er set ud fra et mandligt perspektiv på tilværelsen, arbejdslivet og økonomien m.v.

På baggrund af forslaget og ovenstående skal Juridisk Udvalg henstille til Nordisk Råd

at Rådet henstiller til de enkelte medlemslande, at disse bør efterstræbe en mere ligelig kønsfordeling i selve Rådet,

at Rådet virker for, at retningslinierne for Rådets valgkomité om en mere ligelig kønsfordeling på Rådets betroede poster efterleves i praksis,

at Rådet virker for en mere ligelig kønsfordeling for så vidt angår Rådets forskellige chefstjenester.

København, den 27. september 1994

Aage Brusgaard (FP)
Ulf Guttormsen (A)
Sinikka Hurskainen (SDP)
Dorit Myltoft (RV)
Heikki Riihijärvi (SMP)
Valgerður Sverisdóttir (F)
Eirin Faldet (A)
Svend Erik Hovmand (V)
Johan J. Jakobsen (Sp)
Hans Nyhage (m) Formand
Riitta Saastamoinen (Kok.)
Lars Werner (v)

A 1081/j

Medlemsförslag

om jämnare könsfördelning av rådets förtroendeposter m.m.

(väckt av Marianne Andersson samt Sinikka Hurskainen, Ragnhild Queseth Haarstad, Karin Lian, Ingrid Näslund och Valgerður Sverrisdóttir)

I Nordiska rådet behandlas för närvarande Nordiska ministerrådets förslag till program för det nordiska jämställdhetssamarbetet 1995 - 2000. Programmet kommer också att uppmärksammas och debatteras vid Nordiskt Forum i augusti i Åbo.

I programmet sägs att den nordiska modellen utgår från att kvinnor och män skall ha samma rättigheter, skyldigheter och möjligheter inom alla väsentliga områden i livet. Vidare sägs att ministerrådet under perioden 1995 - 2000 bl.a. skall prioritera att kvinnors och mäns lika tillgång till de politiska och ekonomiska beslutsprocesserna främjas.

I Norden är kvinnors representation i politiken högst i världen och internationellt ses därför de nordiska samhällena ofta som förebilder när det gäller ett jämställt deltagande i politiken. Kvinnoandelen i de nordiska parlamenten nådde under andra halvan av 80-talet upp till över 30%. Av Nordiska rådets 87 medlemmar är 30 kvinnor, dvs. ca 26%.

År 1991 antog rådet en rekommendation angående jämnare könsfördelning i nordiska styrelser, kommittéer, utskott, nämnder m.m. I förslaget för det nordiska jämställdhetssamarbetet sägs att jämställdhetsaspekter bör vara integrerade inom alla de områden som ingår i ministerrådets egen verksamhet samt att ministerrådet skall verka för en jämn sammansättning av män och kvinnor dels i alla styrelser, kommittéer och utskott under ministerrådet, dels i olika personalgrupper vid ministerrådssekretariatet. Därmed ges också möjligheter till ett mer jämställt nordiskt samarbete. Mycket sker alltså inom det nordiska jämställdhetssamarbetet, men målet om lika representation för kvinnor och män i alla beslutande församlingar måste slås fast tydligare i Nordiska rådets organisation.

Vid rådets senaste session, på den internationella kvinnodagen, företogs val till rådets sjutton s.k. primärposter. Rådet valde ett presidium bestående av tio män och en kvinna. Till ordförande i rådets sex utskott valdes fyra män och två kvinnor. I debatten i plenum kunde vi notera att den första kvinnliga talaren fanns på trettonde plats.

Rådets val förbereds av en valkommitté efter det att nomineringar företagits i delegationer och partigrupper. I de av presidiet antagna riktlinjerna för valkommittén sägs att denna skall i sitt förslag ta hänsyn till den partipolitiska, nationella och könsmässiga fördelningen i rådet. Presidiet bör därför verka för att de nationella delegationerna och partigrupperna an-

modas att i sina nomineringar beakta jämställdhetsaspekten så att valkommittén kan leva upp till denna princip.

Tjänstemannasidan i Nordiska rådet visar inte heller någon större jämställdhet när det gäller chefstjänster. Av sekreterarkollegiets sex medlemmar är en kvinna och aldrig har, sedan presidiesekretariatets tillkomst 1971, en kvinna utsetts till rådets högsta chef. Detsamma gäller de ställföreträdande presidiesekreterarposterna.

Nordiska rådet bör visa att man menar allvar med jämställdhetsarbetet. Självklart är det inte möjligt att från en dag till en annan förverkliga en jämnare fördelning mellan könen på olika poster och tjänster, men låt oss åtminstone ställa upp samma mål och krav på vår egen organisation som vi ställer på andra för att uppnå målet - ett jämställt Norden.

Med hänvisning till det ovan anförda föreslås att Nordiska rådet uppdrar åt presidiet

1. *att* verka för att riktlinjerna för rådets valkommitté angående en jämn könsfördelning av rådets förtroendeposter efterlevs och

2 *att* verka för en jämnare könsfördelning av rådets olika chefstjänster.

Stockholm, Helsingfors, Oslo och Reykjavík den 18 juli 1994

Marianne Andersson (c)
Ragnhild Queseth Haarstad (Sp)
Ingrid Näslund (kds)
Sinikka Hurskainen (SDP)
Karin Lian (A)
Valgerður Sverrisdóttir (F)

Utvalgsforslag

om opprettelse av et risikokapitalfond for investeringer i små och mellomstore bedrifter i de baltiske stater

(fremsat av Nordisk Råds økonomiske utvalg)

1. Innledning

Helt siden innledningsfasen for gjenopprettelse av de frie stater i Baltikum har Nordisk Råd og Nordisk Ministerråd inntatt en meget aktiv holdning til oppbyggingen av levedyktige demokratier og økonomiske systemer i Estland, Latvia og Litauen. En rekke fellesnordiske tiltak er startet opp for å hjelpe med oppbygging av de politiske og økonomiske strukturer som er nødvendige. Baltisk Investeringsprogram (BIP) og Nordisk Ministerråds forskjellige særprogrammer for Baltikum er de mest konkrete eksemplene. Disse innsatser har det vært allmenn politisk oppslutning om i Nordisk Råd.

I Ministerrådets forslag til virksomhetsplan for 1995 heter det innledningsvis at "de nordiske nærområdene får en stadig større betydning for de nordiske landene."I forbindelse med Nordisk Råds 44. sesjon i Stockholm i mars 1994 uttalte de nordiske statsministre sin støtte til et økt nordisk engasjement i nærområdene. Ministerrådet har som en oppfølging av dette, for 1995 fastslått at man akter å fortsette innsatsene i Baltikum på minst uendret nivå i den kommende treårsperioden.

Økonomisk utvalg støtter fullt ut at det nordiske engasjementet føres videre i Baltikum. Dette har utvalget understreket i alle sine betenkninger de senere år om Ministerrådets virksomhetsplaner. Utvalget har også kunnet fastslå ved direkte kontakter med parlamentarikere, bank- og forretningsfolk i de tre baltiske stater at de nordiske innsatser har hatt en meget positiv effekt. Samtidig har man fått klare ønsker om at innsatsen burde forsterkes og forlenges, og at enkelte programmer også bør kompletteres for å møte de behov som avdekkes ikke minst når det gjelder å skape et levedyktig næringsliv i disse landene.

2. Et venturefond for baltisk industri

Det tre-årige Baltiske Investeringsprogram (BIP) har gitt mulighet for å kanalisere ikke ubetydelige midler fra nordisk side til investeringer i Baltikum. Ordningen er basert på at midlene, som gjennom NIB og EBRD kana-

liseres via de nasjonale investeringsbanker i de tre landene, forvaltes ut fra strenge krav til sikkerhet og fremtidig inntjening. En slik praksis er etter økonomisk utvalgs mening den riktige for denne type innsatser, og den er også en nødvendig og naturlig oppfølging av de retningslinjer som de nordiske land har lagt til grunn for NIBs virksomhet.

På den annen side er det klart at det vil være en rekke interessante industriprosjekter i alle de tre baltiske landene som av forskjellige grunner ikke umiddelbart faller inn i rammen for Baltisk Investeringsprogram eller Ministerrådets industrielle handlingsprogram for Baltikum. Det kan skyldes flere grunner, men to forhold vil ofte være klare hindre i så måte: kravet til prosjektets størrelse, og krav til garantier i forundersøkelses- og oppstartings-fasen. Det synes dokumentert at det i disse landene kan identifiseres små utbyggings-prosjekter som har et økonomisk utviklingspotensiale på mellomlang sikt, men som strander på at det verken finnes midler til forprosjekter eller til den første igangsettingen. Prosjektene kan heller ikke finansieres på det nasjonale markedet, selv om det der i og for seg finnes risikokapital. Dette nasjonale kapitalmarkedet har imidlertid et så høyt rentenivå (30-80%), og et så kortsiktig investeringsperspektiv at det ikke er et virkelig finansieringsinitiativ for produksjonsbedrifter.

En mulighet for at man fra nordisk side kunne avhjelpe dette finansieringsbehovet er at man endrer på forutsetningene for eksisterende ordninger, for eksempel BIP, eller at man øremerker midler innen eksempelvis prosjektinvesteringslåneordningen (PIL). Økonomisk utvalg vil imidlertid anta at man ikke bør foreta seg noe som kan bringe disse ordningene inn på et annet spor enn det opprinnelig fastlagte.

Av disse grunner synes det mer nærliggende å vurdere å dekke behovet for et særlig finansieringsalternativ for småbedrifter i Baltikum på andre måter. For eksempel kunne man fra nordisk side vurdere å bidra med kapital til et særlig venturefond/risikokapitalfond.

Den eventuelle startkapitalen må vurderes nærmere, men kan i en oppstartingsfase anatydes til ECU 10 millioner.

Et investeringsfond med dette formål måtte tilføre både midler for forprosjektering og teknisk assistanse for å identifisere prosjekter med en rimelig mulighet for å lykkes, og nødvendig aksjekapital for oppstarting. Den administrative enhet for et slikt investeringsfond må bidra med den nødvendige tekniske og forretningsmessige ekspertise for prosjektvurdering, budsjettering, og organisasjonsmessig oppbygging. Prosjektene skulle ut fra dette bli igangsatt og drevet av lokalt rekruttert personale, men med nødvendig opplæring og assistanse fra nordisk hold.

Den tekniske investeringen må forutsettes å være tidsbegrenset (2-3 år). Den risikokapital som settes inn i de enkelte bedrifter skulle være tidsbegrenset og bli frigjort ved salg etter 5-7 år. Den verdiøkning som da måtte bli realisert ville bli tilbakeført til investorene.
De investeringer som et slikt venturefond skulle sikte mot bør konsentreres om små prosjekter, antakelig i størrelsesorden opp til 0,5 millioner ECU. Prosjektene bør primært søkes i sektorer og områder som tilgodeser et lo-

kalt produksjons- og etterspørselsbehov, eller som baserer seg på nasjonale ressurser.

Innskuddene i et slikt nordisk venturefond for Baltikum foreslås å komme i form av statsgaranterte innskudd, men muligheten for at også andre investorer kunne bidra bør tilgodesees. Med en statlig garanti som et slikt fond vil ha, vil det også kunne fungere som en brobygger mellom lokale, baltiske forretningsinteresser og nordiske industriselskaper.

Fondet bør administreres i nær kontakt med etablerte finansierings- eller bankmiljøer. Det er i den sammenheng nærliggende å peke på at Nordisk Investeringsbank og det miljø som er etablert rundt denne både har en dokumentert bankfaglig ekspertise, og en solid kunnskap om baltiske forhold. Et særlig baltisk venturefond kunne derfor administreres i tilknytning til NIB, men det må holdes klart adskilt fra den forretningsmessige drift i banken, ikke minst for å opprettholde bankens uavhengighet og sterke stilling på de internasjonale lånemarkeder. Det vil etter utvalgets mening også være naturlig at Nordisk Ministerråd benytter NIB's bankfaglige kunnskap og lokalkjennskap for å vurdere den løsning som her skisseres for å bedre finansieringstilbudet til nyetableringer i baltisk næringsliv.

3. Utvalgets konklusjon

Med henvisning til ovenstående begrunnelse for en forsterket nordisk innsats for oppbygging av næringslivet i de baltiske stater, og med utgangspunkt i det skisserte opplegg for et særlig fond, foreslår økonomisk utvalg at

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

> *å* vurdere å etablere et særlig risikokapitalfond på ECU 10 millioner for å tilføre prosjekterings- og oppstartingskapital for mindre produksjonsbedrifter i de baltiske stater.

København, 25. september 1994

Niels Ahlmann-Ohlsen (KF)
John Dale (Sp)
Hans Gustafsson (s)
Tarja Kautto (SD)
Håkan Nordman (SFP)
Arne Andersson (m)
William Engseth (A)
Hjörleifur Guttormsson (Ab)
Anders Mølgaard (V)
Anders Talleraas (H) Fung. formann

Utskottsförslag

om budgetutskottets kontrolluppgift Offentlighetsprincipen i nordiska samarbetsorgan

(framlagt av budgetutskottet)

1. Förslag till beslut

Nordiska rådets budgetutskott anser att offentlighetsprincipen är en viktig grund i det nordiska samarbetet. Det nordiska samarbetet skall karaktäriseras av öppenhet och tillgänglighet för allmänhet och media. Det nordiska samarbetet kan och skall vara förebild när det gäller möjigheten till att ha öppenhet i internationellt samarbete. Artikel 43 i Helsingforsavtalet, "I det nordiska samarbetet bör största möjliga offentlighet iakttagas", skall även fortsättningsvis vara vägledande för det nordiska samarbetet. För att offentlighetsprincipen skall gälla på ett bra sätt föreslår budgetutskottet följande konkretiseringar i tillämpningen:

Budgetutskottet föreslår att

Nordiska rådets rekommenderar Nordiska ministerrådet

1. att ny bestämmelse införs i de nordiska institutionernas stadgar som anger att institutionen skall tillämpa de regler om offentlighet som gäller i det land institutionen är belägen.

I stadgarna införs även att överklagande görs till Nordiska ministerrådet som sista instans, om annat ej överenskommits.

2. att ny bestämmelse införs i arbetsordningarna för Nordiska rådets presidiesekretariat och Nordiska ministerrådssekretariatet och i de nordiska institutionernas stadgar som anger att inkommande och upprättade handlingar skall registreras.

Av registreringen skall framgå

- datum, då handlingen inkom eller upprättades
- diarienummer, eller annan beteckning som identifierar handlingen
- från vem handlingen kommit/vem den har expedierats till
- i korthet vad handlingen rör.

Därutöver åligger det sekretariaten att förvara och arkivera handlingar så, att offentligehtsprincipen kan tillämpas på ett effektivt sätt.

2. Uppdraget

Budgetutskottet valde att som "kontrolluppgift 1993" granska hur offentlighetsprincipen tillämpas i nordiska samarbetsorgan.

Utgångspunkten för studien är Helsingforsavtalets 43:e artikel "I det nordiska samarbetet bör största möjliga offentlighet iakttagas".

Utvärderingen omfattar såväl Nordiska rådets presidiesekretariat och ministerrådssekretariatet som de nordiska institutionerna.

3. Sammanfattning

1. Samtliga nordiska länder har en offentlighetsprincip, dvs. att de handlingar som inte enligt bestämda regler klassificeras som hemliga är offentliga.

2. I Helsingforsavtalet, artikel 43, stipuleras att största möjliga offentlighet skall iakttas i det nordiska samarbetet.

3. Organ och institutioner inom det nordiska samarbetet är inte att betrakta som myndighet eller annat offentligt organ.

   - 1975 fastställdes regler om handlingars offentlighet vid Nordiska rådets presidie-sekretariat och Nordiska ministerrådssekretariatet.

   - För de nationella sekretariaten gäller de regler som gäller i det land där sekretariatet är beläget, domicillandet.

   - Förutom Helsingforsavtalets 43:e artikel styrs institutionerna av dess stadgar och de regler som gäller i det land institutionen finns.

4. Tillämpningen av offentlighetsprincipen uppvisar vissa brister då registrering av handlingar (diarieföring) inte fullt ut sköts på tillfredsställande sätt. Detta gäller såväl de båda sekretariaten som institutionerna. Endast en av sextiotre institutioner har inskrivit i sina stadgar att offentlighetsprincipen gäller.

5. Om det i institutionernas stadgar förs in bestämmelser om vilka regler avseende offentlighet och sekretess som skall gälla löses två frågor; för det första *vilka institutioner och andra organ* som skall tillämpa dessa bestämmelser, för det andra *vilka bestämmelser* de skall tillämpa. Är det ett organ som inte klassificerats som institution kan man i direktiv eller annan handling föra in bestämmelse om vilka regler som skall gälla beträffande offentlighetsprincipen.

4. Beredning

Utredningen "Offentlighetsprincipens tillämpning i nordiska samarbetsorgan" (se nedan) är översänd till Nordiska rådets juridiska utskott, presidiesekretariatet och ministerrådssekretariatet för yttrande.

Remissinstanserna har i princip inget att erinra mot förslagen som förs fram i utredningsrapporten.

Köpenhamn den 27 september 1994

Peter Angelsen (Sp) Formann
Børge Bakkholt (S)
Erik Dalheim (A)
Timo Järvilahti (Kesk.)
Lauri Metsämäki (SDP)
Árni M. Mathiesen (Sj)
Hugo Bergdahl (fp)
May Flodin (FS)
Inger Koch (m)

Offentlighetsprincipens tillämpning i nordiska samarbetsorgan

Utredning av Hans Jelf

INNEHÅLL

Brev till Nordiska rådets budgetutskott 260
1. Helsingforsavtalet, avseende offentlighet 261
2. Gällande regler i de olika nordiska länderna 261
3. Olikheter i de olika länderna 267
4. Ministerrådet 268
5. Presidiesekretariatet 270
6. De nordiska institutionerna 271
7. Kommentar kring EU 273
8. Förslag till förändringar 273

Brev till Nordiska rådets budgetutskott

Den 3 augusti 1993 beslöt budgetutskottet att ge SIPU Förvaltningsutveckling AB i uppdrag att genomföra en utredning om offentlighetsprincipens tillämpning i nordiska samarbetsorgan. Uppdraget skulle utföras av jur.kand. Hans Jelf.

Som grund för uppdraget ligger ett tjänsteutlåtande av den 17 juni 1993 från budgetutskottet (P-BU 215a/1993), en offert från SIPU Förvaltningsutveckling AB samt budgetutskottets acceptans av offerten.

I Helsingforsavtalet artikel 43 står "I det nordiska samarbetet bör största möjliga offentlighet iakttagas." År 1974 förelåg en rapport (Nordisk utredningsserie 14/74) om offentlighetsprincipens användning på nordiska samarbetsorgan. Den 4 december och den 18 december 1975 fastställdes regler om handlingars offentlighet vid Nordiska ministerrådets sekretariat respektive Nordiska rådets presidiesekretariat.

När det gäller de nationella sekretariaten gäller de regler som gäller i det land där sekretariatet är beläget. När det gäller det nordiska institutionerna är det inte klarlagt vilka regler som gäller.

Denna utredning har gjort en utvärdering av offentlighetsprincipens tillämpning och samtidigt föreslås regler som skall kunna gälla för de nordiska institutionerna och kompletterande regler för ministerrådssekretariatet och presidiesekretariatet.

Vid kontakt med presidiesekretariatets budgetsekreterare överenskoms av kostnadsskäl att utredningen enbart skulle gälla för de fyra länderna Danmark, Finland, Norge och Sverige. På Island finns enbart en institution Nordens Hus I Reykjavik. Färöarna, Grönland och Åland har heller inte behandlats separat.

Utredningsarbetet utgår från den ovan citerade artikeln i Helsingforsavtalet.

Stockholm den 19 maj 1994

Hans Jelf

1. Helsingforsavtalet, avseende offentlighet

Helsingforsavtalet av år 1962 är ett mellanfolkligt avtal av traditionellt slag mellan de fem nordiska länderna, Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige. Det finns ingen överstatlighet utan respektive land svarar för att avtalet följs. Detta innebär att ett brott mot avtalet inte kan beivras i en överstatlig domstol eller annat organ, utan får tas i förhandlingar mellan parterna.

För att stärka samarbetet och bygga ut de institutionella grundvalarna har Nordiska rådet och Nordiska Ministerrådet skapats. Dessa organ har i sin tur skapat en rad olika institutioner på olika områden.

Dessa institutioner och organ som inrättas av de gemensamma organen är inte att betrakta som myndigheter eller andra offentliga organ inom respektive land eftersom detta inte framgår av Helsingforsavtalet. Myndigheter inom det egna landet skapas av det egna landet statsrättsliga organ. Därför gäller för de nordiska institutionerna vanliga regler som mellan vilka privaträttsliga organ som helst. Det som styr en institution, förutom Helsingforsavtalet, är dess stadgar och de regler som gäller i det land institutionen finns.

Det går att i stadgarna reglera vilka regler en institution skall tillämpa men det går inte där att reglera att ett lands rättssystem skall tillämpas fullt ut. Till exempel kan en institution tillämpa regler för myndigheter men reglerna för överklagande kan inte tillämpas utan att landet självt eller genom avtal med annat land så bestämt. Helsingforsavtalet reglerar inte dessa frågor.

Frågan om handlingars offentlighet vid de nordiska institutionerna regleras i Helsingforsavtalets Artikel 43. Där står: "I det Nordiska samarbetet bör största möjliga offentlighet iakttagas."

Denna artikel ger en ledning till institutionerna men inga tvingande regler. Det är upp till det nordiska samarbetets organ att utforma hur denna artikel skall tolkas och tillämpas.

För de nationella sekretariaten gäller de regler som gäller i det land där sekretariatet är beläget, domicillandet. För de nordiska institutionerna bör detsamma gälla men är enligt presidiesekretariatet inte helt klarlagt. Domicillandets regler kan enbart gälla för hur de nordiska institutionerna bör handlägga ärenden om offentlighetsprincipen men inte hur ett ärende överklagas.

2. Gällande regler i de olika nordiska länderna

2.1 Danmark

I Danmark infördes offentlighetsprincipen genom lag 280 1970 som trädde i kraft år 1971. Lagen har sedan ändrats år 1985 med ikraftträdande den 1 januari 1987.

Var och en har rätt till, med undantag av vissa bestämmelser, aktinsyn av handlingar som inkommit till eller upprättats hos förvaltningsmyndig-

het som ett led i administrativ sakbehandling. Undantag görs i särskilda bestämmelser. En myndighet kan ge vidare aktinsyn än vad bestämmelserna medger såvida det inte finns regler om tystnadsplikt.

För handlingar som sänds ut från myndigheter gäller att insynen gäller från den tidpunkt då man kan anta att mottagaren erhållet skrivelsen.

Manuellt förda register samt dataregister över handlingar i ärenden har insyn medan undantag gäller för övriga databaserade register. För dessa register kan respektive minister fastställa vilka regler som skall gälla.

Från aktinsynen finns följande undantag:

- handlingar för myndighetens eget bruk, såvida det inte är ett slutligt beslut eller sådant som myndigheten är skyldig att anteckna vid muntliga kontakter
- brevväxling mellan olika enheter i samma myndighet
- brevväxling mellan kommunstyrelse och dess utskott, avdelningar eller andra organ, eller mellan dessa organ
- statsrådsprotokoll och referat från möten mellan statsråd eller handlingar som utarbetats av en myndighet för sådana möten
- brevväxlingar mellan ministrar i lagstiftningsärenden
- handlingar som utväxlas mellan myndigheter där den ena myndigheten utför sekretariatssysslor åt den andra
- myndigheters brevväxling med rättssakkunniga vid övervägande om process bör föras
- statistikunderlag

Oavsett om en sak kan undantas från offentligheten i överensstämmelse med ovan skall sakupplysningar som är av väsentlig betydelse meddelas i överensstämmelse med lagens allmänna regler.

Från upplysningar finns följande undantag:

- enskilda personers privatsaker och ekonomiska förhållanden
- tekniska specifikationer och drift- och affärsförhållanden

Vidare kan aktinsyn begränsas om det är nödvändigt med hänsyn till

- statens säkerhet eller rikets försvar
- rikets utrikespolitik eller utrikesekonomiska intressen, förhållande till främmande makt eller mellanfolkliga institutioner
- förebyggande, av brott och skyddande av vittnen
- genomförande av offentlig kontroll, reglering eller planeringsverksamhet eller påtänkta skattekontroller

- det offentligas ekonomiska intresse
- privata och offentliga saker när det är särskilt påkallat på grund av sakens karaktär.

Regler om tystnadsplikt finns i de lagar som handlar om respektive område.

1991 gjordes en mindre ändring i offentlighetsloven och forvaltningsloven för att säkra större offentlighet kring danska myndigheters behandling av EF-saker.

Det finns inga bestämmelser om registrering i offentlighetsloven eller förvaltningsloven.

2.2 Finland

I Finland var reglerna från början gemensamma med dem in Sverige de infördes samtidigt som i Sverige år 1766. Sverige och Finland var ju på den tiden samma land. Efter år 1809 blev utvecklingen olikartad i de bägge länderna. Finland reglerade frågan först i och med lagen om allmänna handlingars offentlighet den 9 februari 1951 och en därtill hörande förordning.

År 1972 tillsattes en kommitté för att förbereda reformering av lagen. Detta arbete har ännu inte resulterat i någon proposition till riksdagen. 1951 års lag gäller således fortfarande. Det har dock skett några ändringar den senaste 1987.

Allmänna handlingar är offentliga i enlighet med vad som stadgas i lagen om offentliga handlingar. Med allmän handling menas handlingar som är upprättade och utfärdade av myndighet och handlingar som är insända eller ingivna till myndighet.

Vad som sägs om allmänna handlingar gäller även för handlingar som är framställda genom perforering, magnetisering eller på därmed jämförbart sätt och som kan läsas eller på annat sätt uppfattas endast med tekniskt hjälpmedel.

Uppgifter rörande brott som inkommer till polismyndighet eller allmän åklagare blir inte offentlig förrän saken behandlats vid domstol.

I lagen om allmänna handlingars offentlighet stadgas att om att ärende skall hemlighållas om det stadgas i lag, dvs. den finska riksdagen kan i olika lagar bestämma vad som skall vara hemligt. Lagreglerna om sekretess finns därför i många olika lagar och är inte samlade till en speciell lag.

Vidare ger Lagen om allmänna handlingars offentlighet regeringen rätt att genom förordning stadga att handlingar skall hemlighållas i vissa speciella ärende. Det gäller om det påkallas av statens säkerhet eller dess förhållande till främmande makter, försvarets intresse, förebyggande eller beivrande av brott, säkerställande av statens eller ett självstyrelsesamfunds eller en enskilds affärsverksamhet eller rättegång eller av datasekretess eller en enskilds betydelsefulla personliga intresse på själavårdens, beskattningens eller den offentliga kontrollverksamhetens område.

Presidenten och statsrådet får i vissa fall också förordna att ett ärende eller handling som är föremål för handläggning hos dem, skall hemlighållas.

2.3 Norge

Norge införde år 1970 en lag "Lov om offentlighet i forvaltningen". Denna lag trädde i kraft 1 juli 1971. Ändringar har införts efter hand den senast i februari 1993.

Lagen gäller förvaltningsmyndigheter. Som förvaltningsmyndighet räknas myndigheter inom stat, kommun och privata företag som utför offentliga uppgifter. Huvudregeln är att förvaltningens handlingar är offentliga så länge som det inte finns undantag i lag eller föreskrift med stöd av lag.

Som saksdokument räknas handlingar som är utfärdade av en förvaltningsmyndighet och handlingar som kommer in till eller är framlagt inför ett sådant organ.

En handling räknas som utfärdad när den är avsänd, eller om detta inte sker när ärendet är färdigbehandlat.

Lagen gäller inte för datamaterial, utan det är överlämnat till kungen att ge föreskrift om. Sådana föreskrifter har givits i december 1986. Dessa föreskrifter innebär i korthet att en övergång till lagring av material på data inte skall innebära några inskränkningar i rätten till insyn.

Handlingar som ett förvaltningsorgan har utarbetad för sin interna förberedelse kan undantas från offentligheten. Detta gäller också för handlingar utarbetade av ett underordnat organ och av en rådgivare eller sakkunnig. Detsamma gäller för handlingar utarbetade på ett departement för att brukas av ett annat. Detta undantag från offentligheten gäller också inhämtandet av sådana handlingar. Dessa undantag från offentligheten beslutas av respektive förvaltningsorgan.

När det gäller remisser i lagstiftningsärenden gäller inte detta undantag utan de är offentliga. Detsamma gäller när myndigheter yttrar sig till Kommunstyrelser eller fylkesting samt andra folkvalda organ.

Sekretess gäller för uppgifter som är underkastade tystnadsplikt i lag eller förordning. Om en del av en handling är sekretesskyddad med anledning av detta och resterande delar då ger en uppenbart missvisande bild av innehållet så skall hela handlingen hemlighållas.

I 6 § är uppräknat vilka handlingar som kan undantas från offentligheten. Det gäller

- Handlingar som innehåller upplysningar som kan skada rikets säkerhet, landets försvar eller förhållande till främmande makt eller internationella organisationer.
- Handlingar där undantag krävs med anledning av hänsyn till statens, kommuns ekonomi-, löne- eller personalförvaltning.
- Handlingar där undantag krävs för ekonomiska ramavtal med näringslivet.

- Där offentlighet motverkar offentlig kontroll- eller regleringar eller andra nödvändiga pålagor eller förbud eller att det medför fara för att dessa inte kan genomföras.
- Statsrådets protokoll.
- Ansökningshandlingar till offentliga tjänster. Undantaget gäller dock inte listan på de som sökt tjänsten. Lista på de som sökt tjänsten skall snarast anslås och där skall anges namn, ålder, titel eller yrke samt bostads- eller arbetskommun.
- Anmälan, rapport och andra handlingar som avser lagöverträdelse.
- Examensprov eller liknade prov samt utkast till tävling eller dylikt.
- Handlingar som utarbetats på ett departement i samband med den årliga statsbudgeten eller långtidsbudgeten.
- Personbilder som finns i ett personregister.

När en handling är undantagen från offentligheten kan hela ärendet undantas om de övriga handlingen kan ge en missvisande bild av ärendet och offentliggörandet kan skada samhälleliga eller privata intressen.

Begäran om utlämnande av en handling skall ske utan ogrundat dröjsmål. Vid avslag skall förvaltningsorganet motivera beslutet med den bestämmelse som tillämpats samt ge upplysningar hur han skall överklaga och vilken tidsfristen är.

Frågan om registrering av handlingar behandlas inte i lagen utan i föreskrifter där det ges möjlighet till olika journaler beroende på hur hemligt materialet är. Det skall finnas en journal som allmänheten skall ha insyn i. Därtill kan det finnas tre olika journaler märkta "strengt hemmelig", "hemmelig og konfidensielt" samt "strengt fortroligt". Dessa tre olika journaler skall vara undantagna från offentligheten.

2.4 Sverige

Sverige har en offentlighetsprincip som har gamla anor. De första bestämmelserna kom redan år 1766 i den första tryckfrihetsförordningen.

Offentlighetsprincipen är grundlagsfäst för svenska medborgare i tryckfrihetsförordningen (TF). I 2 kapitlet 1 § stadgas att varje svensk medborgare skall ha rätt att taga del av allmänna handlingar. I 14 kapitlet 5 § stadgas att utlänning är likställd med svensk medborgare såvida inte annat följer av TF eller annan lag. Detta innebär att utländska medborgare har lagskyddad rättighet att ta del av allmänna handlingar. I praktiken innebär detta att alla människor skall behandlas lika och att alla har rätt att ta del av allmänna handlingar.

Offentlighetsprincipen kan enligt TF 2 kap. 2 § begränsas genom lagstiftning, sekretesslagen. För att statsmakterna skall ha rätt att lagstifta om sekretess skall skälen för sekretessen falla inom följande sju områden:

1. rikets säkerhet eller dess förhållande till annan stat eller mellanfolklig organisation
2. rikets centrala finanspolitik, penningpolitik eller valutapolitik
3. myndighets verksamhet för inspektion, kontroll eller annan tillsyn
4. intresset att förebygga eller beivra brott
5. det allmännas ekonomiska intresse
6. skyddet för enskilds personliga eller ekonomiska förhållanden
7. intresset att bevara djur- eller växtart

Centralt för den svenska lagstiftningen är begreppen handling och allmän handling. Det är enbart för allmänna handlingar som offentlighetsprincipen gäller.

Handling definieras i TF 2 kap 3 § som "med handling förstås framställning i skrift eller bild samt upptagning som kan läsas, avlyssnas eller på annat sätt uppfattas endast med tekniskt hjälpmedel". Detta innebär att en handling inte enbart är något som är nedtecknat på ett papper utan det gäller även för sådant som finns på myndigheternas datorer och är lagrat på band, diskett eller hårddisk m.m. Filmer och ljudband är också handlingar.

Allmän handling definieras i TF med tre begrepp:

- förvarad
- inkommen
- upprättad

För att vara en allmän handling skall handlingen förvaras på myndigheten och antingen var inkommen till myndigheten eller upprättad på myndigheten.

Förvarad är här ett juridiskt begrepp. En handling är givetvis förvarad på myndigheten om den finns där. Om t.ex. en handläggare tar med en handling hem eller på en resa anses handlingen ändå förvarad på myndigheten. Datalagrade handlingar anses förvarade på myndigheten om myndigheten har tillgång till handlingen dvs. kan få upp den på sina dataskärmar och göra en utskrift.

En handling som kommer till en myndighet blir inkommen då den anländer till myndigheten lokaler. Det finns inga regler om vilken form en inkommen handling skall ha. I 15 kapitlet 1 § sekretesslagen anges att allmän handling som inkommit skall registreras utan dröjsmål dock undantages sådant som är av ringa betydelse för myndighetens verksamhet. Med ringa betydelse menas t.ex. reklam och annat som inte har direkt med verksamheten att göra. Det tolkas också så att dessa handlingar får myndigheten saklöst slänga.

En handling som sänds ut från myndigheten anses expedierad och därmed upprättad. En handling som på detta sätt lämnar myndigheten blir då allmän. Handlingar som blir till på en myndighet t.ex. rapporter, protokoll,

beslut, sammanställningar m.m. som inte skall expedieras, blir inte allmänna förrän det ärende till vilket handlingen hör slutbehandlats. Hör handlingen inte till ett visst ärende t.ex. styrelseprotokoll blir handlingen upprättad då myndigheten justerar protokollet eller då handlingen på annat sätt färdigställts.

För att kunna undanhålla handlingar från allmänheten finns bestämmelser om sekretess. Samtliga sekretessbestämmelser finns införda i en särskild lag sekretesslagen eller en lag till vilken en bestämmelse i sekretesslagen hänvisar. Det räcker således att titta i en lag för att se om en handlingen kan undanhållas den som frågar efter den.

I sekretesslagen finns också bestämmelser om registrering av handlingar. Där sägs att registrering skall ske utan dröjsmål. Vissa handlingar som inte kan hemlighållas kan undantas från registrering om de hålls ordnade på ett sådant sätt att det utan svårighet kan fastställas om handlingen kommit in eller upprättats.

Vid registrering skall följande framgå av registret:

1. datum, då handlingen kom in eller upprättades
2. diarienummer eller annan beteckning som åsatts handlingen
3. i förekommande fall från vem handlingen har kommit eller till vem den har expedierats
4. i korthet vad handlingen rör

Uppgifterna avseende punkterna 3 och 4 kan utlämnas eller särskiljas om det krävs för att registret i övriga delar skall kunna visas för allmänheten.

Detta innebär att även strängt hemliga handlingar måste registreras, dock räcker det att i det öppna diariet ha datum och diarienummer. Övriga uppgifter kan föras in i ett så kallat hemligt diarium.

3. Olikheter i de olika länderna

Samtliga nordiska länder har en offentlighetsprincip, dvs. att de handlingar som inte enligt vissa bestämda regler kan klassas som hemliga är offentliga.

Sverige är det enda land som har offentlighetsprincipen inskriven i grundlagen. Sverige har också till skillnad från de andra länderna reglerna om sekretess inskrivna i en särskild lag, sekretesslagen. De svenska reglerna ger också mer till offentligheten än de övriga nordiska länderna. Till exempel så är ansökningshandlingar till tjänster helt offentliga vilket inte gäller i Norge där enbart namnen på de som sökt tjänsten är offentlig.

I den svenska sekretesslagen finns fasta regler för registrering av handlingar. Det finns en del undantag från registrering men de undantagen gäller inte om handlingen skall kunna hållas hemlig. I de övriga nordiska länderna finns inte frågan om registrering av handlingar reglerat tillsammans med offentlighetslagstiftningen utan de regler som finns är separata.

4. Ministerrådet

4.1 Regler

År 1975 fastställde Nordiska ministerrådet regler om handlingars offentlighet vi Nordiska ministerrådets sekretariat. Vissa ändringar genomfördes med anledning av att sekretariatet för kulturellt samarbete i Köpenhamn slogs ihop med ministerrådets sekretariat i Oslo. Dessa ändringar trädde i kraft den 1 december 1986.

Alla handlingar som inkommit till eller upprättats hos sekretariatet är offentliga såvida inte det finns en bestämmelse varav följer att de är hemliga.

De handlingar som är hemliga är:

- Referat av överläggningar i ministerrådet, ställföreträdarkommittén och övriga ämbetsmannakommittéer samt ämbetsmannakommittéernas förslag till ministerrådet.
- Utkast, sekretariatets interna arbetsmaterial samt handlingar som upprättats av sekretariatet som underlag för ärendets behandling eller föredragning i nordiskt organ. Undantaget omfattar inte allmän journal för ingående och utgående expeditioner.
- Handling som inkommit till sekretariatet från myndighet i nordiskt land eller från offentligrättsligt nordiskt organ, om det av påteckning på handlingen eller av särskilt meddelande framgår att handlingen på grund av sin art eller sitt innehåll skulle undantas från offentlighet hos avsändaren. Undantaget omfattar inte anslagsframställningar med bilagor och andra därtill hörande handlingar som inkommit från nordisk institution.
- Handling som sänts till myndighet i nordiskt land, om handlingen på grundval av sin art eller sitt innehåll är undantagen från offentlighet i det land vartill den sänts.
- Handlingar i personalärenden.

Vidare kan ministerrådet eller den ministerrådet bemyndigar fatta beslut om att

- handling som rör annat land än nordiskt eller internationell organisation skall undantas från offentlighet om internationella hänsyn påkallar det,
- andra handlingar undantas från offentlighet om hänsyn till enskilds intresse eller annat väsentligt skäl påkallar det.

Ministerrådet är sista instans vid prövning om handlingar skall lämnas ut.

4.2 Praktiken

Vid en genomgång på sekretariatet framkom det att det var mycket ovanligt att någon kom och begärde att få se en handling. Det händer främst när det är fråga om en konkret fråga som är på gång i de nordiska länderna. Högst en gång per månad kommer en begäran till sekretariatet. De flesta förfrågningarna gäller uppgifter som presenteras i det material som normalt publiceras av sekretariatet och kan således besvaras utan att behöva tillämpa reglerna om aktinsyn.

Sekretariatet anser sig ha en hög ambition av öppenhet och skulle gärna se att massmedia intresserade sig mer för det nordiska samarbetet. De bestämmelser som finns tillämpas och anses fungera väl.

Det finns ingen offentlig journal (diarium). Sekretariatet anser att det inte finns någon skyldighet till det. Det finns inget beslut av ministerrådet på förande av journaler. Det förs journaler på respektive fackavdelning därför det skall finnas kontroll på ingående och utgående post. Dessa journaler planeras att datoriseras. Handläggarna får dock en hel del post personligen adresserad till sig och det förekommer troligen mycket ofta att denna post inte blir registrerad. Det är svårt att bedöma hur stor andel den personadresserade posten utgör, men den är inte obetydlig. Handläggarna sänder också ofta iväg post själv, det händer troligtvis ofta att den då inte blir registrerad.

Detsamma gäller även för fax som har blivit ett mycket vanligt sätt att kommunicera på.

I och med att det inte finns en offentlig journal kan allmänheten inte se om det kommit in handlingar som undantas från offentligheten. Detta innebär att det kan vara svårt att veta om det kommit in någon "intressant" handling som man kanske vill att ministerrådet skall pröva om den kan offentliggöras.

När det gäller begreppen inkommen resp. upprättad handling finns inga uttryckliga definitioner. Praxis liknar den svenska definitionen.

Generalsekreteraren beslutar på delegation av ministerrådet om vilka handlingar som skall lämnas ut.

De utlämnande som skett har skett med förtur och snabbt. Detta beror dels på att det är journalister som har en viss tid att passa samt att det inte finns någon anledning att fördröja utlämnandet om det inte finns regler för att hålla handlingen hemlig. Man har en hög ambition att vara öppen.

När det gäller kopior tar man inte betalt. Sekretariatet tar dock betalt för sina rapporter på vanligt sätt.

Den svenska meddelarfriheten finns inte vid ministerrådet. Skyddet för dem som lämnar upplysningar till massmedia finns alltså inte och generalsekreteraren kan således efterforska vem som läckt till massmedia. Detta har ännu inte inträffat.

5. Presidiesekretariatet

5.1 Regler

Nordiska rådets presidium har i december 1975 fastställt regler om offentlighetsprincipen vid Nordiska rådets presidiesekretariat. Dessa regler liknar i allt väsentligt de regler som gäller för Nordiska ministerrådet. Det finns därför ingen anledning att redovisa de detaljer som skiljer de två bestämmelserna åt.

Nordiska rådets presidium är sista instans vid prövning om handlingar skall lämnas ut.

5.2 Praktiken

Det finns ett stort intresse bland allmänhet och framför allt journalister för presidiesekretariatets rapporter och andra tryckta dokument. Dessa dokument utlämnas ju givetvis omedelbart vid förfrågan. Det finns ingen anledning att göra någon sekretessprövning emedan handlingarna redan är publicerade och offentliga.

Intresset för sekretariatets interna handlingar, det vill säga inkommande och upprättade handlingar, är väldigt litet. Det har förekommit i mycket få fall att sådana handlingar efterfrågats. Det är enbart i ett fall som en fråga om utlämnande begärts överprövad av presidiet.

I juli 1985 begärde en journalist att få se namnen på de som sökt en tjänst vid sekretariatet, han begärde att även få se namnen på de som begärt att deras namn inte skulle utlämnas. Presidiet beslöt i november 1985 att inte utlämna namnen. Vid samma tid beslöt presidiet att närmare belysa frågan om utlämnande av namn på de som söker tjänst vid sekretariatet. Denna belysning resulterade i att presidiet i november 1986 beslöt att inte ändra sitt beslut eller rådande praxis.

Presidiesekretariatet ligger i Sverige och följer i stor utsträckning de svenska traditionerna med diarieföring och arkivering. Det finns ett diarieföringssystem och ett dossiésystem där handlingarna registreras. Diariet och dossiéplanen är offentliga handlingar och vem som vill kan komma för att titta i det.

Systemet är inte datoriserat utan sköts för hand. Planer finns att datorisera, men detta ligger ännu på planeringsstadiet.

Inkommande post adresserad till sekretariatet förs direkt in i diariet och dossiéplanen. Personadresserad post går direkt till respektive handläggare, som sedan avgör om handlingen skall registreras eller inte. Detta innebär att handläggarna i stor utsträckning bestämmer om en handling blir registrerad eller inte.

När det gäller handlingar som tillkommer på sekretariatet skall de registreras när de är upprättade. All utgående post passerar inte automatiskt den som skall registrera den utan görs oftast färdig av respektive handläggare som bara lägger färdiga kuvert i utkorgen. Detta innebär att registrering av utgående skrivelser sker i mycket varierande omfattning.

Det finns inga fasta rutiner hur detta skall gå till så det är i stor utsträckning beroende på handläggarnas bedömning om registrering ske. Rapporter registreras vanligtvis när de är klara. I akten finns då många handlingar som inte registrerats. Handläggarna skall gå igenom akterna och rensa bort ovidkommande för att resterande skall arkiveras.

6. De nordiska institutionerna

Inom det nordiska samarbetet finns det olika typer av organ. En del har fastare och andra lösare former. Vid undersökning om hur reglerna fungerar i praktiken har jag utgått från de institutioner som finns i avsnitt III i publikationen Nordiska samarbetsorgan 1993/94 utgiven av Nordiska ministerrådet. Det finns dock andra organ som av olika skäl också skulle kunna och bör tillämpa offentlighetsprincipen. Dessa andra organ omfattas av mina förslag i det följande.

För att kunna tillämpa generella bestämmelser för de nordiska institutionerna behövs klar markering för vilka organ dessa bestämmelser skall gälla. När det gäller de nationella reglerna finns det i varje land en beskrivning på vad som skall betraktas som en myndighet. Dessa beskrivningar passar i många fall inte in på de nordiska institutionerna. I de danska bestämmelserna sägs att lagen inte gäller för utländska myndigheter och internationella organisationer.

Det är svårt att i ett internationellt samarbete som det nordiska ge en generell definition av begreppet nordisk institution eftersom samarbetet uppträder i många olika former och att det inte är fråga om någon myndighetsutövning i traditionell bemärkelse.

Utvecklingen går mot att samarbete kan ha många olika former, bildande av bolag m.m., även privata intressen kan medverka genom bland annat sponsring. Detta är också något som bör tas med vid bedömningen av vilken status en institution skall ha.

Jag anser att det inte är meningsfullt att försöka ge en definition av begreppet nordisk institution. I stället kommer jag i det följande att föreslå att det i institutionernas stadgar förs in bestämmelser om vilka regler avseende offentlighet och sekretess som skall gälla. Detta kommer då att lösa två frågor dels vilka institutioner och andra organ som skall tillämpa dessa bestämmelser och dels vilka bestämmelser de skall tillämpa.

När det anses att regler om offentlighetsprincipen skall gälla för ett nordiskt organ så för man in det i organets stadgar. Är det ett organ som inte har permanent karaktär och därför inte har några stadgar kan man i direktiv eller någon annan formell handling föra in en bestämmelse om vilka regler som skall gälla beträffande offentlighetsprincipen.

Detta sätt att hantera frågan skulle lösa frågan om vilka nordiska institutioner och andra organ som skall tillämpa offentlighetsprincipen utan att det behövs en bestämd och entydig definitionen av ett nordiskt organ.

Nordiska rådet eller ministerrådet blir då tvingade att fatta ett bestämt beslut i frågan om offentlighetsprincipen för varje institution eller annat organ. vilket också skulle göra det möjligt att debattera om ett organ skall

vara öppen för insyn eller om organet är av den karaktären att insyn inte bör vara möjlig.

6.1 Regler

Utredningen har begärt in stadgar för de olika permanenta institutioner, kommittéer och andra samarbetsorgan som finns i avsnitt III i publikationen Nordiska samarbetsorgan 1993/94 utgiven av Nordiska ministerrådet. Det är sammanlagt 63 institutioner, av dessa har utredning fått in stadgar från 61 stycken.

Stadgarna har granskats utifrån om det finns någon reglering där i fråga om hur institutionen skall hantera offentlighetsreglerna och om det av stadgarna framgår vilka regler som skall gälla.

Stadgarna för de nordiska institutionerna innehåller bara i ett fall regler om offentlighetsprincipen. Det gäller NIOM i vars stadgar det står inskrivet att norska regler skall gälla. I de övriga institutionernas stadgar står ingenting nämnt i frågan.

Vid besöken på de olika institutionerna togs frågan om regler upp. Det efterlystes klarare regler så att det skulle vara lätt att tillämpa dem.

6.2 Praktiken

Utredaren har besökt institutioner i Danmark, NORDITA, i Norge, NI och NIOM, i Sverige NNH och i Finland, NIVA och NKC. Valet av institutioner har gjorts tillsammans med presidiesekretariatets budgetsekreterare.

Vid besöken har det gjorts en genomgång av rutinerna kring hanteringen av handlingar. Samt en beskrivning om rätten till insyn har utnyttjats och om någon nekats insyn med hänsyn till sekretess.

Innan varje besök sändes det ut en PM med vissa frågeställningar som utredningen ville ha belysta (PM:n bifogas som bilaga).

Generellt kan sägas att de besökta institutionerna inte var föremål för någon stor uppmärksamhet från journalister och allmänhet. Ingen sade sig ha upplevt något speciellt problem. Frågorna från allmänhet och journalister hade varit enkla och om de nekats att få ut någon handling så hade de nöjt sig med det. Inte någon gång hade ministerrådet överprövat institutionernas beslut.

Den PM med frågor som jag sänt ut i förväg till de institutioner jag besökt utgick från att allmänhet och journalister skulle haft ett intresse av att få reda på vad som händer vid institutionerna. Så har dock inte varit fallet det är bara i mycket få undantagsfall som någon uttryckt önskemål om att få ta del av handlingar.

Enda undantaget från detta är NIOM, Nordiskt institut för odontologisk materialprövning. NIOM har haft en del förfrågningar från personer som vill veta vad för material deras lagningar i tänderna innehåller.

Ingen av de institutioner jag besökte hade någon form av diarieföring. Två av institutionerna hade postlistor där inkommande post registrerades. Dessa listor förs för hand i kronologisk ordning. Det finns inga andra sökmöjligheter än datum. I listorna förs in datum, vem handlingen kommit

från och vad den handlar om samt till vem på institutionen som får hand om handlingen.

Personadresserad post öppnades inte av postöppnaren utan gick direkt till handläggaren. Det var inte alls säkert att handläggaren återkom med handlingen för registrering i postlistan. Denna ordning medför att det endast blir en del av den inkommande posten som registreras.

Samtliga institutioner höll ordning på sina handlingar i respektive ärende eller projekts mapp. Eftersom registreringen inte omfattade alla handlingar i ett ärende finns det inte något register där det går att få en överblick av ett enskilt ärende. För att se vilka handlingar som kommit in och vilka som upprättats är man tvungen att gå direkt till akten.

Det finns således inte någon möjlighet för en nyfiken allmänhet att se vilka handlingar som finns och sedan begära att få ta del av dem.

7. Kommentarer kring EU

Europeiska rådet har beslutat att EU skall ge medborgarna en ordentlig insyn i organisationen. Det skall vara en grundläggande offentlighet. Eu-kommissionen arbetar för närvarande med frågorna om hur organisationen skall hantera insynen. Den nordiska traditionen med en princip om att alla handlingar är offentliga om det inte finns bestämmelser om sekretess har fått fäste i de förslag som EU-kommissionen arbetar med.

Jag menar att ur ett perspektiv där de flesta nordiska länderna är med i EU så kommer ett förstärkande av offentlighetsprincipens tillämpning i det nordiska samarbetet vara en positiv kraft som verkar för att insynen i EU totalt sett kommer att öka. Det kommer att bli lättare att argumentera för öppenhet när det samtidigt går att visa att öppenhet kan fungera i ett internationellt samarbete.

8. Förslag till förändringar

8.1 I regelverket

För Nordiska ministerrådets sekretariat och Nordiska rådets presidiesekretariat finns regler om offentlighetsprincipen utarbetade. Dessa regler finns ingen anledning till att ändra på. Det finns dock vissa problem med tillämpningen. För att reglerna skall kunna tillämpas på ett bra och icke godtyckligt sätt anser jag att det krävs bestämmelser om registrering av handlingar. Jag föreslår därför att samma regler om registrering som jag i det följande föreslår skall gälla för de nordiska institutionerna också skall gälla för Nordiska ministerrådets sekretariat och Nordiska rådets presidiesekretariat.

För att ge institutionerna klara regler och bättre ledning hur de skall tillämpa frågorna om offentlig insyn i sitt arbete föreslår jag att det förs in i varje institutions stadgar vilka regler som skall gälla.

Att införa speciella bestämmelser som bara skall gälla i det nordiska samarbetet anser jag vara komplicerat. Reglerna som sådana måste till sin natur vara komplicerade och det krävs då att det finns ett fungerande

rättssystem som håller dessa regler aktuella och levande. Det är lätt att reglerna blir gamla och inte möjliga att tillämpa och därför blir de med tiden obsoleta.

Det är inte möjligt att i ett internationellt samarbete som det nordiska att värdera något lands bestämmelser högre än de övrigas, samarbetet bygger ju på respekt för varandras likheter och olikheter.

Jag anser att det inte är möjligt att ha likformiga bestämmelser på alla institutioner. Det är bättre att den gällande principen om domicilland fortsätter att gälla.

En bestämmelse liknade den som finns i NIOM:s stadgar bör alltså införas i de institutioners stadgar där Nordiska rådet anser att regler om offentlighet bör gälla för.

Eftersom NIOM har sitt kontor i Olso anser jag att för NIOM skall gälla norska regler. I NIOM:s stadgar står följande:

> *Offentlighetsregler*
> 18 §
> I fråga om dokuments offentlighet vid NIOM gäller norska offentlighetsregler.

Detta medför också den positiva effekt att det inte behövs en diskussion om det är en institution som kan jämställas med den definition på myndighet som finns i det land den är belägen. Har Nordiska rådet fört in i institutionens stadgar att ett speciellt lands regler skall tillämpas så skall det göras oavsett vilken status institutionen eventuellt kan ha (se avsnitt 6).

Det bör också föras in en ny regel i stadgarna, även i NIOM:s stadgar, som säger att de regler för överklagande som gäller nationellt inte skall gälla utan att beslut överklagas till Nordiska ministerrådet som sista instans.

Institutionerna var överlag dåliga på att ha en bra registrering av handlingarna. De postlistor som finns anser inte jag vara tillfyllest. Nordiska rådet bör ge ut regler för hur institutionerna skall registrera inkommande handlingar och hos institutionen upprättade handlingar. Varje institution bör ha ett diarium som är öppet för allmänheten att titta i.

Jag menar att en bra diarieföring inte enbart kommer att vara bra för tillämpningen av offentlighetsreglerna utan även kommer att effektivisera institutionerna och förhindra en hel del dubbelarbete. De farhågor för ett besvärligt merarbete som framförts från vissa håll anser jag enbart kommer att uppträda i inledningsfasen. Det är ju en självklarhet att en organisation med god ordning på sina handlingar har lättare att effektivisera arbetet än en med dålig kontroll på sina handlingar.

Varje handling som kommer in till eller upprättas hos en institution bör registreras med

1. diarienummer
2. datum då handlingen inkom eller upprättades
3. vad handlingen handlar om
4. till vem den sänts eller från vem den kommit

Detta förslag överensstämmer med de svenska reglerna. Jag anser att ministerrådet bör ge vägledningar för hur detta skall gå till. Den kontroll som ministerrådet bör ha på de nordiska institutionerna underlättas också av ett bra diarieföringssystem.

Det är viktigare att sikta framåt än att se bakåt. Jag anser därför att det inte är meningsfullt att försöka rätta alla gamla synder och genomföra en retroaktiv registrering. Detta skulle enbart vara till hinder för införande av en fungerande registrering för framtiden. För att underlätta införande anser jag det inte vara nödvändigt att gå tillbaka i tiden utan reglerna om registrering bör genomföras så snart det är praktiskt möjligt till exempel införs från och med år 1995.

8.2 I det praktiska arbetet

Mitt förslag innebär att varje institution skall upprätta ett diarium där all inkommande och utgående post förs in, samt även sådant som upprättas inom institutionen utan att sändas iväg. Det finns på marknaden praktiska dataprogram för detta. Institutionerna är ju i sig unika och bör utforma sitt eget system men utgå från ett befintligt program.

Varje institution bör utse någon ansvarig för registreringen och chefen för institutionen bör i tveksamma fall vara den som avgör om en handling skall lämnas ut eller inte.

I det praktiska arbetet kommer detta att medföra att det kommer vara mycket lättare för ledningen att följa de olika ärendena och projekten och givetvis kunna styra dem på ett bättre sätt.

För att tillgodose offentlighetsprincipen bör personalen få en relevant utbildning i respektive lands lagstiftning. Det går inte att införa nya regler utan att ge personalen utbildning.

Varje institution bör dessutom utse någon som är ansvarig och som har rätt att fatta beslut på institutionens vägnar i dessa frågor.

8.3 Sammanfattning av förslagen

- Ny bestämmelse införes i de nordiska institutionernas stadgar som anger att institutionen skall tillämpa de regler som gäller i det land i vilket land institutionen är belägen.
- Ny bestämmelse införs för Nordiska ministerrådets sekretariat, Nordiska rådets presidiesekretariat och i de nordiska institutionernas stadgar som anger att inkommande och upprättade handlingar skall registreras.
- Ett arbete initieras på att få fram lämpliga dataprogram för diarieföring.
- Personalen på sekretariaten och institutionerna skall erhålla utbildning i respektive lands offentlighetslagstiftning och den personal som skall vara ansvarig för registrering skall erhålla utbildning i registrering och arkivering.

A 1092/p

Presidiets betänkande

över medlemsförslag om nedsættelsen af en arbejdsgruppe vedrørende Nordisk Råds fremtidige struktur og opgaver

(Medlemsförslaget väckt av den konservativa gruppen, se s. 278)

1. Presidiets förslag till beslut

Presidiet föreslår att

Nordiska rådet rekommenderar de nordiska regeringarna

att tillsammans med Nordiska rådets presidium utse en snabbt arbetande arbetsgrupp med uppgift att utarbeta förslag till en framtida struktur och arbetsuppgifter för Nordiska rådet.

2. Motivering

Presidiet konstaterar i likhet med förslagsställarna att resultaten av folkomröstningarna om EU i Finland, Sverige och Norge kommer att få betydelse för det nordiska samarbetets innehåll och former. Det nordiska samarbetet inom ramarna för Nordiska rådet och ministerrådet bör därför struktureras i förhållande till den situation som uppstår i Norden efter folkomröstningarna.

Presidiet ansluter sig även till förslagställarnas syn på att de nordiska länderna har en möjlighet att använda det etablerade nordiska samarbetet som en gemensam plattform inom ramarna för EU. Norden kan, anser förslagställarna, utvälja en rad olika teman, som man i samråd önskar sätta på den europeiska dagordningen.

Förslagsställarna betonar förutom samarbetets substansinnehåll även särskilt frågan om en nyvärdering av Nordiska rådet struktur och arbetsformer. Presidiet stöder förslagsställarnas åsikt att det är angeläget i ljuset av den framtida europeiska utvecklingen att revidera Nordiska rådets organisation, utskottsstruktur, saksbehandlingsprocedurer och den traditionella sessionsformen. Syftet är att skapa en ändamålsenlig organisationsstruktur i relation till den europeiska utvecklingen.

Presidiet konstaterar att förslagställarnas utgångspunkter och värdering av det nordiska samarbets framtida förutsättningar, sammanfaller i

stor utsträckning med de synpunkter som framförs i medlemsförslaget A 1072/p, och som presidiet i sitt betänkande ställt sig postivt till.

Presidiet konstaterar därför avslutningsvis att den reform- och omvärderingsprocess som inleddes för några år sedan bör vidareföras. Det är enligt presidiets mening ytterst angeläget att detta samarbete sker i nära samråd med statsministrarna och ministerrådet.

Presidiet konstaterar att en detaljerad kartläggning av de nordiska samarbetsfrågorna, och en nyvärdering av verksamhetens organisation och resurser dock inte är möjlig att genomföra på ett realistiskt sätt innan samtliga folkomröstningsresultat föreligger.

Presidiet anser det dock viktigt att ha en beredskap att genast efter den 45:e sessionen och den norska folkomröstningen inleda och delta i ett utrednings- och kartläggningsarbete i enlighet med förslagsställarnas medlemsförslag.

Presidiet utgår ifrån att utarbetande av mandat och sammansättning för en snabbt arbetande arbetsgrupp som föreslås i betänkandet aktualiseras senast i december 1994.

Tromsö 15 november 1994

Dorte Bennedsen (A)
Geir H. Haarde (Sj)
Mats Nyby (SDP)
Berit Brørbry Larsen (A)
Valgerður Sverrisdóttir (F)
Knud Enggaard (V)
Per Olof Håkansson (s) president
Elver Jonsson (fp)
Kimmo Sasi (Kok.)
Jan P. Syse (H)

A 1092/p

Medlemsforslag

om nedsættelsen af en arbejdsgruppe vedrørende Nordisk Råds fremtidige struktur og opgaver

(fremsat af Den konservative gruppe i Nordisk Råd)

Resultatet af folkeafstemningerne i Finland, Sverige og Norge vedrørende medlemskab af EU vil blive afgørende for Nordens forhold og indflydelse på de kommende års udvikling i det europæiske samarbejde. Resultatet af afstemningerne vil også få betydning for selve indholdet og formen for det nordiske samarbejde. Uanset resultatet vil det nordiske samarbejde - både i form og muligheder - blive påvirket af beslutningerne i de tre nordiske lande. Indretningen af nordisk samarbejde inden for Nordisk Råd og Nordisk Ministerråd bør derfor forholde sig til og struktureres i forhold til den situation, der opstår i Norden efter afstemningerne.

Uanset afstemningsresultaterne vil der blive brug for at gøre status over resultaterne af det nordiske samarbejde, men også en fælles kortlægning af de muligheder, der fortsat ligger i samarbejdet inden for Nordisk Råd.

Det europæiske samarbejde inden for EF/EU har igennem de seneste to årtier haft sin tyngde i Central- og Sydeuropa. Danmark har som eneste nordiske medlemsland af EU haft muligheder for at sætte fællesnordiske temaer på dagsordenen i det europæiske samarbejde, men selvsagt med en række begrænsninger. I de kommende år vil der ske en udvidelse af medlemskredsen blandt lande i Central- og Østeuropa - udover den udvidelse, der formentlig vil ske med nordiske medlemslande. De nordiske lande har dermed en mulighed for at bruge det etablerede nordiske samarbejde som en fælles platform inden for EU-samarbejdet. Ikke fordi det er hverken sandsynligt eller ønskværdigt, at de nordiske lande søger at føre blokpolitik inden for EU - men fordi Norden i fællesskab kan udvælge en række temaer, som man er enige om bør sættes på den europæiske dagsorden, ligesom nordisk samarbejde kan bruges til fælles rådslagninger om væsentlige spørgsmål, der behandles i det europæiske samarbejde. Det gælder også om at forhindre dobbeltarbejde mellem Nordisk Råd og EU's institutioner.

Et andet aspekt i denne sammenhæng er udformningen af et politisk handlingsprogram for Nordisk Råd - herunder betoningen af hvilke satsningsområder, Rådet finder er af betydning i forhold til den europæiske udvikling. Det vil også - for at undgå dobbeltadministration - være hensigtsmæssigt at diskutere hvilke temaer, der bedst afklares i en europæisk sammenhæng og hvilke spørgsmål, der er egnede for fællesnordiske løsninger. Udover det politiske indhold er det også betydningsfuldt at få

diskuteret Nordisk Råds struktur og arbejdsformer. Nordisk Råd har igennem en årrække kun i begrænset omfang fornyet og udviklet sin struktur og opgaver. I lyset af den fremtidige europæiske udvikling, vil det være vigtigt at gennemgå Nordisk Råds organisation, udvalgsopbygning, sagsbehandling og øvrige procedurer - herunder også den traditionelle sessionsform, sådan at samarbejdet er bedst muligt struktureret i forhold til den europæiske udvikling. Det vil fortsat være sådan, at et antal nordiske lande og selvstyreområder ikke er medlemmer af EU - og også det spørgsmål må give anledning til en særlig overvejelse om kravene til form og struktur i det nordiske samarbejde.

Ud over de udfordringer, der vil møde det nordiske samarbejde i lyset af den europæiske proces, vil der være et behov for en belysning af de særlige fællesnordiske aktiviteter og initiativer, som bør fastholdes og udbygges - at der findes en form på det nordiske samarbejde, hvor vi koncentrerer os om vigtige spørgsmål, hvor der ikke sker en dublering i forhold til EU, men hvor man udvikler og styrker de særlige områder, der gør det nordiske samarbejde specielt for eksempel inden for kultur, miljø og samarbejde med nærområderne.

Resultatet af folkeafstemningerne afgøres af de nordiske landes befolkninger og skal ikke foregribes. Men uanset resultatet vil det have konsekvenser for den måde, hvorpå det nordiske samarbejde i fremtiden bør indrettes. I Nordisk Råd bør der derfor allerede på nuværende tidspunkt træffes beslutning om nedsættelsen af en arbejdsgruppe, som inden sessionen på Island kan forberede et udspil - eventuelt et foreløbigt oplæg - om struktur og form for det fremtidige nordiske samarbejde. Arbejdsgruppen bør omfatte repræsentanter fra de politiske partigrupper i Nordisk Råd, Nordisk Råds Præsidium, Ministerrådet samt en mulighed for at kunne tilknytte eksterne medlemmer. Af områder, der bør drøftes er:

1. Den fremtidige struktur for det nordiske samarbejde i lyset af resultatet af folkeafstemningerne i Finland, Sverige og Norge.
2. Prioritering af hvilke politiske områder, nordisk samarbejde skal koncentrere sig om.
3. Metoder til behandling af EU-forslag og -direktiver med betydning for det nordiske samarbejde og kulturfællesskab.
4. Hvorledes kan det nordiske samarbejde bruges som et rådslagnings- og beslutningsorgan i forhold til det europæiske samarbejde.
5. Hvorledes sikres samarbejdet med de nationale parlamentarikere fra for eksempel markeds- og europaudvalg til Nordisk Råds udvalg og komiteer - samt nordiske medlemmer af Europaparlamentet.

Dette arbejde skal iværksættes ved nedsættelse af et hurtigtarbejdende udvalg og målet bør være et forslag - eventuelt et foreløbigt oplæg - til fremlæggelse for sessionen i Reykjavík februar 1995.

Med henvisning til det anførte foreslås at

Nordisk Råd rekommanderer de nordiske regeringer,

at foranledige nedsat et hurtigtarbejdende udvalg til udarbejdelse af forslag til fremtidig struktur og arbejdsopgaver for Nordisk Råd.

København og Stockholm, den 20. oktober 1994

Hans Engell (KF)
Chris Heister (m)
Jan P. Syse (H)
Geir H. Haarde (Sj)
Kimmo Sasi (Kok.)

Budgetutskottets betänkande

över Nordiska ministerrådets redogörelse för planerna för det nordiska samarbetet (C 2) och ministerrådetes förslag till budget 1995 (B 144/b) samt medlemsförslag om ökning av den nordiska budgeten (A 1068/b)

(Fackutskottens uttalanden, se Bilaga s. 294

(Ministerrådets redogörelse C 2 och ministerrådets budgetförslag B 144/b, se s. 319

Medlemsförslag A 1068/b, se s. 228)

Budgetutskottets förslag till plenarförsamlingen

A. Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

1. *att* snarast efter samtliga folkomröstningar om EU, tillsammans med Nordiska rådet, finna formerna för det nordiska samarbetet utifrån den situation som råder efter det att resultaten från samtliga folkomröstningar om EU är kända. Nordiska rådet förutsätter att förslag och idéer presenteras vid statsministrarnas redogörelse vid Nordiska rådets session i Island.

2. *att*, i samarbete med Nordiska rådet, snarast efter EU-folkomröstningarna föra en reell prioriteringsdiskussion utifrån den situation det nordiska samarbetet då har att verka i. Särskilt följande aspekter skall belysas:

- naturliga nordiska samarbetsområden i ett vidare internationellt perspektiv
- det nordiska samarbetets förhållande till det nationella arbetet i parlament,regeringar, myndigheter och institutioner
- kraftfull prioritering på områdena miljöpolitik, sysselsättningspolitik och Nordens närområden
- koncentration och synliggörande av samnordiska insatser
- flexibilitet, för att stärka agerandet i aktuella frågor av stor politisk vikt

- prövning av alternativa finansieringsmöjligheter
- prövning av samtliga nordiska institutioner och projekt utifrån politiska prioriteringar

3. *att* vidta/ta hänsyn till följande ändringar/påpekanden i budget 1995

Kultur/Utbildning/Forskning

Anslagen till kulturfonden höjs med 1,0 MDKK och till utväxling av studenter från Västnorden med 0,1 MDKK. Finansiering föreslås ske i enlighet med kulturutskottets yttrande.

Miljö

Nordiska rådet önskar, i samband med de samlade presidie- och utskottsmötena i januari 1995, erhålla en redovisning av resultatet av ministerrådets arbete rörande kartläggning av miljöinsatser i närområdena och förslag till effektivare resursnyttjande av medel för miljöåtgärder i Nordens närområden. Härvidlag förutsätts också att analys av nationella respektive samnordiska insatser ingår.

Medborgerliga rättigheter

Satsning på kompetenshöjande åtgärder inom arbetsmarknads- och arbetsmiljösektorn med 1 MDKK. Finansiering via överskottsmedel från 1993, ministerrådsreserven.

Övrigt

När det gäller Föreningarna Norden och Föreningarna Nordens Förbund vill Nordiska rådet ha en redogörelse för finansiering och finansieringsformer för dessa av Nordiska ministerrådet snarast. För 1995 föreslår dock Nordiska rådet att ytterligare 0,3 MDKK beviljas till Föreningarna Nordens Förbund. Finansiering via överskottsmedel från 1993, ministerrådsreserven.

Nordiska rådet begär en redogörelse av Nordiska ministerrådet när det gäller framtida förutsättningar och finansiering för Nordisk Hagekultursenter. För 1995 föreslår dock Nordiska rådet att ytterligare 0,6 MDKK avsätts för Nordisk Hagekultursenter.

Finansiering via överskottsmedel från 1993, ministerrådsreserven.

Nordiska rådet förutsätter vidare att ministerrådet, för de av rådet särskilt prioriterade områdena miljöpolitik, sysselsättningspolitik och samarbete med Nordens närområden, aktivt prövar om överförda projektmedel från tidigare år och överskottsmedel från 1993 kan användas för att stärka de nordiska insatserna inom dessa områden.

4. att följa den gemensamma tidplanen för Nordiska ministerrådet och Nordiska rådet nedan för utarbetandet av planer och budget 1996:

januari	Nordiska rådets samlade presidie- och utskottsmöten;
	diskussion om riktlinjer och prioriteringar för det nordiska samarbetet framöver
februari/mars	Budgetutskottet för en dialog med samarbetsministrarna och utarbetar parlamentariska riktlinjer för direktiv till plan och budget, i samråd med rådets övriga organ. Dessa föreläggs plenarförsamlingen som rekommendation till ministerrådet vid vårsessionen, mars 1995
mars - juni	Utarbetande av förslag till planer och budget av Nordiska ministerrådet respektive Nordiska rådet
juni/juli	Förslag till planer och budget klara
augusti	Nordiska rådets fackutskott (sommarmöten)
	Partigruppsöverläggningar i Nordiska rådet
september	Nordiska rådets samlade presidie- och utskottsmöten
oktober	Nordiska rådets budgetutskott fastställer slutligt förslag
november	Plenarförsamlingen fattar beslut vid höstsessionen

B. *att* Nordiska rådet lägger C 2/1995 till handlingarna.

C. *att* Nordiska rådet *inte* företar sig något med anledning av medlemsförslag A 1068/b.

Ministerrådets plan och budget 1995

Budgetramen för 1995 är utökad med 50 MDKK i jämförelse med 1994. Ökningen används till att finansiera ökad satsning på Nordens närområden (+ 36 MDKK), fortsatt satsning på kultur/utbildning/forskning (+ 15 MDKK) - och därmed bibehålls övrig verksamhet på oförändrad nivå. Budgetramen 1995 är 706 MDKK. Därutöver finns ca 18 MDKK i form av budgetöverskott från 1993. Tillsammans blir det 724 MDKK. Till detta kommer ca 150 MDKK i form av icke förbrukade projektmedel för 1994 som överförs till 1995. Totalt disponeras ca 875 MDKK av ministerrådet under 1995.

NORDISKA MINISTERRÅDETS BUDGET 1980-1995

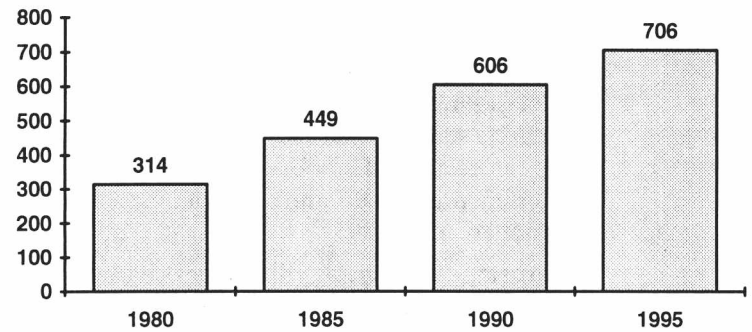

NORDISKA MINISTERRÅDETS BUDGET 1995

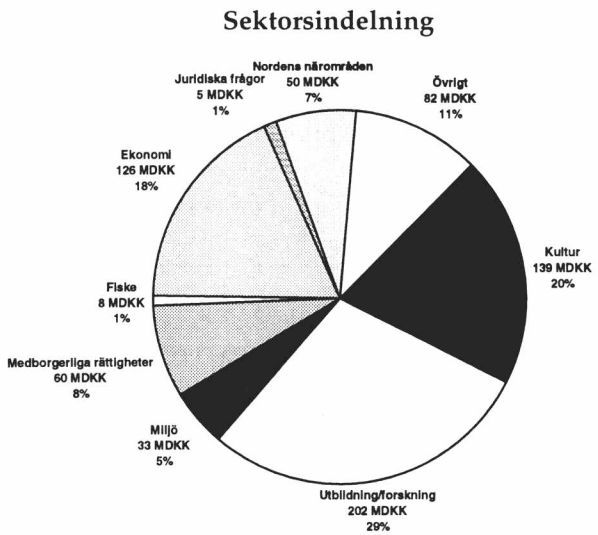

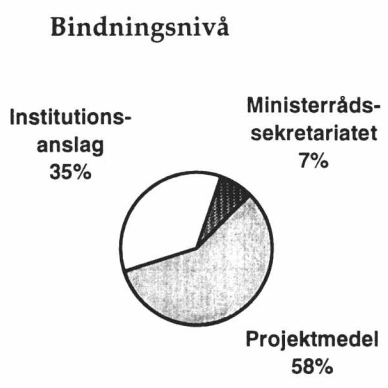

Plandokumentet (C 2) innehåller ej någon budgetmässig utblick för de närmast följande åren. Detta förklaras av den osäkerhet som finns innan resultaten från de tre folkomröstningarna om EU-medlemskap är kända. Det innebär att det idag inte finns något ställningstagande till långsiktiga och konkreta planer för det nordiska samarbetet och därmed inte heller något ställningstagande till budgetramens storlek för 1996 och framåt.

Det nordiska samarbetet efter folkomröstningar om medlemskap i EU

Det nordiska samarbetet, för att stärka och utveckla grundläggande gemensamma värden, är av stor vikt i en alltmer internationaliserad värld. Budgetutskottet vill inledningsvis hänvisa till ministerrådet med följande citat från "planerna för det nordiska samarbetet":

"Årets plandokument måste nödvändigtvis präglas av den europeiska integrationsprocessen med EES-avtal och ev medlemskap i EU för Finland, Norge och Sverige och ministerrådet räknar med att Nordiska rådet kommer att ha förståelse för att det idag inte är möjligt att lägga fram långsiktiga, konkreta planer."

Budgetutskottets uppfattning sammanfaller med ministerrådets; innan dess resultaten från samtliga folkomröstningar är kända är det inte meningsfullt att konkretisera planerna för det långsiktiga nordiska samarbetet. Budgetutskottet vill dock med kraft betona vikten av att Nordiska rådet och Nordiska ministerrådet gemensamt snarast efter folkomröstningarna prövar det nordiska samarbetets innehåll och arbetsformer utifrån den situation rådet och ministerrådet har att verka i då. Budgetutskottet vill också i detta sammanhang hänvisa till det medlemsförslag om ett nordiskt program för Europafrågor (A 1071/p), som också kommer att behandlas av plenarförsamlingen i Tromsö. Nordiska rådets presidium har lämnat följande förslag till beslut till plenarförsamlingen:

"Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att i samråd med Nordiska rådet utföra en studie av centrala nordiska samarbetsfrågor i ett europeiskt perspektiv, och att utgående från detta arbete lägga fram ett förslag till program för det nordiska Europasamarbetet."

Ytterligare ett medlemsförslag (A 1092/p) aktualiserar frågan om det nordiska samarbetet i ljuset av resultaten av folkomröstningarna i Finland, Sverige och Norge. Medlemsförslaget pekar på behovet av politisk prioritering av vilka områden det nordiska samarbetet skall koncentreras till. Vidare berörs frågeställningar om samarbete och samband mellan den nordiska sfären och det europeiska och nationella arbetet. Medlemsförslaget kommer att behandlas av plenarförsamlingen i Tromsö.

Budgetutskottets förslag:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att snarast efter samtliga folkomröstningar om EU, tillsammans med Nordiska rådet, finna formerna för det nordiska samarbetet utifrån den situation som råder efter det att resultaten från samtliga folkomröstningar om EU är kända. Nordiska rådet förutsätter att förslag och idéer presenteras vid statsministrarnas redogörelse vid Nordiska rådets session i Island.

Prioriteringar

Med hänvisning till det inledande resonemanget om den omorientering av det nordiska samarbetet som måste ske p.g.a. ändrade förutsättningar genom den pågående europaintegratio-nen med EES-avtal och kanske ytterligare medlemskap i EU vill budgetutskottet särskilt betona vikten av att en prioriteringsdiskussion för det nordiska samarbetet genomförs. Den grundläggande tesen är härvidlag att det nordiska samarbetet är av godo och till nytta i ett vidare internationellt perspektiv. Det är särskilt följande aspekter som bör belysas:

1. Det nordiska samarbetet i ett europeiskt perspektiv - vilka områden är *naturliga nordiska samarbetsområden* och hur kan det nordiska samarbetet stödja och komplettera arbetet inom ramen för den europeiska integrationsprocessen.

2. Det nordiska samarbetet *i förhållande till det nationella arbetet* avseende samordnings- och effektivitetsvinster i såväl regeringssamarbetet, i arbetet som bedrivs i parlamenten och på ett mer praktiskt plan när det gäller det institutionella samarbetet.

3. I 1995 års plan- och budgetdokument från ministerrådet finns olika sätt att beskriva vilka områden som är prioriterade och vilka satsningar som är särskilt angelägna. Budgeten är indelad i åtta satsningsområden:

1. Kultur
2. Utbildning/forskning
3. Miljö
4. Fiske
5. Medborgarnas rättigheter
6. Ekonomi
7. Juridiska frågor
8. Nordens närområden

Från budgetutskottets och rådets sida vill vi särskilt poängtera betydelsen av att områdena *miljöpolitik, sysselsättningspolitik och Nordens närområden* kraftfullt prioriteras. Detta vid sidan av den sedan tidigare beslutade satsningen på gemensamma nordiska intressen inom områdena utbildning, folkbildning, forskning samt språkligt och kulturellt utbyte.

4. I en diskussion om politiska prioriteringar och särskilt nordiska satsningar är det också angeläget att minna om det *inte finns någon automatik* mellan en frågas betydelse och dess andel av den nordiska budgeten. Budgetutskottet önskar dock att en mer *konsekvent politisk prioriteringsdiskussion* i samråd med budgetutskottet och rådet, skall föregå utarbetande av planer och budget för det nordiska samarbetet.

5. Det är angeläget att tillgängliga resurser *koncentreras* till särskilt angelägna områden och att det nordiska arbetet kan *synliggöras* på ett mer kraftfullt sätt. Det är nödvändigt att ha en större *flexibilitet* i organisationen och resursnyttjandet som gagnar lösandet av *aktuella* problem, t.ex. genom en aktiv miljöpolitik i Norden och dess närområden. Det är viktigt att *planer och budget används som aktiva instrument* för att styra resurser till de politiskt mest prioriterade områdena.

6. Vid en konsekvent prioriteringsdiskussion måste också en reell prövning av *alternativa finansieringsmöjligheter* göras; nationell finansiering alternativt ökad avgiftsfinansiering.

7. När det gäller de nordiska institutionerna och samnordiska projekt anser budgetutskottet att *reell prövning av samtliga nordiska institutioner och projekt* bör göras utifrån den situation det nordiska samarbetet har att verka i efter det att resultaten från folkomröstningarna om EU-medlemskap är kända. Denna prövning skall strikt utgå från den omorientering och prioritering av det nordiska samarbetet som med nödvändighet måste ske snarast efter årsskiftet 1994/95. *Detta medför att ministerrådet ej bör teckna nya kontrakt med institutioner för längre period än t.o.m. 1995.*

Budgetutskottets förslag:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att ministerrådet i samarbete med rådet snarast efter EU-folkomröstningarna för en reell prioriteringsdiskussion utifrån den situation det nordiska samarbetet då har att verka i. Särskilt följande aspekter skall belysas:

- naturliga nordiska samarbetsområden i ett vidare internationellt perspektiv
- det nordiska samarbetets förhållande till det nationella arbetet i parlament, regeringar, myndigheter och institutioner
- kraftfull prioritering på områdena miljöpolitik, sysselsättningspolitik och Nordens närområden
- koncentration och synliggörande av samnordiska insatser
- flexibilitet, för att stärka agerandet i aktuella frågor av stor politisk vikt
- prövning av alternativa finansieringsmöjligheter
- prövning av samtliga nordiska institutioner och projekt utifrån
- politiska prioriteringar

Budget 1995

Budgetramen för 1995 är 706 MDKK. Därutöver finns ca 18 MDKK i överskottsmedel från 1993. Till detta kommer projektmedel från 1994 som överförs till 1995, erfarenhetsmässigt ca 150 MDKK. Största delen av dessa medel är intecknade för pågående alternativt planerade projekt. En mindre del, enligt ministerrådssekretariatets uppskattning 7 MDKK vid utgången av 1994, är dock ej predestinerade till specifika projekt. De är dock fördelade på de olika satsningsområdena. Enligt budgetutskottets mening bör dessa medel - i en dialog med ministerrådet - kunna omställas till projekt/satsningar inom särskilt angelägna och högt politiskt prioriterade områden - miljöpolitik, sysselsättningspolitik och samarbete med Nordens närområden.

Budgetutskottet vill lämna följande allmänna kommentarer och synpunkter till Nordiska ministerrådets budgetförslag:

- Enligt budgetutskottets mening är kopplingen mellan, av ministerrådet angivna, prioriteringar i plan- och budgetdokument och den faktiska budgetutformningen bristfällig.

- Budgetutskottet anser det nödvändigt att i utarbetandet av planer och budget koncentrera resurserna till de politiskt högst prioriterade områdena, vilka rimligen förändras över tiden, i stället för att använda automatiska procentfördelningen.

- Vidare skulle budgetutskottet gärna sett att jämställdhetsaspekter beaktas konsekvent i plan- och budgetdokumenten. Detta är en brist som budgetutskottet förutsätter rättas till inför kommande år.

Nedan följer budgetutskottets kommentarer och förslag till ministerrådets förslag till budget för 1995, per satsningsområde:

1. Kultur

Kulturområdet är ett viktigt och högt prioriterat verksamhetsfält inom det nordiska samarbetet, inte minst för att stärka nordisk värdegemenskap, kulturellt och språkligt utbyte och arbetet i folkliga organisationer. Inom ramen för budgeten för satsningsområdet kultur stödjer budgetutskottet kulturutskottets förslag till omdisposition:

Anslagen till kulturfonden höjs med 1,0 MDKK. Finansiering föreslås ske i enlighet med kulturutskottets yttrande.

2. Utbildning/Forskning

Satsningsområdet "utbildning/forskning" 202 MDKK kan preciseras på följande sätt:

forskningsinsatser, generellt	45,9 MDKK
utbildning/forskning med anknytning till kultursektorn (särskilt inom språk och utbildning)	77,5 MDKK

forskning inom miljösektorn	29,5 MDKK
forskning inom social/medicinsektorn	1,3 MDKK
övrig forskning	47,5 MDKK

Från budgetutskottets sida vill vi starkt framhålla att forskningsinsatser med koppling till de av budgetutskottet/rådet prioriterade områdena sysselsättningspolitik, miljöpolitik och Nordens närområden skall prioriteras. I enlighet med vad som tidigare framhållits är det ett krav från budgetutskottets sida att en mer strikt koppling skall finnas mellan politiskt prioriterade områden och budgetens utseende. Utöver de forskningsresurser som redovisas under satsningsområdet "utbildning/kultur" återfinns även resurser för forskning inom respektive fackområde, t.ex. miljö och ekonomi.

I enlighet med kulturutskottets förslag bör ytterligare 0,1 MDKK gå till "utväxling av studenter från Västnorden". Finansiering i enlighet med kulturutskottets yttrande.

3. Miljö

Miljöområdet är högt prioriterat. Miljöproblemen känner inte nationella gränser utan förslag till och åtgärder för att skapa en bättre miljö - med renare luft och vatten och jord som inte är försurad - är i hög grad en internationell fråga. De nordiska länderna med sina närområden, framförallt Östersjöregionen och Barenstsregionen, har gemensamma miljöintressen att värna. Budgetutskottet ser med tillfredsställelse att ministerrådet tillsatt en särskild grupp med uppgift att kartlägga miljöinsatser i närområdena och komma med förslag till effektivare resursutnyttjande av medel för miljöåtgärder i Nordens närområden. Från utskottets sida vill vi särskilt betona vikten av att gruppen studerar samspelet mellan nationella och nordiska insatser och att gruppen lämnar förslag till hur en optimal mix mellan nyttjande av nationella och nordiska resurser ser ut.

Med hänvisning till det arbete som pågår i "ad hoc-gruppen för miljöinsatser i närområdena" anser budgetutskottet att det i dagens läge är mest naturligt att avvakta resultaten från gruppens arbete. Budget- och miljöutskotten bör i samband med de samlade presidie- och utskottsmötena i januari 1995 erhålla en redovisning av gruppens arbete. Det är sedan möjligt att budgetutskottet/rådet i samband med utarbetandet av parlamentariska riktlinjer för 1996 års planer och budget finner anledning att återkomma i frågan.

4. Fiske

Med de stora havsområden de nordiska länderna rår över är det angeläget med ett nordiskt samarbete om forskning inom detta område. För satsningsområdet "fiske" har budgetutskottet inga konkreta ändringsförslag.

5. Medborgerliga rättigheter

Inom ramen för abetsmarknadssektorns projektverksamhet, med särskild inriktning mot kompetensutveckling, föreslår budgetutskottet - i enlighet med tidigare angiven prioritering inom arbetsmarknads/sysselsättningssektorn - att anslaget höjs med 1 MDKK. Detta föreslås finansieras genom att 1 MDKK tas från "ministerrådsreserven" (överskottsmedel 1993). I övrigt har budgetutskottet inga kommentarer avseende "medborgerliga rättigheter".

6. Ekonomi

Inom området ekonomi läggs särskild vikt vid utveckling och samarbete inom energisektorn och på infrastruktursatsningar av gemensamt intresse.

Budgetutskottet anser i likhet med ekonomiska utskottet att anslaget för "ekonomi" får ses som minimum utifrån dagens situation. Vid en revision av arbetsplaner m.m. kan det bli nödvändigt att förstärka det ekonomiska utrymmet för nordiskt ekonomiskt och industriellt samarbete. Denna prövning bör ta sin utgångspunkt i den situation som kommer att råda efter årsskiftet 1994/95, efter det att resultaten från samtliga folkomröstningar är kända.

7. Juridiska frågor

För "juridiska frågor" förutsätter budgetutskottet att medel för utarbetande av planer och program - och här vill vi särskilt framhäva jämställdhetsprogrammet - kan tas inom satsningsområdets budgetram kompletterat med från tidigare år överförda projektmedel. Därutöver förutsätts att samarbetet med samerna och deras organisationer har samma inriktning som tidigare.

8. Nordens närområden

Budgetutskottet stödjer satsningen på Nordens närområden, 50 MDKK. Budgetförslaget för detta område kan specifiseras på följande sätt:

* informationskontor (Baltikum, S:t Petersburg och Barentsregionen)	9,0 MDKK
* projektmedel	41,0 MDKK

Budgetutskottet vill också här särskilt framhålla vikten av att projektmedel används till de prioriterade områdena sysselsättning och miljöinsatser.

De stora arbetsuppgifterna i det aktiska området kräver stor uppmärksamhet från de nordiska länderna. För att få med alla länder som gränsar till de stora arktiska området i arbetet med att finna lösningar på miljöproblem, samarbete om resursförvaltning, utveckling av transport- och kommunikationsnät och stärkandet av det ekonomiska samarbetet behövs samnordiska insatser under de kommande åren. En arktisk parlamentarikerkonferens är planerad att genomföras 1995.

Övrigt

När det gäller Föreningarna Norden och Föreningarna Nordens Förbund vill budgetutskottet ha en redogörelse för finansiering och finansieringsformer för dessa av Nordiska ministerrådet snarast. För 1995 föreslår dock budgetutskottet att ytterligare 0,3 MDKK beviljas till Föreningarna Nordens Förbund. Finansiering via överskottsmedel från 1993, ministerrådsreserven.

Budgetutskottet begär en redogörelse av Nordiska ministerrådet när det gäller framtida förutsättningar och finansiering för Nordisk Hagekultursenter. För 1995 föreslår dock budgetutskottet att ytterligare 0,6 MDKK avsätts för Nordisk Hagekultursenter.

Finansiering via överskottsmedel från 1993, ministerrådsreserven.

Överskottsmedel från 1993

När det gäller överskottsmedel från 1993, ca 18 MDKK, vill budgetutskottet göra följande förändring som en konsekvens av vad som tidigare anförts:

Av den s.k. ministerrådsreserven, 7 MDKK, används 1 MDKK till projekt inom arbetsmarknads- och arbetsmiljösektorn med särskild inriktning på kompetenshöjande åtgärder, 0,3 MDKK till Föreningarna Nordens Förbund och 0,6 MDKK till Nordisk Hagekultursenter.

Budgetutskottets förslag:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att vidta följande ändringar i budget 1995:

Kultur/Utbildning/Forskning

Anslagen till kulturfonden höjs med 1,0 MDKK och till utväxling av studenter från Västnorden med 0,1 MDKK. Finansiering föreslås ske i enlighet med kulturutskottets yttrande.

Miljö

Nordiska rådet önskar, i samband med de samlade presidie- och utskottsmötena i januari 1995, erhålla en redovisning av resultatet av ministerrådets arbete rörande kartläggning av miljöinsatser i närområdena och förslag till effektivare resursnyttjande av medel för miljöåtgärder i Nordens närområden. Härvidlag förutsätts också att analys av nationella respektive samnordiska insatser ingår.

Medborgerliga rättigheter

Satsning på kompetenshöjande åtgärder inom arbetsmarknads- och arbetsmiljösektorn med 1 MDKK. Finansiering via överskottsmedel från 1993, ministerrådsreserven.

forts.....

..... *forts.*

När det gäller Föreningarna Norden och Föreningarna Nordens Förbund vill Nordiska rådet ha en redogörelse för finansiering och finansieringsformer för dessa av Nordiska ministerrådet snarast. För 1995 föreslår dock Nordiska rådet att ytterligare 0,3 MDKK beviljas till Föreningarna Nordens Förbund. Finansiering via överskottsmedel från 1993, ministerrådsreserven.

Nordiska rådet begär en redogörelse av Nordiska ministerrådet när det gäller framtida förutsättningar och finansiering för Nordisk Hagekultursenter. För 1995 föreslår dock Nordiska rådet att ytterligare 0,6 MDKK avsätts för Nordisk Hagekultursenter.

Finansiering via överskottsmedel från 1993, ministerrådsreserven.

Nordiska rådet förutsätter vidare att ministerrådet, för de av rådet särskilt prioriterade områdena miljöpolitik, sysselsättningspolitik och samarbete med Nordens närområden, aktivt prövar om överförda projektmedel från tidigare år och överskottsmedel från 1993 kan användas för att stärka de nordiska insatserna inom dessa områden.

Yttranden från Nordiska rådets fackutskott till budgetutskottet avseende ministerrådets förslag till planer och budget 1995 bifogas (se bilaga).

Plan och budgetprocessen

Plan och budgetprocessen och relationen mellan rådet och ministerrådet bör effektiviseras så att en reell politisk diskussion om planer, prioriteringar och budgetmässiga konsekvenser sker i ett tidigt skede - förslagsvis inför vårsessionen. Därefter sker det konkreta utarbetandet av förslag till planer och budget. På så sätt skulle arbetet under hösten få en enklare och smidigare karaktär.

Budgetutskottet förutsätter vidare att ministerrådet under verksamhetsåret håller utskottet ajour, utan fördröjning, om föregående års bokslut, överförande av projektmedel och bokslutsprognoser för innevarande år. Budgetutskottet vill på sitt möte i samband med vårsessionen få en redovisning av samarbetsministrarna av föregående års bokslut och överförande av projektmedel. I samband med utskottets sommarmöte, augusti månad, önskar utskottet en redogörelse av halvårsbokslut för ministerrådet av samarbetsministrarna.

Arbetet med planer och budget bör jämställas för de två grenarna inom det nordiska sam-arbetet, dvs. samma arbetsmetodik, i enlighet med tidplanen nedan, bör gälla för både rådet och ministerrådet.

De nordiska partigrupperna skall ges reell möjlighet att bereda rådets /budgetutskottets ställningstagande till planer och budget.

Budgetutskottets förslag:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet
att följa den gemensamma tidplanen för Nordiska ministerrådet och Nordiska rådet nedan för utarbetandet av planer och budget 1996:

januari	Nordiska rådets samlade presidie- och utskottsmöten; diskussion om riktlinjer och prioriteringar för det noriska samarbetet framöver
februari/mars	Budgetutskottet för en dialog med samarbetsministrarna och utarbetar parlamentariska riktlinjer för direktiv till plan och budget, i samråd med rådets övriga organ. Dessa föreläggs plenarförsamlingen som rekommendation till ministerrådet vid vårsessionen, mars 1995
mars - juni	Utarbetande av förslag till planer och budget av Nordiska ministerrådet respektive Nordiska rådet
juni/juli	Förslag till planer och budget klara
augusti	Nordiska rådets fackutskott (sommarmöten) Partigruppsöverläggningar i Nordiska rådet
september	Nordisk rådets samlade presidie- och utskottsmöten
oktober	Nordiska rådets budgetutskott fastställer slutligt förslag
november	Plenarförsamlingen fattar beslut vid höstsessionen

Medlemsförslag om ökning av den nordiska budgeten (A 1068/b)

När det gäller medlemsförslaget om ökning av den nordiska budgeten (A 1068/b), föreslår budgetutskottet att Nordiska rådet anser medlemsförslaget om att öka den nordiska budgeten med 40 MDKK tillgodosett genom föreliggande budgetförslag för 1995 (som jämfört med 1994 utökats med 50 MDKK). I övrigt hänvisas till budgetutskottets betänkande över Nordiska ministerrådets förslag till planer och budget för 1995.

Budgetutskottets förslag till plenarförsamlingen:

Medlemsförslag A 1068/b om att öka den nordiska budgeten
att Nordiska rådet inte företar sig något med anledning av medlemsförslaget.

Tromsø den 15 november 1994

Peter Angelsen (Sp) Förman
Børge Bakholt (S)
Erik Dalheim (A)
May Flodin (FS)
Inger Koch (m)
Kjell Nordström (s)
Árni M. Mathiesen (Sj)
Kjell Magne Bondevik (KrF)
Hans Engell (KF)
Timo Järvilahti (Kesk.)
Lauri Metsämäki (SDP)
Håkan Strömberg (s)

Särskilt yttrande av Inger Koch (m):

Mot bakgrund av budgetprocessens betydelse vill jag betona vikten av att samtliga budgetförslag bereds och prioriteras av behörigt organ i rådet inför budgetutskottets samlade bedömning och behandling.

BILAGA

Fackutskottens uttalanden

över ministerrådsförslag B 144/b om Nordiska ministerrådets budget för 1995 och redogörelsen för planerna för det nordiska samarbetet (C 2)

EKONOMISKA UTSKOTTET:

Økonomisk utvalg har på sitt møte i København 26. september 1994 drøftet det fremsendte Ministerrådsforslag om budsjettet for 1995 og planene for Nordisk Ministerråds virksomhet i 1995. Utvalget har i det vesentlige behandlet de kapitler i ministerrådsforslaget som i følge gjeldende arbeidsordning i Nordisk Råd sammenfaller med utvalgets egne arbeidsfelter.

1. Budsjettforslaget 1995

I forslaget er det vesentlige av bevilgningene for utvalgets saksområde sammenstillet i kap. 6. "Ekonomi" og med en totalsum på DKK 126,168 millioner. Dette er i følge budsjettoppstillingen en økning i forhold til inneværende år med ca. 6,5 millioner, og utgjør 17,9% av det totale budsjettet. Samtidig er to budsjettposter innen økonomisk utvalgs område flyttet over til budsjettkapittel 9, "Øvrig virksomhet". Det gjelder bevilgningen til Nordisk Prosjekteksportfond (DKK 8,599 mill.), og til Nordisk Økonomisk Forskningsråd (DKK 2,520 mill.).

De faktiske endringer i forhold til inneværende budsjettår er en økning på DKK 5,418 mill. til Nordisk Industrifond, og en økning til Nordisk Økonomisk Forskningsråd på DKK 242.000. Her må det imidlertid tillegges at økningen til Industrifondet bare bringer bevilgningen opp til det som gjelder for inneværende år etter at Fondet våren 1994 ble tilført ekstraordinære midler fra tidligere overskudd på Ministerrådets budsjett.

Det er videre verdt å peke på at inndelingen av Ministerrådets budsjett ikke sammenfaller med Nordisk Råds oppdeling i saksfelter. Det innebærer for økonomisk utvalgs del at de bevilgninger som foreslåes til utvalgets egentlige saksfelter er på totalt DKK 90,7 millioner, eller 12,7% av totalrammen (etter Ministerrådets inndeling: 17,9%). Av dette går ca. 2/3 til en budsjettpost (Nordisk Industrifond).

Utvalget noterer at budsjettforslaget for 1995 forutsetter en fortsatt satsing på identitetsskapende sektorer (dvs. kultursamarbeidet) i lys av den pågående integrasjonsprosess i Europa, og en ytterligere satsing på samarbeid med Nordens nærområder. Utvalget fremførte i sin betenkning til 1994-budsjettet sitt syn på dette, og understreket da at omprioriteringen ikke burde foretas så raskt og så mekanisk som tilfellet syntes å bli. Det ble

også understreket både i budsjettinnstillingen og i den senere C 2-betenkningen fra økonomisk utvalgs side at man ikke bør nedprioritere samarbeidet om industri, energi og handel ut fra en enkel antakelse om at alle disse samarbeidsoppgaver blir løst i henhold til EØS-avtalen eller et eventuelt EU-medlemskap allerede 1. januar 1995 for et eller flere av de tre nordiske søkerlandene. Utvalget poengterte i den forbindelse at det også er medlemsland i Nordisk Råd som fortsatt etter 1995 vil stå utenfor det tetteste EU-samarbeidet.

Økonomisk utvalg vil gjenta denne kommentar også til det foreliggende budsjett.

Utvalget har ellers ingen innsigelse mot at det i det nordiske budsjettet blir lagt opp til en styrking av engasjementet i våre nærområder, i første rekke de baltiske land, i de nordvestlige deler av Russland og i Barentsregionen. Utvalget vil imidlertid igjen understreke at en slik utvidelse av nordiske hjelpetiltak til russiske områder ikke må skje til fortrengsel for innsatsene i de baltiske republikker.

Til slutt vil utvalget som tidligere understreke betydningen av at Nordisk Industrifond tilføres tilstrekkelige midler for å utføre de pålagte oppgaver for nordisk FoU-virksomhet på en effektiv måte. Den foreslåtte bevilgning synes å ligge på det minimumsnivå som utvalget tidligere har antydet. Dersom det i det videre budsjettarbeidet viser seg mulig å øke totalrammen for 1995-budsjettet, så vil det etter utvalgets mening være riktig å prioritere den virksomhet som stimuleres via Nordisk Industrifond.

2. Planene for det nordiske samarbeidet

Utvalget vil generelt understreke at det er Ministerrådets ansvar å føre videre det nordiske samarbeidet på det økonomiske, det industripolitiske, og det energipolitiske området innen de til enhver tid gjeldende ytre rammebetingelser. Utvalget er derfor av den mening at planene for samarbeidet på dette felt må være pragmatisk ambisiøse uansett hvilket utfall folkeavstemningene om EU får i Finland, Norge og Sverige. Det nå foreliggende dokument gir etter utvalgets mening ikke uttrykk for en slik aktiv holdning. Utvalget går derfor ut fra at Ministerrådet senest til neste sesjon (Reykjavik-sesjonen) vil komplettere og justere samarbeidsplanene for disse områder ut fra den EU/EØS-situasjonen som da foreligger.

Økonomisk utvalg mener at det er en hovedoppgave for det nordiske regjeringssamarbeidet å tilrettelegge og samordne nasjonale tiltak for å skape ny bærekraftig vekst og utvikling i de nordiske land for blant annet å bidra til bedre sysselsettingssituasjonen. Utvalget vil gjenta at kampen mot arbeidsledigheten, og ikke minst tiltak mot ungdoms- og langtidsledigheten må ha den høyeste prioritet for det nordiske regjeringssamvirket. Her må man både ta sikte på å samordne vekstfremkallende tiltak i de enkelte nordiske land, utnytte de finansielle og administrative nordiske kanaler som kan stimulere økonomien, og å føre en aktiv politikk i forhold til andre europeiske og internasjonale organisasjoner.

De initiativ som er tatt fra Ministerrådet i denne hensikt har utvalgets fulle tilslutning, og man vil anbefale at en slik aktiv linje følges også i det kommende år. Men utvalget vil også anbefale at Ministerrådet så raskt som mulig starter opp konkrete utbyggingsprosjekter i Norden særlig når det gjelder større infrastrukturinvesteringer og andre store prosjekter som kan skape nye arbeidsplasser i Norden. I den sammenheng finner utvalget særlig grunn til raskt å aktivere de finansieringsmuligheter som ligger i Nordisk Investeringsbank.

Økonomisk utvalg mener det bør legges vekt på en sterkere innsats omkring energipolitiske spørsmål, både av hensyn til de økonomiske og industripolitiske sider ved dette, herunder de sysselsettingspolitiske konsekvenser, og av hensyn til en miljømessig og økologisk balansert bruk av våre naturressurser. De energipolitiske forskningsinnsatser som både virksomhetsplanen og budsjettet omtaler har utvalgets fulle tilslutning. Det samme gjelder den innsats man på dette området vil fortsette overfor de baltiske land. Utvalget støtter Ministerrådets planer omkring disse spørsmål, men utvalget mener at man også burde innta en mer pådrivende holdning for å bedre energiforsyningen og -utvekslingen mellom alle de nordiske land og med Baltikum. Grunnlaget for et naturgassnett rundt Østersjøen er et alternativ som bør tilskyndes fra Ministerrådets side.

I forslaget til budsjett bebudes en ny/revidert næringspolitisk aktivitetsplan. Det er ikke gitt nærmere beskrivelse av hva denne plan skal omfatte, men utvalget imøteser med interesse
en drøfting av denne planen så snart den foreligger. Utvalget antar at den bør utarbeides og drøftes i lys av den handels- og industripolitiske situasjon som vil foreligge for de nordiske land fra årsskiftet 1994-95.

Økonomisk utvalg vil generelt støtte opp om de innsatser som settes inn via de nordiske budsjetter for Nordens nærområde. Det er viktig at disse innsatser blir i form av effektiv hjelp til en selvstendig og vedvarende utvikling i disse områder. For full effekt av tiltakene er det også viktig at innsatsene gjøres over en tilstrekkelig lang tid; erfaringene blant annet med Baltisk Investeringsprogram viser tydelig at oppstartingsfasen av lokale grunner kan bli lengre enn man fra giversiden hadde forutsett.

Utvalget vil i denne sammenheng også notere med tilfredshet at Nordisk Prosjekteksportfond fortsatt vil fungere som en katalysator for nordisk industris virksomhet i Sentral- og Øst-Europa. Utvalget mener også at bevilgningene gjennom Nefco (det nordiske miljøfinansieringsselskapet) til miljøtiltak i våre nærområder må fortsettes ettersom de både tilgodeser miljøtiltak og har en betydelig industriell side.

3. Avsluttende bemerkninger

Økonomisk utvalg vil med disse bemerkninger gi sin generelle tilslutning til det fremlagte budsjett og virksomhetsprogram som et foreløpig program for 1995. Når det gjelder budsjettet så vil utvalget notere at bevilgningene må sees som en minimumsbevilgning ut fra dagens politiske situasjon. Ved en revisjon av arbeidsplanene kan det bli nødvendig å tilføre

ytterligere midler til sektorene økonomisk og industrielt samarbeid. Utvalget forutsetter også at Ministerrådet etter de forestående folkeavstemninger legger frem for Nordisk Råd en revidert virksomhetsplan for det nordiske samarbeidet i 1995. Det foreliggende dokument er for lite ambisiøst og for passivt i forhold til de store samordningsoppgaver som foreligger.

København, 26. september 1994

På Økonomisk utvalgs vegne

Niels Ahlmann-Ohlsen (KF)
Fung. formann

JURIDISKA UTSKOTTET:

1. Juridisk Udvalgs arbejdsområder

Lovgivningsspørgsmål, Ligestilling, Forbrugerområdet, Levnedsmiddelområdet, Samerne, Narkotika og Flygtningespørgsmål.

Juridisk Udvalg har gentagne gange gjort opmærksom på, at udvalgets første prioritering er eget budget for lovgivningsområdet. Derefter prioriterer udvalget ligestillingsspørgsmål, forbrugerspørgsmål, levnedsmiddelspørgsmål, narkotikaspørgsmål og flygtningespørgsmål.

2. Lovgivningssamarbejdet

På et tidspunkt, hvor Danmark længe har været med i EU, og hvor samtlige andre nordiske lande har indgået EØS-aftaler, og hvor Finland, Norge og Sverige har ansøgt om medlemskab i EU, er det nødvendigt, at der tages skridt med henblik på nordisk integration i retssamarbejdet i EU.

Juridisk Udvalg vil derfor tage initiativ til, at et egentligt program for et sådant samarbejde etableres i 1995.

3. Ligestilling

Nordisk Ministerråd har for 1995 afsat 3.950.000 DKK til ligestillingsarbejdet.

Juridisk Udvalg forventer, at disse midler går til gennemførelsen af de mål, udvalget har angivet, at det prioriteres og som forventes nedfældet i den nye handlingsplan for ligestilling, som udvalget har anmodet ministerrådet af ligestillingsministre om at fremlægge til vedtagelse snarest.

Med henblik på en opfølgning af ministerrådets og Juridisk Udvalgs arbejde i og på Nordisk Forum 1994 i Åbo er det nødvendigt, at der afsættes midler til en videreførelse af de nordiske erfaringer til FN's 4. verdenskvindekonference i september 1995 i Kina.

4. Forbrugerområdet

Her er der sket en budgetmæssig nedgang på 6% i forhold til 1994. Dette på trods af, at forbrugerområdet både af Juridisk Udvalg og ministerrådet prioriteres højt. Det kan få som konsekvens, at forbrugerhandlingsplanen, som er et af de mest moderne handlingsprogrammer i nordisk samarbejde ikke kan gennemføres, som vedtaget af Rådet.

Ved forårssessionen i Island 1995 forventes et nyt handlingsprogram om finansielle tjenester vedtaget. Dette er der slet ikke taget højde for i ministerrådets budgetforslag.

5. Levnedsmiddelområdet

Her er der sket en nedgang på 6% i forhold til 1994. Dette kan Juridisk Udvalg ikke acceptere, fordi udvalget finder, at på et tidspunkt, hvor det må forventes, at flere nordiske lande en Danmark bliver medlem af EU, bør levnedsmiddelområdet være et højt prioriteret samarbejdsområde af hensyn til nordiske borgeres helbred og sikkerhed.

6. Samerne

Udvalget finder, at det er et forkert signal at nedskære beløbet til samerne med 13,6%, nu hvor samerne har vist så stor interesse for at være med i nordisk samarbejde.

7. Narkotikaområdet

Rådet har på sessionen i Stockholm anmodet ministerrådet om at fremlægge en ny nordisk handlingsplan på narkotikaområdet. Planen forventes vedtaget på sessionen i Reykjavík, men der er ikke afsat penge på ministerrådets budget for 1995 til gennemførelsen af handlingsplanen.

8. Flygtningespørgsmål

Juridisk Udvalg henviser til sin nuværende arbejdsplan og arbejder i øjeblikket på at se på mulighederne for en fælles nordisk handlingsplan på flygtningeområdet.

Konklusion:

Juridisk Udvalg ønsker som minimum de 6% tilbage på budgettet på henholdsvis forbruger- og levnedesmiddelområdet. For samernes vedkommende ønsker udvalget også mindst samme beløb som i 1994.

I øvrigt peger udvalget på, at udvalgets planer på lovgivningsområdet, ligestillingsområdet, forbrugerområdet og levnedsmiddelområdet ikke kan gennemføres, hvis der ingen midler findes på budgettet. Dette er alvorligt,

for så vidt angår de handlingsplaner, Rådet har vedtaget og udvalget har anmodet om.

København, den 27. september 1994

For Juridisk Udvalg

Hans Nyhage (m)
Formand

KULTURUTSKOTTET:

I. Innledende kommentarer

1.1. Generelt

Rammen for Nordisk ministerråds forslag til budsjett for 1995 er på 706 MDKK. Budsjettet er økt med 50 MDKK, eller 7,6% sammenliknet med budsjettet for 1994. Dertil kommer 17,7 MDKK i form av budsjettoverskudd fra 1993. Tilsammen utgjør dette 724 MDKK som stilles til disposisjon for det nordiske samarbeidet i 1993.

Hvis vi sammenlikner budsjettet for 1993 som var på 656 MDKK, og som dannet basis for nysatsningsprogrammet, med budsjettet for 1995 (inkl. overskuddsmidler) på 724 MDKK, har kultur-, utdannings- og forskningssektorens rammer økt med 6,6 %. Av økningen for 1995, går hele 75% til kultursentret i Nuuk.

De nordiske land har en felles interesse i å intensivere det nordiske kulturfellesskapet, og styrke satsningen på identitetsskapende tiltak i lys av den pågående europeiske integrasjonsprosessen. Barn og ungdom er den gruppen som lettest fanges opp av kommersielle kulturuttrykk, både i litteratur, musikk, fjernsyn og andre medier. Balanse og mottrykk er viktige verktøy for å gi den nordiske identiteten vekstvilkår. Barn og unge er en prioritert målgruppe i det nordiske samarbeidet innen kultur og utdanning.

Kulturutvalget konstaterer at budsjettforslaget er i tråd med nysatsningsprogrammet som ble påbegynt 1994, og som etter planen fullføres i 1996. Det nordiske samarbeidet innen kultur- og utdanning/forskning foreslås økt med 15,5 MDKK. Økningen er en fortsettelse av nysatsningarbeidet som ble påbegynt i 1994. I slutten av forsøksperioden har ministerrådet til hensikt å foreta en evaluering av strukturen, og ved behov legge fram et forslag om tilpasning av såvel kulturavtalen, som avtalen om Nordisk kulturfond.

Kulturutvalget ser positivt på kontraktsstyrningen av institusjoner og samarbeidsorganer, som derved jevnlig blir vurdert utifra den til enhver tid gjeldende politiske prioritering i det nordiske samarbeidet, og den nordiske nytten den enkelte institusjon og samarbeidsorgan har.

De fleste institusjoner og faste samarbeidsorganer på kultur-, utdannings- og forskningssektoren er kommet inn i det nye mål- og rammestyringssystemet. I følge disse avtalene frigjøres det 1 MDKK i 1995 på kultursektoren.

Tilsvarende frigjøres 2 MDKK fra institusjonsdelen av budsjettet for utdanning og forskning. Disse besparingene er et direkte resultat av den vurderingen alle institusjoner og faste samarbeidsorgan på kultur-, utdannings- og forskningssektoren som ble fullgjort i 1992 (FIN-gruppene).

Også prosjektvirksomheten bør gjennomgå en grundig resultatvurdering, både på kultur-, utdannings- og forskningsområdet, og tilsvarende på alle andre fagområder. Liknende muligheter for besparinger og omprioriteringer kan være resultatet, som kan gi midler til nysatsning.

1.2 Kulturens betydning for samfunnet utover dens egenverdi

Kultur-, utdannings- og forskningsområdet er sektorovergripende i sin natur, og kulturutvalget har klare berøringspunkter og samarbeidsflater med andre utvalg i det nordiske samarbeidet.

Hvordan dette forholder seg, kan belyses gjennom de prioriteringer presidiet har gjort for 1995, nemlig tiltak innen sysselsetting, miljø, og nærområdespolitikk.

Utdanningspolitikken, forskningen og sist, men ikke minst, voksenopplæringens sentrale rolle for sysselsettingen er åpenbar. Utdannings- og forskningsområdet utgjør 3% av budsjettet for det nordiske samarbeidet, og omfatter alle utvalgens arbeidsfelt. Miljøforskningen utgjør et stort og viktig satsningsområde i det nordiske samarbeidet. Humaniora som fag i undervisningen og i forskningssamarbeidet utgjør en prosentvis svært liten del.

Likeledes er kunsten og kulturens betydning som lokaliseringsfaktor belyst gjennom en rekke samfunnstudier. Mobiliteten både blant folk og næringsetablering er stadig økende, og et områdes tilbud innen utdanning og kultur har vist seg å spille en vesentlig rolle både for bedrifters og enkeltmenneskers vilje til å etablere seg der.

Kultur- og utdanningsområdet bærer også kimen til et fremtidsrettet samfunn i seg. Kunstens rolle i nyskapning og innovasjon er et allment akseptert fenomen, og kreativitet som primært får sitt utløp innen kunsten og kulturen, skaper positive ringvirkninger i samfunnet for øvrig. Ofte er kulturaktiviteter et viktig ledd i en positiv personalpolitikk i mange bedrifter.

Mange kulturinstitusjoner som museer, festspill, festivaler, kunst- og kultursentra osv. har stor økonomisk betydning i lokalsamfunn, og medfører faste arbeidsplasser, og i tillegg et stort behov for medarbeidere periodevis. Større kulturarrangement betyr også ofte storinnrykk av mennesker, og inntekter for turist- og handelsnæringen lokalt.

Turismen er økende i Norden, og det legges stadig større vekt på pakkeløsninger som inneholder kultur- og naturopplevelser. Turistnæringen samarbeider nært med kulturinstitusjoner og kulturlivet, og har stor be-

tydning for sysselsettingen mange steder i Norden, ikke minst i utkantstrøk med begrenset næringsstruktur.

Det som til syvende og sist blir kunst- og kulturprodukter, har i produksjonsfasen en overveidende grad av næringsaktivitet i seg, og ringvirkninger langt utover primærmålet. Et godt eksempel på dette er filmproduksjoner, som er like mye å regne som kapitalkrevende, høyteknologisk industri, som kulturaktivitetet. Det er bare deler av produksjonen og sluttproduktet som er kunst og kultur.

Innen kunst- og kultur ligger muligheten til å formidle informasjon og holdninger i en form og på en måte som når ulike målgrupper, f.eks barn og ungdom. For et fremtidsrettet miljøarbeid, er undervisning i skolen helt essensielt for å skape en bevissthet som på sikt kan føre til store resultater på miljøsiden. Holdningskampanjer og støtte til det frivillige organisasjonslivet, er også eksempler på viktige bidrag til det forebyggende miljøarbeidet.

På samme måte kan kultur-, utdannings- og forskningsområdet samvirke med f.eks. sosialutvalget for å oppnå resultater i det forebyggende arbeid mot narkotikamisbruk. Kulturutvalget samarbeider med sosial- og juridisk utvalg for å forebygge fremmedfientlighet, osv.

Kultursamarbeid har vært en vesentlig del av det nordiske samarbeidet med Baltikum og Barentsregionen. Informasjonskontorene har fungert som kultursentra, og utvekslingsprogrammene både av studenter, forskere og politikere har vært administrert av kultur-, utdannings- og forskningsområdet.

Kulturutvalget har utviklet gode samarbeidslinjer og -partnere i Nordens nærområder. En vellykket konferanse om samarbeid mellom Norden og Baltikum vil danne grunnlag for videre satsning på kultur-, utdannings- og forskningssamarbeid med Nordens nærområdet.

2. Kultur

2.1 Inledning

Kultursektorens ramme foreslås økt med 11,5 MDKK. Av dette går 7,7 MDKK till oppføring av kunst- og kultursentret i Nuuk. I følge samarbeidsministrenes beslutning, er totalbeløpet for dette formålet 11,7 MDKK for 1995. Resterende 4 MDKK hentes fra forskningssektoren.

Kulturutvalget vil gjøre oppmerksom på at man sier seg enig i at pengene til oppføringen av det nordiske kunst- og kultursentret i Nuuk, går fra kultur- og utdanningsområdet selv om kultursentret opprinnelig ikke var en del av det planlagte nysatsningsprogrammet, som derved ikke har fått det omfang som egentlig var forutsatt.

2.2 Barn og ungdom

Barn og ungdom er at av de sentrale nysatsningsområdene. Prioriteringen av barn og unge skal målbevisst integreres i alle deler av nysatsningen. Ministerrådet konstaterer i sin redegjørelse for planene for det nordiske

samarbeidet (C 2) at det nordiske kultursamarbeidet har oppgaver rettet mot barn og unge på en rekke fagområder i sin organisasjon (kunstkomitéer, styringsgrupper, institusjoner) som hver for seg har delansvar for tiltak for barn og ungdom gjennom støtteordninger og egne initiativ.

Kulturutvalget henstiller til ministerrådet å lage en årlig rapport som viser den totale satsningen på barn og unge i det nordiske samarbeidet. Det er vanskelig å få en fullstendig oversikt over tiltak for barn og ungdom ut i fra plan-, eller budsjettdokumentet. Kulturutvalget stiller seg bak ministerrådets forslag om å øke budsjettet for nysatsningen Barn og ungdom med DKK 400.000. Det er forståelig at det ikke settes igang store nye prosjekter, i en tid da ministerrådet har igangsatt et planarbeid som skal framlegges under sesjonen i Reykjavik i 1995. Kulturutvalget vil allikevel påpeke at Kontaktgruppen for barn og ungdom, på linje med ministerrådets andre rådgivende komitéer, bør gis en fast budsjettpost fra budsjettåret 1996, og at handlingsplanen fører til økt aktivitet overfor målgruppen barn og ungdom.

2.3 Nordisk kulturfond

Nordisk kulturfond betones som et politisk instrument og kontaktflate til det omfattende frivillige og folkelige nordiske kultursamarbeidet i bred forstand. Kulturutvalget etterlyser en oppfølging av prioriteringen av Nordisk kulturfond. Utvalget uttalte til budsjettforslaget for 1994 at økningen på 6 MDKK anses for å være en minimumsforhøyelse, og forutsatte at økningen av fondet skulle fortsette i kommende år.

Budsjettforslaget for 1995 inneholder imidlertid ingen økning av Nordisk kulturfond. Kulturutvalget ser fondet sin virksomhet som en viktig brikke i den overordnede målsettingen med økningen av kultursamarbeidet, og styrkingen av den nordiske identiteten. Kulturutvalget henstiller til ministerrådet om å omdisponere midler til fordel for økning av Nordisk kulturfond.

2.4 Språksamarbeidet

Kulturutvalget etterlyser fremdeles en samordning og et målsettingsprogram for språksamarbeidet av kultur- og undervisningsministrene i fellesskap. I NORDMÅL er det påpekt at ikkeskandinaviske språk, Vestnorden og barn og unge skal prioriteres i språksamarbeidet. Kulturutvalget vil påpeke at disse prioriteringene ikke gjenspeiles i budsjettet som holdes på status quo-nivå for andre år på rad når det gjelder utveksling av elever/studenter fra Vestnorden.

3. Utdanning og forskning

3.1 Innledning

Utdannings- og forskningssektorens budsjett økes med 4 MDKK i ministerrådets budsjettforslag for 1995. Et tilsvarende beløp anvendes til sektorens bidrag til finansiering av kultursentret i Nuuk. Institusjoner og faste

samarbeidsorganer tildeles midler i overensstemmelse med inngåtte budsjettavtaler.

Sektoren tillføres derved ingen nye midler for kommende budsjettår. Nysatsningen skjer gjennom frigjorte midler i størrelsesorden 2 MDKK fra institusjonsdelen av budsjettet for utdanning og forskning.

Kulturutvalget er meget tilfreds med at midlene anvendes til Nordplus-junior, Nordisk forskerutdanningsakademi og Nordisk folkehøyskolestøtte.

Med tanke på den debatten om disponering av midlene i det nordiske samarbeidet som er forårsaket av nysatsningeprogrammet, er det på sin plass å minne om de sektorovergripende interessene på utdannings- og forskningssektoren.

Totalt utgjorde forsknings- og utviklingsvirksomheten (FoU) 237 MDKK, eller 36% av det totale budsjettet for 1994. Det eksisterende forskningssamarbeidet har en betydelig bredde, og har sin tyngde utenfor kultursektoren. 51% av FoU-virksomheten finansieres av utdannings- og forskningssektoren, mens kun 2% utgjøres av kultursektoren. Hele 49% av FoU ligger på andre fagområder i det nordiske samarbeidet. Forskerutdanningen er en prioritert del av det nordiske forskningssamarbeidet, og utgjør 18% av FoU-ressursene for 1994.

3.2 Nordisk utdannelses- og forskningsfellesskap

Det overordnede målet er å skape et nordisk utdannelses- og forskningsfellesskap. Den nylig ingåtte avtalen om gjensidig adgang til høyskoler og universiteter for studenter fra de nordiske land, er en viktig grunnsten i denne målsettingen.

3.3 Skoldatanettverket

Videreutviklingen av skoledatanettverket tilfredsstiller flere av kulturutvalgets og kulturavtalens prioriteringer av mål, barn/ungdom, og dannelse av nettverkssamarbeid og infrastrukturløsninger i det nordiske samarbeidet.

Kulturutvalget gir sin fulle støtte til ministerrådets forslag om en økt satsning på folkeopplysning og voksenutdannelse gjennom prioriteringene i handlingsplanen VOKS FREM, og den pågående videreføringen av dette arbeidet. Folkeopplysningen er en av grunnpilarene i den nordiske samfunnsmodellen, og spiller en vesentlig rolle i den opplæring i demokrati og deltakelse i organisasjonslivet som er spesiell for Norden.

Framtidens krav til kvalifikasjoner og livslang læring i yrkeslivet, er et annet viktig aspekt ved satsningen på voksenutdannelsessamarbeidet. Voksenutdanningen anvendes også som et positivt virkemiddel mot arbeidsløsheten.

Samarbeidet om folkeopplysning og voksenutdannelse stimulerer dessuten videreutvikling av samvirket mellom frivillige organisasjoner, samt folkehøyskoler i Norden.

4. Media

Film- og tv-programmer er kraftfulle kulturbærere, og utgjør hoveddelen av den nordiske befolkningens kulturforbruk. Kulturutvalget har ved flere anledninger støttet forslag til tiltak for å gjøre nordiske tv-kanaler tilgjengelig i alle nordiske land.

Kulturutvalget ser ministerrådets tv-utredninger om kringkastingsrettslige, opphavsrettslige og mediekulturelle konsekvenser i det framtidige nordiske mediesamarbeidet som nødvendig underlagsmateriale for å nå fram til målsettingen om økt produksjon, distribusjon og utveksling av film- og tv-programmer i Norden.

Till tross for at kulturutvalget fullt ut støtter målsettingen om økt spredning av nabolands-tv, samproduksjon og distribusjon av film og tv i Norden, må det samtidig oppfordres til selvkritiske spørsmål i film- og tv-produksjonsmiljøerne. Det nordiske kinopublikumet svikter i stor grad nordisk film. Det må settes inn ressurser på å finne årsakene til dette, og arbeide for løsninger som kan bidra til å gjøre filmen til en positiv kulturbærer og et viktig element i utviklingen av språkforståelsen i de nordiske land. Alle forsøk på å få istand et fælles nordisk tv-marked har strandet. Det pågår flere utredninger som ser på de ulike sider ved dette problemkomplekset, og som kan bidra til å øke distribusjonen av nabolands-tv i Norden.

5. Nordens nærområder

Budsjettforslaget vitner om økt satsning på nærområdespolitikken, med en økning fra 28,5 MDKK i 1994 til 50 MDKK for 1995. I tillegg til Baltikum, skal nærområdespolitikken også omfatte deler av Russland, da særlig Barentsregionen, St. Petersburg og Kaliningrad.

Kulturutvalget gir sin støtte til den forsterkede innsatsen i Nordens nærområder.

Kultursamarbeidet har en sentral plass i informasjonskontorens virksomhet, og kulturutvalget er fornøyd at ministerrådet foreslår en økning av budsjettene til informasjonskontorene. En økning av stipend- og utvekslingsordningene, og utdannelses- og forskningssamarbeidet, er helt i tråd med kulturutvalgets prioriteringer.

6. Kommentarer til budsjett- og plandokumentet for 1995

Kulturutvalget oppfordret i sin uttalelse til plandokumentet C 2 (1994) ministerrådet snarest å integrere budsjett- og plandokumentet. Selv om plan og budsjett for 1995 inngår i samme dokument, utgjør de fremdeles separate dokument. Likeledes oppfordres målsettingene for det aktive ordførerskap, å innarbeides i budsjett og plan for kommende år.

Kulturutvalget vil også henstille ministerrådet om å tydeliggjøre innholdet i den etterhvert omfattende prosjektvirksomheten innen hele det nordiske samarbeidet. Kultur-, forskning og utdanningssektoren framstår

med et meget detaljert budsjett, mens det ikke er like lett å få et innblikk i virksomheten på andre sektorer.

Selv om det er forståelig at ministerrådet ønsker å synliggjøre nysatsningen, vil kulturutvalget henstille om at budsjettpostene under 1.2 og 1.3 i ministerrådets forslag til budsjett for 1995, integreres og slås sammen der det er naturlig. Inndeling av budsjettet i postene 1.2 Prosjektmidler og 1.3 Tidsbegrensede program og generelle støtteordninger er ikke funksjonelle, da flere av samarbeidskomitéene også administrerer betydelige prosjektmidler. Nysatsningsprosjektene kan tydeliggjøres i budsjettkommentarene, uten at de nødvendigvis må få egne budsjettposter.

7. Utvalgets forslag

Kulturutvalget anser at totalrammen for kapitel 1 og 2 (kultur, utdanning og forskning) i ministerrådets forslag til budsjett for 1995 bør vedtas uforandret.

Kulturutvalget foreslår følgende endringer i budsjettforslaget for 1995:

1.1 Nordisk kulturfond	*økes med 1 MDKK*
1.2.1 Disposisjonsmedel	reduseres med 350.000 DKK
1.2.2 Film- og mediasamarbeid	reduseres med 300.000 DKK
1.2.5 Samarbeid på kunstområdet	reduseres med 350.000 DKK
2.2.2 Elevudveksling mellem Vestnorden og det øvrige Norden	*økes med 100.000 DKK.*
2.1.1 Disposisjonsmedel	reduseres med 100.000 DKK

København, 27. september 1994

For kulturutvalget

Rannveig Guðmundsdóttir (A)
Formann

MILJÖUTSKOTTET:

Miljöutskottet har beretts möjlighet att yttra sig över ministerrådsförslag B 144/b om Nordiska ministerrådets budget för 1995 samt om planerna för det nordiska samarbetet (C 2). Utskottet har vidare tagit del av förslaget till fördelning 1995 av överskottet från 1993 års budget.

Utskottet vill anföra följande synpunkter.

1. Allmänt

I inledningen till budgetförslaget anges att den pågående europeiska integrationen innebär nya utmaningar och uppgifter för det nordiska samarbetet. Utskottet kan dock konstatera att dessa nya utmaningar och uppgifter tydligen inte föranleder några omfördelningar i budgeten. Totalsumman för budgeten 1995 har i reala termer ökat med ca 8% men medlen har, med undantag av posten "Nordens närområden", fördelats på sektorerna med i stort sett samma proportioner som vad gäller 1994 års budget. Detta innebär att inga omprioriteringar gjorts. All verksamhet kan fortsätta ett år till som om ingenting hänt.

Utskottet har i och för sig förståelse för att den nuvarande osäkerheten vad gäller formerna för de nordiska ländernas framtida samarbete med EU kan leda till försiktighet vad gäller omprioriteringar i budgeten. Detta får dock inte leda till en fullständig passivitet. I budgetprocessen måste tas hänsyn till det självklara faktum att verksamheters behov kan förändras eller bortfalla, att det kan ske utan eller med små nordiska budgetmedel, överföras till nationell finansiering eller helt upphöra.

Utskottet har vid flera tillfällen uttalat en stark kritik mot det statiska tänkande som kommit att prägla budgetarbetet, bl.a. målsättningen att minst 50% av den framtida budgeten skall användas till kulturinriktad verksamhet. Riktigare vore att de politiska prioriteringarna, vilka rimligen förändras över tid, mot bakgrund av de aktuella behoven i sektorerna påverkar den årliga budgetfördelningen. Tyvärr får utskottet konstatera att budgetuppläggningen 1995 präglas av samma schematiska tillämpande av fördelningsprinciperna för det nordiska samarbetet som tidigare. Förutom att metoden är intellektuellt otillfredsställande och kan leda till suboptimeringar vill utskottet påtala att den är felaktigt tillämpad. Miljöbudgeten, vilken enligt schematänkandet skall vara "oförändrad", minskar procentuellt från en andel av 5,1% i 1994 års budget till en andel av 4,7% i 1995 års budgetförslag. Vidare är det oacceptabelt att det inte satsas på forskning trots att satsningen på sektorerna kultur och utbildning/forskning enligt budgetförslaget skall fortsätta. Många forskningsinstitutioner får i stället neddragningar, medan kultur och utbildning får högre anslag.

Schematänkandet försvårar dessutom översynen av hur den nordiska budgeten utnyttjas. Uskottet har ofta framhållit att en kontroll av den nordiska verksamheten bör ske med jämna mellanrum för att säkerställa att denna överensstämmer med de aktuella politiska prioriteringarna, att administrationskostnaderna hålls på en rimlig nivå, m.m. Detta gäller inte enbart den verksamhet som bekostas av den nordiska budgeten utan också alla övriga former av samordning, erfarenhetsutbyte etc. som inte får medel ur budgeten, men som sker inom ramen för det nordiska samarbetet.

Prioriteringar

Miljöutskottet menar att de politiska prioriteringarna inför de kommande förändringarna bör leda till att det nordiska miljösamarbetet ges en högre prioritet i budgetsammanhang än för närvarande. Det räcker inte med

oförändrade medel. En väsentligt högre andel av budgeten tillsammans med nationella medel krävs för att det nordiska miljösamarbetet skall föras framåt. På grund av den aktuella miljösituationen är det av största vikt att åtgärder vidtas i Nordens närområden. Det viktigaste är att finansieringen av åtgärdsprogrammet för rening av Östersjön kan fås att bli mer effektiv. I samband härmed kommer ytterligare 14 MDKK att behöva tillföras miljösektors- eller närområdesbudgeten. De ökade resurserna skall användas till en delfinansiering i ett projekt för att ansluta de avlopp som idag går obehandlade ut i floden Neva. Detta avloppsvatten är, som bekant, en av de värsta föroreningskällorna i Östersjön. Projektet är till större delen finansierat. De nordiska medlen utgör slutfinansieringen av projektet. Denna satsning genomförs i samråd med HELCOM och skall också koordineras vad gäller insatser av likartat slag från övriga länder i HELCOM-samarbetet samt från EBRD och Världsbanken.

Vidare bör miljösektorn ur ordinarie sektorbudget satsa medel, ca 250.000 DKK, till nordisk koordinering för att undersöka om åtgärder behöver vidtas med anledning av larmsignalerna om de hormonliknande ämnen i plast, bekämpningsmedel, m.m. Ämnena misstänks vara tillräckligt lika östrogen för att kunna förringa djurs och människors fortplantningsförmåga. Forskare framhåller att om misstanken att de konstgjorda östrogenliknande ämnena påverkar levande djur är riktig, reser detta fullständigt skrämmande perspektiv. Danmark har redan inlett ett projekt för att undersöka om det ligger substans bakom påståendena. De andra nordiska länderna bör koppla på det danska initiativet. Om misstankarna är riktiga har problemet så många infallsvinklar och berör så många sektorer att helt nya samarbetsområden måste startas.

Planerna för det framtida nordiska samarbetet, C 2

Motsvarande kritik som riktats mot budgetförslaget kan också uttalas mot plandokumentet. Där anges inledningsvis att samarbetets innehåll i stor grad påverkas av de nordiska ländernas deltagande i den europeiska integrationsprocessen via EES och ett eventuellt medlemskap i EU för något/några av länderna. Det sägs också att plandokumentet måste präglas av denna osäkerhet och att Nordiska rådet bör ha förståelse för att det inte är möjligt att lägga fram konkreta, långsiktiga planer. De planerade aktiviteterna under respektive sektor ger emellertid i många fall inte intryck av att man avvaktar folkomröstningarna om EU-medlemskap och andra faktorer som påverkar framtida val av arbetsformer, prioriteringar av arbetsinsatser etc. Snarare har de planerade insatserna under respektive sektor karaktären av "Business as usual".

Vad gäller de planerade insatserna under respektive sektor har utskottet inga kommentarer utöver vad som anförs nedan.

Fördelningen av överskottet från 1993 års budget

Genom tilldelningen ur överskottet av 2 MDKK till regionalpolitik ges denna sektor 1995 tillräckliga resurser för en mindre ökning av tidigare ni-

vå. Detta möjliggör att det nya samarbetsprogrammet inom regionalpolitik kan genomföras. Även om detta är positivt vill utskottet påpeka att denna utökade finansiering är av tillfällig natur och inte garanterar kontinuitet i projektverksamheten.

Vad gäller förslaget att tilldela 6 MDKK till en kampanj mot rasism och främlingsfientlighet anser utskottet att dessa medel troligen inte gör önskad nytta. Rasism och främlingsfientlighet bör med kraft bekämpas och det vore naturligtvis i sig värdefullt och riktigt att det nordiska samarbetet markerar detta. Bakgrunden till attityderna och hur attityderna yttrar sig, utformning av flykting- och invandringspolitik, m.m. torde dock variera så pass mycket från land till land att behovet av kampanjutformning varierar mycket och är svårt att fånga upp på det nordiska planet. Det bör också framhållas att informationskampanjer normalt kräver stora ekonomiska resurser. Det föreslagna beloppet förefaller endast kunna ge möjligheter till en ganska begränsad insats. Medlen bör antingen fördelas som ett nordiskt tillskott till eventuella nationella kampanjer eller användas till andra ändamål.

Sektorskonsekvenser

Miljö

Generellt kan sägas att förutom ovan aviserade behov med 14 MDKK krävs också att resurserna inom andra sektorer tillåter möjligheter till sektorssamverkan med miljösektorn. Det framtida resursbehovet kan också komma att ytterligare påverkas av utfallet av de diskussioner utskottet kommer att föra med ministerrådet om konkretisering av den miljöstrategi, som ministerrådet antagit under 1994.

Utskottet vill vidare påpeka att det i föreliggande rekommendationer pekas ut flera behov av insatser, bl.a. vad gäller kärnsäkerhet och annat miljösamarbete med närområdena. Även detta kan leda till ökat resursbehov redan 1995. Vidare bör enligt utskottets mening arbete riktat mot att uppmuntra till utökat miljömedvetande hos medborgarna ges ökad uppmärksamhet.

Miljöutskottet noterar vidare att miljöforskningsprogrammet i budgeten fortsatt förts under kultursektorns forskning i stället för att, som tidigare, ges en självständig placering under miljösektorn. Utskottet är som tidigare framhållits i princip emot denna fördelning. Den kan såväl vad gäller temaforskningen som forskarutbildningen accepteras endast under förutsättning att miljösektorn även fortsättningsvis har det fackliga ansvaret för aktiviteterna.

Regionalpolitik

Den planerade verksamheten enligt det nya samprogrammet 1995 förefaller i stort likna den inriktning som gäller 1994. Utskottet har noterat, vad gäller aviserade insatser från sektorn, att FoU fortsatt har hög prioritet.

Utskottet vill för sin del tillstyrka att samarbetet utökas med de nordiska närområdena i Barentsregionen och Baltikum och prioriterar för sin del

att arbetet går vidare vad gäller att analysera förutsättningarna och de institutionella former som krävs för att ett effektivt samarbete skall kunna bedrivas i Östersjö- och Barentsregionerna. Bland annat bör Östersjörådet och det parlamentariska samarbetet mellan länderna runt Östersjön ges effektivare arbetsformer, bl.a. i form av gemensamma sessioner.

Utskottet menar att det oavsett utfallet i folkomröstningarna om medlemskap i EU torde vara självklart att det nordiska regionalpolitiska samarbetet fortsätter och fördjupas på en rad områden. Främst gäller detta det gränsregionala samarbetet. Detta kan komma att kräva en resursförstärkning inom samarbetet såväl generellt som för den regionalpolitiska forskningen. Det är därför positivt att NordREFO ges utökade resurser. Enligt utskottets mening bör det gränsregionala arbetet i framtiden inriktas mot regionalekonomiskt arbete, t.ex. möjlig samverkan med EG:s regionalfonder och frågeställningar relaterade till fördelningspolitik, infrastruktur och närområdessamarbete.

Transporter, trafiksäkerhet och kommunikation

Vad gäller det generella transportsamarbetet noterar utskottet att merparten av det framtida nordiska samarbetet kan ske utan användande av nordiska budgetmedel. Härvid prioriterar utskottet i första hand att insatser sker vad gäller behov och möjligheter till samhällsplanering som syftar till att minimera transporternas miljöpåverkan. Utskottet anser det därför positivt att resurser ges till ett fortsatt samarbete med miljösektorn. Vidare bör samarbetet fortsatt inriktas på att fastställa det ur nordisk synvinkel övergripande behovet av infrastruktur på transportområdet samt finansieringsfrågorna i samband med utbyggnaden.

När det gäller trafiksäkerhet är det positivt att NTR-nytt fortsatt utges samt att stöd planeras till fortsatt informationsutväxling mellan trafiksäkerhetsforskare i de nordiska länderna. Vidare förutsätter utskottet att de insatser som ej slutförts i det nordiska handlingsprogrammet för perioden 1992-1994 kan genomföras som beräknat. Slutligen prioriterar utskottet en uppföljning av projektet angående trafiksäkerheten i Östeuropa.

Beträffande eventuella framtida projektinsatser inom transport- och trafiksäkerhetsområdena förutsätter utskottet, liksom tidigare, att det i framtida budgetar avsätts resurser för tillfälliga behov av verksamhet inom dessa icke prioriterade områden och att de aktuella projekten finansieras ur sådana resurser.

Jord- och skogsbruk

Miljöutskottet prioriterar verksamheten inom bägge delsektorerna högt och anser det positivt att de ges en ökning av resurserna, om än liten. Väsentligt är bland annat att verksamhet kan fortsätta inom ramen för programmet för lantbruk/skogsbruk och miljö.

Fiskeri

Utskottet har ställt sig bakom målsättningarna för sektorsamarbetsprogrammet 1993-1996 och anser att det är självklart att budgetnivån skall upprätthållas under programmets giltighetstid och på det sätt som ministerrådet angivit i programmet. Det bör noteras att projektverksamheten är omfattande och att den för sitt genomförande även förutsätter en väsentlig andel nationell finansiering. Utskottet anser det positivt att den långsiktiga finansieringen av programmet nu lösts.

Sammanfattning

Budgetförslaget ger ej underlag för en diskussion om framtida prioriteringar. Med hänvisning till de behov som framförts ovan kräver miljöutskottet utökade resurser, 14 MDKK, till miljösektorn eller till närområdessamarbetet för genomförande av ovan nämnt projekt. Vidare är utskottet, liksom tidigare, kritiskt till den schematiska uppdelningen av budgeten. Denna medför stora nackdelar för den framtida verksamheten och bör nu en gång för alla avvisas som fördelningsprincip.

Köpenhamn den 26 september 1994

För miljöutskottet

Olof Salmén (ÅC)
Förmann

SOCIALUTSKOTTET:

1. Allmänt

Nordiska ministerrådets förslag till budget för 1995 uppgår till 706 MDKK. Det är en höjning med 50 MDKK eller 7,6% jämfört med 1994. Denna ökning går huvudsakligen till satsningar i Baltikum och andra närområden. Vid Nordiska rådets 44:e session i Stockholm i mars 1994 hade man från parlamentarikerhåll genom ett medlemsförslag (A 1068/b) krävt en engångshöjning på 40 MDKK av den nordiska budgeten för att styrka andra traditionella samarbetsområden än kulturen. Ministerrådets beslut om utökning av budgetramen med 50 MDKK ledde däremot till att nämnda medlemsförslag inte blev behandlat på sessionen utan sändes tillbaka till budgetutskottet. Man ville först se hur ministerrådet tänkte fördela dessa medel.

Det föreliggande budgetförslaget för 1995 återspeglar statsministrarnas tidigare prioritering om att satsningsområdena kultur/forskning skulle omfatta 50% av ministerrådets budget senast 1996. Givet den s.k. statsministergruppens definition av kultursamarbetet - 297,3 MDKK i 1994 års budget (satsningsområde 1 och 2 exkl. bioteknologi och miljöforskning) -

återstår det enligt budgetförslaget 30,6 MDKK att tillföra nämnda område för att infria denna utfästelse. Det föreslås att det 1995 tillförs 15,5 MDKK och att 15,1 MDKK tillförs 1996 års budget.

För att mildra effekterna av kultursatsningen under 1994 användes överskottsmedel på 31,3 MDKK från 1992 för att man inte skulle behöva minska verksamheten på många områden. Från ministerrådets sida sade man att överskottsmedlen skulle ses som komplement till 1994 års budget. Överskottsmedlen från 1993, som uppgår till 17,7 MDKK, anvisas också som komplement till 1995 års budget. Dessa beviljningar bör därför ingå i jämförelsen av 1995 års budgetförslag med 1994 års budget.

I planeringsdokumentet C 2/1995 vädjar ministerrådet om förståelse för att det i dag inte är möjligt att lägga fram långsiktiga, konkreta planer. Detta på grund av de nordiska ländernas deltagande i den europeiska integrationsprocessen via EES-avtalet och ett eventuellt medlemskap i EU för Finland, Norge och Sverige. Det enda som man säger står fast är de huvudlinjer beträffande satsningen på kultur och utbildning/forskning som statsmininistrarna förordade i samband med den s.k. nyvärderingen av det nordiska samarbetet.

För socialutskottet är det mycket som talar för att argumenten för denna brist på planer kan ifrågasättas. För det första har ministerrådet i samband med omförhandling av budgetkontrakt och av andra orsaker gjort en evaluering av institutionernas verksamhet. Resultatet har visat att man genomfört sina uppgifter, verksamheten anses vara stabil och effektiv, och i många fall är det med anledning av Nordens närmande till EU behov av ökade insatser. Dessutom framgår det klart att ministerrådet redan nu har eller håller på att förhandla fram nya treårskontrakt med institutionerna. För det andra har efterfrågan på nordiska projektmedel inte minskat, snarare ökat på vissa områden, och Nordiska rådet har framfört önskemål om nya initiativ på en rad områden. Därför vill socialutskottet framhålla att dessa fakta bör kunna tjäna som underlag för en mer handfast plan än den som nu presenteras i det föreliggande C 2-dokumentet.

2. Socialutskottets verksamhetsområde

Socialutskottet ansvarar för arbetsmarknads- och arbetsmiljöpolitik, social- och hälsopolitik samt bygg- och bostadspolitik. Som framgår av tabell 1 kommer enligt ministerrådsförslaget budgeten för de sektorer som ingår i utskottets verksamhetsområde i sin helhet att öka från 54.356 MDKK 1994 till 55.179 MDKK, dvs. en ökning på 1,5% jämfört med 1994. Inbördes föreslås dock vissa ändringar. Arbetsmarknads- och arbetsmiljösektorn planeras öka med 1,5 MDKK, budgetnivån för social- och hälsovårdssektorn blir nästan oförändrad, och beviljningen till bygg- och bostadssektorn reduceras med drygt 1 MDKK.

De tabeller som presenteras i ministerrådets budgetförslag ger i vissa avseenden en missvisande bild av budgetutvecklingen. För att få en mer korrekt bild av budgetförslaget för 1995 bör den inte bara jämföras med budgeten för 1994 utan också med 1993 års budget. I tillägg måste, som

framgår ovan, överskottsmedlen från 1992 på 31,3 MDKK respektive överskottsmedlen från 1993 på 17,7 MDKK också ingå i jämförelsen.

I tabell 2 görs således ett försök att ge en mer realistiskt bild av budgetutvecklingen genom en jämförelse mellan budgetförslaget och 1993 års budget. Av tabellen kan vi utläsa en minskning av den totala budgeten med 9.433 MDKK, dvs. -14,2% jämfört med 1993. Störst är minskningen på bygg- och bostadssektorn med närmare -50%, ca -14% på social- och hälsovårdssektorn, och drygt -1% på arbetsmarknads- och arbetsmiljösektorn.

Tabell 1 Jämförelse mellan budgetförslaget för 1995 och 1994 års budget

1000-tal DKK

Sektor	Budget 1994	Budgetförslag 1995	Differens 1994/1995 (%)
Arbetsmarknad/arbetsmiljö	14.360	15.860	+ 10,4
Social- och hälsovård	35.520	35.919	+ 1,1
Bygg- och bostad	4.476	3.400	- 24,0
Summa	54.356	55.179	+ 1,5

Tabell 2 Jämförelse mellan budgetförslaget för 1995 och 1993 års budget (inkl. överskottsmedel)

1000-tal DKK

Sektor	Budget 1993*	Budget 1994	Budgetförslag 1995	Differens 1993/1995 (%)
Arbetsmarknad/arbetsmiljö (inkl. överskott)	18.079	18.360 (4.000)(2.000)	17.860	- 1,2
Social- och hälsovård	42.038	35.520	35.919	- 14,6
Bygg- och bostad	6.495	4.476	3.400	- 47,7
Summa	66.612	58.356	57.179	- 14,2

*) 1993 års priser

3. Arbetsmarknad och arbetsmiljö

I planeringsdokumentet betonas att det nordiska samarbetet på arbetsmarknadsområdet främst bör ses som komplement till det nationella arbetet. Fokuseringen riktas särskilt på åtgärder för att minska ungdoms- och långtidsarbetslösheten, initiativ för att öka arbetsstyrkans effektivitet och flexibilitet, och att arbetsmarknadspolitiken skall bidra till att en ekonomisk uppgång inte bromsas av flaskhalsar på arbetsmarknaden. Vidare lägger man vikt vid att det nordiska samarbetet kring sysselsättningsfrågor skall bidra till det internationella samarbetet på området, speciellt det europeiska.

På arbetsmiljöområdet understryker ministerrådet betydelsen av att fortsätta det intensiva nordiska samarbetet på det överordnade och det konkreta, praktiska planet, inklusive samarbetet och koordineringen av de nordiska ländernas deltagande i det europeiska standardiseringsarbetet på arbetsmiljöområdet. Informationsutväxling och forskningssamarbetet på området har också hög prioritet i ministerrådets arbete.

Enligt budgetförslaget skall beviljningen till arbetsmarknads- och arbetsmiljösektorn uppgå till 17.860 MDKK år 1995. Det är en någorlunda oförändrad budgetnivå jämfört med 1993 och 1994, dvs. om man tar med överskottsmedel från 1992 och 1993 i beräkningarna. Inbördes sker dock en viss förskjutning mellan 1994 och 1995. Projektmedlen reduceras med 845 TDKK och beviljningen till NIVA ökar med 345 TDKK.

Tabell 3 Budgetutvecklingen inom arbetsmarknads- och arbetsmiljösektorn

1000-tal DKK

Arbetsmarknad/ arbetsmiljö	Budget 1993*	Budget 1994	Budgetförslag 1995	Differens 94/95 (%)	93/95 (%)
Projektmedel (inkl. överskott)	15.309	16.158 (4.000)(2.000)	15.313	- 5,2	0
NIVA	2.770	2.202	2.547	- 15,7	- 8,1
Summa	18.079	18.360	17.860	- 2,7	- 1,2

*) 1993 års priser

Jämfört med förra året kan man bättre läsa hur ministerrådet tänker att projektmedlen skall fördelas på olika aktiviteter. Till Nordjobb föreslås avsatt 2,5 MDKK, till informationsprojektet 1,1 MDKK och 9,7 MDKK till övriga aktiviteter. Övriga aktiviteter inkluderar uppföljning av nordiska arbetsmarknadsöverenskommelser, utveckling av relationerna mellan Norden och EU samt samarbete med Baltikum och Östeuropa, arbetsmarknadspolitiska åtgärder, det nordiska migrationssamarbetet, deltagandet i det europeiska standardiseringsarbetet, samarbete på arbetslivs- och arbetsrättsområdet, och samarbete på arbetsmiljöforskningens område.

Ministerrådet har ingått nytt treårigt avtal med NIVA för perioden 1994-1996. Under perioden 1991-1993 har ekonomin varit stabil, beställda uppgifter har genomförts, resultatmått har redovisats, och subventionsgraden har minskat. Man anser att NIVA fortsatt kommer att ha stor betydelse för utbildningen på arbetsmiljöområdet i Norden. Aktivitetsnivån beräknas bli oförändrad under denna kontraktsperiod, men i jämförelse med kontraktet för 1991-1993 har kostnaderna för verksamheten 1994-1996 sänkts med 14%.

4. Social- och hälsovård

Bland de uppgifter som ministerrådet enligt planeringsdokumentet kommer att prioritera högst på social- och hälsovårdsområdet är bl.a. uppföljning av nordiska konventioner och avtal på området, säkerställande av förbrukarnas inflytande på utveckling, godkännande och marknadsföring av produkter (läkemedel, medicinsk utrustning, tandvårdsmaterial, etc), hälsofrämjande och sjukdomsförebyggande arbete inklusive åtgärder på alkohol- och narkotikaområdet, gemensamma nordiska utbildningar, forskningssamarbete, gemensam nordisk handikappolitik, samarbete på familjepolitiska området, och samarbete kring äldreomsorgen.

Jämfört med 1994 innebär förslaget för 1995 en ökning på 1,1% av budgeten för social- och hälsovårdssektorn, dvs. från 35.520 MDKK till 35.919 MDKK. Jämför man med 1993 ser man att anslagen till sektorn minskar med 7,4 MDKK från 43.319 MDKK till 35.919 MDKK eller 17,1% på två år.

Tabell 4 Budgetutvecklingen inom social- och hälsovårdssektorn

1000-tal DKK

Social- och hälsovård	Budget 1993*	Budget 1994	Budgetförslag 1995	Differens 94/95 (%)	93/95 (%)
Projektmedel	*7.314*	*4.714*	*4.923*	*+ 4,4*	*- 32,7*
Institutioner	*36.005*	*30.806*	*30.996*	*+ 0,6*	*- 13,9*
- NLN	3.041	2.538	2.450	- 3,5	- 19,4
- NHV**	1	0	0	...	...
- NIOM	13.624	9.923	9.720	- 2,0	- 28,7
- NAD	2.511	2.643	2.484	- 6,0	- 1,1
- NNH	8.349	7.350	8.350	+13,6	0
- NUD	5.818	5.993	5.633	- 6,0	- 3,2
- Kontakt-mannaorganet	1.161	1.057	1.057	0	- 9,0
- NOPUS	1.500	1.302	1.302	0	- 13,2
Summa	*43.319*	*35.520*	*35.919*	*+ 1,1*	*- 17,1*

* 1993 års priser

** Särskild finansieringsordning direkt från länderna, men för övrigt underkastat samma regler som andra institutioner på den nordiska budgeten.
NHVs budgetförslag 1995: 39.425 MSEK som motsvarar 37.934 MDKK.

Anslagen till projekt har på två år minskat med 2,4 MDKK vilket motsvarar drygt 30% av 1993 års projektmedel. Knappt en fjärdedel av beviljningen är bunden i fasta bidrag till NOMESKO och NOSOSKO, som de facto är permanenta institutioner. De kvarstående medlen går huvudsakligen till projekt som Standardisering på hälso- och socialområdet, Plötslig spädbarnsdöd, Barn i riskzonen eller "utsatta" barn, Livskvalitet och livs-

former för psykiskt utvecklingshämmade, Modellkommunprojektet "NOVA", och Nordiska cancerhandlingsplanen.

Reduceringen av institutionsbudgeten beror främst på att NIOM numera finansierar en del av sin budget genom avgifter. NLN skall också i framtiden klara en del av sin budget genom att ta ut avgifter. Från 1995 ökar ministerrådets del i finansieringen av Nordiska utvecklingscentret för handikapphjälpmedel i Tammerfors med 1 MDKK årligen. De siffror som står i budgetförslagets tabeller beträffande de flesta institutionerna får betraktas som preliminära eftersom förhandlingar om nya budgetkontrakt för perioden 1995-1997 kommer att bli slutförda först under senare delen av 1994. Eftersom verksamheten bedömts vara effektiv och värdefull för länderna innebär det sannolikt förlängning av de avtal som gällt 1991-1993 respektive 1992-1994.

5. Bygg- och bostad

Enligt plandokumentet prioriterar ministerrådet en balanserad regional utveckling och sysselsättningsfrämjande åtgärder genom att satsa på följande områden inom bygg- och bostadssektorn: (1) stadsförnyelse, renovering och underhåll, (2) städernas infrastruktur (trafik, försörjning, miljöbalans), (3) ekologiskt byggande, och (4) särskilt politiskt prioriterade uppgifter. Vidare fortsätter koordineringen av de nordiska ländernas deltagande i det europeiska standardiseringsarbetet på byggnadsområdet.

Det föreslås fortsatt en reducering av anslaget till bygg- och bostadsektorn. Det kommer att innebära nästan en halvering av sektorns budget på två år från 6.495 MDKK år 1993 till 3.400 MDKK år 1995. Det gäller främst en kraftig minskning av sektorns projektmedel.

Tabell 5 Budgetutvecklingen inom bygg- och bostadssektorn

1000-tal DKK

Bygg- och bostad	Budget 1993*	Budget 1994	Budgetförslag 1995	Differens 94/95 (%)	93/95 (%)
Projektmedel	4.841	3.075	1.999	- 35,0	- 58,7
Nordiska kommittén för byggbestämmelser	1.654	1.401	1.401	0	- 15,3
Summa	6.495	4.476	3.400	- 24,0	- 47,7

*) 1993 års priser

Budgetförslaget ger mycket knapphändig information om hur man tänker att projektmedlen skall fördelas. Av det framgår endast att samarbetet inom bygg- och bostadssektorn baserar sig på ett samarbetsprogram för åren 1992-1996 och att ministerrådet i enlighet med Nordiska rådets rekommendation nr 11/1994 avser, att under kommande år särskilt utveckla det nordiska samarbetet med beaktande av en bärkraftig utveckling inom

bygg- och bostadssektorn, att inleda erfarenhetsutbyte mellan Norden och EU för att analysera konsekvenserna av den ökade integrationen, och slutligen att utvidga samarbetet med Nordens närområde.

6. Utskottet

I sitt betänkande över planeringsdokumentet C 2/1994 efterlyste socialutskottet att planerna om ett integrerat budget- och plandokument förverkligades snarast möjligt. Det är utskottets uppfattning att planeringsdokumentet C 2/1995 och Nordiska ministerrådets förslag till budget för 1995 inte kan betraktas som ett integrerat dokument. Även om det varit avsikten och dessa numera skall ingå i samma dokument, utgör de lika separata dokument som tidigare.

Planeringsdokumentet är en politisk viljeyttring om att det nordiska samarbetet i första hand skall inriktas på kultur och utbildning/forskning samt samarbete med Nordens närområden. Samarbete på alla andra områden, förhållanden till EU och beredskapen att snabbt kunna omsätta den politiska viljan i handling utgör också centrala beståndsdelar i ministerrådets planer. Det anses viktigare än någonsin att det nordiska samarbetet koncentreras kring de frågor som bäst lämpar sig för nordisk samverkan. Många av dessa punkter står i samklang med Nordiska rådets prioriteringar, men rådet vill dock tydligare lyfta fram miljöfrågorna, socialpolitiken och arbetsmarknadsfrågorna. Vidare understryker socialutskottet att man inte utan prövning skall göra avkall på det som har uppnåtts under årtionden av nordiskt samarbete.

Förutom bristande koppling till planeringsdokumentet är budgetförslaget bristfälligt i två andra avseenden. För det första är informationen om projektverksamheten mycket knapphändig. Det går i många fall inte att få inblick i vilka satsningar man gör på olika delområden inom sektorerna. För det andra är budgetsiffrorna för många institutioner preliminära eftersom förhandlingar om nya treårskontrakt för de flesta av dem inte avslutas förrän senare i år. Det innebär att Nordiska rådet inte får möjlighet att framföra sina synpunkter på kontrakten innan de trätt i kraft.

Socialutskottet noterar med tillfredsställelse att ministerrådet liksom utskottet högt prioriterar kampen mot arbetslösheten. Med hänsyn till tidigare utfästelser är det dock knappast försvarbart att reducera arbetsmarknads- och arbetsmiljösektorns projektmedel med 845 TDKK mellan åren 1994 och 1995. Utöver de projekt som ministerrådet står för på arbetsmarknadsområdet borde t.ex. ökat samarbetet kring bl.a. arbetskraftens kompetensutveckling kunna vara till stort gagn för länderna. På arbetsmiljöområdet finns det också en rad intressanta projekt som får skjutas på framtiden på grund av bristande budgetutrymme.

På social- och hälsovårdssektorn har efterlysta initiativ beträffande vidarutveckling av nordisk medborgarpolitik, samarbete kring FN:s barnkonvention och gemensamma insatser mot hormondoping inte fått gehör i ministerrådets budgetarbete. Förutom reaktioner på dessa önskemål förväntar sig socialutskottet större aktivitet på folkhälsoområdet, äldreområ-

det och på handikappområdet. Bland annat med utgångspunkt i de seminarier som utskottet nyligen arrangerat kring framtidens äldreomsorg och förverkligandet av FN:s standardregler för funktionshindrade.

Nordiska rådet har nyligen på förslag av socialutskottet antagit en framställan om att rekommendera de nordiska ländernas regeringar att genom ekonomiska bidrag säkra utgivningen av en nordisk alkoholpolitisk tidskrift (A 1080/s). Det årliga behovet av medel beräknas uppgå till ca 700 TDKK. Som alternativ kunde finansieringen eventuellt ske över den nordiska budgeten.

Även om ministerrådets deklarerade mål för det nordiska samarbetet inom bygg- och bostadssektorn i stor utsträckning sammanfaller med socialutskottets prioriteringar, kan budgetförslaget inte tolkas på annat sätt än att man successivt håller på att avveckla detta samarbete. Budgetmässigt rör det sig om en halvering av verksamheten på två år. Vid remissbehandlingen av medlemsförslaget om nordisk bostadspolitik i ett europeiskt perspektiv (A 1052/s), framgick att samarbetet inom sektorn varit till stor nytta för länderna och det årliga medelsbehovet bedömdes av fackdepartementen vara 9-10 MDKK. Det stämmer överens med en utvärdering som genomfördes 1990 för Nordiska ministerrådets räkning. Tilläggsinformation visar också att behovet av projektmedel 1995 bedöms uppgå till minst 4,2 MDKK. Socialutskottet anser därför att det är ett minimumkrav att bygg- och bostadssektorn behåller samma budgetnivå 1995 som 1994.

Mot bakgrund av det ovan anförda föreslår socialutskottet att dess verksamhetsområde tillförs ytterligare 3.321 TDKK. Dessa medel anser utskottet bör fördelas på följande sätt och i följande ordning:

		(DKK)
1. Social- och hälsovård		1.400.000
- åtgärder mot tobakens skadeverkningar inom ramen för Nordiska cancerhandlingsplanen	700	
- nordisk alkoholpolitisk tidskrift	700	
2. Arbetsmarknad/arbetsmiljö		845.000
- projektverksamhet med vikt på kompetensutveckling		
3. Bygg- och bostad		1.076.000
- projektverksamhet främst standardiseringsarbete		
Totalt		**3.321.000**

Socialutskottet föreslår i övrigt

att Nordiska rådets budgetutskott i sitt betänkande över Nordiska ministerrådets förslag till budget för 1995 och C 2/1995 lägger vikt vid de av socialutskottets övriga anförda synpunkter samt speciellt tar hänsyn till följande:

att ministerrådet i praktiken genomför integreringen av C 2-dokumentet och budgetförslaget nästa år,

att ministerrådet fortsatt prioriterar åtgärder för att förbättra sysselsättningsläget i länderna,

att ministerrådet prioriterar högre hälsofrämjande och sjukdomsförebyggande insatser i sitt framtida arbete

att ministerrådet vidarutvecklar det nordiska samarbetet inom bygg- och bostadssektorn.

Köpenhamn den 26 september 1994

För socialutskottet

Lena Öhrsvik (s)
Förman

Reservation:

Undertecknade kan icke biträda socialutskottets ställningstagande, vilket innebär att dess verksamhetsområde tillförs ytterligare 3.321 TDKK. Ministerrådets förslag till ram för socialutskottets verksamhetsområde bör således godtas.

Vi hänvisar till förut avgivna reservationer, där vi anfört att engagemanget inom bygg- och bostadsområdet skall avvecklas, med undantag för projekt som gäller Baltikum.

Vi förutsätter att det aktuella standardiseringsarbetet (INSTA B) kan fullföljas inom ramen för ett utvidgat europeiskt samarbete.

Köpenhamn den 26 september 1994

Sten Svensson (m) *Sigríður Anna Þórðardóttir (Sj)*

1. Ministerrådsförslag (B 144/b)

om Nordiska ministerrådets budget för 1995

2. Redogörelse (C 2)

för planerna för det nordiska samarbetet

(Överlämnade av Nordiska ministerrådet)

Nordiska ministerrådet överlämnar härmed sitt förslag till budget 1995 för yttrande.

I överensstämmelse med artikel 64 i samarbetsavtalet den 23 mars 1962 (Helsingforsavtalet) överlämnas samtidigt Nordiska ministerrådets redogörelse för planerna för det fortsatta nordiska samarbetet.

Ministerrådets preliminära fördelning av icke disponerade medel för 1993 bifogas (Bilaga 1, s. 402)

Nuuk den 28 juni 1994

På Nordiska ministerrådets vägnar

Sighvatur Björgvinsson

Pär Stenbäck

DEL I

Nordiska ministerrådets förslag till budget för 1995

Innehållsförteckning

Del I: Nordiska ministerrådets förslag till budget för 1995:

Budget 1995 ..... **327**
Inledning 327
Budgetens inkomster 334
Budgetens utgifter 335

I Kultursamarbetet **340**
1.1 Nordiska kulturfonden 341
1.2 Projektmedel - Detaljbudjet för huvudsatsningsområdena 341
1.2.1 Kultursektorns dispositionsmedel
1.2.2 Nordisk film- og mediesamarbeid
1.2.3 Språksamarbetet
1.2.4 Barn og ungdom
1.2.5 Samarbete på konstområdet
1.2.6 Folkligt kultursamarbete
1.2.7 Nordisk profilering i Europa og Norden
1.2.8 Sessionsländernas kulturprogram
1.3 Tidsbegränsade program och generella stödordningar 346
1.3.1 Nordiska litteratur- och bibliotekskommittén
1.3.2 Nordisk musikkkommitté (NOMUS) och Nordiska rådets musikpris
1.3.3 Nordisk konst- och konstindustrikommitté
1.3.4 Nordisk Film- og TV-fond
1.3.5 Styringsgruppen for nordisk kultur- og massemediesamarbeid
1.3.6 Nordisk ungdomskommitté
1.3.7 Nordisk idrettssamarbeide
1.3.8 Nordiska kulturprojekt i utlandet
1.3.9 Nordiska rådets litteraturpris
1.3.10 Samiske kulturtiltak
1.3.11 Konst- och kulturcentrum i Nuuk
1.4 Institutioner 350
1.4.1 Nordiska teater- och danskommittén (Teater och Dans i Norden)
1.4.2 Nordiskt konstcentrum (NKC)
1.4.3 Nordens Hus i Reykjavík
1.4.4 Nordens Hus på Färöarna
1.4.5 Nordens institut på Åland
1.4.6 Nordens institut i Grønland (N.A.P.A.)
1.4.7 Nordisk journalistcenter
1.4.8 Nordisk dokumentationscentral for massekommunikations forskning (NORDICOM)

II Uddannelse og forskning **354**
2.1 Projektmidler 355
2.1.1 Dispositionsmidler

2.1.2 Nordiskt skolsamarbete (NSS)
2.1.3 Sprogligt samarbejde i Norden (NordMÅL)
2.1.4 Norden-undervisning i utlandet
2.1.5 Nordiska kurser i språk och litteratur
2.1.6 Nordisk forskningspolitisk råd (FPR)
2.1.7 Bidrag til nordisk sommeruniversitet (NSU)
2.2 Tidsbegrænsede programmer og generelle støtteordninger 357
2.2.1 Nordplus-Junior
2.2.2 Elevudveksling mellem Vestnorden og det øvrige Norden
2.2.3 Styregruppen for nordisk voksenundervisning og folkeoplysning (FOVU)
- herunder nordisk folkehøjskolestøtte
2.2.4 Dataprogramgruppen
2.2.5 Ledningsgruppen för högre utbildning (HÖGUT) - Nordplus
2.2.6 Nordisk forskerutdanningsakademi (NorFA)
2.2.7 Nordisk miljøforskningsprogram
2.2.8 Bioteknologi
2.2.9 Arktisk humanistisk forskning
2.2.10 Ny informationsteknologi i undervisningen
2.2.11 Kunst- og kulturcentret i Nuuk
2.3 Institutioner 362
2.3.1 Nordens folkliga akademi (NFA)
2.3.2 Nordisk sprogsekretariat
2.3.3 Nordiska språk- och informationscentret
2.3.4 Nordiska högskolan för hushållsvetenskap (NHH)
2.3.5 Nordisk samisk institutt (NSI)
2.3.6 Nordisk Institut for teoretisk Fysik (NORDITA)
2.3.7 Nordiska institutet för folkdiktning (NIF)
2.3.8 Nordisk institutt for sjørett (NIfS)
2.3.9 Nordisk institut for asienstudier (NIAS)
2.3.10 Nordiska samarbetsorganet för vetenskaplig information (NORDINFO)
2.3.11 Nordisk vulkanologisk Institut (NORDVULC)
2.3.12 Nordiska institutet för samhällsplanering (NORDPLAN)
2.3.13 Nordiska samarbetskommittén för arktisk medicinsk forskning (NoSAMF)

III Miljø 366

IV Fiskeri 369

V Medborgarnas rättigheter 370
5.1 Arbejdsmarked og arbejdsmiljø 371
Ministerrådets program
5.1.1 Nordjobb
5.1.2 Övriga aktiviteter på arbetsmarknads- och arbetsmiljöområdet
5.1.3 Informationsprojekt

5.1.4 Institutioner
5.1.4.1 Nordiska institutionen för vidareutbildning inom arbetsmiljöområdet - NIVA
5.2 Social- och Hälsovård 374
5.2.1 Social- og hälsovårdpolitik
5.2.2 Levnedsmidler
5.2.3 Institutioner
5.2.3.1 Nordiska Läkemedelsnämnden (NLN)
5.2.3.2 Nordiska Hälsovårdshögskolan (NHV)
5.2.3.3 Nordisk institutt for odontologisk materialprøvning (NIOM)
5.2.3.4 Nordiska nämnden för alkohol- och drogforskning (NAD)
5.2.3.5 Nordiska nämnden för handikappfrågor - NNH
5.2.3.6 Nordisk uddannelsescenter for dövblindepersonale NUD
5.2.3.7 Nordiska kontaktmannaorganet för narkotikafrågor
5.2.3.8 Nordiskt utbildningsprogram av social service, NOPUS
5.3 Forbruger 379
5.3.1 Projektmidler

VI Ekonomi 381
6.1 Energi- og næringspolitikk 381
6.1.1 Prosjektmidler
6.1.2 Institutioner
6.1.2.1 Nordisk Industrifond
6.1.2.2 Nordtest
6.2 Regionalpolitisk samarbejde 383
6.2.1 Projektmidler
6.2.2 Nordisk Institut for Regionalpolitisk Forskning (NordREFO)
6.3 Jord- och skogsbruk 384
6.3.1 Disposisjonsmidler
6.3.1.1 Nordisk Kontaktorgan for Jordbruksforskning
6.3.2 Institusjoner
6.3.2.1 Nordisk Genbank
6.3.2.2 Samarbeidsnevnden for Nordisk Skogforskning
6.4 Bygg- och bostadssektorn 386
6.4.1 Dispositionsmedel
6.4.2 Institutioner
6.4.2.1 Nordiska komittén för byggbestämmelser (NKB)
6.5 Transport og trafikksikkerhet 387

VII Juridiska frågor 388
7.1 Lagstiftning 388
7.1.1 Projektmedel
7.1.2 Institutioner
7.1.2.1 Råd för integrationsrätt (NORFEIR)
7.1.3 Flyktingfrågor
7.2 Jämställdhet 389
7.2.1 Projektmedel

7.2.2 Nordiskt Forum

VIII Samarbete med Nordens närområden 391
8.1 Informationskontor och annan kontaktverksamhet 391
8.2 Projektverksamhet 392
8.2.1 Stipendie- och utväxlingsordningar
8.2.2 Utbildning- och forskringssamarbete
8.2.3 Jordbrukssamarbete
8.2.4 Industri- och finanspolitisk samarbete
8.2.5 Miljösamarbete
8.2.6 Social- och sundhetssamarbete
8.2.7 Mediasamarbete
8.2.8 Infrastruktur

IX Övrig verksamhet 397
9.1 Projektmedel 397
9.1.1 Verksamhetsbidrag
9.1.2 Ursprungsbefolkningar
9.1.3 Tjänstemannautbyte
9.1.4 Information till Europa om Norden och nordiskt samarbete
9.1.5 Generalsekreterarens disponeringsreserv
9.1.6 Informationsverksamheten
9.1.7 Publikationsverksamheten
9.1.8 Ministerrådets reserv
9.2 Institutioner 399
9.2.1 Ministerrådets sekretariat
9.2.2 Nordiska statistiska sekretariatet
9.2.3 Nordiska Projektexportfonden
9.2.4 Nordiska ekonomiska Forskningsrådet (NEF)

Bilaga 1, Användningen av ej disponerade medel för 1993 402
Bilaga 2, Kontraktsdelen (*se separat bilaga*)

Del II: Nordiska ministerrådets redogörelse för planerna för det nordiska samarbetet (C 2): 403

I Inledning 405
Det nordiska samarbetets framtidsutsikter

II Kultursamarbetet 407
Nordisk identitet
Nordiska kulturfonden
Nordiskt film- och mediasamarbete
Språksamarbetet
Barn og ungdom
Samarbete på konstområdet

Folkligt kultursamarbete - historiemedvetande
Nordisk profilering utomlands och i Norden
Det nordiska samarbetet under kulturavtalet - framtida struktur och samverkan

III Utbildning och forskning **412**
Nordiskt skolsamarbete
Folkeoplysning og voksenuddannelse
Mobilitetsprogrammer
Sprogsamarbejdet
Højere uddannelse
Arbejdsdeling og specialisering inden for forskning og højere uddannelse i Norden
Forskningssamarbejdet
Nordiskt samarbete inom distansutbildning

IV Miljö **416**
Miljøsamarbejde i Nordens nærområder
Europæisk miljøsamarbejde
Det internationale miljøsamarbejde

V Fiskeri **418**
Fiskeri- og næringspolitisk samarbeid

VI Medborgarnas rättigheter **420**
Arbetsmarknad och arbetsmiljö
Social og sundhedspolitik
Livsmedel
Konsumentpolitik

VII Ekonomi **425**
Energipolitisk samarbeid
Näringspolitiskt samarbete
Regional tilvekst og utvikling
Landbrukspolitisk samarbeid
Bygg- och bostadspolitiskt samarbete
Økonomisk og finansielt samarbeide
Transport, infrastruktur og trafikksikkerhet

VIII Juridiska frågor **430**
Lagstiftning
Jämställdhet
Flykting- och migrationsfrågor
Kampanj mot främlingsfientlighet

IX Nordens närområden **433**

Budget 1995

Inledning

Den pågående europeiska integrationen innebär nya utmaningar och uppgifter för det nordiska samarbetet. Den totala ramen för ministerrådets budget uppgår 1995 till 706 MDKK. Det innebär en realökning på närmare 8 procent jämfört med 1994. Ökningen av ministerrådets budget med 50 MDKK återspeglar den politiska viljan om ett fortsatt förstärkt samarbete under 1995. Detta är ingen stor summa i jämförelse med exempelvis de nationella budgeterna. Ministerrådet vill därför betona att den samnordiska budgeten framförallt skall verka som en startmotor som genererar finansiering från annat håll och som markerar den samnordiska nyttan i olika projekt och verksamheter. Ministerrådet konstaterar också att mycket av det nordiska samarbetet genomförs utan stora ekonomiska resurser och/eller med nationell finansiering.

Budgeten för 1995 genomsyras av två övergripande politiska prioriteringar. För det första den forsatta satsningen på identitetsskapande åtgärder i ljuset av den pågående alleuropeiska integrationsprocessen och för det andra den ökade satsningen på samarbetet med de nordiska närområdena.

De samnordiska satsningarna inom sektorerna kultur och utbildning/-forskning kommer att fortsätta. Ramen för dessa sektorer föreslås därför utökas med 15,5 MDKK. Ökning skall ses som en fortsättning på den nysatsning som påbörjades 1994. Ministerrådets målsättning är att stärka verksamhetsformer som är till för att öka den nordiska kulturgemenskapen och den nordiska identiteten. Två frågor som inte minst i ljuset av den pågående integrationen får en allt större betydelse.

Det andra klart prioriterade området i budgeten är satsningen på de nordiska närområdena. Satsningen utökas från Baltikum till att också omfatta de nordvästliga delarna av Ryssland och då framförallt Barentsområdet och S:t Petersburg. Totalt kommer den så kallade närområdesbudgeten att uppgå till 50 MDKK. För 1994 har ministerrådet avdelat totalt 28,5 MDKK för satsningar i närområdena. För att markera betydelsen av det samnordiska samarbetet med de nordiska närområdena ingår närområdesprogrammet för 1995 som ett eget satsningsområde i budgeten.

I övrigt kommer ministerrådets arbete under 1995 att fortsätta enligt de riktlinjer de fem regeringarna enade sig kring i samband med den nyvärdering av samarbetet som slutfördes 1993. Förutom närområdessatsningen är budgeten, i likhet med budgeten för 1994, uppbyggd kring de sju prioriterade satsningsområdena. Dessa är; *kultur, utbildning och forskning, miljö, fiske, medborgarnas rättigheter, ekonomi och juridiska frågor.*

Nordiska ministerrådets budgetsystem genomgår sedan 1991 en kraftig förändring och utveckling. Budgetsystemet reformeras och utvecklas utgående från så kallad kontraktstyrning, flerårig mål- och ramstyrd budgete-

ring. Syftet med budgetreformen är att hitta bättre former för dialog och samarbete med institutioner och projekt samt att ge bättre underlag för politiska beslut. Kontraktstyrningen skall skapa möjligheter att uppmärksamma och möta förändringar i samhällsutvecklingen - vad är viktigt att satsa på, vad kan vi avvara? Budgetdialogen bör leda fram till en tydlig markering/beställning av den önskade prestationen i form av ett kontrakt eller en överenskommelse. Länderna godkänner via ämbetsmannakommittéerna de målsättningar sekretariatet och institutionerna överenskommit om. Den politiska behandlingen sker framförallt vad gäller stora resultatavvikelser från de beställda resultaten/prestationerna. Nordiska rådet kommer därför också i fortsättningen att få ta del av resultaten från kontraktstyrningen och de eventuella avvikelser som sker i förhållande till de uppsatta målen. Systemet med kontraktstyrning kommer 1995 att i stort sett omfatta alla institutioner och ett antal projekt.

I bilagedelen[1)] till föreliggande ministerrådsförslag redovisas status avseende kontraktverksamheten.

Ministerrådet redovisar i ett särskilt dokument fördelningen av icke disponerade medel, "överskott från 1993".

Budgetförslaget för 1995 är beräknat i 1994 års prisnivå. Det betyder att alla nivåer och förändringar mellan 1994 och 1995 är direkt jämförbara. Inför fastställandet av budget 1995 omräknas budgetposterna med hänsyn till senast kända prognoser vad avser löne- och prisutvecklingen för 1995. Budgeten omräknas också vad avser senast kända valutakursläge (november 1994)

I budgetförslaget görs vidare vissa mindre tekniska omflyttningar i förhållande till budgeten för 1994:

Samerådet flyttas från kultursamarbetet (1.3.10) till övrig verksamhet (9.1.1)

Budgetposterna för Nordiska projektexportfonden (6.5.1) och Nordiska ekonomiska forskningsrådet (6.5.2) flyttas från satsningsområdet ekonomi till övrig verksamhet (9.2.3 respektive 9.2.4).

---

1) Här ej tryckt.

Budgetens utveckling 1980-1995

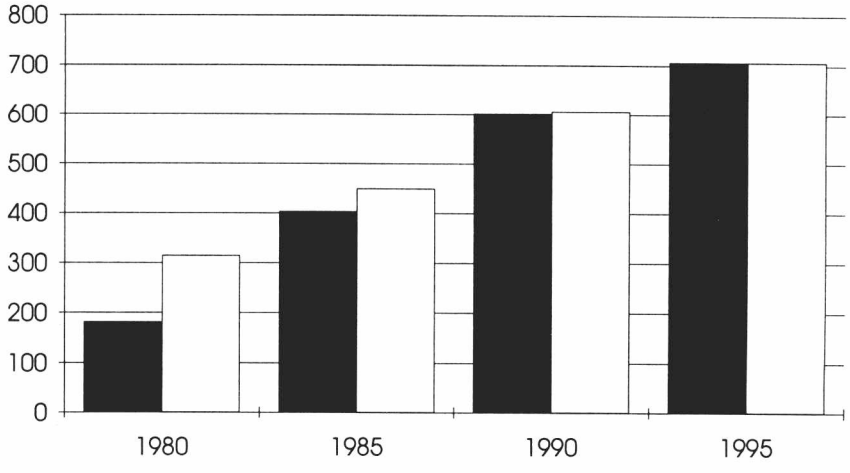

	MDKK	1980	1985	1990	1995
■	Nominella priser	181,8	403,4	601,3	706
□	1994 års priser	314,1	449	606,1	706

Mätt i löpande priser (MDKK) har den nordiska budgeten nästan fyrdubblats sedan början av 1980-talet. Justerat för prisutvecklingen i de nordiska länderna har budgeten mätt i reala termer (1994 års prisnivå) drygt fördubblats under perioden.

Budgetens fördelning på olika satsningsområden

1994 års priser

Satsningsområde		1995 TDKK	Andel %	1994 TDKK	Andel %
1	Kultur	138 681	19,6	127 181	19,4
2	Utbildning/forskning	201 981	28,6	197 981	30,2
3	Miljö	33 167	4,7	33 167	5,1
4	Fiske	7 663	1,1	6 663	1,0
5	Medborgarnas rättigheter	60 455	8,5	59 105	9,0
6	Ekonomi	126 168	17,9	119 509	18,2
7	Juridiska frågor	5 435	0,8	13 327	2,0
8	Samarbete med Nordens närområden	50 000	7,1	14 043	2,1
9	Övrig verksamhet	82 450	11,7	84 910	13,0
Totalt		**706 000**	**100,0**	**655 886**	**100,0**

Märk: Ett resultat av den s.k statsministergruppens arbete blev att länderna bestämde att satsningsområdena kultur och utbildning/forskning skulle omfatta 50% av ministerrådets budget senast 1996. Detta beslut utgick från 1993 års totalbudget på 656 MDKK. Givet gruppens definition av kulturområdet, 297,3 MDKK i 1994 års budget, (satsningsområde 1 och 2 exkl. bioteknologi och miljöforskning) återstår det 30,6 MDKK att tillföra nämnda område för att uppfylla beslutet. 1995 tillförs 15,5 MDKK, resten, 15,1 MDKK, tas i 1996 års budget. Beslutet skulle därmed vara uppfyllt.

Budgeten fördelas på *projektmedel*: 57,9%, *Institutionsanslag:* 34,7%, *ministerrådssekretariatet* 7,4%. Administrationsomkostnaderna har sjunkit kraftigt på senare år. År 1990 uppgick sekretariatets administration till drygt 11% av totala budgeten.

Vad gäller *bindningsgraden* i 1995 års budget kan det konstateras att ca 50% av budgeten är bunden av åtaganden som ministerrådet tidigare gjort. Främst gäller detta besluten om satsningarna på kultur och undervisning, Nordiska industrifonden samt programmet Nordens närområden. Ytterligare ca 25% är intecknat av s k institutionskontrakt.

Indelningen av ministerrådets budget är institutionellt betingad. En mer tematisk indelning ger en annan bild av resursanvändningen. Det kan t ex belysas med ministerrådets satsningar på forsknings- och utvecklingsverksamhet i innevarande års budget.

Oversikt over forskningsressurser i Nordisk Ministerråds budsjett for 1994

En analyse av Nordisk Ministerråds budsjett for 1994 viser at det innen ministerrådets ansvarsområde er planlagt anvendt ca. 238 MDKK til forskning og utviklingsarbeid (FoU). Dette tilsvarer 36% av ministerrådets budsjett for 1994. FoU-ressursene utgjør i 1994 omtrent samme andel av budsjettet som i 1993.

Ministerrådets FoU-innsats faller i tre hovedområder: a) Nordiske institusjoner, b) Tidbegrensede programmer og generelle støtteordninger, og c) Forskning til beslutningsformål (hovedsaklig gjennom kortvarige, anvendte prosjekter). Faste institusjoner svarer i 1994 for 28% av FoU-ressursene (1993: 30%), generelle støtteordninger og tidsbegrensede programmer for 57% (1993: 55%), og enkeltstående prosjekter for de resterende 15% (1993: 15%).

FoU finansieres innenfor alle fagområdene i ministerrådet. Nedenstående figur viser omfanget av FoU-finansiering på de enkelte satsningsområder.

FoU-finansiering på områdene 1994

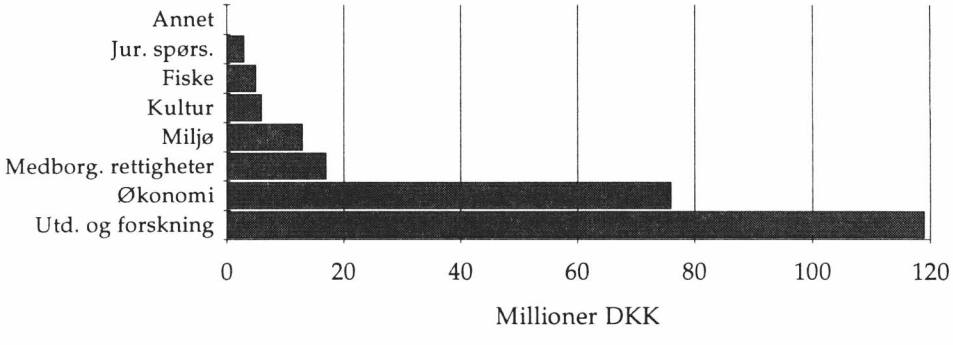

Utdannings- og forskningsområdet finansierer forskning for ca. 119 MDKK, hvilket tilsvarer 51% av de samlede FoU-ressurser i ministerrådet. Av utdannings- og forskningsområdets FoU-ressurser går 43% til faste institusjoner og samarbeidsorganer.

På området *økonomi* disponeres FoU-ressurser hovedsaklig gjennom Nordisk Industrifond (NI), Nordisk kontaktorgan for jordbruksforskning (NKJ) og Samarbeidsnemnden for nordisk skogforskning (SNS). Området står samlet for en tredjedel av ministerrådets FoU-ressurser.

Figuren nedenfor gir en oversikt over FoU-midlenes andel av budsjettet for hvert av de 8 områder budsjett for 1994 er oppdelt i.

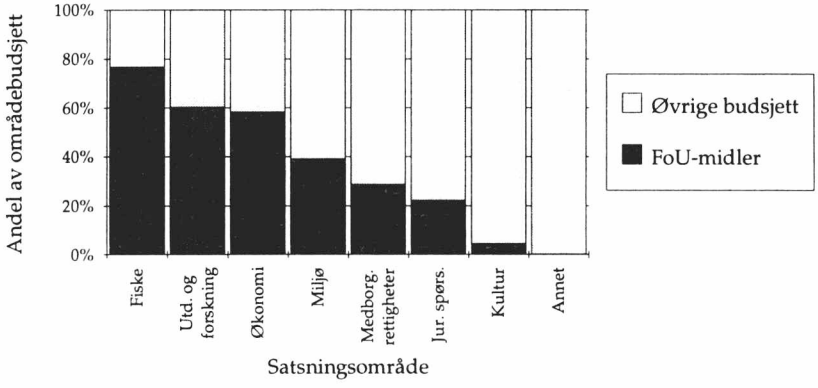

Tabellen viser at fiskeriområdet er det mest FoU-intensive samarbeidsområdet, mens det på kulturområdet er en meget lav FoU-satsing.

En oppdeling av ministerrådets FoU-satsninger etter faglig disiplin er meget vanskelig, og krever at de enkelte institusjoner, programmer og prosjekter vurderes i detalj. Aktivitetene over budsjettet for 1993 er forsøkt fordelt etter vitenskapelig hoveddisiplin. Dette er vist i sirkeldiagrammet nedenfor.

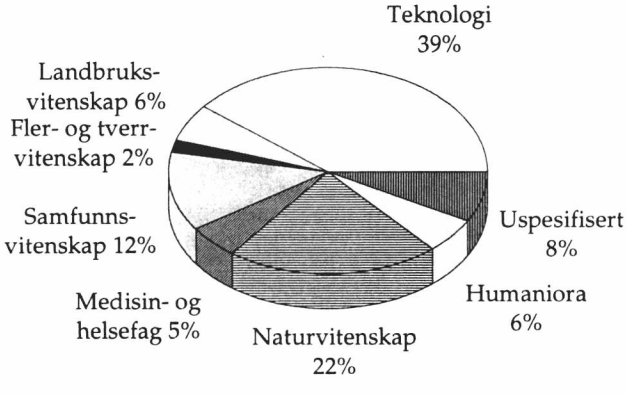

Teknisk-naturvitenskapelig forskning står i følge denne oversikten for ca. 61% av FoU-ressursene. Samfunnsvitenskap og humaniora utgjør tilsammen ca. 18%, mens landbruksvitenskap og medisin/helsefag hver utgjør ca. 5-6% av FoU-ressursene.

Forskerutdanning er en prioritert del av nordisk forskningssamarbeid. I 1994 anvendes 42 MDKK til forskerutdanning, mot 36 MDKK i 1993. Forskerutdanning utgjør således 18% av ministerrådets FoU-ressurser i 1994 (1993: 15%).

Ministerrådets projektverksamhet

Den nordiska projektverksamheten genomförs dels genom medel som beviljas via budgeten för projektmedel, dels genom medel som beviljas över de nordiska institutionernas budgetar. Projektmedel över institutionernas budget kan i de flesta sammanhang räknas som institutionernas ordinarie verksamhet och behandlas därmed också i budgetarbetet.

Det kan konstateras att praxis för projektförvaltning är olika inom olika samarbetsområden. Därmed varierar också graden av flexibilitet i projektverksamheten. Så t ex varierar graden av delegering och styrning av projektens programinnehåll.

Den långt drivna decentraliseringen och mångfalden av projekt uppfattas ibland som ett problem.

1. Framdriften av många projekt bedöms som alltför långsam.
2. Kunskap om projektens resultat sprids alltför osystematiskt.
3. Resultatuppföljning förekommer sällan och exponeras ej tillräckligt för de nordiska medborgarna.
4. Budgetstyrningen av projektmedel förefaller att ha låg kvalitet och det saknas bra uppföljningsmetoder för de koordinerande samarbetsorganen.

För att skärpa den nordiska profilen tillämpas sedan 1994 följande riktlinjer för projektbeviljningar. Sekretariatets projekt- och aktivitetsregistret utgör därvidlag ett viktigt instrument.

a) Ett projekt skall ha en uttalad ambition att stärka nordisk identitet och/eller fylla ett reellt behov av nordisk samordning. Effektiv resursanvändning för att undvika dubbelarbete i de enskilda nordiska länderna är därvidlag ett viktigt kriterium.
b) Projekt skall följa de prioriteringar som gäller för varje nordiskt samarbetsområde.
c) Projekt bör drivas under en bestämd tidsperiod och ha en sluttidpunkt fastställd. Denna bör vara bestämd utifrån strategiska intressen, dvs när resultaten är som mest intressanta att offentliggöra.
d) Projekt bör bedrivas med förutbestämd resursinsats och fastlagd projektplan/ projektorganisation.
e) Huvudansvaret för de enskilda projekten åligger respektive fackministerråd.

Budgetens inkomster

Nordiska ministerrådets verksamhet finansieras till den helt övervägande delen av direkta bidrag från länderna. Ländernas bidrag inbetalas enligt en särskild fördelningsnyckel.

1000-tal DKK	Budget 1994	Budget 1995	Fördelningsnyckel 1995
Avgift av lön	6 500	5 900	
Ränteintäkter	20 000	20 000	
Övriga inkomster/ (ev. förluster)	800	800	
De nordiska ländernas bidrag	628 586	679 300	
Danmark	130 746	146 729	21,6%
Finland	137 032	126 350	18,6%
Island	5 657	6 793	1,0%
Norge	113 145	124 991	18,4%
Sverige	242 006	274 437	40,4%
Summa	**655 886**	**706 000**	**100%**

Kommentar:

Fördelningsnyckeln (se tabell ovan) fastställs som respektive lands andel av den samlade nordiska bruttonationalinkomsten (BNI) till faktorpris.

Avgift av lön, utgår i den avgiftspliktiga lönesumman för de anställda vid sekretariatet.

Ränteintäkter
Storleken av de ränteintäkter som skapas beror på hur likviditeten ser ut under loppet av året och hur ränteläget utvecklas.

Övriga inkomster
Under denna inkomstpost redovisas återbetalningar av projektmedel från olika förvaltningsorgan och ej disponerade medel från tidigare år hos institutionerna.

Tabell 1 - Budgetens utgifter

1994 års priser, TDKK	1995	1994	Differens	%
1 Kultursamarbetet	**138 681**	**127 181**	**11 500**	**9**
Projektmedel	102 128	90 254	11 874	13
Institutioner	36 553	36 927	-374	-1
2 Uddannelse/forskning	**201 981**	**197 981**	**4.000**	**2**
Projektmedel	137 954	132 158	5 796	4
Institutioner	64 027	65 823	-1 796	-3
3 Miljö	**33 167**	**33 167**	**0**	**0**
Projektmedel	33 167	33 167	0	0
4 Fiske	**7 663**	**6 663**	**1000**	**15**
Projektmedel	7 663	6 663	1000	15
5 Medborgarnas rättigheter	**60 455**	**59 105**	**1 350**	**2**
Projektmedel	26 912	26 097	815	3
Institutioner	33 543	33 008	535	2
6 Ekonomi	**126 168**	**119 509**	**6 659**	**6**
Projektmedel	38 311	38 541	-230	-1
Institutioner	87 857	80 968	6 889	9
7 Juridiska frågor	**5 435**	**13 327**	**-7 892**	**-59**
Projektmedel	4 053	11 945	-7 892	-66
Institutioner	1 382	1 382	0	0
8 Samarbete med Nordens närområden	**50 000**	**14 043**	**35 957**	**256**
Projektmedel	41 000	8 969	32 031	357
Institutioner	9 000	5 074	3 926	77
9 Övrig verksamhet	**82 450**	**84 910**	**-2 460**	**-3**
Projektmedel	16 868	19 570	-2 702	-14
Institutioner	65 582	65 340	242	0
Totalt	**706 000**	**655 886**	**50 114**	**8**

Märk: För jämförbarhetens skull är följande omflyttningar gjorda för 1994.

- Samerådet har flyttats från Kultursamarbetet till Övrig verksamhet (1 661 TDKK)
- Nordiska projektexportfonden och Nordiska ekonomiska forskningsrådet har flyttats från Ekonomi till Övrig verksamhet (8 599 resp 2 278 TDKK)
- Samarbetet med Nordens närområden har flyttats från Övrig verksamhet till egen huvudrubrik (14 043 TDKK).

Tabell 2

TDKK		1995	1994
1	**Kultursamarbetet**	**138 681**	**127 181**
1.1	**Nordisk Kulturfond**	**20 500**	**20 500**
1.2	**Prosjektmidler**	**27 000**	**29 388**
1.2.1	Disposisjonsmidler	3 000	3 588
1.2.2	Nordisk film- og mediasamarbeid	5 500	6 919
1.2.3	Språksamarbeidet	1 000	1 266
1.2.4	Barn og ungdom	4 500	4 100
1.2.5	Samarbeid på kunstområdene	4 500	3 793
1.2.6	Folkelig kultursamarbeid	2 500	2 050
1.2.7	Nordisk profilering i Europa og Norden	2 000	4 100
1.2.8	Sesjonlandenes kultursatsning	4 000	3 572
1.3	**Tidsbegrensede program og generelle støtteordninger**	**54 628**	**40 366**
1.3.1	Nordisk litteratur og bibliotek-komite	4 648	4 648
1.3.2	Nordisk musikkommitté (NOMUS) och Nordiska rådets musikpris	4 720	4 570
1.3.3	Nordisk kunst- og kunstindustri-komite	3 139	2 623
1.3.4	Nordisk Film- og TV-fond	16 810	14 233
1.3.5	Ledningsgruppen for kultur- og massmedia	3 071	2 671
1.3.6	Nordisk ungdomskommitté	4 590	4 590
1.3.7	Nordisk idrettssamarbeid	1 185	1 185
1.3.8	Nordiska kulturprosjekt i utlandet	6 000	3 075
1.3.9	Nordiska rådets litteraturpris	765	615
1.3.10	Samiske kulturtiltak	2 000	2 156
1.3.11	Konst- och kulturcentrum i Nuuk	7 700	0
1.4	**Institutioner**	**36 553**	**36 927**
1.4.1	Teater och Dans i Norden	6 338	6 583
1.4.2	Nordiskt Konstcentrum (NKC)	8 629	8 629
1.4.3	Nordens Hus i Reykjavik	5 221	5 567
1.4.4	Nordens Hus på Færøene	7 795	8 096
1.4.5	Nordisk institutt på Åland	971	922
1.4.6	Nordens institutt på Grønland (N.A.P.A)	3 749	3 530
1.4.7	Nordisk Journalistcenter	2 750	2 500
1.4.8	Nordisk dokumentationscentral for massekommunikasjonsforskning	1 100	1 100

TDKK		1995	1994
2	**Uddannelse og forskning**	**201 981**	**197 981**
2.1	**Projektmidler**	**21 058**	**21 757**
2.1.1	Dispositionsmidler	4 029	5 172
2.1.2	Nordiskt skolsamarbete (NSS)	5 019	5 019
2.1.3	Språklig samarbeid i Norden (NORDMÅL)	4 598	4 598
2.1.4	Norden-undervisning i udlandet	900	419
2.1.5	Nordiska kurser i språk och litteratur	1 840	1 833
2.1.6	Nordisk forskningspolitisk råd (FPR)	3 168	3 168
2.1.7	Bidrag til Nordisk Sommeruniversitet (NSU)	1 504	1 548
2.2	**Tidsbegrænsede programmer og generelle støtteordninger**	**116 896**	**110 401**
2.2.1	NORDPLUS-Junior	5 340	4 590
2.2.2	Elevudveksling mellem vestnorden og det øvrige Norden	865	865
2.2.3	Styregruppen for nordisk voksenundervisning og folkeoplysning (FOVU) - herunder nordisk folkehøjskolestøtte	9 012	8 612
2.2.4	Dataprogramgruppen	0	2 655
2.2.5	Ledn.gruppen för högre utbildning, (HÖGUT) -NORDPLUS	29 706	29 706
2.2.6	Nordisk Forskeruddannelsesakademi, (NorFA)	32 396	31 396
2.2.7	Nordisk miljøforskningsprogram	26 394	26 394
2.2.8	Bioteknologi	3 108	3 108
2.2.9	Arktisk humanistisk forskning	3 075	3 075
2.2.10	Ny informationsteknologi i undervisningen	3 000	0
2.2.11	Kunst- og kulturcentret i Nuuk	4 000	0
2.3	**Institutioner**	**64 027**	**65 823**
2.3.1	Nordens folkliga akademi (NFA)	5 698	5 791
2.3.2	Nordisk språksekretariat	1 759	1 883
2.3.3	Nordiska språk- och informationscentret	3 592	3 407
2.3.4	Nordiska högskolan för hushållsvetenskap (NHH)	995	958
2.3.5	Nordisk Samisk Institutt (NSI)	6 422	6 409
2.3.6	Nordisk institut for teoretisk fysik (NORDITA)	16 394	17 032
2.3.7	Nordiska institutet för folkdiktning (NIF)	2 351	2 233
2.3.8	Nordisk Institutt for Sjörett (NifS)	2 439	2 466
2.3.9	Nordisk Institut for Asienstudier (NIAS)	6 192	6 435
2.3.10	Nordiska samarbetsorgan för vetenskaplig information (NORDINFO)	4 830	4 586
2.3.11	Nordisk vulkanologisk institut (NORDVOLC)	5 408	6 085
2.3.12	Nordiska institutet för samhällsplanering (NORDPLAN)	6 621	6 931
2.3.13	Nordiska samarbetskommittén för arktisk medicinsk forskning (NoSAMF)	1 326	1 607

TDKK		1995	1994
3	**Miljö**	**33 167**	**33 167**
3.1	Projektmedel	33 167	33 167
4	**Fiskeri**	**7 663**	**6 663**
4.1	Projektmedel	7 663	6 663
5	**Medborgarnas rättigheter**	**60 455**	**59 105**
5.1	Arbetsmarknad/arbetsmiljö	15 860	14 360
5.1.1	Projektmedel	13 313	12 158
5.1.2	Institutioner	2 547	2 202
5.1.2.1	Nordiska institutionen för vidareutbildning inom arbetsmiljöområdet (NIVA)	2 547	2 202
5.2	Social- och hälsovård	39 195	39 005
5.2.1	Projektmedel	8 199	8 199
5.2.2	Institutioner	30 996	30 806
5.2.2.1	Nordiska Läkemedelsnämnden (NLN)	2 450	2 538
5.2.2.2	Nordiska Hälsovårdshögskolan (NHV)	0	0
5.2.2.3	Nordisk institutt for odontologisk materalprøvning (NIOM)	9 720	9 923
5.2.2.4	Nord. nämnden för alkohol- och drogforsk. (NAD)	2 484	2 643
5.2.2.5	Nordiska nämnden för handikappfrågor (NNH)	8 350	7 350
5.2.2.6	Nordisk uddannelsescenter for døvblindepersonale (NUD)	5 633	5 993
5.2.2.7	Narkotikafrågor	1 057	1 057
5.2.2.8	Nord. utbildn.program av social service (NOPUS)	1 302	1 302
5.3	Konsument	5 400	5 740
5.3.1	Projektmedel	5 400	5 740
6	**Ekonomi**	**126 168**	**119 509**
6.1	Energi/näring	77 097	72 145
6.1.1	Projektmedel	6 197	6 663
6.1.2	Institutioner	70 900	65 482
6.1.2.1	Nordisk industrifond	60 000	54 582
6.1.2.2	Nordtest	10 900	10 900
6.2	Regionalpolitik	25 971	24 871
6.2.1	Projektmedel	22 471	22 345
6.2.2	Institutioner	3 500	2 526
6.2.2.1	NordREFO	3 500	2 526
6.3	Jord- och skogsbruk	19 400	18 017
6.3.1	Projektmedel	7 344	6 458
6.3.2	Institutioner	12 056	11 559
6.3.2.1	Nordisk Genbank (NGB)	6 508	6 258
6.3.2.2	Samarb.nevnden for nord. skogsforskning (SNS)	5 548	5 301
6.4	Bygg- og boligsektoren	3 400	4 476
6.4.1	Projektmedel	1 999	3 075
6.4.2	Institutioner	1 401	1 401
6.4.2.1	Nordiska kommittén för byggbestämmelser (NKB)	1 401	1 401
6.5	Transport	300	0
6.5.1	Projektmedel	300	0

TDKK		1995	1994
7	**Juridiska frågor**	**5 435**	**13 327**
7.1	Lagstiftning	1 485	1 485
7.1.1	Projektmedel	103	103
7.1.2	Institutioner	1 382	1 382
7.1.2.1	Råd för integrationsrätt	1 382	1 382
7.2	Jämställdhet	3 950	11 842
7.2.1	Projektmedel	3 950	2 384
7.2.2	Nordiskt Forum	0	9 458
8	**Samarbete med Nordens närområden**	**50 000**	**14 043**
	- därav projektmedel	41 000	8 969
	- därav informationskontor m.m.	9 000	5 074
9	**Övrig verksamhet**	**82 450**	**84 910**
9.1	Projektmedel	16 868	19 570
9.1.1	Verksamhetsbidrag, därav	7 115	7 109
	- Föreningarna Norden	2 503	2 386
	- Västnorden mm.	3 062	3 062
	- Nordens administrativa förbund (NAF)	150	0
	- Sameråd	1 400	1 661
9.1.2	Ursprungsbefolkningar	500	0
9.1.3	Tjänstemannautbyte	1 831	1 831
9.1.4	Europainformation mm.	2 224	2 224
9.1.5	Generalsekreterarens disponeringsreserv	600	513
9.1.6	Informationsverksamheten	2 676	2 676
9.1.7	Publikationsverksamheten	1 922	1 922
9.1.8	Ministerrådets reserv	0	3 295
9.2	Institutioner	65 582	65 340
9.2.1	Ministerrådets sekretariatet	51 907	51 907
9.2.2	Statistiska sekretariatet	2 556	2 556
9.2.3	Nordiska Projektexportfonden (NoPEF)	8 599	8 599
9.2.4	Nordiska ekonomiska forskningsrådet	2 520	2 278

I Kultursamarbetet

Budget 1995: 138 681 000 DKK

De överordnade målen för kultursamarbetet, nordisk identitet och nordisk profilering, följer de riktlinjer som utstakades för nysatsningen 1994:

- media och filmsamarbete
- språksamarbete
- barn och ungdom
- samarbete på konstområdet
- folkligt kultursamarbete
- nordisk profilering i Europa och Norden
- nordisk kultursatsning i sessionsländerna.

I tillägg till dessa huvudsatsningsområden betonas Nordiska kulturfonden som ett politiskt instrument och kontaktyta till det omfattande frivilliga och folkliga nordiska kultursamarbetet i bredaste mening.

Dessa prioriteringar förutsätter fortsatt flexibilitet och nyorientering, samtidigt som enskilda aktiviteter bör ges största möjliga tydlighet och genomslagskraft. Inom nysatsningsområdena, p. 1.2.2 - 1.2.8 avsätts medel för att kunna fånga upp initiativ som avspeglar den aktuella utvecklingen och de aktuella behoven inom resp. kulturområde samt för att realisera ett antal större nordiska projekt, som närmare beskrivs nedan. Vissa nysatsningsmedel från år 1994, som hänför sig till fasta poster i kulturbudgeten, t.ex. Nordiska film- och TV-fonden, återfinns under dessa.

I enlighet med statsministrarnas önskan fortsätts omprioriteringen inom ministerrådets samlade budgetram år 1995. Kultursektorns budgetram förhöjs med anledning härav med 11,5 milj. DKK. Av detta belopp används 7,7 milj. DKK som sektorns bidrag till uppförande av ett konst- och kulturcentrum i Nuuk. I enlighet med samarbetsministrarnas beslut är totalbeloppet 1995 för detta ändamål 11,7 milj. DKK, varav resterande del återfinns under utbildnings- och forskningssektorns budget.

Kultursektorns institutioner och fasta samarbetsorgan tilldelas medel i enlighet med ingångna budgetavtal för perioden 1993-95. Detta innebär att från dessa institutioner, p. 1.4.1 - 1.4.6, frigörs ca 1 milj. DKK som används till tidsbegränsade program och generella stödordningar, bl a för höjning av beloppen för Nordiska rådets litteratur- och musikpris, i enlighet med de önskemål Nordiska rådet framställt. För två av kultursektorns institutioner, Nordiska Journalistcentret och Nordiska dokumentationscentralen för masskommunikationsforskning, se bilagedelen[1], p.1.4.7 och 1.4.8, har budgetöverenskommelse ingåtts, kontrakt för åren 1994-96.

[1] Här ej tryckt.

1.1 Nordiska kulturfonden

Budget 1995: 20 500 000 DKK

Fonden stöder nordiska samarbetsprojekt inom kultur i vid bemärkelse samt utbildning och forskning.

Fonden har förstärkts i syfte att möjliggöra en mera långsiktig verksamhet och en starkare profilering, med satsning på att stöda en del större projekt. Medlen skall i ökande grad användas för ett målinriktat stöd till projekt inom kultursektorns huvudsatsningsområden. Fonden lägger särskilt tonvikt på samarbetsprojekt för och med barn och unga, på mediasamarbete och kulturförmedling mellan de nordiska länderna, projekt som befrämjar språkförståelse i Norden och samnordiska kulturinsatser för att minska främlingshat och rasism. Fondens uttalade önskan är att satsa mera på folkligt kultursamarbete och fortsatt stöda nordiska kultursatsningar i utomnordiska länder.

Årliga samrådsmöten äger rum under Nordiska rådets höstsessioner mellan ministerrådet (kultur- samt undervisnings- och forskningsministrarna), Nordiska rådets kulturutskott och fondens styrelse. Fondens ordförande deltar därtill i de årliga ordförandemötena för kultursektorns organ, och vartannat år tar fondens styrelse initiativ till ett koordineringsmöte med kulturområdets kommittéer och ledningsgrupper.

1.2 Projektmedel - Detaljbudget för huvudsatsningsområdena

1.2.1 Kultursektorns dispositionsmedel

Budget 1995: 3 000 000 DKK

Med dispositionsmedlen kan ministerrådet, utan att avvänta en relativt lång nordisk budgetprocedur sätta igång nya aktiviteter som har hög politisk prioritet och är ett led i den politiska styrningen av verksamheten, som t ex Nordisk identitet - ett forskningsprojekt. Väsentligt är också att kunna fånga upp extraordinära utgifter och force majeur-situationer som faller utanför huvudsatsningsområdena i kultursamarbetet.

1.2.2 Nordisk film- og mediesamarbeid

Nysatsingsbudsjett 1995: 5 500 000 DKK

- *Økt distribusjon av nordiske filmer og TV-programmer*
- *Filmkontakt Nord*
- *Det nordiske filmskolsamarbeidet*

Under nysatsingen vil forslag om nye aktiviteter på medieområdet bli vurdert.

Tiltak til fremme av økt og mer effektiv distribusjon av filmer og TV-programmer i og utenfor Norden og fortsatt styrking av virksomheten til

Nordisk Film- og TV-fond er prioriterte målsettinger i nordisk film- og mediesamarbeid.

Satsingen på økt distribusjon av nordiske filmer og TV-programmer er en naturlig og nødvendig videreføring av satsingen på samproduksjoner på film- og TV-området. En distribusjonsutredning vil munne ut i forslag til nye tiltak for å øke spredningen av nordiske filmer og TV-programmer. Det vil bli satset på såvel kommersiell som ikke-kommersiell distribusjon i alle medieformer samt via alternative formidlingskanaler som biblioteker, skoler, de nordiske husene m.m. Barn og unge og befolkningen i Nordens utkantområder vil være prioriterte målgrupper for den økte distribusjonsinnsatsen. Den forsterkede distribusjonsinnsatsen vil beløpe seg til ca. 3 millioner DKK. Nysatsingen på film- og TV-distribusjon vil for en stor del bli forvaltet av Nordisk Film- og TV-fond og Filmkontakt Nord.

Filmkontakt Nord, et sekretariat som arbeider med promosjon av nordisk kort- og dokumentarfilm, vil få utvidede oppgaver i forbindelse med distribusjon og salg av filmer i disse genrer. Innenfor rammene av nysatsingen vil det bli aktuelt å gjøre Filmkontakt Nord til et permanent sekretariat for distribusjon av nordisk kort- og dokumentarfilm, under forutsetning av at de nasjonale bidragsyterne i prosjektet samt Nordisk Film- og TV-fond fortsatt deltar. Støtten til Filmkontakt Nord vil være i størrelsesorden 1 million DKK.

Et vesentlig element i nysatsingen på film- og medieområdet er å etablere en systematisk etterutdanning for de profesjonelle aktørene i film- og TV-bransjen, dvs. regissører, produsenter, skuespillere, kamerafolk m.m. Det nordiske filmskolesamarbeidet, NORDICIL, vil arrangere ulike typer kurser som henvender seg til de profesjonelle på film- og TV-området, både når det gjelder videreutvikling av en høy nordisk profesjonell produksjonsstandard og når det gjelder kontinuerlig vurdering av filmers og TV-programmers markeds- og distribusjonsmuligheter. Kursvirksomheten har også en indirekte positiv funksjon ved at det etableres faglige nettverk og samproduksjonsmuligheter gjennom virksomheten. Etterutdanningsvirksomheten vil kreve en økonomisk ramme på ca 1 million DKK.

1.2.3 Språksamarbetet

Nysatsningsbudget 1995: 1 000 000 DKK

- *Isländsk språkkonsulent*
- *Norden i östra Finland*
- *Tidskriften Nordisk litteratur*

Huvudmålsättningen i satsningen på språksamarbetet är att med kulturella och konstnärliga medel styrka samverkan mellan de nordiska språkområdena. Särskild vikt läggs vid de små språkområdenas ställning i det nordiska samarbetet.

Sålunda stöds den genom NORDMÅL-medel finansierade isländska språkkonsulentens verksamhetsmöjligheter genom ett särskilt kulturbidrag om ca 300.000 DKK.

I det finska språkområdet har den första delen av ett fyrdelat projekt kallat Norden i östra Finland beviljats stöd för att styrka den nordiska gemenskapen i Kuopio län. Förslagsställaren, finska Föreningen Norden, har i de tre övriga delprojekten åren 1995-96 inarbetat såväl kultur och språk som regional- och miljöpolitiska aspekter, för att levandegöra Norden och nordiskt samarbete inom vitala samhällssektorer. Kostnadsramen för varje delprojekt beräknas till ca 350.000 DKK, som med hänsyn till resp. projekts inriktning finansieras ur relevanta delar av ministerrådets budget.

Tidskriften Nordisk litteratur har fått en stor spridning och har distribuerats såväl nordiskt som internationellt till institutioner, organisationer och enskilda. Tidskriften har en viktig roll i det nordiska språksamarbetet genom sin kunskapsspridning om nordisk litteratur i Norden och säkras en fortsatt utgivning inom en ram om 500.000 DKK.

En viktig uppgift inom språksamarbetet i Norden är att göra nordisk litteratur tillgänglig inom Norden, vilket även omfattar distribution av nordisk litteratur på originalspråk. Även om den större delen av nysatsningen i språksamarbetet ligger under undervisnings- och forskningsministrarna, är bok- och filmdistribution, teaterutväxling och kulturpedagogiska utvecklingsprojekt exempel på väsentliga kulturpolitiska element inom språkförståelse och språksamarbete.

1.2.4 Barn og ungdom

Nysatsningsbudget 1995: 4 500 000 DKK

- *Handlingsplan för barn- och ungdomspolitik*
- *Barn- och ungdomsprojekt*
- *Nordisk kulturpedagogik*

I det ministerrådsförslag om nysatsning som framlades vid Nordiska rådets 42:a session identifierades barn och ungdom som ett av de mest centrala nysatsningsområdena. Skall nordisk identitet bibehållas och ges växtvillkor är en prioritering av barn och unga en nödvändighet och en genomgående riktlinje för kultursamarbetets alla sektorer.

Mot denna bakgrund förbereds ett ministerrådsförslag, som dels formulerar en överordnad policy och dels föreslår hur kultursamarbetet på barn- och ungdomsområdet bör organiseras i framtiden, samt pekar på särskilda områden och uppgifter där den nordiska insatsen i framtiden bör förstärkas. Underlag för förarbetet utgörs av erfarenheterna från pilotprojektet "Ett levande Norden" samt de nysatsningsaktiviteter som igångsatts för åren 1994-95.

Dessa är "De tecknar för barn", en utställning med barnboksillustrationer för nordisk och internationell distribution, kulturläger för nordiska ungdomar, "Nya skådespel för barn och unga" - en rullande teaterverkstad för amatörteater, nätverks- och informationsinsatser i regi av den nordiska arbetsgruppen om barn och kultur samt Nordisk terminal - Nordiskt medianätverk för ungdom. Särskild aktualitet äger projektet "Ett mångkultu-

rellt Norden - ungdomars bilder av samhörighet och utanförskap", vars syfte är att vara en markering mot rasism och främlingshat.

Nordisk kulturpedagogik, ett samarbetsprojekt för kultur- och undervisningssektorerna, skall utveckla skolans roll som förmedlare av nordisk kultur. De olika delprojekten, som bygger på nätverkssamarbete mellan kulturinstitutioner och skolvärlden, utarbetas av ledningsgruppen för nordiskt skolsamarbete och de nordiska konstkommittéerna.

Ministerrådet har också inviterat Nordiska ungdomskommittén och de nordiska idrottsorganisationerna att komma med projektidéer för realisering under 1995-97, och värderar inför 1995 dessutom följande projekt:

- Teaterverksamhet under rubrikerna "Grænserne væk - hele Norden som publikum" och "Er vi forskellige?"
- Dans - en direkt kontakt med unga

1.2.5 Samarbete på konstområdet

Nysatsningbudget 1995: 4 500 000 DKK

- *Resestipendieordning för unga konstnärer*
- *Nordiskt museisamarbete*

Kulturministrarna har etablerat en resestipendieordning för unga konstutövare i Norden som ett 3-årigt projekt inom en tentativ ram på DKK 3.000.000 årligen 1995-1997. Den övergripande målsättningen med stipendieordningen är att öka konstnärernas mobilitet inom Norden och stimulera till ett större utbud av nordisk konst inom Norden. Målgruppen är unga professionella konstnärer inom alla konstområden (åldersgräns 35 år). Stöd fördelas två gånger per år. De första stipendierna beviljas i början av 1995.

Kulturministrarna har tillsatt en nordisk museikommitté under en 3-årig försöksperiod. Museikommitténs uppgift blir att skapa nya samarbetsstrukturer på museiområdet inom Norden för att synliggöra det nordiska kulturarvet och genom nätverkssamarbete utnyttja resurserna över gränserna för att få till stånd ett mångsidigt kulturutbyte.

1.2.6 Folkligt kultursamarbete

Nysatsningsbudget 1995: 2 500 000 DKK

- *Nordliv m.m.*

Ökat engagemang hos de frivilliga organisationerna i Norden är ett av de uttryckta målen för nysatsning på kultursamarbetet. I tillägg till de projekt, som specifikt stöds över nysatsningsmedlen, skapas genom förstärkningen av Nordiska kulturfonden bättre möjligheter för stöd till det folkliga kultursamarbetet.

NORDLIV är ett projekt som tar sikte på att förstärka den historiebaserade känslan av nordisk identitet. Ministerrådet har beslutat att i perioden

1994-97 prioritera aktiviteter som styrker den nordiska allmänhetens intresse för och kunskap om nordisk historia och samhällsliv.

På basis av ett omfattande förarbete, som under år 1993 genomförts med utgångspunkt i Nordiska rådets rekommendation 4/1993 och i samarbete med förslagsställaren Föreningarna Nordens Förbund, har ministerrådet (kultur- samt undervisnings- och forskningsministrarna) beslutat under åren 1994-97 bevilja totalt 10 milj. DKK till NORDLIV-projektet, inklusive informationsverksamhet i ministerrådets regi. Premisserna för detta samarbete med Föreningarna Norden är att FNF koncentrerar sin planläggning och sina aktiviteter på områden som inte redan ingår i ministerrådets verksamhet.

1.2.7 Nordisk profilering i Europa og Norden

Nysatsningsbudget 1995: 2 000 000 DKK

"Margrete I" m.m.

Med anledning av 600-årsminnet av Kalmarunionen planeras en rad aktiviteter för 1997. En av tyngdpunkterna i firandet av jubileet blir en bred konst- och kulturhistorisk utställning om Drottning Margrete I och hennes tid, som ministerrådet beslutat uppdra åt Danmarks Nationalmuseum att organisera i samarbete med en nordisk expertgrupp. Utställningen visas endast i Norden och kommer att invigas i Nationalmuseet i Köpenhamn i december 1996, när kulturbyåret går mot sitt slut. "Margrete I" kan ses som en uppföljning av den utställning om vikingatid och tidig medeltid som genomfördes i Nordiska ministerrådets regi. Även i den nu planerade utställningen kommer Nordens relationer till Europa att vara ett huvudtema.

Förutsättningarna för att sända ett nordiskt kulturtåg genom Europa utreds.

1.2.8 Sessionsländernas kulturprogram

Nysatsningsbudget 1995: 4 000 000 DKK

Ministerrådet konstaterar, att erfarenheterna av "Norden i Stockholm" varit synnerligen positiva. Denna första manifestation i raden av Sessionsländernas kulturprogram gav Stockholms kulturliv en mycket synlig nordisk prägel och allmänheten en möjlighet att konkret ta del av nordiskt samarbete i form av såväl teatergästspel, stora utställningar, debatter som folkliga aktiviteter. Den andra manifestationen äger rum i samband med Nordiska rådets 45:e session i Tromsø.

Ministerrådet önskar fortsatt öronmärka ett belopp såväl för vår- som höstsessionerna. För sessionen i Reykjavik 1995 avsätts 3,5 milj. DKK. Ministerrådets beviljning förutsätter även en större nationell medverkan. Det läggs vikt vid såväl ett brett inslag av folkliga kulturyttringar som en fort-

satt utbyggnad av nätverket mellan konst- och kulturinstitutioner i de nordiska länderna.

1.3 Tidsbegränsade program och generella stödordningar

1.3.1 Nordiska litteratur- och bibliotekskommittén

Budget 1995: 4 648 000 DKK

Kommitténs uppgift är att stödja och utveckla det nordiska samarbetet på litteratur- och folkbiblioteksområdet i Norden. Kommittén fungerar som rådgivande och initiativtagande organ under ministerrådet. Till kommitténs arbetsuppgifter hör att förvalta ordningarna för stöd till översättning av nordisk litteratur till andra språk i Norden och till nordiskt folkbiblioteksamarbete. Kommittén stöder också nordiska författar- och översättarkurser. Kommittén är ansvarig för utgivningen av tidskriften Nordisk litteratur som är avsedd för både en nordisk och en internationell publik. Kommitténs uppgift är att göra nordisk litteratur tillgänglig inom Norden, vilket även omfattar distribution av nordisk litteratur på originalspråk. Kommittén kommer under 1995 att verka för att förbättra distributionen av nordisk litteratur inom Norden.

1.3.2 Nordisk musikkkommitté (NOMUS) och Nordiska rådets musikpris

Budget 1995: 4 720 000 DKK

Nordiska musikkommittén (NOMUS) skall främja och utveckla kunskapen om det nordiska musiklivet och musiksamarbetet i Norden. Kommittén fördelar bidrag till musiklivet i Norden, så att stödet i vidast möjliga omfång omfattar olika delområden inom musiksamarbetet, t.ex. kompositionsverksamhet, musikframförande, musikpedagogik. Stöd ges såväl till den professionella som till amatörmusiken. Nordiska musikkommittén utger tidskriften Nordic Sounds. Nordiska rådets musikpris för skapande och utövande tonkonst utdelas årligen till ett verk av en nu levande kompositör eller till det utövande musikområdet. Prissumman år 1994 är 200.000 DKK. Nordiska musikkommittén ansvarar för valet av pristagare samt för administrationen av musikpriset. För att återställa prissummans realvärde till motsvarande 350.000 DKK, har Nordiska musikkommitténs budget höjts med 150.000 DKK.

1.3.3 Nordisk konst- och konstindustrikommitté

Budget 1995: 3 139 000 DKK

Den nordiska konst- och konstindustrikommittén (NKKK) skall främja och stärka det nordiska samarbetet inom bildkonstområdet samt utveckla kunskapen om den nordiska konsten och det nordiska samarbetet inom konst-

området. Enligt kommitténs stadgar bör den fördela bidrag till hela konstsektorn, som t ex arkitektur, bildkonst, industridesign, konsthantverk, konstindustri och textilkonst. Kommittén ansvarar också för styrelsefunktionen för Nordiskt konstnärscentrum - Dalsåsen i Fjaler, Sogn og Fjordane. Kommittén beviljar bidrag till sistnämnda samt till Skandinaviska föreningens konstnärskollegium i Rom, enl. 1994 års budget 975.000 DKK, till Nordiska konstförbundet, enl. 1994 års budget 400.000 DKK.

För Nordiskt konstnärscentrum - Dalsåsen anslogs 290.000 DKK i budgeten 1994. Eftersom konstcentret beräknas komma i drift först hösten 1995 överförs dessa medel till 1995, så att centrets totala beviljning 1995 utgör 490.000 DKK.

Anslaget till Nordiska konst- och konstindustrikommittén höjs med 516.000 DKK, inklusive de för 1995 beviljade medlen till Dalsåsen, för att under det nordiska bildkonståret 1995 något stärka samarbetet inom konstsektorn.

1.3.4 Nordisk Film- og TV-fond

Budsjett 1995: 16 810 000 DKK

Nordisk Film- og TV-fond er opprettet av ministerrådet i samarbeid med de nasjonale TV-selskapene og filminstituttene i Norden. Fondet har som formål å støtte produksjon og distribusjon av audiovisuelle verker i Norden. Avtalen om finansiering og drift av Fondet i prøveperioden utløper 31.12.1994. Gjennom reforhandlinger mellom Fondets nåværende bidragsytere er målet å gjøre Fondet permanent fra 1.1.1995, eventuelt med nye parter (kommersielle TV-selskaper). Forhandlingene kan føre til at alle deltakende parter øker sine tilskudd til Fondet, slik at den totale budsjettrammen kommer opp i DKK 60 millioner, mot ca. 53 millioner DKK i 1994. Dersom forhandlingene får dette utfall kan det kreve ytterligere uttellinger fra nysatsingen til film- og mediasamarbeid.

Fondets årlige budsjett i prøveperioden er fastsatt til 45 MDKK (i 1990-pristall), hvorav ministerrådet svarer for en tredjedel.

Frem til 1994 har en fondsavsetning fra samarbeidsministrene inngått i den årlige finansieringen fra ministerrådets side. Fondsmidlene er i stort sett oppbrukt 1994 , og bidraget fra ministerrådet flyttes til det ordinære budsjettet fra 1995.

1.3.5 Styringsgruppen for nordisk kultur- og massemediesamarbeid

Budsjett 1995: 3 071 000 DKK

Styringsgruppen for nordisk kultur- og massemediesamarbeid har i henhold til statuttene til oppgave å følge utviklingen på massemedieområdet i Norden og internasjonalt samt å virke for nordisk samarbeid og koordinering på det mediepolitiske området såvel nordisk som internasjonalt. Sty-

ringsgruppen er rådgivende organ for ministerrådet i kultur- og mediepolitiske spørsmål.

Gruppen har i tillegg til oppgave å formidle informasjon om mediepolitikk og medieutvikling. Det skjer bl.a. gjennom utgivelse av nyhetsbrevet Nordisk Medie Nyt/Nordic Media News. Styringsgruppen ivaretar også ansvaret for støtte til utviklingen av et nordisk utdanningssamarbeid på film- og TV-området, støtte til filmfestivaler m.m.

En viktig oppgave for styringsgruppen er å igangsette undersøkelser, prosjekt- og forsøksvirksomhet og bidra til avholde seminarer og konferanser om aktuelle mediepolitiske saker, herunder å fremlegge forslag til ministerrådet om fellesnordiske initiativer. I 1995 vil styringsgruppen iverksette undersøkelser av hvordan den raskt aksellererende teknologiske utviklingen (særlig ny kommunikasjonsteknologi) kan påvirke det nordiske medielandskapet. Styringsgruppen har som rådgivende organ overfor ministerrådet blitt oppfordret av kulturministrene til å utrede disse spørsmålene. Styringsgruppen vil bl.a. se nærmere på kringkastings- og opphavsrettslige konsekvenser samt mediekulturelle aspekter ved utviklingen. Styringsgruppen vil i denne forbindelse ta initiativ til seminarer og konferanser der eksperter fra ulike miljøer kan være med å kaste lys over utviklingen og bidra til å formulere mediepolitiske handlingsalternativer. Til denne virksomheten vil styringsgruppen behøve en forsterkning av sitt budsjett på 400 000 DKK.

Over styringsgruppens budsjett delfinansieres (50%) en nordisk medarbeider i det alleuropeiske mediesamarbeidsorganet Eureka Audiovisuel.

1.3.6 Nordisk ungdomskommitté

Budget 1995: 4 590 000 DKK

Kommittén skall verka för att öka kännedomen om och förståelsen av kulturella, politiska och sociala frågor bland barn och ungdom i de nordiska länderna samt verka för ökad nordisk samverkan på området i internationella sammanhang. Som rådgivande organ skall kommittén ta initiativ till utveckling av samarbetet och yttra sig som sakkunnigorgan. Kommittén har vidare ansvar för fördelningen av projekt- och organisationsstöd till landsomfattande, stödberättigade ungdomsorganisationer samt stöd till samarbetsprojekt i lokal och regional regi.

Kommittén medverkar aktivt till utvecklande av ungdomssamarbetet inom ramen för nysatsningen.

1.3.7 Nordisk idrettssamarbeide

Budsjett 1995: 1 185 000 DKK

Hoveddelen av det bevilgede beløp anvendes til å stimulere kontakten mellom aktive idrettsutøvere i Island, Færøyene og Grønland på den ene siden og landene i det øvrige Norden, samt de førstnevnte landene inn-

byrdes. Støttebeløpene skal i hovedsak anvendes til reise- og oppholdsutgifter for deltakere ved idrettsarrangementer, leiropphold, kurs- og møtevirksomhet m.m.. Det er de nordiske riksidrettsforbundenes organ, Nordisk Felleskomité som fordeler de bevilgede midler. I idrettsbevilgningen forutsettes det også at det gis særskilt støtte til samisk idrettssamarbeid og til det nordiske skoleidrettssamarbeidet.

1.3.8 Nordiska kulturprojekt i utlandet

Budget 1995: 6 000 000 DKK

Syftet med verksamheten är att öka kännedomen om de nordiska ländernas kultur internationellt och att i samverkan med olika kulturinstitutioner även främja det nordiska kultursamarbetet.

Utställningen VARDE, som ställts samman av de nordiska designhögskolorna, fortsätter under 1995 sin turné till Budapest, Berlin och Wien. Inom ramen för en nordisk kulturfestival i Spanien visas två stora utställningar med nordisk nutidskonst resp. konst från sekelskiftet. Förberedelserna för multimediautställningen "Nordic Explorers", som skildrar nordiska upptäcktsresande genom tiderna och som skall visas i olika städer i Europa och Norden, går in i sitt slutskede. De tre sistnämnda utställningarna ingår i nysatsningen på Nordisk profilering i Europa och Norden, inom vilken ledningsgruppens treåriga planeringsram höjts med 3 milj. DKK.

1.3.9 Nordiska rådets litteraturpris

Budsjett 1995: 765 000 DKK

Nordiska Rådets litteraturpris (200.000 DKK 1994) utdelas varje år till ett skönlitterärt verk som utväljs av bedömningskommittén. Varje nordiskt land kan föreslå två litterära verk. Det kan dessutom nomineras ett verk på färöiska, grönländska och samiska, och i förekommande fall adjungeras medlemmar från respektive författarförening. För att återställa prissummans realvärde till motsvarande 350.000 DKK har anslaget höjts med 150.000 DKK.

1.3.10 Samiske kulturtiltak

Budsjett 1995: 2 000 000 DKK

Bevilgningen til samiske kulturtiltak forvaltes av et kulturutvalg oppnevnt av de nordiske, samiske kunstnerorganisasjonene og av Samerådet. Kulturutvalget administrerer innkjøpsordningen for samisk litteratur, yter prosjektstøtte, gir stipendier m.v.. En del av bevilgningen, 579.000 DKK, er øremerket til støtte for de samiske kunstnerorganisasjonenes nordiske pa-

raplyorganisasjon, Samisk Kunstnerråd, samtidig som det gis støtte til en samisk språkkonsulent plassert ved Nordisk Samisk Institutt.

1.3.11 Konst- och kulturcentrum i Nuuk

Budget 1995: 7 700 000 DKK

I enlighet med ministerrådets beslut den 25.2.1991 och ett avtal om byggande av ett Nordiskt konst- och kulturcentrum i Nuuk mellan ministerrådet, Grönlands Hjemmestyre och Nuuk kommun förbinder sig ministerrådet att lämna ett bidrag till byggkostnaderna med 20 milj. DKK i 1990 års priser. Resterande del av byggkostnaderna erläggs av de övriga avtalsparterna. Ministerrådets ekonomiska åtagande är begränsat till det angivna beloppet oavsett faktiska byggkonstnader. Centrets driftskostnader skall bäras av Grönlands Hjemmestyre och Nuuk kommun. Det förutsätts, att det inte utgår andra nordiska medel för driften av centret än vad som hänför sig till den verksamhet som bedrivs av Nordens institut i Grönland. Centret ställer verksamhetslokaler till institutets förfogande.

Bidraget utbetalas med 10 milj. DKK jämte prisuppräkning åren 1995 och 1996.

Ovanstående belopp gäller kultursektorns andel av det för år 1995 avtalade bidraget. Resten finansieras av utbildnings- och forskningssektorn, p. 2.2.11.

1.4 Institutioner

1.4.1 Nordiska teater- och danskommittén (Teater och Dans i Norden)

Budget 1995: 6 338 000 DKK

Teater och Dans i Norden skall verka för att utveckla och stärka det nordiska samarbetet inom teater, musikteater och dans. Institutionen beviljar stöd till gästspel mellan de nordiska länderna och tar initiativ till att genomföra seminarier och vidareutbildning inom scenkonstens område; teater, dans och musikteater.

Se den separat tryckta bilagedelen (Bil. 2), p. 1.4.1, budgetkontrakt för perioden 1993-95.

1.4.2 Nordiskt konstcentrum (NKC)

Budget 1995: 7 251 000 FIM
motsvarar 8 629 000 DKK

Nordiskt konstcentrums uppgift är att öka kännedomen och informera om grannländernas konst inom Norden och om nordisk konst utanför Norden inom bildkonsten. Den viktigaste och mest omfattande verksamhetsformen

är utställningar både inom och utanför Norden. NKC publicerar tidskriften SIKSI och administrerar gästateljéverksamhet i Norden.

Kontraktsförhandlingar om en budgetöverenskommelse för 1995-97 pågår. Se den separat tryckta bilagedelen (Bil. 2), p. 1.4.2.

1.4.3 Nordens Hus i Reykjavík

Budget 1995:	52 205 000 ISK
motsvarar	5 221 000 DKK

Nordens Hus i Reykjavík innledet sin virksomhet i 1968. Det skal fungere som et nordisk kultursenter- og være en forbindelseslinje mellom Island og det øvrige Norden på kultur, undervisnings- og forskningsområdet, samtidig som det skal tilby et bredt spekter av informasjonsarrangementer knyttet til samfunnsliv, næringsliv m.m. Institusjonens arbeid for økt språkforståelse er styrket - og arbeidet med å bygge opp et representativt videotek med særlig vekt på barne- og ungdomsfilm fortsetter.

Se den separat tryckta bilagedelen (Bil. 2), p. 1.4.3, budgetkontrakt för perioden 1993-95.

1.4.4 Nordens Hus på Färöarna

Budget 1995:	7 795 000 DKK

Nordens Hus på Færøerne innledet sin virksomhet i 1983. Huset formidler nordisk kultur til Færøyene og færøyisk kultur til det øvrige Norden. Huset har også en viktig funksjon som færøyisk kulturhus. Virksomheten har stor bredde, med konserter, teaterforestillinger, barne- og ungdomsarrangementer, seminarer og konferanser samt bok- og plakatutgivelser.

Se den separat tryckta bilagedelen (Bil. 2), p. 1.4.4, budgetkontrakt för perioden 1993-95.

1.4.5 Nordens institut på Åland

Budget 1994:	816 000 FIM
motsvarar	971 000 DKK

Nordens institut på Åland inledde sin verksamhet 1985. Institutets uppgift är att stärka det åländska kulturlivet i samspel med kulturlivet i övriga Norden. Verksamheten omfattar huvudsakligen aktiviteter inom det allmänkulturella området med en särskild inriktning på de folkliga kulturyttringarna samt vissa arrangemang med anknytning till undervisning och forskning.

Ministerrådet täcker utgifterna för institutets verksamhet och dagliga ledare. Ålands landskapsstyrelse täcker resten av utgifterna.

Se den separat tryckta bilagedelen (Bil. 2), p. 1.4.5, budgetkontrakt för perioden 1993-95.

1.4.6 *Nordens institut i Grønland (N.A.P.A.)*

Budget 1995: 3 749 000 DKK

Nordens institut i Grønland ble opprettet i 1986 i samarbeid med Grønlands hjemmestyre. N.A.P.A. er plassert i Nuuk, og har som oppgave å styrke det grønlandske kulturliv og utvikle forbindelsene mellom hele Grønland og det øvrige Norden innenfor områdene kultur, utdannelse og forskning. Det skal også formidle kontakter og opplysninger om det nordiske samarbeidet i Grønland. Det samlede antall ansatte er økt, idet ministerrådet har bevilget penger til ansettelse av en grønlandskspråklig konsulent. Instituttet regn><zer med at denne styrkingen av staben vil bety mye for instituttets arbeidsmuligheter i det grønlandske språkmiljø.

Instituttet har mål- og rammestyringsavtale for perioden 1993-1995. Grønlands hjemmestyre finansierer en del av virksomheten, bl.a. ved å stille gratis lokaler til disposisjon for instituttet.

Se den separat tryckta bilagedelen (Bil. 2), p. 1.4.6, budgetkontrakt för perioden 1993-95.

1.4.7 *Nordisk Journalistcenter*

Budsjett 1995: 2 750 000 DKK

Nordisk Journalistcenter tilbyr videreutdanningskurser for journalister i alle typer medier i de nordiske land. Formålet er å skape og vedlikeholde interessen i nordiske medier for nordisk samhørighet og kulturelt fellesskap og skape en kjerne av mediefolk i Norden med særlige forutsetninger for å forstå Norden som en kulturell og politisk enhet, og som i dette perspektiv kan se Nordens plass i Europa.

Ved siden av Journalistcenterets virksomhet basert på den ordinære bevilgningen fra ministerrådet driver senteret en omfattende kurs- og seminarvirksomhet for mediefolk i Nordens nærområder, Baltikum og i økende grad i Barents-regionen, finansiert over andre bevilgninger fra ministerrådet.

Nordisk Journalistcenter har inngått mål- og rammestyringskontrakt med Nordisk Ministerråd for perioden 1994-96. I kontrakten inngår 250 000 DKK årlig som er bevilget fra kulturministrene over nysatsingsmidlene til seminarer for nordiske kulturjournalister om det nordiske kultursamarbeidet og som er overflyttet til institusjonens budsjett 1995.

Se den separat tryckta bilagedelen (Bil. 2), p. 1.4.7, budgetkontrakt för perioden 1994-96.

1.4.8 *Nordisk dokumentationscentral for massekommunikationsforskning (NORDICOM)*

Budsjett 1995: 1 100 000 DKK

NORDICOMs formål er å stimulere, utvikle og effektivisere forskningen om medier og kommunikasjon i de nordiske land. Institusjonens primære oppgave er å spre informasjon om forskningsaktiviteter innen medieområdet og om medieutviklingen i de nordiske land. Denne informasjonen skjer via ulike kanaler, bl.a. drift av database, utgivelse av nordiske og engelskspråklige nyhetsbrev, bibliografier m.m.

I en periode med stigende internasjonalisering av medieindustrien øker behovet for kunnskap om utviklingen blant myndigheter, i forsknings- og utdanningsmiljøer og hos den interesserte allmennhet. NORDICOM vil fra 1995 samle og utgi en nordisk mediestatistikk og påta seg utvidede oppgaver som nordisk kontaktorgan for utveksling av informasjon om medieutviklingen på nordisk og internasjonalt plan.

Se den separat tryckta bilagedelen (Bil. 2), p. 1.4.8, budgetkontrakt för perioden 1994-96.

II Uddannelse og forskning

Budget 1995: 201 981 000 DKK

Det overordnede mål for samarbejdet inden for sektoren er at skabe et nordisk uddannelses- og forskningsfællesskab.

Det skal være lige let at udveksle kontakter, ideer og personer inden for Norden, som det er i eget land. Norden skal kunne betragtes som en enhed på uddannelses- og forskningsområdet.

Øget koncentration, effektiv ressourceudnyttelse samt styrkelse af den nordiske dimension i europæisk og andet internationalt samarbejde er nøgleord , når det gælder samarbejdet i 1995 og kommende år.

Det er undervisnings- og forskningsministrenes mål at skabe størst mulig fleksibilitet og konkurrence om ressourcerne. I overensstemmelse med denne målsætning går den overvejende del af midlerne til generelle støtteordninger, netværksaktiviteter og tidsbegrænsede programmer.

Ministerrådet for forskning og uddannelse lægger i øget grad vægt på infrastrukturløsninger. Som eksempler på initiativer af den art inden for sektoren kan nævnes etablering af det nordiske skoledatanet og overenskomsten om adgang til universiteter og højere læreanstalter, undertegnet af undervisningsministrene den 29. maj 1994.

I overensstemmelse med statsministrenes ønske fortsættes omprioriteringen inden for Ministerrådets samlede budgetramme i 1995. Uddannelses- og forskningssektorens budget forøges i kraft heraf med 4 MDKK i forhold til 1994. Et beløb svarende hertil anvendes som sektorens bidrag til finansiering af et kulturhus i Nuuk, jf. pkt. 2.2.11 nedenfor. Institutioner og faste samarbejdsorganer tildeles midler i overensstemmelse med indgåede budgetaftaler. Dette indebærer, at der på institutionsbudgettet frigøres i størrelsesordenen 2 MDKK, som foreslås anvendt til NORDPLUS-junior, Nordisk Forskeruddannelsesakademi og Nordisk Folkehøjskolestøtte.

Nordisk Råd påpegede ved Rådets 44. session i Stockholm i marts 1994 betydningen af, jf. budgetudvalgets betænkning over Ministerrådets redegørelse for planerne for det nordiske samarbejde (C 2/1994), at bredden i det nordiske forskningssamarbejde bevares. Påpegningen skete med henvisning til det af Ministerrådet i planredegørelsen anførte, at forskning "som tager udgangspunkt i det specifikt nordiske, både kulturelt og socialt, skal indtage en bredere plads i samarbejdet". Budgetudvalget ser angiveligt dette som en bevidst nedprioritering af forskningssamarbejde inden for andre områder. Nordisk Råd besluttede på den baggrund ved sessionen at henstille til Ministerrådet "att udvidga forskningsbegreppet till att omfatta även annan forskning än den som bedrivs inom kultursektorn".

En analyse af Ministerrådets Forsknings- og udviklingsvirksomhed i 1994 viser, at ca. 237 MDKK anvendes til FoU-formål, svarende til ca. 36 % af Ministerrådets totale budget. Ca. 2 % af den totale FoU-virksomhed finansieres af kultursektoren, ca. 51 % af uddannelses- og forskningssektoren. Næsten halvdelen af forskningsvirksomheden finansieres således af

øvrige sektorer. Det eksisterende nordiske forskningssamarbejde har således en betydelig bredde. Samarbejdet har sin tyngde på forskningsområder, som ligger uden for kultursektoren.

2.1 Projektmidler

2.1.1 Dispositionsmidler

Budget 1995: 4 029 000 DKK

Dispositionsmidlerne tænkes anvendt inden for de hovedprioritetsområder, som er nævnt i den generelle indledning til sektorbudgettet. Med disse midler vil ministerrådet, uden at skulle afvente en relativt lang nordisk budgetprocedure, kunne igangsætte nye aktiviteter, som har høj politisk prioritet og som led i den politiske styring af virksomheden.

2.1.2 Nordiskt skolsamarbete (NSS)

Budget 1995: 5 019 000 DKK

Det nordiska skolsamarbetet leds av en nordisk ledningsgrupp (NSS) med mandat från ministerrådet. Ledningsgruppen fullföljer de initiativ som initierats med utgångspunkt i *Handlingsplan för det nordiska skolsamarbetet 1994-1996*, vilken fastställdes 1993. Viktiga nya insatsområden är

- evaluering av den nordiska dimensionen i läroplaner,
- samarbete med kultursektorn om skolan som förmedlare av nordisk kultur,
- skapande av modeller för elev- och lärarutväxling på grundskolenivå,
- samarbete kring skolans internationalisering,
- utveckling av nätverkssamarbete för nordisk yrkesutbildning samt
- samarbete kring skolstartens problemområde.

Ledningsgruppen skall under 1995 befästa och utveckla det *Nordiska skoldatanätet*, som invigdes av statsministrarna vid Nordiska rådets session i Stockholm 1994.

2.1.3 Sprogligt samarbejde i Norden (NORDMÅL)

Budget 1995: 4 598 000 DKK

NORDMÅL, handlingsprogram for sprogligt samarbejde i Norden blev vedtaget af Nordisk Ministerråd i 1990. Programmet, der gennemføres til udgangen af 1995, fastsætter hovedpunkterne for den nordiske sprogpolitik, som bygger på sprogenes ligestilling og på gensidig respekt for alle nordiske folks sprog, kulturer, historie og traditioner. Programmet indeholder forslag om konkrete tiltag både på nordisk, nationalt, regionalt og kommunalt niveau for at styrke sprogforståelsen i Norden med sigte på at øge borgernes forudsætninger for at kommunikere med hverandre. Især

de ikke-skandinaviske sprog, Vestnorden og børn og unge får en forøget prioritet. I 1995 skal der på baggrund af en evaluering af NORDMÅL udarbejdes et forslag til Handlingsplan for det sproglige samarbejde efter 1995.

Koordinering af aktiviteterne indenfor NORDMÅL varetages af Embedsmandskomiteen for uddannelse og forskning i kontakt med Embedsmandskomiteen for kultur.

2.1.4 Norden-undervisning i utlandet

Budget 1995: 900 000 DKK

Samarbetsnämnden för Norden-undervisning i utlandet är ett samarbetsorgan för de nationella lektoratsadministrationerna. Genom Samarbetsnämndens arbete förstärks och kompletteras de insatser som görs av de enskilda nationella instanserna i syfte att stödja den verksamhet som bedrivs av lärare och lektorer i Nordens språk och litteratur vid utländska universitet. Samarbetsnämndens arbete stärker universitetslärarnas kvalifikationer och intresse för att framhäva Norden som en enhet på tvärs över ämnes-, institutions- och språkgränser. Samarbetsnämnden stöder eller genomför samnordiska projekt som inte kan finansieras nationellt eller av de enskilda universiteten samt anordnar lektorskonferenser.

Den föreslagna resursökningen skall under kommande år bidra till att stärka den nordiska profilen i USA och Canada. I syfte att stödja lektorerna i deras arbete som nordiska kulturförmedlare skall vidare samordningen mellan samarbetsnämndens verksamhet och andra nordiska organ utvecklas. Samarbetsnämndens sekretariatsfunktion knyts därför från och med 1995 till Nordiska ministerrådets sekretariat. Resurser för denna ingår i beloppet liksom medel för utökade informationsinsatser.

2.1.5 Nordiska kurser i språk och litteratur

Budget 1995: 1 840 000 DKK

Kurser i de nordiska ländernas språk, litteratur och kultur anordnas sedan mer än 30 år varje sommar vid olika nordiska universitet. Årligen deltar över 300 nordiska studenter i kurserna.

Se den separat tryckta bilagedelen (Bil. 2), p. 2.1.5, budgetkontrakt för perioden 1993-95.

2.1.6 Nordisk Forskningspolitisk Råd (FPR)

Budsjett 1995: 3 168 000 DKK

Nordisk Forskningspolitisk Råd (FPR) skal fremme nordisk samarbeid innen grunnforskning, anvendt forskning og forskerutdanning innen rammen av de retningslinjer som Nordisk Ministerråd har fastsatt for FPR for

perioden 1993-95. FPR rådgir Nordisk Ministerråd i langsiktige og overgribende forskningspolitiske spørsmål. FPR utarbeider blant annet forslag til nordiske forskningsprogrammer og andre satsninger, initierer forskningspolitiske utredninger og informasjonsutveksling, samt overveier kontinuerlig Nordens muligheter for å påvirke internasjonal forskningspolitikk. FPRs sekretariat ivaretas av ministerrådssekretariatet.

2.1.7 Bidrag til Nordisk Sommeruniversitet (NSU)

Budget 1995: 1 504 000 DDK

Nordisk Sommeruniversitet (NSU) er en frivillig organisation, som fungerer som fagligt forum for studenter, akademikere og andre interesserede, der på en uformel måde ønsker at tilrettelægge faglige diskussioner af kundskabsudviklende art på tværs af traditionelle fag-, professions- og aldersgrænser. Virksomheden består i hovedtræk af en række studiekredse, informations- og publikationsaktiviteter, symposier og en fælles sommersession.

Se den separat tryckta bilagedelen (Bil. 2), p. 2.1.7, budgetkontrakt för perioden 1993-95.

2.2 Tidsbegrænsede programmer og generelle støtteordninger

2.2.1 NORDPLUS-Junior

Budget 1995: 5 340 000 DKK

Gennem NORDPLUS-junior programmet fremmes elev/lærlinge- og lærermobilitet inden for de 16-19 åriges uddannelser og samarbejdet mellem uddannelsesinstitutioner på dette niveau styrkes. Samtidig er gennemførelsen af NORDPLUS-junior programmet et led i bestræbelserne på at fremme nordisk sprogforståelse og samhørighed. Til videreudvikling af stipendieordningen er der afsat projektmidler til forsøg og nye tiltag inden for mobilitet for de 16 - 19 åriges uddannelser. Ansvarlig for ordningen er styringsgruppen for nordisk skolesamarbejde. Ministerrådet har besluttet at forlænge NORDPLUS-junior til 1996.

2.2.2 Elevudveksling mellem Vestnorden og det øvrige Norden

Budget 1995: 865 000 DKK

Udvekslingsprojektet, der omfatter elever i grundskolen og den videregående skole, skal bl.a. ses som et supplement til ministerrådets handlingsprogram for sprogligt samarbejde i Norden og gennemføres som et forsøgsprojekt frem til udgangen af 1995. Det er et væsentligt led i handlingsprogrammet, at øget sprogforståelse også opstår i forbindelse med kulturelle erfaringer på et bredere felt. Udvekslingsprojektet betragtes som en

aktivitet i denne sammenhæng. Ansvarlig for projektet er styringsgruppen for nordisk skolesamarbejde. Ordningen administreres af Foreningerne Norden.

2.2.3 *Styregruppen for nordisk voksenundervisning og folkeoplysning (FOVU) - herunder nordisk folkehøjskolestøtte*

Budget 1995: 9 012 000 DKK

Formålet med FOVU's arbejde er at:

- fremme uddannelsespolitisk diskussion inden for voksenundervisning og folkeoplysning på nordisk plan
- arbejde for nordisk samarbejde med hensyn til voksenpædagogisk forsknings-, forsøgs- og udviklingsarbejde
- varetage informationsformidling og erfaringsudveksling om reformarbejde og udviklingstendenser på folkeoplysnings- og voksenundervisningsområdet nordisk og internationalt
- medvirke til opbygning af lokale netværk for nordisk samarbejde
- foretage fordeling af nordisk folkeoplysnings- og voksenundervisningsstøtte.

I 1995 vil aktiviteter inden for Handlingsprogram for styrkelse af voksenuddannelserne i fremtiden, VOKS FREM blive prioriteret. Samarbejde på tværs af sektorer, fremtidens kvalifikationskrav, lokale ressourcecentre og nye læringsmetoder for voksne, herunder anvendelsen af ny teknologi og fjernundervisning er centrale temaer i VOKS FREM. Som led i programmet styrkes europæisk uddannelsessamarbejde bl.a. i forhold til Østersølandene, EF og Europarådet. FOVU vil med henvisning til VOKS FREM samt ministerrådsforslag om nysatsninger inden for kultur- uddannelse og forskning prioritere samarbejdsprojekter vedr. uddannelse og arbejdsløshed. Endelig vil FOVU arbejde med opfølgning af slutrapport fra Nordisk tænketank.

Endvidere prioriteres elevstipendier til ophold på nordiske folkehøjskoler.

2.2.4 *Dataprogramgruppen*

Budget 1995: 0 DKK

Mandatet for Dataprogramgruppen udløber med udgangen af 1994. Der foreligger en evaluering af DPG's arbejde. En del af virksomheden vil blive fortsat inden for det nye samarbejdsinitiativ "Ny informationsteknologi i undervisningen", jf. pkt. 2.2.10.

2.2.5 *Ledningsgruppen för högre utbildning (HÖGUT) - NORDPLUS*

Budget 1995: 29 706 000 DKK

I ledningsgruppens för nordiskt samarbete inom högre utbildning (HÖG-UT) uppgifter ingår att arbeta för en vidgning av möjligheterna för studerande i Norden att utbilda sig och avlägga examen i andra nordiska länder, att arbeta med frågor som rör gemensamma utbildningar och utbildningsinstitutioner, erkännande av examina, deltentamina samt med samordning av behörighetsgivande utbildningar. Ledningsgruppen är också ansvarig för NORDPLUS-programmet.

Kulturhandlingsplanen från 1989 introducerade NORDPLUS för en försöksperiod 1989-1993. Syftet med NORDPLUS (Nordiskt program för lärare, utbildningssökande och studerande) är att etablera nätverk mellan universitet och högskolor i Norden. Inom ramen för NORDPLUS ges stöd till studerande- och lärarutbyte och till gemensamma kurser, för utvecklingsarbete samt till utveckling av samarbete inom nätverket m.m. Ministerrådet har beslutat förlänga NORDPLUS till 1996 och programmet har utvidgats med nya aktiviteter som skall stärka kvaliteten och befrämja rörligheten inom utbildningssektorn. NORDPLUS är också ett viktigt instrument i arbetet att utveckla en arbetsdelning inom Norden.

2.2.6 *Nordisk Forskerutdanningsakademi (NorFA)*

Budsjett 1995:	34 834 000 NOK
motsvarer	32 396 000 DKK

Nordisk Forskerutdanningsakademi (NorFA) har som samlet nordisk støtteordning til formål at fremme forskeruddannelsen, forskermobiliteten og forskersamarbejdet i Norden. NorFA's midler anvendes blandt andet til mobilitetsstipendier, forskerkurser, forskernetværk, forskersymposier, workshops, gæstelærere og nordisk deltagelse i nationale forskerkurser.

Se den separat tryckta bilagedelen (Bil. 2), p. 2.2.6, budgetkontrakt för perioden 1993-95.

2.2.7 *Nordisk miljøforskningsprogram*

Budget 1995:	26 394 000 DKK

Nordisk ministerråd gennemfører et miljøforskningsprogram for perioden 1993-97. Forskningsindsatsen sker inden for følgende tre delprogrammer:

- forskning om klimaændringer
- miljøforskningssamarbejde i Østersøområdet
- miljøpolitikkens samfundsmæssige forudsætninger

En programkomité og en ekspertkomité for hver af ovennævnte temaområder har ansvaret for programmets gennemførelse. Programmets midler vedrørende forskeruddannelse og mobilitet administreres af Nordisk Forskeruddannelsesakademi (NorFA).

Programkomitéen fordeler den totale bevillingsramme mellem delprogrammer og NorFA.

2.2.8 *Bioteknologi*

Budget 1995: 3 108 000 DKK

Nordisk Ministeråd har for perioden 1993-95 udpeget dels Nordisk koordineringskomite for Bioteknologi og dels Nordisk udvalg for etik inden for Bioteknologi. Etikudvalgets opgave er at være et nordisk referenceorgan på bioteknologiområdet. Udvalget bidrager gennem udgivelse af publikationer, samt afholdelse af workshops og konferencer til at skabe en konstruktiv debat i Norden om etiske spørgsmål vedr. bioteknologi.

Ovennævnte budgetpost disponeres af Nordisk koordineringskomite for Bioteknologi, hvis opgave er at stimulere til nordisk forskningssamarbejde om bioteknologi. Midlerne anvendes bla. til finansiering af etikudvalgets virksomhed samt til finansiering af visse nordiske forskningsaktiviteter af tværsektoriel art, især kortlægning af gener vedr. mennesker, dyr og planter samt samarbejdsaktiviteter inden for miljøbioteknologi.

2.2.9 *Arktisk humanistisk forskning*

Budsjett 1995: 3 075 000 DKK

Det nordiske programmet for arktisk humanistisk forskning gjennomføres i perioden 1993-97. Programmet støtter forskning innen arkeologi, historie, språk, etnologi, folkloristikk, litteratur, religionsvitenskap, kunst, musikk, kunsthåndverk og rettighetsforskning. Programmet gjennomføres i samarbeid med Nordisk samarbeidsnemnd for humanistisk forskning (NOS-H), som også har det direkte faglige og administrative ansvar for aktivitetene.

2.2.10 *Ny informationsteknologi i undervisningen*

Budget 1995: 3 000 000 DKK

Samarbetet skall ta tillvara de värden som ligger i erfarenhetsutbyte och nätverkssamarbete inom forsknings- och utvecklingsarbete rörande användning av informationsteknologi i utbildningen och där så är lämpligt skapa en arbetsfördelning mellan länderna. Det nordiska samarbetet organiseras så att det stärker möjligheter till ett optimalt samarbete med övriga Europa både för Norden som helhet och för de olika nationella aktörerna.

Det nordiska samarbetet vad gäller användning av informationsteknologi i undervisning och inlärning skall omfatta följande sex insatsområden:

- Informationsteknologi och utbildningspolitik.
- Implementering av viktiga resultat från FoU-samarbetet.
- Utveckling och utväxling av undervisningsmaterial, bl a pedagogisk programvara.
- Distansutbildning.

- Gemensam tillgång till datanät och databaser.
- Copyright- och avtalsfrågor kring användning av dataprogramvaror och databaser inom Norden.

2.2.11 Kunst- og kulturcentret i Nuuk

Budget 1995: 4 000 000 DKK

I overensstemmelse med Ministerrådets beslutning af 25.2.1991 og aftale mellem Ministerrådet, Grønlands Hjemmestyre og Nuuk kommune stiller Ministerrådet 20 MDKK i 1990-prisniveau til rådighed over det nordiske budget til etablering af et nordisk kunst- og kulturcenter i Nuuk. Bidraget finansieres med 10 MDKK plus prisopregning i hvert af årene 1995 og 1996. Den resterende del af byggeomkostningerne afholdes af de øvrige aftaleparter.

Ovennævnte beløb gælder uddannelses- og forskningssektorens andel af bidraget for 1995. Resten finansieres af kultursektoren.

2.3 Institutioner

2.3.1 Nordens Folkliga Akademi (NFA)

Budget 1995: 6 783 000 SEK
modsvarer 5 698 000 DKK

NFA skal virke for udvikling og fornyelse inden for folkeoplysning og voksenundervisning i Norden. NFA's virksomhed omfatter nordiske kurser og seminarer i eget regi og med samarbejdende organisationer inden for nordisk folkeoplysning og voksenundervisning samt dokumentation og projektvirksomhed.

De vigtigste emner er voksenpædagogik, nordisk kultur , folkeoplysning og demokrati. Der er endvidere oprettet et internationalt center ved NFA, som har samarbejdsprojekter og kontakter til voksenundervisningsmiljøer i Baltikum og Europa i øvrigt.

Se den separat tryckta bilagedelen (Bil. 2), p. 2.3.1, budgetkontrakt för perioden 1993-95.

2.3.2 Nordisk Sprogsekretariat

Budget 1995: 1 891 000 NOK
modsvarer 1 759 000 DKK

Nordisk Sprogsekretariat er et samarbejdsorgan for sprognævnene i Norden og andre som arbejder med nordiske sprogspørgsmål. Institutionen skal arbejde for at bevare og styrke det sproglige fællesskab i Norden og for at fremme den nordiske sprogforståelse. Institutionen er hjemmehørende i Oslo.

Se den separat tryckta bilagedelen (Bil. 2), p. 2.3.2, budgetkontrakt för perioden 1993-95.

2.3.3 *Nordiska språk- och informationscentret*

Budget 1995:	3 018 000 FIM
modsvarer	3 592 000 DKK

Nordiska språk- och informationscentret er en samnordisk institution, som har til opgave at fremme kendskabet i Finland til de øvrige nordiske landes sprog, kultur og samfundsforhold. Centret skal endvidere formidle kundskab om Finland og det finske sprog til de andre nordiske lande.

Se den separat tryckta bilagedelen (Bil. 2), p. 2.3.3, budgetkontrakt för perioden 1993-95.

2.3.4 *Nordiska högskolan för hushållsvetenskap (NHH)*

Budget 1995:	1 185 000 SEK
motsvarar	995 000 DKK

Nordiska högskolan för hushållsvetenskap (NHH) har till syfte att anordna och främja undervisning och forskning inom hushållsvetenskap i Norden. Beslut har fattats om att den nordiska finansieringen av NHH skall upphöra efter 1996.

Se den separat tryckta bilagedelen (Bil. 2), p. 2.3.4, budgetkontrakt för perioden 1993-96.

2.3.5 *Nordisk samisk institutt (NSI)*

Budsjett 1995:	6 905 000 NOK
motsvarer	6 422 000 DKK

Nordisk samisk institutt (NSI) tar initiativ til, samordner og gjennomfører utredning, planlegging og forskning med sikte på å forbedre den samiske befolkningens stilling sosialt, kulturelt, rettslig og økonomisk. NSI har lokaler i Kautokeino.

Se den separat tryckta bilagedelen (Bil. 2), p. 2.3.5, budgetkontrakt för perioden 1993-95.

2.3.6 *Nordisk Institut for teoretisk Fysik (NORDITA)*

Budget 1995:	16 394 000 DKK

Nordisk Institut for teoretisk Fysik (NORDITA) har som hovedopgaver at udføre forskning inden for grundlæggende teoretisk fysik, at fremme samarbejdet mellem forskere på området i de nordiske lande og at virke som et

internationalt center for teoretisk fysik. NORDITA har lokaler ved Københavns Universitet.

Se den separat tryckta bilagedelen (Bil. 2), p. 2.3.6, budgetkontrakt för perioden 1993-95.

2.3.7 *Nordiska institutet för folkdiktning (NIF)*

Budsjett 1995:	1 976 000 FIM
tilsvarer	2 351 000 DKK

Nordisk institutt for folkediktning (NIF) skal fremme og koordinere nordisk folkloristisk forskning og utdanning. Instituttet har lokaler ved Åbo Universitet.

Se den separat tryckta bilagedelen (Bil. 2), p. 2.3.7, budgetkontrakt för perioden 1993-95.

2.3.8 *Nordisk institutt for sjørett (NIfS)*

Budsjett 1995:	2 623 000 NOK
tilsvarer	2 439 000 DKK

Nordisk institutt for sjørett (NIfS) skal fremme forskning og undervisning i de nordiske land i sjørett og alminnelig transportrett, olje- og gassrett og beslektede fagområder. Instituttet er en del av Universitetet i Oslo.

Se den separat tryckta bilagedelen (Bil. 2), 2.3.8, budgetkontrakt för perioden 1993-95.

2.3.9 *Nordisk institut for Asienstudier (NIAS)*

Budget 1995:	6 192 000 DKK

Nordisk institutt for Asiastudier (NIAS) har til formål å fremme og styrke vitenskapelige studier av Asias kultur og samfunnsforhold og har lokaler ved Københavns Universitet.

Nordisk Ministerråd har iverksatt en forsøksordning med forskningsprofessorat med prosjektgruppe ved NIAS. Ordningen avsluttes 1. juli 1995, og evalueres våren 1994 med sikte på å foreligge som beslutningunderlag for Nordisk Ministerråd med hensyn til en avgjørelse om oppfølging av forsøket.

Det er inngått budsjettavtale mellom NIAS og Nordisk Ministerråd for perioden 1993-95. Budsjettavtalen har et forbehold for økonomiske konsekvenser av en eventuell avvikling av forsøksordningen etter 1. juli 1995. Forsøksordningen med forskningsprofessorat har en budgetramme på årlig ca 800 000 DKK.

Se den separat tryckta bilagedelen (Bil. 2), p. 2.3.9, budgetkontrakt för perioden 1993-95.

2.3.10 Nordiska samarbetsorganet för vetenskaplig information (NORDINFO)

Budget 1995:	4 059 000 FIM
modsvarer	4 830 000 DKK

Nordisk samarbejdsorgan for videnskabelig information (NORDINFO) har til formål at fremme nordisk samarbejde vedrørende videnskabelig information og dokumentation, med særskilt hensyn til forskningsbiblioteksvæsenet. Institutionen er placeret ved Tekniska högskolans bibliotek i Esbo/Helsingfors.

Se den separat tryckta bilagedelen (Bil. 2), p. 2.3.10, budgetkontrakt för perioden 1993-95.

2.3.11 Nordisk Vulkanologisk Institut (NORDVULC)

Budget 1995:	54 080 000 ISK
modsvarer	5 408 000 DKK

Nordisk vulkanologisk Institut (NORDVOLC) Reykjavik har som opgave at udføre forskning med sigte på vulkanologiens vigtigste områder: geokemi, geofysik og vulkanhistorie. Instituttet skal give forskere og studerende mulighed for at studere vulkanologi og dertil knyttede videnskabelige problemer.

Se den separat tryckta bilagedelen (Bil. 2), p. 2.3.11, budgetkontrakt för perioden 1993-95.

2.3.12 Nordiska institutet för samhällsplanering (NORDPLAN)

Budget 1995:	7 882 000 SEK
modsvarer	6 621 000 DDK

Nordiska institutet för samhällsplanering (NORDPLAN) i Stockholm har til opgave at udbyde videreuddannelse inden for samfundsplanlægning og tilgrænsende felter samt at bedrive forskning på området. Desuden kan instituttet i samarbejde med universiteter og højere læreanstalter medvirke i forskeruddannelse på området.

Se den separat tryckta bilagedelen (Bil. 2), p. 2.3.12, budgetkontrakt för perioden 1994-96.

2.3.13 Nordiska samarbetskommittén för arktisk medicinsk forskning (NoSAMF)

Budget 1995:	1 114 000 FIM
modsvarer	1 326 000 DKK

Nordisk samarbejdskomite for arktisk medicinsk Forskning (NoSAMF) har til opgave at virke for samordning af den arktisk medicinske forskning i

Norden. NoSAMF forestår publikations-, dokumentations- og seminarvirksomhed. NoSAMF er placeret i Uleåborg.

Se den separat tryckta bilagedelen (Bil. 2), p.2.3.13, budgetkontrakt för perioden 1994-96.

III Miljö

Budget 1995: 33 167 000 DKK

Den Nordiska miljöstrategin för 1994-1996, fastställd av miljöministrarna i mars 1994 utgör stommen för det nordiska miljösamarbetet år 1995. Verksamheten koncentreras till områden där de nordiska länderna har gemensamma intressen att tillvarata, antingen gällande det internt nordiska miljövårdsarbetet eller gällande nordisk medverkan i och påverkan på miljövårdsarbetet i Nordens närområden, Europa och vidare internationellt. Speciellt viktiga insatsområden är luft- och havmiljö, natur och friluftsliv, miljöövervakning, renare teknologi, kemikalier samt kärnkraftsäkerhet och radioaktivt avfall.

För Norden som nettoimportör av *luft- och havföroreningar* är internationella avtal om utsläppsbegränsningar av avgörande betydelse. År 1995 fokuseras arbetet på åtgärder för att samordna och styrka Nordens insats för att reducera egna och globala nettoutsläpp av klimagaser, försurande ämnen och ozonnedbrytande ämnen. Av särskild vikt är att inom ramen för konventionen för långväga gränsöverskridande luftföroreningar (LRTAP) arbeta för en reduktion av utsläpp av lufttransporterade tungmetaller, persistenta organiska föreningar och fotokemiska oxidanter. Kunskaper om utsläpp, transport och konsekvenser av miljögifter (speciellt tungmetaller och persistenta organiska föreningar) byggs upp till bruk i det internationella arbetet med utsläppsbegränsningar, bland annat inom Helsingforskommissionen, Oslo-Pariskommissionen, Nordsjökonventionen och det arktiska samarbetet. Utredningar om olika källors betydelse för näringsämnesbelastningen tas fram. Strategier för att reducera och undgå utsläpp från fartyg med särskild vikt på nordliga farvatten och regler för begränsning av luftförorening från fartyg utarbetas.

Den Nordiska naturvårdsstrategin som utarbetats i enlighet med Agenda 21-principer kommer att vara vägvisande för arbetet inom *natur och friluftlivs*området och uppmärksammas vid samarbetsdiskussioner med andra sektorer. En utredning av en helhetsorienterad kulturminnesförvaltning i det nordiska landskapet och förslag till revidering av utpekningen av Nordiskt relevanta objekt i relation till UNESCOs konvention om världens kultur- och naturarv kommer att utarbetas. Uppföljningen av FNs konvention om biologiskt mångfald prioriteras såväl som att i samarbete med jord- och skogsbrukssektorn utarbeta definitioner och kriterier för ett hållbart skogsbruk. En nordisk strategi för hållbar användning av naturen till ett allsidigt friluftsliv kommer att utarbetas.

Uppföljning av "Arbetsprogrammet 1993-1995 för långsiktig *övervakning av Nordens yttre miljö*" fortsätter. Datainsamlingarna och förberedelserna för Miljötillståndsrapporten om den arktiska miljön i Norden, som skall utges under 1996 kommer att starta. Arbetet knyter an till den heltäckande Arktisrapportering som förbereds inom det arktiska övervakningsprogrammet (AMAP). Under 1995 utges den andra miljöindikator-

rapporten över miljöns tillstånd i Norden. Gemensamma nordiska regler och rutiner för kvalitetssäkring och kvalitetsdeklarering av miljöövervakningen utarbetas. Den omfattande kartläggningen av tungmetallnedfallet i mossa och humus i Nordeuropa fortsätter under Nordens ledning.

På *kemikalieområdet* fästs speciell uppmärksamhet vid riskbegränsning och substitution av farliga kemikalier framförallt av bly, kadmium och kvicksilver samt vid klassificering av miljöfarliga ämnen och produkter samt neurotoxiska ämnen. Nordiskt samråd i bekämpningsmedelsfrågor, som underlag för det nationella arbetet, har fortsatt aktualitet. Arbetet med ozonnedbrytande ämnen förs vidare inom ramen för Montrealprotokollet.

Arbetet med att ta fram förslag till en gemensam nordisk behandlingsstrategi för upparbetning och slutdeponering av kvicksilverhaltigt avfall fortsätter. Uppbyggnad och förmedling av nordisk kompetens på *renare teknologi*området, härvid gällande bästa tillgängliga teknologi och livscykelanalys prioriteras. Möjligheten att igångsätta projekt gällande miljövarudeklarationer och miljöstyrning i små och mellanstora verksamheter kommer att övervägas. Uppföljningen av arbetet gällande elektronikavfall förs vidare speciellt vad gäller ramar för producentansvar och produktansvarsordningar samt system och tekniker för insamling, sortering och slutbehandling av elektronikavfall.

Arbete med integrering av miljö och fysisk planering pågår i syfte att uppnå en nordisk grundsyn vad gäller användningen av *miljökonsekvensbeskrivningar* (MKB) i planeringsprocessen. Förslag till hur MKB kan komma till användning i utvecklingen av en fysisk samhällsstruktur i linje med en hållbar utveckling och möjligheter att upprätta ett nordiskt MKB kompetenscentra skall utredas.

Konkret samverkan mellan olika samhällssektorer är nödvändig för en målmedveten och framgångsrik miljöpolitik. Varje sektor har i utgångspunkten ansvar för att integrera miljöhänsyn i arbetet. En viktig uppgift för miljösektorn är att verka för att andra sektorer integrerar miljöfrågorna i sitt arbete. Det *sektorsamarbete* som under de senaste åren etablerats fortsätter och nya initiativ tas allt eftersom resurserna så tillåter.

Programmet för *Nordiskt lantbruksmiljösamarbete 1993* kommer att revideras. I samarbete med *transportsektorn* skall möjligheter att utforma ett miljöanpassat transportsystem utredas och initiativ tas för att såväl nationellt som internationellt verka för en introduktion av en miljöindexering av fartyg. Det tvärsektoriella samarbetet mellan miljö- och *fiskeri*sektorerna tar utgångspunkt i de målsättningar som ministerrådet fastställer hösten 1994. Mot bakgrund av ökad aktualitet för styrmedel inom miljövårdsarbetet önskas samarbetet mellan miljö- och *finans*sektorn stärkas och effektiveras.

Insatser i *Nordens närområden* har hög prioritet i miljösamarbetet. En utredning har tillsatts av ekonomi-, miljö- och finansministrarna med uppdrag att se på möjligheter till samordning och förstärkning av den nordiska miljöinsatsen och ökat deltagande från internationella finansieringsinstitutioner i konkreta miljöprojekt i Nordens närområden. År 1995 förväntas arbetet fortsätta mot bakgrund av de förslag som utredningen väntas presentera i slutet av 1994. Ministerrådet har under de senaste åren medver-

kat till etableringen av miljöövervakningsstationer i de baltiska länderna och därigenom lagt grunden för en långsiktig övervakning av den yttre miljön i Baltikum. Avsikten framöver är att utveckla miljödatahanteringen i de baltiska länderna så att den möjliggör en samordning med europeiska övervakningssystem. En biotopkartläggning i Baltikum och en modellutredning av näringsämnesbelastningen till Östersjön från små dräneringsområden med känd markanvändning kommer att utföras. Användningen av MKB i utvecklingsarbetet i Östersjöområdet och Barentsregionen kommer att utredas.

IV Fiskeri

Budget 1995: 7 663 000 DKK

Fiskeriministrenes program for nordisk fiskerisamarbeid 1993-1996, behandlet på Nordisk Råds 40. sesjon i 1992, og fastsatt av ministerrådet i mars 1992, har som utgangspunkt et økt behov for å styrke det næringspolitiske samarbeidet, bl.a. i lys av de kraftige endringene som har funnet sted innenfor nordiske og europeiske fiskerier de seneste årene.

Fiskeriene har dominerende betydning for økonomien i Grønland, Island og Færøyene. Det nordiske fiskerisamarbeidet har derfor spesielt stor betydning for de vest-nordiske landene. I programmet blir dette tatt spesielt hensyn til i utformningen av fremtidige samarbeidstiltak på fiskeriområdet.

Fiskerisamarbeidsprogrammet for 1993-1996 har satt som hovedmålsettinger for det nordiske fiskerisamarbeidet å

- styrke det nordiske nettverket, for med det å bidra til bedre utnyttelse av landenes samlede forvaltnings- og forskningskompetanse
- styrke de nordiske landenes plass og innflytelse i det fremtidige europeiske fiskerisamarbeidet, både i vest- og østeuropeisk kontekst
- utvide samarbeidet om forvaltning av fellesbestander

For arbeidsperioden 1995 vil det nordiske fiskerisamarbeidet ha som sikte å realisere målsettingene i samarbeidsprogrammet, og å styrke det politiske innholdet i samarbeidet i samsvar med intensjonene for den overordnede nyordning av det nordiske samarbeidet.

Fiskeriministrene har vedtatt en handlingsplan for 1994-1995 med sterkt betoning av behovet for å styrke det næringspolitiske samarbeidet, og der behovet for at det etter at de nordiske lands forhold til EU er endelig avklart, blir foretatt en grundig gjennomgang av innhold og form, såvel som de politiske forutsetningene, for det videre nordiske fiskerisamarbeidet.

Samarbeidet i 1995 vil bli konsentrert om følge innsatsområder:

EU-integrasjon, handel med fiskeprodukter, helse-, veterinær- og grensekontroll,

internasjonalt fiskeri- og miljøsamarbeid, forvaltnings- og forskningssamarbeid på

felles-ressurser, havpattedyr, styrking av interesseorganisasjonenes samarbeid, påvirking av europeiske fiskeriforskningsprogrammer, samt støtte til forskningsprosjekter innenfor områdene ressursforvaltning og fiskerieeguleringer, selektivitet og tekniske bevaringsforanstaltninger, havbeite og akvakultur samt produksjon, kvalitet og marked.

Det foreslås en bevilgning for 1995 på samme nivå som for 1994, 7 663 000 DKK, som tar høyde for at sektoren for 1994 i tillegg til bevilgningen over ordinært budsjett, fikk 1 000 000 DKK som del av overskuddet på regnskapet for 1992.

V Medborgarnas rättigheter

Budget 1995:	60 455 000 DKK
Arbejdsmarked og arbejdsmiljø	15 860 000
Social og sundhed	39 195 000
Forbrugerpolitik	5 400 000

Medborgerpolitikken omfatter arbejdsmarked og arbejdsmiljø, social- og sundhedspolitik, forbrugerpolitik og levnedsmiddelområdet. Levnedsmiddelområdet er budgetmæssigt placeret under social- og sundhedsområdet, men varetages politisk af samarbejdsministrene. Indholdsmæssigt tæt beslægtet med disse områder er ligestillingssamarbejdet, der organisatorisk er placeret inden for satsningsområdet juridiska frågor.

Norden har i lighed med det øvrige Vesteuropa været ramt af et økonomisk tilbageslag de seneste år, og arbejdsløsheden er steget fra 4-5 pct. til knapt 11 pct. Denne udvikling skyldes hovedsageligt en meget stor stigning i arbejdsløsheden i Finland og Sverige, men også i de øvrige nordiske lande er ledigheden vokset. Den høje arbejdsløshed og lavkonjunkturen har da også præget den nordiske dagsorden gennem længere tid, og en lang række initiativer er igangsat inden for flere samarbejdssektorer f. eks. af finans- og økonomiministrene, undervisningsministrene og arbejdsministrene.

Der er nu tydelige tegn på, at udviklingen er ved at vende, og at arbejdsløshedskurven vil knække. Det er i den forbindelse vigtigt, at der føres en koordineret international politik, der giver forudsætninger for en vedvarende vækst med lav inflation, der sigter mod at skabe flere arbejdspladser og at mindske arbejdsløsheden. Dette fremgår bl. a. af statsministrene og finans- og økonomiministrenes fælles deklaration fra Mariehamn november 1993 og af Ministerrådets rapport fra marts 1994 om nordiskt samarbete för ökad sysselsättning. I denne rapport peges også på betydningen af strukturelle reformer på arbejdsmarkedet.

Ministerrådet (arbejdsministrene) vil derfor lægge speciel vægt på indsatsen mod ungdomsarbejdsløsheden og langtidsledigheden. Efter- og videreuddannelse er et andet prioriteret samarbejdsområde bl. a. for at forbedre arbejdsmarkedets funktionsmåde og dermed reducere risikoen for flaskehalse på arbejdsmarkedet. Andre strukturelle aktiviteter for at øge fleksibiliteten på arbejdsmarkedet er også prioriterede samarbejdsfelter i strategien mod arbejdsløsheden.

Flere nordiske aftaler erstattes fremover af aftaler på hele EØS-området, for eksempel på socialområdet og arbejdsmarkedet. Men netop fordi det nordiske samarbejde på mange felter er mere udviklet end det europæiske, vil der være behov for et nordisk samarbejde der supplerer og støtter det europæiske. Der kan endvidere i nogle tilfælde være behov for supplerende nordiske aftaler. Typisk omfatter de nordiske landes lovgivning og dermed også de fællesnordiske regelsæt således hele befolkningen,

og f.eks. ikke kun personer med tilknytning til arbejdsmarkedet, ligesom der gives bedre rettigheder på nogle punkter.

Den nye nordiske konvention om social sikring er således trådt i kraft samtidig med EØS-aftalen, og en ny konvention om social bistand og sociale tjenester blev godkendt af Nordisk Råd på sessionen i Stockholm med efterfølgende endelig godkendelse af social- og sundhedsministrene.

Ministerrådet vil derfor bevare og udvikle den nordiske model ikke mindst for at påvirke den europæiske udvikling. Dette er således et hovedtema i de to nye handlingsprogrammer på hhv. forbrugerområdet og levnedsmiddelsområdet.

På arbejdsmarkeds- og arbejdsmiljøområderne vil de hidtidige to seperate samarbejdsprogrammer for hvert af områderne blive afløst af et fælles program for hele samarbejdsområdet. Tre bærende elementer i den nordiske model på området er arbejdsrets- og arbejdslivsrelationer, aktiv arbejdsmarkedspolitik og et sundt og sikkert arbejdsmiljø. Det altoverskyggende arbejdsløshedsproblem vil naturligvis i de kommende år gøre krav på store dele af dagsordenen og ressourcerne på området. Forslag til program forelægges på Nordisk Råds 46. session i Reykjavik i foråret 1995.

På social- og sundhedsområdet vil et hovedmål i det kommende samarbejdsprogram være, at de værdier det nordiske social- og sundhedssamarbejde bygger på, skal få størst mulig indflydelse i det europæiske samarbejde. Her tænkes bl. a. på princippet om borgernes lighed i alle sociale og sundhedsmæssige anliggender, varetagelse af særligt udsatte og sårbare gruppers interesser, styrkelse af den nordiske familiepolitik især overfor børn og unge samt samarbejde om ældreomsorgen. Dette program forelægges på sessionen i Tromsø.

5.1 Arbejdsmarked og arbejdsmiljø

Budget 1995: 15 860 000 DKK

Det nordiska samarbetet på arbetsmarknads- och arbetsmiljöområdet bygger på överenskommelsen om den gemensamma nordiska arbetsmarknaden, senast reviderad 1982, samt på den nordiska arbetsmiljökonventionen från 1990.

Dispositionsbevilling	9 714 000
Nordjobb	2 500 000
Informationsprojekt	1 099 000
NIVA	2 547 000
Summa	15 860 000

Ministerrådets program

Den svåra arbetslöshetssituation har slagit hårdast mot ungdomar som har fått allt svårare att få inträde och fotfäste på arbetsmarknaden. Insatser

mot ungdomsarbetslösheten har den högsta prioriteteten i de nordiska länderna. För att underlätta ungdomarnas situation har man även utbyggt de ordinarie utbildningssystemen - yrkesutbildningar och vidaregående utbildningar.

Nordiska ministerrådet startade ett program mot ungdomsarbetslösheten i början av 1994. Programmets avsikt är att förbättra erfarenhetsutbyte, politisk koordinering, samordning mellan existerande insatser och program mellan de nordiska länderna och gentemot EU.

Innanför programmet analyseras ungdomsarbetslöshetens konjunkturella och strukturella orsaker och olika hinder som möter ungdomar på arbetsmarknaden samt kartläggs olika åtgärder med inriktning mot ungdomar och deras effekter.

Arbetsmarknadsparterna deltar också i genomförandet av programmet bl.a. ifrågor som har med utveckling av lärlingssystem att göra.

Efter- och vidareutbildning av den vuxna arbetskraften har allt större betydelse i ländernas arbetsmarknadspolitik. Ministerrådets samarbetsprogram om löpande utveckling och anpassning av efter- och vidareutbildningen startade på hösten 1993. Programmets resultat värderas årligen och efter två års verksamhet kommer ministerrådet att ta ställning till programmets eventuella vidareförande.

5.1.1 Nordjobb

Nordjobbidén formulerades av den så kallade Gyllenhammar-gruppen, och avsikten med programmet är att bistå ungdomar med sommarjobb, bostad etc i ett annat nordiskt land. Syftet är att därigenom etablera kontakter mellan ungdomar över landgränserna.

Föreningarna Nordens Förbund svarar för den praktiska delen av ungdomsutbytet i samarbete med de berörda myndigheterna.

På grund av den svåra sysselsättningssituationen i de nordiska länderna har det blivit svårt att uppnå de tidigare årens nivå på ca 1000 ungdomsutbyten. De positiva erfarenheterna och ungdomarnas växande intresse för programmet är dock starka incitament för vidareförandet av programmet.

Myndigheterna och Föreningarna Norden har kontinuerligt övervägt utvecklingsmöjligheter både mellan de nordiska länderna och perspektiv i att ungdomsutbytet utvidgas till områden utanför Norden, såsom ett försöksprojekt mellan Grönland och det övriga Norden.

Utredningsarbete angående förhållandet mellan olika nordiska ungdomsutbytesprogram och deltagande i EUs utbytesprogram kommer att igångsättas och bilda grundlag för fortsättningen av Nordjobb.

5.1.2 Övriga aktiviteter på arbetsmarknads- och arbetsmiljöområdet

Överenskommelsen om den gemensamma nordiska arbetsmarknaden kompletteras av överenskommelsen om samarbete om yrkesinriktad rehabilitering och arbetsmarknadsutbildning.

Uppföljning av överenskommelserna ges hög prioritet i arbetet i respektive underutskott under ämbetsmannakommittén. Dessutom lägger man vikt på utvecklingen i relationerna mellan Norden och EU samt det nordiska samarbetet med Östeuropa och de baltiska länderna.

Arbetsmarknaden och arbetsmarknadspolitiken står inför betydande utmaningar på 1990-talet bl a med hänsyn till den svåra sysselsättningssituationen, strukturförändringar i arbetslivet och i företagen. Prioriterade områden är arbetsmarknadens funktionssätt samt åtgärder för att förbättra effektiviteten och flexibiliteten, marginalgruppernas situation på arbetsmarknaden och arbetslöshetens struktur och konsekvenser.

Innanför det nordiska migrationssamarbetet vidareförs ett projektprogram med invandrarnas situation på arbetsmarknaden som ett av de prioriterade områden.

Medel från den avslutade ekonomiska handlingsplanen har möjliggjort deltagandet i det europeiska standardiseringssamarbetet i och därmed gett möjlighet för ökad nordisk påverkan på framtidens standarder som kommer att ha betydelse för arbetsmiljön i Norden och EU-Efta i helhet. Ministerrådet vill fortsatt prioritera detta samarbete.

Ministerrådet prioriterar dessutom samarbete på arbetslivs- och arbetsrättsområdet. Aktiviteterna riktas mot samarbete angående den aktuella utvecklingen på arbetsmarknaden i Norden och den stigande internationaliseringens betydelse för arbetslivs- och arbetsrättsfrågorna i Norden.

Andra prioriterade områden är arbetsmiljöforskningssamarbete och ökat erfarenhetsutbyte mellan de nordiska arbetsmiljöforskningsinstituten, modernisering av tillsynsverksamheten samt ökad fokusering på de ekonomiska styrningsmedlen i arbetsmiljön.

5.1.3 Informationsprojekt

Budget 1995: 1 099 000 DKK

Projektets syfte är att fungera som informationskanal mellen de nordiska ländernes arbetsmarknads- och arbetsmiljömyndigheter, mellan EU:s informationssystem MISEP och den nordiska kontaktgruppen för arbetsmarknads- och arbetsmiljöinformation samt att sköta annan löpande information.

Överenskommelse mellan Nordiska ministerrådet (arbetsministrarna) och informationsprojeket har ingåtts för perioden 1993 - 1995.

Se den separat tryckta bilagedelen (Bil. 2), p. 5.1.3, budgetkontrakt för perioden 1993-95.

5.1.4 Institutioner

5.1.4.1 *NIVA - Nordiska institutionen för vidareutbildning inom arbetsmiljöområdet*

Budget 1995:	2 140 000 FIM
motsvarar	2 547 000 DKK

NIVAs huvuduppgift är att arrangera vidare- och efterutbildning för forskare och andra specialister inom arbetsmiljöområdet. Sådan utbildning skall anordnas som kurser, seminarier, symposier etc. Utöver sin roll som utbildningsanordnare skall NIVA också verka aktivt för nordisk samverkan och samordning av arbetsmiljöutbildning.

Se den separat tryckta bilagedelen (Bil. 2), p. 5.1.4.1, budgetkontrakt för perioden 1994-96.

5.2 Social- och hälsovård

Dispositionsbevilgning social- och hälsovård	4 923 000 DKK
Dispositionsbevilgning levnedsmidler	3 276 000 DKK
Dispositionsbevilgning ialt	8 199 000 DKK
Institutioner social- och hälsovård	30 996 000 DKK
Social- och hälsovård incl. levnedsmiddel ialt	39 195 000 DKK

5.2.1 Social- og hälsovårdpolitik

Socialpolitik, dispositionsbeviljning	Budget 1995:	4 923 000 DKK

Prosjektvirksomheten tar utgangspunkt i arbeidet med sektorens nye samarbeidsprogram som som er vedtatt v Ministerrådet (sosial og helseministrene) i juni 1994 og som blir forelagt Nordisk Råd som ministerrådsforslag på den 45 sesjonen i Tromsø. Disposisjonsbevilgningen anvendes for å drive 1) langvarige (permanente) samarbeidsprsojekter 2) Arbeidsgrupper og utdredninger og 3) temporære prosjekter, FoU virksomhet.

To permanente samarbetskomitéer drives på det statistiske området, Nordiska socialstatistiska komiteen (NOSOSKO) och Nordiska medicinalstatistiska komiteen (NOMESKO).

Social- och hälsovårdsnytt i Norden er et periodisk tidsskrift som kommer ut 4 ganger årligt. Tidsskriftets mål er å informere om det samarbeid som finner sted på sosial og helseområdet, først og fremst med utgangspunkt i Nordisk Sosialpolitisk komités beslutninger.

Blandt arbeidsgrupper under EK-S kan nevnes Styringsgruppen for Handlingsplanen mot Kreft. Hovedinnsatsen her ligger i et forskningsprosjekt om "Kreftbilden i Norden" i samarbeid med kreftregistrene i de nordiske land som publiserer rapporter om prosjektets resultater i 95 og, 96. En annen er styringsgruppen for prosjektet "Standardisering inom hälso-

och socialområdet.", som vil bli høyt prioritert fremover. Begge arbeidsgrupper har et treårigt mandat for perioden 1994-1996.

Utredninger om og evalueringer av sektorens institusjoner og samarbeidsprosjekter gjøres kontinuerlig.

Den egentliga projektverksamheten drivs dels i form av temporär försöksverksamhet, dels i form av utredningar och FoU-verksamhet. Projekten fördelas på följande områden: social omsorg, barn-, ungdoms- och familjepolitik, äldreområdet, handikappområdet samt hälso- och sjukvård.

5.2.2 Levnedsmidler

Levnedsmidler, disposisjonsbevilgning Budget 1995: 3 276 000 DKK

Nordisk samarbejdsprogram på levnedsmiddelområdet fra 1993 udstikker rammerne for samarbejdet. Det nye program sigter på at besvare udfordringen fra Den Europæiske Union, at imødekomme den rivende teknologiske udvikling, som sker på levnedsmiddelområdet, og på at bidrage til forbedring af befolkningens kostvaner og dermed sundhed. Levnedsmiddelområdet har stor økonomisk betydning i alle europæiske lande og det regelværk, som regulerer området, er meget omfattende. Regelværket skal sikre den frie handel, samtidig med at forbrugerne beskyttes mod sundhedsrisici fra levnedsmidler og mod vildledning i markedsføringen.

Samarbejdsprogrammet lægger vægt på at styrke de nordiske landes levnedsmiddel- og ernæringspolitik, støtte landenes forpligtende deltagelse i samarbejdet internationalt samt på at videreudvikle kompetencen i de små nordiske fagmiljøer.

Samarbejdet omfatter levnedsmiddellovgivning, overvågning, kontrol og tilsyn af levnedsmidler, information og oplysning over for forbrugerne og industrien samt risikovurdering, videnopbygning og udredningsarbejde.

Ministerrådet vil i 1995 på lovgivningsområdet fortsætte med projekter, som har til formål at påvirke de europæiske regler og lovinitiativer samt at sikre en bedre sundhedsbeskyttelse og information for forbrugerne. Dette vil gælde f.eks. vedrørende mærkning af levnedsmidler, anvendelse af tilsætningsstoffer og regler for kødkontrol. EK-Livs har i flere år anvendt en strategi med at gennemføre udredninger og udforme nordisk konsensus på områder, hvor EF-lovgivningen endnu ikke er fastsat og på dette grundlag at påvirke udarbejdelsen af internationale og EF-regler. Denne strategi vil blive fortsat i 1995.

EØS-aftalen har skabt nye rammer for levnedsmiddelkontrollen. Grænsekontrollen af levnedsmidler skal på sigt nedlægges. Der vil blive lagt vægt på samarbejde vedrørende kvalitetssikring af laboratorier og kontrolmetoder samt en samordnet implementering af europæiske regler, som kan sikre en opretholdelse af den "nordiske model".

Overvågningen af madvarernes kvalitet og sammensætningen af befolkningens kost vil blive styrket på nordisk plan gennem bedre udnyttelse

af andre landes data og samarbejde ved indsamling af data om kostvaner og kostrelaterede sundhedsproblemer.

Det er målet i 1995 at udvikle en fælles strategi for information og oplysning rettet mod den enkelte forbruger samt at forbedre mærkningen af levnedsmidler med hensyn til næringsdeklarationer og oplysninger til allergikere.

Ministerrådet vil gå videre med at arbejde på en revision af de nordiske anbefalinger om indtagelse af næringsstoffer på grundlag af toksikologiske og ernæringsmæssige vurderinger. Arbejdet fortsættes med sundhedsmæssig vurdering af nye levnedsmidler fremstillet bl.a. med genteknologi, sundhedsmæssig vurdering af materialer, som kommer i kontakt med levnedsmidler og toksikologisk vurdering af miljøgifte som PCB, dioxiner og tungmetaller.

1995 bliver også året hvor der startes på en satsning omkring øget samarbejde med andre områder som f.eks sundhed, landbrug, miljø og forbrugere.

Der skal desuden udfærdiges en egentlig strategi for bedst mulig udnyttelse af ressourserne i forbindelse med Nordisk bistand ved opbygning af en infrastruktur på levnedsmiddelkontrolområdet i de baltiske lande.

5.2.3 *Institutioner*

Resultaterne af det nordiske social- og sundhedssamarbejde kan i høj grad tilskrives sektorens samarbejdsinstitutioner. Strukturen med de mange institutioner som ankerplads for langt den største del af virksomheden er blevet et særkende for social- og sundhedssektoren. Social- og sundhedssamarbejdets tyngde vil også i fremtiden være forankret i samarbejdsinstitutionerne.Ministerrådet vil arbejde for at institutionernes virksomhed udvides til også at relateres til øvrigt internationalt samarbejde. Nye projekter og samarbejdsområder skal således i videst mulig udstrækning forankres i institutionerne.

Sektoren har 7 samarbejdsinstitusjoner som har indgået i systemet med budgetoverenskommelser fra 1991 og 1992. Dessuden er Kontaktmannaorganet för narkotikafrågor regnet som en institution på sektorens budget.

En av institutionene har budsjettoverenskommelser 1994-1996, seks ingår nye overenskommelser fra 1995 til 1997.

5.2.3.1 *Nordiska läkemedelsnämnden (NLN)*

Budget 1995:	2 916 000 SEK
motsvarar	2 450 000 DKK

Nordiska läkemedelsnämnden (NLN) har till uppgift att verka för harmonisering av lagstiftning och administrativ praxis på läkemedelsområdet i Norden, att samordna de nordiska insatserna inom raman för EU-samarbetet och det europeiska farmakopésamarbetet, att initiera nordisk forsk-

ning och samarbete på läkemedelsområdet samt att bibehålla jämförbarheten i den nordiska läkemedelsstatistiken.

Kontraktsförhandlingar om ny budgetöverenskommelse för 1995-97 pågår. Se den separat tryckta bilagedelen (Bil. 2), p. 5.2.3.1.

5.2.3.2 *Nordiska hälsovårdshögskolan (NHV)*

Budget 1995:	0 DKK
(nationell finansiering)	(39 425 000 SEK)
(motsvarar)	(37 934 000 DKK)

Nordiska hälsovårdshögskolan är en institution för högre utbildning och forskning inom området folhälsovetenskap. Vid högskolan anordnas dels vidare- och efterutbildning för personal inom hälso- och sjukvården som angränsande områden, dels forskarutbildning i folkhälsovetenskap.

Kontraktsförhandlingar om ny budgetöverenskommelse för 1995-97 pågår. Se den separat tryckta bilagedelen (Bil. 2), p. 5.2.3.2.

5.2.3.3 *Nordisk institutt for odontologisk materialprøvning (NIOM)*

Budget 1995:	10 452 000 NOK
motsvarar	9 720 000 DKK

NIOM skal initiere nordisk forskning og samarbejde på det odontologiske området, f. eks. for at materialer som benyttes i tannpleien i de nordiske land oppfyller myndigheternes helsemessige og tekniske krav og for utvikling av nye materialer og metoder for rstaurering i munnhulen. Herunder skal drives opplysningsvirksomhet til tannhelsepersonell og andre interesserte. NIOM har også som målsetting at blive et konkurransedygtig organ i samband med den felles europeiske kontroll- og godkjenningsordning som skal etableres i 1995 for medisinsk utstyr samt at delta i, og påvirke internasjonalt standardiseringsarbeide på det odontologiske området, f. eks. innenfor ISO (International Organization for Standardization) og CEN (Comité Européen de Normalization).

Se den separat tryckta bilagedelen (Bil. 2), p. 5.2.3.3, budgetkontrakt för perioden 1994-96.

5.2.3.4 *Nordiska nämnden för alkohol- och drogforskning (NAD)*

Budget 1995:	2 087 000 FIM
motsvarar	2 484 000 DKK

Nordiska nämnden för alkohol- och drogforsknings huvuduppgift är att verka för ett ökat forsknings- och informationssamarbete om samhälleligt viktiga alkohol- och drogfrågor. Verksamheten inriktas i huvudsak på den samhällsvetenskapliga forskningen inklusive socialmedicin och socialpsy-

kiatri. I tillägg till alkohol och Narkotika beaktas även beroendeframkallande läkemedel.

Kontraktsförhandlingar om ny budgetöverenskommelse för 1995-97 pågår. Se den separat tryckta bilagedelen (Bil. 2), p 5.2.3.4.

5.2.3.5 *Nordiska nämnden för handikappfrågor - NNH*

Budget 1995:	Nordiska nämnden för handikappfrågor	4 411 000	SEK
	(Motsv.)	3 706 000	DKK
	Tammerfors (Center databas, hj.midl)	3 479000	SEK
	(Motsv.)	2 923 000	DKK
	Støtteordning handikapporg.	1 721 000	DKK
	Totalt, motsvarar	8 350 000	DKK

Nordiska nämnden för handikappfrågor (NNH) skall genom att främja nordiskt samarbete i handikappfrågor bidra till förverkligandet av nationella mål om jämlikhet och full delaktighet i samhället för människor med funktionshinder. NNH skall särskilt bl a främja nordiskt samarbete om hjälpmedel och om insatser för att uppnå användning av ny teknik för handikappändamål.

Nordiskt utvecklingscenter för handikapphjälpmedel (NUH) i Tammerfors i Finland har varit en försöksordning från 1990 till 1994 ut. Under försöksperioden har Finland finansierat de administrativa utgifterna (1 035 000 FIM 1994). Anslaget från Nordiska ministerrådet har gått till finansiering av enskilda projekt. Under 1993 blev NUHs verksamhet utvärderad och centret anses ha uppnått goda resultat. Från 1995 finansieras hela verksamheten av Nordiska ministerrådet.

NNH administrerar ekonomiska bidrag till handikapporganisationernas nordiska samarbete.

Kontraktsförhandlingar om ny budgetöverenskommelse för 1995-97 pågår. Se den separat tryckta bilagedelen (Bil. 2), p. 5.2.3.5.

5.2.3.6 *Nordisk uddannelsescenter for døvblindepersonale, NUD*

Budget 1995: 5 633 000 DKK

NUD skall bidra till professionell utveckling av dövblindmedarbetare och deres institutioner/organisationer i Norden och främja nordiskt samarbete inom området. NUD skall sörja för en nordisk utbildning som stödjer och komplettarer nationell utbildning samt initiera och koordinera utvecklings- och forskningsarbete. NUD skall insamla och förmedla information och kunskaper på dövblindområdet härunder ha ett fackbibliotek och bidra till internationellt samarbete.

Kontraktsförhandlingar om ny budgetöverenskommelse för 1995-97 pågår. Se den separat tryckta bilagedelen (Bil. 2), p. 5.2.3.6.

5.2.3.7 *Nordiska kontaktmannaorganet för narkotikafrågor*

Budget 1995: 1.057 000 DKK

Nordiska kontaktmannaorganet för narkotikafrågor är ett tvärfackligt, permanent samarbetsorgan under ministerrådet i sammansättning av de ministrar som ansvarar för narkotikafrågorna med uppgift att samordna och initiera samarbetet rörande dessa frågor.

Kontaktmannaorganets uppgifter är bl.a. att följa missbrukarutvecklingen i länderna, samordna utvecklingsarbetet genom förebyggande insatser, vård och behandling, verka för samarbete och erfarenhetsutbyte kring lagstiftning och rättstillämpning samt att driva omfattande informations- och dokumentationsarbete.

5.2.3.8 *Nordiskt utbildningsprogram av social service, NOPUS*

Budget 1995: 1 549 000 SEK
motsvarar 1 302 000 DKK

NOPUS - Nordiskt utbildningsprogram för utveckling av social service är en samnordisk utbildningsinstitution för vidare- och efterutbildning av socialpersonal i Norden med särskild inriktning på personal i ledande ställning.

Kontraktsförhandlingar om ny budgetöverenskommelse för 1995-97 pågår. Se den separat tryckta bilagedelen (Bil. 2), p. 5.2.3.8.

5.3 Forbruger

5.3.1 Projektmidler

Budget 1995: 5 400 000 DKK

Grundlaget for arbejdet på forbrugerområdet er Handlingsprogram for det nordiske konsumentsamarbejde under perioden 1994-1998. På forbrugerområdet er der i høj grad tale om en "nordisk model", som konsumentministrene ønsker at holde fast i under den fremtidige udvikling. Derfor lægges der i handlingsprogrammet stor vægt på at støtte de enkelte landes forpligtende deltagelse i EØS- og EU-samarbejdet samt at koordinere en ensartet implementering af europæiske regler og modeller. Det betragtes som en hovedopgave for det nordiske forbrugerpolitiske samarbejde at sørge for størst mulig indflydelse på den europæiske udvikling i form af stigende forbrugerindflydelse, bedre forbrugerinformation og stærkere retsstilling for forbrugerne.

Nordisk Råd har peget på forbrugerområdet som et af de vigtigste satsningsområder i det indre marked dels for at sikre det høje nordiske niveau for forbrugerbeskyttelse, dels for offensivt at påvirke udviklingen i EØS.

De øvrige overordnede mål for forbrugersamarbejdet er at forbedre forbrugernes retslige og økonomiske stilling samt deres sundhed og sikker-

hed, at tilgodese forbrugernes krav til miljøhensyn, samt at udvikle forbrugerforskningen. Blandt de prioriterede opgaver i 1995 er således at virkeliggøre et program for nordisk forbrugerpolitisk forskning.

På det forbrugerretlige område prioriteres påvirkning af aktuelle EF-direktivforslag om bl.a. kommersiel kommunikation, forbrugertvister og ansvar for tjenesteydelser, at effektivisere overvågningen af markedsføring og salg over landegrænserne ved bl.a. at forsøge at forstærke samarbejdet mellem de europæiske tilsynsorganer på markedsføringsområdet, arbejde videre med diskriminerende reklame, opbygge ensartet retlig beskyttelse af forbrugerne ved anvendelse af ny teknologi ved betalingsformidling og TV-reklame samt opbygge et nordisk beredskab for reklamationer i forbindelse med grænseoverskridende køb.

På det økonomiske område satses der på videreudvikling af budgetrådgivning og rådgivning i forbindelse med miljøspørgsmål samt på at hjælpe forbrugerne til at udnytte de nye europæiske markedsmuligheder for finansielle tjenester på kredit-, opsparings og forsikringsområder. Desuden iværksættes en ny handlingsplan på det finansielle område, som inddrager forbrugerbeskyttende lovgivning. Samarbejdet omkring EU-initiativer på finansmarkedet intensiveres bl.a. omkring grænseoverskridende betalinger. De forbrugerpolitiske aspekter ved liberalisering af offentlige og halvoffentlige tjenester vil blive undersøgt og der vil blive udarbejdet on plan for et nordisk netværk som overfører erfaringer mellem landene om tilgængelighed til varer og tjenester.

Beskyttelsen af forbrugernes sundhed og sikkerhed forventes at ske gennem internationalt samarbejde inden for rammen af EUs produktsikkerhedsdirektiv. De nordiske lande skal yde en aktiv indsats på dette område. Ministerrådet sigter på nordisk samarbejde og arbejdsdeling ved kontrol af potentielt farlige produkter på markedet. Ministerrådet vil anvende betydelige ressourcer til forbrugerdeltagelse i og indflydelse på standardiseringsarbejdet, som i høj grad sigter på sikkerhedsspørgsmål. Minimumsregler på EU-niveau i forbindelse med børneartikler er også et område, der bør tages op i 1995.

Det nordiske miljømærkningsarbejde har opnået betydelig succes og er på alle måder forud for EU's miljømærkningsarbejde (som det forventes at komme til at spille en aktiv rolle i på længere sigt). Det er meget vigtigt at sikre den bedste mulige koordinering mellem det nordiske miljømærke og EF-miljømærket angående kriteriernes niveau og administration af systemerne. Ministerrådet prioriterer indsatserne for at udvikle kriterier for flere produktgrupper meget højt for at give forbrugerne mulighed for at vælge produkter, der belaster miljøet mindst muligt og derigennem at påvirke virksomhedernes miljøprioriteringer.

VI Ekonomi

Budget 1995:	126 168 000 DKK
Energi- og næringspolitik	77 097 000
Regionalpolitik	25 971 000
Jord- og skogbruk	19 400 000
Bygg- og boligsektoren	3 400 000
Transport og trafikksikkerhet	300 000

Under satsingsområde økonomi er samlet ministerrådets virksomhet innenfor samarbeidsområdene energi- og næringspolitikk, regionalpolitikk, jord- og skogbrukspolitikk , bygg- og boligpolitikk samt samarbeidet innen transportsektoren.

Av det totale budsjettforslaget for satsingsområde økonomi på 126,2 MDKK går 70,9 MDKK til samarbeidsaktiviteter i regi av de industripolitiske institusjonene Nordisk industrifond og Nordtest.

6.1 Energi- og næringspolitikk

6.1.1 Prosjektmidler

Budsjett 1995: 6 197 000 DKK

Med bakgrunn i, og som oppfølging av, statsministrenes arbeide med fornyelse av det nordiske samarbeidet, har Nordisk Ministerråd (Energi- og næringsministrene) vedtatt en aktivitetsplan for det nordiske energipolitiske samarbeidet som omfatter følgende hovedinnsatsområder:

- Kraft- og naturgassmarkedene i Norden,
- Spørsmål i relasjon til internasjonale fora,
- Arbeidet med energirelaterte miljøspørsmål,
- Nordisk energiforskningssamarbeid, samt
- Den energipolitiske situasjonen i Øst-Europa/Baltikum.

Det nordiske energipolitiske samarbeidet i 1995 vil i hovedsak følge den nåværende aktivitetsplanen, men ministerrådet legger opp til en revidering av den høsten 1994.

Ministerrådet legger spesiell vekt på arbeidet med problemstillinger innenfor kraftmarkedsspørsmål og energirelaterte klimaspørsmål og har for disse områdene etablert ad hoc grupper som fremskaffer/utarbeider underlag for videre diskusjoner innenfor ministerrådet.

I enlighet med den aktivitetsplan som Nordiska ministerrådet (Energi- och näringsministrarna) har godkänt för det näringspolitiska samarbetet kommer även fortsättningsvis små och medelstora företags förutsättningar, ramvillkor och behov av nätverk att stå på dagordningen. Det inledande arbetet om dessa företags riskkapitalförsörjning följs upp genom att förslagen om ett Nordiskt Finansiellt Forum och en fondernas fond utreds.

Nordiskt Finansiellt Forum (NFF) är avsett att öka kontaktytorna mellan köpare och säljare av företag på den informella exitmarknaden. Tanken är att NFF skall arrangera seminarier med företagspresentationer, upprätta databaser där köpare och säljare annonserar om försäljning av aktieposter samt arbeta för att information som ligger till grund för företagsköp standardiseras.

Förslaget om en fondernas fond på nordiskt plan syftar till att gynna bildandet av privata mellanhänder som matchar projekt och investerare och härigenom bidrar till att utveckla den nordiska riskkapitalmarknaden för små och medelstora företag i tidiga skeden. När det gäller de små och medelstora företagens exportförutsättningar har en rad förslag tagits fram, vilka har överlämnats till finans- respektive samarbetsministrarna för värdering och uppföljning. Bl a har föreslagits att NoPEF skall kunna ge ett mycket bredare stöd till företagen i deras export och internationaliseringssträvanden. Andra frågor som kommer att tas upp inom det näringspolitiska samarbetet är integrationsfrågor med EU samt tjänstesektorns betydelse för sysselsättning, tillväxt och export. Också den nordiska anpassningen till den europeiska marknaden vad gäller standardisering, provning och kontroll är viktiga områden för samverkan. Vid behov behandlas frågor rörande turism respektive handelshinder.

Det näringspolitiska samarbetet med Baltikum fortsätter genom projekten Baltpraktik, Baltkonsult, privatiseringskonferenser samt utvecklandet av en serie TV-program om marknadsekonomi. Efter genomförda sonderingar i St Petersburgområdet kommer bl a ett pilotprojekt rörande en praktikordning, senior service rådgivning till framförallt banker samt ett materialteknologiskt samarbete att igångsättas. I Barentsområdet initieras ett praktikantutbyte och ytterligare möjligheter för näringspolitiskt samarbete värderas. Det hänvisas i övrigt också till kap. 8.

En reviderad aktivitetsplan för det näringspolitiska samarbetet kommer att utarbetas och behandlas av ministerrådet under hösten 1994.

6.1.2 Institutioner

6.1.2.1 *Nordisk Industrifond*

Budsjett 1995:	64 516 000 NOK
tilsvarer	60 000 000 DKK

Nordisk Industrifond skal initiere og gjennomføre nordiske samarbeidsprogram og FoU-prosjekter innenfor strategiske områder for nordisk næringsliv der betydelige samarbeidsgevinster kan oppnås. Det skal legges særlig vekt på å utvikle samarbeidet mellom bedrift og forskningsmiljøer. Fondets hovedaktivitet er knyttet til forskning med industriell anvendelse, utført ved institutt/universitet eller i industrien.

Virksomheten i 1995 vil konsentreres om utvikling av høyteknologi innenfor næringsmiddel-industrien, skog- og treindustrien samt ressurs-

besparende lette konstruksjoner i samsvar med fondets strategi som Ministerådet har sluttet seg til.

Industrifondet er stilt i utsikt en tre-årig planleggingsramme på 195 MNOK for å gjenomføre sin strategi og det vil bli utarbeidet budsjettoverenskomst.

I samsvar med dette foreslås en bevilgning for 1995 på 64.516.000 NOK og en tilsagnsfullmakt på total 75 MNOK. Tilsagnene vil komme til utbetaling med maksimalt 50 MNOK i 1996 og 25 MNOK i 1997.

Kontraktsförhandlingar om en budgetöverenskommelse för perioden 1995-97 pågår.

6.1.2.2 *Nordtest*

Budget 1995:	9 160 000 FIM
motsvarar	10 900 000 DKK

Nordiska ministerrådet grundlade Nordtest år 1973 för att utföra provningstekniska uppgifter på nordisk basis. Det överordnade målet för Nordtests verksamhet är att verka för den nordiska industrins konkurrenskraft genom relevant och kostnadseffektiv provnings- och mätteknisk verksamhet, att verka för säkra, resurssnåla och miljövänliga produkter samt avskaffande av tekniska handelshinder. För den planlagda verksamheten år 1995 redogörs i det nya avtalet om budgetkontrakt som ingåtts för perioden 1995-97.

Se den separat tryckta bilagedelen (Bil. 2), p. 6.1.2.2, budgetkontrakt för perioden 1995-97.

6.2 Regionalpolitisk samarbejde

6.2.1 Projektmidler

Budsjett 1995: 22 471 000 DKK

Det nordiske regionalpolitiske samarbejde baseres fra 1995 på et nyt samarbejdsprogram for 1995-99. Programmet lægges frem for Nordisk Råd på sessionen i Tromsø i november 1994.

Hovedlinjerne i forslaget til det nye program er

- Kundskabsudvikling samt informations- og erfaringsudveksling indenfor Norden og mellem Norden og EU.
- Udvikling af det grænseregionale samarbejde og regionssamarbejdet indenfor Norden, mellem Norden og EU samt mellem Norden og nærområderne i øst.
- Et aktivt sektorsamarbejde.

De overordnede mål for det nordiske regionalpolitiske samarbejde er at understøtte de nordiske landes nationale regionalepolitik gennem nordisk kundskabs- og erfaringsudveksling. Nordisk finansiel støtte bør kunne gives til konkrete indsatser i form af grænseregionalt samarbejde m.m. og

gennem særlige støtteordninger som Vestnordenfonden og NIB's regionallånefond.

Samarbejdet bør endvidere kunne stimulere og udvekle fælles nordisk udviklingsarbejde i relevante EØS- og EU-spørgsmål.

Det nye samarbejdsprogram indeholder endvidere som noget nyt en klar satsning på udvikling af relationer og samarbejde på Nordens nærområder - Rusland, specielt i Barentsområdet, Baltikum og Polen.

Vestnorden og Nordkalotten er fortsat prioriterede områder med hensyn til ressourcetildeling til grænseregionalt samarbejde.

Den regionalpolitiske udredningsenhed, Bas-projektet, har en central rolle som servicefunktion inden for den regionalpolitiske sektor. Arbejdet omfatter udredninger og analyser både i nordisk og i europæisk perspektiv, herunder udvikling af regional statistik og analysemetoder og udvikling af kartografisk materiale.

Ministerrådet er medlem af AGEG (Europæiske grænseregioners fællesskab) og følger nøje udviklingen og vurdere mulighederne i et nærmere samarbejde inden for dette samarbejde.

Regionalpolitisk sektor fikk i tillegg til den ordinarie bevilgning for 1994, en tildeling på 2,5 MDKK av overskuddet på Ministerrådets regnskap for 1992.

6.2.2 Nordisk Institut for Regionalpolitisk Forskning (NordREFO)

Budsjett 1995:	4 167 000 SEK
motsvarer	3 500 000 DKK

Nordisk institutt for regionalpolitisk forskning initierer og samordner nordisk forskning, som er relevant for regionalpolitisk planlægning og politikutformning. Virksomheden har til formål at fremme et samspil mellem forskning og praktisk politik samt at opbygge og utvikle nordiske forskernetværk.

NordREFOs forskningprogram for 1993-1997 koncentrerer sig om tre temaområder: økonomisk og infrastrukturel udvikling, politisk og institutionel udvikling samt nordisk regionalpolitik i fokus. Instituttet er et vigtigt led i samarbejdsprogrammets sektorovergribende samarbejde. NordREFO udgiver tidskriftet NORD REVY.

Kontraktsförhandlingar om budgetöverenskommelse för 1995-97 pågår.

6.3 Jord- och skogsbruk

6.3.1 Disposisjonsmidler

Budsjett 1995: 7 344 000 DKK

Jord- og skogbrukssektorens disposisjonsmidler 1995 vil hovedsaklig bli anvendt til videreføring av prosjektvirksomhet innenfor sektorens tre viktigste satsingsområder: genressurser, landbruksmiljø og forskning.

Størstedelen av sektorens prosjektvirksomhet styres gjennom tre programmer: program for samarbeid om genetiske ressurser, program for landbruksmiljøsamarbeid (fellesprogram med miljøsektoren), og miljøforskningsprogrammet Miljø-Natur-Produksjon. For samarbeidet om jordbruksforskning er det inngått en budsjettoverenskomst med Nordisk Kontaktorgan for Jordbruksforskning (NKJ), jfr. 6.3.1.1.

I medhold av genressursprogrammet er det iverksatt forskningsprosjekter og andre kompetansehevende tiltak som ledes fra de nordiske landbruksuniversiteters side. Blant annet er det opprettet to lektorater i henholdsvis plantegenetiske og dyregenetiske ressurser. Nordisk Genbank for Husdyrs virksomhet vil bli videreført.

Under programmet for landbruksmiljøsamarbeid vil prosjektvirksomhet vedrørende miljøkvalitetsovervåking, kulturlandskap, bærekraftig skogbruk samt reindrift og miljø bli videreført. Nye innsatsområder vil først kunne tas inn i programmet fra 1996.

Miljøforskningsprogrammet Miljø-Natur-Produksjon gjennomføres i regi av Samarbeidsnevnden for Nordisk Skogforskning og Nordisk Kontaktorgan for Jordbruksforskning. Programmet omfatter fire større forskningsprosjekter omfattende nitrogen- og fosforprosesser i jorden, klimaeffekter på skog samt næringsstoffs- og vitalitetsforandringer på skog. Dessuten finansieres nettverksamarbeid om biologisk og integrert plantevern.

Ministerrådet vil i 1995 utarbeide et nytt handlingsprogram for jord- og skogbrukssektoren.

6.3.1.1 *Nordisk Kontaktorgan for Jordbruksforskning*

Budsjett 1995: 1 000 000 DKK

Nordisk Kontaktorgan for Jordbruksforskning (NKJ) tar initiativ til og koordinerer forskningsvirksomhet dels med finansiering fra Nordisk Ministerråds side, dels med finansiering fra medlemslandenes nasjonale forskningsråd eller tilsvarende forskningsorganisasjoner.

Ministerrådet har for perioden 1994-96 inngått budsjettoverenskomst med Nordisk Kontaktorgan for Jordbruksforskning (NKJ). Virksomheten styres i henhold til budsjettoverenskomsten samt NKJs strategiprogram. NKJ vil i perioden videreføre og iverksette forsknings- og utredningsaktiviteter vedrørende alternative dyrkingsmetoder, bærekraftig produksjonsevne og økonomi. NKJs budsjett 1995 er i henhold til budsjettoverenskomsten fastsatt til DKK 1,000,000.

Kontraktsförhandlingar om budgetöverenskommelse för perioden 1994-96 pågår.

6.3.2 Institusjoner

6.3.2.1 *Nordisk Genbank*

Budsjett 1995:	7 748 000 SEK
motsvarer	6 508 000 DKK

Nordisk Genbank (NGB) er et sentrum for plantegenetiske ressurser i de nordiske landene, og har til oppgave blant annet å bevare og dokumentere nordiske genressurser på planteområdet samt å arbeide for samordning av planteforedling i Norden.

Ministerrådet har inngått budsjettoverenskomst med NGB for perioden 1993-95. I henhold til budsjettoverenskomsten er NGBs budsjett 1995 fastsatt til SEK 7,748,000.

Se den separat tryckta bilagedelen (Bil. 2), p. 6.3.2.1, budgetkontrakt för perioden 1993-95.

6.3.2.2 *Samarbeidsnevnden for Nordisk Skogforskning*

Budsjett 1995:	5 548 000 DKK

Samarbeidsnevnden for Nordisk Skogforskning har til oppgave å formidle og støtte felles nordisk forskning innenfor skogbruket. Målsettinger for SNS er fastsatt i en strategiplan for perioden 1994-97. SNS vil løpende finansiere 9-12 forskningsprosjekter i samsvar med vedtatt strategiplan.

Ministerrådet har inngått budsjettoverenskomst med SNS for perioden 1994-96. I henhold til budsjettoverenskomsten er SNS' budsjett fastsatt til DKK 5,548,000 for 1995.

Se den separat tryckta bilagedelen (Bil. 2), p. 6.3.2.2, budgetkontrakt för perioden 1994-96.

6.4 Bygg- och bostadssektorn

6.4.1 Dispositionsmedel

Budget 1995:	1 999 000 DKK

Det nordiska samarbetet inom bygg- och bostadssektorn baserar sig på ett samarbetprogram för åren 1992 - 1996. Nordiska ministerrådet har för genomförandet utarbetat särskilda handlingsplaner för 1) Den byggda miljön, 2) Bostadspolitik, 3) Byggnormer och standardisering, 4) inomhusklimat och 5) Baltikum.

I enlighet med Nordiska rådets rekommendation 11/94 om nordisk bygg- och bostadspolitik i ett europeiskt perspektiv, avser ministerrådet att under kommande år särskilt utveckla det nordiska samarbetet med beaktande av en bärkraftig utveckling inom bygg- och bostadssektorn, att inleda erfarenhetsutbyte mellan Norden och EU för att analysera konsekvenserna av den ökade integrationen och att utvidga samarbetet med

Nordens närområden. Speciellt viktigt vore att kunna slutföra påbörjade projekt om den byggda miljöns infrastruktur, miljödata för byggvaror, underhåll och livstid för den byggda miljön samt analysen av den europeiska integrationens konsekvenser.

6.4.2 Institutioner

6.4.2.1 *Nordiska komittén för byggbestämmelser (NKB)*

Budget 1995:	1 177 000 FIM
motsvarar	1 401 000 DKK

Nordiska komittén för byggbestämmelser är ett samarbetsorgan för de fem nordiska ländernas centrala byggmyndigheter underställt ministerrådet sedan 1979. NKB skall fungera som ett nordiskt samarbetsorgan i fråga om samhällskrav vad gäller säkerhet, hälsa, tillgänglighet, miljö och resurshushållning inom byggsektorn. NKB skall verka för att det nordiska synsättet på byggnadernas funktion och kvalitet tillvaratas i internationella sammanhang, främst i det europeiska arbetet.

Se den separat tryckta bilagedelen (Bil. 2), p. 6.4.2, budgetkontrakt för perioden 1994-96.

6.5 Transport og trafikksikkerhet

Budsjett 1995: 300 000 DKK

Hovedoppgaven på transportområdet er å følge opp Nordisk Ministerråds miljøstrategi med sikte på å belyse transportens miljøkonsekvenser og for å starte et nordisk arbeide om et miljøtilpasset transportsystem. Arbeidet vil bli gjennomført i samarbeid med miljøsektoren.

På trafikksikkerhetsområdet er hensikten å fortsette med utgivelsen av NTR-Nytt samt å initiere aktiviteter for å opprettholde informasjonsutveksling mellom nordiske forskere. Videre arbeides det med å følge opp de initiativer som er tatt av Styringsgruppen for nordisk trafikksikkerhet i Baltikum og Øst-Europa.

VII Juridiska frågor

Budget 1995:	5 435 000 DKK
Lagstiftning	1 485 000 DKK
Jämställdhet	3 950 000 DKK
Flyktingfrågor	(nationell finansiering)

Satsningsområdet omfattar lagstiftnings- och jämställdhetssamarbetet samt flyktingfrågor. Inom det sistnämnda området sker samarbetetet genom nationell finansiering.

7.1 Lagstiftning

Justitieministrarna har under våren 1993 antagit ett arbetsprogram för det nordiska lagstiftningssamarbetet. Arbetsprogrammet omfattar en femårsperiod och behandlar främst de förändringar av det traditionella lagstiftningssamarbetet som följer av förändringarna i det europeiska samarbetet. På områden som omfattas av EES-avtalet, kommer detta i stor utsträckning att utgöra grunden för ett fruktbärande samarbete kring nationell implementering av EG:s regelverk. Ministerrådet önskar vidare att lägga större vikt vid samarbetet på områden som inte alls eller i ringa utsträckning berörs av EES-avtalet. Sammantaget förväntas lagstiftningssamarbetet mellan de nordiska länderna den närmaste tiden att stärkas, även om det utvidgade Europasamarbetet kommer att påverka detta samarbete.

De nordiska justitieministrarna antog i mars 1993 en plan för koordinering av det nordiska rättsutvecklingsbiståndet till Baltikum. Planen innehåller dels en redovisning av pågående och planerade biståndsinsatser i de nordiska länderna, dels former för koordinering och effektivisering av dessa insatser. De nordiska justitieministrarna har beslutat att det under hösten 1994/våren 1995 skall hållas ett Östersjöseminarium om handelsrättsliga frågor och ett seminarium om lagberedning för balter och att dessa seminarier skall finansieras av dispositionsmedlen för lagstiftningssamarbetet.

Inom lagstiftningsområdet finns en institution; Nordiskt råd för forskning i europeisk integrationsrätt (NORFEIR).

7.1.1 Projektmedel

Budget 1995:	103 000 DKK

Lagstiftningsområdets projektmedel används till att

- Anordna nordiska konferenser och seminarier i egen regi samt lämna bidrag till motsvarande arrangemang i andras regi
- Översätta fackorienterat informationsmaterial, m.m.

- Lämna bistånd till de baltiska länderna i form av seminarier och inköp av juridisk litteratur

7.1.2 Institutioner

7.1.2.1 *Råd för integrationsrätt (NORFEIR)*

Budget 1995: 1 382 000 DKK

Nordiskt råd för forskning i europeisk integrationsrätt upprättades av justitieministrarna år 1991. I enlighet med beslut i samband med institutionens upprättande har verksamheten utvärderats under 1993. Därefter har det bestämts att NORFEIR fortsatt skall drivas vidare på oförminskad nivå. Till följd av en stadgefäst rotationsordning flyttas institutionens sekretariat den 1 juli 1994 från Oslo till Köpenhamn.

Rådets arbete är koncentrerat på att samla in och upprätthålla en informationsbas om den forskning i integrationsrätt som bedrivs i Norden. Dessutom skall bibliotek med integrationsrättslig litteratur kartläggas. Vidare skall de nordiska forskningsinstitutionernas internationella kontaktnät utredas.

Rådet arrangerar olika former av seminarier och konferenser. Rådet kan också bidra med medel för inköp av litteratur, genomförande av forskningsprojekt och publicering av böcker och forkningsrapporter.

Se den separat tryckta bilagedelen (Bil. 2), p. 7.1.2, budgetkontrakt för 1994-96.

7.1.3 Flyktingfrågor

Nordisk samrådsgruppe for flyktningspørsmål arbeider med flyktningspolitiske spørsmål. Gruppens arbeid består hovedsaklig av fortløpende utveksling av informasjon og synspunkter om flyktningspoltiske saker. Siktemålet er både å styrke grunnlaget for de enkelte landenes politikkutvikling og danne grunnlag for utviklingen av fellesnordiske holdninger og løsninger på området. I gruppen samordnes også de nordiske landenes deltakelse i og holdning til flyktningspolitiske drøftinger i andre internasjonale fora.

Kostnadene til dette arbeidet dekkes gjennom nasjonale bevilgninger.

7.2 Jämställdhet

7.2.1 Projektmedel

Budget 1995: 3 950 000 DKK

Inom jämställdhetsområdet läggs stor vikt vid att jämställdhetsfrågorna skall integreras inom alla politikområden. Utveckling av strategier för att åstadkomma en sådan integration är en viktig uppgift i det nordiska samarbetet, vilken kommer att prioriteras under kommande år. Jämställdhets-

samarbetet kommer att ges anknytning till frågor/områden, som är viktiga både inom EU och Europa i övrigt. Värdefulla insatser har gjorts för att stärka jämställdhetsarbetet i de baltiska länderna och kvinnornas ställning i Östeuropa kommer även fortsättningsvis att uppmärksammas.

De prioriterade arbetsområdena redovisas i ett nytt program för det nordiska jämställdhetssamarbetet 1995-2000, vilket kommer att läggas fram för behandling vid Nordiska rådets 45:e session.

För att arbetet inom de prioriterade områdena skall bli effektivt kommer ministerrådet att verka för utveckling av metoder som främjar ett aktivt jämställdhetsarbete. En verksam metod är könsrelaterad forskning.

Samarbetet mellan de nordiska kvinno-, köns- och jämställdhetsforskarna bör byggas ut och konsolideras, för att stärka såväl det nordiska jämställdhets- och forskningssamarbetet som den samnordiska plattform, som är så viktig i internationella fora. De utmaningar och förväntningar, som de nordiska länderna ställs inför i det vidgade europeiska och internationella samarbetet både på jämställdhetsområdet och inom den könsrelaterade forskningen gör det extra viktigt att stärka forskarsamarbetet.

I 1995 års budget har medel avsatts för att utreda förutsättningarna för de institutionella ramarna för en vidareutveckling av det nordiska jämställdhetssamarbetet på forskningsområdet.

Under 1995 används jämställdhetsområdets projektmedel för

- Utveckling av metoder, som främjar ett aktivt jämställdhetsarbete
- Kvinnoorganisationernas medverkan i det nordiska jämställdhetssamarbetet
- Nordisk koordinator för kvinno-, köns- och jämställdhetsforskning, knuten till
- Nordisk institution för kvinno-, köns- och jämställdhetsforskning
- Fortsatt samarbete på likalöneområdet
- En publikation på engelska om jämställdhetsarbetet i Norden - för internationell spridning

7.2.2 Nordiskt Forum

Budget 1995: 0 DKK

Nordiska ministerrådet har beslutat att under perioden 1992-1995 avsätta totalt 13,5 MDKK till Nordiskt Forum 1994. För år 1995 avser ministerrådet att bevilja 700 TDKK från 1993 års icke disponerade medel för avslutande uppföljnings- och rapporteringsarbete.

VIII Samarbejde med Nordens närområder

Budget 1995: 50 000 000 DKK

De nordiske statsministre har ved flere lejligheder i deres fællesudtalelser fremhævet værdien af de samnordiske indsatser i Baltikum og Nordens nærområder. På deres møde i forbindelse med Nordisk Råds session i Stockholm udtalte de en stærk støtte til og tilfredshed med Nordisk Ministerråds hidtidige programaktiviteter i Baltikum og anbefalede et øget samnordisk engagement i nærområderne de kommende år. Statsministrene betonede også, at de nordiske informationskontorer i Estland, Letland og Litauen gør en fortjenstfuld indsats ved at supplere de officielle repræsentationer, og at de bør fortsætte deres virksomhed som hidtil. Statsministrene ønskede desuden en nærmere vurdering af, hvordan fællesnordisk nærvær og indsatser i St. Petersborg skulle kunne udformes.

Nordisk Ministerråds indsatser i nærområderne, som i de indledende år 1990-93 i overvejende grad var rettet mod de tre baltiske lande, er fra og med 1994 udvidet til at omfatte det nordvestlige Rusland - i første række Barentsregionen. Med 1995 øgede budget indledes også samnordisk projektvirksomhed i St. Petersborg-regionen.

8.1 Informationskontorer og anden kontaktvirksomhed

Budget 1995: 9 000 000 DKK

I Baltikum medvirker de tre nordiske informationskontorer årligt til en række seminarer og kulturarrangementer, hvilke udgør et vigtigt supplement til de nordiske ambassaders arbejde. Desuden har en række lokale projekter kunnet gennemføres med støtte fra kontorets personale og projektmidler. 1995 arbejdsprogrammets øgede budget for nærområderne muliggør for informationskontorerne og Ministerrådets projektansatte i de aktuelle regioner at agere hurtigere, mere operativt og mere langsigtet end tidligere.

Med henblik på bedre at koordinere sin virksomhed med Regionrådet for Barentsregionen har Ministerrådet netop ansat en nordisk projektmedarbejder med placering ved Regionrådets sekretariat i Kirkenes. I budgettet gives mulighed for en vis kontaktskabende virksomhed i forbindelse hermed.

I sammenhæng med den forhøjede bevilling til samarbejde med Nordens nærområder for 1995 er spørgsmålet om udformning af et forstærket virksomhed i St. Petersborgområdet blevet behandlet. For at sikre et nordisk nærvær i området afsættes midler til etablering og udbygning af et informationskontor i St. Petersborg. I budgettet afspejles også en bestræbelse på at udvide indsatserne i det nordvestlige Rusland, samtidig med at de fortsætter i Baltikum med uformindsket styrke.

8.2 Projektmidler

8.2.1 Stipendie- og udvekslingsordninger

Budget 1995: 14 400 000 DKK

Allerede i 1994 arbejdsprogrammet blev det besluttet, at de enkelte stipendie- og udvekslingsprogrammer skulle åbnes yderligere for Nordens nærområder, d.v.s. for det nordvestlige Rusland. Den udvidede mulighed, som gives i 1995 nærområdeprogrammet, agter Ministerrådet i første række at udnytte til kraftigt at forstærke de tilgængelige midler til stipendie- og udvekslingsordningerne. Efterhånden som virksomheden med Ministerrådets udsendtes hjælp kommer i gang, også i Barents- og St. Petersborgområderne, er der baggrund for at forstærke det økonomiske grundlag for virksomheden.

Stipendie og udvekslingsordningerne står også i 1995 for den centrale kompetencehævende indsats i arbejdsprogrammet og fremmer samtidig etablering af netværk og samarbejde mellem Nordens og nærområdernes uddannelsesinstitutioner. Ordningerne omfatter:

- Nordisk stipendieordning for Baltikum og det nordvestlige Rusland: for forskere, lærer og studerende.
- Udvekslingsordning for embedsmænd.

Hertil kommer en parlamentariker stipendieordning med det formål at give parlamentarikere fra Nordens nærområder et overblik over parlamentariske arbejdsformer i de nordiske parlamenter og Nordisk Råd.

8.2.2 Uddannelses- og forskningssamarbejde

Budget 1995: 3 500 000 DKK

I den forandringsproces, der finder sted i Nordens nærområder, spiller forskellige indsatser inden for uddannelse og forskning en stor rolle. Ministerrådet vil derfor virke for en koordinering af nationale og nordiske indsatser inden for dette område og for, at de samnordiske indsatser skal have en nordisk karakter og komplettere nationale indsatser.

Udfra et fælles forslag til satsninger inden for uddannelses- og forskningsområdet fra de baltiske undervisningsministre agter Nordisk Ministerråd bl.a. iværksætte en handlingsplan, der omfatter såvel nationale som samnordisk finansierede initiativer. I denne indgår et læreruddannelsesprojekt under arbejdsprogrammet som et væsentlig samnordisk bidrag til satsningen på et uddannelsessamarbejde med Baltikum. Et fjernundervisningsprojekt vurderes inden for rammerne af den generelle satsning vedrørende læreruddannelse.

Kulturarvens bevaring er et område, der er af central betydning for de nye demokratier i Nordens nærområder. På baggrund af Ministerrådsinitiativer både i St. Petersborg og i Baltikum udvikles et program, der sigter

mod udbyggelse af netværkene mellem konservatorer i Norden, St. Petersborg og de baltiske lande.

8.2.3 Jordbrugssamarbejde

Budget 1995: 1 200 000 DKK

Som et led i Ministerrådets styrkede engagement i Barentsregionen agter Ministerrådet at iværksætte et *landbrugsprojekt* i samarbejde med landbrugsgruppen under Regionrådet for Barentsregionen. Rammerne for landbrugsgruppens projektarbejde er udvikling af lønsomt landbrug i Norvest-Rusland baseret på lokale ressourcer, øgning af selvforsyningsgraden for landbrugsprodukter og overførsel af landbrugskompetence mellem landene.Videre overvejes mulighederne for at udvide Nordpraktik til også at omfatte landbrugsområdet.

De baltiske og nordiske lande har for en stor del fælles plantegenetiske ressourcer, når det gælder jord- og havebrugsplanter. Blandt andet i lyset af biodiversitetskonventionen er det nødvendigt at organisere arbejdet med *bevaring af plantegenetiske ressourcer* i de baltiske lande. Projektet, der blev igangsat i arbejdsprogrammet 1994, støtter de baltiske lande i opbygningen af en effektiv og hensigtsmæssig infrastruktur for bevaring og anvendelse af plantegenetisk materiale.

8.2.4 Industri- og finanspolitisk samarbejde

Budget 1995: 8 000 000 DKK

Ministerrådet (industriministrene) iværksatte i 1992 under arbejdsprogrammet for Baltikum og Østeuropa et industrielt aktionsprogram, der blev evalueret i juni 1993. Arbejdsprogrammet 1995 fortsætter på baggrund heraf det industripolitiske samarbejde med nærområderne.

Nordpraktik (tidligere Baltpraktik) fortsætter sin virksomhed 1995 med praktikanter fra Baltikum, og pilotprojektet i St. Petersborg antages at give så gode erfaringer, at nordiske virksomheder kan modtage praktikanter herfra. I Barentsregionen forudsættes, at der tilbydes et antal praktikanter også tilbydes en praktikperiode. .

De nordiske senior serviceorganisationers rådgivningsvirksomhed i Baltikum og St. Petersborg forudsættes udvidet også til Barentsregionen i 1995.Videre indgår et materialteknologisk samarbejde gennem Nordisk Industrifond, samarbejde med tekniske højskoler i St. Petersborg samt prøveteknisk samarbejde med Baltikum gennem Nordtest. Ministerrådet vil også se på mulighederne for at udvikle en TV-serie om markedsøkonomi til Baltikum under forudsætning af en positiv stillingtagen til det gennemførte forstudie.

Ministerrådet har fundet, at finanssektorns forslag om støtte til "Turn around Management Programme" (TAM) er et interessant initiativ, som kan spille en vigtig rolle i St. Petersborg og Barentsregionen for genopbyg-

ning og omorganisering af bedrifter. Eurobanken i London (EBRD) overvåger gennemførelsen af programmet og Ministerrådet kan gennem nordisk støtte sikre nordisk indflydelse og en nordisk profil i dette UNDP udviklingsprogram. TAM er allerede under BIP bevilget opstart i de baltiske lande. Gennem kordinering med de igangværende kompetencehævende aktiviteter under det industrielle aktionsprogram gennemføres således en samnordisk industri- og finanspolitisk satsning i det nordvestlige Rusland.

8.2.5 Miljøsamarbejdet

Budget 1995: 5 000 000 DKK

Inden for rammerne af Ministerrådets arbejdsprogram for Nordens nærområder 1995 koncentreres miljøbeskyttelsesindsatserne i *Østersøregionen* til miljøkvalitetsovervågning samt initiativer og projekter, som støtter opfølgningen af Østersøprogrammet i HELCOM. Arbejdet i *Barentsregionen* fokuseres på tiltag, der har til hensigt:

- at reducere de omfattende miljøulemper, som stammer fra det nordvestlige Rusland
- at beskytte havmiljøet og hindre lækage fra dumpet affald og lagret radioaktivt affald
- at sikre en holdbar ressourceanvendelse.

I samarbejde med internationale miljøorganisationer vil Ministerrådet arbejde for forebyggelse og håndtering af kemikalieulykker i det nordiske nærområde, de baltiske stater og nordvestlige Rusland.Det indledende arbejde med etablering af feltstationer til langsigtet miljøovervågning i de baltiske lande har været fremgangsrigt og givende for indarbejdning af samarbejdsformer (kommunikation, overføring af data, materiel og ressourcer). Arbejdet fortsætter og stræber mod introduktion af gennemprøvet nordisk praksis inden for miljøovervågning og miljødatahåndtering i de baltiske lande, Republikken Karelen og Barentsregionen. Arbejdet styrker nærområdernes fremtidige samarbejde og integration med paneuropæiske organisationer og fremmer også internationalt konventionssamarbejde, til eksempel om luftbåren fjerntransport af forurening. Øget information om disse områder vil også bidrager til pålideligere bedømmelser af miljøtruslen i hele Nordeuropa.

I de seneste år har interessen i mange sammenhænge været rettet mod Arktis og Barentsregionen. Miljøtilstanden i disse nærområder nord om polarcirklen skal indgå i en rapport fra Artic Monitoring and Assessment Programme (AMAP) 1996/1997 om jordens arktiske områder, hvilket Ministerrådet agter at støtte.

Nærområdeprogrammet har hidtil kunnet komplettere miljøsektorens satsninger fremfor alt gennem støtte til *NEFCO's forundersøgelser* i de baltiske lande. I perioden 1994-1995 skal NEFCO i samarbejde med AMAP og på baggrund af de allerede i dag identificerede konkret "hot spots" i Ba-

rentsregionen/Arktis udvælge et antal projekter (10-12), der er egnede til lønsomhedsanalyser.

8.2.6 Social- og sundhedssamarbejdet

Budget 1995: 4 000 000 DKK

På social- og sundhedsområdet er en række projekter igangsat baseret på medvirken af de samnordiske institutioner som eksempelvis Nordiska hälsovårdshögskolan, NOPUS, Nordiska Läkemedelsnämnden og Nordisk uddannelsescenter for døvblindepersonale (NUD). Disse langsigtede projekter vil også i 1995 profilere social- og sundhedssektorens samarbejde med især de baltiske lande.

Mere langsigtede målsætninger for initiativer på social- og sundhedsområdet er formidling af ombudsfunktionen (ex. børne-, konsument- og justitsombudet), social- og sundhedslovgivning, administration heraf samt social- og sundhedsstatistik, registrering og patientrettigheder.

8.2.7 Mediesamarbejdet

Budget 1995: 1 500 000 DKK

Gennem Nordisk Journalistcenter har over 600 journalister, redaktører og medieadministratorer i Baltikum deltaget i kurser og seminarer, hovedsagelig arrangeret i de baltiske lande. Til disse kommer 200-250 universitetsstuderende og et antal journalister, som har været på praktikophold i nordiske redaktioner.

For at sikre videreførsel af den hidtidige indsats opretholdes NMR/-NJC's aktivitetsniveauet i den mediesektor, som er etableret i hver af de baltiske lande. Samtidig udvides aktiviteten gradvist til det nordvestlige Rusland især Barentsregionen og St. Petersborgregionen samt Kaliningrad. Virksomhed bygges her fuldt ud i 1995 og fremover.

8.2.8 Infrastruktur

Budget 1995: 3 400 000 DKK

Ministerrådets støtte til *Projektet BALTnet*, der sigter mod at støtte de baltiske stater i opbyggelsen af en teknologisk infrastruktur i form af baltiske netværk med tilslutning til NORDUnet og derigennem til INTERnet, fortsætter i 1995 arbejdsprogrammet.

Nordisk Ministerråd (trafikministrene) har i løbet af de sidste år gennemført en række projekter for *at fremme trafiksikkerheden i Baltikum og Østeuropa.* På baggrund af forslag fra Styringsgruppen for nordisk trafiksikkerhed agter Nordisk Ministerråd at fremme udviklingen af netværk og oprettelse af trafiksikkerhedsplaner i Baltikum.

Byg- og bostadssektorens indsatser udvides til at omfatte nordvest-Rusland. Der focuseres specielt på kundskabsoverføring på en række områder så som: bygge- og planlægningsspørgsmål, vedligeholdelse af bygninger og bostæder med henblik på energihusholdning m.v.

Budget 1995: 50 000 000 DKK

1000-tal	Budget 1995
Dispositionsmedel	41 000
Informationskontor, kontaktverksamhet: - Tallinn, Riga, Vilnius - Barents, S:t Petersburg	9 000
Summa	50 000

IX Övrig verksamhet

Budget: 82 450 000 DKK

9.1 Projektmedel

9.1.1 Verksamhetsbidrag

Budget 1995: 7 115 000 DKK

Från detta anslag beviljas bidrag till olika verksamheter inom samarbetsministrarnas område.

Föreningarna Norden	2 503 000
Västnorden m.m.	3 062 000
Nordiskt Administrativt Förbund	150 000
Samerådet	1 400 000
Summa	7 115 000

Fr.o.m. 1995 finansieras från denna anslagspost Samerådet. Samerådet er paraplyorganisasjon for en rekke av de større samiske organisasjonene i Finland, Sverige og Norge, og koordinerer i hovedsak det *samepolitiske samarbeidet på Nordkalotten*. De russiske samer er nå også opptatt som fullverdige medlemmer av organisasjonen. Samerådets høyeste organ er Nordisk Samekonferanse. Anslaget till Samerådet omfattar i huvudsak sekretariatets administrativa kostnader. Eftersom dessa inte direkt berör kulturverksamheten har anslaget flyttats från kulturbudgeten till övrig verksamhet.

Posten Vestnorden m.m. skal dekke ulike tiltak til styrkning av det vestnordiske samarbeidet og vestnordens deltakelse i det nordiske samarbeidet m.a. reisestøtte til møtesdeltakere fra Island, Færøyane og Grønland og til stedfortrederkontoret på Grønland som har fått ansvaret for en forsøksordning med Nordjobb.

9.1.2 Ursprungsbefolkningar

Budget 1995: 500 000 DKK

Anslaget skall ses mot bakgrund av det av FN utlysta decenniet för ursprungsbefolkningar. Medlen skall användas för nordiska insatser inom ramen för FN:s verksamhet och för att presentera nordisk politik på ursprungsbefolkningsområdet.

9.1.3 Tjänstemannautbyte

Budget 1995: 1 831 000 DKK

Tjänstemannautbytet ger statligt anställda möjlighet att lära känna förvaltningen i ett annat nordiskt land än hemlandet.

Det årliga beloppet fördelas mellan länderna av en grupp bestående av en kontaktperson från varje land. Utbytesstipendierna fördelas, utbetalas och redovisas nationellt.

9.1.4 Information till Europa om Norden och nordiskt samarbete

Budget 1995: 2 224 000 DKK

Sedan 1990 har Nordiska ministerrådet ägnat särskilda krafter åt att göra Norden och det nordiska samarbetet mer känt i Europa. Den viktigaste uppgiften under den kommande perioden är att stödja de överordnade politiska målsättningarna om en höjd nordisk profil i det europeiska samarbetet vare sig det gäller samarbete inom ramen för EES eller EU. Detta görs bl a genom en aktiv uppsökande seminarieverksamhet riktad till beslutsfattare och media samt genom utgivandet av månatliga nyhetsbrev på åtta europeiska språk. Enligt den nu gällande informationsstrategin för 1993-95 är huvuduppgifterna för ministerrådets Europainformation

- att göra Norden och det nordiska samarbetet mer känt i Europa som helhet,
- att utifrån statsministrarnas nyvärdering av det nordiska samarbetet förmedla förståelse för det nordiska samarbetets uppbyggnad och karaktär i alla dess former,
- att ge ett positivt bidrag till ett samarbetande Europa genom att vidareföra viktiga nordiska samarbetsresultat, inte minst i frågor som rör fred, miljö, sysselsättning och välfärd,
- att förklara vilka huvudmålsättningar de nordiska länderna och det nordiska samarbetet har i relation till den europeiska integrationprocessen och att söka vinna förståelse för de särskilda förhållanden som härvid identifieras,
- att löpande värdera på vilket sätt behoven av att informera om Norden bäst kan tillgodoses i Europa samt
- att integrera de nordiska informationskontoren i Baltikum i den samlade informationsstrategin.

Inför utsikten att ytterligare - men inte samtliga - nordiska länder blir medlemmar i EU under 1995 skall informationsbehoven och -strategin för perioden efter 1995 ses över. Budgeten för 1995 baseras på en särskild informationsplan som fastställs för varje år i samarbete med press- och kulturcheferna vid utrikesministerierna i Norden.

9.1.5 Generalsekreterarens disponeringsreserv

Budget 1995: 600 000 DKK

Till generalsekreterarens förfogande för stöd av externa ansökningar till t.ex. projekt, seminarier etc.

9.1.6 Informationsverksamheten

Budget 1995: 2 676 000 DKK

NMRs informationsverksamhet fortsätter under 1995 enligt de riktlinjer som fastlagts i "Strategi för informationen om det nordiska samarbetet", fastställd 1993. Det innebär fortsatta, nationellt riktade, satsningar på information till massmedia genom pressmeddelanden, seminarier, studieresor osv.

Det Nordiska nyhetsbrevets satsning på en isländsk version följs under 1995 upp med en finsk språkversion av nyhetsbrevet.

I samarbete med Nordiska rådet fortsätter produktionen av ett informationspaket under temat "Nordisk Kraft". Informationspaketet kommer i sin slutliga form att innehålla en basbroschyr, OH-serie, faktablad och ett utbildningspaket avsett för gymnasieskolan. Materialet produceras på de fem nordiska språken.

Sekretariatet kommer även under 1995 att fortsätta det intensifierade informationssamarbete med de nordiska institutionerna som inleddes med ett seminarium i april 1994. Ett liknande seminarium planeras för 1995.

9.1.7 Publikationsverksamheten

Budget 1995: 1 922 000 DKK

Publikationsverksamheten har som uppgift att sprida resultaten av det nordiska samarbetet i form av bl a böcker och seminarierapporter. Årligen utges ca. 200 nya titlar i serierna *Nord* och *TemaNord*. Publikationsverksamheten är en självständig resultatenhet inom sekretariatets informationsavdelning.

9.1.8 Ministerrådets reserv

Budget 1995: 0 DKK

Ministerrådsreserven används för att stödja politiskt intressanta projekt som initieras under löpande budgetår. För 1995 tillförs reserven medel från 1993 års icke disponerade medel.

9.2 Institutioner

9.2.1 Ministerrådets sekretariat

Budsjett 1995: 51 907 000 DKK

Sekretariat omfatter 85 normerede stillinger og ledes af en generalsekretær. Sekretariatet er organiseret i tre fagafdelinger, en informationsafdeling, en økonomi- og administrationsafdeling, en internationell enhed og generalsekretærens kontor.

Sekretariatets budget er i forhold til 1993 reduceret med 20 % eller 12,6 MDKK i 1993-års priser.

9.2.2 Nordiska statistiska sekretariatet

Budget 1995: 2 556 000 DKK

Nordiska statistiska sekretariatet har till uppgift att på uppdrag av cheferna för de statistiska centralbyråerna samordna den officiella statistiken i de nordiska länderna. Nordiska statistiska sekretariatet utgör sekretariat för de nordiska chefstatistikermötena som betjänar och samordnar verksamheten i det nordiska statistiska utskottet.

Sekretariatet följer det internationella samarbetet avseende statistisk koordinering och standardisering samt initierar och medverkar i undersökningar till gagn för jämförbarheten av de nordiska ländernas statistik.

Dessutom utarbetar och redigerar sekretariatet Nordisk statistisk årsbok och utger andra samnordiska statistiska publikationer.

Se den separat tryckta bilagedelen (Bil. 2), p. 9.2.2, budgetkontrakt för perioden 1994-96.

9.2.3 Nordiska projektexportfonden

Budget 1995: 7 226 000 FIM
motsvarar 8 599 000 DKK

Nordiska projektexportfondens (NoPEF) syfte är att stärka de nordiska företagens internationella konkurrenskraft genom att ge stöd till projekt där ett nordiskt intresse föreligger och att i samarbete med nationella, regionala och internationella instanser bidra till att främja nordiska företags internationalisering och möjligheter att delta i projekt internationellt (utanför EG och Efta-området). Detta görs huvudsakligen genom att villkorliga lån ges till nordiska företag för förutsättnings- och lönsamhetsstudier för projekt som kan leda till affärskontrakt samt genom projektidentifikation och exportfrämjande verksamhet på fjärran marknader i nordisk regi.

Kontraktsförhandlingar om en budgetöverenskommelse för perioden 1995-97 pågår.

9.2.4. Nordiska ekonomiska forskningsrådet (NEF)

Budget 1995: 3 000 000 SEK
motsvarar 2 520 000 DKK

Nordisk økonomisk forskningsråd (NØF) har som oppgave å ta initiativ og støtte forsknings- og utredningsarbeide om sentrale emner i den nordiske økonomiske debatten. Til dette formål støtter NØF forskningsprosjekter, organiserer vitenskapelige workshops, symposier og seminarer, støtter forskerutdanning og publiserer forskningsrapporter.

I denne perioden vil virksomheten hovedsaklig fokusere på følgende oppgaver: tilpasningsevne og institusjonelle endringer i de nordiske økonomier, økonomisk integrasjon, produktivitet i tjenestesektoren, miljøøkonomiske spørsmål og forskning om velferdsstaten.

Kontraktsförhandlingar om en budgetöverenskommelse för perioden 1995-97 pågår. Se den separat tryckta bilagedelen (Bil. 2), p. 9.2.4.

BILAGA 1

till ministerrådsförslaget om budget 1995

Användningen av ej disponerade medel för 1993

Ministerrådet (samarbetsministrarna) beslutade vid sitt möte i Nuuk den 28 juni 1994 att preliminärt fördela 1993 års ej disponerade medel, "överskott", enligt bifogad tabell.

Användning av ej disponerade medel, "överskott", för 1993 (TDKK)

Kampanj mot rasism och främlingsfientlighet	6 000
Regionalpolitik	2 000
Arbetsmarknad (ungdomsarbetslöshet)	2 000
Ministerrådets reserv	7 000
Nordiskt Forum	700
Totalt	**17 700**

DEL II

Nordiska ministerrådets redogörelse för planerna för det nordiska samarbetet (C 2)

Del II: Innehållsförteckning

I Inledning **405**
Det nordiska samarbetets framtidsutsikter
II Kultursamarbetet **407**
Nordisk identitet
Nordiska kulturfonden
Nordiskt film- och mediasamarbete
Språksamarbetet
Barn og ungdom
Samarbete på konstområdet
Folkligt kultursamarbete - historiemedvetande
Nordisk profilering utomlands och i Norden
Det nordiska samarbetet under kulturavtalet - framtida struktur och samverkan
III Utbildning och forskning **412**
Nordiskt skolsamarbete
Folkeoplysning og voksenuddannelse
Mobilitetsprogrammer
Sprogsamarbejdet
Højere uddannelse
Arbejdsdeling og specialisering inden for forskning og højere uddannelse i Norden
Forskningssamarbejdet
Nordiskt samarbete inom distansutbildning
IV Miljö **416**
Miljøsamarbejde i Nordens nærområder
Europæisk miljøsamarbejde
Det internationale miljøsamarbejde
V Fiskeri **418**
Fiskeri- og næringspolitisk samarbeid
VI Medborgarnas rättigheter **420**
Arbetsmarknad och arbetsmiljö
Social og sundhedspolitik
Livsmedel
Konsumentpolitik
VII Ekonomi **425**
Energipolitisk samarbeid
Näringspolitiskt samarbete
Regional tilvekst og utvikling
Landbrukspolitisk samarbeid
Bygg- och bostadspolitiskt samarbete
Økonomisk og finansielt samarbeide
Transport, infrastruktur og trafikksikkerhet
VIII Juridiska frågor **430**
Lagstiftning
Jämställdhet
Flykting- och migrationsfrågor
Kampanj mot främlingsfientlighet
IX Nordens närområden **433**

I Inledning

Det nordiska samarbetets framtidsutsikter

Det nordiska samarbetets framtida form och innehåll kommer i stor grad att påverkas av de nordiska ländernas deltagande i den europeiska integrationsprocessen via EES-avtalet och ett eventuellt medlemskap i EU för Finland, Norge och Sverige.

Årets plandokument måste nödvändigtvis präglas av detta och ministerrådet räknar med att Nordiska rådet kommer att ha förståelse för att det idag inte är möjligt att lägga fram långsiktiga, konkreta planer. Huvudlinjerna i det pågående reformaretet ligger emellertid fast.

De möjligheter och konsekvenser som den europeiska integrationen medför för det nordiska samarbetet har behandlats sedan länge i Nordiska rådet och Nordiska ministerrådet. Det kan erinras om Nordiska rådets internationella samarbetskommitté, ministerrådets program Norden i Europa till 1992 och särskilt statsministrarnas personliga representanter för nyvärdering av det nordiska samarbetet som fortfarande är basen för reformarbetet.

Gemensamt för dessa är att de ser Norden som en väl sammansvetsad region, med en egen identitet, en enhetlig kultur, betydande språklig samhörighet och med långa och djupa samarbetstraditioner. Detta manifesteras bäst genom den betoning på kultur och undervisning som idag är vägledande för samarbetet. På många områden har de nordiska länderna gemensamma intressen och värderingar, vilket har skapat förutsättningar för en gemensam nordisk plattform som har gjort det möjligt att verka för nordiska lösningar i det europeiska samarbetet. I en del fall har det också varit möjligt att använda diskussioner i den nordiska apparaten som utgångspunkt för agerande i FN och andra internationella organ.

Det är angeläget att diskutera hur det nordiska samarbetet bör fungera vid ett EU-medlemskap för flera nordiska länder. Alla EU:s nuvarande medlemsländer och kandidatländerna har i en gemensam deklaration i anslutningsfördraget bekräftat att de är införstådda med att det nordiska samarbetet kommer att fortsätta och omfatta alla nordiska länder och självstyrande områden i full överensstämmelse med EU-rätten.

När de berörda länderna slutligt har tagit ställning till frågan om medlemskap i EU gäller det att komma fram till hur nationella och nordiska intressen kan länkas in i den europeiska processen. Det gäller hur de samlade nordiska resurserna utnyttjas bäst i detta sammanhang.

Väl så viktigt är det fortsatta interna nordiska samarbetet. Det är viktigare än någonsin att det nordiska samarbetet koncentreras till de frågor som är mest lämpade för de nordiska samarbetsorganen och där just det nordiska samarbetet kan ha en viktig roll att spela.

Ett fördjupat nordiskt samarbete skall ses som ett komplement och inte som ett alternativ till ett bredare europeiskt och internationellt samarbete.

Ordförandelandet har, i enlighet med det aktiva ordförandeskapets princip, till uppgift att ta initiativ till nordisk samverkan på alla områden där behov föreligger. Samarbetsbehovet kommer att variera från år till år och från sektor till sektor. En dylik flexibilitet möjliggör också en snabb uppföljning av de initiativ som tas av Nordiska rådet och en anpassning till de samarbetsbehov som det utvidgade europeiska samarbetet kommer att tillskapa.

Ministerrådet understryker att den nordiska nyttan bör genomsyra all verksamhet. Det pågår därför en kontinuerlig evaluering av institutioner och samarbetsprojekt i vilken betonas att verksamheten bör skapa ett nordiskt mervärde. För att samarbetsapparaten skall vara lyhörd för och snabbt kunna omsätta den politiska viljan i handling ökar behovet av sektorövergripande verksamhetsformer och tvärsektoriellt samarbete. Trots att det nordiska samarbetets styrka ligger i dess förankring i konkret samarbete inom viktiga fackområden, ställs krav på samarbetsapparaten som förutsätter en övergripande politisk styrning.

Det klart största problemet de nordiska samhällena står inför är den höga arbetslösheten. För att lösa problemen räcker det inte med nationella lösningar utan det krävs intensiv internationell samverkan. Detta arbete bör intensifieras och de nordiska länderna avser att förstärka sin samordning i detta arbete. I kölvattnet på arbetslösheten följer också en rad negativa tendenser, som måste bekämpas.

Ett aktivt bekämpande av rasism och främlingsfientlighet kommer att stå på ministerrådets dagordning under de närmaste åren.

Den "nordiska identiteten" baserar sig på kulturella, språkliga och historiska element samt gemensamma värderingar. Ministerrådet avser därför fortsätta den satsning på kultur och undervisning som syftar till att stärka den nordiska identiteten.

Miljöfrågorna hör till problemkomplex vilka kräver en bred samordning över sektorgränserna och ministerrådet utgår från att de fem länderna också de kommande åren kommer att samverka för att utveckla den nordiska miljömodellen.

De nordiska närområdena får en allt större betydelse för de nordiska länderna. Samtidigt som de nordiska regeringarna är upptagna av den västeuropeiska integrationen är de på det klara med att närområdena spelar en viktig roll för Norden. Samarbetet med Baltikum och nordvästra Ryssland, härunder Barentsområdet samt det arktiska området, kommer därför att kräva allt mera uppmärksamhet under de närmate åren.

Den överordnade målsättningen för de samnordiska insatserna i Baltikum och nordvästra Ryssland är att främja demokratiutvecklingen, de mänskliga rättigheterna och övergången till marknadsekonomi.

II Kultursamarbetet

Ministerrådet avser att fortsätta utvecklingen av kultursamarbetet i enlighet med de prioriteringar som fastslagits vid utformningen av nysatsningen. Barn och ungdom, språkförståelse med särskild tonvikt på Västnorden och det finskspråkiga Finland, nordisk identitet, historiemedvetande och förmedling av resultaten av nordiskt konstnärligt skapande kommer att vara genomgående drag såväl i de nya aktiviteter ministerrådet planerar som i det arbete som bedrivs inom kultursektorns institutioner, konstkommittéer och stödordningar.

Särskilda målsättningar kommer att vara en fortsatt bättre integration av nordisk och nationell kulturpolitik och förbättrad information om de samnordiska kulturinsatserna. I detta sammanhang önskar Ministerrådet vidareutveckla det nätverk mellan nationella kulturinstitutioner, som skapats genom nysatsningen på Sessionsländernas kulturprogram och fortsätta koordineringsarbetet för nationella och nordiska kultursatsningar i utlandet.

Ministerrådet understryker också kultursatsningens betydelse för såväl närområdessamarbete som regional utveckling och bekämpande av fördomar och rasism i våra samhällen.

Nordisk identitet

Processen med en starkare integrering i Europa aktualiserar frågan om vår framtida nordiska identitet. Både inom kultur och utbildning kan gränsskiktet mellan europeisk och nordisk identitet förskjutas. Ministerrådet kommer att under de kommande åren rikta sökarljuset på den nordiska identiteten, särskilt bland ungdomarna, genom att initiera en systematisk undersökning av hur vår identitetskänsla påverkas och utvecklas. En sådan undersökning kommer att kunna ge upplysningar av praktisk betydelse för prioriteringar i framtidens nordiska samarbete.

Nordiska kulturfonden

Ministerrådet avser att fortsatt betona Nordiska kulturfonden och utveckla den ordning av regelbundna samråd kring prioriteringar och framtida initiativ, som kultur- och undervisningsministrarna, kulturutskottet och fondens styrelse enats om.

Styrelsen för fonden har också själv tagit initiativ till ett årligt utställningsprojekt, "Årets nordiska utställning", som årligen skall arrangeras i något av de nordiska länderna, så att alla länder i tur och ordning får ta del av arrangemangen. Den första äger rum i samband med Köpenhamn Kulturby 1996. Den bygger på Asger Jorns enorma fotografiska samlingar av nordisk förhistorisk och medeltida konst, och visas på Nationalmuséet i Köpenhamn samt Silkeborg museum under rubriken "Nordisk folkkonst i 10 000 år - Asger Jorn". Med detta initiativ har styrelsen för fonden önskat stärka samarbetet på konstområdet och mellan muséerna i Norden.

Nordiskt film- och mediasamarbete

Ministerrådet vil fortsatt øke innsatsen og samarbeidet på film- og medieområdet. Filmer og TV-programmer er kraftfulle kulturbærere og utgjør hoveddelen av den nordiske befolkningens kulturforbruk. I en periode med stigende internasjonalisering av de levende billeder og påvirkning fra en hjemløs massekultur ser ministerrådet det som en sentral oppgave å drive en offensiv nordisk mediepolitikk som vedlikeholder og utvikler nordisk mediekultur og gir den nordiske befolkning en følelse av samhørighet og felles kulturell forankring.

Ministerrådet vil fremover særlig konsentrere seg om nye tiltak som fremmer spredningen av nordiske filmer og TV-programmer i alle nordske land. Konklusjonene fra en utredning fra kulturministrene i 1994 om film- og TV-distribusjon vil bli fulgt opp av konkrete virkemidler for å fremme distribusjonen i alle medieformer, dvs. kino, video og TV. Det vil også bli gjennomført tiltak for å fremme spredningen av film gjennom alternative kanaler, som skoler, biblioteker, de nordiske husene m.m. Dette vil sikre bred geografisk spredning av filmene og tilgodese lokale og regionale behov.

Det vil bli satset både på kommersielle distribusjonsmekanismer og ikke-kommersiell spredning. Mer effektiv utnyttelse av nordiske filmfestivaler og etablering av en nordisk filmpris vil bli vurdert. Tiltak overfor barn og unge, samt minoritetsgrupper og befolkningen i Nordens utkanter vil bli særlig prioritert. Når det gjelder barn og unge ser ministerrådet det som viktig at nye tiltak tar utgangspunkt i disse gruppenes egne premisser. Ministerrådet ser i denne forbindelse en klar sammenheng mellom satsingen på film- og TV-området, språksamarbeidet og øvrige nordiske initiativer overfor barn og unge.

I forbindelse med videreføringen av det nordiske film- og TV-samarbeidet gjennom Nordisk Film- og TV-fond vil ministerrådet arbeide for at Fondet får større ansvar for å sikre distribusjonen av de fondsstøttede verkene i alle visningsledd. Ministerrådet vil i denne sammenheng legge stor vekt på at de nordiske TV-selskapene som deltar i Fondet tar mer nordisk film inn i programleggingen og effektivt utnytter den førsteretten de har til TV-visning av filmproduksjoner. Nordiske TV-selskaper som i dag ikke deltar i Fondet, og som har almenkringkastingsforpliktelser, er invitert til å delta fra 1995.

Som et ledd i nysatsingen vil Nordisk Journalistcenter fortsatt drive seminarvirksomhet for nordiske kulturjournalister med sikte på å synliggjøre det nordiske kultursamarbeidet.

Ministerrådet ser et klart behov for å ta initiativ som fokuserer på rammebetingelsene for den nordiske medieutviklingen i fremtiden. Den digitale TV-kanaleksplosjonen som vil finne sted innen få år, skaper behov for en beredskap og handlingsevne der det nordiske samarbeidet på medieområdet kan bli stilt overfor nye utfordringer og muligheter. Den tekniske utviklingen kan bl.a. gi nye perspektiver når det gjelder effektiv spredning av nabolandskanalene innen Norden. Ministerrådet vil utrede kringkas-

tingsrettslige, opphavsrettslige og mediekulturelle konsekvenser av utviklingen på dette området.

Språksamarbetet

Språkgemenskap och språkförståelse är en grundläggande faktor i nordiskt samarbete och i hög grad en gemensam angelägenhet för kultur- och undervisningsministrarna. Samarbetet mellan dessa sektorer och bägges insatser ligger till grund för utformningen av det nya målsättningsprogram för språksamarbetet som träder i kraft 1995.

Språkförståelsen är ett viktigt element i en stor del av nysatsningarna på kulturområdet. Nysatsningen skall i större utsträckning tillgodose finsktalande, samisktalande och invånarna i de västnordiska områdena, så att den ökade satsningen får såväl en informatorisk som en identitetsstärkande effekt. Ministerrådet avser därtill att särskilt fokusera på nordisk litteratur, med tyngdpunkt på såväl översättning som distribution och information.

Barn og ungdom

Barn og ungdom er den gruppen som lettest fanges opp av det kommersielle kulturtrykk, både i litteratur, fjernsyn og i andre medier. Balanse og mottrykk er viktige verktøy for kulturstabiliteten nasjonalt og nordisk. Skal nordisk idenitet hålles vedlike og ges vekstvilkår, er det barn og unge som er det viktigste satsningsområdet. Av denne grunn formulerer ministerrådet en overordnet politikk på barne- og ungdomsområdet.

Ministerrådet konstaterer at det nordiske kultursamarbeidet har oppgaver rettet mot barn og unge på en rekke fagområder i sin organisasjon (kunstkomitéer, styringsgrupper, institusjoner) som hver for seg har delansvar for tiltak for barn og unge gjennom støtteordninger og egne initiativ. Ministerrådet ser imidlertid at det er behov for en ideologisk overbygning (policy) for disse ulike organers samlede innsats for barn og unge. Det er også behov for å se nysatsningsmidlene i sammenheng med organisasjonsapparatets innsats på området - slik at prosjekter som ikke naturlig faller inn under eksisterende støtteordninger eller er for store i økonomisk forstand - får en høyere prioritering ved fordeling av nysatsningsmidler.

Ministerrådet vil målbevisst integrere prioriteringen av barn og unge i alle deler av nysatsingen, på samme måte som i samspillet mellom kultur- og undervisningssektorene.

Samarbete på konstområdet

Ministerrådet har som övergripande målsättning att öka mobiliteten bland nordiska konstnärer, synliggöra det nordiska kulturarvet, förstärka nätverkssamarbetet mellan konstinstitutioner i de nordiska länderna samt intensifiera informationsverksamheten om nordiskt konstliv inom Norden.

Med utgångspunkt i stipendieordningen för unga konstutövare avser ministerrådet genom konstkommittéerna intensifiera en informationsverk-

samhet som skall fokusera på faciliteter och möjligheter för unga professionella konstnärer i Norden.

Ministerrådet lägger stor vikt vid den nordiska museikommitté, som under en 3-årig försöksperiod 1994-97 skall ansvara för att stimulera muséer i Norden att genomföra projekt som förstärker nordisk identitet och kulturutbyte i Norden. I kommittén ingår experter från konst- och kulturhistoriska museer i Norden, en representant från varje nordiskt land. Ministerrådet förväntar sig att museikommittén tar initiativ till konkreta samarbetsprojekt som att etablera ett informationsnätverk, att synliggöra muséerna i det nordiska kultursamarbetet samt att förstärka nordiska insatser inom kulturmiljövård.

De nordiska konstkommittéerna (den nordiska musikkommittén, Teater och dans i Norden, den nordiska litteratur- och bibliotekskommittén, den nordiska konst- och konstindustrikommittén) kommer att verka för att förstärka och effektivisera det nordiska konstlivets infrastruktur genom att informationssystem och nätverk skapas inom deras ansvarsområden.

Inom musikområdet avser ministerrådet att, mot bakgrund av det första årets konstnärliga framgångar värdera förutsättningarna för att utveckla Orkester Norden till en nordisk ungdomssymfoniorkester av hög klass. Den nordiska gästateljéverksamheten kommer att förstärkas väsentligt när Nordisk kunstnersenter, Dalåsen, startar sin verksamhet 1995.

Folkligt kultursamarbete - historiemedvetande

Fram till Kalmarunionens jubileumsår 1997 är medvetandet och kunskapen om de nordiska ländernas historia ett prioriterat område i ministerrådets verksamhet. Den stora satsningen görs inom ramen för samarbetet med Föreningarna Norden genom projektet NORDLIV. En betydande ekonomisk insats från ministerrådets sida skall i kommande år möjliggöra en kampanj, som kulminerar i Kalmar. Dess tyngpunkter skall dels vara Föreningarna Nordens aktiviteter för att på såväl lokalt som regionalt plan fokusera allmänhetens intresse kring historieorienterade aktiviteter och dels ministerrådets egna stora historiska utställningssatsningar och aktiviteter inom ramen för utbildnings- och forskningssamarbetet. Dessa förenas till en enhetlig kampanj genom en omfattande informationsinsats i ministerrådets regi.

Nordisk profilering utomlands och i Norden

De samnordiska kultursatsningarna i utlandet var tidigare främst inriktade på avlägsna länder som USA och Japan. Mot bakgrund av den dynamiska utveckling som Europa f.n. genomgår ser ministerrådet det som naturligt att koncentrera sina kulturprojekt också till den europeiska scenen. Samverkan mellan de samnordiska och de nationella organen i samband med kultursatsningar i utlandet skall utvecklas och förstärkas.

Ministerrådet undersöker aktivt möjligheterna att genomföra en omfattande nordisk kultursatsning i samband med den internationella bokmässan i Frankfurt hösten 1997. En utställning med nordisk design under

1900-talet kommer sannolikt att bli aktuell för Paris under perioden 1998-2000. För att kunna nå den europeiska publiken på bred front har ledningsgruppen för nordiska kulturprojekt i utlandet tagit initiativ till att utreda förutsättningarna för att skicka ett nordiskt kulturtåg genom Europa.

En kraftfull nordisk satsning kommer att genomföras 1996 när Köpenhamn fungerar som Europas kulturella huvudstad. Två stora utställningar, som närmare beskrivs i budgeten för 1995, visas i ministerrådets regi: "Nordiska upptäcksresande" (Nordic Explorers) resp. "Margrete I". Den förra riktar sig i första hand till barn och ungdom. Därtill förbereds en rad barn- och ungdomsaktiviteter.

Det nordiska samarbetet under kulturavtalet - framtida struktur och samverkan

I ministerrådsförslaget om nysatsning och ny struktur på kultur-, utbildnings- och forskningsområdet, som ministerrådet lade fram vid Nordiska rådets 42:a session, konstaterades att ministerrådet betraktar åren 1993-1996 som en försöksperiod för den nya strukturen inom kulturavtalets samarbetssektorer. Ministerrådet avser att, mot slutet av denna period, företa en evaluering av strukturen, och vid behov lägga fram ett förslag om tillpassning av såväl avtalet om nordiskt kulturellt samarbete som avtalet om Nordiska kulturfonden.

Ministerrådet avser att fortsätta sitt arbete med målformulering och arbetsfördelning inom samarbetsområdena kultur och utbildning/forskning såsom språksamarbete, barn och ungdom, samverkan mellan kultur och skola och de nordiska utlandslektorerna.

III Utbildning och forskning

Det overordnede mål for samarbejdet på uddannelses- og forskningsområdet er at skabe et nordisk forsknings- og uddannelsesfælleskab. Øget koncentration, effektiv ressourceudnyttelse samt styrkelse af den nordiske dimension i europæisk og andet internationalt samarbejde er nøgleord i de kommende års nordiske uddannelses- og forskningssamarbejde. Samarbejdet vil blive tilrettelagt i overensstemmelse med statsministrenes ønske om en nysatsning på uddannelsesområdet.

Ministerrådet vil analysere, hvorledes samordningen af Nordens relationer til det øvrige Europa bedst varetages. Analysen skal bl.a. belyse, hvorledes samarbejdsstrukturen inden for rammerne af Nordisk Ministerråd kan anvendes til fremme af koordinering i forhold til EU samt belyse muligheder og interesse for nordisk samrepræsentation i visse tekniske arbejdsgrupper og komiteer i EU. Endvidere skal vurderes nordiske muligheder for at påvirke og fremme processen vedrørende en øget koordinering og samordning mellem centrale europæiske aktører på forskningsområdet.

Nordiskt skolsamarbete

Ministerrådet har som mål att utveckla och bredda en nordisk skolgemenskap. Ministerrådet kommer under perioden att prioritera elev- och lärarutbyte, främja kommunikation mellan skolans aktörer i Norden och verka för att informationssystem och nätverk skapas för generell stimulans till nordiskt skolsamarbete. I en särskild "Handlingsplan för det nordiska skolsamarbetet 1994-96" har ministerrådet konkretiserat sina nysatsningar i en rad projekt, som initierats under 1994 och följs upp under 1995-96.

Ministerrådet har introducerat ett nordiskt skoldatanät i mars 1994. Datanätet skall under 1995-96 utvecklas som informationskälla och kommunikationssystem för nordiska skolor. Syftet är att skapa en infrastruktur för stärkande av nordisk skolgemenskap. I ett sådant datanät skall enskilda skolor kunna både ge och få aktuell information inom en rad områden som skolorna själva anser angelägna.

Folkeoplysning og voksenuddannelse

Ministerrådet vil tilrettelægge samarbejdet om voksenuddannelse og folkeoplysning, således at der stimuleres til videreudvikling af samvirket mellem de folkelige og frivillige organisationer samt folkehøjskoler. I overensstemmelse med handlingsprogrammet VOKS FREM vil ministerrådet stimulere til øget tværsektorielt samarbejde inden for voksenuddannelsesområdet med sigte på at skabe øget kvalitet og helhed i uddannelsespolitikken for voksne, nationalt og nordisk. Hovedtemaer er: fremtidens kvalifikationskrav, nye indlæringsmetoder, herunder anvendelse af ny teknologi og fjernundervisning samt lokale kundskabscentre.

Ministerrådet vil i de kommende års nordiske samarbejde om folkeoplysning og voksenoplæring give særlig prioritet til aktiviteter vedrørende fremtidens kvalifikationskrav i et europæisk perspektiv samt til aktiviteter vedrørende uddannelse og arbejdsløshed. Ministerrådet vil vurdere nye initiativer på dette felt i lys af en rapport, som fremlægges ved udgangen af 1994 af en nordisk tænketank.

Støtteordningerne nordisk folkeoplysningsstøtte og nordisk folkehøjskolestøtte samles i en fælles pulje for nordisk folkeoplysnings- og voksenundervisningssamarbejde. Der vil blive lagt vægt på, at nye målgrupper inddrages og på projekter, som ligger inden for rammerne af VOKS FREM programmet.

Mobilitetsprogrammer

Ministerrådets mobilitetsprogrammer retter sig mod den generation af unge, som i lyset af den politiske og økonomiske udvikling i de senere år er langt mere internationalt orienteret, end det er set i de tidligere generationer. Ministerrådet finder, at det har betydning for det nordiske fællesskab og for de unges egen identitetsfølelse, at de i mødet med internationale udfordringer er i stand til at fastholde bevidstheden om et klart tilhørsforhold, ikke blot til deres eget land, men også til Norden som helhed. Et vigtigt element i dette er, at de unge, i forbindelse med deres uddannelse, får mulighed for direkte at opleve de nordiske nabolandes sprog, kultur, levevis, værdinormer, samfundsforhold, natur etc.

Ministerrådet har til hensigt fortsat stærkt at betone mobilitetsaspektet i NORDPLUS-programmet. Ministerrådet mener, at NorFA (Nordisk Forskeruddannelsesakademi) og NORDPLUS skal spille en fremtrædende rolle i det nordiske uddannelses- og forskningssamarbejde.

Ministerrådet vil gennem NORDPLUS -junior sikre, at der gøres en aktiv indsats for at nå ud til alle uddannelser for de 16-19 årige.

Folkehøjskole- og folkeoplysningstraditionen er specifikt nordisk. Ministerrådet vil udvikle Nordisk folkehøjskolestøtte i de kommende år med henblik på at give unge gode muligheder for ophold på en folkehøjskole i et andet nordisk land.

Sprogsamarbejdet

Sprogsamarbejdet i Norden har en konkret form i handlingsprogrammet NORDMÅL. På basen av en evaluering av nuvarande program (1990-95) avser ministerrådet för Nordiska rådet framlägga ett nytt handlingsprogram. Nordisk Sprogsekretariat, Nordisk Sprog- og Informationscenter, Nordiske kurser i sprog og litteratur samt netværksaktiviteterne inden for rammerne af NORDPLUS bidrager ligeledes i høj grad til at styrke det nordiske sprogfællesskab.

Ministerrådets mål er at styrke det sproglige samarbejde i de kommende år. Nysatsningen på området skal fremfor alt i større udstrækning tilgodese de finsktalende, samisktalende og beboerne i de vestnordiske områdene samt børn og unge ved kursusvirksomhed, læremiddelpro-

duktion, ordbøger, forskning, information etc., således at den øgede satsning får såvel et informativt som et identitetsforstærkende sigte.

Ministerrådet vil i de kommende år videreudvikle støtten til Nordenundervisning i utlandet. Studier af nordiske sprog og nordisk kultur og samfundsliv finder sted på over 200 universiteter rundt om i verden. Virksomheden udgør en vigtig del af de nordiske landes kultureksport.

Højere uddannelse

Ministerrådet vil videreudvikle fællesskabet inden for højere uddannelse. Det er målsætningen at få fjernet de resterende hindringer for nordisk mobilitet; såvel de attitudemæssige som de mere formelle og materielle hindringer.

Unge som søger en højere uddannelse skal kunne betragte hele Norden som deres optagelsesområde. Ministerrådet har til hensigt gennem de studerendes frie valg over grænserne at skabe basis for øget konkurrence og dermed øget kvalitet i de højere uddannelser. For at skabe de formelle rammer for det nordiske uddannelsesmarked er indgået en nordisk overenskomst, der indebærer at parterne forpligter sig gensidigt til at give uddannelsesøgende, som er bosatte i et andet nordisk land, adgang til sine offentlige højere uddannelser på samme eller ligeværdige vilkår som ansøgere fra eget land. Overenskomsten gælder fra og med det akademiske år 1994/95. I tilknytning til overenskomsten er det parternes hensigt at indgå en aftale om betaling af uddannelsesomkostningerne parterne imellem, som skal gælde senest fra og med 1. juli 1996.

Arbejdsdeling og specialisering inden for forskning og højere uddannelse i Norden

Det åbne marked og den dermed forbundne større konkurrence i Europa giver et øget incitament for de nordiske lande til at fremme arbejdsdeling og specialisering inden for højere uddannelse og forskning. Ministerrådet vil derfor stimulere universiteter og højere læreanstalter i Norden til i de kommende år som led i det nordiske samarbejde aktivt og systematisk at udvikle arbejdsdeling og specialisering institutionerne imellem.

Ministerrådet har endvidere, i enlighed med statsministrer Oddssons intentioner om bedre arbejdsfordeling i Norden, givet NorFA og Nordisk forskningspolitisk råd i opdrag at vurdere muligheder for institutionel arbejdsdeling inden for forskeruddannelse mellem universiteterne i Norden, herunder samarbejde om "graduate schools". Det er Ministerrådets hensigt, at de samnordiske midler til mobilitetsprogrammerne NORDPLUS og NorFA skal anvendes til yderligere at stimulere den arbejdsdelingsskabende og barrierenedbrydende proces.

Forskningssamarbejdet

Ministerrådet har som mål å skape et vel fungerende nordisk forskningsfellesskap. Dette fellesskapet skal så langt det er mulig, framstå som en modell for nyttig og effektivt samarbeid også i europeisk sammenheng.

Det er mnisterrådets hensikt at forskning som tar utgangspunkt i det spesifikt nordiske, både kulturelt og sosialt, skal innta en bredere plass i samarbeidet. De igangværende programmer for henholdsvis miljøforskning og arktisk humanistisk forskning som begge er etablert for perioden 1993-97, videreføres etter planene.

Etter rekommandasjon fra Nordisk Råd utreder Nordisk forskningspolitisk råd i samarbeid med berørte forskningsråd planer for et nordisk forskningsprogram innen samfunnsvitenskapelige og humanistiske kjerneområder med temaet "Norden og Europa" med sikte på stillingtagen i mnisterrådet i 1994/95.

De nordiske land deltar i økende grad i EUs utdannings- og forskningsprogrammer. Ministerrådet vil arbeide for at felles nordiske interesser kan gjøre seg sterkest mulig gjeldende i planlegging og gjennomføring av europeiske programmer. Økt europeisk samarbeid skaper nye muligheter for å bringe ikke minst forskningen fremover, men vil også kreve ressurser i konkurranse med nasjonale og nordiske aktiviteter. Ministerrådet vil derfor, blant annet i nær kontakt med nordiske samarbeidsorganer for universiteter og forskningsråd, kontinuerlig vurdere utviklingen i det europeiske samarbeidet.

Nordiskt samarbete inom distansutbildning

Nya tekniker har skapat nya möjligheter att nå ut med utbildning till grupper som på grund av bostadsort, arbets- eller familjeförhållanden har svårigheter med att följa konventionell undervisning. Olika interaktiva medier, datorstöd i undervisning och för kommunikation m.m. torde framgent få en allt större betydelse för utveckling av distansutbildning bl.a. för fortbildning och vidareutbildning av yrkesverksamma; interaktiva medier kommer sannolikt också bidra till förändringar inom den reguljära undervisningen på skilda ämnesområden.

Ministerrådet menar att det nordiska samarbetet inom distansutbildningsområdet skall stärkas. Detta kan dels ske genom att samarbete inom nätverk byggs ut, dels genom att kunskaps- och erfarenhetsutbyte inom området utvecklas. Samnordiska projekt för utveckling av distansutbildning och till utbildning av lärare i flerformsundervisning skall vidareföras. Ministerrådet vill också understryka att, då distansutbildningar till sin karaktär är oberoende av gränser, av tid och rum, ökade nordiska insatser inom området kan vara av stor betydelse vad avser samnordiska insatser riktade mot Väst-Norden. Framtida nordiska distansutbildningar, med deltagare från samtliga nordiska länder, bidrar också till att stärka den nordiska identiteten och samhörighetskänslan.

IV Miljö

Ministerrådet vil arbejde for at realisere målsætningerne som er trukket opp i"Den Nordiske Miljøstrategi april 1994 - marts 1996". Strategien tager udgangspunkt i, om resultaterne af samarbeidet primært skal anvendes i Norden, i Nordens nærområder, i EU/EØS eller de øvrige internationale organisationer.

Ifølge Miljøstrategien skal det nordiske miljøsamarbejde tage udgangspunkt i princippet om "højeste tillempede ambitionsniveau". Ved at følge det nordiske land med det højeste ambitionsniveau kan det nordiske miljøsamarbejdet anvendes som løftestang.

Miljøsamarbejde i Nordens nærområder

Støtte til løsning af miljøproblemerne i Nordens nærområder er højt prioriteret i Ministerådets miljøsamarbejde. Indsatsen skal ske såvel gennem politisk indflydelse på beslutninger i Norden og internationalt, som gennem konkrete bidrag til gennemførelse af miljøforbedrende projekter, herunder også projekter vedrørende kernekraftsikkerhed.

Ministerrådet vil arbejde for, at Østersøprogrammet indenfor HELCOM omsættes i konkrete tiltag. Den nordiske støtte vil blive samordnet indbyrdes og med den lokale financiering samt med de internationale financieringsinstitutioner som NEFCO, IBRD og EBRD.

Ministerrådet anser det som særdeles viktigt at reducere de omfattende miljøulemper, som har sit ophav i Nordvest-Rusland, og som i betydelig grad påvirker det nordiske område, at hindre lækage fra dumpet og lagret radioaktivt affald og at sikre en bæredygtig økonomisk udvikling i regionen som grundlag for social velfærd og politisk stabilitet.

På grundlag af arbejdet indenfor Rovaniemi-processen, specielt den problemkortlægning, som foretages indenfor rammerne af AMAP (Arctic Monitoring and Assessment Programme) vil Ministerrådets rolle i opfølgningen af de mest akutte forureningsproblemer videreudvikles og konkretiseres. Ministerrådet har bedt om at NEFCO i samarbejde med AMAP-sekretariatet identificerer 10-12 projekter af højeste prioritet og i første omgang gennemfører en vurdering på forstudie niveau af disse projekter.

Ministerrådet vil arbejde for, at der fremskaffes midler til finansiering af operative miljøtiltag i Nordens nærområder udover de rammer nærområdeprogrammet tilbyder.

Europæisk miljøsamarbejde

Ministerrådet vil arbejde for at få stærkt gehør for nordiske synspunkter indenfor EU/EØS.

Et vigtigt udgangspunkt er, at det højst tillempede ambitionsniveau skal gælde på miljøområdet, og effektive styringsmidler skal udvikles. Endvidere skal bindende regelsæt indføres på miljøområdet med ud-

gangspunkt i bl.a. miljøkvalitetsnormer, og reglerne skal i så stor udstrækning som muligt være af minimumskarakter og ligge på det højst mulige beskyttelsesniveau.

De nordiske lande vil aktivt deltage i opfølgningen af EUs 5. miljøhandlingsprogram, især hvad angår de klare hensigter med at integrere miljøet i forskellige samfundssektorer.

Ministerrådet vil arbejde med en række problemområder indenfor EU/EØS. Det drejer sig om:

- *Økonomiske styringsmidler:* Ministerrådet vil fremme et samarbejde om de nordiske landes anvendelse af CO_2-afgifter,
- *Luftforurening*: De nordiske lande vil aktivt virke for, at EUs direktiv om store fyringsanlæg ved revision kommer til at indeholde emissionsgrænser, der er så lave som teknisk muligt og økonomisk forsvarligt
- *Kemikalier*: incl. bekæmpelsesmidler. Arbejdet under Ministerrådet med sundheds- og miljøfarlige kemikalier rettes frem for alt mod områderne miljøfarlighed, allergi og neurotoxitet, og arbejdet med begrænsning af brug af farlige kemikalier rettes bl.a. mod tungmetaller og ozonlagsnedbrydende stoffer. Endvidere foretages vurderinger af virksomme stoffer i bekæmpelsesmidler og biocider.
- *Affald*: Ministerrådet vil søge at påvirke den igangværende regeldannelse indenfor affaldsområdet, f.eks. forslag til direktiver om lossepladser og emballager. Nordiske producentansvarsordninger for emballager, blybatterier og elektronikprodukter skal udvikles.

Det internationale miljøsamarbejde

Indenfor det nordiske miljøsamarbejde vil der blive udarbejdet baggrundsmateriale for det videre internationale miljø- og naturpolitiske arbejde og som grundlag for nationale strategier for at begrænse luft- og havforurening.

Nordisk Ministerråd vil endvidere arbejde for, at miljøhensyn integreres i det multilaterale handelssystem/regelværk i forbindelse med det kommende arbejde indenfor GATT og i andre internationale processer. Endvidere vil Ministerrådet arbejde for at udvikle et system til verifikation af, at forpligtigelser gennemføres.

V Fiskeri

Samarbeidet bygger på et eget samarbeidsprogram for perioden 1993-1996 fastsatt av ministerrådet i mars 1992 etter forutgående behandling i Nordisk Råd.

Det nordiske fiskerisamarbeidets hovedmålsetting er å bidra til gjennomføringen av landenes overordnede fiskeripolitiske mål. De sentrale mål for alle nordiske land er å verne ressursgrunnlaget gjennom en rasjonell og biologisk riktig beskatning, og å styrke det økonomiske grunnlaget for fiskerinæringen ved å fremme en struktur som er i samsvar med de biologiske ressurser.

Ministerrådet vil gjennom det nordiske fiskerisamarbeidet prioritere utvikling av samarbeidsstrukturer mellom forvaltning, fiskeriets organisasjoner og forskning, slik at det utvikles nettverk som omfatter alle ledd av næringen.

Ved gjennomføringen av samarbeidsprogrammet vil en ta spesielt hensyn til den dominerende betydningen fiskerisektoren har i økonomien i Grønland, Island og Færøyene.

Fiskeri- og næringspolitisk samarbeid

Ministerrådet legger avgjørende vekt på å styrke det fiskeri/næringspolitiske samarbeidet, og vil konsentrere samarbeidet om utvikling av nordiske samarbeidsmekanismer for økt nordisk innflytelse på utformingen av internasjonal fiskeripolitikk.

I fiskeriminstrenes handlingsplan for formannskapsperioden 1994-1995 trekkes opp arbeidsområdene hvor det næringspolitiske samarbeidet skal videreutvikles de kommende årene.

Dette omfatter følgende innsatsfelt:

- konsekvenser for de nordiske lands fiskerinæringer knyttet til EU-integrasjon og EU-medlemsskap;
- konsekvenser for nordiske lands fiskerinæringer av endringene i de internasjonale handelsregimer for fisk og fiskeprodukter;
- handelshindrende kontrollsystemer i importområder, herunder samarbeid knyttet til utforming av regelverk for helse-, veterinær-, kvalitets- og grensekontroller;
- internasjonalt fiskeri- og miljøsamarbeid, med aktiv deltagelse fra de nordiske lands fiskeriforvaltninger og næringsorganisasjoner for påvirkning av innholdet i internasjonale konvensjoner;
- utvidet samarbeid om forskning og forvaltning på felles-ressurser;
- fortsatt styrket kontakt mellom alle nordiske land vedrørende internasjonale hvalfangst-politiske spørsmål;
- utvidet samarbeid mellom de nordiske land og landene i de nordiske nærområdene; Baltikum/Øst-Europa, inklusive Barentsregionen;

- forsknings- og utviklingssamarbeid med hovedvekt når det gjelder økonomisk støtte til prosjekter innenfor fagområdene ressursforvaltning og fiskerireguleringer, selektivitet og tekniske bevaringsforanstaltninger, havbeite og akvakultur, produksjon, kvalitet og marked. Det skal herunder samarbeides aktivt for økt nordisk innflytelse ved utformingen av innholdet i de europeiske forskningsprogrammer.

Samarbeidsprogrammet vil bli evaluert i løpet av 1995 og ministerrådet vil i forbindelse med dette, og på bakgrunn av avklaring av landenes forhold til EU, foreta en grundig vurdering av de politiske forutsetninger, innhold og arbeidsformer av det framtidige nordiske samarbeidet på fiskerisektoren.

VI Medborgarnas rättigheter

Medborgerpolitikken omfatter arbejdsmarked og arbejdsmiljø, social- og sundhedspolitik, forbrugerpolitik og levnedsmiddelområdet. Indholdsmæssigt tæt beslægtet med disse områder er ligestillingssamarbejdet, der organisatorisk er placeret inden for satsningsområdet juridiska frågor. Der er på disse områder et veludviklet nordisk samarbejde, der spænder fra nordiske konventioner, overenskomster og aftaler over formulering af fælles politiske mål, bl.a. i det internationale samarbejde, til et praktisk dagligt samarbejde direkte mellem nationale myndigheder og institutioner.

De mange ligheder i de nordiske landes politik, traditioner og opbygning inden for medborgerområdets sektorer gør at man inden for hvert af områderne kan tale om en nordisk model med dels nogle fællestræk dels nogle særtegn for hvert område.

Nogle fælles træk i de nordiske landes model på medborgerområdet er tværsektorielt samarbejde, informations- og oplysningsvirksomhed samt ikke mindst, at interesse- og brugerorganisationer, inddrages i både formulering og udførelse af landenes politik på området. Ministerrådet vil i de kommende år yderligere styrke samarbejdet med interesse- og brugerorganisationer på nordisk plan for at fremme den sociale dialog og dimension, som også er en af de vigtigste målsætninger i det europæske samarbejde.

I et vist omfang vil det nordiske og europæiske samarbejde på medborgerområdet komme til at sammenfalde, og borgernes hverdag bliver således i vid udstrækning dækket af regler i henhold til EU-retten og EØS-aftalen Men det nordiske samarbejde er også på mange områder mere udviklet end det europæiske og kan således tjene som udgangspunkt for og støtte til de nordiske landes medvirken i den europæiske integration.

Der er derfor også af ministerrådene på de områder, der omfattes af medborgerpolitikken, udtrykt behov for og vilje til at bevare og udvikle den nordiske model ikke mindst for at påvirke den europæiske udvikling. Dette er et tema i de netop vedtagne samarbejdsprogrammer på henholdsvis forbrugerområdet og levnedsmiddelområdet og vil også være det i de programmer, der på social- og sundhedsområdet og på arbejdsmarkeds- og arbejdsmiljøområdet vil blive forelagt Nordisk Råd.

Arbetsmarknad och arbetsmiljö

De senere års tiltagende arbejdsløshed i Norden har naturligt bevirket, at dagsordenen for det nordiske samarbejde i stigende grad koncentreres om beskæftigelsespolitik. Selv om beskæftigelsespolitik i vid udstrækning er et nationalt anliggende, er der stor politisk interesse for at udveksle viden, erfaringer og idéer i fællesnordisk regi. Det nordiske samarbejde om beskæftigelsesspørgsmål har således primært til formål at komplettere det nationale arbejde. Et overordnet mål er at stimulere den økonomiske vækst for at der derigennem kan skaffes flere arbejdspladser. Endvidere

vil Ministerrådet særligt fokusere på ungdomsarbejdsløshed og langtidsarbejdsløshed, og herunder fremme tiltag, hvis formål er at forhindre grupper i en reel udelukkelse fra arbejdsmarkedet. Som led i dette vil Ministerrådet fremme initiativer, der har til hensigt at aktivere arbejdsløse samt at fremme fordelingen af arbejde. Endvidere vil man satse på at opretholde og forbedre arbejdskraftens kvalifikationer og motivere til en livslang uddannelsesproces.

Ministerrådet vil arbejde for at fremme en aktiv og effektiv arbejdsmarkedspolitik, herunder fremme initiativer med produktivitetsfremmende formål samt tiltag, der kan bidrage til øget effektivitet og fleksibilitet i arbejdsstyrken og i virksomhederne. Arbejdsmarkedspolitikken skal også medvirke til, at et økonomisk opsving ikke bremses af flaskehalse på arbejdsmarkedet.

Det nordiske samarbejde om beskæftigelsesspørgsmål har endvidere til formål at bidrage til det bredere internationale samarbejde, især det europæiske. Ministerrådet vil derfor satse på områder inden for det nordiske samarbejde, der også vil kunne indgå i europæisk sammenhæng. I og med EØS-aftalens ikrafttræden er behovet og mulighederne øget for at udvikle arbejdsformidlingen på tværs af grænserne. De nordiske landes tilpasning til det europæiske arbejdsformidlingssystem EURES er allerede i gang, og Ministerrådet vil fortsat satse på samarbejdet om arbejdsformidlingsspørgsmål, blandt andet for at kunne give værdifulde bidrag i udviklingen af det europæiske arbejdsformidlingssystem.

De opgaver, arbejdsløshedsproblemerne stiller de nordiske lande over for, har tydeliggjort behovet for samarbejde på tværs af sektorerne. Ministerrådet vil derfor arbejde for et tæt og konstruktivt tværsektorielt nordisk samarbejde om konkrete opgaver.

På arbejdsmiljøområdet vil Ministerrådet fortsætte det intensive nordiske samarbejde både på det overordnede og det konkrete, praktiske niveau. Man vil herunder fortsat lægge vægt på samarbejdet og koordinationen af de nordiske landes deltagelse i europæisk arbejdsmiljøsamarbejde, herunder i standardiseringssamarbejde inden for den europeiske standardiseringskomité (CEN) og den europeiske komité for elektronisk standardisering (CENELEC). Ministerrådet vil derigennem fortsætte arbejdet for at de nordiske landes påvirkning på udviklingen inden for det europæiske arbejdsmiljø kan blive størst mulig.

Endvidere vil Ministerrådet fortsat fremme det nordiske forskningssamarbejde om arbejdsmiljøspørgsmål, og vil understrege den nordiske institution NIVA´s store betydning som katalysator for denne udvikling.

Ministerrådet ønsker videre at styrke informationsudvekslingen mellem de nordiske lande på arbejdsmiljøområdet for at bevare muligheden for kontinuerligt at vurdere de mål og metoder, de nordiske lande anvender i bestræbelserne på at fremme et sundt og sikkert arbejdsmiljø.

Social og sundhedspolitik

Det nordiske samarbejde inden for social- og sundhedssektoren bygger på centrale dele af den nordiske velfærdsmodel. Dette drejer sig om grundsyn og principper, der går som en rød tråd gennem hele sektorens virksomhed: principperne om ligebehandling af borgerne, om social solidaritet, om borgernes ligelige adgang til nødvendige sundhedsydelser samt en generel prioritering af sikkerhed, tryghed og kvalitet for borgeren i sociale og sundhedsmæssige anliggender. Ministerrådet vil videreføre samarbejdet med disse overordnede målsætninger som kurs for arbejdet. Dette indebærer, at man fortsat vil prioritere særligt udsatte og sårbare gruppers interesser, arbejde for at sikre handicappedes interesser, sikre særlige patientgruppers rettigheder, sikre kvalitet og hensigtsmæssighed af medicinsk-tekniske produkter etc.

Ministerrådet vil endvidere arbejde for, at de værdier det nordiske social- og sundheds- samarbejd bygger på skal få størst mulig indflydelse i det europæiske samarbejde. Ministerrådet finder det væsentligt, at det nordiske samarbejde inden for sektoren vurderes i europæisk lys, blandt andet således at det nordiske samarbejde koncentreres om områder, hvor der er mulighed for at samarbejdet kan bidrage også til det europæiske samarbejde.

Ministerrådet finder det af stor betydning, at den væsentligste del af sektorens virksomhed også fremover forankres i de velfungerende samarbejdsinstitutioner, der med sine resultater på de respektive områder til fulde har bevist, at også nye projekter (herunder initiativer rettet mod Nordens Nærområder) så vidt muligt bør knyttes til institutionerne.

Ministerrådet vil endvidere styrke sektorens informationsvirksomhed ved at satse på forøget og mere målrettet information. Videre ønsker Ministerrådet at udbygge det tværsektorielle samarbejde og hermed bedre mulighederne for koordination til andre sektorerner.

Blandt de opgaver Ministerrådet prioriterer højst fremover er

- øget information om de rettigheder, der følger af de nordiske konventioner og aftaler på social- og sundhedsområdet, blandt andet med det formål at fjerne administrative forhindringer for opfyldelsen af disse rettigheder
- styrke arbejdet for at sikre, at brugernes interesser er afgørende for udvikling, godkendelse og markedsføring af produkter (lægemidler, medicinsk udstyr, materialer inden for tandplejen etc)
- styrke samarbejdet om forebyggelsespolitik, herunder fremme initiativer med sundhedsfremmende/sygdomsforebyggende formål, herunder fortsat satse på samarbejdet på alkohol- og narkotikaområdet
- fortsætte den høje prioritering af de fællesnordiske uddannelser på social- og sundhedsområdet
- fortsætte udnyttelsen af det store nordiske forskningspotentiale på social- og sundhedsområdet, herunder samarbejdet på det social- og sundhedsstatistiske område

- styrke varetagelsen af særligt udsatte og sårbare gruppers interesser, herunder fortsat høj prioritering af den fællesnordiske handicappolitik
- fremme initiativer der styrker områder inden for den nordiske familiepolitik, særligt tiltag rettet mod børn og unge
- fortsat fremme samarbejdet om ældreomsorgen.

Livsmedel

Det nordiska livsmedelssamarbetets mål är att skydda den enskilda konsumenten mot hälsorisker i maten och vilseledande marknadsföring. Nya livsmedel och produkter utvecklas allt snabbare i en marknad som blir allt mer internationell. För den enskilde konsumenten blir det svårare att hålla sig korrekt informerad om livsmedlens innehåll och egenskaper.

Ministerrådet arbetar målinriktat för

- ökad kunskap om livsmedelstoxikologi och ökad riskvärdering (föroreningar, naturliga gifter, tillsatsmedel)
- ökad kunskap i förhållandet mellan kost och hälsa (näringsrekommendationer mm)
- en rationalisering av samordningen och arbetsfördelningen mellan de nordiska myndigheterna på området
- effektivisering av kontrollen av livsmedel (producenters egenkontroll, offentlig kontroll, kvalitetskontroll, kontroll av importerade livsmedel)
- förbättrad märkning av livsmedel
- utveckla otraditionella arbetsmetoder, bland annat genom ökat samarbete med andra sektorer
- samordning kring regelverk innanför livsmedelsområdet med hänsyn till upprättandet av den inre marknaden (EES-avtalen)

Konsumentpolitik

Ministerrådet arbetar med utgångspunkt i handlingsprogrammet för det nordiska konsumentsamarbetet 1994-1998. Ministerrådet utgår från att den nordiska konsumentpolitiska modellen grundas på en likartad organisationsstruktur i länderna med bl.a. konsumentombudsmän och en viktig roll för konsumentorganisationerna i beslutsprocessen. Syftet är att stöda konsumenterna genom information, konsumentinflytande och konsumentskyddslagstiftning.

Ministerrådet kommer att aktivt arbeta för att den nordiska konsumentpolitiken får genomslagskraft inom EES- och EU-området.

Ministerrådet arbetar vidare med den positiva, frivilliga miljömärkningen - den gröna svanen. Målet är att allt fler produktgrupper skall kunna använda den gröna svanen.

Bland de prioriterade insatser som nämns i det nya handlingsprogrammet kommer bl.a. följande att bearbetas i projekt och andra former under 1995-96:

- genomföra det nordiska konsumentpolitiska forskningsprogrammet
- genomföra det konsumentpolitiska handlingsprogrammet för finansiella tjänster
- utveckla konsumentutbildning/information om miljöfrågor
- utveckla en strategi för konsumentinflytande på miljöpolitiken
- nordiskt konsumentinflytande på den europeiska standardiseringen av konsumentprodukter
- nordiskt deltagande i europeiska rapporteringssystem för farliga produkter och olycksfall
- analys av erfarenheterna av de nationella systemen för budgetrådgivning och skuldsanering i syfte att förbättra dem
- målinriktad och effektiv utväxling av lösningar och system som kan säkra tillgången på varor och tjänster
- förbättra konsumenternas möjligheter att överblicka och utnyttja det internationella utbudet på kredit-, sparande-, försäkrings- och pensionsområdena.
- ändamålsenlig och effektiv arbetsfördelning mellan de nordiska konsumentorganens provningslaboratorier.

VII Ekonomi

Energipolitisk samarbeid

Ministerrådet har besluttet å fortsette det nordiske energiforskningssamarbeidet. Dette omfatter igangsettelsen av et nytt felles 4-årig energiforskningsprogram med en total budsjettramme på NOK 100 mill. (1995-kroner). Programmet starter i 1995 og vil bli finansiert med nasjonale midler. Programmet omfatter forskning/kompetanseoppbygging innenfor bioenergiprosesser/fotosyntese, brenselsceller, energi og samfunn, fast brensel, fjernvarme, petroleumsteknologi, samt prosess integrasjon.

Den interne organiseringen av kraftforsyningen i enkelte nordiske land medfører endringer i tidligere etablerte samarbeidsrelasjoner innenfor det nordiske kraftmarkedet. Ministerrådet vil kontinuerlig følge opp forutsetninger og behov for nordiske tiltak for å utvikle det nordiske kraftmarkedet, spesielt i relasjon til utviklingen i EU/Østersjøområdet. Ministerrådet anser at en eventuell videre utbygging av et naturgassnett i Norden skal skje på kommersielle vilkår.

Ministerrådet vil legge vekt på arbeidet med å fremme kostnadseffektivitet i klimapolitikken, herunder særlig problemstillinger omkring energi/CO_2-avgifter og spørsmål i relasjon til "felles implementering".

Når det gjelder det energipolitiske samarbeidet i relasjon til internasjonale fora (IEA, EU/EØS, Det europeiske energicharteret), fastslår ministerrådet at samarbeidet gjennom NMR pr. i dag er et godt utgangspunkt for verdifulle meningsutvekslinger om aktuelle spørsmål.

Ministerrådet följer fortlöpande med i utvecklingen av förutsättningarna för skapandet av ett nordiskt naturgasnät och med behovet av åtgärder med beaktande av framförallt utvecklingen inom EU och i staterna kring Östersjön.

Ministerrådet understryker också betydelsen av nordiskt kunskapsutbyte och samarbete med hänsyn till energiprogram och härtill knuten uppföljning.

Näringspolitiskt samarbete

Ministerrådet eftersträvar gynnsammare förutsättningar och ramvillkor för små och medelstora företag och kommer därför att fortsätta utredningsarbetet om riskkapitalförsörjningen i Norden. Ministerrådet kommer vidare att se på frågor som tjänstesektorns betydelse för sysselsättning, tillväxt och export, europeiska integrationsfrågor samt teknisk harmonisering.

Ministerrådet främjar det tekniskt industriella samarbetet i Norden genom Nordisk industrifond. Målet är att stimulera till teknologisk utveckling och nyskapande verksamhet inom industrin i Norden och bidra till internationellt konkurransekraftiga produkter, processer och tjänster.

Fonden har tildelats en 3-årig planeringsram för åren 1995-97 på totalt 195 MNOK(182 MDKK) för genomförandet av fondens strategi inom om-

rådena resursbesparende lätta konstruktioner, ny teknik inom livsmedelsindustrin och inom skogs och träindustrin.

Inom det provningstekniska området är ministerrådets målsättning under det kommande året att med Nordtest som arbetsredskap upprätthålla en konkurrenskraftig provningsteknisk infrastruktur och ett högt provningstekniskt kunnande i Norden, verka för nordiskt deltagande i det europeiska samarbetet samt fungera som informationscentrum i Norden.

Ministerrådet kommer fortsatt att stödja nordiska företag med projektexport till de starkt växande marknaderna i Östeuropa, Asien och Latinamerika. Små och medelstora nordiska företag kommer att ges bredare stöd i förinvesteringsfasen för att bearbeta de nya växtmarknaderna huvudsakligen i Östeuropa och i Asien. Det praktiska arbetet genomförs av Nordiska projektexportfonden, NoPEF.

Regional tilvekst og utvikling

Ministerrådet vil legge frem et nytt samarbeidsprogram for regional tilvekst og utvikling som ministerrådsforslag til behandling på Nordisk Råds sesjon høsten 1994

Uanset en mulig udvidelse af EU med flere nordiske lande findes der klare motiver for et regionalpolitisk samarbejde i Norden. Målene for regionalpolitik er at opnå økonomisk ligestilling, valgfrihed, livskvalitet, god samfundsøkonomi, sikkerhed m.m. og at opretholde mulighederne for spredt bosætning. Disse mål er også vigtige i forhold til samlet optræden i internationale sammenhænge.

Ministerrådet vil videreutvikle samarbeidet mellom og innen nordiske regioner, herunder de grenseregionale samarbeidsregionene.

Samarbeidet bør bygge på felles problem og muligheter snarere enn geografisk nærhet, og bør også omfatte samarbeide mellom nordiske regioner og regioner innen EU.

Vestnorden og Nordkalottsamarbeidet er fortsatt prioriterte samarbeidsregioner. Ministerrådet prioriterer kunnskapsutvikling og erfaringsutveksling bl.a. gjennom NordREFO (Nordisk institutt for regionalpolitisk forskning) og Bas-prosjektet (databasert informasjonsinnsamling m.v). Gjennom NordREFO´s nye forskningsprogram for 1994-97 vil ministerrådet belyse de regionalpolitiske konsekvenser av nåværende og framtidige økonomiske, infrastrukturelle og institusjonelle forandringsprossesser.

Landbrukspolitisk samarbeid

Jord- og skogbrukssamarbeidet i Norden er forankret i tre handlingsprogrammer. Nordisk handlingsprogram for jord- og skogbrukspørsmål samt et tilleggsprogram til dette er de prinsipale styringsinstrumenter for sektorsamarbeidet frem til 1996. Ministerrådet har dessuten i 1994 fastsatt et særskilt handlingsprogram for samarbeide om genetiske ressurser for perioden 1994-97.

Sentrale innsatsområder utover genressurssamarbeidet er forskning, miljørelatert samarbeide og samarbeide om landbruksutvikling i regionale strøk. Ministerrådet vil utarbeide et nytt samarbeitsprogram, hvor sektorens innsatsområder for kommende programperiode utpekes. Programmet vil bli fremmet som ministerrådsforslag til Nordisk Råds 47. sesjon.

Forskningssamarbeidet koordineres gjennom Nordisk Kontaktorgan for Jordbruksforskning (NKJ) og Samarbeidsnevnden for Nordisk Skogforskning (SNS). Sentrale utfordringer på forskningsområdet fremover omfatter blant annet sikring av en bærekraftig produksjonsevne i jordbruk og skogbruk, og økt verdiskapning gjennom bedre ressursutnyttelse.

De miljømessige utfordringer som jord- og skogbruksnæringen står overfor vil fortsatt være et sentralt innsatsområde. I samarbeid med miljøsektoren er det fastsatt et program for nordisk landbruksmiljøsamarbeid. Programmet omfatter blant annet miljøkvalitetsovervåking, kulturlandskapspolitikk, bæredyktig reindrift og skogbruk. Spesielt vil fastsettelse av definisjoner og kriterier for bæredyktig skogbruk være en viktig basis for utvikling av fremtidig skogpolitikk i Norden.

Regional utvikling er et vesentlig element i landenes landbrukspolitikk, og i sektorens tilleggsprogram. Ministerrådet ønsker særlig å bidra til jord- og skogbruksnæringens utvikling i Nordområdene og i Vest-Norden. Ytterligere innsatser på dette området vil kunne iverksettes i nært samarbeide med regionalsektoren.

Sentrale samarbeidsområder i handlingsprogrammet for genetiske ressurser er kompetansehevende tiltak, genbankaktiviteter og internasjonalt politisk samarbeide under hensyntagen til UNCED.

Bygg- och bostadspolitiskt samarbete

Den ökade europeiska integrationen kommer starkt att påverka bygg- och bostadsmarknaderna i Norden, dels genom Nordens starkare anknytning till EU men i synnerhet av utvecklingen i Nordens övriga närområden, och då speciellt Baltikum. Ministerrådet prioriterar en balanserad regional utveckling och sysselsättningsfrämjande åtgärder genom att satsa på följande områden inom det bygg- och bostadspolitiska området:

- stadsförnyelse, renovering och underhåll
- städernas infrastruktur (trafik, försörjning, miljöbalans)
- ekologiskt byggande
- särskilt politiskt prioriterade uppgifter

Utarbetandet av standarder och tekniska godkännanden för byggprodukter i enlighet med EU:s byggproduktdirektiv kräver fortsatt bevakning. Den nordiska koordineringen i förhållande till den europeiska standardiseringsorganisationen (CEN) och det europeiska organet för tekniskt godkännande (EOTA) kommer därför att fortsätta.

Økonomisk og finansielt samarbeide

Ministerrådets samarbeid på det økonomiske og finansielle området skal bidra til en balansert og bæredyktig vekst, forsterke den nordiske økonomiske integrasjonen og fremme nordiske interesser i et europeisk og bredere internasjonalt perspektiv.

Finanspolitikken bør utformes slik at den fremmer strukturreformer, vekst og sysselsetting. Sammensetningen av de offentlige utgifter kan f.eks. endres slik at investeringer økes på bekostning av overføringene. Skatter og utgifter bør tilpasses til et nivå som er langsiktig holdbart.

For å få til en varig styrking av vekst og sysselsetting legger ministerrådet vekt på å sikre fortsatt lav inflasjon og en konsolidering av de offentlige finanser. Nasjonale tiltak er viktige, men på grunn av intensiveringen av den internasjonale økonomiske integrasjonen, vil de nasjonale anstrengelser kun få maksimal effekt gjennom et bredt internasjonalt samarbeide. Derfor har ministerrådet i sitt arbeide lagt vekt på å få fram en bred internasjonal oppslutning om tiltak og strategier for å fremme vekst og sysselsetting, og vil følge opp samarbeidet som er etablert mellom finans- og økonomiministrene i EU og EFTA på dette feltet.

Ministerrådet vil følge opp OECD's arbeidsløshetsstudie med sikte på å oppnå en bredere internasjonal enighet om strategier for å bekjempe arbeidsløsheten.

Ministerrådet har i de seneste årene gjennomført flere tiltak for å forbedre Nordisk Investeringsbanks (NIB) mulighet til å bidra til å fremme utviklingen av nordisk næringsliv. Bl.a. er NIBs grunnkapital økt, muligheten til å finansiere infrastruktur er forbedret og den økonomiske rammen for lån til prosjekteksport er utvidet. Ministerrådet vil arbeide for en fortsatt utvikling av NIBs virksomhet.

Ministerrådet vil å analysere om de nordiske lands økonomier har noen felles trekk som vanskeliggjør, respektive letter, tilpasningen til de nye vilkår som utviklingen i omverden er ved å frembringe. Bl.a. vil ministerrådet ta opp disse spørsmål innen for rammen av Nordisk økonomisk forskningsråds virksomhet.

Ministerrådet har satt i gang visse tekniske bistandstiltak for de russiske nærområdene til Norden og arbeider med planer som tar sikte på å forbedre betingelsene for finansiering av investeringer i små og mellomstore bedrifter i området.

Samarbeidet med de baltiske land foregår også innenfor rammen av andre multilaterale institusjoner. I Verdensbanken og i Valutafondet har de nordiske og baltiske land en felles representasjon (en valgkrets), og i EBRD er de baltiske land representert ved de nordiske direktører. Ministerrådet vil arbeide for at dette samarbeidet utdypes etter hvert som de baltiske lands kompetanse på området utvikles.

Transport, infrastruktur og trafikksikkerhet

Nordiske transportspørsmål har i økende grad blitt gjenstand for drøftelser innenfor det voksende europeiske transportsamarbeidet. Ministerrådet vil koordinere det nordiske vei- og jernbanenettet med utviklingen i det øvrige Europa, og det nordiske regelverket for transport vil bli tilpasset til EØS-avtalen. Med utgangspunkt i nasjonale planer ble det i 1993 utarbeidet en rapport om et utvalg transportinfrastrukturprosjekter av nordisk interesse som skal gjennomføres i løpet av de neste 10 år. Ministerrådet vil evaluere og justere disse planene innen 1996.

Ministerrådet har vedtatt en strategi for det nordiske miljøsamarbeidet 1994-96. I denne strategien legges det bl.a. vekt på behovet for å arbeidet med transportens miljøproblemer. Ministerrådet vil følge opp dette.

I samarbeidet om trafikksikkerhet legger ministerrådet vekt på oppgaver som er knyttet til EUs arbeide med harmonisering. Samarbeidet skal også sikre at den nyttige kunnskapsutveksling som har funnet sted mellom nordiske forskere fortsetter. I lys av alvorlige problemer med trafikksikkerheten i Baltikum og Polen, Tsjekkia, Slovakia og Ungarn vil man arbeide for at det utarbeides og gjennomføres handlingsplaner for økt trafikksikkerhet i området.

VIII Juridiska frågor

Lagstiftning

Ministerrådet konstaterar i sitt arbetsprogram för åren 1993-98 att den europeiska integrationsutvecklingen medför att lagsamarbetet kommer att ändra karaktär. På områden som omfattas av EES-avtalet kommer avtalet och dess underliggande regelverk i stor utsträckning att bli bestämmande också för det nordiska samarbetet. EES-avtalet får särskild betydelse inom områdena konkurrens, statsstöd, offentlig upphandling, bolagsrätt och immaterialrätt (patent, varumärken och upphovsrätt).

Ministerrådet prioriterar samarbetet mellan de nordiska länderna för att upprätthålla nordisk rättslikhet också inom de områden där EES-avtalet ger utrymme för flera lösningar. Detta samarbete medför resursbesparingar genom att länderna utnyttjar varandras erfarenheter. Först och främst gäller det den direkta implementeringen av de EU-direktiv som godkänts genom EES-avtalet. Även när det gäller ändringar i arbetssätt och liknande anser ministerrådet att det kommer att vara nyttigt att lära av varandras erfarenheter, särskilt de erfarenheter som Danmark redan gjort.

På de områden som berörs av EES-avtalet kommer lagstiftningsarbetet att koncentreras till projekt rörande bolagsrätt, erkännande och verkställighet av domar, varumärkesrätt, internationell privaträtt, integritetsskydd samt konsumenträttsliga frågor.

På de områden som faller utanför EES-avtalet kommer det framtida arbetet att inriktas på straff- och processrätt, offentlig rätt, familjerätt, sjörätt, konkursrätt samt skadeståndsrätt.

De principiella förutsättningarna för det framtida nordiska samarbetet är i förhållande till EES-avtalet tills vidare i stort sett oförändrade med fler nordiska länder som medlemmar i EU.

Rådet för forskning i europeisk integrationsrätt kommer att spela en viktig roll för att stimulera forskning och kunskapsutbyte på det integrationsrättsliga området.

Ministerrådet stöder den pågående uppbyggnaden av rättssamhällen i Estland, Lettland och Litauen genom olika former av rättsutvecklingshjälp, främst expertstöd och inköp av juridisk litteratur. Detta arbete bedöms vara mycket viktigt för ministerrådet, som fortlöpande håller sig underrättat om övriga internationella rätthjälpsinsatser.

Jämställdhet

Ministerrådet utarbetar för närvarande ett nytt program för det nordiska jämställdhetssamarbetet för åren 1995-2000.

Det nordiska jämställdhetssamarbetet skall leda till en fortsatt utveckling av en nordisk samsyn och en gemensam nordisk plattform inför ett vidare europeiskt och internationellt samarbete.

Jämställdhetsaspekter skall genomsyra alla politikområden i samhället. De skall också beaktas i ministerrådets egen verksamhet. Varje samarbets-

område ansvarar för att jämställdhetsaspekter integreras i arbetet inom området.

Ministerrådet skall verka för en jämn sammansättning av kvinnor och män dels i alla styrelser, kommittéer, utskott m.m. under ministerrådet, dels i olika personalgrupper inom det nordiska samarbetet. Därmed ges också klara signaler om önskvärdheten av ökad jämställdhet i det nordiska samarbetet.

Ministerrådet kommer under de närmaste åren att koncentrera jämställdhetssamarbetet till verksamhet som

- främjar kvinnors och mäns lika tillgång till de politiska och ekonomiska beslutsprocesserna
- främjar kvinnors och mäns lika ekonomiska ställning och inflytande. Insatser som främjar likalön är en viktig del i detta arbete.
- främjar ett jämställt arbetsliv
- förbättrar möjligheterna för både kvinnor och män att förena föräldraskap och förvärvsarbete
- påverkar den europeiska och den internationella utvecklingen på jämställdhetsområdet.

För att arbetet inom de prioriterade områdena skall bli effektivt kommer ministerrådet att verka för utveckling av metoder som främjar ett aktivt jämställdhetsarbete.

En metod, som ministerrådet lägger särskild vikt vid, är att jämställdhetsaspekter skall beaktas inom alla politikområden lokalt/kommunalt, nationellt och nordiskt. Andra verksamma metoder är könsrelaterad forskning, könsuppdelad statistik samt informations- och kunskapsspridning.

Från 1995 års budget avsätts medel för att bygga upp en nordisk institution för kvinno-, köns- och jämställdhetsforskning. Nordiskt samarbete kring könsrelaterad forskning är av mycket stor betydelse för både det nordiska och det nationella jämställdhetsarbetet. Det ger ökade kunskaper, som möjliggör effektivare insatser på jämställdhetsområdet, och det bidrar i hög grad till att forma den samnordiska plattform som är så viktig i internationella fora. De utmaningar och förväntningar som de nordiska länderna ställs inför i det vidgade europeiska och internationella samarbetet, både på jämställdhetsområdet och inom den könsrelaterade forskningen, gör det extra viktigt att stärka forskarsamarbetet.

Flykting- och migrationsfrågor

Ministerrådet vil fortsatt udveksle information om lovgivningsinitiativer, større udredningsarbejder og statistik vedrørende flygtningespørgsmål. Baggrunden herfor er navnlig at skabe overblik over de enkelte landes retsgrundlag samt at udvide grundlaget for at samordne de nationale politikker. I den forbindelse vil den tætte og meget værdifulde kontakt, herunder diskussion og koordinering til FN´s Høgkommisær for flygtninge

(United Nations High Commissioner for Refugees UNHCR) og Den internationale migrationsorganisation (International Organization for Migration IOM) blive opretholdt.

Kampanj mot främlingsfientlighet

Ministerrådet vill arbeta för att stärka insatser i bekämpande av rasism och främlings fientlighet i samhället samt etnisk diskriminering på arbetsmarknaden och planerar en omfattande kampanj mot främlingsfientlighet som kulminerar 1995. Ministerrådet vill främja flyktingarnas och invandrarnas integration i samhället. Ministerrådet vill fortsätta samarbetet på migrationsforskningsområdet, härunder forskning kring invandrarkvinnors och invandrarungdomars situation på arbetsmarknaden. Ministerrådet vill arbeta för att förbättra möjligheterna för ökat individuellt ansvarstagande bland asylsökande, flyktingar och invandrare. Ministerrådet vill arbeta för en bättre koordinering inom och mellan olika internationella organ på migrationsområdet.

IX Nordens närområden

Nordens närområden

Ministerrådet har beslutat fortsätta och utvidga de samnordiska insatserna i Nordens närområden med budgetmässiga konsekvenser från 1995. Som underlag för detta beslut ligger dels en redogörelse från sekretariatet över hittillsvarande aktiviteter, dels en nationell värdering av verksamheten sett i relation till bilaterala och andra internationella insatser i området.

De nordiska statsministrarna har också uttalat sitt stöd till ett utökat samnordiskt engagemang i närområdena och till en fortsatt närvaro i Baltikum i form av de nordiska informationskontoren.

Genom ett tillskott till 1995 års budget har ministerrådet således beslutat att under en särskild budgettitel tilldela 50 MDKK per år för aktiviteter i Nordens närområden.

Samtidigt har ministerrådet beslutat utvidga sitt arbetsprogram till att också omfatta nordvästra Ryssland, med vilket i första hand förstås Barentsregionen, S:t Petersburgregionen samt Kaliningrad. Tidigare arbetsprogram har i huvudsak omfattat stöd och aktiviteter i de tre baltiska staterna.

Den nationella värdering av tidigare arbetsprogram som nyligen genomförts har stärkt ministerrådets uppfattning att den samnordiska verksamheten och närvaron i Baltikum gör stor nytta och att verksamheten kompletterar och förstärker det bilaterala samarbetet. Dessutom har nätverk skapats som dels binder samman Baltikum och Norden, dels ger de baltiska staterna tillgång till vidare internationella nätverk. Den samnordiska närvaron, bl a i form av de nordiska informationskontorens och institutionernas engagemang, har också inspirerat till och varit en förebild för det interbaltiska samarbetet.

Ministerrådet avser bibehålla insatserna i Baltikum på minst oförändrad nivå jämfört med tidigare år under den kommande treårsperioden. Samtidigt öppnas nya möjligheter för Nordens ryska närområden att ta del av ministerrådets arbetsprogram. I första hand öppnas de olika stipendie- och utbytesordningarna, dvs stipendieprogram, tjänstemannautbyte och parlamentarikerprogram för sökande från Barentsregionen och S:t Petersburgområdet. Vidareutbildningen på mediaområdet kommer att fortsätta i de baltiska staterna samt gradvis byggas upp i övriga närområden ministerrådets industriella arbetsprogram fortsätter med praktikantutbyte och konsultbistånd, privatiseringskonferenser samt en serie TV-program om marknadsekonomi. Ministerrådet sonderar f.n. hur det näringspolitiska samarbetet med Barentsregionen bäst kan genomföras parallellt med en utbyggnad av samarbetet med S:t Petersburg.

På miljöområdet avser ministerrådet bl a fortsätta miljödataövervakningen i de baltiska länderna via närområdesprogrammet. Samtidigt har en övergripande miljöstrategi för Nordens närområden fastställts.

Genom den förstärkta budgeten för Nordens närområden har anslaget till utbildnings samarbetet i Nordens närområden kunnat förhöjas. Fram-

för allt ökar möjligheterna för ministerrådet att kunna tilldela stipendier till studenter, lärare, forskare och tjänstemän för studieupphåll och praktiktjänstgöring i Norden. Samtidigt möjliggörs ytterligare insatser för att bidra till vidareutbildning av lärare enligt önskemål från de baltiska utbildningsministrarna.

Också på social- och hälsoområdet avser ministerrådet förstärka och utvidga instserna till att bl a omfatta hälsovårdsutbildning i Barentsregionen.

För att underlätta koordinering och uppföljning av nordisk programverksamhet i de nya närområdena har ministerrådet nyligen anställt en projektmedarbetare knuten till Barents Regionalråds sekretariat i Kirkenes. Vidare pågår en utbyggnad av ministerrådets närvaro och engagemang i S:t Petersburgsområdet. Det är ministerrådets avsikt att behålla informationskontoren i Baltikum som koordinatörer av de samnordiska instanserna samt att genom en förhöjd budget ge dem ökade möjligheter till mer operativt arbete främst för satsningar inom kultur och utbildning i nordiska språk.

Den förstärkta ekonomiska satsningen på Nordens närområden möjliggör en konsolidering av tidigare igångsatta aktiviteter samt ger utrymme för ett mindre antal nya projekt. Ministerrådet lägger dock fortsatt stor vikt vid att verksamheten koncentreras till vissa större, synliga projekt, där den särskilda kompetensen i det nordiska samarbetet och dess institutioner kommer till sin rätt.

Socialutskottets betänkande 1

över ministerrådsförslag om Program for nordisk social- og sundhedssamarbejde 1995 - 2000

(Socialutskottets betänkande 2, se s. 440

Ministerrådsförslaget, se s. 442)

Till socialutskottet har överlämnats ett ministerrådsförslag om program för nordiskt social- och hälsovårdssamarbete för behandling vid rådets 45:e session i Tromsø. Ministerrådet har anhållit om rådets synpunkter på förslaget och avser att fastställa programmet efter sessionen.

Utskottet har behandlat förslaget vid sitt möte i Köpenhamn den 26 september 1994.

1. Ministerrådsförslaget

1.1 Allmänt

Till grund för Nordiska ministerrådets samarbete inom social- och hälsovårdssektorn har det sedan 1977 legat ett särskilt samarbetsprogram. Detta program har reviderats två gånger, senast 1988. Det nya programmet är avsett att gälla för perioden 1995-2000.

Ministerrådsförslaget innehåller fem huvudavsnitt. Inledningsvis redogörs för samarbetsprogrammets förutsättningar, dvs. dess grundval och vilka utmaningar samarbetet står inför den kommande tiden.

Som programmets grundpelare definieras i avsnitt 2 den nordiska välfärdsmodellen, nordiskt mervärde, de nordiska konventionerna på social- och hälsovårdsområdet, de nordiska institutionerna på området, information och tvärsektoriellt samarbete.

I avsnitt 3 redovisas för de strategier man tänker tillämpa för att nå ministerrådets tre överordnade mål på social- och hälsovårdsområdet. Ministerrådet planerar således uppnå följande mål:

1. "Styrke social- og sundhedssektorens grundpiller i den nordiske velfærdsmodel".
2. "Grundlæggende principper i den nordiske model gøres gældende i andet international samarbejde - herunder det europæiske".
3. "Gennem information og koordination at øge gennemslagskraften af samarbejdets resultater".

Avsnitt 4 handlar om återrapportering och avsnitt 5 om de ekonomiska förutsättningarna för programmets genomförande.

2. Socialutskottets synpunkter

2.1 Allmänt

Det nya samarbetsprogrammet skiljer sig från det program som gällt från 1988 i några viktiga avseenden, t.ex. gällande avgränsning, utgångspunkter och operativ nivå. Medan det nuvarande programmet avgränsades till enbart den verksamhet som ministerrådet ansvarar för, innefattar det nya programmet också områden av informellt samarbete som ministarna har planer på, särskilt i förhållande till Europa.

1988 års program tar utgångspunkt i Världshälsoorganisationens strategiprogram "Hälsa för alla år 2000" och de principer för den socialpolitiska utvecklingen, som antogs 1987 vid FN:s interregionala konsultation om den socialpolitiska utvecklingen. Det nya programmet håller sig istället till nordiska utgångspunkter med tonvikten på nordiska grundpelare som den nordiska välfärdsmodellen, nordiskt mervärde, de nordiska konventionerna på området, institutionerna som plattform för samarbetet inom sektorn, information och tvärsektoriellt samarbete. Dessutom riktar man sina blickar mer på det som sker i Nordens omvärld än tidigare.

Det nya programmet har utformats mer operativt än tidigare program. Genom att definiera samarbetets målsättningar och klargöra vilka strategier man tänker tillämpa för att uppnå dem har man i viss utsträckning skapat bättre förutsättningar för uppföljning av programmet. Tidigare höll man sig mer till en beskrivning av överordnade mål och verksamhetens förutsättningar och uppgifter inom enskilda delområden. Sambandet mellan den kortsiktiga och långsiktiga planeringen verkar däremot vara lika otydlig nu som det har varit.

1.2 Samarbetsprogrammets förutsättningar

I programmet ges en kort historisk bakgrund till det nordiska samarbetet på social- och hälsovårdsområdet som kan ge anledning till vissa funderingar över hur samarbetet började och hur det har utvecklats. Visserligen har de nordiska socialministrarna sedan 1926 samlats till regelbundna sammankomster, men det finns också handlingar som talar om regelbundna möten tidigare, t.ex. inom socialförsäkringsområdet. En annan aspekt som kanske borde lyftas fram tydligare, är att mycket av de stora landvinningarna på området har vuxit fram genom dialog mellan Nordiska ministerrådet och Nordiska rådet samt i samverkan med andra parter.

Den nyvärdering av det nordiska samarbetet som de nordiska statsministrarna igångsatte år 1991 sätter prägel på programmet. Innebärande att en kritisk värdering av det som redan existerar, bevarande av det som är värt att bevara och behovet av ett nytänkande står överst på dagordningen. Den bakomliggande tanken är att man inte skall ägna sig åt saker som inte lämpar sig för nordiskt samarbete. Det är i och för sig en bra utgångs-

punkt men man måste också vara medveten om att hanteringen av många komplicerade samhällsfrågor ofta sker i samverkan mellan flera nivåer och det nordiska kan då i vissa fall utgöra den nivå där koordineringen kan skötas mest effektivt.

Det anses viktigt att man genom att lyfta fram nordiska värden och lösningar försöker påverka utvecklingen i Nordens omgivning. Detta gäller inte bara förhållandena till EU, utan också till annat internationellt samarbete och samarbetet med Nordens närområden. I detta sammanhang framhävs särskilt den ökande vikt som man anser att det informella samarbetet i form av kontaktnät tvärs över landgränserna kommer att ha. Det är dock värt att överväga om det inte finns ett visst samband mellan de informella nätverk och de formella strukturer, som de nordiska länderna byggt upp genom sitt samarbete både i Norden och inom internationella organ och ramar.

1.3 Samarbetsprogrammets grundpelare

Den nordiska välfärdsmodellen anses innefatta några fundamentala principer, liksom principen om likabehandling av borgarna, principen om social solidaritet samt en generell prioritering av trygghet, kvalitet och säkerhet för borgarna. Även om man alltid kan diskutera definition är det viktigt att grunden för denna modell, en välfärdsstat där alla ges omsorg och vård på lika villkor, står fast. Det är också viktigt att det, trots att länderna söker olika praktiska lösningar, kontinuerligt försiggår en debatt om välfärdsfrågorna på nordiskt plan.

En annan viktig aspekt är kravet på att samarbetet bör ge ett nordiskt mervärde oberoende av om det rör sig om nya saker eller det rör aktiviteter som redan försiggår på nordiskt plan eller i andra sammanhang. Kriterierna, såsom undvikande av dubbelarbete, kostnadsaspekter och andra komparativa fördelar med att driva en sak på nordiskt plan jämfört med någon annanstans, kan alltid diskuteras, men som vägledande princip är det värdefullt.

Det är ingen överdrift att de nordiska konventionerna och överenskommelserna på social- och hälsovårdsområdet är grundläggande för att säkra tryggheten för de som flyttar inom Norden. Mycket av det arbete som de nordiska institutionerna på området utför är också mycket värdefullt för länderna och de flesta av dem deltar redan i ett europeiskt och internationellt samarbete. Saken gäller kanske inte enbart att utvidga detta samarbete utan först och främst att skapa bättre villkor för att kunna upprätthålla redan etablerade kontakter. Vidare är planerna på att öka och göra informationsverksamheten mer målinriktad samt kravet på en bättre koordinering mellan samarbetssektorerna allt mer angelägna uppgifter."

1.4 Ministerrådets mål

De av ministerrådet tre överordnade målen är alla viktiga för att säkra det nordiska samarbetets ställning och föra fram nordiska idéer i andra sammanhang. Nackdelen är bara att de strategier som man tänker tillämpa har

fått alltför vag utformning för att kunna fungera som ett kraftfullt verktyg i social- och hälsovårdssamarbetet. De åtgärder som man tänker vidta är också vagt formulerade och har heller inte tillräcklig koppling till andra planer och projekt inom sektorn.

Ministerrådet har sedan några år tillbaka ingått treåriga budgetöverenskommelser med alla institutioner inom social- och hälsovårdssektorn. I dessa avtal har man definierat målsättning och syfte med institutionerna samt planer och åtaganden för tre år framöver. De resultatrapporter som presenterats hittills har också visat att verksamheten är målinriktad, stabil och effektiv. Vissa avtal har man redan förlängt med ytterligare tre år, medan förhandlingar om andra avtal är inne i slutskedet. Eftersom det alltid måste finnas ett visst samband mellan den kortsiktiga och långsiktiga planeringen hade det varit önskvärt att det fanns ett klarare samband mellan samarbetsprogrammet och dessa överenskommelser.

Det kan tas många exempel på vagt utformade strategier och oklart formulerade åtgärder. Här är ett par exempel:

Strategi:
"Fortsætte det nordiske samarbejde om forebyggelsepolitik, herunder fremme fællesnordiske initiativer med sundhedsfremmende/sygdomsforebyggende formål."

Åtgärder:
"Dette omfatter fortsat satsning på samarbejdet om forskning på alkohol- og narkotikaområdet samt samarbejde om overvågning på narkotikaområdet."

Strategi:
"Styrke koordinationen mellem sektorerne og dermed øge udbredelsen og gennemslagskraften af social- og sundhedssamarbejdets arbejde."

Åtgärder:
"Ministerrådet vil arbejde for tværsektoriel koordinering blandt andet med vægt på forebyggende og sundhedsfremmende arbejde."

En annan aspekt som man borde ha tagit ställning till eller åtminstone övervägt närmare, när ministerrådet definierade sina tre överordnade mål för perioden 1995-2000, är på vilket sätt man vill tillägna sig förslag från andra håll än Norden. När det byggs upp omfattande internationella ramverk är det inte säkert att alla blir så mottagliga för nordiska synpunkter, om man inte ger uttryck för att man är beredd att lyssna på andra.

1.5 Rapportering och ekonomiska förutsättningar

Ministerrådet kommer årligen avge rapport om handlingsplanens implementering och särskilt redogöra för vilka åtaganden man uppfyllt under det gångna året och vad som kommer att bli genomfört under kommande period. Det kräver emellertid att man har klarare utformade strategier och att uppgifter som skall utföras får en tydligare konkretisering. Rapporte-

ringen om samarbetsprogrammets genomförande måste också knytas till den årliga resultatrapporteringen från institutionerna och det årliga planeringsdokumentet (C 2) och andra planer inom sektorn.

Samarbetsprogrammet saknar en bedömning av vad det kan kosta att genomföra det under perioden 1995-2000. I stället redovisas utgifterna till social- och hälsovårdssektorn åren 1993 och 1994 och hur stor del dessa är av den totala nordiska budgeten respektive år. Vidare framgår det att största delen av sektorns budget finansieras enligt en treårig mål- och ramstyrningsplan, som anses bör ge institutionerna goda möjligheter att planera sin verksamhet. Det får dock betraktas som ett minimikrav att man redogör för samarbetsprogrammets finansiella konsekvenser. Även om man inte kan säkra hela finansieringen över den nordiska budgeten, måste man veta hur mycket det kostar att genomföra programmet. Ministerrådet har genom åren självt ställt samma krav på föreslagna projekt och handlingsplaner.

3. Sammanfattande synpunkter

Det nya samarbetsprogrammet skiljer sig från det program som gällt från 1998 i några viktiga avseenden, t.ex. gällande avgränsning, utgångspunkter och operativ nivå. Den nyvärdering av det nordiska samarbetet som de nordiska statsministrarna tog initiativ till 1991 sätter prägel på programmet. Nordiska välfärdsmodellen, kravet på nordiskt mervärde, de nordiska konventionerna på social- och hälsovårdsområdet, de nordiska institutionerna, information och tvärsektoriellt samarbete utgör programmets grundpelare. Samarbetsprogrammet har getts alltför stor vaghet vad gäller strategier och de aviserade insatserna. Programmet saknar dessutom en bedömning av vad det kan kosta att genomföra det under perioden 1995-2000.

Med hänvisning till vad som ovan anförts föreslår socialutskottet att

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att snarast återkomma med konkretisering vad gäller strategier och de aviserade insatserna,

att tydligare redogöra för samarbetsprogrammets finansiella konsekvenser.

Köpenhamn den 26 september 1994

Anneliese Dørum (A)
Eeva-Liisa Moilanen (SKL)
Markku Rossi (Kesk)
Solveig Sollie (KrF)
Jarmo Wahlström (Vas.)
Oscar D. Hillgaar (uavh)
Ingrid Näslund (kds)
Sigríður Anna Þórðardóttir (Sj)
Sten Svensson (m)
Lena Öhrsvik (s) Förman

Socialutskottets betänkande 2

över ministerrådsförslag om Program for nordisk social- og sundhedssamarbejde 1995 - 2000

(Socialutskottets betänkande 1, se s. 435)

Ministerrådsförslaget, se s. 442)

Socialutskottet har på morgonen den 16 november 1994 hållit möte med de nordiska social och hälsovårdsministrarna för att bl.a. diskutera ministerrådets förslag till "Program for nordisk social- og sundhedssamarbejde 1995-2000".

Socialutskottet har i sitt tidigare betänkande uttalat sig positivt till de tre överordnade målen i programmet. Dessa är alla viktiga för att säkra det nordiska samarbetets ställning och föra fram nordiska idéer i olika sammanhang.

De synpunkter som socialutskottet också har framfört på den första delen av programmet är främst av kompletterande och redaktionell karaktär. Det gäller påpekanden om att många av de stora landvinningarna på det socialpolitiska området vuxit fram genom dialog och samverkan mellan olika parter, att hanteringen av många komplicerade samhällsfrågor ofta sker i samverkan mellan flera nivåer, och att det kanske finns ett samband mellan de informella nätverk och de formella strukturer, som de nordiska länderna byggt upp genom sitt arbete både i Norden och inom internationella organ och ramar.

Socialutskottet instämmer i hur viktigt det är att framhäva samarbetsprogrammets grundpelare, liksom den nordiska välfärdsmodellen och kravet på ett nordiskt mervärde. Visserligen kan man diskutera definitioner och avgränsningar, men som utgångspunkter är programmets grundpelare värdefulla.

Socialutskottet noterar att det varit ministerrådets ambition att utforma det nya programmet mer operativt än det tidigare programmet. Däremot är det utskottets bedömning att de strategier som man tänker tillämpa har fått för vag utformning för att kunna fungera som ett kraftfullt verktyg i social- och hälsovårdssamarbetet. De åtgärder som man tänker vidta är också vagt formulerade och har heller inte tillräcklig koppling till verksamheten inom sektorn, anser utskottet.

För att kunna följa upp programmets genomförande anser socialutskottet att det måste knytas till ett system för uppföljning och utvärdering. Det kräver såväl klart utformade strategier som viss konkretisering av åtgär-

der. I budgetöverenskommelser inom social- och hälsovårdssektorn har man redan definierat målsättning och syfte med institutionerna samt planer och åtaganden tre år framåt. Eftersom institutionerna svarar för största delen av verksamheten inom sektorn, har socialutskottet ansett det naturligt att det funnes ett klarare samband mellan samarbetsprogrammet och dessa överenskommelser. Därför har utskottet framfört den åsikten att en del av de övergripande målsättningarna borde förtydligas samt att institutionernas viktigaste målsättningar och åtaganden borde inarbetas mer systematiskt i samarbetsprogrammet.

På det ovannämnda mötet med social- och hälsovårdsministrarna framhöll man från ministerrådssidan att det nya programmet skulle betraktas som ett överordnat och principiellt program. Konkretisering av åtgärder på social- och hälsovårdsområdet skulle däremot ske i den årliga planeringen. I det arbetet kommer man att ta utgångspunkt i den aktuella budgetsituationen och särskilt beakta gällande budgetöverenskommelser mellan ministerrådet och de nordiska institutionerna inom sektorn. På det sättet räknar man med ett klarare samband mellan den kortsiktiga och den långsiktiga planeringen samt att få fram en bättre koppling mellan samarbetsprogrammet och andra planer inom sektorn.

Socialutskottet anser att med dessa preciseringar har ministerrådet i viss utsträckning tillmötesgått de synpunkter som utskottet tidigare framfört. Det är nu för utskottet en viktigt uppgift att följa programmets genomförande och att säkra att ministerrådet lever upp till sina utfästelser.

Utskottet vill slutligen understryka betydelsen av att insatser på folkhälsoområdet utgör en väsentlig del i samarbetsprogrammets praktiska genomförande. Trots att den hälsomässiga trenden i stort är positiv finns det i dag en rad oroväckande tecken som tyder på att utvecklingen, vad gäller befolkningens hälsa, inte kommer att var lika gynnsam i Norden som den varit de senaste årtiondena.

Med hänvisning till vad som ovan anförts hemställer socialutskottet att rådet antar följande rekommendation:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

> *att* fastställa "Program for nordisk social- og sundhedssamarbejde 1995-2000" i enlighet med ministerrådsförslag B 145/s samt med beaktande av de synpunkter som framförts av socialutskottet.

Tromsø den 16 november 1994

Claes Andersson (Vas.)
Carl I. Hagen (FrP)
Peder Sass (S)
Alf Svensson (kds)
Yvonne Sandberg-Fries (s) Förman
Jonna Grønver (V)
Eeva-Liisa Moilanen (SKL)
Solveig Sollie (KrF)
Sten Svensson (m)

B 145/s

Ministerrådsförslag

om "Program for nordisk social- og sundheds-samarbejde 1995 - 2000"

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

Nordiska ministerrådet överlämnar härmed ett ministerrådsförslag om "Program for nordisk social- og sundhessamarbejde 1995 - 2000" för behandling på Nordiska rådets 45:e session i Tromsø.

Förslaget har varit sänt på remiss till andra sektorer inom ministerrådet. De inkoma svaren har beaktats i förslaget.

Reykjavík den 1 september 1994

På Nordiska ministerrådets vägnar

Guðmundur Árni Stefánsson

Pär Stenbäck

B 145/s

Ministerrådsforslag

om Program for nordisk social- og sundhedssamarbejde 1995 - 2000

KAPITEL 1. SAMARBEJDSPROGRAMMETS FORUDSÆTNINGER

Samarbejdets fundament

Det nordiske samarbejde på social- og sundhedsområdet har eksisteret i mange år, i forskellige former og på forskellige niveauer, både i og uden for Nordisk Ministerråd og Nordisk Råd. Samarbejdsprogrammet omfatter i første række den del af virksomheden, som social- og sundhedsministrene har ansvar for inden for Nordisk Ministerråd. Men også områder af det uformelle samarbejde, som ministrene har planer for, vil blive omtalt.

Allerede i 1920'erne kan man tale om et egentligt samarbejde mellem de nordiske lande på social- og sundhedsområdet. Ønsket om samarbejdet var dengang - som nu - udsprunget af de indlysende fordele, det giver at samarbejde inden for et interessefællesskab med parter, der har en baggrund og et ståsted, der i høj grad svarer til ens eget.

Sidenhen bliver samarbejdet tiltagende konsolideret, ikke mindst med oprettelsen af Nordisk Ministerråd i 1971. Hermed skabes dels faste rammer om det samarbejde, der allerede eksisterer, dels en institutionaliseret og fast grobund for nye samarbejdsområder. Samarbejdet på social- og sundhedsområdet udbygges herefter gradvist, og flere samarbejdsinstitutioner etableres. Både det formelle og uformelle samarbejde øges samtidig med at arbejdet koncentreres om områder, hvor værdien af samarbejde er størst. Siden 1977 har rammerne om social- og sundhedssamarbejdet i Ministerrådets regi været nedfældet i et særskilt samarbejdsprogram. Programmet er sidenhen blevet revideret i 1982 og 1988.

Svaret på de nye udfordringer

Den igangværende reformproces af det nordiske samarbejde betyder, at en kritisk vurdering af det eksisterende, bevaring af det bevaringsværdige og behov for nytænkning står øverst på dagsordenen. Dette er en ønskelig og velkommen proces og samtidig en nødvendighed som følge af de forandringer, der sker i omverdenen.

I 1992 besluttede de nordiske landes statsministre, at det formaliserede nordiske samarbejde skal koncentreres om prioriterede satsningsområder. Disse blev udpeget som følgende 7 samarbejdsområder: kultur, uddannelse og forskning, miljø, medborgernes rettigheder, økonomi, fiskeri og juridiske spørgsmål. Området "medborgernes rettigheder" er således udset

til at blive prioriteret i det fremtidige nordiske samarbejde. Begrebet omfatter følgende samarbejdsområder inden for Ministerrådet: forbruger-, levnedsmiddel-, arbejdsmarkeds- og arbejdsmiljø- samt social- og sundhedsområdet. Ligestillingsområdet er indholdsmæssigt knyttet til disse områder, men er organisatorisk placeret under juridiske spørgsmål.

Samtidig understregede de nordiske statsministre den stadigt stigende betydning af det uformelle samarbejde i form af kontaktnet på tværs af landegrænserne mellem de nordiske regeringer, parlamentarikere, myndigheder, virksomheder og organisationer.

Eftersom det nordiske samarbejde i betydelig grad påvirkes af den *europæiske integration*, dels via EØS-aftalen, dels via flere nordiske landes eventuelle EU-medlemskab, er det nødvendigt, at man vurderer social- og sundhedssamarbejdet i et videre perspektiv. Det nordiske samarbejde bør derfor især koncentreres på områder, hvor samarbejdet kan danne grundlag for et videre samarbejde i europæiske rammer samt på områder, hvor der ikke foregår parallelt europæisk samarbejde. Det er derfor vigtigt nøje at vurdere den eksisterende nordiske virksomheds bevaringsværdi (i relation til dobbeltarbejde, m.v.). Men det er samtidig et hovedmål for Ministerrådet, at de *værdier det nordiske social- og sundhedssamarbejde bygger på, skal få størst mulig indflydelse i det europæiske samarbejde.* Også som led i det europæiske arbejde giver et nært, konstruktivt samarbejde mellem de nordiske lande klare fordele - både når det drejer sig om at agere sammen på europæisk plan, og når europæiske regler skal overføres til nordiske forhold.

De senere års samarbejde med *Nordens Nærområder*, især de baltiske lande, har til fulde vist, at sektoren har betydningsfulde bidrag at tilbyde i et samarbejde. Det drejer sig om områder, der er højt prioriteret af samarbejdspartnerne, og som vil kunne udgøre væsentlige bidrag i opbygningen af demokratiske strukturer i kommende velfærdssamfund. Ministerrådet finder det vigtigt fortsat at bidrage til den udvikling, der pågår i Nordens Nærområder, herunder Balticum, Østeuropa, Barentsregionen, Nordvestrusland og Sct. Petersborg. Ministerrådet vil satse på, at de grundlæggende principper af den nordiske model bliver bærende elementer i samarbejdet med Nordens Nærområder, herunder at *sociale, etiske og demokratiske aspekter* gives høj prioritet i de enkelte samarbejdsområder.

Den øgede internationalisering har også medført, at de nordiske landes engagement i *øvrigt internationalt samarbejde* er blevet tiltagende aktivt på social- og sundhedsområdet. Det drejer sig om deltagelse i arbejde inden for FN-systemet, Europarådet og OECD. Samarbejde omkring forberedelse og ageren i international sammenhæng giver de nordiske lande så stor "stemmevægt", at der ofte opnås en betydelig nordisk synergieffekt. Ministerrådet vil udbygge informationsudvekslingen i sine forskellige fora med det formål yderligere at *styrke dette samarbejde* mellem regeringerne.

KAPITEL 2. SAMARBEJDSPROGRAMMETS GRUNDPILLER

Den nordiske velfærdsmodel

Det nordiske samarbejde inden for social- og sundhedssektoren hviler på værdier, der tilsammen udgør betydningsfulde *grundsten i den nordiske velfærdsmodel*. Dette indebærer, at man med rette kan sætte lighedstegn mellem de bærende principper inden for social- og sundhedssamarbejdet og grundlæggende elementer af den nordiske model. Disse fortjener at blive styrket - og samtidig udbredt til andet europæisk samarbejde. Ministerrådet vil derfor satse på, at disse værdier kan videreudvikles og danne rygraden også i nye samarbejdsområder. Det drejer sig om grundsyn og principper, der går som en rød tråd gennem sektorens samlede virksomhed: Princippet om ligebehandling af borgerne, princippet om social solidaritet samt en generel prioritering af tryghed, kvalitet og sikkerhed for borgeren som fundamentale inden for alle arbejdsområder. Konkret kommer dette til udtryk i sikring af en bred vifte af sociale rettigheder for de nordiske borgere, sikring af rettigheder også for flygtninge og indvandrere, der bor i Norden, prioritering af særligt udsatte og sårbare samfundsgruppers interesser, herunder sikring af handicappedes interesser, princippet om borgernes ligelige adgang til nødvendige sundhedsydelser, sikring af patienters rettigheder, sikring af kvalitet og hensigtsmæssighed af medicinsk-tekniske produkter etc.

Videreudvikling af velfærdsstaten og tilpasning til ændrede forudsætninger vil i de kommende år være vigtig med tanke på at bevare velfærdsstatens grundlæggende værdier. Det vil være en styrke for dette arbejde, at debatten om disse spørgsmål også foregår på nordisk plan, blandt andet gennem Ministerrådet.

Nordisk merværdi

De nye udfordringer stiller krav om både fornyelse og videreudvikling af samarbejdet. Ministerrådet sigter derfor på at rette ressourcerne der hen, hvor værdierne af et samarbejde er størst.

Ministerrådet anser det vigtigt at undgå dobbeltarbejde og at vurdere de *komparative fordele* ved, at opgaven varetages inden for nordisk samarbejde - fremfor i nationalt regi eller af en anden international organisation. Dette omfatter blandt andet en vurdering af værdien i forhold til omkostningerne. Kravet om sådan *nordisk merværdi* er afgørende for Ministerrådets målsætninger for det kommende arbejde.

Inden for de enkelte samarbejdsområder er der udviklet aktiver med nordisk merværdi. Dette gælder forsknings- og udredningsvirksomhed, det fælles nordiske arbejdsmarked for en række grupper af sundheds- og veterinærpersonale, samnordiske social- og sundhedsuddannelser og det social- og medicinalstatistiske samarbejde. Det allerede igangsatte samarbejde på områder med markant nordisk merverdi bør styrkes. Disse områder bør om muligt også danne platform for nye samarbejdsområder. Der bør derfor fremover focuseres særligt på samarbejdsområder med sådan

nordisk merværdi for at kortlægge mulighederne for nye vigtige samarbejdsområder.

De nordiske konventioner

De nordiske konventioner og øvrige overenskomster på social- og sundhedsområdet har haft stor betydning for de nordiske borgere. Disse har fungeret som et solidt og bredt sikkerhedsnet for de nordiske borgere ved flytning mellem landene. Det drejer sig eksempelvis om retten til at benytte sin uddannelse, retten til arbejdsløshedsforsikring, til pension, sygesikring, social bistand, til at få godkendelse til at udøve sit erhverv ved flytning til et andet land i Norden etc. Ministerrådet vil øge informationen om disse rettigheder og arbejde for at administrative forhindringer for opfyldelsen af disse rettigheder skaffes af vejen.

Institutionerne som ankerplads

Udover konventionerne kan resultaterne af det nordiske social- og sundhedssamarbejde i høj grad tilskrives sektorens samarbejdsinstitutioner. Strukturen med de mange og velfungerende institutioner som ankerplads for langt den største del af virksomheden er blevet et særkende for social- og sundhedssektoren. De konkrete resultater har ofte opnået betydelig gennemslagskraft på nationalt plan, og derved har de overordnede målsætninger inden for det nordiske samarbejde kunnet omsættes til konkrete resultater i landene. Social- og sundhedssamarbejdets tyngde vil også i fremtiden være forankret i samarbejds-institutionerne. Ministerrådet vil arbejde for at institutionernes virksomhed udvides til også at relateres til øvrigt internationalt samarbejde. Nye projekter og samarbejdsområder skal således i videst mulig udstrækning forankres i institutionerne.

I det foreligggende program beskrives de nuværende institutioner og deres funktion i forhold til de mål, der opstilles for Ministerrådets arbejde. Institutionerne og målene for deres virksomhed vil blive løbende vurderet af Ministerrådet.

Information

En vigtig vej til at øge gennemslagskraften af de værdier, social- og sundhedssamarbejdet indeholder, er *forøget og mere målrettet information*. De samfundsgoder, samarbejdet resulterer i, bør formidles bredere, både til samarbejdsparter og til de nordiske borgere. Større viden om samarbejdets indhold, om specifikke resultater af enkelte samarbejdsområder, om borgeres rettigheder som følge af nordiske aftaler osv. vil give en øget bevidsthed om værdierne af den nordiske velfærdsmodel - og samtidig et bedre grundlag for aktiv stillingtagen også til kommende samarbejdsområder. Styrkelse af informationsvirksomheden vil endvidere kunne give bedre muligheder for koordination mellem de nordiske aktiviteter og national og international virksomhed.

Samarbejde på tværs af sektorer

Mange af de udfordringer, som social- og sundhedssektoren idag stilles over for, kræver et nært samarbejde med andre sektorer. Et helhedssyn på de forskellige opgaver er blevet tiltagende nødvendigt. Eksempelvis kræver indsatserne for sundhedsfremme og sygdomsforebyggelse, bekæmpelse af arbejdsløshed, spørgsmål i forbindelse med ligestilling etc. et nært samarbejde på tværs af sektorgrænser. Ministerrådet vil arbejde for at fremme landenes muligheder for koordination og at styrke det tværsektorielle samarbejde. Ministerrådet vil specifikt arbejde for tværsektoriel koordinering, blandt andet med vægt på forebyggende og sundhedsfremmende arbejde.

KAPITEL 3. MINISTERRÅDETS MÅL

MÅL I

Ministerrådet vil arbejde for, at

styrke social- og sundhedssektorens grundpiller i den nordiske velfærdsmodel

Ministerrådet vil nå dette gennem følgende:

Strategier

• Fortsat fremme princippet om *borgernes lighed* og tilsikre at dette princip bliver det fundamentale i alle sociale og sundhedsmæssige anliggender inden for samarbejdet. Dette princip skal også fremhæves i formidling, herunder skriftlig information, undervisning etc. om indholdet af det nordiske social- og sundhedssamarbejde.

• Øge kendskabet til de *rettigheder*, som de nordiske aftaler indeholder for medborgerne. Dette drejer sig dels om information til borgerne, dels om at fjerne administative forhindringer for opfyldelsen af rettighederne.

Dette sigter til at øge kendskabet både hos de enkelte berørte borgere og hos myndighederne i landene for at sikre at den enkelte borger ved flytning mellem de nordiske lande i fuldt omfang får opfyldt sine rettigheder i henhold til nordiske konventioner og øvrige aftaler.

• Styrke det nordiske princip om *brugerens interesser* som den afgørende del i udvikling, godkendelse og markedsføring af produkter.

Herunder skal spørgsmålet om lægemidlers sikkerhed og hensigtsmæssighed for brugeren fortsat prioriteres i det nordiske lægemiddelsamarbejde. Endvidere skal der fortsat ske en styrkelse og udbredelse af det nordiske princip om en af producenten uafhængig lægemiddelinformation til brugerne.

I samarbejdet om medicinsk udstyr og hjælpemidler vil dette princip også fortsat blive fremhævet. Således vil brugerens interesser, herunder sikkerhed og hensigtsmæssighed, forsat være de centrale elementer i nordisk deltagelse i standardiseringssamarbejdet. Et vigtigt eksempel på dette er Nordisk institutt for odontologisk materialprøvnings (NIOM) arbejde med kontrol og sikkerhed og godkendelse af materialer inden for tandplejen.

• Styrke princippet om borgernes *ligelige adgang til nødvendige sundhedsydelser*, herunder fremme initiativer, der kan styrke patientens rettigheder i sundhedsvæsenet.

Dette vil fortsat være prioriteret område i de samnordiske sundhedsuddannelser. Således vil Nordiska Hälsovårdshögskolan og Nordiska utbildningsprogrammet för utveckling av social service (NOPUS) i deres virksomhed til stadighed focusere på ligestillingsaspektet.

Der vil blive arbejdet på en kortlægning af behovet, mulighedene og fordelene ved et øget samarbejde om små og mindre kendte diagnosegrupper med højt specialiserede medicinske behandlingsbehov.

Som led i arbejdet med at følge forandringer i behandlingssystemet vil Nordiska nämnden för alkohol- och drogforskning (NAD) kortlægge forandringer, særligt inden for behandling af alkohol- og narkotikamisbrug.

• Fortsætte det nordiske samarbejde om forebyggelsespolitik, herunder fremme fællesnordiske initiativer med sundhedsfremmende/sygdomsforebyggende formål.

Dette omfatter fortsat satsning på samarbejdet om forskning på alkohol- og narkotikaområdet samt samarbejde om overvågning på narkotikaområdet.

• Fortsat udnytte det store nordiske forskningspotentiale, og til dette formål drage nytte af det unikke statistiske grundlag, der på social- og sundhedsområdet er udviklet i de nordiske lande.

Ministerrådet vil derfor arbejde for at

- Nordiska nämnden för alkohol- och drogforskning (NAD) fortsat skal analysere brug, misbrug og skader på alkohol- og narkotikaområdet.

- Nordiska utbildningsprogrammet för utveckling av social service (NOPUS) skal arbejde på at udvikle et komparativt forskningsprogram om systemforandringer inden for den kommunale sociale service i de nordiske lande.

- Nordisk institut for odontologisk materialeprøvnings (NIOM) erfaring på prøvnings- og forskningsområdet udnyttes med henblik på formid-

ling af aktuel, objektiv information til borgere og myndigheder om virkninger og bivirkninger af materialer, der anvendes i tandplejen.

- Samarbejdet på det social- og sundhedsstatistiske område, som er bygget op af NOSOSKO og NOMESKO skal fortsætte.

• Styrke varetagelsen af særligt *udsatte og sårbare* gruppers interesser.

Ministerrådet vil derfor satse på

- fortsat høj prioritering af den fællesnordiske handicappolitik, herunder satsning på samarbejdsområder, der har til formål at fremme handicappedes ligestilling og muligheder for aktiv deltagelse i samfundslivet med henblik på en fortsat udvikling af et samfund, hvor handicap ikke udgør nogen hindring

- at Nordiska Nämnden för Handikappfrågor (NNH) arbejder for med nordiske handicaporganisationer og nationale myndigheder at udvikle fælles nordiske krav og normer for tilgængelighed for handicappede inden for forskellige samfundsområder

- øget inddragelse af handicaporganisationer samt af pårørende i de konkrete aktiviteter, herunder at Nordisk Uddannelsescenter for Døvblindepersonale (NUD) i øget omfang satser på konferencer og kurser for både personale, pårørende og repræsentanter for handicaporganisationerne.

- at Nordiskt Utvecklingscenter för Handikapphjälpmedel (NUH) i sin virksomhed fremmer samnordisk udvikling af højteknologibaserede hjælpemidler, herunder arbejder for at modvirke, at nordiske virksomheder på området binder sig til projekter, som stiller ringere krav end de nordiske kvalitetskrav

- øget satsning på dette område gennem seminarier arrangeret af Nordiska utbildningsprogrammet för utveckling av social service (NOPUS) og Nordiska nämnden för alkohol- och drogforskning (NAD) til belysning af socialt margianaliserede gruppers forandrede situation i Norden

- gennemførelse af et *projekt om socialt udsatte grupper* bl.a. med henblik på at fastlægge fælles definitioner og begreber, der giver forutsætninger for på længere sigt at foretage sammmenligninger mellem landene på centrale områder, f.eks. med hensyn til fattigdom og hjemløshed

• Fremme initiativer til samarbejde om *børne- og ungdomspolitik* med særlig vægt på udsatte børn og unge for at sikre gode opvækstvilkår og udviklingsmuligheder for alle børn og unge.

• Fremme initiativer, der styrker områder inden for den nordiske familiepolitik. Der vil særligt blive focuseret på børns levekår i familier med svære sociale og sundhedsmæssige problemer.

Som led i dette vil der blive satset på øget koordination af samarbejdsinstitutionernes indsatser på området.

Dette indebærer fortsat prioritering af børn og unges velfærd i Nordiska Hälsovårdshögskolans og NOPUS virksomhed, herunder at der satses på opfølgning af forskningsprojektet om kronisk syge og handicappede børn i Norden.

Endvidere omfatter dette fortsat prioritering af aktiviteter på forebyggelsesområdet, herunder øget satsning på Nordiska nämnden för alkohol- och drogforsknings (NAD) deltagelse i koordinerede aktiviteter rettet mod børn og unge samt fortsat opfølgning af den informationsvirksomhed om narkotika, som Nordiska kontaktmannaorganet för narkotikafrågor har udarbejdet til brug for undervisning i folkeskolen.

• Fortsat fremme samarbejdet om *ældreomsorgen*, herunder særligt focusere på situationen for de ældste ældre.

Som led i dette vil Nordiska utbildningsprogrammet för utveckling av social service (NOPUS) i sin uddannelses- og seminarievirksomhed søge at belyse ligheder og forskelle i omsorgen af de ældre inden for de nordiske lande.

MÅL II

Ministerrådet vil arbejde for, at

Grundlæggende principper i den nordiske model gøres gældende i andet internationalt samarbejde - herunder det europæiske

Ministerrådet vil nå dette gennem følgende:

Strategier

• I *EØS/EU-samarbejdet* at arbejde for at fundamentale værdier af den nordiske velfærdsmodel kan bevares i de nordiske lande og tillige kan påvirke andre europæiske lande.

Dette gælder især

- områder inden for nordisk handicappolitik, familiepolitik, sociale rettigheder, standardiseringssamarbejde, lægemiddelpolitik samt forebyggelsespolitik, herunder rusmiddelpolitik.

- en øget satsning på nordisk handicappolitiks påvirkning i internationalt samarbejde, hvor fællesnordiske interesser på handicapområdet kan gøres gældende internationalt.

• Arbejde for at styrke de dele af den nordiske virksomhed, der er udviklet i social-og sundhedssektorens samarbejdsinstitutioner, og som vil kunne

give yderligere fordele ved at blive videreudviklet i europæisk sammenhæng.

Dette drejer sig eksempelvis om fælles nordiske normer, der vil have mulighed for at danne grundlag for europæiske standarder. Herunder satses på muligheder for øget indflydelse på europæiske krav og prøvemetoder inden for sundhed, miljø og sikkerhed, blandt andet ved at styrke det nordiske samarbejde ved deltagelse i de europæiske komitéer for standardisering CEN og CENELEC. Med sigte på dette vil Nordisk institutt for odontologisk materialprøvnings (NIOM) funktion som koordinator på tandplejeområdet blive styrket.

NIOM vil arbejde for at etablere samarbejde med forskningsinstitutioner inden for EU om fælles forskningsprojekter for at udvikle nye krav og metoder for prøvning. I kraft af EØS-aftalen og EU´s direktiv om medicinsk-teknisk udstyr ikrafttræden i 1995 vil NIOM´s prøvning og certificering af medicinsk-tekninske produkter inden for tandplejen være gyldige i alle europæiske lande.

• Intensivere samarbejdet med *Nordens Nærområder* og herved prioritere samarbejdsområder, der kan bidrage til udviklingen med at opbygge demokratiske samfundsstrukturer med vægt på de sociale og etiske aspekter.

Dette omfatter undervisning/rådgivning i opbygningen af et demokratisk indrettet socialvæsen og syge- og sundhedsvæsen, herunder eksempelvis undervisning/formidling af sociallovgivning, patientrettigheder, forebyggelsespolitik, opbygning af social- og medicinalstatistik, samarbejde om opbygning af frivillige organisationer, eksempelvis handicaporganisationer, ombudsmandsfunktionen, fritidshjemsordninger m.m. Samarbejdet skal i videst muligt omfang forankres i social- og sundhedssektorens samarbejdsinstitutioner.

Dette omfatter

- Fortsættelse og videreudvikling af den kursusvirksomhed, som er indledt af Nordiska Hälsovårdshögskolan (NHV) og Nordiskt utbildningsprogram för utveckling av social service (NOPUS).

- Nordisk Uddannelsescenter for Døvblindepersonales (NUD) arbejde med at udvikle service til døvblinde i Nordens Nærområder.

Nordisk Lægemiddelnævns (NLN) og Nordisk Institutt for odontologisk Materialprøvnings (NIOM) arbejde med at udvikle virksomheden inden for de respektive områder i Nordens Nærområder.

De nordiske landes regeringer vil

• I *andet internationalt samarbejde* blandt andet deltagelse i FN-arbejde, Europarådet og OECD yderligere styrke og udvide arbejdsfordelingen samt den nordiske koordination af både forberedelse og mødedeltagelse.

Man ønsker herunder at lægge øget vægt på de faglige perspektiver i disse fora.

Dette gælder især samarbejdsområder, hvor de nordiske lande har fælles interesser, og hvor elementer af den nordiske model kan gøres gældende, eksempelvis ved varetagelse af princippet om ligeværdighed i social henseende, prioritering af etiske aspekter i sundhedsvæsenet, herunder de etiske aspekter i forbindelse med genteknologi, styrkelse af svage gruppers interesser, nordisk forebyggelsespolitik m.v.

Dette omfatter

- øget udbredelse af værdierne af det nordiske lægemiddelsamarbejde, herunder Nordisk Lægemiddelnævns model for præsentation af lægemiddelstatistik, for informationsudveksling og for kvalitetssikring inden for nordisk lægemiddelkontrol

- øget samråd ved deltagelse i internationale møder om narkotikaspørgsmål med Nordiska kontaktmannaorganet för narkotikafrågor som debatforum samt øget deltagelse i internationalt forskningssamarbejde og idéudveksling om narkotikaspørgsmål med Nordiska nämnden för alkohol- och drogforskning (NAD) som debatforum.

- fortsat tæt samarbejde og koordinering af de nordiske landes deltagelse i WHO-arbejde, herunder fortsatte bestræbelser på at øge koordinationen mellem det internationale samarbejde på sundhedsområdet, især inden for Europa.

MÅL III

Ministerrådet vil arbejde for at

Gennem information og koordination at øge gennemslagskraften af samarbejdets resultater

Ministerrådet vil nå dette gennem følgende:

Strategier

• Forbedre informationen om samarbejdets konkrete indhold og resultater, især ved at gøre informationen mere målrettet. Dette omfatter information om institutionernes resultater til både nationale myndigheder, frivillige organisationer etc.

Ministerrådet vil derfor arbejde for

- øget koordination og samkanalisering af samarbejdsinstitutionernes information,

- øget anvendelse af nationale informationskanaler

- at Nordiska hälsovårdshögskolan og NOPUS i deres virksomhed sigter mod at skabe et bredt samnordisk syn på social- og sundhedspolitiske spørgsmål.

• Styrke koordinationen mellem sektorerne og dermed øge udbredelsen og gennemslagskraften af social- og sundhedssamarbejdets resultater.

- Ministerrådet vil arbejde for tværsektoriel koordinering blandt andet med vægt på forebyggende og sundhedsfremmende arbejde.

• Give information til de nordiske medborgere

- blandt andet om rettigheder, som følger af de nordiske konventioner og overenskomster på social- og sundhedområdet: de ny nordiske konventioner på socialområdet (konventionen om social sikring og konventionen om social bistand og sociale tjenester samt overenskomsten om fælles arbejdsmarked for visse grupper inden for sundhedsvæsenet og veterinærvæsenet).

• Forbedre informationen til andre samarbejdspartnere inden for det nordiske samarbejde, med det formål også at øge samordningen af fællesnordiske aktiviteter og at opnå større gennemslagskraft for social- og sundhedspolitiske synspunkter.

• Øge informationen til myndigheder og organer uden for Norden, inclusive til internationale myndigheder.

Dette omfatter forøget satsning på at udbrede nordisk social- og medicinalstatistik for derved at øge kendskabet til vigtige dele af den nordiske velfærdsmodel.

KAPITEL 4

Rapportering

Ministerrådet vil give en årlig rapportering om handlingsprogrammets implementering, herunder om fremgangen i Ministerrådets mål. Denne rapportering vil omfatte en redegørelse for, hvilke af strategierne, der er opfyldt i det forløbne år, henholdsvis hvilke der vil blive gennemført i den kommende periode.

KAPITEL 5

Økonomiske forudsætninger

Satsningsområdet "Medborgernes rettigheder", hvortil social- og sundhedsområdet hører, tildeles i 1994-budgettet 9 % af det samlede nordiske budget (mod 10,6 % i 1993). Social- og sundhedsområdets samlede budget i 1994 er på ca 35,5 mill DKK, hvoraf 4,7 mill DKK er afsat til projekter o.lign. enkeltstående initiativer, medens de resterende knapt 31 mill DKK

finansierer samarbejdsinstitutionerne. Enkelte af disse institutioner finansieres tillige via nationale midler i væsentlig grad, således Nordiska hälsovårdshögskolan (NHV), der helt er nationalt finansieret (i 1994 med ca 39,5 mill SEK samt Nordiskt utbildningsprogram för utveckling av social service (NOPUS), der i perioden 1992-94 af Nordisk Ministerråd finansieres med 4,5 mill SEK og af nationale midler med 2,4 mill. SEK. Man har opfordret institutionerne til også at søge øvrige finansieringskilder.

Langt den største del af sektorens virksomhed finansieres efter en 3-årig mål- og rammestyringsplan, hvilket giver samarbejdsinstitutionerne gode muligheder for planlægning af virksomheden.

Beslutningen om at øge sektorens indflydelse i den europæiske udvikling samt at forstærke indsatsen på særlige prioriterede områder medfører øget krav om effektiv anvendelse både af arbejdskraften og de økonomiske ressourcer. Samtidig indebærer dette behov for at kunne planlægge i tillid til, at tilstrækkelige ressourcer frem over afsættes til sektorens virksomhed.

Budgetutskottets betänkande

över Nordiska rådets bokslut och revisionsberättelse 1993

(Bokslut och revisionsberättelse, se s. 456 och 457)

Enligt "allmänna riktlinjerna för budgetutskottet" skall utskottet granska rådets redovisningar och revisionsberättelse och förelägga dem för plenarförsamlingen.

Bokslut

Nordiska rådets bokslut 1993 uppvisar ett resultat på + 1,2 MSEK i förhållande till budget. Disposition av överskottet föreslås ske i samband med att budget för 1995 fastställs av presidiet.

Revisionsberättelse

Sveriges riksbanks revisionsavdelning har granskat Nordiska rådets bokslut för 1993 och därvid funnit att årsbokslutet är rättvisande.

Budgetutskottets förslag till beslut

att Nordiska rådet lägger bokslut och revisionsberättelse för Nordiska rådet 1993 till handlingarna.

Köpenhamn den 26 september 1994

Peter Angelsen (Sp) Formann
Børge Bakkholt (S)
Erik Dalheim (A)
Timo Järvilahti (Kesk.)
Lauri Metsämäki (SDP)
Árni M. Mathiesen (Sj)
Hugo Bergdahl (fp)
May Flodin (FS)
Inger Koch (m)

RESULTATRÄKNING

Belopp i svenska kronor

	1993	1992
Verksamhetens intäkter		
Delegationernas bidrag	33 350 195,91	34 950 000,00
Interna avgiftssystemet	1 707 935,00	1 724 465,00
Rådets tryck m.m.	425 428, 31	910 457,79
Övriga intäkter	27 953,80	18 404,42
Överskott från föregående år	611 996,46	300 000,00
	36 123 509,48	**37 903 327,21**
Verksamhetens kostnader		
Personalkostnader	14 607 162,60	14 431 599,00
Förvaltningskostnader m.m.	7 841 618,78	7 645 008,55
Information och tryck	4 083 180,33	4 530 928,24
Nordisk Kontakt	2 860 772,87	3 128 020,78
Särskilda arrangemang m.m.	2 881 026,73	2 567 293,14
Partistöd	2 399 988,00	2 199 968,00
Internationell konferens	1 080 558,93	1 457 395,54
	35 754 308,24	**35 960 213,25**
Verksamhetens resultat	**369 201,24**	**1 943 113,96**
Finansiella intäkter	**819 931,00**	**746 974,97**
Årets resultat/överskott i förhållande till budget	**1 189 132,24**	**2 690 088,93**

BALANSRÄKNING

Belopp i svenska kronor

	1993-12-31	1992-12-31
Tillgångar		
Kassa, bank	8 545 618,73	6 800 491,44
Momsfordran	495 295,67	357 655,63
Reseförskott	64 065,00	77 647,00
Förutbetalda kostnader	12 727,31	53 904,48
Övriga fordringar	14 583,85	269 699,63
	9 132 290,56	**7 559 398,18**
Skulder		
Personalskatter	10 342,00	2 145,00
Upplupna sociala avgifter	878 958,33	1 271 114,46
Avsättning BU-93	83 091,00	0,00
Leverantörsskulder	3 474 447,47	2 351 817,11
Övriga skulder	84 068,56	143 236,22
Nordiska ministerrådet	722 162,03	489 000,00
Överskott från tidigare år	2 690 088,93	611 996,46
Årets resultat	1 189 132,24	2 690 088,93
	9 132 290,56	**7 559 398,18**

Revisionsberättelse för Nordiska rådets gemensamma budget

Revisionsavdelningen har enligt uppdrag granskat årsbokslutet för nordiska rådets gemensamma budget avseende räkenskpasrådet 1993. Granskningen har utförts enligt god revisionssed.

Årsbokslutet har upprättas enligt Reglemente för Nordiska rådets gemensamma budget.

Enligt revisionsavdelningens uppfattning är årsbokslutet rättvisande.

Stockholm den 30 maj 1994

Ronald Sandstedt *Kerstin Wetterström*

Rek. 10/1991/j
D 1994

Meddelande

om rekommendation nr 10/1991 angående lagstiftning rörande skuldsanering

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd rekommanderer de nordiske lands regjeringer

å forberede lovgivning vedrørende gjeldssanering for privatpersoner

å etablere kontakt under lovforberedelsene, slik at man kan oppnå en mest mulig ensartet lovgivning.

N o r d i s k a m i n i s t e r r å d e t meddelar den 19 september 1994:

Förberedelserna av regler om skuldsanering har kommit olika långt i de nordiska länderna. I Danmark har man en lag om skuldsanering sedan år 1984. I Norge och Finland har sådana lagar trätt i kraft under år 1993. I Sverige har en lag om skuldsanering trätt i kraft den 1 juli 1994. I Island har det tillsatts en arbetsgrupp för frågan.

Ministerrådet föreslår att rekommendationen avskrivs.

(Juridiska utskottets betänkande över meddelandet, se s. 459)

Juridiska utskottets betänkande

över meddelandet om rekommendation angående lagstiftning rörande skuldsanering

Udvalget har behandlet meddelelsen på mødet den 15. november 1994. Juridisk Udvalg tager Nordisk Ministerråds meddelelse vedrørende rekommandationen om skyldsanering til efterretning.

Ministerrådet angiver, at Danmark allerede længe har haft en lov om skyldsanering, nemlig fra 1984. I Norge og Finland er love om skyldsanering trådt i kraft i 1993. I Sverige trådte en skyldsaneringslov i kraft den 1. juli 1994. Tilbage står kun Island, som allerede har nedsat en arbejdsgruppe med henblik på at forsøge at løse spørgsmålet.

Udvalget foreslår

at Nordisk Råd *afskriver* rekommandation nr 10/1991/j.

Tromsø, den 15. november 1994

Arne Andersson (m) Formand
Eirin Faldet (A)
Ulf Guttormsen (A)
Sinikka Hurskainen (SDP)
Maggi Mikaelsson (v)
Riitta Saastamoinen (Kok.)
Valgerður Sverrisdóttir (F)
Rose-Marie Björkenheim (Kesk.)
Jette Gottlieb (EL)
Svend Erik Hovmand (V)
Johan J. Jakobsen (Sp)
Vibeke Peschardt (RV)
Birthe Sörestedt (s)

*Rek. 11/1991/j
D 1994

Meddelande

om rekommendation nr 11/1991 angående lagstiftning rörande grupptalan

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

å utrede mulighetene for å innføre felles nordisk lovgivning vedrørende gruppesøksmål i forbrukersaker.

N o r d i s k a m i n i s t e r r å d e t meddelar den 19 september 1994:

På ett möte i Stockholm i november 1990 diskuterade man möjligheten att få en gemensam nordisk lagstiftning om grupptalan. I Finland har det tillsatts en arbetsgrupp som skall komma med ett förslag i ämnet senast den 31 december 1994. I Sverige tillkallades sommaren 1991 en särskild utredare för att utreda om det går att införa sådana regler. De nordiska länderna är eniga om att ta upp frågan till gemensam diskussion när den svenska utredningen är klar. Den svenska utredningen är avsedd att vara färdig den 31 december 1994.

*Rek. 12/1991/j
D 1994

Meddelande

om rekommendation nr 12/1991 angående jämnare könsfördelning i nordiska styrelser, kommittéer, utskott, nämnder m.m.

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

å kartlegge kvinnerepresentasjonen i de nordiske styrer, komiteer, utvalg, nemnder m.v. under Nordisk Ministerråd, samt

å utarbeide retningslinjer som kan sikre en så jevn representasjon av menn og kvinner som mulig i desse styrer, komiteer, utvalg, nemnder m.v. slik

at målsettingen om en jevnere kjønnsfordeling skal være gjennomført i 2000, herunder som delmål å gjennomføre minst 25% representasjon av hvert kjønn i 1992, 35% i 1994 og 40% i 1996.

Nordiska ministerrådet meddelar den 14 september 1994:

I det kommande samarbetsprogrammet för det nordiska jämställdhetssamarbetet 1995-2000 sägs att jämställdhetsaspekter skall genomsyra alla samarbetsområden, som ingår i ministerrådets egen verksamhet och att varje samarbetsområde ansvarar för att jämsälldhetsaspekter integreras i arbetet på området. I samarbetsprogrammet sägs också att Nordiska ministerrådet skall verka för en jämn fördelning av kvinnor och män i dels alla styrelser, kommittéer och utskott under Nordiska ministerrådet dels i olika personalgrupper vid ministerrådssekretariatet. Därmed ges också möjligheter till ett mer jämställt nordiskt samarbete.

Samarbetsprogrammet har skickats på remiss till bl.a. samtliga nordiska ämbetsmannakommittéer och till ett stort antal nordiska institutioner. Ingen remissinstans har haft synpunkter på ovanstående formuleringar.

Nordiska ministerrådet avser att årligen redovisa könsfördelningen i styrelser, kommittéer och utskott under Nordiska ministerrådet, med början till Nordiska rådets 46:e session.

Ministerrådet anser att arbetet med rekommendationen skall fortsätta.

Rek. 16/1991/j
D 1994

Meddelande

om rekommendation nr 16/1991 angående genomgång av Helsingforsavtalet

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

å foreta en fullstendig gjennomgang av Helsingforsavtalen.

N o r d i s k a m i n i s t e r r å d e t meddelar den 12 september 1994:

Efter genomgång av Helsingforsavtalet har ministerrådet tagit fram förslag till ändringar på sätt som framgår av ministerrådsförslag B 135/j och har beslutat om ändringar i enlighet med rekommendation nr 14/1993/j.

Ministerrådet förslår därför att rekommendationen avskrivs.

(Juridiska utskottets betänkande över meddelandet, se s. 463)

Juridiska utskottets betänkande

över meddelandet om rekommendation angående genomgång av Helsingforsavtalet

Til Nordisk Råds Juridiske Udvalg har man henvist meddelelse om rekommandation nr. 16/1991/j vedrørende gennemgang af Helsingforsaftalen.

Af meddelelsen fremgår det, at ministerrådet foreslår, at rekommandationen afskrives.

Udvalget finder, at Juridisk Udvalg, Nordisk Ministerråd og Nordisk Råd ved behandling af rekommandation nr. 14/1993/j angående ændringer i Helsingforsaftalen traf beslutning om at foretage de nødvendige ændringer i Helsingforsaftalen.

På denne baggrund anser udvalget formålet med rekommandationen opfyldt og foreslår:

> at Nordisk Råd *afskriver* rekommandation nr. 16/1991/j angående gennemgang af Helsingforsaftalen.

Tromsø, den 15. november 1994

Arne Andersson (m) Formand
Eirin Faldet (A)
Ulf Guttormsen (A)
Sinikka Hurskainen (SDP)
Maggi Mikaelsson (v)
Riitta Saastamoinen (Kok.)
Valgerður Sverrisdóttir (F)
Rose-Marie Björkenheim (Kesk.)
Jette Gottlieb (EL)
Svend Erik Hovmand (V)
Johan J. Jakobsen (Sp)
Vibeke Peschardt (RV)
Birthe Sörestedt (s)

Rek. 17/1991/j
D 1994

Meddelande

om rekommendation nr 17/1991 angående ändringar i Helsingforsavtalets artiklar 1 och 45

(Överlämnat av Nrdiska ministerrådet)

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd rekommanderer regjeringene i Danmark, Finland, Island, Norge og Sverige

å foreta endringer i Helsingforsavtalens Art. 1 og 45 i samsvar med Juridisk utvalgs forslag i bilag 1 til Juridisk utvalgs betenkning.

N o r d i s k a m i n i s t e r r å d e t meddelar den 12 september 1994:

Efter genomgång av Helsingforsavtalet har ministerrådet tagit fram förslag till ändringar på sätt som framgår av ministerrådsförslag B 135/j och har beslutat om ändringar i enlighet med rekommendation nr 14/1993/j.

Ministerrådet förslår därför att rekommendationen avskrivs.

(Juridiska utskottets betänkande över meddelandet, se s. 465)

Juridiska utskottets betänkande

över meddelandet om rekommendation angående ändringar i Helsingforsavtalets artiklar 1 och 45

Til Nordisk Råds Juridiske Udvalg har man henvist meddelelse om rekommandation nr. 17/1991/j vedrørende ændringer i Helsingforsaftalens artikler 1 og 45.

Af meddelelsen fremgår det, at ministerrådet foreslår, at rekommandationen afskrives.

Udvalget finder, at Nordisk Ministerråd og Nordisk Råd ved behandling af rekommandation nr. 14/1993/j angående ændringer i Helsingforsaftalen traf beslutning om at foretage de nødvendige ændringer i Helsingforsaftalen.

På denne baggrund anser udvalget formålet med rekommandationen opfyldt og foreslår:

> at Nordisk Råd *afskriver* rekommandation nr. 17/1991/j angående ændringer i Helsingforsaftalens artikler 1 og 45.

Tromsø, den 15. november 1994

Arne Andersson (m) Formand
Eirin Faldet (A)
Ulf Guttormsen (A)
Sinikka Hurskainen (SDP)
Maggi Mikaelsson (v)
Riitta Saastamoinen (Kok.)
Valgerður Sverrisdóttir (F)
Rose-Marie Björkenheim (Kesk.)
Jette Gottlieb (EL)
Svend Erik Hovmand (V)
Johan J. Jakobsen (Sp)
Vibeke Peschardt (RV)
Birthe Sörestedt (s)

Rek. 3/1992/s
D 1994

Meddelande

om rekommendation nr 3/1992 angående utvidgning av den nordiska arbetsmiljökonventionen

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att låta utvidga den nordiska arbetsmiljökonventionen med tillägg om rätt till fortbildning, kompetensutveckling och medbestämmande för anställda av alla kategorier.

Nordiska ministerrådet meddelar den 5 september 1994:

Ministerrådet finder, at de elementer, der nævnes i rådets rekommandation er væsentlige dele af den nordiske arbejdsmarkedsmodel. Ministerrådet har derfor også i betydeligt omfang beskæftiget sig med disse forhold - både ved generelle, overordnede drøftelser i forskellige fora inden for ministerrådet, og i form af konkrete samarbejdsprojekter.

Den betydning, ministerrådet tillægger de nævnte forhold understreges af den udtrykkelige omtale og centrale placering disse har fået i udkastet til det kommende samarbejdsprogram for arbejdsmarkeds- og arbejdsmiljøområdet. Således opstiller programmet som målsætning, at

"Ministerrådet vil arbejde for, at .... fortsætte samarbejdet inden for arbejdsmarkedsuddannelser særligt på efter- og videreuddannelsesområderne for at forbedre arbejdskraftens kvalifikationer."

Endvidere anføres blandt andet følgende i en målsætning, der specifikt omhandler arbejdsmiljøområdet:

"Ministerrådet vil arbejde for at
- styrke de grundlæggende principper for et bedre arbejdsmiljø, som den nordiske arbejdsmiljøkonvention indeholder. Herunder skal den intensive informationsudveksling mellem landene forsætte med det formål kontinuerligt at kunne vurdere de mål og metoder, landene anvender i bestræbelserne på at fremme arbejdsmiljøet

- styrke elementet af medarbejderindflydelse i arbejdsmiljøspørgsmål, herunder fremme konkrete projekter, udredninger o.l. der belyser dette

- styrke medarbejdernes muligheder for - og rettigheder til -videreuddannelse og kompetenceudvikling, herunder støtte konkrete projekter, udredninger o.l. der kan fremme dette."

Samarbejdsprogrammet skal ifølge planen forelægges som ministerrådsforslag på Nordisk Råds 46. session i Reykjavík, marts 1995. Udkastet til samarbejdsprogram foreligger godkendt af embedsmandskomitéen for arbejdsmarkeds- og arbejdsmiljøpolitik, og er sendt til høring blandt andet hos andre sektorers embedsmandskomitéer, relevante samabejdsinstitutioner, arbejdsmarkedets parter i Norden m.fl. Den helt eksakte ordlyd af det forslag som til sin tid vil blive forelagt som ministerrådsforslag er naturligvis ikke kendt, men ventes ikke at afvige afgørende fra det foreliggende udkast.

Ministerrådet anser på denne baggrund, at rekommandationen kan afskrives.

(Socialutskottets betänkande över meddelandet, se s. 468)

Socialutskottets betänkande

över meddelandet om rekommendation angående utvidgning av den nordiska arbetsmiljökonventionen

Till Nordiska rådets socialutskott har hänvisats meddelande om rekommendation nr 3/1992 angående utvidgning av den nordiska arbetsmiljökonventionen.

Av meddelandet framgår att ministerrådet kommer att lägga fram ett ministerrådsförslag om nytt samarbetsprogram för arbetsmarknads- och arbetsmiljöområdet vid Nordiska rådets 46:e session i Reykjavík i mars 1995. Även om det inte rör sig om en utvidgning av själva arbetsmiljökonventionen kommer programmet att omfatta de önskemål som framställts i rådets rekommendation nr 3/1992.

Avsikten var att lägga fram nämnda ministerrådsförslag vid Nordiska rådets session i Tromsø i november 1994, men på grund av begränsad tid för utskottets saker har man valt att behandla förslaget vid sessionen i Reykjavík 1995.

Utskottet, som inte finner det möjligt att ta ställning till en eventuell avskrivning innan ministerrådsförslaget till nytt samarbetsprogram på arbetsmarknads- och arbetsmiljområdet föreligger, föreslår sålunda

> att Nordiska rådet lägger meddelandet om rek. nr 3/1992 till handlingarna i avvaktan på *nytt meddelande* till nästa session.

Köpenhamn den 26 september 1994

Anneliese Dørum (A)
Eeva-Liisa Moilanen (SKL)
Markku Rossi (Kesk)
Solveig Sollie (KrF)
Jarmo Wahlström (Vas.)
Oscar D. Hillgaar (uavh.)
Ingrid Näslund (kds)
Sigríður Anna Þórðardóttir (Sj)
Sten Svensson (m)
Lena Öhrsvik (s) Förman

*Rek. 31/1992/p
D 1994

Meddelanden

om rekommendation nr 31/1992 angående samarbete i det arktiska området

(Överlämnade av Nordiska ministerrådet)

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

å ta initiativ til et heldekkende arktisk samarbeide på regeringsnivå.

N o r d i s k a m i n i s t e r r å d e t meddelar den 19 september 1994:

Nordiska ministerrådet (samarbetsministrarna) beslöt vid sitt möte i juni att en samlad rapport om det nordiska samarbetet i det arktiska området skall utarbetas. Rapporten skall framläggas för behandling på Nordiska rådets 46:e session i Reykjavík. Det är vidare samarbetsministrarnas avsikt att i rapporten komma med ett svar på såväl rekommendationerna nr 31/1992 och nr 4/1994, som slutdokumentet från den internationella parlamentarikerkonferensen om Arktis.

Nordiska ministerrådet önskar därför återkomma till frågan om samarbete i det arktiska området vid den 46:e sessionen.

I nytt meddelande den 1 november 1994 hänvisar Nordiska ministerrådet till meddelandet om rekommendation nr 4/1994/m angående miljöutveckling och säkerhet i Arktis.

Rek. 37/1992/j
D 1994

Meddelande

om rekommendation nr 37/1992 angående beräkningsmodell för värdering av obetalt arbetete

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

at påse at arbejdet med at fremskaffe så ensartede tidsanvendelsesstudier som muligt fortsætter

at der nedsættes en arbejdsgruppe, som ser på mulighederne for, at der udarbejdes en beregningsmodel

at koordinere ovennævnte aktiviteter med tilsvarende aktiviteter i EF

at følge udviklingen i OECD og FN for så vidt angår værdiansættelsen af det ubetalte arbejde og sammenhængen med nationalregnskabet

at påse at man udnytter den viden, som allerede eksisterer i form af forskningsesultater m.v., samt at man vurderer konsekvenserne af en beregningsmodel

at præsentere en første delrapport om projektet i forbindelse med Nordisk Forum 1994.

Nordiska ministerrådet meddelar den 14 september 1994:

Ministerrådet har diskuterat rekommendationen och har därvid konstaterat att tidsanvändningsstudier är värdefulla, för att synliggöra och få en helhetsbild av kvinnors och mäns liv och arbete. Däremot har ministerrådet ställt sig avvisande till en nordisk beräkningsmodell för värdering av obetalt arbete och har därför inte vidtagit några åtgärder med anledning av rekommendationen.

Ministerrådet anser att rekommendationen kan avskrivas.

(Juridiska utskottets betänkande över meddelandet, se s. 471)

Juridiska utskottets betänkande

över meddelandet om rekommendation angående beräkningsmodell för värdering av obetalt arbetete

Udvalget har behandlet meddelelsen på mødet den 15. november 1994.

Juridisk Udvalg må konstatere, at ministerrådet ved to på hinanden følgende møder med Juridisk Udvalg har stillet sig afvisende til en nordisk beregninsmodel for vurdering for ubetalt arbejde, og at ministerrådet derfor ikke har i sinde at tage foranstaltninger i anledning af rekommandationen. Ministerrådet har derfor indstillet, at rekommandationen afskrives

På baggrund af ovenstående må udvalget anse det for nytteløst at arbejde videre med rekommandationen og indstiller:

> at Nordisk Råd tager meddelelsen til efterretning og anser rekommandation nr. 37/1992/j for *færdigbehandlet* for Rådets vedkommende.

Tromsø, den 15. november 1994

Arne Andersson (m) Formand
Eirin Faldet (A)
Ulf Guttormsen (A)
Sinikka Hurskainen (SDP)
Maggi Mikaelsson (v)
Riitta Saastamoinen (Kok.)
Valgerður Sverrisdóttir (F)
Rose-Marie Björkenheim (Kesk.)
Jette Gottlieb (EL)
Svend Erik Hovmand (V)
Johan J. Jakobsen (Sp)
Vibeke Peschardt (RV)
Birthe Sörestedt (s)

*Rek. 40/1992/k
D 1994

Meddelande

om rekommendation nr 40/1992 angående Nordjobb som permanent ordning

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

snarest å ta beslutning om å gjøre prosjekt Nordjobb permanent og gi prosjektet en økonomisk grunntrygghet også etter forsøksperiodens avslutning.

N o r d i s k a m i n i s t e r r å d e t meddelar den 29 augusti 1994:

Nordiska ministerrådet har våren 1994 företagit en ny evaluering av Nordjobb-utbytesprogrammet. Avsikten med denna evaluering har varit att konkretisera de alternativ för programmets framtida form som framlades i evalueringsrapporten 1993.

I evalueringsrapporten föreslår man att Nordiska ministerrådet fortsätter sitt samarbete med Föreningarna Nordens Förbund till utgången av 1996 och att man under 1994 - 1995 undersöker såväl nationellt som nordiskt förhållandet mellan nordiska ungdomsutbytesprogram och deltagandet i motsvarande program inom EU.

Rapporten har sänts på remiss till andra nordiska samarbetssektorer som har ungdomsutbytesprogram, arbetsmarknadsparterna och till Föreningarna Nordens Förbund.

Ämbetsmannakommittén för arbetsmarknads- och arbetsmiljöpolitik (ÄK-A) kommer att behandla Nordjobb-programmets fortsättning i oktober 1994.

*Rek. 6/1993/j
D 1994

Meddelande

om rekommendation nr 6/1993 angående arbetsprogram för det nordiska lagstiftningssamarbetet

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

at antage et nyt femårigt lovgivningsprogram i overensstemmelse med ministerrådets forslag og de synspunkter, der er anført af Nordisk Råds juridiske udvalg

at fortsat arbejde på en nordisk prioriteringsliste og ikke blot afvente EF-initiativer

at i øvrigt nøje overveje, om ikke det samarbejde, der pågår med henblik på at støtte de baltiske lande, bør integreres i det nordiske lovgivningssamarbejde, således at de baltiske lande på de områder, hvor det findes mest presserende, kan få etableret eller opdateret sine egne regler.

N o r d i s k a m i n i s t e r r å d e t meddelar den 19 september 1994:

Nordiska ministerrådet har i enlighet med framlagt förslag antagit ett nytt femårigt lagstiftningsprogram. I samband med programmets genomförande kommer man att beakta de förslag och synpunkter som Nordiska rådets juridiska utskott har framfört.

De nordiska ländernas regeringar är överens om att man bör fortsätta arbetet med nordiska prioriteringar och inte endast invänta EU:s initiativ. Det ligger dock i sakens natur att man ibland bör vänta på initiativ från EU innan ett nordiskt samarbete påbörjas, t.ex. när det gäller att uppfylla EU-direktiv.

Arbetet med lagstiftningsprogrammets genomförande har fortsatt under året. En fyllig redogörelse lämnas på sedvanligt sätt i ministerrådets verksamhetsberättelse rörande lagstiftningssamarbetet. För att komplettera och fördjup denna redovisning föreslår ministerrådet ett gemensamt möte mellan de nordiska justitieministrarna och Nordiska rådets juridiska ut-

skott. Mötet bör hållas när folkomröstningarna om medlemskap i EU genomförts i Finland, Sverige och Norge i anslutning till Nordiska rådets session i Reykjavík.

Ministerrådet föreslår att rekommendationen avskrivs.

*Rek. 11/1993/m
D 1994

Meddelande

om rekommendation nr 11/1993 angående finansieringssystem för räddning av Östersjön

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att agera vid den av Helcom anordnade konferensen i Gdansk den 25-26 mars för att ett finansieringssystem upprättas för genomförandet av Helcoms aktionsprogram för räddning av Östersjön,

att efter konferensen inleda förhandlingar med regeringarna i alla Östersjöländer, länderna inom havets avrinningsområde, samt med EG med sikte på etablerandet av ett finansieringssystem för Östersjön,

att se till att finansieringssystemet behandlar de enskilda länderna rättvist

att använda influtna medel enligt den av Helcom föreslagna prioriteringen enligt principen för den största kostnadsnyttan.

N o r d i s k a m i n i s t e r r å d e t meddelar den 26 september 1994:

De to første delpunktene av rekommandasjonen ble besvart i C 1 1993.

Ministerrådet (miljøministrene) har nedsatt en arbeidsgruppe som skal vurdere samordning og forsterkning av den nordiske miljøinnsatsen, samt muligheten til økt deltagelse fra internasjonale finansieringsinstitusjoner i konkrete miljøprosjekter i nærområdene.

Gruppen skal avgi rapport innen utgangen av 1994.

Sekretariatet antar at det vil være hensiktsmessig å avvente gruppens rapport før ministerrådet tar stilling til de resterende punktene i rekommandasjonen.

Melding om dette kan mest hensiktsmessig gis i C 1 for 1994.

*Rek. 26/1993/e
D 1994

Meddelande

om rekommendation nr 26/1993 angående sysselsättning i Norden

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

innen 1. mars 1994 å legge fram forslag til tiltak som på nordisk plan kan bidra til økt sysselsetting.

N o r d i s k a m i n i s t e r r å d e t (finans- och ekonomiministrene) meddelar den 16 september 1994:

Som svar på rekommandasjonen la Nordisk Ministerråd (finans- og økonomiministrene) til sesjonen i Stockholm i mars 1994 fram rapporten "Nordiskt samarbete för ökad sysselsättning" (TemaNord 1994:533). I rapporten gjøres det rede for de makroøkonomiske vilkår som de nordiske regjeringene betrakter som nødvendige forutsetninger for å oppnå målet om økt sysselsetting. Videre beskriver rapporten relevante internasjonale samarbeidstiltak og visse konkrete strukturelle tiltak som overveies eller gjennomføres i nordisk samarbeid eller nasjonalt.

- Full sysselsetting er et av de overordnede mål for den økonomiske politikken.

- Arbeidsledigheten har både strukturelle og konjunkturelle årsaker. Derfor beskriver rapporten en rekke tiltak som tar sikte på å redusere den strukturelle ledighet: bedre utdaning, bedre fleksibilitet på arbeidsmarkedet, reformering av arbeidsløshetsforsikringen, effektivere arbeidsformidling og bedre klima for mindre og mellomstore bedrifter.

- Ministerrådet konstaterer at lav inflasjon og lånerenter, konsolidering av de offentlige finanser på mellomlang sikt samt en bedring av konkurransevilkårene er en grunnleggende forutsetning for bæredyktig vekst og sysselsetting.

- I finanspolitikken legges det vekt på sunne offentlige finanser samtidig som det poengteres at visse endringer i den offentlige utgifts-, skatte og avgiftspolitikk vil kunne bidra til å øke sysselsettingen.

- Rapporten beskriver også arbeidet med å fremskynde offentlige investeringer i infrastruktur samt ministerrådets beslutning om å bedre Nordisk Investeringsbanks mulighet til finansiering av slike prosjekter.

Ministerrådet har noteret med tilfredshet at Nordisk Råds president på sesjonen i Stockholm uttalte at rapporten var "en omfattende tilbakemelding angående Rådets rekommandasjon" og roste omfanget av og tempoet i det arbeidet som regjeringene har levert.

Det bemerkes at de positive effektene av de nordiske lands økonomiske politikk begynner å merkes. Den økonomiske veksten i Norden som helhet ventes å stige fra en tilbakegang på 1/2 % i 1993 til en økning på 3 % i 1994, ifølge de nyeste prognosene. Veksten fortsetter i 1995 da den samlede økonomiske aktivitet i Norden ventes å vokse med mellom 3 og 4 %. Det økonomiske oppsvinget har ført til at arbeidsledigheten er begynt å falle, og prognosene tyder på en ytterligere styrking av sysselsettingen i 1995.

Til tross for den positive utviklingen i de nordiske økonomier behøves ytterligere anstrengelser for å bringe ledigheten ned på et lavere nivå og for å bedre forutsetningene for å konkurrere i en mer integrert verdensøkonomi. Nordisk Ministerråd vil forsatt ha en viktig rolle i arbeidet med disse spørsmålene. Angående det videre arbeidet ønsker ministerrådet spesielt å peke på følgende:

- På ministermøtet i OECD i 1992 tok det norske formannskapet, med støtte fra bl.a. de øvrige nordiske land, initiativ til en studie av årsakene til og tiltak mot arbeidsløsheten i industrilandene. Konklusjonene fra denne studien ble lagt fram på ministermøte i OECD i juni 1994 i rapporten "OECD Employment/Unemployment Policy Report" (i trykt form heter rapporten "the OECD Job Study"). OECDs Ministerråd sluttet seg til hovedkonklusjonen i OECDs rapport og ble enige om å gjennomføre rapportens sysselsettingsstrategi med utgangspunkt i de enkelte lands spesielle økonomiske forhold. De nordiske finans- og økonomiministrene vil holde tett kontakt om oppfølgingen av OECDs sysselsettingsstudie.

- De nordiske lands økonomier påvirkes av flere dyptgående endringer som finner sted i omverdenen, bl.a. utviklingen i Øst-Europa, Øst-Asia og økt internasjonal økonomisk integrasjon. Denne utviklingen stiller nye krav til de nordiske økonimienes konkurranse- og tilpasningsevne. Ministerrådet har bedt Nordisk økonomisk forskningsråd analysere om de nordiske lands økonomier har noen felles trekk som vanskeliggjør, respektive letter, tilpasningen til de nye vilkår som denne utviklingen i omverdenen frembringer. I denne sammenhengen tas det også sikte på å betrakte de institusjonelle rammer for økonomien i hele sin bredde for å identifisere de områdene der det behøves omstilling. Målsetningen

for dette arbeidet er å få fram konkrete forslag eller anbefalinger som kan inngå i overveielsene om utformingen av den økonomiske politikken i de enkelte land.

- De nordiske regjeringer er av den oppfatning at innsatser for å øke vekst og sysselsetting vil bli mer framgangsrike om de gjennomføres i et bredere internasjonalt samarbeid. Av denne grunn har de nordiske land deltatt meget aktivt i OECDs arbeid om sysselsetting. Videre ble det i april 1993, da Danmark hadde formannskapet i EU og Sverige i EFTA, etter norsk initiativ innkalt til et første fellesmøte mellom økonomi- og finansministrene i EU og EFTA. På et oppfølgingsmøte i desember 1993 ble det med utgangspunkt i EUs hvitbok om vekst, konkurranseevne og sysselsetting, og EFTAs rapport om samme spørsmål, markert en bred enighet om de allmenne retningslinjer for den økonomiske politikken. Videre har EU/EFTA-initiativet ført til at det er etablert et samarbeid mellom den Europeiske Investeringsbank og Den Nordiske Investeringsbank. For å konsolidere og videreføre EU/EFTA-samarbeidet om vekst og sysselsetting har Island, som har formannskapet i EFTA, tatt initiativ til et nytt fellesmøte den 19. september 1994 i Brussel.

Rek. 29/1993/m
D 1994

Meddelande

om rekommendation nr 29/1993 angående kontroll av kärnteknisk verksamhet

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att med kraft fortsätta ansträngningarna att förbättra kärnsäkerheten i Nordområdena och Östersjön samt att få till stånd bindande internationella avtal om strikt kontroll av all civil och militär kärnteknisk verksamhet, inklusive slutförvaring av använt kärnbränsle m.m. samt

att överväga möjligheterna till stöd för en effektiv och miljöriktig energiförsörjning m.m. i Östersjö- och Nordkalottområdet.

N o r d i s k a m i n i s t e r r å d e t meddelar den 19 september 1994:

Arbetet med att förbättra kärnsäkerheten i Nordområdena och Östersjöområdet pågår med oförminskad intensitet inom de olika bilaterala och internationella kärnsäkerhetsprogram som tidigare redovisats (rek. nr 10/1993 och 47/1993). Insatserna är från nordisk sida främst koncentrerade till kärnkraftverken på Kolahalvön, i S:t Petersburgområdet och i Litauen.

Styrelsen för den multilaterala kärnsäkerhetsfonden, Nuclear Safety Account (NSA) som upprättats under Europeiska utvecklingsbanken, EBRD, beslutade i december 1993 att finansiera säkerhetsinsatser i Ignalinaverken i Litauen till en kostnad av 32 miljoner ECU. Därefter har ytterligare 7 miljoner ECU beslutats för att bekosta genomförandet av en fullständig säkerhetsstudie av kärnkraftverket. Som villkor för NSA:s insatser har knutits utfästelser från Litauen att säkerhetsstudien skall vara genomförd före utgången av år 1995 och att en reaktor stängs senast den 30 juni 1998 om säkerhetsförhållandena så kräver eller om eleneregibehovet kan tillgodoses på annat sätt vid den tidpunkten.

För närvarande pågår förhandlingar mellan NSA och Ryssland om insatser från fondens sida i bland andra kärnkraftverken på Kola och i Sosnovyj Bor. Danmark, Finland, Norge och Sverige deltar aktivt i NSA:s arbete och driver prioriteringar av NSA:s insatser till de nämnda kärnkraftverken.

Arbetet med en konvention på reaktorsäkerhetsområdet har nyligen avslutats inom IAEA och konventionen öppnas för undertecknande den 20 september 1994 i samband med IAEA:s 38:e generalkonferens. Konventionens syfte är att uppnå en hög nivå av säkerhet genom åtaganden om nationella åtgärder och genom internationellt samarbete. Främst kommer konventionsarbetet att bestå i en regelbunden internationell granskning av nationella rapporter om hur säkerhetsarbetet bedrivs. Procedurreglerna för detta granskningsarbete kommer att fastställas av de anslutna parterna vid ett möte efter det att konventionen trätt i kraft. Detta möte skall hållas senast sex månader, och ett första granskningsmöte senast 30 månader, efter konventionens ikraftträdande.

Konventionen gäller endast civila kärnkraftverk på land som hanterings- och förvaringsanläggningar i anslutning till kärnkraftverken och direkt relaterade till driften av dessa. Från bland annat nordisk sida har framhållits att det är viktigt att också säkerheten i övriga delar av kärnbränslecykeln, och då särskilt hantering och slutförvaring av radioaktivt avfall, regleras. I konventionstextens preambulära del bekräftas också behovet av att snarast gå vidare med en konvention på avfallsområdet så snart pågående arbete med internationellt accepterade säkerhetsprinciper och rekommendationer slutförts på detta område. Denna process är nu inne i en slutfas och arbetet med att utarbeta en konvention om säkerhet vid hantering och slutförvaring av radioaktivt avfall väntas kunna inledas i IAEA:s regi före årsskiftet 1994/95.

IAEA:s verksamhet är knuten till den fredliga användningen av kärnenergi vilket medför att riktlinjer och förslag som utarbetas inom IAEA i första hand avser civil kärnteknisk verksamhet. Samtidigt har problemen kring hantering av kärnämnen och avfall från militär kärnenergiverksamhet accentuerats. Detta gäller både hanteringen i samband med kärnvapenproduktion och vid militära reaktorer för fartygsdrift och annan verksamhet.

En ökad öppenhet från kärnvapenstaternas sida kring dessa frågor har kunnat noteras under senare år. Det har bland annat resulterat i att bilaterala och internationella samarbetsprojekt inkluderande hantering av militärt kärnavfall har initierats och inletts med Ryssland.

De internationella säkerhetsrekommendationer som utarbetas inom IAEA är i huvudsak av sådan karaktär att de är direkt tillämpliga även på militära verksamheter. Säkerhetsrekommendationerna bör således tillsammans med konventionen om kärnsäkerhet och en konvention om hantering av radioaktivt avfall kunna utgöra riktlinjer för en förbättrad kärnsäkerhet inom kärnvapenstaternas militära program. En förutsättning för att så sker är att kärnvapenstaterna utfäster sig att tillämpa riktlinjerna även inom den militära sektorn.

Förutsättningarna för de finansiella satsningar och stödprogram inom reaktorsäkerhetsområdet som pågår är att de kärnkraftverk som inte håller eller kan uppnå internationellt accepterad säkerhetsnivå skall stängas så snart som möjligt och, i mån av behov, ersättas med andra produktionsformer. Ett led i detta arbete är därför att stödja satsningar på energieffektivisering och miljöanpassning av energisystemen, såväl i produktions- som distributions- och konsumtionsleden. För närvarande pågår internationella studier av energisystemen, bland annat i Ryssland och i de baltiska staterna, med målet att lägga förslag om långsiktigt ekonomiska och miljöanpassade lösningar. I dessa studier medverkar, förutom berörda länder i Östeuropa, Världsbanken, Europeiska utvecklingsbanken, International Energy Agency (IAEA) samt ett antal OECD-länder. I de nordiska ländernas bilaterala stödprogram till Östeuropa ingår också projekt inom energiområdet med inriktning mot energieffektivisering och miljöanpassning. Insatser i större skala inom den östeuropeiska energisektorn kräver samverkan med de internationella studier av energisystemen som pågår och att därefter ta ställning till fortsatta stödåtgärder.

De nordiska länderna agerar alltså redan nu helt i enlighet med Nordiska rådets rekommendation.

(Miljöutskottets betänkande över meddelandet, se s. 482)

Miljöutskottets betänkande

över meddelandet om rekommendation angående kontroll av kärnteknisk verksamhet

Miljöutskottet har tagit del av ministerrådets meddelande om rekommendation 29/1993.

Miljöutskottet föreslår

att Nordiska rådet lägger meddelandet om rekommendation nr 29/1993 till handlingarna och avvaktar *nytt meddelande.*

Tromsö den 15 november 1994

Sinikka Bohlin (s)
Martin Glerup (S)
Jorunn Hageler (SV)
Chris Heister (m)
Kristín Einarsdóttir (Kv)
Olof Salmén (ÅC) Förman
Kyösti Virrankoski (Kesk.)
Ranveig Frøiland (A)
Ragnhild Queseth Haarstad (Sp)
Maria Hansen (Sb)
Olof Johansson (c)
Anna-Kaarina Louvo (Kok.)
Anni Svanholt (SF)

Rek. 30/1993/m
D 1994

Meddelanden

om rekommendation nr 30/1993 angående säkerhet, energi och miljö

(Överlämnade av Nordiska ministerrådet)

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar de nordiska ländernas regeringar

att snarast ta initiativ till en offensiv i lämpliga former i syfte att förbättra den energirelaterade miljösituationen i Norden - Östersjö-Nordkalottområdet samt

att ta initiativ till framtagande av realistiska alternativ till de miljöfarliga anläggningar i Baltikum - S:t Petersburg - Kolaområdena man eljest tvingas hålla i drift,

att, för att förhindra att kunskap om kärnvapenproduktion sprids, stödja pågående projekt med uppbyggande av forskningscentra där forskare i Ryssland, vilka tidigare sysslat med utveckling och produktion av kärnvapen, kan ges alternativa arbetsuppgifter,

att stödja omställningsprojekt och ta initiativ för att underlätta övergången från kärnvapenproduktion till civil produktion, samt

att aktivt verka i nedrustningsprocessen och stödja utvecklandet av säkra metoder för destruktion av kärnvapen samt etablerandet av Norden som en kärnvapenfri zon.

De nordiska ländernas regeringar meddelar den 4 februari 1994:

Sverige

De nordiska länderna ser med stort allvar på de miljöhot som följer av de osäkra kärnkraftverken i Östersjö- och Nordkalottområdena. Frågan behandlas särskilt i den nordiska miljöstrategin, som avses läggas till grund för det nordiska miljösamarbetet under 1994-95.

De nordiska länderna avser att följa upp tidigare tagna initiativ till att lösa frågan om ersättningsansvar i tillfälle av olycka vid kärnkraftverk, där utomstående har genomfört arbete. En sådan lösning utgör en grundförutsättning för att kunna gå vidare med insatser för att lösa säkerhetsproblemen. Framsteg har nyligen gjorts i denna fråga genom att Litauen ratificerat Wien-konventionen om civilrättsligt ansvar för atomskada och det s.k. Joint Protocol, som länkar denna konvention till Pariskonventionen om skadeståndsansvar vid atomolycka, liksom antagit en nationell atomansvarighetslagstiftning.

Vidare läggs stor vikt vid det genom det Nordiska kärnsäkerhetssamarbetet (NKS) initierade arbetet med att inventera kärnavfallsanläggningar i Ryssland och effekterna av utsläpp till de nordiska länderna liksom kriterierna för slutförvaring av låg- och medelaktivt radioaktivt avfall.

De nordiska länderna avser att verka för att prioriteringen av insatser under EBRD:s internationella fond kommer att omfatta kärnkraftverken i Nordens närområden. Den nordiska arbetsfördelning som rått beträffande insatser på kärnsäkerhetsområdet bör bibehållas.

Parallellt med detta arbete avser de nordiska länderna verka för ökade insatser för utarbetande av alternativa, säkra och miljöanpassade energisystem och en mer resurssnål energianvändning. Man avser verka för att IBRD, EBRD och NEFCO engageras i detta arbete.

Våren 1992 utfäste sig Sverige att lämna ett bidrag på 4 miljoner dollar till International Science and Technology Center, som kommer att upprättas i Moskva för att bereda arbetstillfällen för f.d. sovjetiska experter på kärnvapen och andra massförstörelsevapen och för att utnyttja experternas sakkunskap för fredliga ändamål. Centret väntas inleda sin verksamhet inom kort.

Sverige verkar för fortsatt kärnvapennedrustning och arbetar bl.a. för ett stärkande av icke-spridningsfördraget beträffande kärnvapen (NPT) och en förlängning av detta avtal för obegränsad tid, ett fullständigt provstoppsavtal och förstärkta icke-spridningsåtgärder. Som icke-kärnvapenstat enligt NPT kan Sverige inte aktivt delta i själva demonteringen av kärnvapnen. Däremot undersöks andra möjligheter att lämna bidrag till nedrustning och kärnsäkerhet i Ryssland och andra OSS-stater liksom Baltikum av en av utrikesministern tillsatt expertgrupp. Denna grupp består av experter från bl.a. utrikes-, försvars- och miljödepartementen samt FOA, SKI, SSI och andra berörda myndigheter. I detta sammanhang studeras även olika möjligheter till bistånd för omställning från militär till civil produktion i Ryssland. Efter förslag från expertgruppen lämnar Sverige bistånd till Ryssland för förstöring av de stora lagren av f.d. sovjetiska kemiska vapen, främst i form av risk- och konsekvensanalyser av verksamheten vid de anläggningar, som skall användas vid destruktionen.

Förutsättningarna för en kärnvapenfri zon i Norden har utretts av en nordisk ämbetsmannagrupp, som presenterade sin rapport i mars 1991. I rapporten konstateras bl.a. att frågan om en nordisk zon måste ses i sitt bredare europeiska sammanhang och att Europa söker sig ett nytt säker-

hetspolitiskt mönster. Sedan 1991 har denna utveckling ytterligare förstärkts, bl.a. genom Sovjetunionens upplösning. Den nordiska ämbetsmannagruppen fortsätter att studera den säkerhetspolitiska utvecklingen i Europa och att samråda om möjliga gemensamma nordiska åtgärder.

Finland

Finlands regering har bundit sig politiskt att ansluta sig samtidigt med Sverige till International Science and Technology Center som grundats i Moskva. I budgeten för 1994 har det reserverats 6 MFIM för detta ändamål och det är avsikten att anmälan om anslutning görs omedelbart när riksdagen fastställt budgeten. De finska myndigheterna avser att mot den finska betalningsandelen beställa av centret, som stöder riktandet av kärnvapenkunnande till fredlig verksamhet, projekt som omedelbart befrämjar lösandet av kärnsäkerhetsproblem av militärt ursprung inom Finlands närområden.

Utrikesministeriet avser preliminärt att medel anvisas till nedmonterandet av skolningsreaktorerna i Paldisk i Estland och till effektiviseringen av kärnavfallshanteringen inom Murmansk-området. Dessa projekt kräver dock ännu mera detaljerade förberedelser.

Samtidigt har Finland satt igång ett program för att understöda Ukrainas anslutning till icke-spridningsavtalet. För detta har reserverats 2 MFIM i budgeten för 1994. Med hjälp av ett program, som i praktiken administreras av strålningssäkerhetscentralen i Finland, är det meningen att understöda inrättandet av en myndighet för att övervaka kärnmaterial i Ukraina. Detta stöder både strävandena att förhindra spridningen av kärnvapen, och också Ukrainas strävanden att effektivare än nu ta hand om skyddandet av kärnmaterial och förhindrandet av olaglig handel.

Finland deltar aktivt i förberedelserna för 1995 års konferens om icke-spridningsavtalet. I konferensens mål är att besluta om att avtalet förlängs på obestämd tid och villkorslöst.

Finland stöder konkret förhandlingarna om ett täckande kärnprovsförbud, som inleds i Genève våren 1994 med expertis från det av utrikesministeriet finansierade övervakningsprojektet vid seismologiska institutionen vid Helsingfors universitet. Åstadkommandet av ett kärnprovsförbud är viktigt för Finland också på grund av de miljöskador, som provfältet i Novaja Zemlja förorsakar.

Finland deltar som full medlem i "NACC/CCMS Pilot Study on the Cross-Border Environmental Problems Emanating from Military Activities". Inom denna arbetsgrupp undersöker man också möjligheter att genom internationellt samarbete stöda undanröjandet av miljöskador i Baltikum som bl.a. efterlämnats av de ryska trupperna.

Beträffande civila projekt kan nämnas att åren 1992-1993 har Finland bidragit till utarbetandet av en generalplan för Karelens energiförsörjning och till energisparplanerna för nio industrianläggningar. Avsikten är att befrämja energisparande och utreda alternativa energiformer. Avsikten är

också att minska områdenas beroende av kärnkraft. Finland stöder projektet med 10 MFIM och EBRD med 1 MFIM.

Enligt ett avtal mellan Finlands handels- och industriministerium och ryska kärnkraftsministeriet hjälper finska experter till med att förbättra säkerheten i kärnkraftverket på Kolahalvön och kärnkraftverket Sosnovyi Bori i Leningrads distrikt. År 1992 användes 6,5 MFIM till kärnsäkerhetssamarbete. År 1993 har för ändamålet reserverats ca 9 MFIM.

Norge

Bidrag til en forbedring av den energirelaterte miljøsituasjonen i Norden, Østersjø- og Nordkalottområdet kan skje gjennom en mer effektiv og miljøriktig energiforsyning og tiltak innen energiøkonomisering.

Vurderingen av muligheten for en mer effektiv og miljøriktig energiforsyning er komplisert. Eventuelle kraftleveranser til nye markeder i Nordkalotten og Østersjøområdet vil kunne bli meget kostbare, og det vil også ha virkninger på utviklingen i det innenlandske og nordiske kraftmarked. Slike tiltak vil kunne være praktisk meget vanskelig å få til og vil gå langt utover det omfang en hittil har operert med på tiltakssiden teknisk og finansielt.

Bistand til energiøkonomisering og til rasjonell utnyttelse av energiressurser, vil etter alt å dømme være langt mer konstruktivt som forslag til tiltak på energiområdet. Det er en rekke bilaterale nordiske initiativer på dette området mot de baltiske republikker og Russland. Det har også vært initiativer på dette området gjennom Nordisk Ministerråd.

Det kan samtidig være grunn til å presisere at det innen rammen av Nordisk Ministerråd allerede arbeides med spørsmål som er relevante for rekommandasjonen. En ad hoc-gruppe på klimastrategier vil bl.a. vurdere konseptet "joint implementation" av tiltak med henblikk på innsatser mot de baltiske republikker/Øst-Europa. En ad hoc-gruppe for nordiske elmarkedsspørsmål vil bl.a. vurdere utviklingen i Østersjøområdet og hvilke konsekvenser dette vil få for det nordiske kraftmarked.

Når det gjelder rekommandasjonens annet ledd kan det nevnes at Norge deltar i et EBRD fond for atomsikkerhet innrettet mot Øst-Europa og SUS-landene.

I St.prp. 41 (92-93), "Om energiøkonomisering og nye fornybare energikilder", fremheves denne sektoren som et potensielt vekstområde som kan danne grunnlag for nye arbeidsplasser, og videre at mulighetene for bedre energieffektivitet i Øst-Europa og det tidligere Sovjetunionen er omfattende. Fra norsk side har en rekke miljøer med tilknytning til enøkarbeidet inngått avtaler om nærmere samarbeid ved gjennomføring av konkrete prosjekter. Også de øvrige nordiske land legger vekt på enøk i sin bilaterale assistanse overfor baltiske republikker og Russland.

Når det gjelder alternativer til atomkraft, kan Norge særlig bidra med vannkrafteksperti se.

Omstilling av den tidligere sovjetiske militærindustrien, herunder atomvåpenindustrien, fra militær til sivil virksomhet er en sentral del av den politiske og økonomiske omstillingen etter den kalde krigen.

Omstillingsproblematikkens omfang og viktighet tilsier at det internasjonale samarbeid om disse spørsmål og Norges deltakelse i dette må stå høyt på dagsorden. Det gjelder i første rekke organisasjoner som NATO, NACC, G7, KSSE og FN.

Også i Barentsregionsamarbeidet inngår tiltak som kan fremme og lette omstillingen fra militær til sivil virksomhet, først og fremst indirekt ved å fremme utviklingen av en bærekraftig sivil økonomi. Men det vil også være aktuelt å samarbeide om konkrete omstillingsprosjekter.

Vitenskaps- og teknologisentrene som er under opprettelse i Moskva og Kiev er av stor betydning når det gjelder "den menneskelige omstilling" og problemstillinger knyttet til overgang fra militær til sivil produksjon. Norge er beredt til å yte konkrete bidrag.

Norge er aktivt engasjert i å kartlegge miljøtruslene fra den militære kjernefysiske virksomhet i nord og i å legge opp til et samarbeid om løsningen av problemene med berørte og kompetente land.

En viktig del av bildet er spørsmålet om full stans i de kjernefysiske prøvesprengninger. En avtale om fullstendig prøvestans er et sentralt mål i norsk utenrikspolitikk. Mulighetene for en slik avtale er nå bedre enn på lenge.

Det er grunn til å peke på de mange omstillingsprosjekter næringslivet arbeider med. Det er ikke minst på detta plan mye av det konkrete arbeidet må foregå. Det vil være en viktig del av den norske regjerings Øst-Europa-program å støtte slike prosjekter.

Når det gjelder spørsmålet om en kjernevåpenfri sone i nordisk område, ble dette utredet av en nordisk embetsmannsgruppe i en rapport fra mars 1991. Her ble det bl.a. slått fast at spørsmålet måtte sees i en bredere europeisk sammenheng og i lys av det nye sikkerhetspolitiske mønster som er i ferd med å dannes i Europa. Denne utviklingen har forsterket seg ytterligere etter 1991, bl.a. som følge av Sovjetunionens oppløsning.

Den nordiska embetsmannsgruppen fortsetter arbeidet med å analysere den sikkerhetspolitiske utviklingen i Europa og å drøfte muligheten for felles tiltak.

Hovedvekten i dag på dette området legges på gjennomføringen av inngåtte nedrustningsavtaler, herunder destruksjon av kjernevåpen og kjemiske våpen under miljømessig forsvarlige forhold.

Island

Island deltager i samrådet indenfor NATO og NACC om situationen og perspektiverne vedrørende udbredelsen af kernevåben og kernekraftssikkerhed, deriblandt om de problemer som man behandler i rek. nr 30/1993. Island er medlem af NATO's miljøudvalg om en speciel plan som vedrører en præliminær undersøgelse av miljøfaren ved nabolandes militære aktiviteter (NACC/CCMS Pilot Study on the Cross-Border Environmental Pro-

blems Emanating from Military Activities). Opgaven er især dobbeltsidig: dels en undersøgelse af faren fra radioaktive stoffer og dels faren fra giftstoffer. Man forsøger bl.a., at få klarhed over faren fra stoffer som er blevet kastet i Barentshavet og Karahavet.

Island deltager ligeledes i Barentsrådets arbejde hvor man drøfter foranstaltninger som vedrører de problemer som er behandlet i rek. nr 30/1993. Det vil eventuelt kunne komme i betragtning at behandle disse anliggender direkte indenfor Barentsrådet.

De islandske myndigheder har desuden lagt stor vægt på at tilskynde til en generel tilslutning til NPT-overenskomsten og støtte en ikke tidsbestemt ikrafttræden af overenskomsten fra og med 1995.

De islandske myndigheder støtter desuden forbudet mod sprængninger af kernevåben i forsøgsøjemed. Det er en betingelse for et sådant forbud at der dels indføres et generelt forbud og dels at et forsøgsvist forbud indføres på en sådan måde at man kan kontrollere hvorvidt det efterkommes.

De islandske myndigheders indstilling overfor at erklære de nordiske lande for en kernevåbenfri zone er som før at sagen bør betragtes ud fra et videre sammenhæng med de europæiske sikkerhedsspørgsmål, deriblandt sammenhænget med NATO's politik samt under hensyntagen til Islands forpligtelser indenfor alliancen.

Danmark

I 1991 indgik USA, Japan, Den Russiske Føderation samt de Europæiske Fællesskaber og Euroatom, der optrådte samlet, i fællesskab aftale om oprettelse af et internationalt Videnskabs- og Teknologicenter i Moskva (ISTC). Centrets formål er at give forskere og ingeniører med viden om våbenteknologi mulighed for at anvende deres ekspertise til fredelige formål. Det kan ske gennem uddannelse og støtte til at mindske tilskyndelsen til engagement i aktiviteter, der resulterer i spredning af atomvåben, biologiske og kemiske våben eller systemer til missilfremføring. Gennem forskning indenfor især miljøbeskyttelse, energiproduktion og nuklear sikkerhed skal centret bidrage til at genopbygge landet og til at integrere russiske forskere i internationale forskningsmiljøer.

Centret i Moskva har ikke påbegyndt sin virksomhed, idet det russiske parlament endnu ikke har ratificeret aftalen, der skal danne grundlaget for dets virksomhed, men der er enighed blandt alle parter om at tillade en de facto-iværksættelse af aftalen hurtigst muligt.

Set med danske øjne er ISTC's formål i høj grad anerkendelsesværdigt og fortjener den bredest mulige støtte. Det gælder også andre initiativer, der teknisk, industrielt og personalmæssigt bidrager til at omstille den tidligere sovjetiske militærindustri til civil industriel produktion. Denne problematik er central i den generelle politiske og økonomiske omstilling efter den kolde krigs ophør. Det nødvendige internationale samarbejde herom må først og fremmest ske inden for rammerne af NATO, NACC, G7, CSCE, FN og EU.

EU har to store programmer for bistand til den nødvendige tekniske omstilling i SNG-republikkene (TACIS) og Central- og Østeuropa (PHARE). I begge programmer har bistand til sikring af sovjetiskbyggede atomkraftværker fået en høj prioritet; således var der i 1993 under de to programmer afsat henh. 100 MECU og 20 MECU til formålet. Europaparlamentet behandler desuden et forslag om at yde et Euroatom-lån på 1124 MECU til renovering af levedygtige atomkraftværker og lukning af værker, som det teknisk eller økonomisk er uforsvarligt at føre videre.

Danmark tillægger dette emne høj prioritet og deltager derfor tillige med et bidrag på 1,5 MECU i finansieringen af en fond under EBRD til sikring af særligt udsatte atomkraftværker. På nationalt plan leverer Danmark via Østlandepuljen støtte til energiprojekter, som på længere sigt helt kan erstatte de usikre atomkraftværker.

Danmark arbejder for fortsat kernevåbennedrustning samt for en yderligere styrkelse af det internationale ikke-spredningsregime, herunder forlængelse på ubegrænset tid af traktaten om ikke-spredning af kernevåben (NPT) samt stramning af IAEA-kontrolforanstaltningerne knyttet til traktaten. Et vigtigt element i denne sammenhæng er spørgsmålet om et fuldstændigt forbud mod atomprøvesprængninger. Udsigterne for indgåelse af en altomfattende atomprøvestopaftale er efter Nedrustningskonferencens beslutning om at indlede forhandlinger herom positive. Danmark, der altid har virket for indgåelse af en sådan aftale, støtter aktivt den igangværende proces.

Spørgsmålet om en kernevåbenfri zone i Norden er behandlet af en nordisk embedsmannsgruppe og afsluttedes med afgivelse af en rapport i marts 1991. I rapporten fastslogs det bl.a., at spørgsmålet må ses i en bredere europæisk sammenhæng og i lyset af det nye sikkerhedspolitiske mønster, som er under dannelse i Europa; et forhold der i dag må tillægges mindst samme vægt.

En hovedprioritet på området kernevåben-/masseødelæggelsesvåbennedrustning er efter dansk opfattelse gennemførelsen af allerede indgåede nedrustningsaftaler, herunder destruktion af atom- og kemiske våben på miljømæssig forsvarlig måde.

Det bemærkes iøvrigt, at den ovennævnte nordiske embedsmannsgruppe fortsætter arbejdet med at analysere den sikkerhedspolitiske udvikling i Europa samt drøfter muligheden for fælles initiativer.

N o r d i s k a m i n i s t e r r å d e t meddelar vidare den 1 november 1994:

Etter forutgående behandling i Nordisk Råd vedtok Nordisk Ministerråd (miljøministrene) den 6. april 1994 "Den nordiske miljøstrategi". Ministerrådet henviser spesielt til kapitel 4.2 og 4.3 i den nordiske miljøstrategi og til målsettingene pkt. 13.

Den 8. mars 1994 møttes miljøministrene og andre ministre med ansvar for atomsikkerhet. Konklusjonene fra dette møtet er nedfelt i den nordiske miljøstrategi.

Ministrene besluttet dessuten å holde nye fellesmøter etter behov og å etablere et nordisk kontaktnett for miljø- og atomsikkerhetspørsmål. I dette kontaktnett deltar representanter fra alle nordiske ministerier med ansvar for atomsikkerhet. Kontaktpersonene har holdt sitt første møte.

Miljøministrene i Den euro-arktiske Barentsregion vedtok 15. juni 1994 et handlingsprogram for miljøtiltak i regionen. Barentsregionens utenriksministre har 14. - 15. september 1994 gitt handlingsprogrammet sin tilslutning, og har spesielt understreket betydningen av det videre arbeid med atomsikkerhetsspørsmål.

(Miljöutskottets betänkande över meddelandena, se s. 491)

Miljöutskottets betänkande

över meddelanden om rekommendation angående säkerhet, energi och miljö

Miljöutskottet har tagit del av ministerrådets meddelanden om rekommendation 30/1993.

Miljöutskottet föreslår

att Nordiska rådet lägger meddelandena om rekommendation nr 30/1993 till handlingarna och avvaktar *nya meddelanden.*

Tromsö den 15 november 1994

Sinikka Bohlin (s)
Martin Glerup (S)
Jorunn Hageler (SV)
Chris Heister (m)
Kristín Einarsdóttir (Kv)
Olof Salmén (ÅC) Förman
Kyösti Virrankoski (Kesk.)
Ranveig Frøiland (A)
Ragnhild Queseth Haarstad (Sp)
Maria Hansen (Sb)
Olof Johansson (c)
Anna-Kaarina Louvo (Kok.)
Anni Svanholt (SF)

Rek. 3/1994/m
D 1994

Meddelande

om rekommendation nr 3/1994 angående redovisning av kärnavfallsprodukter

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att till Nordiska rådets höstsession 1994 lämna en fullständig redovisning av allt avfall och dess hantering från alla former av verksamheter som ger kärnavfall inom de nordiska länderna samt en prognos över de framtida avfallsmängderna. Redovisningen skall även omfatta sådant avfall som enligt avtal har förts eller avses föras till land utanför Norden.

Nordiska ministerrådet meddelar den 19 september 1994:

Ett viktigt arbete för att få en fullständig redovisning av allt kärnavfall och hanteringen av detta från verksamheter som ger upphov till kärnavfall bl.a. inom de nordiska länderna företogs inför Östersjörådets möten i februari 1993 och april 1994 i och med utarbetandet av de översiktsredovisningar över befintliga kärnkraftverk och andra installationer som ger kärnavfall (jfr. bilagda rapporter: *Nordiska transporter*, NORD 1989:86 resp. *Radioaktivt avfall och hur det tas om hand i Danmark, Finland, Norge och Sverige*, Statens kärnbränslenämnd 1990-01-23[1]).

Barentsrådets miljöaktionsprogram för Barentsregionen, som antogs i Bodö 15 juni 1994, omfattar som ett viktigt insatsområde förebyggandet av radioaktiv förorening och beredskap mot atomolyckor. Den "Task Force" som tillsatts för uppföljningen av aktionsprogrammet har ombetts utarbeta ett regionalt program gällande förebyggande av radioaktiv förorening. Barentsrådet har härvid anmodat om att frågan om behandling och lagring

1) *Här ej tryckta.*

av atomavfall blir grundligt belyst. Det regionala programmet skall ta utgångspunkt i den kartläggning (inventering) av radioaktivt avfall i Barentsregionen, som AMAP (Arctic Monitoring and Assessment Programme) gjort, kompletterad med översikter över lagring och behandling av atomavfall.

I detta sammanhang skall även nämnas den pilotstudie som leds av Norge inom Nato/NACC (North Atlantic Cooperation Council) om gränsöverskridande kemisk och radioaktiv förorening från försvarsrelaterade verksamheter och installationer i Barentsregionen och Karahavet, Östersjöregionen och Svarta havet. Flera länder, bl.a. Danmark, Finland och Island, deltar i denna studie. Pilotstudien startade år 1993 och förväntas avslutad med en rapport vid årsskiftet 1994/95. Rapporten kommer även att innehålla relevant information om kärnavfall.

Ministerrådet kan slutligen upplysa att de redovisningar som efterfrågas i rekommendationen kommer genom ministerrådets försorg att insändas till Nordiska rådet den 15.10.1994.

(Miljöutskottets betänkande över meddelandet, se s. 494)

Miljöutskottets betänkande

över meddelandet om rekommendation angående redovisning av kärnavfallsprodukter

Miljöutskottet har tagit del av ministerrådets meddelande om rekommendation 3/1994.

Miljöutskottet föreslår

att Nordiska rådet lägger meddelandet om rekommendation nr 3/1994 till handlingarna och avvaktar *nytt meddelande.*

Tromsö den 15 november 1994

Sinikka Bohlin (s)
Martin Glerup (S)
Jorunn Hageler (SV)
Chris Heister (m)
Kristín Einarsdóttir (Kv)
Olof Salmén (ÅC) Förman
Kyösti Virrankoski (Kesk.)
Ranveig Frøiland (A)
Ragnhild Queseth Haarstad (Sp)
Maria Hansen (Sb)
Olof Johansson (c)
Anna-Kaarina Louvo (Kok.)
Anni Svanholt (SF)

*Rek. 4/1994/m
D 1994

Meddelanden

om rekommendation nr 4/1994 angående miljöutveckling och säkerhet i Arktis

(Överlämnade av Nordiska ministerrådet)

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar de nordiska ländernas regeringar

att forcera kartläggningen av resursanvändningen och miljösituationen i Arktis, bl.a. vad avser marina resurser, oljeutvinning, gruv- och bergverksdrift, transport samt förorening från lokala och långväga källor, analysera premisserna för en bärkraftig utveckling under arktiska förhållanden och komma med förslag om hur man genom en samlad internationell insats bäst kan bädda för en sådan utveckling,

att analysera hotet mot den arktiska miljön av militära och civila kärnfysiska aktiviteter i Arktis, bl.a.:

- följderna av provsprängningarna,
- dumpningen och lagringen av kärnfysiskt material,
- riskerna med användandet av atomubåtar och atomisbrytare,
- den kärnfysiska upprustningen,

att i samråd med nordiska och internationella forskningsorgan bedöma vilka forskningsuppgifter som är mest nödvändiga i Arktis och hur dessa kan säkras erforderligt finansiellt stöd,

att internationellt verka för en eliminering av utsläpp i Arktis av särskilt miljöfarliga ämnen, såsom PCB, kadmium, bly, svavel, radioaktiva ämnen m.fl., senast innan år 2000,

att i samarbete med Barentsrådet och på basis av ovanstående kartläggning verka för bildandet av en stor fridlysningszon i Barents Hav,

att verka för stopp för fortsatt kärnfysisk vapenkapplöpning i Arktis genom:

- ett samlat nordiskt initiativ,
- att få Norden och Kola, Karelen och Baltikum förklarade som kärnvapenfri zon,
- insatser av FN, KSSE, Barentssamarbetet och inom Rovaniemi-procesen,
- internationella nedrustningsförhandlingar,
- att verka för etablerandet av en Arktisk förvaltning motsvarande den för Antarktis,

att ta initiativ till att en expertgrupp bevakar säkerhetskontroll och nedrustning i Arktis med representanter från de åtta arktiska länderna,

att i alla ovanstående aktiviteter beakta urbefolkningarnas intressen

att beakta förslagen om parlamentarisk medverkan i den resolution som antogs vid den internationella partlamentariska konferensen om Arktis i Reykjavík 1993, samt

att till Nordiska rådets 45:e session i Tromsø i november 1994 lämna en lägesrapport om arbetet med rekommendationen.

Nordiska ministerrådet meddelar den 19 september 1994:

Nordiska ministerrådet (samarbetsministrarna) beslöt vid sitt möte i juni att en samlad rapport om det nordiska samarbetet i det arktiska området skall utarbetas. Rapporten skall framläggas för behandling på Nordiska rådets 46:e session i Reykjavík. Det är vidare samarbetsministrarnas avsikt att i rapporten komma med ett svar på såväl rekommendationerna nr 31/1992 och nr 4/1994, som slutdokumentet från den internationella parlamentarikerkonferensen om Arktis.

Nordiska ministerrådet önskar därför återkomma till frågan om samarbete i det arktiska området vid den 46:e sessionen.

De nordiska ländernas regeringar meddelar den 1 november 1994:

Nordiska ministerrådet (samarbetsministrarna) beslöt vid sitt möte i juni 1994 att en samlad rapport om det nordiska samarbetet i det arktiska området skall utarbetas. Rapporten skall framläggas för behandling på Nordiska rådets 46:e session i Reykjavík. Det är vidare samarbetsministrarnas avsikt att i rapporten komma med ett svar på såväl rekommendationerna 31/1992 och 4/1994 som slutdokumentet från den internationella parlamentarikerkonferensen om Arktis. Nordiska ministerrådet önskar därför återkomma till frågan om samarbetet i det arktiska området vid den 46:e sessionen.

*Rek. 10/1994/e
D 1994

Meddelande

om rekommendation nr 10/1994 angående höjd utlåningsram för Nordiska investeringsbankens projektinvesteringslån (PIL)

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

å vedta en forhøyelse av beløpsrammen for Nordisk Investeringsbanks prosjektinvesteringslån (PIL) og endre vedtektene i tråd med det fremlagte ministerrådsforslag B 143/e.

N o r d i s k a m i n i s t e r r å d e t (finans- och ekonomiministrarna) meddelar den 16 september 1994:

Nordisk Ministerråd (finans- og økonomiministrene) besluttet i april 1994 å forhøye utlånsrammen for NIBs prosjektinvestering til ECU 2 miljarder. Gjennomføring av Ministerrådets beslutning forutsetter en godkjenning i de respektive nasjonale parlamenter. Den nasjonale behandlingen foregår og ventes avsluttet ved utgangen av 1994.

E 36
1994

Skriftlig fråga

angående legalisering av viss narkotika

(Svaret, se s. 499)

Till Nordiska ministerrådet

Nordiska rådet antog vid sin 44:e session en rekommendation till ministerrådet (nr 8/1994) att utarbeta en ny nordisk handlingsplan mot drogmissbruk i Norden och dess närområden och lägga fram den inför rådets juridiska utskott i samband med sessionen i Tromsø i november 1994.

Det är viktigt att de nordiska länderna i en sådan handlingsplan förtydligar och för fram en gemensam policy och intensifierar det allt viktigare samarbetet med övriga Europa, både Öst- och Västeuropa.

I denna bör ingå ett klart ställningstagande mot de tankar om legalisering av viss narkotika som ett antal städer i Europa fört fram i den s.k. Frankfurtresolutionen. Ett avståndstagande från de resonemang som ligger bakom legaliseringssträvandena, som både saknar vetenskaplig grund och strider mot gällande internationella konventioner, bör ingå som en del i det allmänna avsnittet i en nordisk handlingsplan mot drogmissbruk.

Huvudkraven i Frankfurtresolutionen är att inköp, innehav och konsumtion av cannabis inte längre skall betraktas som ett brott (Amsterdammodellen), samt att användare av andra illegala droger inte straffas för inköp, innehav och konsumtion av små mängder för eget behov.

Dessa motiveras med ett uppgivet konstaterande att försöken att eliminera såväl tillgång som konsumtion av droger i vårt samhälle har misslyckats. Drogberoende ses alltså som ett samhällsfenomen, som inte kan utrotas genom drogpolitik utan som bör regleras och, i bästa fall, begränsas. För många droganvändare är beroendet en krisartad period av övergående typ i deras liv - en period som kan övervinnas genom en mognadsprocess bort från drogberoendet. Drogpolitiken bör inte hämma en sådan process utan i stället erbjuda hjälp och stöd.

Det är helt klart att vi i Norden inte kan acceptera en sådan kapitulation inför narkotikaproblematiken. Med tanke på den opinionsmässiga genomslagskraft dessa tankar visat sig ha, är det viktigt att Norden samlat uttalar sitt avståndstagande. Nordiska rådets juridiska utskott tar endast indirekt upp denna aspekt i sitt betänkande genom sitt yrkande att de nordiska länderna skall verka för att alla länder i EU och Efta ansluter sig till och efterlever FN:s narkotikakonventioner. Ett klart uttalande i handlingsplanen mot Frankfurtresolutionen skulle utgöra en del i uppfyllandet av rekommendation nr 8/1994.

Mot bakgrund av ovanstående vill jag till Nordiska ministerrådet rikta följande fråga:

Är ministerrådet villigt att i sitt förslag till handlingsplan mot drogmissbruk i Norden och dess närområden uttrycka ett klart ställningstagande mot kraven på legalisering av viss narkotika?

Stockholm den 20 maj 1994

Ingrid Näslund (kds)

Nordiska ministerrådets svar, avgivet den 13 juni 1994

Spørsmålet kan ikke besvares i den sammenheng det stilles, fordi det forutsetter at ministerrådet har tatt standpunkt til en evt. fellesnordisk handlingsplan mot narkotikamisbruk. Ministerrådet har ikke ferdigbehandlet rekommandasjon nr 8/1994 "handlingsplan mot drogmissbruk i Norden". Dette vil bli gjort i løpet av sommeren.

I anledning av spørsmålet vil ministerrådet derfor fremheve følgende:

De nordiska land har et nært samarbeid i narkotikaspørsmål, både på hjemmefronten i Norden og i internasjonale fora.

Samtlige nordiske regjeringer har ettertrykkelig tatt avstand fra legalisering av narkotika i sine folketing og i internasjonale organer, herunder FNs generalforsamling og FNs narkotikakommisjon.

De nordiske land fortsetter sammen og hver for seg å arbeide for en effektiv og vel fungerende internasjonal narkotikakontroll, og bidrar også til holdningsdannelsen gjennom innlegg og forslag til deklarasjoner i internasjonale fora.

Alle de nordiske land deler ubetinget den holdning at ikke-medisinsk anvendelse av narkotiske preparater er ulovlig. Med henblikk på dette har det ikke vært noen tvil om det nordiske syn.

Guðmundur Árni Stefánsson
Ministerrådets ordfører
(sosial- og helseminister)

Leif Christian Hansen
Avdelingschef

E 37
1994

Skriftlig fråga

angående oljeborrningar i Skagerrak

(Svaret, se s. 501)

Till Nordiska ministerrådet

Vid Nordiska rådets vårsession i Stockholm 1994 ställdes två frågor om de norska oljeborrningarna i Skagerrak, dels huruvida Nordiska ministerrådet ansåg det rätt att öppna för oljeverksamhet i Skagerrak, och dels hur Norges regering avsåg att uppfylla sina förpliktelser till konventionsenligt, formellt samråd med Sveriges regering angående den aktuella oljeprospekteringen. Svaret från regeringssidan kan inte sägas ha varit tillfredsställande. Norges miljöminister gav en lång redogörelse för de konsekvensutredningar som företagits på norsk sida samt att möten hållits på ämbetsmannaplan. Däremot framgick det klart att ministerrådet inte kommit fram till någon gemensam ståndpunkt angående de norska provborrningarna i Skagerrak. Detta underströks också av den dåvarande svenske miljöministern, som inför rådets plenum beklagade att något samråd inte ägt rum innan den norska regeringen lämnat sin melding till Stortinget. Svenska myndigheter hade påpekat att informationer om miljökonsekvenser för svenska förhållanden saknades i den norska miljökonsekvensutredningen, vilket måste anses strida mot den s.k. ESBO-konventionen angående miljökonsekvensbeskrivningar i ett gränsöverskridande sammanhang.

Denna kritik från svenskt håll hindrade dock ej den norska regeringen att driva igenom ett beslut i Stortinget den 13 juni 1994 om oljeletning i Skagerrak.

De liberala partierna både i Norge och Sverige ansåg att den norska regeringens beslut om igångsättning av oljeletning i Skagerrak är ett brott mot den nordiska miljöskyddskonventionen, som undertecknades 1976. Därefter har folkpartiet och venstre gemensamt på en presskonferens i Oslo den 29 juli 1994 protesterat mot beslutet och påpekat att Norges agerande strider mot konventionen.

Enligt artikel 11 i Miljöskyddskonventionen föreskrivs att om fråga om tillstånd till miljöskadlig verksamhet, som medför eller kan medföra störning av väsentlig betydelse i annan fördragsslutande stat, är föremål för prövning av regeringen eller vederbörande minister eller departement (ministerium) i verksamhetslandet, skall samråd äga rum mellan staterna i frågan, om regeringen i den förra staten begär det.

Några dagar senare meddelade det norska närings- och energidepartementet att man beslutat skjuta upp oljeletningen i Skagerrak från 1995 till 1997. Detta besked är otillräckligt mot bakgrund av konventionens bestämmelse. Den svenska regeringen har med hänvisning till detta begärt samråd i fråga om den planerade oljeletningen, men den norska regeringen har hittills inte reagerat. Det måste anses rimligt att den förlängda tidsfristen utnyttjas till samråd mellan regeringarna.

Även om den norska miljökonsekvensutredningen inte går in på vad som kommer att hända vid svenska västkusten eller i Danmark vid ett oljeutsläpp, konstaterar man att oljeutsläpp i Skagerrak kan nå land på cirka 48 timmar. Havsströmmar och vindar i Nordsjön och Skagerrak samverkar så att det är den svenska västkusten som till största delen blir mottagare av drivande avfall.

Av ännu större betydelse är att en oljeborrning inte enbart berör de norska yrkesfiskarna utan också i lika hög grad de svenska och danska. Enbart i Sverige är drygt 1000 västkustfiskare beroende av fisket i Skagerrak. Enbart det svenska fisket efter räkor och havskräfta i området inbringar 100 miljoner kronor per år. Till detta kommer ett stort fiske efter sill och makrill m.m. Detta medför att frågan om norska oljeborrningar i Skagerrak borde tas upp av ministerrådet och inte bara bilateralt.

Mot ovanstående bakgrund vill jag ställa följande fråga till Nordiska ministerrådet:

Är Nordiska ministerrådet berett att verka för att Norges regering, innan borrning i Skagerrak igångsätts, samråder med Danmark och Sverige i enlighet med den nordiska miljöskyddskonventionens artikel 11?

Stockholm den 30 augusti 1994

Elver Jonsson (fp)

Nordiska ministerrådets svar, avgivet den 25 oktober 1994

På Nordiska rådets session i Stockholm år 1994 konstaterades att Nordiska ministerrådet på ett möte den 8 mars 1994 hade diskuterat frågan om provborrningar i den norska delen av Skagerrak och att ministerrådet inte har någon gemensam ståndpunkt vad gällde att öppna Skagerrak för oljeverksamhet.

Den *norske regjeringen* anbefalte våren 1994 overfor Stortinget at et meget avgrenset område i den sørvestligste delen av Skagerrak skulle gjøres tilgjengelig for petroleumsvirksomhet. Det aktuelle området i Skagerrak grenser til dansk sokkel der danskene allerede har boret flere letebrønner, og det grenser til andre områder i Nordsjøen som har vært åpnet for leteboring siden 1965. I det aktuelle området i Skagerrak ble det lagt opp til

sterke restriksjoner for eventuell borevirksomhet. Det ble bl.a. av hensyn til fiskerinæringen og av miljøhensyn lagt opp til maksimalt å tillate 4 borehull, og at bare en rigg ville ha tillatelse til å lete om gangen.

Det *norske Storting* sluttet seg i hovedtrekk til regjeringens anbefalinger, men forutsatte at en endelig beslutning fra regjeringen om oppstart av leteboring i det omtalte området i Skagerrak utsettes til en begrenset utredning om kjemikaliebruk ved den aktuelle leteaktivitet er gjennomført og resultatene er vurdert av den norske regjeringen. De nye områdene i Skagerrak er ikke med i den konsesjonsrunden som igangsettes nå. Først i forbindelse med senere konsesjonsrunder, som trolig ikke vil kunne gjennomføres før tidligst i 1997, vil den norske regjeringen ta stilling til hvilke blokker som eventuelt skal kunne tildeles i Skagerrak og på hvilke vilkår en slik tildeling skal skje. Faktisk prøveboring vil derfor ikke skje før etter dette.

Den *norske regjeringen* har opplyst at det i det videre arbeidet vil legges vekt på å drøfte spørsmål i tilknytning til eventuell petroleumsvirksomhet i det aktuelle området i Skagerrak nærmere med svenske regjeringen.

Den *svenska regeringen* har vid flera tillfällen under våren 1994 begärt samråd med Norge med anledning av planerna på att öppna Skagerrak för oljeprospektering. Något samråd kom inte till stånd innan Stortinget tog beslut i juni. Redan i januari 1994 begärde Sverige kompletterande underlag från Norge vad gäller miljökonsekvenserna för Sverige, så att svenska myndigheter skulle kunna avge yttrande i frågan. Den efterfrågade informationen är under utarbetande av Norge.

Den *svenska regeringens* begäran om samråd kvarstår. En förutsättning för ett sådant samråd är att det begärda underlaget finns tillgängligt och att svenska myndigheter givits tillfälle att yttra sig över det. Med utgångspunkt i myndigheternas yttrande kommer ett ställningstagande att avges till den norska regeringen som en grund för samrådet. Detta bör ingå som del i det beslutsunderlag som den norska regeringen tar ställning till vid beslut om en eventuell provborrning i Skagerrak.

Enligt Samarbetsöverenskommelsen mellan Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige (Helsingforsavtalet) som är grundpelaren för det nordiska samarbetet skall ministerrådets beslut vara enhälliga (artikel 62). Ministerrådet har såsom tidigare framhållits ingen gemensam hållning i den av frågeställaren ställda frågan. Länderna kommer att bilateralt förhandla tills en gemensam ståndpunkt har nåtts.

Össur Skarpheðinsson
Ordförande för ministerrådet
(miljöministrarna)

Pär Stenbäck
Generalsekreterare

E 38
1994

Skriftlig fråga

angående brister i den nya nordiska konventionen om social trygghet föranledd av EES-avtalet

(Svaret, se följande session; 46:e sess. 1995)

Till Nordiska ministerrådet

I förberedelserna av avtalet om det Europeiska ekonomiska samarbetsområdet var avsikten att den nordiska socialkonventionen från 1981 skulle kompletteras på ett sätt som inte gör förmånerna i de nordiska länderna sämre. Detta lovade Nordiska ministerrådet Nordiska rådets socialutskott under det gemensamma mötet i november 1990.

EES-avtalet har dock lett till många olika tolkningar av de nordiska avtalen om gemensam arbetsmarknad och social trygghet. Det har framkommit flera fall där människor flyttat mellan Finland och Sverige och båda länderna nekat sjukpenning med hänvisning till bestämmelserna i EES-avtalet.

Enligt EES-avtalet skall ersättning från sjukförsäkringen betalas av det land där personen i fråga arbetar. Vid flyttning skall man begära utträde ur sjukförsäkringen och gå med i inflyttningslandets sjukförsäkringskassa. Ersättningar betalas inte förrän man på nytt har förvärvat arbetsinkomst som ligger till grund för ersättningen. Ersättningarna flyttas inte över landgränserna.

Praxisen är speciellt komplicerad för medföljande maka eller make. Enligt den gamla nordiska socialkonventionen kunde makan flytta med till ett annat nordiskt land och ansluta sig till inflyttningslandets försäkringskassa. Enligt EES-avtalet är detta inte möjligt, utan maken/makan måste också skaffa sig ett arbete.

Med anledning av ovanstående frågar jag Nordiska ministerrådet:

Vilka åtgärder tänker Nordiska ministerrådet vidta för att bristerna i den nordiska konventionen om social trygghet föranledd av EES-avtalet rättas till?

Helsingfors den 26 oktober 1994

Mats Nyby (SDP)

Förslag

från Nordiska rådets presidium om regler för sessionens genomförande

1. Begränsning av talartiden i utrikes- och säkerhetspolitiska debatten

Presidiet föreslår

att tidsbegränsningen av inläggen i debatten sätts till *8 minuter* för

a) presidiets representant
b) statsministrarna och utrikesministrarna
c) de nordiska partigrupperna
d) de självstyrande områdena

att tidsbegränsningen sätts till *5 minuter* för övriga talare.

2. Begränsning av talartiden i debatten om ministerrådets budgetförslag för 1995 och C 2-dokumentet

Presidiet föreslår

att tidsbegränsningen för budgetutskottets talesman och ministerrådets talesman sätts till *8 minuter* och *5 minuter* för övriga rådsmedlemmar,

att tidsbegränsningen för partigrupperna sätts till *8 minuter*.

3. Begränsning av talartiden i utskottens sakdebatter

Presidiet föreslår

att tidsbegränsningen för utskottens talesmän och ministerrådets talesmän sätts till *8 minuter* vid debatterna om ministerrådsförslagen och *5 minuter* för övriga rådsmedlemmar,

att tidsbegränsningen i övrigt sätts till *5 minuter*.

4. Replikskiftet

Presidiet föreslår

att följande regler för replikskiftet skall gälla vid 45:e sessionen:

a) en tidsbegränsning på *två minuter* per replik
b) replik kan bara tillåtas i anslutning till huvudinlägget
c) den som repliken riktas till bör ges möjlighet att svara på en gång
d) presidenten kan ge samma rådsmedlem högst två repliker i ett och samma replikskifte
e) huvudinläggets talare skall ges rätt att ge ett avslutande svar

f) presidenten eftersträvar att begränsa hela replikskiftet till högst 10-15 minuter.

Presidenten hänvisar i övrigt till 9 § i Arbetsordningen.

5. Frågeinstitutet

Presidenten föreslår att frågeinstitutet inte tillämpas under 45:e sessionen.

Utrikes- och säkerhetspolitisk redogörelse

framförd av udenrigsminister Jón Baldvin Hannibalsson vid Nordiska rådets 45:e session

Det er en speciel ære for mig at få lov til at fremføre de nordiske udenrigsministres redegørelse om udenrigs- og sikkerhedspolitikken her i Tromsø på Hålogaland nu efter den historiske folkeafstemning i Sverige og lige før den skelsættende folkeafstemning her i Norge. Det er historiske tider, og det er meget passende, at Nordisk Råd mødes for første gang her nord for polarcirklen. Ved dette vendepunkt er vi optaget af de nordiske landes stilling i verden. Tromsø kan spille en vigtig rolle i udviklingen af et europæisk regionalt samarbejde i Barentsregionen, ikke mindst hvis fire af de nordiske lande bliver medlemmer af EU ved årsskiftet. EU's tyngdepunkt vil da blive flyttet et stort skridt mod nord og dermed også Unionens prioriteringer.

Det er derfor naturligt at begynde med at drøfte det regionale samarbejde i vor del af Europa. Efter den kolde krigs afslutning blev der åbnet nye muligheder for regionalt samarbejde mellem Vest- og Østeuropa, inklusive det tidligere Sovjetunionen. Formålet med et sådant samarbejde er at fremme økonomisk udvikling og menneskeligt samkvem og dermed hindre spænding og rivalisering mellem Øst og Vest. I Europa findes der nu flere regionale organisationer; i vort nærområde har vi Barentsrådet og Østersørådet.

Thorvald Stoltenbergs initiativ til at oprette Barentsrådet er et bevis på hans fremsynethed og diplomatiske evner. Barentsrådet bygger bl.a. på de positive erfaringer, som de nordiske lande har med nordisk samarbejde. Disse erfaringer har vist, at det nordiske samarbejde - mellem regeringer, parlamenter, fylker, kommuner, organisationer og enkeltpersoner - har trukket nationerne nærmere hinanden, har bidraget til gensidig forståelse og har styrket de fortrolige relationer på alle områder. Barentsrådet og Østersørådet kan formidle disse nordiske erfaringer til andre nærliggende lande.

Forbindelserne mellem de nordiske lande og Rusland i Barentsrådet bidrager til øget sikkerhed i nord og styrker grundlaget for varig fred. Samarbejdet i Barentsrådet danner en bro mellem Rusland og EU og bidrager på den måde til fredeligt samkvem mellem alle de europæiske lande i fremtiden.

Barentsrådet står nu ved et vendepunkt på grund af flere af de nordiske landes eventuelle medlemskab af EU. Selv om samarbejdet fortsætter, uaf-

hængigt af om alle de nordiske lande bliver medlemmer af EU, er det klart, at deres medlemskab kan give Barentsrådet nye dimensioner. Ved EU-medlemskab vil de nordiske lande få større indflydelse og øgede økonomiske ressourcer til at tackle de enorme opgaver, som venter i nord. Jeg sigter her specielt til de enorme miljøproblemer, som er kommet for en dag til søs og til lands, og den økonomiske opbygning af det nordvestlige Rusland. Disse opgaver kan kun løses gennem flernationale tiltag og med EU i en af hovedrollerne. De nordiske landes EU-medlemskab vil byde på nye muligheder for at rette EU's søgelys mere mod nord, end vi har set tidligere. Russerne støtter denne udvikling. De har erklæret, at de mener, at det er til deres fordel og til fordel for samarbejdet i nord, at de nordiske lande bliver medlemmer af EU. Selv om Island ikke har søgt om medlemskab og Norge ikke har truffet afgørelsen, er det klart, at denne udvikling er i vor og Barentsrådets interesse.

Det regionale samarbejde i Østersøområdet er i hurtig udvikling. De baltiske lande har formaliseret deres samarbejde med oprettelsen af Det baltiske Ministerråd. Vi gratulerer vore naboer med dette skridt. Det vil utvivlsomt medvirke til et nærmere samarbejde mellem de nordiske lande og de baltiske lande.

Østersørådet har nu fungeret i hen imod tre år. De forandringer, som har fundet sted i den sidste tid, giver grundlag for at styrke samarbejdet yderligere. Østersørådet er et naturligt forum for at fremme stabilitett med hensyn til relationerne mellem Rusland og de baltiske lande og styrke forbindelserne mellem Rusland og Den Europæiske Union. EU har erklæret, at man så vidt muligt bør fremskynde de østeuropæiske landes medlemskab af EU. De nordiske lande inden for EU vil arbejde aktivt for, at Østersølandene ikke bliver stående udenfor denne proces. Østersørådet burde absolut kunne blive et forum for genoprettelse af et frodigt samarbejde i et område, som historisk set har haft sine storhedstider. I den sammenhæng vil jeg minde om, at Hansa-forbindelserne i tidligere tider også til slut nåede til Island.

Når vi ser på den del af Europa, som ligger øst for os, kan man generelt sige, at der er grund til en vis optimisme. De demokratiske kræfter i Rusland har holdt deres stilling, og forholdene i området er relativt stabile. Udviklingen i relationerne mellem Rusland og Østersølandene har gået i den rigtige retning. Det er en udvikling, som de nordiske lande ser på med tilfredshed, og som de utvivlsomt vil bidrage til at støtte yderligere. Det er vigtigt, at man klarer integreringen af den russiske minoritet i Østersølandene. Det vil bidrage yderligere til bedre relationer med Rusland.

Forudsætningen for fred, stabilitett og normaliserede relationer såvel inden for som mellem landene er, at mistilliden reduceres, og at man forsøger at sikre alles muligheder for at nyde de fulde rettigheder. I denne forbindelse er det vigtigt, at alle indbyggerne i de baltiske lande får retfærdige muligheder for at opfylde de krav, som stilles med hensyn til statsborgerskab. Det er meget prisværdigt, at mange - ikke mindst de nordiske lande - prøver at bistå Estland og Letland med at få sikret, at alle de,

som ikke mestrer landenes nationalsprog, får muligheder for at lære dem og dermed blive berettigede til statsborgerskab.

Europas sikkerhedspolitik er under kontinuerlig udvikling. Alle europæiske og transatlantiske organisationer tilpasser sig nye tilstande. NATO's initiativ til "Partnerskab for Fred" er en del af denne tilpasning. Sådan imødekommer NATO ønskerne fra lande, som står udenfor alliancen, om et nærmere samarbejde, uden at der trækkes nye grænser eller åbnes for ny blokdannelse i Europa. Hensigten med "Partnerskab for Fred" er først og fremmest at skabe et samarbejdsforum for at øge stabiliteten. Dette er i overensstemmelse med de holdninger, som de nordiske lande mener bør følges. Samarbejdet inden for NACC har også fortsat betydning.

Alligevel må vi være klar over, at debatten om et udvidet NATO er i gang, og at det snarere er et spørgsmål om, hvordan en sådan udvidelse vil finde sted, end hvorvidt den vil finde sted. Forhåbentlig vil det ske gradvis, så ingen vil have grund til at føle sig truet og intet land vil føle, at det på forhånd udelukkes fra det sikkerhedssamarbejde, man er i færd med at bygge op. Samtidig er det klart, at intet land skal kunne have vetoret med hensyn til udvidelsen.

CSCE prioriterer i stadig højere grad forebyggende diplomati, konfliktforebyggelse og nationale minoriteters rettigheder. Organisationen har arbejdet for at forebygge en udbredelse af stridigheder, bl.a. i de tidligere sovjetrepublikker. Der er dog et klart behov for fredsbevarende styrker for at sikre freden f.eks. i Nagorno-Karabach i henhold til den aftale, som blev indgået i CSCE's Minskgruppes regi under svensk ledelse. Nu må vi se, om CSCE er i stand til at følge det op og sende multinationale fredsbevarende styrker til området for at sikre, at freden holdes.

For tiden afholder CSCE evalueringsmøde i Budapest. Hensigten er at skabe klarhed over CSCE's fremtidige rolle og virke. Der ligger en del forslag med forskellige prioriteringer af en styrkelse af organisationen på bordet. De nordiske lande ser med tilfredshed på, at CSCE styrkes og dermed bliver bedre i stand til at løse sine opgaver. Det må dog ikke ske på bekostning af andre organisationer. Man må også varetage de mindre landes ret til indflydelse.

Medlemskab af Europarådet har været højt prioriteret af staterne i Østeuropa. Letland vil om kort tid blive medlem, og dermed er alle de baltiske lande blevet medlemmer. Endvidere er alle de tidligere Warszawapagtlande med undtagelse af Rusland blevet medlemmer af Europarådet. Det ligger også i kortene, at Rusland kan blive medlem næste år. De nordiske lande kan spille en vigtig rolle i Europarådet ved at støtte de nye medlemmer i deres bestræbelser på at tilpasse deres samfund til Europarådets normer for menneskerettigheder og demokrati.

Der er ikke tvivl om, at en fredelig udvikling i Europa for en stor del afhænger af forholdene i Østeuropa og Rusland. Forudsætningen for fred og velfærd på lang sigt bygger på en demokratisk udvikling, markedsøkonomi og landenes økonomiske genopbygning.

Organisationer som NATO, CSCE og Europarådet spiller hver for sig en vigtig rolle med hensyn til udviklingen af fred, sikkerhed og demokrati

i Europa, inklusive Centraleuropa, Østeuropa og Rusland. Men det er endvidere nok så klart, at Den Europæiske Union vil spille hovedrollen vedrørende udviklingen af samarbejde mellem alle de europæiske lande i de nærmeste år. Ikke sådan at forstå, at der er konkurrence mellem de organisationer, jeg før nævnte, og EU - tværtimod. Det drejer sig om organisationer, som gensidigt støtter hinanden og samarbejder, ikke om konkurrerende organisationer. EU og EU-landene har vigtige funktioner i alle disse organisationer og har stor indflydelse på deres udvikling og de beslutninger, de træffer. Alle EU-landene deltager i CSCE, alle er medlemmer af Europarådet, og de fleste er medlemmer af NATO. Desuden vil de være med til at forme EU's fælles udenrigs- og sikkerhedspolitik og på forskellig måde deltage i Den Vesteuropæiske Union, NATO's Europasøjle.

På WEU's ministermøde i Luxembourg i maj blev det besluttet at indlede arbejdet med at definere en fælles europæisk forsvarspolitik. Dette arbejde er stadig i sin begyndelsesfase, og det er stadig vanskeligt at forudse, hvad det vil føre til. De central- og østeuropæiske lande inklusive de baltiske lande har givet udtryk for, at de ser på samarbejdet med EU som en forudsætning for økonomisk og social fremgang og demokratisk opbygning. EU har på sin side givet udtryk for, at man i de nærmeste år vil fokusere på, at de østeuropæiske lande skal kunne blive medlemmer af Den Europæiske Union om ikke alt for længe. De nordiske lande ser positivt på denne udvikling; det er faktisk en af de vigtigste begrundelser for de nordiske landes vilje til at blive medlemmer af EU. Som medlemmer vil de kunne påvirke denne udvikling, ikke mindst når det gælder at arbejde for, at de baltiske lande ikke bliver glemt i denne proces.

Det nordiske samarbejde har altid været en af grundsøjlerne i islandsk udenrigspolitik. Det samme gælder de andre nordiske lande. Nordisk samarbejde er for os alle en vigtig del af udenrigspolitikken.

De nordiske lande står nu ved en skillevej. De må gøre sig klart, om de vil slå følge med landene i Den Europæiske Union. Finnerne og svenskerne har truffet deres afgørelse. Vi gratulerer dem med deres beslutning. Nordmændene tager stilling senere i denne måned. Det bliver en beslutning, der er vigtig for det nordiske samarbejde. Den nuværende islandske regering har ikke ansøgning om medlemskab af EU på sin dagsorden. Det bliver op til den næste regering at bestemme fortsættelsen. Det er dog klart, at debatten ikke kan undgås i Island, lige så lidt som den kan undgås i Europa i øvrigt.

Uanset resultatet i Norge og uanset udviklingen i Island er det klart, at det nordiske samarbejde vil forandre sig betydeligt. De lande, som bliver medlemmer af EU, vil få et tættere samarbejde på mange områder. Blandt dem, som vælger at stå udenfor Europa Unionen, er der større usikkerhed om det nordiske samarbejdes fremtid. Selvfølgelig håber vi, at samarbejdet mellem de fem nordiske lande vil fortsætte og udvikles videre. Alligevel må vi indse, at det ikke kan undgås, at prioriteringerne bliver anderledes.

De nordiske regeringers beslutninger om medlemskab af EU bygger på politiske, sikkerhedsmæssige og økonomiske vurderinger. Vort verdensbillede er i de sidste fem år blevet utrolig forandret. Europas deling i to blok-

ke hører historien til. Det er helt indlysende, at udenrigs- og sikkerhedspolitikken ikke kan være statisk i en verden, der forandrer sig sådan.

Den Europæiske Union er i færd med at blive en samlende organisation for Europas demokratier. Unionen bygger på principper om frihed og menneskerettigheder, sikkerhed og samarbejde og markedsintegration på tværs af landegrænser. Dette er i overensstemmelse med de nordiske landes holdninger. Spørgsmålet er, om vi skal deltage i dette samarbejde på ligestillingsbasis og arbejde for, at Unionen bliver udviklet i nordisk ånd.

Vi står i dag over for mange akutte problemer, som i deres natur er supranationale og ikke kan løses af de nationale stater alene. Nordisk og regionalt samarbejde er nødvendigt, men ikke tilstrækkeligt. F.eks. vil jeg nævne områder som miljøpolitik, handelspolitik, finanspolitik og sikkerhedspolitik. Den Europæiske Union træffer allerede nu afgørelser, som er af betydning for alle de nordiske lande, bl.a. på de områder, som indgår i EØS-aftalen, uden at vi har tilstrækkelig indflydelse. Medlemskab af EU giver landene muligheder for at bruge deres suverænitet til at øve indflydelse på disse afgørelser.

Den nye verdenshandelsaftale om WTO træder i kraft ved årsskiftet. Den vil føre til øget konkurrence. Det bliver nødvendigt for de nordiske lande at have fri adgang til deres vigtigste og verdens rigeste marked, Europaunionens indre marked. Europaunionens indre marked vil også være af afgørende betydning for udenlandske investeringer i de nordiske lande. EØS-aftalen er ikke tilstrækkelig til at friste udenlandske investorer. De mener, at deres interesser bliver bedst varetaget inden for EU's grænser. Det er også helt klart, at mange nordiske virksomheder kan blive fristet til at investere inden for EU i stedet for i deres hjemlande.

De nordiske landes erfaringer med hensyn til internationalt samarbejde viser, at de øver en indflydelse, som er langt større end den, deres størrelse eller økonomiske vægt skulle tilsige. Vi ved også, at vi inden for det internationale samarbejde har haft mest indflydelse på de områder, hvor vort samarbejde har været mest udbygget. Man kan gå ud fra, at det vil blive på samme måde i Den Europæiske Union.

De nordiske lande er ikke store i international sammenhæng. Det er åbenbart, at det er gunstigere for små lande at have bindende forholdsregler og neutrale domstole at støtte sig til end politiske løsninger, som nødvendigvis giver de større og mere indflydelsesrige lande fortrin.

Endvidere vil jeg nævne, at det er blevet sagt, at en af grundene til, at de nordiske lande ønsker medlemskab af EU, er, at de, som bliver stående udenfor, efterhånden står i fare for at blive isoleret. Det kan gå sådan, at nogle af os sidder tilbage i en meget lille gruppe lande udenfor EU. Vi, de nordiske, er stolte og selvstændige nationer, men vi er dog ikke vant til at skille os ud hverken i vore egne samfund eller i det internationale samfund. Det er muligt, at der ikke er grund til at overbetone den fare, det kan betyde at sidde tilbage i den lille gruppe europæiske lande, som bliver stående udenfor EU. Det er alligevel et problem, som vi både i og udenfor Unionen må takle såvel i nordisk sammenhæng som indenlands hver for sig.

Hvad så med ulemperne ved et medlemskab? Mange blandt os i Norden er usikre på, om de nordiske lande skal blive medlemmer af EU. Nogle frygter, at EU-medlemskab vil svække landenes velfærdssystemer, eftersom de fleste EU-lande ligger under os på det område. Man kan lige så godt spørge, om ikke netop det, at vi har så meget at formidle, er en grund til, at de nordiske nationer bør være med til at forme den socialpolitiske udvikling i EU. Det samme gælder faktisk miljøspørgsmål.

Vi islændinge er i lighed med vore frænder i Nordnorge meget bekymrede over den Den Europæiske Unions ressourcepolitik. Fiskeripolitikken bliver udformet af medlemslande, som ikke er lige så afhængige af fiskeriet som visse af de lande, der senere er blevet medlemmer eller er i færd med at blive det. Det er vanskeligt at se retfærdigheden i, at store nationer på kontinentet udformer en politik, som i praksis først og fremmest berører erhvervsgrundlaget for kystbefolkningen her i nord. Spørgsmålet om råderetten over fiskefelterne er afgørende for Islands forhold til Den Europæiske Union. Det samme gælder her i Norge - i hvert fald på Hålogaland! Men burde det ikke være sådan, at det er de nationer, som har de største interesser at varetage, der sidder ved det bord, hvor den fremtidige politik bliver udformet? Det er ikke noget urimeligt spørgsmål. Det skulle blive muligt for Norge at arbejde med at forbedre Unionens fiskeripolitik indefra. Der venter EU's nylig udnævnte fiskerikommisær et betydeligt arbejde, hvis Norge bliver medlem af EU. Vi ønsker ham og alle de andre nordiske kommissærer lykke til i det arbejde, som venter dem.

Norges rolle i fredsprocessen i Mellemøsten er hævet over enhver tvivl. Norges initiativ er et slående eksempel på, at et lille land kan bidrage væsentligt til at løse de mest komplicerede internationale konflikter. Aftalen mellem Israel og Jordan bekræfter, at fredsprocessen fortsætter. Der er absolut grund til optimisme over, at det ser ud til, at den positive udvikling i Mellemøsten fortsætter til trods for ekstremisternes forsøg på at vende den.

Det er endvidere positivt, at Casablancamødet om økonomisk samarbejde mellem Israel og andre lande i Mellemøsten og Nordafrika med deltagelse fra EU og USA har fundet sted. De nordiske lande støtter denne udvikling og opfordrer det internationale samfund til at arbejde for at sikre økonomisk og social udvikling på et bredt grundlag. Hvis dette ikke sker, er der fare for, at det kan blive vanskeligt at sikre varig fred.

Krigssituationen i det tidligere Jugoslavien er et åbent, blødende sår i Europa. Det er deprimerende at måtte indse, at det ikke er lykkedes at etablere fred og stabilitet på Balkan trods det internationale samfunds utrættelige bestræbelser. Næsten alle de vigtigste internationale organisationer har været involveret i forsøg på at skabe fred. Også de nordiske lande er involverede, ikke mindst gennem aktiv deltagelse i FN's fredsbevarende styrker. Den kritik, som UNPROFOR er blevet udsat for, er ikke retfærdig. Styrkerne har udført deres opgaver efter bedste evne under vanskelige forhold og med begrænset mandat. Vi burde være forsigtige med at ophæve sanktionerne. UNPROFOR kunne havne i en farlig situation. Det ville desuden kunne øge faren for udbredelse af stridighederne.

Det ville ramme dem hårdest, som det netop er meningen at beskytte, nemlig civilbefolkningen.

De nordiske lande har udført et vigtigt arbejde for at gøre folk bevidste om betydningen af at beskytte miljøet. At fremme en bærekraftig udvikling er en af menneskehedens vigtigste opgaver i dag. Konklusionerne fra FN's verdenskonference om miljø og udvikling i Rio danner et solidt grundlag for det fremtidige arbejde med at beskytte Jorden mod de følger, som økologisk degradering indebærer.

Vi kan ikke acceptere de nuværende tilstande, når en stor del af verdens befolkning lever i fattigdom, sult og i et skadeligt miljø. At give op nu ville være ensbetydende med at svigte kommende generationers muligheder for et værdigt liv.

Det er på baggrund af dette, at vi må tolke nogle nationers bestræbelser for at standse degraderingen af det marinbiologiske miljø. Nedgang i fiskebestandene på grund af overbeskatning og forurening kan føre til den nordlige bosætnings sammenbrud og få dramatiske konsekvenser for levestandarden hos de fattigste indbyggere på Jordens sydlige halvkugle.

Det er derfor meget positivt, at FN's havretskonvention - der er en af de allervigtigste aftaler indgået i FN's regi - træder i kraft i morgen. Det er vigtigt, at det internationale samfund når frem til enighed på FN's konference om fiskeri på det åbne hav, som ventes at afslutte sit arbejde næste år.

Islands holdning under konferencen har fra begyndelsen af været utvetydig. Vi arbejder for, at konferencen når frem til en forpligtende aftale om en forsvarlig fiskeriforvaltning på de åbne have. Vi mener, det er vigtigt, at en sådan aftale tager udgangspunkt i kyststaternes rettigheder. Aftalen bør også tage hensyn til faktorer som distance til fiskefelterne og landenes økonomiske afhængighed af udnyttelsen af havets ressourcer.

Jeg føler, at der er behov for at nævne dette, på grund af vor uenighed med vore frænder i Norge om fiskeriet i Barentshavet. Jeg mener, uenigheden mellem vore lande i grunden er mindre, end de fleste tror. For nylig optog vi forhandlinger med norske myndigheder. Jeg er overbevist om, at de vigtige erfaringer, vi har høstet af nordisk samarbejde, vil gøre det lettere for de to broderfolk at finde løsninger, som begge kan acceptere. Vi har tidligere formået at løse vanskelige tvister os imellem.

Nordisk samarbejde og sammenhold i internationale fora har givet os større indflydelse på international politik end den, vi egentlig kan forvente. De nordiske lande har også bidraget som brobyggere, når forskellige meninger står over for hinanden. Nordisk samarbejde har således givet gode resultater og er blevet et forbillede for samarbejdet mellem andre lande.

De nordiske lande står i dag ved en korsvej. De lande, som bliver medlemmer af EU, kommer til at bruge megen tid på internt samråd om sager, som drøftes i EU. Det er usandsynligt, at andre EU-lande accepterer, at de nordiske lande fortsat fremstår som en gruppe - i hvert fald når det gælder sager, hvor EU-landene er kommet overens om en fælles holdning. På den

anden side er det meget vigtigt, at de nordiske lande fortsætter i deres rolle som brobyggere mellem forskellige meninger.

Rivaliseringen mellem Øst og Vest er forbi. Spændingen mellem Nord og Syd er blevet tydeligere, hvad enten det gælder udviklingsspørgsmål, miljøspørgsmål, menneskerettigheder, kønnenes ligestilling, sociale spørgsmål eller andre internationale problemer. Sandsynligvis har vi aldrig tidligere haft så stort et behov for brobygning som i dag. Derfor er det vigtigt, at de nordiske lande opretholder så meget som muligt af deres sammenhold, særlig når det gælder sager, hvor EU ikke har udformet en fælles politik, og at vi fortsætter med det opbygningsarbejde, vi har udfoldet på den internationale arena.

Vi ved alle, at de nordiske lande ikke mangler viljen til at fortsætte et kraftfuldt nordisk samarbejde på det udenrigspolitiske plan og i internationale organisationer. Det er ikke problemet. Problemet ligger i, om det er muligt og i så fald hvordan. Dette er vigtigt for os alle og måske specielt for dem af os, som kommer til at stå udenfor Den Europæiske Union.

Men det ville helt sikkert være enklere at behandle, hvis vi alle sad i samme båd.

BESLUT

Lista över rekommendationer och interna beslut antagna vid Nordiska rådets 45:e session

(Rek. 1-16 samt Internt beslut nr 1, se Nordiska rådets 44:e sess. 1994)

Rekommendationer

Nr 17 *Nordisk alkoholpolitisk tidskrift*[1)]
Nr 18 *Plan och budget för det nordiska samarbetet 1995*
Nr 19 *Budgetutskottets kontrolluppgift: Offentlighetsprincipen i nordiska samarbetsorgan*
Nr 20 *Program för det nordiska Europasamarbetet*
Nr 21 *Rådets framtida struktur och arbetsuppgifter*
Nr 22 *Förstärkt Nordsjösamarbete*
Nr 23 *Program för nordiskt social- och hälsosamarbete 1995-2000*
Nr 24 *Migration under ordnade former*
Nr 25 *Handlingsplan för ökad sysselsättning*
Nr 26 *Riskkapitalfond för Baltikum*
Nr 27 *Samnordisk skogsinformation*

Interna beslut

Nr 2 *Ändring i rådets arbetsordning rörande offentlighetsprincipen*
Nr 3 *Jämnare könsfördelning av rådets förtroendeposter m.m.*

---

1) Framställning antagen av Nordiska rådets presidium den 23 augusti 1994.

Nordiska rådet har tillställt de nordiska ländernas regeringar nedanstående framställning angående *bidrag till utgivning av nordisk alkoholpolitisk tidskrift*

FRAMSTÄLLNING nr 17/1994

Med hänvisning till Helsingforsavtalet, artiklarna 56 och 65, har Nordiska rådet den 23 augusti 1994 antagit nedanstående framställning efter förslag av socialutskottet (A *1080/s*).

Framställningen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar de nordiska ländernas regeringar

att genom ekonomiska bidrag säkra utgivning av en nordisk alkoholpolitisk tidskrift.

Saariselkä den 23 augusti 1994

Sten Andersson
President

Kaj-Peter Mattsson
Tf presidiesekreterare

Nordiska rådet har tillställt Nordiska ministerrådet nedanstående rekommendation angående *plan och budget för det nordiska samarbetet 1995*

REKOMMENDATION nr 18/1994

Enligt artiklarna 45 och 56 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 16 november 1994 antagit nedanstående rekommendation efter förslag av budgetutskottet (*A 1068/b*, B *144/b och C 2*).

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

1. att snarast efter samtliga folkomröstningar om EU, tillsammans med Nordiska rådet, finna formerna för det nordiska samarbetet utifrån den situation som råder efter det att resultaten från samtliga folkomröstningar om EU är kända. Nordiska rådet förutsätter att förslag och idéer presenteras vid statsministrarnas redogörelse vid Nordiska rådets session i Island.

2. att, i samarbete med Nordiska rådet, snarast efter EU-folkomröstningarna föra en reell prioriteringsdiskussion utifrån den situation det nordiska samarbetet då har att verka i. Särskilt följande aspekter skall belysas:

- naturliga nordiska samarbetsområden i ett vidare internationellt perspektiv
- det nordiska samarbetets förhållande till det nationella arbetet i parlament, regeringar, myndigheter och institutioner
- kraftfull prioritering på områdena miljöpolitik, sysselsättningspolitik och Nordens närområden
- koncentration och synliggörande av samnordiska insatser
- flexibilitet, för att stärka agerandet i aktuella frågor av stor politisk vikt
- prövning av alternativa finansieringsmöjligheter
- prövning av samtliga nordiska institutioner och projekt utifrån politiska prioriteringar

3. att vidta/ta hänsyn till följande ändringar/påpekanden i budget 1995

Kultur/Utbildning/Forskning

Anslagen till kulturfonden höjs med 1,0 MDKK och till utväxling av studenter från Västnorden med 0,1 MDKK. Finansiering föreslås ske i enlighet med kulturutskottets yttrande.

Miljö

Nordiska rådet önskar, i samband med de samlade presidie- och utskottsmötena i januari 1995, erhålla en redovisning av resultatet av ministerrådets arbete rörande kartläggning av miljöinsatser i närområdena och förslag till effektivare resursnyttjande av medel för miljöåtgärder i Nordens närområden. Härvidlag förutsätts också att analys av nationella respektive samnordiska insatser ingår.

Medborgerliga rättigheter

Satsning på kompetenshöjande åtgärder inom arbetsmarknads- och arbetsmiljösektorn med 1 MDKK. Finansiering via överskottsmedel från 1993, ministerrådsreserven.

Övrigt

När det gäller Föreningarna Norden och Föreningarna Nordens Förbund vill Nordiska rådet ha en redogörelse för finansiering och finansieringsformer för dessa av Nordiska ministerrådet snarast. För 1995 föreslår dock Nordiska rådet att ytterligare 0,3 MDKK beviljas till Föreningarna Nordens Förbund. Finansiering via överskottsmedel från 1993, ministerrådsreserven.

Nordiska rådet begär en redogörelse av Nordiska ministerrådet när det gäller framtida förutsättningar och finansiering för Nordisk Hagekultursenter. För 1995 föreslår dock Nordiska rådet att ytterligare 0,6 MDKK avsätts för Nordisk Hagekultursenter. Finansiering via överskottsmedel från 1993, ministerrådsreserven.

Nordiska rådet förutsätter vidare att ministerrådet, för de av rådet särskilt prioriterade områdena miljöpolitik, sysselsättningspolitik och samarbete med Nordens närområden, aktivt prövar om överförda projektmedel från tidigare år och överskottsmedel från 1993 kan användas för att stärka de nordiska insatserna inom dessa områden.

4. *att* följa den gemensamma tidplanen för Nordiska ministerrådet och Nordiska rådet nedan för utarbetandet av planer och budget 1996:

januari	Nordiska rådets samlade presidie- och utskottsmöten; diskussion om riktlinjer och prioriteringar för det nordiska samarbetet framöver
februari/mars	Budgetutskottet för en dialog med samarbetsministrarna och utarbetar parlamentariska riktlinjer för direktiv till plan och budget, i samråd med rådets övriga organ. Dessa föreläggs plenarförsamlingen som rekommendation till ministerrådet vid vårsessionen, mars 1995

mars - juni	Utarbetande av förslag till planer och budget av Nordiska ministerrådet respektive Nordiska rådet
juni/juli	Förslag till planer och budget klara
augusti	Nordiska rådets fackutskott (sommarmöten) Partigruppsöverläggningar i Nordiska rådet
september	Nordiska rådets samlade presidie- och utskottsmöten
oktober	Nordiska rådets budgetutskott fastställer slutligt förslag
november	Plenarförsamlingen fattar beslut vid höstsessionen

Tromsö den 16 november 1994

Per Olof Håkansson
President

Kaj-Peter Mattsson
Tf. presidiesekreterare

Nordiska rådet har tillställt Nordiska ministerrådet nedanstående rekommendation angående *budgetutskottets kontrolluppgift: Offentlighetsprincipen i nordiska samarbetsorgan*

REKOMMENDATION nr 19/1994

Enligt artiklarna 45 och 56 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 16 november 1994 antagit nedanstående rekommendation efter förslag av budgetutskottet (*A 1091/b*).

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådets rekommenderar Nordiska ministerrådet

1. *att* ny bestämmelse införs i de nordiska institutionernas stadgar som anger att institutionen skall tillämpa de regler om offentlighet som gäller i det land institutionen är belägen.

I stadgarna införs även att överklagande görs till Nordiska ministerrådet som sista instans, om annat ej överenskommits.

2. *att* ny bestämmelse införs i arbetsordningen för Nordiska ministerrådssekretariatet och i de nordiska institutionernas stadgar som anger att inkommande och upprättade handlingar skall registreras.

Av registreringen skall framgå

- datum, då handlingen inkom eller upprättades
- diarienummer, eller annan beteckning som identifierar handlingen
- från vem handlingen kommit/vem den har expedierats till
- i korthet vad handlingen rör.

Därutöver åligger det sekretariatet att förvara och arkivera handlingar så, att offentlighetsprincipen kan tillämpas på ett effektivt sätt.

Tromsö den 16 november 1994

Per Olof Håkansson
President

Kaj-Peter Mattsson
Tf. presidiesekreterare

Nordiska rådet har tillställt Nordiska ministerrådet nedanstående rekommendation angående *program för det nordiska Europasamarbetet*

REKOMMENDATION nr 20/1994

Enligt artiklarna 45 och 56 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 16 november 1994 antagit nedanstående rekommendation efter förslag av presidiet (*A 1071/p*).

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådets rekommenderar Nordiska ministerrådet

att i samråd med Nordiska rådet utföra en studie av centrala nordiska samarbetsfrågor i ett europeiskt perspektiv, och

att utgående från detta arbete lägga fram ett förslag till program för det nordiska Europasamarbetet.

Tromsö den 16 november 1994

Per Olof Håkansson
President

Kaj-Peter Mattsson
Tf. presidiesekreterare

Nordiska rådet har tillställt de nordiska ländernas regeringar nedanstående rekommendation angående *rådets framtida struktur och arbetsuppgifter*

REKOMMENDATION nr 21/1994

Enligt artiklarna 45 och 56 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 16 november 1994 antagit nedanstående rekommendation efter förslag av presidiet (*A 1092/p*).

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar de nordiska ländernas regeringar

att tillsammans med Nordiska rådets presidium utse en snabbt arbetande arbetsgrupp med uppgift att utarbeta förslag till en framtida struktur och arbetsuppgifter för Nordiska rådet.

Tromsö den 16 november 1994

Per Olof Håkansson
President

Kaj-Peter Mattsson
Tf. presidiesekreterare

Nordiska rådet har tillställt Nordiska ministerrådet nedanstående rekommendation angående *förstärkt Nordsjösamarbete*

REKOMMENDATION nr 22/1994

Enligt artiklarna 45 och 56 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 16 november 1994 antagit nedanstående rekommendation efter förslag av presidiet (*A 1076/p*).

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådets rekommenderar Nordiska ministerrådet

att kartlägga de arrangemang för regionalt samarbete som initierats omkring Nordsjön under de senaste åren såväl på regerings- som parlamentarisk nivå och även sådana som tillkommit genom privata initiativ

att utgående från kartläggningen värdera hur ett regionalt samarbete runt Nordsjön inkluderande Skottland bäst kunde utvecklas i syfte att uppnå en ändamålsenlig arbets- och resursfördelning med övriga inom regionen fungerande samarbetsorgan

att fortsätta arbetet för att ta tillvara de nordiska intressena under förberedelserna för den 4:e Nordsjökonferensen i juni 1995.

Tromsö den 16 november 1994

Per Olof Håkansson
President

Kaj-Peter Mattsson
Tf. presidiesekreterare

Nordiska rådet har tillställt Nordiska ministerrådet nedanstående rekommendation angående *program för nordiskt social- och hälsosamarbete 1995 - 2000*

REKOMMENDATION nr 23/1994

Enligt artiklarna 45 och 56 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 16 november 1994 antagit nedanstående rekommendation efter förslag av socialutskottet (*B 145/s*).

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådets rekommenderar Nordiska ministerrådet

att fastställa "Program for nordisk social- og sundhedssamarbejde 1995 - 2000" i enlighet med ministerrådsförslag B 145/s samt med beaktande av de synpunkter som framförts av socialutskottet.

Tromsö den 16 november 1994

Per Olof Håkansson
President

Kaj-Peter Mattsson
Tf. presidiesekreterare

Nordiska rådet har tillställt de nordiska ländernas regeringar nedanstående rekommendation angående *migration under ordnade former*

REKOMMENDATION nr 24/1994

Enligt artiklarna 45 och 56 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 16 november 1994 antagit nedanstående rekommendation efter förslag av socialutskottet (*A 1063/s*).

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar de nordiska ländernas regeringar

att utveckla adekvata strategier för att förebygga och motverka en oreglerad migration österifrån mot Norden, och lämna erforderligt finansiellt stöd till IOM:s verksamhet för att underlätta migration under ordnade former,

att i internationellt samarbete verka för nya flykting- och migrationspolitiska strategier som syftar till att migration sker under ordnade former.

Tromsö den 16 november 1994

Per Olof Håkansson
President

Kaj-Peter Mattsson
Tf. presidiesekreterare

Nordiska rådet har tillställt Nordiska ministerrådet nedanstående rekommendation angående *handlingsplan för ökad sysselsättning*

REKOMMENDATION nr 25/1994

Enligt artiklarna 45 och 56 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 16 november 1994 antagit nedanstående rekommendation efter förslag av ekonomiska utskottet (*A 1067/e*).

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

at man med en felles handlingsplan forsterker innsatsen for å øke sysselsettingen i Norden blant annet ved å vurdere de tiltak som er foreslått i medlemsforslag A 1067/e om initiativ for økt sysselsetting og ved fortsatt å legge vekt på rek. nr 26/1993 fra Nordisk Råd.

Tromsö den 16 november 1994

Per Olof Håkansson
President

Kaj-Peter Mattsson
Tf. presidiesekreterare

Nordiska rådet har tillställt Nordiska ministerrådet nedanstående rekommendation angående *riskkapitalfond för Baltikum*

REKOMMENDATION nr 26/1994

Enligt artiklarna 45 och 56 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 16 november 1994 antagit nedanstående rekommendation efter förslag av ekonomiska utskottet (*A 1090/e*).

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

å vurdere å etablere et særlig risikokapitalfond på ECU 10 millioner for å tilføre prosjekterings- og oppstartingskapital for mindre produksjonsbedrifter i de baltiske stater.

Tromsö den 16 november 1994

Per Olof Håkansson
President

Kaj-Peter Mattsson
Tf. presidiesekreterare

Nordiska rådet har tillställt Nordiska ministerrådet nedanstående rekommendation angående *samnordisk skogsinformation*

REKOMMENDATION nr 27/1994

Enligt artiklarna 45 och 56 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 16 november 1994 antagit nedanstående rekommendation efter förslag av miljöutskottet (*A 1072/m*).

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att verka för att ett samarbete etableras mellan de nordiska ländernas skogsnäringar, skogsmyndigheter och nationella och nordiska skogsforskningsorgan i syfte att ta fram saklig information om de nordiska ländernas skogstillgångar och skogsdrift.

Tromsö den 16 november 1994

Per Olof Håkansson
President

Kaj-Peter Mattsson
Tf. presidiesekreterare

Nordiska rådet har uppdragit åt presidiet att verkställa nedanstående interna beslut angående *ändring i rådets arbetsordning rörande offentlighetsprincipen*

INTERNT BESLUT nr 2/1994

Nordiska rådet har den 16 november 1994 antagit nedanstående interna beslut efter förslag av budgetutskottet (*A 1091/b*).

Det interna beslutet har följande lydelse:

Nordiska rådet antar nedanstående interna beslut

att ny bestämmelse införs i arbetsordningen för Nordiska rådets presidiesekretariat, som anger att inkommande och upprättade handlingar skall registreras.

Av registreringen skall framgå

- datum, då handlingen inkom eller upprättades
- diarienummer, eller annan beteckning som identifierar handlingen
- från vem handlingen kommit/vem den har expedierats till
- i korthet vad handlingen rör.

Därutöver åligger det sekretariatet att förvara och arkivera handlingar så att offentligehtsprincipen kan tillämpas på ett effektivt sätt.

Tromsö den 16 november 1994

Per Olof Håkansson
President

Kaj-Peter Mattsson
Tf. presidiesekreterare

Nordiska rådet har uppdragit åt presidiet att verkställa nedanstående interna beslut angående *jämnare könsfördelning av rådets förtroendeposter m.m.*

INTERNT BESLUT nr 3/1994

Nordiska rådet har den 16 november 1994 antagit nedanstående interna beslut efter förslag av juridiska utskottet (*A 1081/j*).

Det interna beslutet har följande lydelse:

Juridisk Udvalg henstiller til Nordisk Råd

at de enkelte medlemslande efterstræber en mere ligelig kønsfordeling i selve Rådet,

at virke for, at retningslinierne for Rådets valgkomité om en mere ligelig kønsfordeling på Rådets betroede poster efterleves i praksis,

at virke for en mere ligelig kønsfordeling for så vidt angår Rådets forskellige chefstjenester.

Tromsö den 16 november 1994

Per Olof Håkansson
President

Kaj-Peter Mattsson
Tf. presidiesekreterare

Övriga beslut

A. Beslut att inte företa sig något

(16 november)

1. medlemsförslag om ökning av den nordiska budgeten (A 1068/b)

B. Beslut att lägga till handlingarna

a. som slutbehandlade spörsmål

(16 november)

1. meddelande om rekommendation nr 10/1991/j angående lagstiftning rörande skuldsanering
2. meddelande om rekommendation nr 16/1991/j angående genomgång av Helsingforsavtalet
3. meddelande om rekommendation nr 17/1991/j angående ändringar i Helsingforsavtalets artiklar 1 och 45
4. meddelande om rekommendation nr 37/1992/j angående beräknings-modell för obetalt arbete
5. Nordiska ministerrådets redogörelse och planer för det nordiska samarbetet (C 2)
6. Nordiska rådets bokslut och revisionsberättelse för 1993 (C 9/b)

b. i avvaktan på nya meddelanden i spörsmålet

(16 *november)*

1. meddelande om rekommendation nr 3/1992/s angående utvidgning av den nordiska arbetsmiljökonventionen
2. meddelande om rekommendation nr 29/1993/m angående kontroll av kärnteknisk verksamhet
3. meddelande om rekommendation nr 30/1993/m angående säkerhet, energi och miljö
4. meddelande om rekommendation nr 3/1994/m angående redovisning av kärnavfallsprodukter

C. Beslut i interna spörsmål[1)]

(16 november)

1. att lägga utrikes- säkerhetspolitiska redogörelsen (Dokument 2) till handlingarna
2. att tillämpa vissa regler för sessionens genomförande angående tidsbegränsningar för rådsmedlemmarnas talerätt, replikskiftet samt frågeinstitutet (Dokument 1)
5. fastställande av tid och plats för nästa session

---

1) Se även Listan över rekommendationer och interna beslut, s. 517

PRESIDIUM, ARBETSUTSKOTT, SEKRETARIAT, SAKKUNNIGA M. M.

Presidium

Per Olof Håkansson, president, Sverige
Dorte Bennedsen, Danmark
Knud Enggaard, Danmark
Mats Nyby, Finland
Kimmo Sasi, Finland
Geir H. Haarde, Island
Halldór Ásgrímsson, Island
Hjörleifur Guttormsson, Island
Berit Brørby Larsen, Norge
Jan P. Syse, Norge
Elver Jonsson, Sverige

Arbetsutskott

Danmark
Hans Engell
Dorte Bennedsen
Anni Svanholt
Knud Enggaard

Finland
Kimmo Sasi
Lauri Metsämäki
Claes Andersson
Satu Hassi
Timo Järvilahti
Eeva-Liisa Moilanen
Håkan Nordman
Olof Salmén

Island
Geir H. Haarde
Halldór Ásgrímsson
Hjörleifur Guttormsson
Kristín Einarsdóttir

Norge
Johan J. Jakobsen
Berit Brørby Larsen
Kjell Magne Bondevik
Ranveig Frøiland
Carl I. Hagen
Kjellbjørg Lunde
Jan P. Syse

Sverige
Olof Johansson
Per Olof Håkansson
Anita Johansson
Berit Oscarsson
Sten Svensson

Observatörer

Aikio, Pekka, Sameparlamentet i Finland
Magga, Ole Henrik, Sametinget i Norge
Åhrén, Ingwar, Sametinget i Sverige

Särskilt inbjudna

Nordiska gäster

Anneling, Kjell, ambassadør, Sverige
Bruun, Hans Henrik, ambassadør, Danmark
Eidem, Bjarne Mørk, Foreningen Norden, Norge
Eiður Guðnason, ambassadør, Island
Grøndahl, Kirsti Kolle, Stortingets president, Norge
Inki, Jorma, ambassadör, Finland

Internationella gäster

Alatalu, Toomas, MP Baltiska församlingen (Estland)
Budovskis, Maris, MP Baltiska församlingen (Lettland)
Germanas, Neris, MP Baltiska församlingen, (Litauen)
Iwinski, Tadeusz, Europarådet
Jankevica, Anitra, sekreterare Baltiska församlingen (Lettland)
Karnups, Ance, generalsekreterare Baltiska församlingen (Lettland)
Kjartan Jóhannsson, generalsekreterare, Efta
Krotov, Mihail, generalsekreterare, SUS
Pavlov, Alexey, rådgivare SUS
Ryabuhkin, Peter, vice generalsekreterare SUS
Vainunäe, Anneli, sekreterare Baltiska församlingen (Estland)
Vollmer, Peter, Efta:s parlamentarikerkommitté
Vuohula, Eero, Efta:s och EES:s sekretariat

Representanter för nordiska organisationer

Eidsmo, Arne, De nordiska arbetsgivarorganisationerna
Hauge, Lars, Föreningarna Nordens Förbund
Hägg, Leif, NFS

Andra deltagare

Galkin, Jevgenij, Barentssekretariatet
Haugevik, Elin Jernsletten, Barentssekretariatet
Slettevold, Kari Anne, Barentssekretariatet
Paulsen, Jens, Nammco
Storvik, Kjetil, Svensk-Norsk Industrifond
Vaagland, Per Ivar, Fondet for Dansk-Norsk Samarbejde
Eling, Ludger
Ernstreit, Valt
Klavina, Pavline
Stalte, Julgi

Nordiska ministerrådets informationskontor i Baltikum

Bærug, Richard, Riga (Lettland)
Kreuger, Anders, Vilnius (Litauen)
Salonen, Leo, Tallinn (Estland)

Nordiska institutioner

Callerström, Jan, vice VD, Nordiska investeringsbanken NIB
Fenstad, Jens Erik, ak. hovedsekretær, NorFa
Jón Sigurðsson VD, Nordiska investeringsbanken NIB
Kendzior, Nøste, Nordisk informasjonskontor, Alta
Löfgren, Monica, informationschef, Nordiska investeringsbanken NIB
de Neergaard, Ulla Bruun, sekretariatschef, NorFa
Oxholm, Ole, Nordisk Institut, Grønland
Rasmussen, Leif, Nordisk industrifond
Rønsen, Oddvar S., direktör, Nordiska investeringsbanken NIB

De nationella delegationernas sekretariat

Danmark
Andersen, Annette, betjent
Clausen, Birgitte, fuldmægtig
Gant, Anne, assistent
Green, Mette, overassistent
Hagemann, Henrik, generalsekretær
Nørgaard, Jens, betjent
Olsen, Tove, overassistent
Riemann, Lavst, stf. generalsekretær
Sandø, Jonna, overassistent
Stegemüller, Ulla, kontorelev
Erik Ingemann Sørensen, redaktør

Färöarna
Joensen, Rúni, fuldmægtig
Rein, Marius, sekretær

Grönland
Carstensen, Elisabeth, fuldmægtig
Steenholdt, Alibak, bureauchef

Finland
Boedeker, Mika, bitr. sekreterare
Eriksson, Magnus, bitr. sekreterare
Husman, Paula, avdelningssekreterare
Immonen, Maarit, byråsekreterare
Kaikkonen, Paula, bitr. sekreterare
Korhonen, Maj-Britt, byråsekreterare
Kuupias, Leea, avdelningssekreterare
Kuusinen, Katriina, bitr. byråchef
Lindström, Guy, generalsekreterare
Lohiniva, Greta, bitr. generalsekreterare
Lommi, Jarkko, ADB-tekniker
Mairue, Sirpa, byråfunktionär
Mennander, Kirsi, translator
Nieminen, Risto, bitr. sekreterare
Salo, Kari, inf. sekreterare
Tallqvist, Kristiina, inf. assistent
Talvitie, Ossi, vaktmästerichef

Åland
Groop, Janina, tf. delegationssekreterare

Island
Elín P. Flygenring, generalsekretær
Lene Hjaltason, fuldmægtig

Norge
Andreassen, Bjørn, førstekonsulent
Austin, Kjell, førstekonsulent
Braaten, Else Marie, konsulent
Elvestad, Sissel, konsulent
Høge, Laila, konsulent
Larsen, Odd-Einar, konsulent
Mellegård, Odd, sikkerhetsvakt
Myhre-Jensen, Kjell, sekretariatsleder
Mäkinen, Kjell, vaktleder
Solli, Aud Langrusten, betjent
Spansdahl, Wenche Moseng, betjent
Syversen, Sten, sikkerhetsvakt
Tresland, Robert, sikkerhetsvakt
Vekrum, Lise Enberget, første sekretær
Vika, Roar, vaktleder
Voie, Laila Victoria, førstesekretær
Westby, Tove, sikkerhetsvakt

Delegationens sakkunniga
Finess, Mari, Norsk Kulturråd
Jensen, Ulf, kultursjef
Løvaas, Harald, gen. sekr. Foreningen Norden
Osland, Lidvin, direktør, Norsk Kulturråd
Pettersen, Oddrunn, Barentssekretariatet

Sverige
Alvarson, Dan, expeditionsföreståndare
Bergqvist, Renée, 1:e byråsekreterare
Bruce, Margareta, byråsekreterare
Hjelm, Eva, kamrer
Hultén, Eric, avdelningsdirektör
Isacsson, Bert, kanslichef
Quiding, Ossian, informationssekreterare
Smekal, Eva, byråchef
Söderman, Anita, avdelningsdirektör
Tollin, Ingrid, 1:e byråsekreterare

Presidiesekretariatet

Andersson, Hans, administrativ chef
Bejmar, Marianne, byråassistent
Carlsson, Inge Munk, byrå-assistent
Guðrún Garðarsdóttir, bitr. redaktör
Hagen, Gro, 1:e byråassistent
Johanson, Birgitta, byråsekreterare
Joneken, Anneli, byrådirektör
Karlsson, Svenolof, redaktör
Koumí, Margareta, byråassistent
Lindboe, Ole, mediechef
Lindfors, Viveca, byråsekreterare
Lindroos, Camilla, receptionist
Lindroos, Päivikki, internationell sekreterare
Lundqvist, Bo, bitr. intendent
Mattsson, Kaj-Peter, tf. presidiesekreterare
Pedersen, Morten, praktikant
Stenberg, Stig, intendent
Sundberg, Renée, byråasistent
Wiklund, Viveca, redaktionsassistent

Utskottssekreterare

Ingimar Einarsson, socialutskottet
Lundberg, Göran, miljöutskottet
Mårtensson, Anna, budgetutskottet
Utheim, May-Britt Gjengstø, kulturutskottet
Vefald, Olav, ekonomiska utskottet
Østergaard, Anne, juridiska utskottet

Nordisk Kontakt

Aaraas, Einar, redaktör, N
Björn Jóhannsson, redaktör, IS
Carlsson, Marianne, redaktör, F
Häggman, Larserik, chefredaktör
Norrbom, Hans, redaktör, S
Sørensen, Erik Ingemann, redaktör, DK

Nordiska ministerrådets sekretariat

Bache, Elsebeth, sektionschef
Bagge-Petersen, Claus, konsulent
Berg, Knut, konsulent
Berggreen, Lasse, konsulent
Bjarni Daníelsson, sektionschef
Eklund, Per, konsulent
Ekman, Anette, konsulent
Elefalk, Kjell, konsulent
Emborg, Kerstin, administrationssekretær
Flatøy, Liv Marion, sekretær
Fredlund, Björn, konsulent
Granström, Birgitta, sekreterare
Gummesson, Anders, avdelningschef
Hansen, Leif Chr., afdelingschef
Herfelt, Susanne, konsulent
Jensen, Torben Wind, tf. afd. chef
Jussila, Ahti, konsulent
Kolltveit, Johs, afdelingschef
Kristensen, Marianne, konsulent
Larsen, Stein, konsulent
Leger, Gitte, sektionschef
Lehtelä, Kirsi Marja, konsulent

Limburg, Hanne Maria, sekretær
Lönnroth, Joakim, konsulent
Meyer, Peter Uffe, konsulent
Miemois, Karl-Johan, konsulent
Määttä, Seppo, konsulent
Ólafur Kvaran, konsulent
Persson, Margaretha, avdelningssekreterare
Ranebo, Stellan, konsulent
Sandelin, Ann, avdelningschef
Sandholt, Gunnar, konsulent
Stenbäck, Pär, generalsekreterare
Ström, Björn, konsulent
Støvring, Per, konsulent
Suhr, Helena, adm. sekreterare
Søndergaard, Stefen, konsulent
Tangeraas, Martin, konsulent
Teperi, Outi, sekreterare
Tivéus, Ylva, sektionschef
Tommola, Aila, konsulent
Tryggvi Felixson, konsulent
Tveit, Hege, konsulent
Urdshals, Jan-Erik, sekreterare
Vibholt, Villy, sektionschef
Vikersveen, Kari, administrasjonssekretær
Österberg, Christina, konsulent
Östling, Bengt, konsulent

Stenografer

Danmark
Bram, Lise, referent
Delfs-Andersen, Sven, referent
Gyrn, Charlotte, tekstbehandler
Keel, Klaus, referent
Sander, Inger Merete, referent
Spanggaard, Elisabeth, referent

Finland
Filppa, Birgitta, stenograf
Karrento, Anita, stenograf
Niittuinperä, Jari, stenograf
Sundström, Marina, textbehandlare
Varisto, Niklas, stenograf

Norge
Kleppe, Elisabeth, referent
Lønset, Klara Marie, referent
Raanes, Gudrun Strand, referent
Schwartz, Kari, referent

Sverige
Bernström, Agneta, riksdagsstenograf
Djurström, Stig, riksdagsstenograf
Nilsson, Roland, riksdagsstenograf

Tolkar

Andersen, Lars H.
Andersson, Pirkko-Liisa
Duvantier, Claire
Fluger, Lena
Hellström, Sirpa
Kaljunen, Riitta
Laakso, Ritva
Zoëga, Anne

Partigruppernas sekretariat

Danmark
Rechendorff, Torben, folketingsmedlem, repræsentant for de nordiske partigrupper

Socialdemokratiska gruppen
Andersson, Berit, sekreterare.
Dybing, Svein, informasjonsleder.
Haldorsen, Anne, kontorleder
Helland, Sten, politisk rådgiver
Jahren, Frode, Samak-sekretær
Kolberg, Martin, sekretariatsleder
Sirjamo, Anna-Liisa, informationssekreterare
Svensson, Jerry, sekreterare i NR:s partigrupp.
Thorvaldsen, Trond, politisk rådgivare

Mittengruppen
Husan, Gunnar, generalsekretær
Kløvstad, Jan, sekreterare i NR:s partigrupp
Ness, Steinar, generalsekretær
Skjørestad, Jarle, sekretariatsleder

Den Konservativa gruppen
Airaksinen, Harri, tf. planeringssekreterare
Lebech, Mads, sekreterare i NR:s partigrupp

Vänstersocialistiska gruppen
Leirvoll, Turid, partisekretær
Nielsen, Petter, sekreterare i NR:s partigrupp

Sakkunniga

Danmark
Adsersen, Sven, fuldmægtig
Asmussen, Ole, departementschef
Balslev, Uffe, ministersekretær
Banke, Lars, kontorchef
Becker, Thomas, fuldmægtig
Boisen, Ida M., fuldmægtig
Carlsen, Anne Marie Sloth, fuldmægtig
Dissing, Lisbeth, fuldmægtig
Facius, Filip, kontorchef
Federspiel, Ulrik, dep. chef
Hansen, Mogens, dep. chef
Hesselbjerg, Torsten, afdelingschef
Hummeluhr, Niels, direktør
Jacobsen, Erik, dep. chef
Junker, Ulla, fuldmægtig
Katznelson, Ib, kommitteret
Kjeldsen, Berno, sekretariatschef
Lauritzen, Peter, ass. ministersekretær
Lillelund, Anne Dorthe, fuldmægtig
Lindegaard, Erik, direktør
Lunn, Michael, dep. chef
Nørregaard, Anders, kontorchef
Overgaard, Knud, kontorchef
Pedersen, Morten, ministersekretær
Rasmussen, Mette Vinter, fg. ktr. fuldmægtig
Schydt, Frederik, afdelingschef
Seaton, Pernille, ministersekretær
Sestoft, Liselotte Heslet, afdelingschef
Sloth, Jannich, overass.
Troldborg, Kirstine, ass. ministersekretær
Vorre, Poul, kontorchef
Wichmann, Henrik, fuldmægtig
Zaane, Peter van, fuldmægtig
Färöarna
Holbech, Johnny W., direktør

Madsen, Jóannis, fuldmægtig
á Velbastad, Niels, fuldmægtig

Grönland
Cordtz, Torben, direktør
Drejka, Charlotte Baun, informationsmedarb.
Hansen, Ane Vetterlain, ktr. fuldmægtig
Helms, Hans Jakob, direktør
Jacobsen, Niels Junker, sekretær for landsstyreformanden
Kleist, Kaj, adm. direktør
Mahler, Inger Marie, sekretær
Olsen, Lise, Lennert, forskningskoordinator
Petersen, Bent Krogh, konsulent
Riemenschneider, Enid, konsulent
Søndergaard, Jørgen S., konsulent

Finland
Alhojärvi, Pekka, föredragande
Ekebom, Ralf, överinspektör
Eskola, Jarkko, avdelningschef
Gröhn, Inga-Maria, finansråd
Gustafsson, Matti, bitr. avdelningschef
Hamilo, Esko, bitr. avdelningschef
Heino, Jan, bitr. avdelningschef
Himanen, Hannu, byråchef
Huhtaniemi, Pekka, specialrådgivare
af Hällström, Gustaf, verkställande direktör
Kivimäki, Erkki, utrikesråd, samarbetsministerns ställföreträdare
Krokfors, Karl-Johan, ambassadråd
Kyrölainen, Hannu, specialmedarbetare
Lindroos, Bo, utrikessekreterare
Lindroos, Mauno, regeringsråd
Lindqvist, Bengt-Göran, byggnadsråd
Numminen, Jaakko, kanslichef
Nyroos, Hannele, överinspektör
Ojala, Olli, överdirektör
Salovaara, Jukka, konsult
Slotte, Kristian, konsultativ tjänsteman
Smedslund, Carl-Erik, ambassadråd
Suokko, Seppo, finansråd
Svanberg, Eero, byråchef
Talvasto, Kaija, verksamhetsledare
Valjento, Liisa, utrikessekreterare
Wallin, Stefan, specialmedarbetare
Ylinen, Ann-Britt, överinspektör

Åland
Abrahamsson, Sten-Erik, utbildningschef
Lindbäck, Peter, tf. kanslichef

Island
Albert Jónsson, afdelingschef
Alfa Lind Birgisdóttir, fuldmægtig
Árni Gunnarsson, kontorchef
Bolli Þór Bollason, kontorchef
Eyjólfur Sveinsson, politisk rådgiver
Guðný Helgadóttir, avdelningschef
Guðríður Sigurðardóttir, departementschef
Halldór S. Kristjánsson, kontorchef
Jón Júlíusson
Magnús Jóhannesson, departementsråd
Ólafur Davíðsson, departementschef
Páll Sigurðsson, departementschef
Pétur G. Thorsteinsson, kontorchef

Snjólaug Ólafsdóttir, kontorchef
Stefán Baldursson, kontorchef

Norge
Arnesen, Arne, avd. direktør
Berg, Eivinn, ambassadør
Berg, Hans, førstekonsulent
Bergstø, Britha, konsulent
Bruzelius, Karin, departementsråd
Bull, Einar, spesialråd
Clemet, Fridtjov, rådgiver
Ellefsen, Vegard, underdirektør
Fallan, Berit, rådgiver
Garberg, Heidi, rådgiver
Gilbo, Berit, førstekonsulent
Glenne, Eirik, ekspedisjonssjef
Glomnes, Kjell, eksp. sjef
Graham, Oddmund, departementsråd
Hansen, Erling, informasjonssjef
Hansen, Svein Roald, statssekretær
Hjelle, Marta, konsulent
Holen, Arne, avd. dir.
Horneland, Ellen, pol. rådgiver
Ingebrigtsen, Roger, politisk rådgiver
Johansen, Sverre, pol. rådgiver
Karlsen, Tor Ottar, pol. rådgiver
Nedrebø, Tore, fung. byråsjef
Nåvik, Gunnbjørg, rådgiver
Owe, Christofer, ekspedisjonssjef
Paulsrud, Kari, politisk rådgiver
Pettersen, Morten, pol. rådgiver
Prebensen, Wenche, rådgiver
Rogstad, Bjørn G., underdirektør
Salomon, Sissel, rådgiver
Singsaas, Øystein, statssekretær
Skjerpen, Arve C., rådgiver
Solheim, Roger, pol. rådgiver
Stubsjøen, Magne, jorddirektør
Støre, Jonas Gahr, spesialrådgiver
Sønneland, Helge, eksp.sjef
Ulfstad, Anneline, førstekonsulent
Ulvin, Siri, pol. rådgiver
Øvergaard, Tomas, rådgiver
Aalde, Oluf, skogdirektør
Aaras, Sissel, førstekonsulent

Sverige
Annerberg, Rolf, generaldirektör
Brunnberg, Charlotte, departementssekrteterare
Carlson, Per, departementssekreterare
Emblad, Stefan, departementssekreterare
Fürstenbach, John, byråchef
Holmgren, Anders, departementsråd
Lundberg, Lars, departementsråd
Lyrevik, Thomas, statssekreterare
Moberg, Axel, kansliråd
Nordström, Gun, departementssekreterare
Nyman, Mats, pol. sakkunnig
Peters, Catharina, departementssekreterare
Persson, Ewa, statssekreterare
Rentsh, Peter, departementsråd
Svidén, Ulf, departementsråd
Ternrud, Ingrid, departementssekreterare
Unger, Lisbeth, departementssekreterare
Ziemelis, Mite, departementssekreterare
Öster, Karl Olov, expeditionschef

De politiska ungdomsorganisationerna

Danmark
Tarby, René, Radikal Ungdom, NLRU

Island
G. Valdimar Valdimarsson, Nordiska centerungdomens förbund, NCF
Sigurður Másson, Nordens ungdom, SNÆ

Norge
Godager, Gaute, KDUN
Terning, Hans Petter, Nordisk Ungkonservativ Ungdom

Sverige
Lindahl, Jenny, SUN
Nilsson, Krister, FNSU

REGISTER

Översikt

över sakernas behandling

nr	Sak rubrik
A. Medlemsförslag/Utskottsförslag	
A 1063/s	Medlemsförslag om nordiska insatser för att främja migration under ordnade former
A 1067/e	Medlemsforslag om initiativ for økt sysselsetting
A 1068/b	Medlemsförslag om ökning av den nordiska budgeten
A 1071/p	Medlemsförslag om ett nordiskt program för Europafrågor
A 1072/m	Medlemsförslag om en samnordisk skogsinformation
A 1076/p	Medlemsforslag om styrket samarbeid over Nordsjøen
A 1080/s	Utskottsförslag om tryggandet av framtida utgivning av nordisk alkoholpolitisk tidskrift
A 1081/j	Medlemsförslag om jämnare könsfördelning av rådets förtroendeposter m.m.
A 1090/e	Utvalgsforslag om opprettelse av et risikokapitalfond for investeringer i små och mellomstore bedrifter i de baltiske stater
A 1091/b	Utskottsförslag om budgetutskottets kontrolluppgift. Offentlighetsprincipen i nordiska samarbetsorgan
A 1092/p	Medlemsforslag om nedsættelsen af en arbejdsgruppe vedrørende Nordisk Råds fremtidige struktur og opgaver
B. Ministerrådsförslag	
B 144/b	Ministerrådsförslag om Nordiska ministerrådets budget för 1995
B 145/s	Ministerrådsförslag om "Program for nordisk social- og sundhedssamarbejde 1995 - 2000"
C. Berättelser	
C 2	Nordiska ministerrådets redogörelse för planerna för planerna för samarbetet 1995
C 9/b	Nordiska rådets bokslut och revisionsberättelse (1993)

Tryckt	Behandling	Rek./framst.	Annat beslut	Sak
s.	s.	nr	innehåll	nr
199	186	24		A 1063/s
211	187	25		A 1067/e
228	152	18		A 1068/b
230	176	20		A 1071/p
234	191	27		A 1072/m
240	179	22		A 1076/p
245	518	17[1)]		A 1080/s
249	181		int. beslut. nr 3	A 1081/j
253	189	26		A 1090/e
256	174	19 (p.1 o. p.2)	int. beslut. nr 2 (p.2)	A 1091/b
276	176	21		A 1092/p
281	152	18		B 144/b
435	182	23		B 145/s
403	152	18	(budgetutskottet)	C 2
455	176		till handlingarna	C 9/b

1) Framställning antagen av Nordiska rådets presidium den 23 augusti 1994

	Sak
nr	rubrik

D. 1994 Meddelanden i anledning av tidigare rekommendationer och framställningar

10/1991/j	Lagstiftning rörande skuldsanering
*11/1991/j	Lagstiftning rörande grupptalan
*12/1991/j	Jämnare könsfördelning i nordiska styrelser, kommittéer, utskott, nämnder m.m.
16/1991/j	Genomgång av Helsingforsavtalet
17/1991/j	Ändringar i Helsingforsavtalets artiklar 1 och 45
3/1992/s	Utvidgning av den nordiska arbetsmiljökonventionen
*31/1992/p	Samarbete i det arktiska området
37/1992/j	Beräkningsmodell för värdering av obetalt arbete
*40/1992/k	Nordjobb som permanent ordning
*6/1993/j	Arbetsprogram för det nordiska lagstiftningssamarbetet
*11/1993/m	Finansiering för räddning av Östersjön
*26/1993/e	Sysselsättning i Norden
29/1993/m	Kontroll av kärnteknisk verksamhet
30/1993/m	Säkerhet, energi och miljö
3/1994/m	Redovisning av kärnavfallsprodukter
*4/1994/m	Miljöutveckling och säkerhet i Arktis
*10/1994/e	Höjd utlåningsram för Nordiska investeringsbankens projektinvesteringslån (PIL)

Dokument

1	Regler för sessionens genomförande
2	Utrikes- och säkerhetspolitisk redogörelse

Utanför saklistan:

Skriftliga frågor och svar

E 36	Skriftlig fråga till Nordiska ministerrådet angående legalisering av viss narkotika
E 37	Skriftlig fråga till Nordiska ministerrådet angående oljeborrningar i Skagerrak
E 38	Skriftlig fråga till Nordiska ministerrådet angående brister i den nya nordiska konventionen om social trygghet föranledd av EES-avtalet

Tryckt	Behandling	Rek./framst.	Annat beslut	Sak
s.	s.	nr	innehåll	nr
458	182		slutbehandlad	10/1991/j
460			(till handlingarna)	*11/1991/j
461			(till handlingarna)	*12/1991/j
462	182		slutbehandlad	16/1991/j
464	182		slutbehandlad	17/1991/j
466	187		nya meddelanden	3/1992/s
469			(till handlingarna)	*31/1992/p
470	182		slutbehandlad	37/1992/j
472			(till handlingarna)	*40/1992/k
473			(till handlingarna)	*6/1993/j
475			(till handlingarna)	*11/1993/m
476			(till handlingarna)	*26/1993/m
479	192		nya meddelanden	29/1993/m
483	192		nya meddelanden	30/1993/m
492	192		nya meddelanden	3/1994/m
495			(till handlingarna)	*4/1994/m
497			(till handlingarna)	*10/1994/e
504	38		till handlingarna	1
506	38		till handlingarna	2
498			skriftlig fråga/svar	36
500			skriftlig fråga/svar	37
503			skriftlig fråga	38

Personregister

(siffrorna hänvisar till sidor)

Ahlmann-Ohlsen, Niels, Danm. del. (KF)
Vald medlem
Utskottsförslag:
riskkapitalfond för investeringar i Baltikum: *253*

Alvheim, John, Norges del. (FrP)
Suppleant
Utskottsförslag:
nordisk alkoholpolitisk tidskrift: *245*

Andersson, Claes, Finl. del. (Vas.)
Vald medlem
Utskottsförslag:
nordisk alkoholpolitisk tidskrift: *245*
Yttrande:
utrikes- och säkerhetspolitisk debatt: *61*

Andersson, Arne, Sv. del. (m)
Vald medlem
Yttrande:
ministerrådets förslag till budget och planer för samarbetet; ökning av den nordiska budgeten (budgetdebatt): *172*

Andersson, Marianne, Sv. del. (c)
Suppleant (vald medlem till 18 oktober 1994)
Medlemsförslag:
jämnare könsfördelning av rådets förtroendeposter: *249*

Andersson, Sten, Sv. del. (s)
Vald medlem till 4 oktober 1994
Medlemsförslag/Utskottsförslag:
initiativ för ökad sysselsättning: *211*
nordiskt program för Europafrågor: *230*
riskkapitalfond för investeringar i Baltikum: *253*

Angelsen, Peter, Norges del. (Sp)
Vald medlem
Utskottsförslag:
offentlighetsprincipen i nordiska samarbetsorgan: *256*
Yttranden:
utrikes- och säkerhetspolitisk debatt: *124*
ministerrådets förslag till budget och planer för samarbetet; ökning av den nordiska budgeten (budgetdebatt): *154*

Árni M. Mathiesen, Isl. del. (Sj)
Vald medlem
Utskottsförslag:
offentlighetsprincipen i nordiska samarbetsorgan: *256*
Yttranden:
ministerrådets förslag till budget och planer för samarbetet; ökning av den nordiska budgeten (budgetdebatt): *161*
offentlighetsprincipen i nordiska samarbetsorgan: *175*

Bakholt, Børge, Danm. del. (S)
Vald medlem
Utskottsförslag:
offentlighetsprincipen i nordiska samarbetsorgan: *256*

Bennedsen, Dorte, Danm. del. (S)
Vald medlem
Yttrande:
utrikes- och säkerhetspolitisk debatt: *76*

Bergdahl, Hugo, Sv. del. (fp)
Vald medlem till 4 oktober 1994
Medlemsförslag/Utskottsförslag:
samarbete över Nordsjön: *240*
offentlighetsprincipen i nordiska samarbetsorgan: *256*

Berge, Gunnar, Norges del. (A)
Regeringsrepresentant
Yttrande:
utrikes- och säkerhetspolitisk debatt: *130*

Bildt, Carl, Sv. del. (m)
Vald medlem
Yttranden:
utrikes- och säkerhetspolitisk debatt: *81, 83, 107, 109*

Bondevik, Kjell Magne, Norges del. (KrF)
Vald medlem
Yttrande:
utrikes- och säkerhetspolitisk debatt: *54*

Brundtland, Gro Harlem, Norges del. (A)
Regeringsrepresentant
Yttranden:
utrikes- och säkerhetspolitisk debatt: *49, 51*

Dale, John, Norges del. (Sp)
Vald medlem
Utskottsförslag:
riskkapitalfond för investeringar i Baltikum: *253*

Dalheim, Erik, Norges del. (A)
Vald medlem
Utskottsförslag:
offentlighetsprincipen i nordiska samarbetsorgan: *256*
Yttranden:
utrikes- och säkerhetspolitisk debatt: *143*
ministerrådets förslag till budget och planer för samarbetet; ökning av den nordiska budgeten (budgetdebatt): *166*

Dørum, Anneliese, Norges del. (A)
Vald medlem
Yttranden:
utrikes- och säkerhetspolitisk debatt: *74, 145*

Egede, Kaj, Grønlands del. (Si)
Vald medlem
Yttrande:
utrikes- och säkerhetspolitisk debatt: *131*

Eidesgaard, Jóannes, Færøernes del. (Jvfl)
Regeringsrepresentant
Yttrande:
utrikes- och säkerhetspolitisk debatt: *118*

Engell, Hans, Danm. del. (KF)
Vald medlem
Utskottsförslag:
arbetsgrupp angående rådets framtid: *276*
Yttranden:
utrikes- och säkerhetspolitisk debatt: *67*
nordiskt program för Europafrågor; arbetsgrupp angående rådets framtid: *179*

Enggaard, Knud, Danm. del. (V)
Vald medlem
Medlemsförslag:
nordiskt program för Europafrågor: *230*
Yttranden:
utrikes- och säkerhetspolitisk debatt: 61
nordiskt program för Europafrågor; arbetsgrupp angående rådets framtid: *177*

Engseth, William, Norges del. (A)
Suppleant
Utskottsförslag:
riskkapitalfond för investeringar i Baltikum: *253*

Erlandsson, Ragnar, Ålands del. (ÅC)
Regeringsrepresentant
Yttrande:
utrikes- och säkerhetspolitisk debatt: *105*

Flodin, May, Ålands del. (ÅS)
Vald medlem till
Utskottsförslag:
offentlighetsprincipen i nordiska samarbetsorgan: *256*

Frøiland, Ranveig, Norges del. (A)
Vald medlem
Yttrande:
utrikes- och säkerhetspolitisk debatt: *123*

Geir H. Haarde, Isl. del. (Sj)
Vald medlem
Utskottsförslag:
arbetsgrupp angående rådets framtid: *276*
Yttrande:
utrikes- och säkerhetspolitisk debatt: *116*

Godal, Bjørn Tore, Norges del. (A)
Regeringsrepresentant
Yttranden:
utrikes- och säkerhetspolitisk debatt: *70, 73, 74, 75, 77*

Gottlieb, Jette, Danm. del. (EL)
Vald medlem
Yttranden:
utrikes- och säkerhetspolitisk debatt: *66, 97, 135*

Gustafsson, Hans, Sv. del. (s)
Suppleant
Utskottsförslag:
riskkapitalfond för investeringar i Baltikum: *253*

Guttormsen, Ulf, Norges del. (A)
Vald medlem
Yttrande:
utrikes- och säkerhetspolitisk debatt: *79*

Haavisto, Heikki, Finl. del. (Kesk.)
Regeringsrepresentant
Yttrande:
utrikes- och säkerhetspolitisk debatt: *92*

Hageler, Jorunn, Norges del. (SV)
Suppleant
Yttranden:
utrikes- och säkerhetspolitisk debatt: *76, 90, 137*

Hagen, Carl I., Norges del. (FrP)
Vald medlem

Yttranden:
utrikes- och säkerhetspolitisk debatt: *56, 84, 97, 99, 101*

Halldór Ásgrímsson, Isl. del. (F)
Vald medlem
Medlemsförslag:
ökning av nordiska budgeten: *228*
nordiskt program för Europafrågor: *230*
samarbete över Nordsjön: *240*

Heister, Chris, Sv. del. (m)
Vald medlem
Utskottsförslag:
arbetsgrupp angående rådets framtid: *276*

Hellström, Mats, Sv. del. (s)
Regeringsrepresentant
Yttrande:
utrikes- och säkerhetspolitisk debatt: *113*

Hjelm-Wallén, Lena, Sv. del. (s)
Regeringsrepresentant
Yttranden:
utrikes- och säkerhetspolitisk debatt: *102, 104, 105*

Hjörleifur Guttormsson, Isl. del. (Ab)
Vald medlem
Utskottsförslag:
riskkapitalfond för investeringar i Baltikum: *253*
Yttranden:
utrikes- och säkerhetspolitisk debatt: *48, 73, 74, 132*
ministerrådets förslag till budget och planer för samarbetet; ökning av den nordiska budgeten (budgetdebatt): *162, 174*
nordiskt program för Europafrågor; arbetsgrupp angående rådets framtid: *178*
samarbete över Nordsjön: *180*
riskkapitalfond för investeringar i Baltikum: *189*

Hovmand, Svend Erik, Danm. del. (V)
Vald medlem
Medlemsförslag:
samarbete över Nordsjön: *240*

Hurskainen, Sinikka, Finl. del. (SDP)
Vald medlem
Medlemsförslag:
migration under ordnade former: *199*
jämnare könsfördelning av rådets förtroendeposter: *249*
Yttrande:
jämnare könsfördelning av rådets förtroendeposter: *182*

Håkansson, Per Olof, Sv. del. (s)
Vald medlem
Yttranden:
öppningsanförande: *36*
utrikes- och säkerhetspolitisk debatt: *46, 49*
avslutningsanförande: *194*

Haarstad, Ragnhild Queseth, Norges del. (Sp)
Vald medlem
Medlemsförslag:
jämnare könsfördelning av rådets förtroendeposter: *249*

Jagland, Thorbjörn, Norges del. (A)
Vald medlem
Yttranden:
utrikes- och säkerhetspolitisk debatt: *52, 55, 56, 57, 58*

Jakobsen, Johan J., Norges del. (Sp)
Vald medlem
Yttranden:
utrikes- och säkerhetspolitisk debatt: *51, 98, 100, 101*

Jelved, Marianne, Danm. del. (RV)
Regeringsrepresentant
Yttrande:
ministerrådets förslag till budget och planer för samarbetet; ökning av den nordiska budgeten (budgetdebatt): *164*

Johansen, Lars Emil, Grønlands del. (Si)
Regeringsrepresentant
Yttrande:
utrikes- och säkerhetspolitisk debatt: *121*

Johansson, Olof, Sv. del. (c)
Vald medlem
Yttranden:
utrikes- och säkerhetspolitisk debatt: *139*
ministerrådets förslag till budget och planer för samarbetet; ökning av den nordiska budgeten (budgetdebatt): *167*

Jón Baldvin Hannibalsson, Isl. del. (A)
Regeringsrepresentant
Yttranden:
utrikes- och säkerhetspolitisk redogörelse och debatt: *39, 147*

Jonsson, Elver, Sv. del. (fp)
Vald medlem
Fråga (skriftlig):
oljeborrningar i Skagerrak: *500*
Yttrande:
utrikes- och säkerhetspolitisk debatt: *128*

Järvilahti, Timo, Finl. del. (Kesk.)
Vald medlem
Medlemsförslag/Utskottsförslag:
samnordisk skogsinformation: *234*
samarbete över Nordsjön: *240*
offentlighetsprincipen i nordiska samarbetsorgan: *256*
Yttranden:
utrikes- och säkerhetspolitisk debatt: *127*
ministerrådets förslag till budget och planer för samarbetet; ökning av den nordiska budgeten (budgetdebatt): *160*

Jørgensen, Anker, Danm. del. (S)
Vald medlem till 21 september 1994
Medlemsförslag:
initiativ för ökad sysselsättning: *211*

Kautto, Tarja, Finl. del. (SDP)
Suppleant
Utskottsförslag:
riskkapitalfond för investeringar i Baltikum: *253*

Koch, Inger, Sv. del. (m)
Vald medlem
Utskottsförslag:
offentlighetsprincipen i nordiska samarbetsorgan: *256*

Kristín Einarsdóttir, Isl. del. (Kv)
Vald medlem
Yttranden:
utrikes- och säkerhetspolitisk debatt: *57, 112*

Larsen, Berit Brørby, Norges del. (A)
Vald medlem
Medlemsförslag:
initiativ för ökad sysselsättning: *211*
nordiskt program för Europafrågor: *230*
Yttrande:
utrikes- och säkerhetspolitisk debatt: *93*

Larsson, Allan, Sv. del. (s)
Vald medlem till 18 oktober 1994
Medlemsförslag:
initiativ för ökad sysselsättning: *211*

Laukkanen, Markku, Finl. del. (Kesk.)
Vald medlem
Medlemsförslag:
samnordisk skogsinformation: *234*
Yttrande:
utrikes- och säkerhetspolitisk debatt: *141*

Lian, Karin, Norges del. (A)
Vald medlem
Medlemsförslag:
jämnare könsfördelning av rådets förtroendeposter: *249*

Louvo, Anna-Kaarina, Finl. del. (Kok.)
Vald medlem
Yttrande:
utrikes- och säkerhetspolitisk debatt: *144*

Lunde, Kjellbjørg, Norges del. (SV)
Vald medlem
Yttranden:
utrikes- och säkerhetspolitisk debatt: *55, 77, 80, 81, 82, 83, 84, 104, 105, 109, 110*

Magga, Ole Henrik, Sametinget, Norge
Sametingens representant
Yttrande:
utrikes- och säkerhetspolitisk debatt: *114*

Metsämäki, Lauri, Finl. del. (SDP)
Vald medlem
Medlemsförslag/Utskottsförslag:
migration under ordnade former: *199*
offentlighetsprincipen i nordiska samarbetsorgan: *256*
Yttranden:
utrikes- och säkerhetspolitisk debatt: 133
ministerrådets förslag till budget och planer för samarbetet; ökning av den nordiska budgeten (budgetdebatt): *158*

Mikaelsson, Maggi, Sv. del. (v)
Vald medlem
Yttrande:
utrikes- och säkerhetspolitisk debatt: *87*

Moquist, Lars, Sv. del. (nyd)
Suppleant till 4 oktober 1994
Medlemsförslag:
migration under ordnade former: *199*

Moilanen, Eeva-Liisa, Finl. del (SKL)
Vald medlem
Utskottsförslag:
nordisk alkoholpolitisk tidskrift: *245*

Mølgaard, Anders, Danm. del. (V)
Vald medlem
Utskottsförslag:
riskkapitalfond för investeringar i Baltikum: *253*

Nordman, Håkan, Finl. del. (SFP)
Vald medlem
Medlemsförslag/Utskottsförslag:
samnordisk skogsinformation: *234*
riskkapitalfond för investeringar i Baltikum: *253*
Yttrande:
utrikes- och säkerhetspolitisk debatt: *142*

Norrback, Ole, Finl. del. (SFP)
Regeringsrepresentant
Yttranden:
utrikes- och säkerhetspolitisk debatt: *59, 61*

Nyby, Mats, Finl. del. (SDP)
Vald medlem
Medlemsförslag:
initiativ för ökad sysselsättning: *211*
nordiskt program för Europafrågor: *230*
Fråga (skriftlig):
brister i nya konventionen om social trygghet föranledd av EES-avtalet: *503*
Yttrande:
utrikes- och säkerhetspolitisk debatt: *110*

Näslund, Ingrid, Sv. del. (kds)
Vald medlem till 18 oktober 1994
Medlemsförslag/Utskottsförslag:
samarbete över Nordsjön: *240*
nordisk alkoholpolitisk tidskrift: *245*
jämnare könsfördelning av rådets förtroendeposter: *249*
Fråga (skriftlig):
legalisering av viss narkotika: *498*

Ólafur G. Einarsson, Isl. del. (Sj)
Regeringsrepresentant
Yttrande:
ministerrådets förslag till budget och planer för samarbetet; ökning av den nordiska budgeten (budgetdebatt): *169*

Petersen, Jan, Norges del. (H)
Suppleant
Yttrande:
utrikes- och säkerhetspolitisk debatt: *80*

Petersen, Niels Helveg, Danm. del. (RV)
Regeringsrepresentant
Yttranden:
utrikes- och säkerhetspolitisk debatt: *94, 96, 97, 98*

Rannveig Guðmundsdóttir, Isl. del. (A)
Regeringsrepresentant (vald medlem till 11 november 1994)
Medlemsförslag:
initiativ för ökad sysselsättning: *211*

Rasmussen, Poul Nyrup, Danm. del. (S)
Regeringsrepresentant
Yttranden:
utrikes- och säkerhetspolitisk debatt: *64, 66*

Riihijärvi, Heikki, Finl. del. (SR)
Suppleant
Medlemsförslag:
migration under ordnade former: *199*
samnordisk skogsinformation: *234*

Rossi, Markku, Finl. del. (Kesk.)
Vald medlem
Medlemsförslag/Utskottsförslag:
samnordisk skogsinformation: *234*
nordisk alkoholpolitisk tidskrift: *245*
Yttrande:
utrikes- och säkerhetspolitisk debatt: *147*

Saastamoinen, Riitta, Finl. del. (Kok.)
Vald medlem
Medlemsförslag:
samnordisk skogsinformation: *234*
Yttranden:
utrikes- och säkerhetspolitisk debatt: *139*
ministerrådets förslag till budget och planer för samarbetet; ökning av den nordiska budgeten (budgetdebatt): *169*

Sahlin, Mona, Sv. del. (s)
Regeringsrepresentant
Yttranden:
utrikes- och säkerhetspolitisk debatt: *85, 88, 89, 90*

Salmén, Olof, Ålands del. (ÅC)
Vald medlem
Medlemsförslag:
samarbete över Nordsjön: *240*
Yttranden:
utrikes- och säkerhetspolitisk debatt: *136*
ministerrådets förslag till budget och planer för samarbetet; ökning av den nordiska budgeten (budgetdebatt): *168*
kontroll av kärnteknisk verksamhet; säkerhet, energi och miljö; redovisning av kärnavfallsprodukter: *192*

Samuelsson, Marianne, Sv. del. (mp)
Vald medlem
Yttranden:
utrikes- och säkerhetspolitisk debatt: *58, 88, 89, 96*

Sasi, Kimmo, Finl. del. (Kok.)
Vald medlem
Medlemsförslag/Utskottsförslag:
nordiskt program för Europafrågor: *230*
arbetsgrupp angående rådets framtid: *276*
Yttranden:
utrikes- och säkerhetspolitisk debatt: *69*
nordiskt program för Europafrågor; arbetsgrupp angående rådets framtid: *178*

Sighvatur Bjørgvinsson, Isl. del. (A)
Regeringsrepresentant
Yttrande:
ministerrådets förslag till budget och planer för samarbetet; ökning av den nordiska budgeten (budgetdebatt): *157*

Sigríður Anna Þórðardóttir, Isl. del. (Sj)
Vald medlem
Utskottsförslag:
nordisk alkoholpolitisk tidskrift: *245*

Yttrande:
utrikes- och säkerhetspolitisk debatt: 90

Solberg, Hill-Marta, Norges del. (A)
Regeringsrepresentant
Yttrande:
program för social- och hälsosamarbetet 1995-2000: *183*

Sollie, Solveig, Norges del. (KrF)
Vald medlem
Utskottsförslag:
nordisk alkoholpolitisk tidskrift: *245*

Suominen, Ilkka, Finl. del. (Kok.)
Vald medlem till 1 maj 1994
Medlemsförslag:
nordiskt program för Europafrågor: *230*

Svensson, Sten, Sv. del. (m)
Vald medlem
Utskottsförslag:
nordisk alkoholpolitisk tidskrift: *245*
Yttrande:
program för social- och hälsosamarbetet 1995-2000: *185*

Syse, Jan P., Norges del. (H)
Vald medlem
Medlemsförslag:
nordiskt program för Europafrågor: *230*
arbetsgrupp angående rådets framtid: *276*
Yttrande:
utrikes- och säkerhetspolitisk debatt: *119*

Talleraas, Anders, Norges del. (H)
Vald medlem
Utskottsförslag:
riskkapitalfond för investeringar i Baltikum: *253*
Yttrande:
ökad sysselsättning: *187*

Terning, Hans Petter, Norge, (NUU)
Representant för Ungdomens Nordiska Råd
Yttrande:
utrikes- och säkerhetspolitisk debatt: *126*

Turunen, Eeva, Finl. del. (Kok.)
Vald medlem
Yttranden:
utrikes- och säkerhetspolitisk debatt: *120*
ministerrådets förslag till budget och planer för samarbetet; ökning av den nordiska budgeten (budgetdebatt): *171*

Valgerður Sverrisdóttir, Isl. del. (F)
Suppleant
Medlemsförslag:
jämnare könsfördelning av rådets förtroendeposter: *249*

Virrankoski, Kyösti, Finl. del. (Kesk.)
Vald medlem
Yttrande:
samnordisk skogsinformation: *191*

Öhrsvik, Lena, Sv. del. (s)
Vald medlem till 4 oktober 1994
Medlemsförslag/Utskottsförslag:
migration under ordnade former: *199*
nordisk alkoholpolitisk tidskrift: *245*

Ämnesregister

*Saknumren hänvisar till översikten över sakernas behandling, s. 549. Kursiverade siffror hänvisar till sidor. Saker markerade med * har ej upptagits till behandling under sessionen.*

Alkoholpolitisk tidskrift:
Framst. nr. 17/1994, 245
Arbete, beräkningsmodell för värdering av obetalt:
D 37/1992/j, *470*
Arbetsmiljökonventionen, utvidgning av:
D 3/1992/s, 466
Arktis, miljöutveckling och säkerhet i: **D 4/1994/m*, 495
Arktiska området, samarbete i:
**D 31/1992/p*, 469

Baltiska staterna, risikokapitalfond för investeringar i:
A 1090/e, 253
Beräkningsmodell för värdering av obetalt arbete:
D 37/1992/j, 470
Budget
Nordiska ministerrådets, för år 1995: *B 144/b*, 281
ökning av den nordiska:
A 1068/b, 228
Budgetutskottets kontrolluppgift 1994: *A 1091/b*, 256

EES-avtalet och bristerna i den nya nordiska konventionen om social trygghet:
E 38/1994, 503
Energi, säkerhet, miljö:
D 30/1993/m, 483
Europafrågor, nordiskt program för: *A 1071/p*, 230

Förtroendeposter i Nordiska rådet, jämnare könsfördelning i: *A 1081/j*, 249

Grupptalan, lagstiftning om:
**D 11/1991/j*, 460

Helsingforsavtalet(s)
artiklar 1 & 45, ändringar i:
D 17/1991/j, 464
genomgång av:
D 16/1991/j, *462*
Hälso- och socialprogram 1995-2000: *B 145/s*, 435

Investeringsbanken, nordiska, höjd utlåningsram för projektinvesteringslån (PIL):
**D 10/1994/e*, 497

Konvention, nordisk, om social trygghet: *E 38/1994*, 503
Kärnavfallsprodukter, redovisning av: *D 3/1994/m*, 492
Kärnteknisk verksamhet, kontroll av: *D 29/1993*, 479
Könsfördelning, jämnare i
Nordiska rådets förtroendeposter: *A 1081/j*, 249
nordiska styrelser, nämnder, kommittéer etc:
**D 12/1991/j*, 461

Lagstiftning(s)
grupptalan: *D 11/1991/j, 460
samarbete, arbetsprogram: *D 6/1993/j, 473
skuldsanering: D 10/1991/j, 458
Legalisering av viss narkotika: E 36/1994, 498

Migration, under ordnade former: A 1063/s, 199
Miljö: se också Arbetsmiljö
säkerhet, energi: D 30/1993/m, 483
utveckling och säkerhet i Arktis: *D 4/1994/m, 495

Narkotika, legalisering av viss: E 36/1994, 498
Nordiska investeringsbanken: se Investeringsbanken
Nordiska ministerrådets budget: se Budget.
Nordiska ministerrådets redogörelse för planerna för det nordiska samarbetet 1995: C 2, 403
Nordiska rådet(s)
bokslut och revisionsberättelse: C 9/b, 455
förtroendeposter i, jämnare könsfördelning: A 1081/j, 249
sessionens genomförande, regler för: Dokument 1, 504
struktur och uppgifter, arbetsgrupp om: A 1092/p, 276
Nordjobb, som permanent ordning: *D 40/1992/k 472
Nordsjön, stärkt samarbete kring: A 1076/p, 240

Offentlighetsprincipen i nordiska samarbetsorgan: A 1091/b, 256
Oljeborrningar i Skagerrak: E 37/1994, 500

Projektinvesteringslån (PIL): se Investeringsbanken

Risikokapitalfond för investeringar i de baltiska staterna: A 1090/e, 253

Sessionens genomförande, regler för: se Nordiska rådet
Skagerrak, oljeborrningar i: E 37/1994, 500
Skogsinformation, samnordisk: A 1072/m, 234
Skuldsanering, lagstiftning om: D 10/1991, 458
Social trygghet, brister i den nya nordiska konventionen om: E 38/1994, 503
Social- och hälsoprogram 1995-2000: B 145/s, 435
Sundhedsprogram: se Social- och Hälsoprogram
Sysselsättning
i Norden: *D 26/1993/e, 476
initiativ för ökad: A 1067/e, 211
Säkerhet(s)
energi, miljö: D 30/1993/m, 483
och utrikespolitisk redogörelse: Dokument 2, 506

Utrikes- och säkerpolitisk redogörelse: se Säkerhet(s)

Östersjön, finansiering för räddning av: *D 11/1993/m, 475